TC
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

AHMEDÎ'NİN İSKENDER-NÂME'Sİ

-TRANSKRİPSİYONLU METİN-

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM

Hazırlayan:
Hasan AKÇAY

ŞANLIURFA-1999

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Ahmedî'nin İskender-nâme'si XIV. yüzyılda yazılan mesnevilerin önemlilerindendir. Yazıldığı yıldan itibaren günümüze kadar unutulmamıştır. Eser, Şiraz'dan Edirne'ye kadar geniş bir coğrafya üzerinde yazılıp çoğaltılmıştır. Ayrıca bu eserin Anadolu dışındaki Türkler arasında da sevilip okunması onun değeri ve önemini göstermektedir.

Üzerinde transkripsiyon çalışması yaptığımız nüsha, İstanbul Üniversitesi Ktp., TY 921 numarada kayıtlıdır. Varak sayısı 116 ve beyit sayısı 8754 olması bakımından yazmaların en hacimlisi ve en önemlisi sayılmaktadır. Beyit sayısının diğer nüshalardan fazla olması sebebiyle mesnevi üzerindeki çalışmalar sınırlı kalmıştır. Mesnevinin tamamı üzerinde çevriyazı çalışması yapılmamıştır. Bu çalışmada Prof. Dr. İsmail Ünver'in yayınladığı tıpkıbasımdan yararlanılmıştır.

İskender-nâme'nin "Tarih" bölümü N. Sami Banarlı, "Mevlid" bölümü İsmail Ünver tarafından çevriyazı olarak yayınlanmıştır. Yaşar Akdoğan da "İskender-nâme'den Seçmeler" isimli bir çalışma yapmıştır

İskender-nâme aruzun fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılmıştır. Ancak birçok yerde mısraların bu kalıba uymadığı görülmektedir. Vezne uygunluk göstermeyen bu tür mısra ve beyitlere bazı eklemeler yapıldı ve bunlar, "Ölü diri(nün) maḳarrı oldurur" , "Kiş(i) k'anuñ derdi yoḳ nā-merd olur" örneklerinde olduğu gibi parantez içinde gösterildi. Problemli yerlere soru işâreti (?) konuldu. "Ki" bağlacı ile birlikte kullanılan "ol" sıfatı ve zamiri (ki ol) vezin gereği "k'ol" şeklinde gösterildi. Üzerinde çalıştığımız nüshadaki tamamen silik veya okunamayan kelimeler (...) ile belirtildi. Beyitlerde geçen Arapça ve Farsça ifâdeler eski harflerle yazıldı. Özel isimlerden sonra gelen ekler kesme işareti ile ayrılmadı.

Bu çalışma beş bölümden müteşekkildir. I. bölümde transkripsiyon alfabesi gösterildi. II. bölüm giriş mâhiyetinde olup Türk Edebiyatında İskender-nâmeler ve Ahmedî'nin İskender-nâmesi hakkında özet bilgi verildi. III. bölümde transkripsiyonlu metin yer aldı. IV. bölümde yararlanılan kaynaklar belirtildi. V. bölüm şahıs ve yar adlarının indeksinden ibarettir. İndekste verilen sayfa numaraları transkripsiyonlu metindeki sayfa numaralarıdır.

İskender-nâme, 8754 beyit sayısıyla hacimli bir mesnevidir. Buna karşılık eser birkaç defa sırayla okunmuş, yapılan hatalar en aza indirilmeye çalışılmıştır. Metni doğru okumak için sarfettiğimiz gayret ve titizliğe rağmen yanlış veya eksiklerimizin bulunacağı ihtimalinin de var olduğunu söylememiz gerekir. Bu eksiklerin düzeltilmesi, doğruları görmemize imkân vereceği gibi, ilerideki çalışmalarımıza da ışık tutacaktır.

Çalışma süresince değerli katkı ve rehberliğini esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hasan AKÇAY
Şanlıurfa 1999

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ʾ	ء
b	ب
t	ت
s̱	ث
c	ج
ḥ	ح
ḫ	خ
d	د
ẕ	ذ
r	ر
z	ز
s	س
ş	ش
ṣ	ص
ż	ض

ṭ	ط
ẓ	ظ
ʿ	ع
ġ	غ
f	ف
ḳ	ق
ñ	ک
k	ك
l	ل
m	م
n	ن
v	و
h	ه
y	ی

II

GİRİŞ

A. TÜRK EDEBİYATINDA İSKENDER-NÂMELER

Doğu edebiyatlarının ortak konusu olan İskender-nâme birçok Türk şairi tarafındanda işlemiştir. Türk Edebiyatında Ahmedî'den başka İskender-nâme yazan Türk şairleri arasında Sedd-i İskenderî'si ile Ali Şir Nevâî'dir. Nevâî'nin Hamse'sinin son mesnevisi olan bu eser Büyük İskender'in hayatını, fetihlerini, kahramanlıkarını anlatır.[1] İskender-nâme adlı eseriyle Cemâlî, Ahmed Rıdvan ve Hayatî de aynı konuyu değişik şekillerde işlemişlerdir. Ahmedî'nin, kendisi gibi şair, aynı zamanda hattat ve ressam olan kardeşi[2] Hamzavî de Kıssa-i İskenderî'si ile bu alanda eser verenlerdendir. Nevalî'nin de aynı konuyu işleyen Hikâyet-i İskender'i bulunmaktadır. Figanî'nin de bir İskender-nâme yazdığını kaynaklar bildiriyorsa da eser henüz ele geçmemiştir. Ayrıca Tanzimat Edebiyatı şairlerinden Abdülhak Hâmid'in "Eşber"ini de aynı konuyu işlemesi bakımından bu eserler arasında zikretmek mümkündür.

B. AHMEDÎ'NİN İSKENDER-NÂME'Sİ

İskender konusunun Doğu edebiyatlarında işlenen ortak bir konu olduğu bilinmektedir. Ahmedî'den önce bu konuyu manzum olarak işleyen üç İranlı şair Firdevsî, Nizamî ve Dihlevi'dir. Ahmedî'nin İskender-nâme'si Nizamî'nin aynı adlı eserinin çevirisidir. Ancak Ahmedî, Nizamî'nin eserine yeni motifler ekleyerek, bazı olayları çıkarıp yeni olaylar katarak kitabını telif bir eser görünümüne sokmuştur. Ahmedî, Doğu edebiyatlarının bu ortak konusunu işlerken hem kendisinden önceki manzum İskender hikâyelerinden hem de bunların dışındaki kaynaklardan yararlanmıştır. Bu yararlanma hiçbir zaman çeviri ya da aktarma ölçüsünde olmayıp, olayların genel çizgilerinin benzemesi anlamındadır. İskender-nâme'nin Türk Edebiyâtında ilk ve en güzel güzel örneğini Ahmedî vermiştir.[3]

Ahmedî'nin İskender-nâme'si Büyük İskender'in hayatına, idealine, aşklarına ve fetihlerine dair, tarihlerden, rivayetlerden, destanlardan derlenmiş bilgilerle meydana getirilmiş büyük bir mesnevidir. İskender-nâme'deki "Dâstân"lar kuruluş ve ana bölümleri bakımından birbirlerine benzerler. Her "Dâstân"da: "Mukaddime-i Dâstân, Matla^{c}-ı Dâstân, Hâtime-i Dâstân olmak üzere üç ana bölüm bulunmaktadır.

"Dâstân" başlarında şair, âşık bülbüle, tatlı dilli papağana, içki sunan güzele seslenir. Bunun yanında çeşitli tabiat tasvirleri yapılır veya dünyanın geçiciliği anlatılır. Yapılan bu tasvirlerden sonra asıl olayın anlatılmasına geçilir. Olayın akışı içinde alt başlıklarla başka

---

[1] N.Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cilt I, İstanbul: MEB, 1987, s.432.

[2] Banarlı, s.388.

[3] İsmail Ünver, Ahmedî İskender-nâme(İnceleme-Tıpkıbasım), Ankara: TDK Yayınları, 1983, s.13.

olaylar, hikâyeler ve öğütler de bu bölüm içerisinde verilir. Hâtime-i Dâstân her Dâstân'ın sonunda şairin öğretme amacını göz önünde tuttuğu bölümdür. [4]

İskender-nâme'nin başlangıç bölümü klasik mesnevi anlayışı içinde düzenlenmiştir. Ancak mesnevilerde görülen sebeb-i telif bölümü bu mesnevide yoktur. Üç yüz altı beyitlik başlangıç bölümünde "Besmele Manzumesi", "Tevhid", "Allah'ın Adları ve Sıfatları" gibi konuları içeren başlıklar ve "Hz. Muhammed'e Övgü" bölümleri vardır. Allah'ın sıfatlarının anlatıldığı bölümde, Allah'ın güzel adlarının görüdüğü yerler ve başta insan olmak üzere bütün varlıklarda bir araya gelmesi konusunu anlatır. Hz. Peygamberi sevme O'na bağlanma konusu ile birlikte O'nun şefaatini dilemenin nasıl olacağı anlatıldıktan sonra İskender hikâyesine başlanır.

Dünyanın vefasızlığı ve şairin kendini anlattığı bölümden sonra gelen "Dâstân" başlığında ise İskender'den önceki olaylar anlatılır. Yedi yaşından itibaren Aristo'nun terbiyesi altında yetiştirilen İskender, Feylekûs'un ölümünden sonra on beş yaşında tahta çıkar. Aristo, Eflâtun, Bokrat ve Sokrat'ın öğütlerini dinler. İskender bu bilginlerin öğütleri ışığında yaşamaya devam eder.

İran hükümdarı Dârâb ile yaptığı savaşı kazanarak ardından Sîstan'a gider ve Zeresb'in kızına âşık olur. Zeresb'in kızı Gülşâh ile aralarında geçen aşk hikâyesi mektup ve gazellerle süslenir. İskender, Sîstan'ın ardından Hindistan'ı almak için harekete geçer. Bu bölümdeki dikkati çeken bir konu Hintli bilgin ile İskender'in arasında geçen soru cevaplı tartışmadır. İskender Hintli bilginden evrenin yaratılışı konusunda , uzaydaki cisimler, bütün gezegenler, ateş ve su tabakasının çeşitli özellikleri hakkında bilgi alır. İnsan, beden ve ruh konularının da karşılıklı konuşulmasından sonra her bölümün sonunda olduğu gibi, bütün bunlara bağlı olarak öğütler verilir.

Hindistan adalarında değişik varlıkların tasvirleri yapılır. İskender'in burada bir ejderhayı öldürmesi anlıtıldıktan sonra, Râyic, Râminî, Vakvak, Etvâriye adalarına gidişi ve buradaki varlıkların özellikleri de ilginç bir şikilde ifade edilir. İskender Mısır'a gelip burada İskenderiyye şehrini kurar.

Bilginlerden kendisinden önceki hükümdarlar ve kendisinden sonra gelecek olan hükümdarlar konusunda bilgi alır. Bu hüküdarların hüküdarlıklarından bahsedildikten sonra ders alınması gereken olaylar sıralanır. Hemen her öğütte olduğu gibi özellikle adalet konusu üzerinde fazlaca durulur. Zulüm yapan hükümdarlarının sonları ibretli bir şekilde göz önüne serilir.

Hz. Muhammed'in doğumu ve mi'râca çıkışından sonra mucizeleri, peygamberin özellikleri, Hayber ve Mekke'nin alınışı ile birlikte dört halife devri anlatılır. Dört halife

---

[4] Ünver, s.23.

devrinden sonra Muaviye'nin ortaya çıkışı ve Hz. Ali ile Hz. Peygamberin soyuna olan düşmanlığı, Muaviye'den sonra oğlu Yezid'in ve diğer emirler hakkında geniş bilgi verilir.

Halifeliğin çöküşü, Cengiz Han'ın ortaya çıkışı ve Moğol hükümdarları tarihinden sonra Osmanoğullarından gelen hükümdarların hükümdarlıklarına yer verilir. Ahmedî, manzum Osmanlı tarihine Ertuğrul'u anarak başlar. Daha sonra Osman Gazi'nin başa geçtiğini, Bilecik, İnegöl ve Köprühisar'ı aldığını, Bursa ve İznik'i kuşattığı halde buraları alamadan öldüğünü bildirir.[5] Eserde verilen bilgilerin yer yer tarihe ve coğrafyaya uygunlukları ayrıca dikkate değer bir meziyettedir. Ayrıca "Osmanlı Tarihi" bölümünün ise kendisinden sonraki kimi tarih kitaplarında kaynak olarak kullanıldığı bilinmektedir.

İskender'in Hızır'la konuşma bölümünden sonra, İskender'in Hac vazifesini yaptığı ve Kudüs'ü ziyaretini anlatan bölüme yer verilir. Hz. İbrahim'in türbesini ziyaretten sonra, Mescid-i Aksa'ya varır. İskender'in Hicaz dönüşünden sonra Hızır ile âb-ı hayatı aramak için Zulumât ülkesine giden İskender, Hızır'ın bulduğu âb-ı hayâta ulaşamaz, Kumus'ta hastalanarak otuz üç yaşında ölür. İskender'in ölümünden sonra Aristo, Bukrat, Eflâtun, Sokrat, Fisagors'un kısa kısa mersiyelerinin yer aldığı bölümden sonra, İskender-nâme'nin yazılış tarihi ile mesnevi nihayet bulur.

İskender-nâme'de dönemin bütün bilimlerinin yer alması da diğer İskender-nâmelerden ayrılan bir özelliktir. Şairin bu mesnevideki amacı öğretmektir. Ahmedî'nin İskender-nâme'sine bu açıdan bakıldığında kendisinden önceki İran şairlerinden amaç bakımından da ayrıldığı görülür. Ahmedî, eserini bir vak'alar ve mâcerâlar şeridi halinde bırakmamış, ona fikrî, ahlâkî ve terbiyevî hüviyet de vermiştir. Her "dâstân"da anlattığı olaylarda geçen varlıkların bir simge olduğunu belirterek okuyucuya öğütler verir. Ahmedî'ye göre âb-ı hayat ilimdir, İskender ruhtur. Dârâ ihtirastır. Ruh ancak ihtirası yendiği zaman dünyaya hâkim olur. Ye'cüc ve Me'cüc topluluğu şehvet ve hırsı, Sedd-i İskender'in Allah'a bağlanıp kulluk etmeyi simgelediğini dile getirir. Bir anlamda olaylar ve varlıklar şairin anlatmak istediği düşünceler için birer araçtır. Ayrıca şair, kendi devrinde ve kendi devrine kadar yaşamış bulunan çeşitli içtimaî ve ahlâkî düşünceleri bu eserine işlemiş; Kur'an, hadis, hendese, hey'et, hikmet, tıp gibi Şark-İslâm ilimlerine ait çeşitli bilgileri eserine geniş bir şekilde yerleştirmiştir.

Ahmedî mesnevisinde insanı bir bütün olarak ele almış, onun bu dünyadaki ve öbür dünyadaki mutluluğunu sağlamaya çalışmıştır. Bu yüzden deneyimler, bilimler, din ve tasavvuf meseleleri mesnevi içinde gereken yerlerini almışlardır. Bu yönleriyle Türk Edebiyatında kendisinden önceki bütün mesnevilerden ayrı bir özelliğe sahiptir.

---

[5] Ünver, s. 21.

III

TRANSKRİPSİYONLU METİN

Bismi 'llāhi 'r-raḥmāni 'r-raḥīm

1. Ẕikr-i Bismi 'llāhi 'r-raḥmāni 'r-raḥīm
Ḳamu nesne bize keydür iy ḥakīm

2. Her kimün kim yoldaşı tevfīḳ ola
Her ne söz kim söyleye taḥkīḳ ola

3. Çünki tevfīḳ oldı bize hem ṭarīḳ
Dürr-i ma'nīye ḳulaḳ ṭut iy refīḳ

4. 'Andelībem naġmeler sāz ideyim
Ṭūṭiyem şekker söz āġāz ideyim

5. Söz diyeyim söz ne resme şöyle naġz
Kim revān andan mu'aṭṭar ḳıla maġz

6. Yazayım bir naḳş kim naḳḳaş-ı Çīn
Görse anı ḳıla yüz biñ āferīn

7. Bir gülistān düzediyin şevḳile
Kim anı Rıḍvān temaşā kim ḳıla

8. Rūh-ı Ḳudsem şöyle urayım nefes
Kim aña 'Īsā olā cāndan heves

9. Söz de şöyle naẓm idem dürr-i ṣemīn
K' anı gerden- bend ideler ḥūr-ı 'īn

10. Cazuluḳda her nefes efsūn ḳılam
Siḥri ben Bābillüden efzūn ḳılam

11. Çengümi bir perde-i sāz iyliyem
Mim aña Dāvūdı dem-sāz iyliyem

12. Sözde idem bir yed-i beyżā 'ayān
Kim vire Mūsā 'aṣāsından nişān

13. Derdmendem yanaram niteki 'ūd
N'ola şöyle nāle iylersem ki 'ūd

14. Derdmendüñ nālesi dil-keş olur
Oda yanmayan demi nā-hoş olur

15. 'Ūd yanduġıçün oldı hoş -nefes
Şöyle ider cān u dil aña heves

16. Yanduġıçün nāy oldı hoş -nevā
Ṣanma ānuñ nālesin bād-ı hevā

17. Kimdeki İbrāhīm bigi derd ola
Nār-ı Nemrūd aña bāġ -ı verd ola

18. Derdi virdi kim didi aña Kerīm
ان ابراهيم اواه حليم

19. Cān içinden oldı sözüm n'ola pes
Şöyle kim micmerdür olsam ḫoş- nefes

20. Sözdür sözüm ma' mūr eyleyen
Nārdur şem' i yakup nūr eyleyen

21. Anuñ içün hoş -nefes oldı adum
K' oldı micmer bigi içümden odum

MŪNĀẒARA-İ PERVĀNE BĀ- ŞEM'

22. Şem' e bir gice didi pervāne ben
'Aşıḳ u ma' şūḳıla vuṣlatda sen

23. Yārıla olmış senün işüñ şöyle nūr
Ben yanarken andan uş peyveste dur

24. Şem' dir 'āşıḳ benem kim her gice
Ṣubḥ olunca yanaram ucdan uca

25. Sini bir şu' le ḳaçurur şöyle ḫām
Dururam uş ben yaḫılınca tamām

26. Ben beḳā virüp fenāyı almışam
Riştesin cānumuñ oda ṣalmışam

27. Aña irdüm virdügümçün ben beni
Sen seni dirsin bulamazsın anı

MŪNĀẒARA-İ ŞEM' BĀ-MİCMER

28. Şem' daḫı micmere didi ki ben
Yanaram 'ışk oduna şöyle ki sen

29. Gözi yaşlu içi başlu olmışam
Her gice od içinde ṭaña kalmışam

30. Bendeyiken āyet-i nūr u duḫān
Nişe saña miyl ider piyveste cān

31. Ben daḫı oda yanaram nişe pes
Yoḫdurur bende bu sendeki nefes

32. Ne ḳoḫu irişdi cānāndan saña
Kem göñüller meyl ider cāndan saña

33. İkimüz bir odda nedür pes sebeb
K' ol ḳoḫu baña virilmez iy 'aceb

34. Didi micmer ṭaşradan yaḳan seni
İçerüden yaḳar uş görgil beni

35. Sini taşra yañadan yakar bu nār
Hem senüñ elüñde bir ser-rişte var

36. Sūzen-i ʿĪsā gibi saña ḥicāb
Oldı ol ser-rişte budurur ṣavāb

37. Baña benden ḳalmadıġıçün eṡer
Böyle oldum hoş -nefes iy pür-hüner

38. Varlıġuñdan nice kim bir rişte var
Ṣanma kim sini kabūl eyleye yār

39. Tā ki senden sen fenā olmayasın
Şemʿ bigi andan beḳā bulmayasın

40. Varlıġuñı yıḳ ki hoş-dem olasın
Kendüñi yitür ki yārı bulasın

41. Derdmend ol kim sini ṣora Ḥabīb
Derdi olana ʿilāc eyler ṭabīb

42. Yanmayınca ʿūd hoş-dem olamaz
Ol ki yoḳdur zaḫm merhem bulamaz

43. Pāk iden cān gevherini derd olur
Kişi k' anuñ derdi yoḳ nā-merd olur

44. Derdmend ol rāḥat-ı cān bulasın
Cānlaruñ derdine dermān bulasın

45. Derddür cān naḳdine olan miḥekk
Ḳalbi anuñıla pāk itmek gerek

46. Derd ider gönlüñi tevḥide ḫāṣ
Od ider altunı ṭopraḳdan ḫalāṣ

47. Şöyle kim dolāb dökderiyle(?) yaş
Kim yaşından yaşarup ḳur(u)ola yaş

48. Çarḫ bigi ḫūb ser-sebz olasın
Fetḥ-i bāb-ı Raḥmana yol bulasın

49. Ṭurduġuñ yir cennet-i eşcār ola
Rāst تحری تحتهاالا نهار ola

50. Her ne ṭāʿatdan ki var yig oldı derd
Biñ duʿā-yı germ ider bir āh-ı serd

51. Āh yıḳuḳla ṣınuḳlardan gelür
Ḥaḳ yıḳuḳ ṣınuḳ göñüllerde olur

52. Göñlüni vīrān ḍutan maʿmūr olur
Ḥaḳ tecellisiyile pür-nūr olur

53. Aḥmedī olduġıçün sūznāk
Oldı her ġışdan sözi zer gibi pāk

54. Lā- cerem kim oldı pür deryā-yı dür
Kim cihānı kevderiyle(?) ḳıldı pür

55. Çünki ḳalbini giderüp oldı pāk
Nakdı ne anuñ kimse taʿnından ne bāk

56. Olduġıyçün derdmend öyleki ney
Sözleri eyler ulu göñiller(i) āy

57. Derd-i Eyyūb olduġıyçün hem-nişīn
Adı niʿme'l ʿabd oldı anuñ yaḳīn

58. Kendüyi öger diyü ʿayb itme baña
Söz ögerem bini ögmezem sana

59. Sözdürür söz ādemīnüñ rütbeti
Sözdürür iki cihānuñ zīneti

60. Kamu nesne ferʿ-i sözdür bī-şek asl
Cinsden sözdür kim oldu nevʿ e fasl

61. Dünya işi sözile ṭutdı niẓām
ʿUḳbā işi sözile oldı tamām

62. Bize gökden ḫ ̄ān-ı raḥmet geldi söz
Ḫalḳa Ḥaḳdan kān-ı niʿmet oldı söz

63. Her bedāyiʿ sözile olur ʿayān
Her maʿānī sözile bulur beyān

64. Yücelür sözile ulular adı
Dirilür sözile ölüler adı

MAḲĀLE-İ ŪLĀ DER -TEVḤĪD –İ BĀRĪ
TEʿ ĀLĀ CELLE CELĀLUH

65. Fikr ider misin ki var bir pāk zāt
K' andan aldı varlıġını kā'ināt

66. Bu cüvān- ser pīr(?) bu çarḫ-ı kebūd
Kendüzinden bulmadı lā-şek vücūd

67. Kendü ẕātından degül rūşen bu şemʿ
Kendü kendüden dirilmedi bu cemʿ

68. İşbu Hindū vü bu Rūmī nev-cüvān
Biri birin bī- sebeb ḳovmaz ʿayān

69. Her gün işbu şeb-rev-i ṣāḥib-cemāl
Kendüzinden mi bulur naḳş bu kemāl

70. Kendü mi bizendi saḳf-ı lāciverd
Kendü mi döşendi ferş-i sāl hord

71. Naḳş ola mı kim anuñ naḳḳāşı yoḳ
Ferş ola mı kim anuñ ferrāşı yoḳ

72. Kendüden mi oldı ẓāhir ḳıl naẓar
Bu ḳamu elvān u eşkāl ü suver

73. Bir naẓar ḳıl gör niredendür bu kevn
Fikr it kimden belürdi bunca levn

74. Kimden almışdur bu ḳandīli bu deyr
Niredendür bu sükūn u bunca seyr

75. Ḳandan olmışdur bu ḫayme-zer nigār
Kimden olmışdur bu ferş aṭlas- şi'ār

76. Kim düzetdi 'alemün tertībini
Kim yaratdı Ādemüñ terkībini

77. Kimdür ol ki eyler bahārı sīmbār
Kimdür ol ki eyler ḫazānı zer-nişār

78. Kimden oldı hem-dem-i 'Īsī ṣabā
Sebze-i Ḫıżr'a kim itdi hem ḳabā

79. Nergesün gözini kehlā kim ḳılur
Yasemin yüzini ra'nā kim kılur

80. Kim düzetmişdür güli rūşen- çirāġ
Lālenüñ yüregine kim urdı dāġ

81. Kim bitürür āb u gilden ney-şeker
Kim getürür ḫāreden ḫurmā-yı ter

82. Ṣaḥradan kimdür düzeden lā'l-i nāb
Katreyi kimdür iden dürr-i hoş-āb

83. Gicenüñ zülfin muṭarrā kim ḳılur
Gündüzüñ yüzini ġarrā kim ḳılur

84. Ḫālıḳ-ı kevneyn ki anuñ 'İzzeti
Yīr ü gök ṭoludur anuñ ḳudreti

85. Evvel oldur evveli bī- ibtidā
Āhir oldur āhiri bī- intihā

86. Ẕātına yoḳdur ḥicāb illā ẓuhūr
Ġaybetine yoḳ sebeb illā huẓūr

87. Ḫalḳ anuñ emr anuñ 'izzet anuñ
Mülk anuñ u fażl anuñ ḳudret anuñ

88. Ten yaradur ṣūret ider cān virür
'Aḳl in'am eyler ü īmān virür

89. Yiri gögi ḳā'im iden Ḫālıḳ ol
İns ü cinne rızḳ viren Rezzāḳ ol

90. Raḥmetini ḥadd-i fażlı bī- kerān
Ni'meti bī- 'add -i luṭfı cāvīzān

91. Āşikāredür anuñ 'ilmine ġayb
Örtülüdür 'afvıyıla dürlü 'ayb

92. K'anı fażl idüp ḳılur müşg-i Ḫıṭā
Kirmden aṭlas düzedür zī'aṭā

93. Nūş- dārū ider arıdan 'ayān
Ṣaḥradan āb-ı zülāl eyler revān

94. Āb u gilde şöyle ṣan'atlar ḳılur
Kim aña cān u göñül ḥayrān olur

95. Bu ne mülketdür ḳamu 'izz u celāl
Bu ne ḥażretdür ṭolu fażl u kemāl

96. Müsteḳarrı 'izzetinüñ lā-mekān
Sür'ati fermānınuñdur kün fe kān

97. Fehm künhinde anuñ bī- bāl ü per
Vehm ẕikrinde anuñ bī-pā vü ser

98. Pākdür andan ki her ġāfil didi
Pākter andan ki her 'āḳil didi

99. Oldurur bī- şek vücūd-ı muṭlaḳ ol
Böyle bagla i'tiḳaduñ ber-ḥaḳ ol

100. Muṭlaḳ oldur pes ne kim varsa vücūd
Lā-būd iderler aña cāndan sücūd

101. Bu'd-i eb'ad ḳurb-i aḳrebdür aña
نحن اقرب ḥuccet uş rūşen saña

102. Niç(e) uzansa silsile bigi 'ılel
Ḥāşā ire ḳurbına añun ḫalel

103. Bu'd-i eb'ad çün aña olmaz hicāb
Ḳurb-i aḳreb pes anuñ min külli bāb

104. Çün 'ılel 'ıllıyyeti andan bulur
Ḳurb-i aḳreb pes yaḳīn anuñ olur

105. Raḥmetiyle dirilür ervaḥ anuñ
Ni'metiyle bislenür eşbāḥ anuñ

106. Her ne var ger yir ü gök ger mihr ü māh
Birligine varlığınadur güvāh

107. Luṭfunıla iy Kerīm-i Lem-yezel
ʻAfv it bizden ne kim geldi zelel

108. Bizüm işimüz nedür cürm ü ḫaṭā
Saña lāyıḳ nedürür ʻafv u ʻaṭā

109. Pāk ḳılġıl bu ʻalāyıḳdan bizi
Bī-niyāz itgil ḫalāyıḳdan bizi

110. Maḥrem it göñlümizi esrāruña
Hem-dem it cānumuzı envāruña

111. Bizi tabʻ ālāyişinden eyle pāk
Şöyle ki olmaya bize pā-bend ḫāk

112. Dünya vü ʻuḳbāda iy Rabb-i Raḥīm
ʻAfv it gösterme bize hīç bīm

113. Her kim ol ḥaḳ zatınuñ fikrin ḳıla
Hīç nesne añlamadın ḥayrān ḳala

114. Ẕātı birdürür velī evṣāfı çoḳ
Ḳamusı vaṣf-ı kemāl ü naḳşı yoḳ

115. Adınuñ bir nevʻidür esmā'-i ẕāt
Birisi daḫı anuñ esmā'-i ṣıfāt

116. Ṡāliṡi esma'-i efʻal oldı bil
Diyeyim bir bir ḳamusın żabṭ ḳıl

117. Her kişi kim anuñ adların bile
Dünya vü ʻuḳbada ol raḥmet bula

118. Ol ṣıfātı bil k' iki dürlü olur
Biri īcābī biri selbī gelür

119. Oldur īcābī k' aña ehl-i maḳāl
Nisbet ol vaṣf itdiler ola kemāl

120. Şöyle kim lafẓ-ı Kerīm ü hem Raḥīm
Hem Ra'ūf u hem Ġafūr u hem ʻAlīm

121. Selbī ol kim nefy ola andan her ṣıfat
K'anda bula naḳş ehl-i maʻrifet

122. Şöyle kim dirler aña yoḳdur mekān
Daḫı ne ḥayyiz var aña ne zamān

123. Ẕātı cismiyyetden olmışdur arı
Cevheriyyetle ʻarażdandur berī

DER –BEYĀN-I ESMĀ-İ ẔĀT VÜ TAḲSİM-İ ĀN

124. İsm-i ẕātuñ bir daḫı oldur ʻayān
K' anda olmaya iżāfetden nişān

125. Ol ḥayātıla vücūb oldı yaḳīn
Daḫı ḳayyūmiyyet iy pākīze dīn

126. Birisi daḫı iżāfetdür hemīn
Evveliyyet āḫiriyyet bil yaḳīn

127. Birisi daḫı iżāfetdür ʻayān
Līk ne maḥż-ı iżāfetdür hemān

128. ʻİlmdür ulu irādet hem ġınā
Hem rubūbiyyet ki anuñdur ṡenā

129. Daḫı subbūḥiyye ü ḳuddūsiyyedür
Raḥmet ol nefse ki ol ḳudsiyyedür

DER-ḤİKMET-İ İTTİṢĀF-I ḪUDĀ-YI TEʻ ĀLĀ Bİ-CEMĀL VÜ CELĀL

130. İḳtiżā it ki ulūhiyyet ola
Anda ḳahr u luṭf hem ḫışm u rıżā

131. Kim muṭīʻa vire luṭf idüp ṡevāb
Ḳahrı bile ide ʻāṣiye ʻiḳāb

132. Tā ki adı Nāfiʻ ola vü Laṭīf
Daḫı Ḳahhār ola vü żārr iy ḥarīf

133. İsmi k' anda ḳahr var ism-i Celāl
Ol ki anda luṭf var ism-i Cemāl

134. Ḳahrınuñ içinde pinhān luṭfı çoḳ
Luṭfınuñ içinde ṣanma ḳahrı yoḳ

135. Niġmetinde gizlüdürür niḳmeti
Niḳmetinde örtülüdür niʻmeti

136. Luṭfıdur kim saña virdi ġażab
Kim ziyānuñ defʻine ola sebeb

137. Daḫı mevṣūf itdi şehvetle seni
K' olansın cezb-i menāfiʻ le ġanī

138. Cezb-i nefḥ olmazsa vü defʻ-i żarar
Bulmazsın dirlige bir dem ẓafer

139. Girü şehvetle ġażabdur saña dām
Cezb ü defʻ dāme dānedür müdām

140. Evler işbu dāmıla üş sini dīv
Dāne gösderdüp ider ol saña rīv

141. Dāne-i pīza ider dām-ı nihān
Sini dāme düşürür dāne 'ayān

142. Ḳahr içinde luṭfı luṭf içinde ḳahr
Görince ḳoyupdurur Ḫallāḳ-ı dehr

143. Her kişi kim bu sözüñ sırrın bile
Ḫuffet-i cennet aña rūşen ola

144. Nedür ism-i ẕāt Allāh u Selām
Rabb- ü Ḳuddūs ü Melik iy nīk-nām

145. Hem 'Aẓīm ü Ḥaḳḳ-ı Mü'mindürür ol
Daḫı Cebbār u Müheymindürür ol

146. Hem 'Azīz u Bāṭın-ı Żāhirdürür
Hem Celīl ü Evvel ü Āḫirdürür

147. Bir daḫı ismi aña mütekebbir gelür
Bir daḫı ismi aña müte'ālī olur

148. Vāhid ü Bāḳī Rāḳīb Evvel Eḥad
Hem Kebīr ü hem Mecīd ü hem Ṣamed

149. Zül-Celāl ü hem Metīn ü hem Mübīn
Budurur esmāsı ẕatunuñ bil yaḳīn

DER-BEYĀN-I ESMĀ-İ ṢIFĀT-I BĀRĪ TE'ĀLĀ CELLE VÜ 'ALĀ

150. Oldı esmā'i ṣıfat Ḥayy u Şekūr
Ḳāhır u Ḳahhar u Ġaffar u Ġafūr

151. Hem Ra'ūf u Berr'i Raḥmān u Raḥīm
Hem Ṣabur u hem Vedūd u hem 'Alīm

152. Hem Şehīd ü hem Seli' u hem Baṣīr
Hem Ḳaviyy u hem Kebīr u hem Ḫabīr

153. Muḳtedirdür hem 'Afuvv u hem Ḥalīm
Muḥṣī vü Settārdurur hem Ḥakīm

154. Diyeyim esmā'-i ef'ālın anuñ
Dinler isen ṣıdḳıla devlet senüñ

DER-BEYĀN-I ESMĀ-İ EF'ĀL-İ BĀRĪ TE'ĀLĀ

155. Oldı anuñ esmā-i ef'ālı mucīb
Hem Vekīl ü Vāsi' u Muġnī Ḥabīb

156. Hem Şehīd ü hem Ḥafīz ü hem Muḳīt
Hem Laṭīf ü Muḥyī anki Mümīt

157. Münteḳimdür Vālī vü Tevvāb hem
Ḫālıḳ-ı Bārīdürür Vahhāb hem

158. Hem Ḥakem hem 'Adldurur hem Mu'īd
Mübdī vü Hādīdur ol hem Reşīd

159. Hem Bedī' ü Basṭ ü Ḳabżdur ol
Ḫalḳa refī'dür hem Ḥāfıżdur

160. Hem Ḳavī vü Ḍārrü Nāfi'dürür ol
Muḳsıṭ ü Cāmi'dür ü Māni'dür ol

161. Hem Muḳaddim hem Mu'aḫḫir anı bil
Daḫı Zül-ikrām-ı ṭā'at aña kıl

DER-BEYĀN-I E'İMME-İ SEB'A EZ-ESMĀ-İ ṢIFĀT

162. Oldı e'imme adına yidi ṣıfāt
Evveli ol yidimüñdürür Ḥayat

163. 'İlmidür andan irādetdür imām
Ḳudret ü Sem' ü Baṣardur pes kelām

164. Gerçi Żāhirdür meżāhirden ṣıfāt
Līk dördidür bulardan ümmehāt

165. Biri Evvel birisi Āhirdurur
Biri Bāṭın birisi Żāhirdurur

166. Ḳamunuñ Allāhu Raḥmān cāyi'
Raḥmet aña ki ola bu söz sāmi'

167. Bu ṣıfatlar żātıla birdür yaḳīn
Görinen keṣret eṣerdürür hemīn

TETİMME-İ TEFĀṢĪL-İ ESMĀ-İ ṢIFĀT

168. Bu ḳamu birdür velīkin her eṣer
K' olur andan żāhir itdükde nażar

169. Ol eṣer ḥāline lāyıḳ bir ṣıfāt
Vaż' itdi aña ehl-i ma'rifet

170. Bildigiyçün ḳamu ġaybın bī- gümān
Didiler aña 'Ālīm ehl-i lisan

171. Mübṣarātī bildügiyçün ol Habīr
Ḳodılar adını 'āḳıllılar Basīr

172. Cümle masmū'ātı çün bilür 'ayān
Didiler aña Semī' ehl-i beyān

173. 'Aklda hāricde ne kim vardurur
Her biri bir vaşfına mazhardurur

DER-TAFŞĪL-İ MEẒĀHİR-İ ESMĀ-İ ḤÜSNĀ

174. 'Aklıla nefs-i mücerred iy Emīn
Mazhar-ı 'ilm- ilahidür yakīn

175. 'Akl ādıdur kalem bī-irtiyāb
Levḥdür nefs ādi vü ümmü'l kitāb

176 Her ne şūret var ise 'ālemde bil
K' aña 'akl-ı icmālıladur müştemil

177. Kamuya tefşīlile oldı nefsi kul
Müştemil sırrını sözüñ añla bil

178. Mazhar-ı Raḥmañ durur 'arş-ı 'azīm
Kürsi oldı mazhar-ı pāk-i Raḥīm

BAKİYYE-İ TEFĀŞİL-İ MEẒĀHİR

179. Çarḫ-ı evvel mazhar-ı Ḫallakdur
Çarḫ-ı sābi' mazhar-ı Rezzakdur

180. Çarḫ-ı evvey aya olmışdur maḥall
Çarḫ-ı sābi'de olur dayim zuḥal

181. Çarḫ-ı sādis mazhar-ı ism-i 'Alīm
Kim orada müşteri durur mukīm

182. Çarḫ-ı ḫāmis mazhar-ı Kahhārdur
K' orada Merrih-i ḫencer-dārdur

183. Çarḫ-ı rāb' mazhar-ı Muḥyī u Nūr
Kim güneş andan ider dāyim zuhūr

184. Çarḫ-ı sālisdur Muşavvir mazharı
Ol felekdür zühre-i zehrāyiri

185. Mazhar-ı Bārīdur ikinci felek
K' orada olur 'uṭarid dutma şek

186. Mazhar-ı Cebbār nār u Ḥayy-ı āb
Mazhar-ı bāis hevā virüp sürāb

DER- MEẒĀHİR-İ MÜREKKEBE

187. Bu besāyiṭde ne varsa bī-gümān
Her biri bir isme mazhardur hemān

188. Līkin eczā-yı mürekkep her biri
Bī-gümān bir ismüñ oldı mazharı

189. Bu mezāhir gerçi bī-ḥadd çokdurur
Ẓāhir olan birden artuk yokdurur

190. Baksa yüz kez göye bir kişi 'ayān
Yüz görünür orda ol bī-gümān

191. Oldı bir şūret bu yüz mazharda yüz
Ẓāhir olanlar kamu bir reybesüz

DER-BEYĀN-I ĀN Kİ İNSĀN MAẒHAR-I İSMU'LLĀHEST

192. Mazhar-ı İsmu'llāh insāndur hemīn
K' ol kamu esmāya cāmi'dur yakīn

193. Cümle esmāya cāmi'dur bu ism
Lā-büdd oldı aña mazhar bu ṭılsım

194. Kamu vaşfa anı cāmi' buldılar
Mazhar olduğını bu isme bildiler

195. Buldılar aẓdād üns anda tamām
Lā-büdd aña didiler insan benem

196. Kabiliyyet bulup eczā-yı keşīf
Mūnis oldı aña ol ruḥ-i laṭīf

197. Şem'-i cān key rūşen işler işledi
Bu Kadir cisme şefā bağışladı

198. Kabul itdi anı 'ilm ü ḥikmete
Kıldı lāyık anı fażl u raḥmete

199. Rūḥ-ı a'zam oldı ẓātuñ mazharı
Kamu naks u 'aybdandur ol beri

DER-MEV'IẒA VÜ TAḤRĪŻ BER-İKTİSĀB-I SA'ĀDET-İ ME'ĀD

200. Sen dahı ol nūrdansın muktebes
Rāst aña irmege kılğıl heves

201. Her nireye katre giderse gider
'Āķıbet kılur girü baḥra güzer

202. Düriş olma katre iken seng ü ḫāk
kim kabul eyleye sini baḥr-i pāk

203. Ne kudret varsa nefsüñden gider
K' idesin şafi olup baḥra güzer

204. Ger kudretden olursan ḫākvār
Ṭaşıla toprakda kaldun ḫūr u zār

DER- TAḤRĪŻ MEYL BE-ʿĀLEM-İ ḲUDS

205. Çünki Allāhuñ sen olduñ maẓharı
Sen seni zinhār ṣanma serseri

206. Nice k' İsmu' muḳaddemdür yaḳīn
Cümle esmā-i ṣıfatdan iy ḳarīn

207. Maẓhar ol isme çü sensin bī-gümān
Bu meẓāhirden muḳaddemsin ʿayān

208. Rūhıla evvel cism ilesin āḫirīn
Evvel āḫir pes sen ölürsün yaḳīn

209. İşbu varlıḳ yoġıdı sen var idüñ
Ne hod āb u bād u ḫāk u nār-i dün

210. Gitse bu varlıḳ girü var olasın
Ḳuds ehliyle varup yār olasın

211. İşbu cism u ṣūret oldukda ʿadem
Yoġ olam ben daḫı diyü yimeye ġam

212. Ṣūret-i ḥayvaniye irse ḫalel
Ḫilḳat-i rūḥāniye ola bedel

213. Rūḥ ölmez ölicek tendür ki ölür
Ölecek ten rūḥ bāḳīdur ḳalur

214. Ṣuret-i tenden çü ḫāli ola rūḥ
Daḫı yig ḫılʿat ola aña fütūḥ

DER-BEYĀN-I ḤĀL-İ RŪḤ BAʿD EZ-MÜFĀREKAT-İ BEDEN

215. Varlıġuñ her dem tebeddülde yaḳīn
Girürsen sensin ḥaḳīḳatde hemīn

216. Her nefes zāil oluban bu vücūd
Birine bir daḫı virür feyż-i cūd

217. Gelmiye bu söz saña her giz baʿīd
Oḳudunsa āyetde min ḫalḳın cedīd

218. Pes bu nevʿ i ṣūretün çünküm gide
Ṣāniʿ anı daḫı yig ṣūret ide

DER-BEYĀN-I ŞEREF-İ İNSĀN BER-MAḪLŪḲĀT

219. Ten duḫānından çü sen dūr olasın
Şemʿvār ucdan uca nūr olasın

220. Bir güneşden sır ki aña gün ẕerredür
Bir deñizden k' aña ʿummān ḳaṭredür

221. Ḳāmu isme işbu ism ider ẓuhūr
Her biri bundan alur peyveste nūr

222. Ḳamunuñ bu maẓharıdurur yaḳīn
Pes taʿaddur yoḳ vaḥdetdür hemīn

223. Rūḥ-i insānī ki oldur pāk- ẕāt
Olduġiyçün mecmaʿ-ı cümle ṣıfāt

DER- MEVʿIẒA VŪ TAḪRĪŻ BER-RAĠBET-İ BE-ʿĀLEM-İ ḲUDS

224. Ḥaḳdan ol imiş ḫalife bī- gümān
ʿĀlem-i ġayb u şahādetde ʿayān

225. Sen daḫı andan muḳtebessin dutma şekk
Ḳāmu nesne aṣla meyl itmek gerek

226. Cehd it pes ki iresin ol gülşene
Nişe ḳalduñ bu dütünlü kulḫine

227. Oradaysan aña eyle meyli sen
Ḫāṭıruñda kede varise ḥubbu'l- vaṭan

228. Jeng-i şehvetden idersen nefsi pāk
Rūḥ-ı aʿẓam gibi olduñ tābnāk

229. Sīni andan ayıran işbu ḳafes
Sen ise sen olusen alahakki nes

230. Pes gerek nefsüñi şöyle idesin
K' iresin aña çü bundan gidesin

231. Ger anuñ vaṣfiyla mevṣūf olasın
Aña irişmeklige yol bulasın

232. ʿİllet-i żamm oldu cinsiyyet ne şek
Aña irem diyen anuñ vaṣfı gerek

233. Paklıḳdur vaṣfı añun her ʿaybdan
Bu sözü diñle ki geldi ġaybdan

234. Diler isen kim görüne saña ẕāt
Cehd it kim gide senden bu ṣıfāt

235. Her kimün kim vardurur ʿaḳlında ṣaḥv
Kendüzini kendülikden ide maḥv

236. Pāk olġıl tā ki pāki bulasın
Şöyle maḥv olġıl ki sen ol olasın

237. Aḥmedī bildüñse key söz söyledi
Vaḥdetüñ sırrın saña keşf eyledi

238. Bu söze olsañ benefşe bigi sem‘
Keşfile gül gibi olasın şem‘-i cem‘

239. Tefriḳa maḥv ola cem‘e iresin
Rāst andan cem‘-i cem‘e giresin

DER-MEDḤ-İ ḪĀTEME'N-NEBÎYYĪN MUḤAMMED-İ MUṢṬAFĀ ‘ALEYHİ'S-SELĀM

240. Ḥażret-i ‘izzetden olsun biñ selām
Muṣṭafānuñ rūḥına her ṣubḥ u şām

241. Rehber-i ehl-i ṭarīḳat tāc-ı şar‘
K' andan oldı dīne ẓāhir aṣl u far‘

242. ‘İlm baḥrī vü fežāyil mecma‘ı
Lutf ı kānī vü fevāžil menba‘ı

243. Göñli anuñ maḫzen-i esrār-ı Ḥaḳ
Rūḥ anuñ maẓhar-ı envār-ı Ḥaḳ

244. Hem ezel mülkinde Faḫr-ı ‘Ālem ol
Hem ebedde enbiyāya ḫātem ol

245. ‘Aşḳına oldı anuñ rūşen bu şem‘
Belki anunçün intiẓam oldı bu cem‘

246. Çünki devletden başına urdı tāc
Aldı ḫāndan bāc u ḳaṣrdan ḫarāc

247. Şirk çarkında boyanmışken bu ḫāk
Ḳılıcı ṣuyından anuñ oldı pāk

248. Ṭarafetü'l-‘ayn içre çün tiz-i naẓār
Ḳıldı bundan Ḳābe-ḳavseyne güzer

249. Ṭutdı anda ḳurb-i ev ednāyı ol
Buldı sübḥāne'llezī esrāyı ol

250. Buluban ṣumme daneyyeye ol sebīl
Levde nevt ü diyü ḳaldı Cebra'il

251. Ḳıldı na‘lınını tāc-i ser- felek
İtdi sürme ayağı tozın melek

252. Kāh Ṭāhā buldı kāh Yā'sīn nidā
Kāh Elemneşraḥleke kāh Vezzuḥā

253. Kāh ānuñ ḫalḳına didi Ḥaḳ ‘aẓīm
K' ra'uf itdi anı vü kāh Raḥīm

254. Geh didi aña Şefi‘ geh Nezīr
Gāh şāhıdı geh sirāc ü Beşīr

255. Salṭanatla oldı ḫalḳıñ faḫrı ol
Kendüzine faḫr edindifaḳrı ol

256. Çünki oldı himmeti ānuñ ser-bülend
Hīç hısmet olmadı aña pā-yı bend

257. Gökte güneş ḫışmetine ḳalmadı
Anun içüñ yire sāye ṣalmadı

258. İtmedi Firdevs bāğına naẓar
Lā-büdd oldı vaṣfı māzāġa'l- başar

259. Hem sa‘ādet hem kerāmet ehli ol
Hem ḫilāfet hem imāmet ehli ol

260. Cenkde ḫayli melā'il aña īş
Māremeyet izremeyet oḫına kiş

261. Dir اتاني Cebra'il andan kelām
Dir ابيت عند ربي دن طعام

262. Oldurur ol ‘ālem-i ‘ilme'l yaḳīn
Ol durur ol Raḥmeten'lil- ‘ālemīn

263. Çel ṣabaḥ u heşt ḫuldı bī-misāl
Cümle anuñçün bu söze ḥā mīm dāl

264. Gitse andan nokta-i mīm-i ḥased
Ne ḳalur fikr eylegil bāḳī Aḥad

265. Çün nübüvvet ẓāhir itdi Muṣṭafā
Nesḫ oldı anuñla şer‘-i Enbiyā

266. Dīn anuñdur bāḳī-yi edyān nedür
Ḥükm añundur ḥikmet-i Yunān nedür

267. Ray-ı Yunān mezheb-i zerdüştdür
Felsefeyle şer‘ püşt-ā püştdur

268. Felsefedür siflī bī-şek şer‘-i ‘arş
Şer‘ ile ‘arşa irişür ehl-i ferş

269. Raḥmet-i Ḥakkuñ dilerseñ Aḥmedī
Ḥamdıla ẕikriyle dāyim Aḥmedī

DER- TAḤRİŻ BE-İTTİBĀ‘ VÜ MAḤABBET-İ RESŪL

270. Dem anuñ adından ur peyveste pes
K'olmasun ol adıla ‘Īsā- nefes

271. Gönlüni medḥine it dürc lāl
Kim ola ḳāmu sözüñ siḥr-i ḥelāl

272. Sünnetin tut ki ehl-i devlet olasın
Şer'ine gir ki şefā'at bulasın

273. K' ol Nebī şer'ine her kim girmiye
Dünya vü 'uḳbāda raḥmet görmiye

274. Yā Resūlu-llaḥ naẓar itgil baña
Kim şefā'at isteyü geldüm saña

DER-ŞEFĀ'AT CÜSTEN EZ-RESŪL
'ALĪYHİ 'S- SELĀM

275. Olsa 'āsiye şefā'at mülteḥiḳ
Cümle 'āṣilerden uş ben müstaḥaḳ

276. Bini iste kim günahum çoḳdurur
Arada bir ḫayr işüm yoḳdurur

277. Olmaz işde geh yügüre geh yıla
Virmişem 'ömrümi ney bigi yile

278. Şimdi uş zār u peşīmān olmışam
Neyliyeyüm diyü ḥayrān ḳalmışam

279. Ne siyeh-kārem ki işüm yazmışam
Defterümi ḳara dīvān yazmaşam

280. Sen variken ben kime yalvarayum
Ḳapuñı ḳoyup nireye varayum

281. Çünki sensin pes şefi' 'ül-Müznibīn
Ben şafā'at senden isderem hemīn

282. Dut elümi kim ayaḳdan düşmişem
Hem nedāmet odına dutışmışam

283. Ne getürdüm ḳapuña mihr ü vidād
Ṣıdḳ u iḫlāṣıla ḥüsn ü i'tiḳād

DER-BEYĀN-I ḤAḲĪḲAT-İ NUTḲ Kİ
Bİ-ḤARF U ṢĀVTEST

284. İy süḫendān gel ki söz söyleyelüm
Ḫūb ma'niler beyān eyleyelüm

285. Gerçi söz oldur ki bī-kāmu zubān
Ola ma'ni ehli ḳatında 'ayān

286. Ol degül söz kim ola ol ṣavt u ḥarf
Belki ṣavt ü ḥarf olupdur söze ẓarf

287. Söz eger bu ṣavt ola vü ḥarf pes
Bī-şek insān ola ṭūṭī daḫı pes

288. Ḥarf ü ṣavtı söz ṣanursañ cehl ola
Ḥarfıla ṣavta ḳalan nā-ehl ola

289. Lik çün söz lafẓıla ṣūret bulur
Hem ma'anī tercümānı lafẓ olur

290. Pes sözü hoş lafıẓla idelüm beyān
K' ola ṣan'at ehli kim olur 'ayān

291. Müşk ü 'anber biz idüp ḫāmeyi
Naḳş ḳılalum Sikender-nāmeyi

DER-TAḪALLUṢ-İ KİTĀB

292. Her sözü anda mülāḫḫaṣ idelüm
Aḥmedī adına maḫlaṣ idelüm

293. Güher-i fażlı sunalum fāżıla
Zāde-i 'aklı virelüm 'āḳıla

294. Ucdan uca araduḳ bu 'ālemi
Bulmaduḳ ehl-i kerem bir ādemi

295. Kimi kerem ehli olmışdurur
Kimi yoḳlıḳdan nihān olmışdurur

296. Ādemi yirin ṭutmışdur sibā'
Kime lāyıḳ ola bu zībā metā'

297. Bu kerīmedür hem bintü'l-kerīm
Nicesi küfü' ola buña her le'īm

298. Söz cevā'aṭü'l- ḳavs-i bārīhā ola
Aḥmedīyedur bu kim lāyıḳ ḳala

299. Bes anuñ ḥicrinde gerekdür bu bikr
Daḫı dürlü yoḳdurur bu işde fikr

300. Aña lāyıḳ bu kim oldur ol kerīm
Kim ṣaçar ḫalḳa zerr ü dürr ü yetīm

301. Hem daḫı oldur güherüñ ḳadrin bilen
'İzzetin yerine katuri bilen

302. Bu güher bir kişiye lāyıḳ midür
Kim beraberdur ḳatında ḫāk ü dür

303. İşbu 'azrā-yı cihānda iy ḫüḍāyi
Ḳıl hümāyun fāl şöyle kim humayı

304. Fikrile 'aḳlı pür-nūr eylegil
Ẕikrile cānı ma'mūr eylegil

305. Bunı gönüllere hem-dem eylegil
Canları sırrına maḥrem eylegil

306. Ciddine fażluñıla virgil ṣavāb
Hezlini ʻafv eyle vü itme ḫiṭāb

MAṬLAʻ-I DĀSTĀN-I ẒÜ'L-ḲARNEYN
İSKENDER-İ RŪMĪ

307. Söylegil iy bülbül-i şīrīn-zebān
Ḥayfdur kim gizlü ḳala bu beyān

308. Kamı cān lafẓıñdan olsun pür-şeker
Olma pes ḫāmūş iy mürġ-i naġmeger

309. Kim gele ḫāmūşluġa daḫı zamān
Virmedi kimseye virmez ḫarc-ı amān

310. Kim başarmışdur bu tīre ḫākıla
Kim başa çıḳmışdurur eflākıla

311. Nūş-i dārū diyü virdügü bu dehr
Bī-gümān ol nīş-i cāndur belki zehr

312. Yidi başlu ejdehādur bu cihān
Bir nefes kimesneye virmez amān

313. Niçeler binüm diyü bu şarḳ u ġarb
Ejdehā vü dīvile eyledi ḥarb

314. Niçeler binüm diyü bu bezmgāh
İns ü hüsniyle düzetdi nemgāh

315. Niçeler ārāyiş itdi taḫt ü ʻac
Niçeler yāḳutdan düzetdi tāc

316. Ol ḳamudan ḳalan uş efsānedür
Mülk Allāhuñ ki cāvīdānedür

317. Mülk mi ol ki anı ḳoyup gideler
Ayruġa ḳalası mülki nideler

318. Bu söz üzre bir ḥikāyet ideyim
Ehl-i dānişden rivāyet ideyim

ŞURŪʻ BE-NAẒM-I ḲIṢṢA

319. Ol zamān ki Īrāna Dārāydı şāh
Dilegince seyrederdi mihr ü māh

320. Nireye yüz ṭutsa bulurdı ẓafer
Ṭopraġa el ursa olurdı güher

321. Kişiye çün yüz ṭuta iḳbāl ü baḫt
Sehl olur ana getürmek tāc ü taḫt

322. Ḳamu müşkil devlete āsān olur
Devlet olduḳda gedā sulṭān olur

323. Terkile yidi lūr çün kim gele
Gidicek üzere eger zencīr ola

324. Çün muẓaffer gördi dādā devletin
Diledi ki artura cāh u rütbetin

325. Nice kim artar kişide mal ü genc
Daḫı artar ḥırṣıla bī-hūde renc

326. Ḳaṣd itdi ki ilede Rūma sipāh
Rūmı fetḥ idüp aña daḫı ola şāh

327. Bir çeri cemʻ itdi anda şehriyār
Kim aña yoġıdı ḥaddile şumār

328. Ol arādan Rūma izhar eyledi şāh
Her yañadan yürüdi ḫaylü sipāh

329. Rūma yürüdi çeriler fevc fevc
Baḥr ṣanayduñ ki gider mevc mevc

330. Yir yüzi kūs u dirfeşle ʻālem
Ṭolmışıdı vü daḫı ḫaylü ḫaşem

331. Ḳayṣere irdi ḫaber kim çoḳ çeri
Rūma uş geldi vü Dārā serveri

332. Nireye uġrasa ġāretdür işi
Ḳende irerse ḫasāretdür işi

333. Nirede maʻmur yer bulsa yıḫar
Ḳankı şehri kim alur ise yaḫar

334. Her ki Dārāyı göre iy şehriyār
Ṣana Behmendur yā İsfendiyār

335. Leşkere çün ola Dārā pīş - rev
İlede destānla Rüstemden girev

336. Leşkerinüñ ḫod gırānı yoḳdurur
Her neden dirler ise artuḳdurur

337. Kim durur Dārāya kim ḳarşu ṭura
Ya çerisinüñ ḥısābın kim vire

338. Ḳayṣere çün kim irişdi bu ḫaber
Göñli oldı ġuṣṣadan zīr ü zeber

339. Bildi kim ṭāliʻ dönüp baḫt oldı şom
Gidemez bī-şek elinden mülk-i Rūm

340. Zira ol piridi Dārā nev-cüvān
Olża'if idi vü bu nev-pehlevān

341. Pirden hergiz yigitlik gelmeye
Yigidile pir hem-ser olmaya

DER- NAṢİḤAT VÜ BEYĀN-I ḤĀL-İ PİRĪ

342. Nev-cüvānile nice ola köhne pir
Dār u girü devlet nuṣretde bir

343. Farḳ ikisi arasında bu yiter
kim yiter pir vü cüvān olan biter

344. Bağda bislenür ağaç ki ola cüvān
Pir olıcaḳ keser anı bāğ-bān

345. Devletile ger kişi cemşid ola
Pirlikde ḳamudan nev-mid ola

346. Buyıḳtıldı ger hevādur heves
Pirlik ża'if olur hem 'aciz bes

347. Az yir ise ten olur zār ü nizār
Çok yir ise hod düşer bimār ü zār

348. Şeyb –i ecel ḳılıdur çün ire şeyb
Daḫı dünya istemeklik ola 'ayb

349. Gerçi Ḳayṣer bilür idi k' ol sipāh
İdesidürür anuñ mülkin tebāh

350. Lik ṣaḳladı ḥamiyyetle adını
Urdı ḫaṣmıla savaş bünyādını

351. Kişi kim ol eyü adıyla ola
Yig ki yavuz adıla diri ḳala

352. Tāc isteyine k' ola bi-nām u neng
Taḫtdan yig taḫta-ı tābut-ı teng

353. Bi-ḥamiyetliden arlık gelmeye
Bi-ḥamiyyetlikle dirlik olmaya

354. Bi-ḥamiyyet kişi server olamaz
Her ki cān u baş sever ser olamaz

355. Ur bu cān terkini kim bāş olasın
Yüregine düşmenuñ tāş olasın

356. Bir çeri cem' itdi Ḳayṣer bi-gerān
K' ide Dārāyıla bir ceng-i girān

357. Kim cihān içinde ḳala yādgār
Anı tāriḫ ide andan rūdgār

358. Çün ecelden kimseye yoḳdur güzer
Er gerek k' olmakdan etmeye ḥeẕer

359. Yoḳdur ölmek çün kim olmaya ḳażā
Çün ḳażā-var dirlik olmaya revā

360. Yürüdi birbirine iki sipāh
Şöyle kim örtüldi tozdan mihr ü māh

361. Uğraşup birbirine āheng itdiler
Nām içün nāmusıla ceng itdiler

362. Bir neberd oldı ki hergiz rūzigār
Görmemişdi aña benzer kārzār

363. Nireye ḳılsak naẓar Ceyhūnıdı
Nicesi Ceyhūn ki mevc-i hūnıdı

364. Canlara maḫlaṣ yolu bārikidi
Ḳan buḫarından havā tārikidi

365. Şöyle cenk eylediler Rūm-i sipāh
K' āferin itdi olara mihr ü māh

366. Lik Ḳayṣer baḫtiçün olmışdı şom
'Āḳibet başıldı anda ḫayli Rūm

367. Ne ḫazine ḳaldı vü ne mülk ü māl
Düşmena oldı ser-ā-ser pāy-māl

368. Böyledürür gerdiş-i çarḫ-ı bülend
Gāh şādan ider ü geh müstemend

369. Düşdi atdan Ḳayṣer oldı esir
Baḫtı döne ne kim ola destgir

370. Kişiden çün kim yüzün döndüre baḫt
Nef' itmez daḫı aña tāc ü taḫt

371. Ḳayṣer içün dikdi Dārā anda dār
Aṣdı anı ḳaldı ansuz ḳaṣr u dār

372. Dünyanuñ işi budur işbu pişesi
Vāy aña kim dünyadur endişesi

373. Dünya genci çünki degmez rencine
Ne heves itmek gerekdür gencine

374. Ḳayṣerüñ kesiresidür berdār olan
Kimdürür bes anda ber-hurdār olan

375. Çünki Kayşer oldı eyisüz kaldı Rûm
Oldı Dārānuñ kamu ol merzbūm

376. Diri kalan ger şerif ü ger vażı'
Oldılar mecmū' Dārāya mūṭī'

377. Kamu anuñ ḥükmine rām oldılar
Cümle anūnıla ārām oldılar

378. Öliye kimse vefā kılmış degül
Öli içün kimesne ölmiş degül

379. Dirligüñde katı şefkatlüñ saña
Varımaz öldükde sinüñden yaña

380. Rūm-ı Dārā kısmet itdi şehr-i şehr
Kıldı her bir şehri bir kişiye behr

381. Tā ki her kişi yirinde mah u sāl
Oturuban viribe Dārāya māl

382. Virdi Yunān illerini ser-te-ser
Feylekūs-i Rūmiye ol tācver

383. Kim bilürdi Feylekūsuñ rütbetin
'Adl ü inṣāfını rā-yı fikretin

384. Şeh gerek her kişinüñ ḥālin bile
Terbiyet kıldukda ehline kıla

385. Ademi çün müfsid ü nā-ehl ola
Terbiyet itmegil ki anı cehl ola

386. Terbiyetle yig olur yigden kerīm
Bed-ter olur terbiyet itseñ le'īm

387. Bislerseñ yüz yıl yılanı şehdile
Zehr olur virdügi saña cehdile

388. Gürgī beççe bislemiş bir nā-ḫalef
Pençesi bitdükde anı kılmış telef

389. İtdi ta' in Feylekūsa şehriyār
Altı biñ beyża kamu zerr 'ayān

390. Kim vere Yūnāndan Īrāna ḫarāc
Kendüve ala bāḳī ne kalsa māl ü pāç

391. Ol zamān kim beyża nakd-i mālıdı
Her birinüñ vezni yüz mişkālıdı

392. Pes anuñ kızın daḫı kābīnile
Aldı şöyle kim gerek āyīnile

393. Ol zamān kim oldı ol iki bile
Oldı kız Ḥakk emriyile ḥāmile

394. Rūmda ḫatunı koyup gitdi şāh
Kim Medāyindi aña ārāmgāh

395. Didi bundan ṭoğan olur ise er
Anuñ olsun Rūm mülki ser-te-ser

396. Feylekūs aña atabeklik ide
Dilese kim Rūmda beglik ide

397. Rūm cümle çünki tuḫdadı aña
Döviniben gitdi Medāyinden yaña

398. Vardı dārü'l- mülke vü oturdı şād
Bāde nūş itdi vü 'ömre virdi dād

399. 'Ömr k' ol bī-bādedür ber-bād olur
'Ömr ü dādın virmeyen bī-dād olur

400. Bāde anınçündür k' anı nūş ideler
Kamu kayğuyı ferāmūş ideler

401. Lezzeti bī-hoş olup yetünmeḫdurur
Kendü kendüzin unıtmaḫdurur

402. 'Āḳıbet fikridürür cāna 'azab
Kendülükdür kişiye ḥakdan ḥicāb

403. Bir zamān-çün geldi gitdi māh u sāl
Dünyadan Dārā daḫı itdi irtiḥāl

404. Ol ölicek oğlı anuñ Dārāb şāh
Taḫta çıkup urdı başına külāh

405. Böyle durur gerdiş-i gerdān sipihr
Geh buna kīn ider geh aña mihr

DER-BEYĀN-I BĪ-VEFĀYĪ-İ CİHĀN

406. Ṭut bugün Dārā vü Cimşīd olasın
Nef' i ne yārın k' nā-gāh olasın

407. Ḫūb idi dirlik kişiler ölmese
Çünki ölmek var bu dirlik olmasa

408. Dirligün çünkim ölümdür āḫiri
Assına biñ ḫavf ıla olmak diri

409. Yürek ölüm korkısından ṭolu dāğ
Kendüzin pes kişi nice diye sāğ

410. Kişinüñ canına yitmez mi elem
Fikrine düşdügi kim nā-geh ölem

411. Dünyada çün yoḳdurur bir dem s̠ebāt
Bes ḫayāl-i ḫ˘ābdurur bu ḥayāt

412. Nāzişi ḫalḳun kim ol devletdurur
Kej o ḳime rāst k' ol devletdurur

413. Ger felek olursa bu kez sana taḫt
Yārın iltürmin yirüñ altına raḫat

414. Çarḫ dolabı durur gerdūn-i dūn
Geh ser-efrāz eyler geh ser-nigūn

415. Pes göñül baġlamaġıl bu menzile
İ' timad eylemegil āb u gile

416. Nışe ola ġarra aña ehl-i tuḳa
K' anı maḳlūb itseñ olur lā-beḳā

417. Gör bu az müddet içinde rūzigār
Nice dürlü naḳş itdi āşikār

DER-İ' TİBĀR BE-TAĠAYYÜR-İ AḤVĀL-İ CİHĀN

418. Nice esdi tond bād-ı ḳahr-ı kur
Nice miḫhetler getürdi dehr-i kūr

419. Nice sulṭanları zār öldürdi ol
Nice Yūsufları ḳurda aldurdı ol

420. Ne Süleymānlaruñ ol taḫtın yile
Virdi vü mülkini dīve kim bile

421. Ne melikleri düşürüp itdi ḫāk
Ne selātīn ki ḳıldı ol helāk

422. Āşikāre gördük uş olmaz nihān
Nice yıḫıldı yaḫıldı bu cihān

423. Yaḳılur Baġdād yıḳılur Ḥaleb
Yirine bir köy yapılmaz bu ' aceb

424. Gördügün cennet -ṣıfāt iḳlīm-i Rūm
Baḳ nice oldı yıkılup ma 'vā-yı būm

425. Gitdi nirede var ise bir kerīm
Gelmedi kimse yirine cüz le 'īm

426. Çün le 'īm irer kerimüñ yirine
Ne ' aceb ehl-i kerem ger yirine

427. Ṣorma bu işleri kim ḳandan gelür
Daḫı yirden ṣanma ol andan gelür

DER-TEVHĪD-İ BĀRĪ TA' ALĀ

428. Mülkine oldur taṣarruf eyleyen
Kāfir ola daḫı dürlü söyleyen

429. Yirile gök ṭopṭolu oldur ol hemān
Daḫı nesne var diyü ṭutma gümān

430. Oldurur ol ol lā-Yezel ü Lem-Yezel
Hem ebed oldur yaḳīn ü hem ezel

431. Her neyi kim gözlerüñ görür ' ayān
Oldurur ol anuñ içinde nihān

432. Gah Tatar geh Türk aña maẓhardurur
Ṣanma andan artuġı kim vardurur

433. Bu meẓahir kim görürsin uş ' ayān
Ḳamu oldur söz bu kim itdim beyān

434. Lu' betüz biz lu' bete itgil naẓar
kim nirede nedür bu eşkal ü ṣüver

435. Nireden ol cünbiş ü cūşiş nedür
Ol görinen çıḳmaḳ u güşiş nedür

436. Aḥmedīnüñ ger sözin diñleyesün
Çarḫ-ı esrārın ḳamu añlayasın

DER-ḤASB-İ ḤĀL-İ ḪİŞTEN VÜ İFTİḪĀR BE- FAŻL

437. Kim ne ' aḳlında anuñ vardur maraż
Ne nūrında bulunur hergiz ' araż

438. Sözleri eydür ḥaḳayıkdur ḳamu
Fikirler k' ider deḳayıkdur ḳamu

439. Hīç söz aġzına almaz ol güzāf
Urmaz ayruḳlar gibi bī-hüde lāf

440. Okınup dimez fülan-eddin benem
Yāḫud ehl-i ' izzet ü temkīn benem

441. Kendüye ṭāvusveş ' āşık degül
Ana çün ' aḳḳadır ol lāyıḳ degül

442. Ben ölüyem diyüben fikr eylemez
Adını her beytde ẕikr eylemez

443. Ḫişten benlük anuñ behri degül
Aḥmedīdür şükür Gülşehri degül

444. Kendüzin düzüpdürür ol bir faḳīr
Kim aña muḥtaçdur şāh u emīr

445. Kendüñüñdür her ne varsa nakd-i ḫāṣ
Ayruġuñ gışşından olmışdur ḫalāṣ

DER- TAʿRİŻ BAʿŻİ EZ- EKĀBİR-İ DEHR

446. Göñül anuñ ber-güherdür şeb-çeraġ
Nice görsün anı göz ki olmaya saġ

447. Kimse anı maʿna gözüyle görmedi
Ne kişidür niredendür ṣormadı

448. Çünki yoḳdur ʿaṣr ehlinde naẓar
Lā-cerem bī-ḳeder düşdi bu güher

449. Bilmediler anı nā-maẓhardurur
Nireden geldi vü nā-gevherdurur

450. Nicesi bilsün anı her bī-baṣar
Gevheri hergiz bile mi bīlever

451. Müşk ʿaṭṭaruñ dükkanında olur
Nedurur bayṭār anı ne bilür

452. Sözü candan nüz ü girek söyledi
Lā-büdd anı az kişi fehm eyledi

453. Çan yahudi ṭabiʿ oldı ḫalḳ pes
Aşşine ölmek nuṭḳıla ʿİsā -nefes

454. Ol ki Şeyḫoġlundan ögrene maḳāl
Bilemi nā-rengile söyler kemāl

455. Her ki ayruḳlar sözini diñleye
Didigün müselmānuñ ol ne añlaya

456. Ol k' ana sāḥiri hemdem ola
Buzaġudur Mūsādan ne zevḳ ala

457. Ṭābiʿ kim ol perdelerden düşe dür
Ne bile Dāvūdı nice oḳur Zebūr

458. Ol kişi kim ola hem ṭabʿ-i cuʿel
Gül ḳoḫusu ider dimāġına ḫalel

459. Ol ki ḫuduta duḫān-i gülḫene
Duyabile mi havā-yı gülşene

460. Kime kim rehber ola būm u ġurāb
Yiri köristandur dihi ḫarāb

461. Kāmilile oturan bulur kemāl
Nāḳışıla hem-nişīnlikdür vebāl

462. Çün elif oldı muṣāḥib lāmıla
Egri düşdi ol daḫı añunla bile

463. Gil gülile olduġıyçun hem-nefes
Zülf-i müşkinler ḳılur anı heves

464. Muṣḥafa cild olduġiyçün adım
Anı öpüp başına ḳor her kerim

465. Çün şebeh dürrile bir silke gelür
Simberler boynına heykel olur

DĀSTĀN-I VİLĀDET-İ İSKENDER VŪ SEBEB-İ NİHĀDEN-İ LAḲAB BE-ẒŪ'L-ḲARNEYN

466. Söylegil iy bülbül-i ʿanka ṣıfat
Kim her işden sende vardur maʿrifet

467. Bir nefes ursuzde kim rūḥu'l-emīn
İşidicek anı ḳıla āferīn

468. Söyle kim senden gelen söz ḫūb olur
Her könülde cān gibi merġūb olur

469. Çünki yaraşur saña söz söylemek
Ḥayf ola diliñü ḫāmūş eylemek

470. Söylegil iy mürġ-i ḳudsi söylegil
Bize bir zībā ḥikāyet eylegil

MUKADDİME-İ DĀSTĀN VŪ VAṢF-I BAHĀR

471. Bir sehergeh kim havā hoş-bū idi
Yir yüzü ṭolu gül-i ḫod-rū idi

472. Sözile düzmişidi bülbül sāzını
Rast itmişdi nevāda āvāzını

473. Hem havādan saçılurdı müşk-i nāb
Hem dökerdi ebr lü'lü -yi hoş-āb

474. Lāleniñ yanaḫları ḥamrāyıdı
Nerkisiñ raʿnā gözi keḥlāyıdı

475. Ṭolmışıdı gülistān berk ü nüvā
Olmışıdı cān-fezā bād-ı ṣabā

476. Nireye varsan gül-i reyḥānidi
Bāġ ṭolu mürġ-i hoş elḥānidi

477. Sebze mīnā renk ṭon giymişidi
Gül cevāhir ḫirmenin yimişidi

478. Kūh olmışdı pīrūze sebeb
Lāle lü'lü rīz-i ġonce lā'l-i leb

479. Dürlü güherle bezenmişdi çemen
Yiryüzün sīmīn düzetmişdi semen

480. Nerkis almışdı ele zerrīn ḳadeh
Lālenüñ itmişdi gül yüzün ferah

481. Bāġ içinde oturmışdı şād-kām
Feylekūs öñinde gül elinde cām

482. Muṭrib olmışdı nevāda perde-sāz
Sāḳi itmişdi çemende bezme sāz

483. Ṣanasın kim meclis olmışdı behişt
Āb-ı kevs̱erdi mey-i 'anber sirişt

484. Kāh muṭrib düzeridi saz-ı 'ūd
Kāh bülbül sözile ideridi sürūd

485. Şemse-i gül zīnet-i nev-rūz idi
Ṣūret-i sāḳi bahār- efrūz idi

486. Sebze ṭolu lü'lü-yi lālā idi
Lālenüñ lā'l-i çemen-ārā idi

487. Feylekūs otururken şād-kām
Bir kişi geldi didi iy nīk-nām

488. Müjde olsun kim bugün vaḳt-i seḥer
Oldı ṭāli' kevkeb-i fetḥ-i ẓafer

489. Bir mübārek kevkeb iy şāh-ı zaman
Ṭoġdı esedde müşteri vü zühreden

490. Nice kevkeb k' aña gün ḥeyrān olur
Nūrıyla yiryüzü tābān olur

491. Bir melik-zāde vücūda geldi iy şāh
K' aña mihr u māh olısar tācgāh

492. Bir nebīre ḳıldı rūzi Ḥaḳ saña
kim felek hamta getürmedi aña

493. Ṭoġdı bir oġlın ki olısar baḫtiyār
Tāc ü taḫt anı ḳılısar iḫtiyār

494. Nūr-ı devletdürür ol ser-tā-ḳadem
Ṣıdḳıla mihrinden urur şubḥ-dem

495. Şād oldı Feylekūs-ı nāmever
Virdi müjde getür ana sīm ü zer

496. Sīmi hoşdur be-ġāyet virmege
Virmeseñ meyl itme anı dirmege

497. Pes müneccim getürüp her bābıla
Ṭāli'in gördürdi usṭurlābıla

498. Ṭali'i milācin içün bildiler
Ḳamu yıldızu şerefde buldılar

499. Līk ārāda 'uṭariddi hemān
kim şeref burcında degüldi ol zamān

500. K' alet yılduz-çün şeref -eyvān alur
Pes 'uṭārid daḫı dürlü evek olur

501. Bu sebebten işi ṭutmişken niẓām
Nā-gehān bozuldı olmadı tamām

502. Ol ḳırandan yaradıldı Ādem daḫı
Ol ḳıranda oldı hem 'ālem daḫı

503. Lā-cerem her iş hemān k'olur tamām
'Ā'lem ü Ādemde bozılur niẓām

504. Dünyadan kimse murad almış degül
Kimsenüñ işi tamām olmış degül

505. Pes didiler kim bu meymun aḫteri
İdiser Ḥaḳ şarḳ ü ġarbuñ serveri

506. Yidi iḳlīm musaḫḫar ḳılısar
Cānları kendüye çāker ḳılısar

507. İster iseñ şarḳdan tā ḥadd-i ġarb
Ḳalmaya yir k' anda bu ḳılmaya ḥarb

508. Çünki koya başına Cem bigi tāc
Ala Dārā bigi biñ ḫāndan ḫarāc

509. Ḳanda k' ola ḳılıcı Ḍaḥḥāk –fer
Bulmaya Cemşīd orada ẓafer

510. İy ki nice Behmen ü İsfendiyār
Olısar bunuñ ḳatında bendevār

511. Feylekūs oldı bu sözden şādmān
Virdi ṭāli' ṭutana genc-i girān

512. Genc anuñçündür k' anı vireler
Yoḫsa anı rencile niçün direler

513. Pes yidi gün 'ıyd itdi ol nām-ver
Virdi yoḫsullara bī-had sīm ü zer

514. Düzdi bir meclis ki zühre rengini
Görüben bırakdı elden çengini

515. Olup Eflāṭunıla Buḳrat şād
Virdiler ol gün aña Sikender ad

516. Çünki ḥükm olmışdı ol ferruḥ piser
Yürüyiben şarḳ u ġarbı ṭutısar

517. Her birine şarḳıla ġarbuñ ʿArab
Ḳarn ḳomışdı kelāmında laḳab

518. Daḫı dirler çünki ṭoġdı ol baḫtıyār
Yig gīsusi vardı tā-be-dār

519. Ḳarn gīsudur bu mıydı bir sebeb
K' aña Ẕū 'l-ḳarneyn urdılar laḳab

520. Buldılar bir dāye aña hūb-rūy
Nīk-ḫulḳ-ı caʿd zülf ü müşk-būy

521. Ten dürüst ü pāk- aṣl u nev-cüvān
Ḫūb tabıʿ nīk- rāy u ḫurde-dān

522. Altı yıl āyinile ol şāh-ı zād
Terbiyet buldı vü lāyık bud u zād

523. Yidisinde āġaz itdi ol nām-ver
Tā ki ekrana ersunṭudan hüner

524. Ḥikmetüñ aksamına itdi şurūʿ
Bildi cümle ger üsūl ger furūʿ

525. Añlayup ʿilm-i İlāhiden ḫaber
Eyledi ḳısm-ı ṭebāyıʿ da naẓar

526. Hem rıyāżet ʿilmini bildi tamām
Cümle aṣl-ı farġıla ol nīk-nām

527. Hem ʿamelden ʿilm-i menzil hem siyer
Hem siyāsetden key añladı ḫaber

528. Oldı on yaşında ol bir feylesūf
Kim felek esrārına buldı vuḳūf

529. Şöyle eşyāyı gümāhi añladı
K' anı üstādı Arisṭo diñledi

530. Hendese āşnā-li-llāh içün ḳıldi farż
Yiri gögü bildi cev cev ṭolu ʿarż

531. Ṭıpda hem baḥs itdi ol Buḳraṭıla
Daḫı Eflāṭun hem Soḳrāṭıla

532. Çünki on yaşadi ol gītī-fīrūz
Tāzi etler istedi vü bāzu yüz

533. Ṣayd u atlanmaḳ nicedür bildi bes
ʿİlm-i tīr ögrenmege ḳıldı heves

534. Oldı ol sanʿatda şöyle kim ḳadar
Ḳılurıdı oḳı zerheminden ḥazer

535. Çünki alurdı eline evvel kemān
Ḳaçarıdı oḳı salımından gümān

536. Çünki on beş yāşına irişdi şāh
Feyleḳūsa irdi fermān-ı ilāh

537. Gerçi öle kişi mīr-i ecel
Zud-mīr olur covn erse ecel

538. Teng görindi aña işbu fınā
Tengdür hod bī-gümān dār-ı fenā

539. Aman var ṣanma bu yirde iy ulu
kim ecel ḳorḳusu durur ṭopṭolu

540. Şemʿ bigi ḳamuyı eritdi bu bīm
Ne Nebi buldı ana çare ne ḥakīm

541. Ḳamusı bu miḥnetile öldiler
Tond bād-ı ḳahrıla ḫāk oldılar

542. Kimesne bu derde dermān bulmadı
Çaresin kimesne bu derdüñ bilmedi

543. Bulınur her ʿuḳdeye müşkül güşāy
İdemez bu ʿuḳdeyi hal hīç rāy

544. Hīç kimesne varamaz ʿuhdeye
Kim küşāyiş bula iş bu ʿuḳdeye

DĀSTĀN-I VEFĀT-I FEYLEKŪS VÜ İBTİDĀ-YI ZUHŪR –I İSKENDER-İ ẔŪ 'L-ḲARNEYN

545. Feylekūs öldi vü Ẕū 'l-ḳarneyn şāh
Rūm iḳlīmine oldı pāẕişāh

546. Rāyıla Rūmı musaḫḫar eyledi
Begleri kendüye çāker eyledi

547. Devletün sermāyesidür hüsn ü ray
Rāydurur bī-gümān ẓıll-ı hümāy

548. Rāyıla olur her kişi kim ola şāh
Rāyıdur ārāyiş-i taḫt ü külāh

549. Nakż idüp halk Dārā 'ahdını
Muhkem itdiler Sikendere 'akdini

550. Kamu anuñıla hem-'ahd oldılar
Şankim ol şīr ü bülar şehd oldılar

551. Çünki gördiler Sikender lutfını
Kovdılar Dārāyı añup 'unfını

552. Lutfıla olsa ṭā'ata var 'itibār
'Unfıla oldukda kalmaz pāyıdār

553. Kamu halka sen gerek lutf idesin
Lutf varken hayf kim 'unf idesin

554. Kul olur lutfıla āzāde kişi
'Unfıla 'āşiliğ olur kul işi

555. Kankı iş kim 'unfıla hāsıl olur
'Unf çün kutruyla ol zāil olur

556. 'Unfi ol vaktin gerek ide kişi
Kim añun lutfıyla bitmeye işi

557. Bir melik kopdı Sikender kim bu Rūm
Hātemine oldı nerm öyle ki mūm

DER-TEMŞĪL VÜ HĀTİME-İ DĀSTĀN

558. 'Akl Aresto nefs Zü'l-karneyndür
Rūh mülk-i Rūm iy deryādür

559. Nefsüni 'aklun eger tā dīb ide
'İlmile ahlākıñı tehzīb ide

560. Her ne kim işler iseñ meşkūr ola
Mülk-i rūh ucdan uca ma'mūr ola

561. Kābil eyle nefsi 'akluñ pendine
Cānuñı düşürme şehvet bendine

562. Nefs kim sini yilter gül-hene
'Akıldur kim sini iletür gülşene

563. Kim Sikendervār olasın nīk-baht
Kuds mülkinde bulasın tāc u taht

564. Sen eger ol tāc ü tahtı bulasın
'Aybını bu mülk ü necatuñ bilesin

565. Kim bu fānidür bes andañ bekā
Oldurur bākī ki aña irmez fenā

566. Nesne ki ardınca fenā ola anuñ
Mihnetidür bī-gümān cān ü tenüñ

567. Mihnetile kişi ne lezzet bula
Mihnet olan yirde ne rahāt ola

568. Her ne kim katuñda ol ni'metdurur
Çün bekāsı yok saña nikmetdurur

569. Her vücūduñ ki āhiri ola 'adem
Varlığından ehl-i 'akl urmaya dem

570. Ahmedīnüñ ger sözün işidesin
Kendüzüne devleti iş idesin

571. kim sözi anuñ kamu cāndan gelür
Her ne kim aydursa 'irfāndan gelür

572. Hātırı anuñ melā'ik –i cāmıdur
Her söz kim diye Hak ilhāmıdur

573. Ger anuñ söziyle idesin 'amel
Hergiz işünde bulunmaya halel

574. Bī-halel gerekdürür ki ola her iş
Koma işüñde halel hergiz düriş

DĀSTĀN-I CÜLŪS-İ İSKENDER BER-TAHT-I PĀZİŞĀHĪ VÜ ŞIFAT-I SĪRET

575. Sözile düzet ma'ni-yi sāzuñı
Rāst it her perdede āvāzuñı

576. Nağme-sāz olup nüvāda söylegil
Cümle 'uşşakı muhayyer eylegil

577. Çün Sikender oldı Rūma pāzişāh
Dürlü gevherden düzetdi tācgāh

578. Māl dökdi vü hazine eyledi cem'
K' ide Rūma düşmen olanları kem'

579. Pes ta'ammül itdi rūşen rāyıla
kim nidekim baht pā-ber-cāy ola

580. Neyleye k' artura māl u devletin
Dilegince ide mülki bestetin

581. Cem' itdi bir yire 'akıllıları
Feylosofu gerdān fāżılları

582. Ta bulara şora 'ālem hālini
Bile bu māl sipihr-i ahvālini

583. Dahı anlardan işide dürlü pend
Ola ol pendi dutuban sūd-mend

584. İşbu ʿālem ḥālini her kim bile
Niʿmet-i ʿuḳbāya oldur kim bula

585. Her ki ʿāḳıllılar ögüdüni duta
Dünya ḳayġusundan olmaya duta

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ-ḤÜKEMĀ Kİ AṢL-I ʿĀLEM Çİ BŪD

586. Pes Aristo geldi ol Buḳraṭıla
Daḫı Eflāṭun hem Soḳrāṭıla

587. Didi bunlara k' iy erkān-ı mülk
Kim ḳamu tendür siz söz cān-ı mülk

588. Cümle eşyāyı kemāhi bildiñüz
Ḳamu müşkili ʿukdeyi hall kıldunuz

589. ʿİlm ü hikmetde çü kodunuz ḳadem
Bildünüz nedür ḥudūsile ḳıdem

590. Çünki mevcūdatı ḳısmet ḳılduñuz
Mümkün ü vācib nedürür bildüñüz

591. Bildüñüz cevher nedür nedür ʿarż
Āferineşden ne nesnedür ġaraz

592. Añladunuz ʿāḳıl ü maʿḳūl ne
Bildüñüz ʿillet nedür maʿlūl ne

593. Mümkinātuñ maddesin çün kim ʿayān
Bildüñüz idüñ baña cümle beyān

594. Big bu ṣuretler heyūlası nedür
Hem bu ʿilletlerden evlāsı nedür

595. Ne idi bu ʿālemüñ aṣlı digiz
N' olısar hem cüzvi vü külli digiz

CEVĀB-I ḤUḲEMĀ SU'ĀL-İ İSKENDER-RĀ

596. Didi Aristo şāha kim iy şehriyār
Bil ki ḳamu nesnenüñ aṣlıydı nār

597. Ḳamu nesne andan oldı ibtidā
Aña döner girü irse intihā

598. Orada kim aṣlı od ola ānuñ
Raḥātı nice ola cān u tenüñ

599. Didi bes Buḳraṭ kim aṣl-ı ḥayāt
Çün hevādür andan oldı kāyināt

600. Aṣl da çün ḳamu bād idi hemīn
Cümle anıñ-çün ṣoñra bād olur yaḳīn

601. Her nesne k' aṣlı anuñ bād ola
Anda paydādur k' nā-bünyād ola

602. Didi Eflāṭun ki bilgil iy ulu
Kim ḳamu mevcūdüñ aṣlı oldı ṣu

603. Çün ṣudandur tāze ḥayvān u nebāt
Bes ṣu olur bī-şek aṣl-i kāymat

604. Ṣuda bünyād eylemek key cehl olur
Ṣudan ārām isteyen nā-ehl olur

605. Böyle didi ṣoñra Ṣoḳraṭ-ı ḥakīm
Kim ḳamuya ḫākdur aṣl-ı ḳadīm

606. Her ne kim var ise andan gün alur
Anun- çün ṣoñra ḳamu ḫāk olur

607. Nesne kim olmış ola aṣlı ḫāk
Ol kuduretden nicesi ola pāk

İʿTİRĀŻ-I HIŻR ʿALEYHİ'S-SELĀM BER-ḲAVL-İ ḤUKEMĀVE CEVĀB-I Ū SU'ĀL-İ İSKENDER

608. Ḫıżr ḥāżırdı didi kim iy ulu
Sözi taḳlidile didiler ḳamu

609. Muḥdeṣāta didiler bunlar ḳadīm
Bu muḥāl ḥāşa kim ide ḥakīm

610. Her ne kim var ger mürekkeb ger basīṭ
İş bu ʿālem merkezinden tā muḥīt

611. Ger ʿarż ola vü ger cevher yaḳīn
Ḳamusı muḥdesdür iy dānā-yı dīn

612. Ḳamusınuñ Ḫālıḳıdur Girdigār
Ḳudretinden oldı cümle āşikār

613. Madde vü müddet yoġ idi vü miṣāl
kim yaratdı ʿālemi ol Ẕü'l-Celāl

614. Çünki Ḳādir ḳudretinde ola tam
Madde vü müddetsüz olur iş tamam

615. İḥtiyac-ı maddedür ʿacze delīl
Ālete muḥtāc olan olur ẕelīl

616. ʿĀlemi lā-şe'yden ḳıldı ʿayān
Ol ki anuñ emri dururken figān

617. Her ne kim var mümkün ol vâcibdurur
Emri ḳamu nesneye ġâlibdurur

618. Ḳudret varlıġına bî-iştibâh
Muḥdeśâtuñ uş ḥudusıdur güvâh

619. Farżdur kim varlıġını bilesin
Birligini daḫı rûşen ḳılasın

DELÎL-Î TEVḤÎD –Î ṢÂNÎ' -Î 'ÂLEM EZ-ZÜBÂN-I ḪIŻR 'ALEYHÎ'S-SELÂM

620. Olamaz Ṣâni' iki ol bir olur
İkilikde mülk bî-tedbîr olur

621. Ḫâlıḳ iki olmaz ol bir gerek
İki olıcaḳ her biri ḳâdir gerek

622. Şöyle k' ola her biri ḳudretde tam
K' âferiniş ola añunla tamâm

623. Her birine ḳudret olup vaṣf-ı źât
Ola nisbetle müsâvî kâyınat

624. Bes müeśśir âferinişde 'ayân
Yâ ikisi ola yâ biri hemân

625. İkisi olsa gelür iş bu imtinâ'
Kim ideler bir eśerde ictimâ'

626. Çünki bir Ḳâdirde ḳudret ola tam
Bî-gümân maḳdûr añunla olur tamâm

627. Birile maḳdûr çün ḥâṣıl olur
Fikr it biri daḫı ne işe gelür

628. İki kişi işleyemez bir işi
Yazamaz bir yazıyı iki kişi

629. Zîr ü bâlâ iş bu 'âlem uş 'ayân
Ḳamu bir mevcûddur bil bî-gümân

630. Bir eśerdür ucdan uca dutma şek
Bes mü'eśśir olan aña bir gerek

631. Ger mü'eśśir ikiden biri ola
Bî-müreccaḥ ol biri râciḥ gele

632. 'Âḳılda çün bu daḫı fâsiddürür
Ṣâni'i key bil kim ol Vâḥiddürür

633. Varlıġa birlige iy ehl-i sebîl
Bir daḫı ideyim saña rûşen delîl

ḤÜCCET-Î DÎGER BER-VAḤDÂNÎYYET-Î ṢÂNÎ'

634. Ger cevâhirdür ger aġrâż iy ulu
Muḥdeś ü muḥtâc-ı muḥdiśdür ḳamu

635. Çün olur muḥtâc muḥdiś dutma şek
Kim aña bir muḥdeś-i vâcib gerek

636. Kim Ḳâdîm ola vü Ḳâdir bî- gümân
Tâ ḳamu varlıḳ ola andan 'ayân

637. Muḥdeś olur ol daḫı olmazsa ḳadîm
Muḥdeśe muḥtâc olur iy ḥakîm

638. Devrolur yâḫud teselsül aşkâr
İkisi daḫı muḥâl iy nâmdâr

639. Ḳâdir olmaduḳda olur 'âciz hemân
Nesne mevcûd olmaz andan bî-gümân

640. Lâzım olur iki olduḳda ḳadîm
Biri birinden teḳaddüm iy ḥakîm

641. Kim Ḳadîmuñ varlıġını hîç şek
Ḳamu varlıḳdan muḳaddemter gerek

642. Her biri her gâh kim böyle ola
Kendü kendüden muḳaddemter gele

*

643. Birlige bir daḫı ḥüccet aydiyüm
Gün bigi anı saña rûşen ideyim

644. Olmaz olur ise vâcip bir hemîn
Vech-i şirket gerek ârâda yaḳîn

645. Daḫı temize cihet gerek 'ayân
kim ta'addur bulına anda bî-gümân

646. Böyle olsa olmaz imkândan beri
İkiden olur mürekkeb her biri

647. Ger ḳulaḳ ṭuddun ise benden yaña
Ḥüccet-i tevḥidüñ uş didüm saña

*

648. Cân u 'aḳla maḳṣad-ı aḳṣâdur ol
İns ü cinne maṭlab-ı a'lâdur ol

649. Ol maḳâma her kişi bulmaz vuṣûl
Ġarḳ olur ol baḥirde cümle 'uḳûl

* Başlığın yeri boş

650. Ceht it irmege aña k' ol maḳām
Müntehāsidür maḳāmātuñ tamām

651. Nev' ile üç ḳısmdurur ol 'ayān
'İlmī vü ġaybī ḥaḳḳı bī-gümān

652. İki olur tevḥīd 'ilmi bil yaḳīn
Ger dilerseñ kim olasın ehl-i dīn

653. Birisi tevḥīd-i taṣdīḳi olur
Birisi tevḥīd-i taḥḳīḳi olur

654. Naḳlile añlatsa taṣdīḳi olur
'Aḳlıla bilinse taḥḳīḳi olur

655. Oldurur tevḥīd-i ġaybı bī-gümān
K' anı ẕevḳile bilesin sen 'ayān

656. Olasın ḥānıla aña sen güvāh
K' oldurur ol yirde vü gökde İlāh

657. Ḳamu varlıḳ oldur añundur ḳıdem
Andan ayru nedurur cümle 'adem

658. Zīr ü bālā her ne kim var āru çoḳ
Oldurur ol andan ayru kimse yoḳ

659. Ḥod huve e'l-evvel vü'l-āḫir bu söze
Ḥüccet-i rūşendür uş didüm size

660. Oldurur tevḥīd-i ḥaḳḳı ki ol İlāh
Kendünüñ varlıġına oldı güvāh

661. Şöyle āṡārın iẓhār eyledi
Kim gören tevḥīde iḳrār eyledi

662. Gel anuñ āṡārına eyle naẓar
Kim mü'eṡṡir bilinür olsa eṡer

663. Bir meṡel ideyim uş saña beyān
Kim bilesin varlıġın anuñ 'ayān

664. Her ne kim var filde ḫorṭum u gūş
El ayaḳ bir başda var görgil uş

665. İlik ü süñük ṭamr it ü deri
Şöyle kim añun degül hergiz biri

666. İki başta çünki ḳulaġın açar
Ḳuş gibi her yaña kim diler uçar

667. Bir yire ḫorṭumını çünkim ura
Rümḥ bigi yara urur ol yire

668. İşbu ḥāliyle zebūndur aña fil
Bu ne ḳudretdür tefekkür eyle bil

669. Var iken arslanda bunca tāb u zūr
Gör zebūn nice edüpdür anı mūr

670. Bāḳi ḥayvānātı fikr eyle tamām
Gör ki ḳudret nicedür iy nīk-nām

671. Bilki Ṣāni' ḳamuya birdür hemīn
Ẓāhiri bāṭını hem ol durur yaḳīn

672. Ger bu a'żā key ta'ammül ḳılasın
Her birisinde neler var bilesin

673. Göresin her 'użūl içinde yaḳīn
Ṭopṭolu olmış kirāmen-kātibīn

674. Bāşıra uş gözlerüñde bir melek
Ḳulaġuñda Semi'e uş ṭutma şek

675. Bir melek aġzuñda ṭurmış ẕa'ıḳa
Bir melek dilüñde ẓāhir nāṭıḳa

676. Şāme burnıñda elüñde bāṭışa
K' oldurur ḳuvvet viren her bir işe

677. Hem dimāġuñda ḫayāl uş bir melek
Vehm ü fikr ü ḥıfẓ ü ḥissi müşterek

678. Sen de bu andā meger kim var ḳamu
İşbu resmile melāyıkdür ṭolu

679. Bī-gümān bu ḳamuyı iden birdürür
Ol durur ol ki evvel ü āḫirdürür

680. Çünki Ḫıżruñ sözini işitdiler
Her ne kim didiyse taṣdīḳ itdiler

*

681. Didi Eflāṭun ki söz budur yaḳīn
Kim beyān itdüñ sen iy dānā-yı dīn

682. Söz ki miṣbāḥ-ı nübüvvetden gelür
Şem' bigi cānları rūşen ḳılür

683. Buraya irdi cü bu güft ü şinīd
Oldı ol dem Ḫıżr andan nā-pedīd

684. Bildiler anı ki Ḫıżr idi yaḳīn
Geldi itdi anlara ta'lim-i dīn

---

* Başlığın yeri boş

685. Âferin itdiler anuñ ḥāline
Ḳaldı gör ḥayrān ʿaceb aḳvāline

686. Bes didi Sikendere ki dīn işin beyān
İtdi Ḫıżrı bize gösterdi ʿayān

*

687. Söz budur böyle idelüm iʿtiḳād
Kim bulavuz dünya ʿuḳbāda mürġd

688. Dānışıla siz daḫı bir iş idüñ
Mülk niẓami neyledür endīşe idüñ

689. Dördüñüz dört nāme yazuñ sūd-mend
K'ola hir bir nāmeden çoḳ dürlü pend

690. Tā ki ol sözleri sizden işidem
Devletüm arta çün anı iş idem

691. Mülkden ol kişi ola sūd-mend
Kim ṭutā çün dostdan işide pend

692. Bu sözile aldı Eflāṭun ḳalem
Çekdi kāfur üstine muşkin raḳam

693. Didi kim iy şāh-ı nev-baḫt ü cüvān
Dünyada cāvid olġil şāẕ-mān

694. Cehd it baḫtı dilerseñ pāyıdār
Kim işüñden rażı ola Girdigār

695. Niʿmet isterseñ müdām it şükrini
Baḫt dilerseñ unutma ẕikrini

696. Her ki anuñ ẕikrile urmāya dem
Varlıġından yig durur bī-şek ʿadem

697. Her ki anuñ itmeye şükr-i niʿmetin
Depmiş ola yire kendü devletin

698. Aña varasıñ güni endīşe ḳıl
Dāʾim anuñ ḳulluġını pīşe ḳıl

699. Nefsüñi key işlere terġīb it
Düñli aḫlāḳuñı tehzīb it

700. ʿĀdetüñ olsun ḥayā vü ṣabr u ḥilm
Ṣanʿatuñ olsun seḫa vü fażl u ʿilm

701. Ger yüzüñe reng virürse ḥayā
Olasın gül gibi pür-reng ü ṣafā

702. Dileseñ kim gide senden her herec
Ṣabret ki eṣ-ṣabru miftahü'l-ḫarec

703. Ḥilmi ʿādet eylegil sen iy ḥakīm
K'ol ḥaḳḳundur vaṣf-ı vallāhü ḥalīm

704. Ger seḫā-yı ḫuy u ʿādet ḳılasın
Bī-gümān ehl-i saʿādet olasın

705. Fāżıl ol kim ʿizzet ehli fażladır
Ādem-i fāżıl ḳalanı fażladır

706. Bī- fenā bāḳī dilerseñ k' ola ẕāt
ʿİlme cehd it ki ol durur āb-ı ḥayāt

707. ʿİlm olmayanda yokdurur hüner
Bī-ḥayāda yoḳ saʿādetden eṣer

708. Kimde kim yoḳ ʿilm bed-girdār olur
Bī-saʿādet kişi dāʾim ḫār olur

709. Ṣıdḳı kendüzüñe dāʾim nīşe it
Şefḳatile ḫalḳa key endīşe it

710. Ol kişi kim ḳavline ṣādıḳ degül
Ḳov anı kim devlete lāyıḳ degül

711. Ḫalḳa sen ger ehl-i şefḳat olasın
Ḫālıḳı kendüñe müşfiḳ bulasın

712. Kişi kim göñlinde şefḳat olmaya
Kimseyi kendüye müşfiḳ bulmaya

713. Cānuña raḥat gerekse tā ebed
Kimseden göñlüñde olmasun ḥased

714. Her göñülde kim ḥased duta maḳām
Anda ṭurmaḳ raḥata olur ḥarām

715. Çünki yoḳdur Tañrı ḥükmünden güzer
Rażı ol aña ki yazmışdur ḳader

716. Yāre k ʿanı yār ura merhemdurur
Derd k' andan ire derde emdurur

717. İş ki ḫayr olmaya endīşe itmegil
Şerri kendüzüñe pīşe itmegil

718. Düşmenüñile müdārā eylegil
El irince dostāne söylegil

719. Çünki ol ġāfil sen emin olasın
Bir gün ola aña furṣat bulasın

720. ʿAvretile meşveret eylemegil
Rāzuñı hergiz aña söylemegil

---

* Başlığın yeri boş

721. Kim olardur ʿākl ü dinde nākışāt
Ger olalar tayyıbat u ʿābidāt

722. Çünki didi شاورو هن Resūl
Bes olaruñ sözini kılma kabūl

723. Söz ki dīni nākış olandan gele
ʿAkl miʿārında kāmil mi ola

724. Ol ki anda nākış ola ʿakl ü dīn
Kāmil olmaz her k' aña uya yakīn

725. ʿAvretüñ sözin işiden er degül
ʿAvreti ser eyleyen server degül

726. ʿAvret itdi āşüfte Ādem bahtını
ʿAvret aldurdı Süleymān tahtını

727. ʿAvretidi Yūsufı hapse salan
ʿAvretidi Dāvudı nālān kılan

728. ʿAvret eyledi Siyāvüşi helāk
ʿAvretüñ mekriyle ebreş oldı hāk

729. ʿAvretidi Nūhdan iġrāż iden
ʿAvretidi Lūṭı terk idüp giden

730. ʿAvrete saksı vü reyhāndur misal
İçi tolu hubuş tışarısı cemāl

731. Hamıraşgil idüp dime kim budur iş
İş gerekse terkine anuñ düriş

732. Çün aña ümmü'l- habayısdur lakab
Tayyibü'l- nefs etmeye anı taleb

733. Bādeyile memleket ber-bād olur
İşi k' anuñla ola bī-bünyād olur

734. İçme anı kim ʿakl ü bünyādın yıkar
Su dime aña k' oddur sini yakar

735. Bāde tenden cān karārın aldurur
Tāze iken ʿömr bāġın soldurur

736. K' oldurur beydā-yı mihnetde serab
Zevk bāġından anı sanma şarāb

737. Din ki oldı ādemiye ol şeref
Şarābıla olur şerāyik ol telef

738. Kişide ne sabr kor ne karār
Ne hod-ārām ne hilm ü ne vakār

739. ʿĀlim-i deryā-dili nādān kılur
Müslimi sünniyi bī-imān kılur

740. Bādedür sultanlaruñ tahtın yıkan
Bādedürür handanların yakan

741. Baht ü bāde bir arada az ola
Kim biri biriyle dem-sāz ola

742. Bādedürür bāde terk eyle anı
K' itmeye hāka salup hār ol seni

743. Çünki Eflātun düketdi nāmesin
Aldı eline Aristo hāmesin

*

744. Yazdı kim iy şehriyār nīk-baht
Kim saña lāyıkdurur bu tāc u taht

745. Diler iseñ bahtuñı ki ola bülend
Devlete ġarra olup olma hod-pesend

746. Kibri terk idüp tevāżuʿ pīşe it
Nā-tüvanlıkdan müdām endīşe it

747. Kibr nedür huy-ı iblīs-i leʿin
Terk kıl anı k' olasın ehl-i dīn

748. Kibr ehli sürülüp dergāhdan
Dūr olur şeytan gibi Allāhdan

749. Kıl tevāżuʿ kim tevāżuʿla Ādemi
İtdi kendüye musahhar ʿālemi

750. Kişi kim alçaklık ide ol Ġani
Kendü lutfıyla kaldurur anı

751. ʿUnf idüp göñülleri ürkütmegil
Lutf şartı neyse anı terk itmegil

752. Kıl tefehhus her kişinüñ hālini
Añla nedür sīret ü efʿālini

753. Bes ne iş lāyıksa bildürgil aña
Kim nedāmet olmaya soñra saña

754. Kim kişi işin uluya inanmagıl
Ulu kem işin bitüre sanmağıl

755. Gerçi igne çābuk ser-tīz ola
Nicesi kılıç bigi hūn-rīz ola

---

* Başlığın yeri boş

756. Gerçi kim ḳılıç ola ber'an ü tünd
Olur igne işledügi işde künd

757. Ulu kişi kim işe itmez naẓar
Ulu işe kici ḫod bulmaz ẓafer

758. İşe itmedin şurū' endīşe it
İvmegi terk it tā'ammül bīşe it

759. İşlemegil işi vaḳti yitmedin
Kesmegil bizi varandan itmedin

760. İvme kim ivmek nedāmet getürür
Ḳıl te'annī kim selāmet getürür

761. Ḥaḳ k' anuñ emridürür kün-fekān
Altı günde itdi yiri gögü 'ayān

762. Añun içün kim sen anı bilesin
Pes her işde key te'annī ḳılasın

763. Meşveretsüz işi key iş ṣanmagıl
Kendü rā'yuñla işe el ṣanmagıl

764. Meşveretden kimse ḫüsrān bulmadı
Meşveret iden peşīmān olmadı

765. Meşveretile ḥāṣıl olur her ümīd
Meşveretdür baglu işlere kilīd

766. Emr Ḥaḳdan çün veşāvir hem gele
Pes her işde meşveret vācib ola

767. Meşveretde çün olur çoḳ dürlü rāy
Bulınur anda ṣavāba reh-nümāy

768. Buradan ecmā' olmışdur delīl
Naṣṣ eden ḥükme bulunmasa sebīl

769. Gül gibi ol ḫandān diken gibi olma tünd
Tīzlik yirinde nāke düşme künd

770. Gül-cü ḫandān oldı düzdi aña baḫt
La'lile pīrūzeden tācıla taḫt

771. Tīzlikile dutdı ḳılıc devleti
Tīzlikile buldı ḫançer izzeti

772. Cāhili sırruña hem-rāz eyleme
Müfsidi kendüñe dem-sāz eyleme

773. Her ki diler kim riyāset eyleye
Mülk-i ẓālimden siyāset eyleye

774. Ḳadr ü gök yirin dilerseñ ki ola düz
Virmegil bed-rāyıla ġammaza yüz

775. Zinet-i dünyaya meftūn olmaġıl
Ḳalbdur meger yine maġbūn olmaġıl

776. Rengine aldanma k' anda yoḳ ṣafā
Bulmadı bulmaz kimesne andan vefā

777. Mihrine aldanmaġil k' ol ḳahrdur
Şehdine imrenmeġil k' ol zehrdur

778. Yi yidür māluñı kim mār olmasun
Nūr eyle anı kim nār olmasun

779. Dostı ḫoş ṭutmaġ içündür bu māl
Yā'adüyi ḳılmag içün pāy- māl

780. Bu ikiye añuñla bulmazsan ẓafer
'Aḳl mi'ārında çi senüñ çerer

781. 'Afv itġil kimsede bulsañ zelel
Bir iş itme sen daḫı aña bedel

782. Gerçi yavuza yavuzlıḳ 'adldur
'Afv itseñ yavuz işi fażldur

783. Çün didi Ḥaḳ فا صفح الصفح الجميل
'Afv it ḳudretde kim budur sebīl

784. Ululuḳ gerekse olma bī-edeb
Kim edebsüz ola ider Ḥaḳ ġażab

785. Bī-edeb kişiyile oturmaġıl
Bī-sa'ādetdür anuñla durmaġıl

786. Ḥırş ehlini emīn eylemegil
Rāzuñı mey-ḫūriye söylemegil

787. Kānı ḥırşı ḫāyın ider bī-gümān
Ḫamr bunuñ sırrını ḳılur 'ayān

788. Ḥırş ṣoydurur selāmet ḫılḳatın
Ḫamr giydürür melāmet kisvetin

789. Ademiyi ḥırşdür nā-pāk iden
Ḫamrdur kişileri bī-pāk iden

790. Mal çoġ olmaġ içün bu ḥırş az
Ne gerkdür çünki olur 'ömr az

791. Ṭut ki 'ālem gencini cem' idesin
Fāyide ne çün yimeden gidesin

792. Ḳavl ü fi'lün olmasun diseñ şeni'
Olmaġıl nefsüñ hevāsına müṭi'

793. K' ol hevā dünyada sini ḫār ider
Dār-ı 'uḳbāde yirüñü nār ider

794. Nefs şeyṭāndurur uymaġıl aña
Yoḫsa çoḳ dürlü żarar ider saña

795. Düşmenüñdür ḳahr itmeden sini
Dürişiben ḳahr itgil sen anı

796. Dileseñ ḳurtarmaġ andan cān u ten
Arzū itdügin aña virme sen

797. Ger bu divüñ def'ine yol bulasın
Bī-gümāndür kim firişte olasın

798. Yādları sen saña hem-dem eyleme
Kimseyi kendüñe maḥrem eyleme

799. Maḥrem ü hem-dem özüne hem sen ol
Derdüne em gerek ise em sen ol

800. Yoḳdurur dünyada hem-demden eṣer
Kimse işitmedi maḥremden ḫaber

801. Rāzu key kimseye itdürme iştimā'
Küll ü sırrın cāvezel eṣneyni şā'

802. Sen idemedükde rāzunı nihān
Kimdürür kim anı itmeye 'ayān

803. Çün Arisṭo nāmesi oldı tamām
Nevbetile irdi Buḳraṭa kelām

PEND-NĀME-İ İMĀM-I HUKEMĀ BUḲRĀṬ ḤAKĪM

804. Yazdı kim iy Ḫusrev-i Pīrūz baḫt
Kim saña müştāḳdurur tāc ü taḫt

805. Diler isen k' ola mülküñ pāyidār
Ẓulmı terk it 'adli eyle iḫtiyār

806. Ẓulmden pāk itmege mülki düriş
Ẓulmı pīşe itmegil kim budur iş

807. 'Ālem işi 'adlıla ṭutdı niẓām
Yir ü gök hem 'adlıla oldı tamām

808. 'Adldur yirüni 'illīyin iden
Menzülüñi ẓulmdur miccin iden

809. Her kim 'adlıla imāret eyleye
Dīn ü dünyasın 'imāret eyleye

810. Çünki 'adl itdi şübanlıḳda kelīm
Virdi peyġamberliġ aña ol Kerīm

811. Çün Süleymān itdi yir mülkinde dād
Ḥükmine anuñ musaḫḫar oldı bād

812. Çünki Ḍaḥḥak itdi kişverde sitem
Boynına bend oldı 'af'ı lā-cerem

813. Ẓulmden Nemrūd çün itmedi bāk
Ḳıldı lābūd bir yer mi peşte helāk

814. Ḥırş ü emel issine a'māl ü māl
Virme kim olmaya māluñ pāy-māl

815. Kişide kim çoḳ ola ḥırş ü emel
Gelmeye andan iş k' ola ol bī-ḫalel

816. Ḥırṣdurur cānlaruñ taḫtın yıḫan
Ḥırṣdurur ḫānları oda yaḫan

817. Ḫalḳı raḥatdan emeldür dūr iden
Ṭā'atından Ḫālıḳuñ mehcūr iden

818. Kimsenün ehline yañlış baḳmaġıl
Canuñi şehvet odına yaḳmaġıl

819. Rütbetile menzil-i eflāk ola
Pāk-dāmen ol ki her kim pāk ola

820. Pāk-rev olmayanuñ pāk-bāz
Çoḳ şınadum gördüm olur 'ömri az

821. Her ki nā-pāk ola vü şehvet perest
Aḫiretde hor olur dünyade pest

822. Nefse eyle vir riyāżetle edeb
K' itmeyesin her az işde çoḳ ġażab

823. Ademide çün ġażap ġālib ola
Her ne iş ki işleye nā- şāyib ola

824. Ḥilm şuyunı ġażap odına saç
İşbu ẓulmet perdesin ḥilmile aç

825. Nefs-i raḥatdan ten-āsān eyleme
Degme zaḥmetden her āsān eyleme

826. Genc bulınmaz meger anda ki renc
Renc çeke bir kime gerekse genc

827. Mülke düşmesün dirseñ mefsede
Terbiyet eyleme hergiz müfside

828. Mār durur fi'l-meşel muksıd yakīn
Zehr olur mārdan ḥāṣıl hemīn

829. Dünyada bāķī dilerseñ yādunı
Ḫayırla artur cihānda adunı

830. Her k' öldi dünyada ol nīk-nām
Bī-gümān 'uķbāda ķaldı şād-kām

831. Va' dettiñ ķılmaġıl aña ḫılāf
Her bir işde urmaġıl bī-hude lāf

832. Va' deye itmek ḫilāf erlik degül
Lāf urmaķ resmi serverlik degül

833. Ol kişi ola cihānda mülk ü baḫt
Şem-sezā ola ki bula tāc ü taḫt

834. Kim Muṣaf içinde ola ṣaf-şiken
Düşmez işine düşe andan şiken

835. Oķı sahmından düşe bī-cān peleng
Rümh vehminden ola bī-çāre peleng

836. Ger felekde düşmen-i Behrām ola
Mümkin olmaya k' ol aña rām ola

837. Yirde ger ḫaṣmı ola Efrāsiyāb
İde Rüstemlikle anuñ mülkin ḫarāb

838. Şāh olayım diyen hoş-ḫū gerek
Gül gibi ḫār içre ḫandān-rū gerek

839. Her kişinüñ k' olmaya ḫulķ-i ḥasen
Ger 'Ali olsa anı er ṣanma sen

840. Ḥüsn-i ḫulķ içün Resūl ol kerīm
Medḥ idüp didi علي خلق عظيم

841. Ḥüsn ü aḫlāķımda endīşe it
Ḥüsn-i ḫulķı kendüzüne pīşe it

842. Bed güher ķadrin itmegil bülend
Bed güherden kimse olmaz sūd-mend

843. Bu riyā key ola mı ķendile pür
Yā ola mı cehdile ḫer mühr dür

844. Çünki Buķrāṭ itdi bu naķşı raķam
Aldı Buķrāṭ ḥekīm ol dem ķalem

*

845. Böyle yazdı kim āyā şāh-ı bülend
Tā ebed baḫtuña irmesün güzend

846. Her ki diler k' ola mülki bī-ḫalel
İtmeye nādān söziyile 'amel

847. Ķıldı nādān sözile Efrāsiyāb
Rüstemüñ elinde Tūrānı ḫarāb

848. Bir kişi ḥaķķında söz dise ḥasūd
Güş ṭutma kim ziyān olmaya sūd

849. Uydı ḥāsid sözine İsfendiyār
Sīstānda gör ki n'oldı encām-ı kār

850. Ger dilerseñ seg kim bula baḫtuñ ṣebāt
İtmegil 'avret sözine iltifāt

851. Çün bular bī-'akl ü bed-girdār olur
Bunlaruñ sözün işiden ḫār olur

852. Çünki Kavūs uydı 'avret sözine
Lā-cerem düşdi Siyāvüş sūzine

853. Nedurur 'avret dimek ya'ni ki 'ayb
Pes olanuñ naķşına sen ṭutma reyb

854. Her kişiyi saña ṭoġrı ṣanmaġıl
Dostuna daḫı key inanmaġıl

855. Yūsufı ķardeşleri aldurdılar
İreçi Selmayla Tūr öldürdiler

856. Çünki bend ü eḥzam su'i -ẓān ola
Kişi niçün kimseye takye ķıla

857. Her ki diler kim imāret eyleye
Mülki 'adlıla 'imāret eyleye

858. Ol melik kim kişveri ma'mūr ola
Malı vāfir leşkeri Manṣūr ola

859. Ger dilerseñ kim riyāset idesin
Müfside dā'im siyāset idesin

860. Kim siyāsetle olur beñlik tamām
Bī-siyāset memleket dutmaz niẓām

861. Ger siyāsetsüz olabilse vücūd
Olmayaydı şer' de hergiz ḥudūd

---

* Başlığın yeri boş

862. Ḫār olacaḳ yirde sen gül olmaġıl
Dāġ uracaḳ yirde merhem ḳılmaġıl

863. Ḫār sahlar ḫār-puştuñ cānını
Nermlik döker şamuruñ ḳānını

864. Ger dilerseñ ḳadrüñi olmaya pest
Olmaġıl cüvān gibi şehvet perest

865. Şehveti yıkan firiştedür yaḳīn
Şehvete uyan kişi şeyṭāndur leīn

866. Söylemedin söz nedür fikr eylegil
Ḫayr u şerrin bilgil andan söylegil

867. Söz ki söylendi atılmış oḳdurur
Anı döndürmege dermān yoḳdurur

868. Her iş içün ḫūn-i nā-ḫaḳ itmegil
Senden anı şorsar ḫaḳ itmegil

869. Çün nā-ḫaḳ nice yirde ḳalısar
Çünki anuñ ṭālib-i Ḥaḳ olısar

870. İş ki andan fitne ḳopar işleme
Hīç kimseyle ʿadāvet beşleme

871. Kişiye biñ dost olsa olur az
Çoḳdurur bir düşmen ola kīne saz

872. Cāh seveni eminüñ şanmaġıl
Māluñı her kişiye inanmaġıl

873. Cāh ḥırşı her kişiyi azdurur
Māla māyil olmayan kişi azdurur

874. Ḳıl tevāżuʿ līkin itme ol ḳadar
K'ire andan heybete nā-geh żarar

875. Kimsenüñ ardınca ġıybet eyleme
Kimse yüzine meẕemmet söyleme

876. K' ol ikiden nefrete dutar kişi
Senden ıʿrāż eylemek olur işi

877. Ger işitdün ise saña ben bir kitāb
Söz didüm vallāhu aʿlem-bi'ṣ-ṣavāb

*

878. Çün naṣiḥat-nāmeler oldı tamām
Her birine urıban müşkīn-ḫitām

879. Şundular şāhā vü şāh-i nām-ver
Bir bir itdi dördine daḫı naẓar

880. Oḫuyup mecmuʿini żabṭ eyledi
Ḫurrem olup ḫalḳa böyle söyledi

881. Kim cihānda anuñ ola baḫtı bülend
K' uṣlulardan işide peyveste pend

882. Pes ol ukutları itdi pīş-vā
Görmedi anuñ ḫilāfını revā

883. Kendüvi çün anı şanʿat eyledi
Aña her ki işitdi raʿbet eyledi

884. Çünki oldı ḳamu dilde nīk-nām
Ṭāʿatına girdi cümle ḫāṣ u ʿām

885. Rūz-efzūn oldı her gün devleti
Hem teraḳḳi itdi her dem rütbeti

886. Ḫalḳ içün ḫulḳine ʿāşıḳ oldılar
Şubḥ-veş mihrinde ṣādıḳ oldılar

887. Cehd eyle ḫulḳ içinde şöyle ol
K'olalar āzādlar ṭāpuña ḳul

888. ʿŪddan duyduḳları içün hoş -nefes
Ulu kici aña iderler heves

889. Çün çiçekler gülde ḫoşlıḳ buldılar
Kendülere anı sulṭan ḳıldılar

890. Her ki görmişidi Dārādan ziyān
Yāḫud andan ḫavfı varıdı nihān

891. Ḳaçıban mecmuʿ-i Rūma geldiler
ʿAhdi Sikenderle tāze Ḳıldılar

892. Mışr sulṭāni bir iki kez meger
Görmişidi şāh-ı Dārādan żever

893. Çünki gördi Sikenderi her işde çüst
Ḳāmu ḳavli ṭoġri vü ʿahdi dürüst

894. Alduraymı diyü Dārādan diyār
Ḳıldı ḳulluġını şāhuñ iḫtiyār

895. Bī-tekellüf itdi şāha inḳiyād
Arada ne kavlü ne ʿahd oldı yād

896. Kişi cünkim kendüyi ide nīk-nām
Ḳāmu göñüllerde ṭutar ol maḳām

897. İşbu destānı ki naẓm eylemişem
Remzile çoḳ dürlü söz söylemişem

---

* Başlığın yeri boş

898. Göz ḳulaḳ ṭutāriseñ benden yaña
Şerḥ idem rāzın ben her remzüñ saña

899. Bu ḥavas içinde ḥissi müşterek
Şeh Sikender gibidür bilmek gerek

900. Kim ḳamu maḥsūsı oldurur bilen
Her birinüñ nicedür ḥükmin ḳılan

901. Aña cāsus oldı mecmu'-ı ḥavās
Ḥākim oldur külline re'sen-be-res

902. Beñzede Eflāṭuna anı k' oldur ḫayāl
Eylegil vehmi Arisṭoya miṣāl

903. Ḳuvvet-i fikriyyiyi Buḳraṭ dut
Anı kim ḥıfẓıyyedür Soḳrāṭ dut

904. Ḫıżra menzil-i ilāhiden yaḳīn
Anı k' ol göstere ḥaḳ bilgil hemīn

905. Her ne ki ol küstara hiss-i müşterek
Anı cān levḥine naḳş itmek gerek

906. Kim olur bu ḳamu sevdayıla vehm
K' ide Ḥaḳ mahiyetini fikrile fehm

907. Bunca teşvişün içinde bu ḫayāl
Ne taṣarrufla ide derk-i kemāl

908. Çünki yoḳdurur aña nev' iyle hanis
Anı ne fażlıyla bilsün cinn ü ins

909. Ne anuñ ẕatında var vaṣlıyla ben
Ne ṣıfatında kem ü ne كيف اين

910. Çünki aña yoḳdur ḥududiyle rüsūm
Pes muḥīṭ aña geçen olsun ' ulūm

911. Vehmi kem ya fikr-i insan kim olur
Orada kim ' aḳl-i kül ḥayrān ḳalur

912. Kendü bilür kendü ẕātını hemīn
Vaṣfını hem kendüviden bilgil yaḳīn

913. Kendüyi bilmeñe kendüdür sebeb
Küfr ola anı itmek ayruḳdan ṭaleb

914. Çünki Kur'an oldı ḥabl-u- saña
Ḳamu işde i' tiṣam itgil aña

915. Kim mehālinden olībānuñ ḫalāṣ
Ḥaḳ civarında bulasın iḫtiṣāṣ

916. Aḥmedī sözin eger diñleyesin
Vaḥdetüñ çoḳ sırrını añlayasın

917. Olısan vaḥdetde bir dānā-yı dīn
Kim ola aduñ imāmü'l-muhtedīn

*

918. Söyle iy bülbül ki gül eyyamidür
Olma ḫāmuş kim sözüñ hengāmidür

919. Müşk-i ' anberden mu' aṭṭardur havā
Ṭoludur gülzar-ı berkile nüvā

920. Ebr ider āyet-i Mūsā beyān
Bād ḳılur muġcir-i ' İsā ' ayān

921. Dāne-i şebnem çemende şöyledür
Kim zümrüd levḥine saçıla dürr

922. Yanaġı yāḳūt reng olmış gülüñ
Zülfi ' anber-tāb olmış sünbülüñ

923. Çün benefşeyle muṭavvas oldı rāġ
Lāle vü gülden leṭāfet buldı bāġ

924. Gülistanda bülbül ider güft ü gū
Vech-i nāzıñda çoġ olur cüst ü cū

925. Mevsim-i gül ' işretiñ hengāmidür
Bāde ṣun kim bādenuñ eyyāmidür

926. Gül bigi olsun dir iseñ gönlüñ feraḥ
Ḳoma nerkis gibi elüñden ḳadeḥ

927. Lāle bigi cām-ı la' l algil ele
Tā ki ' ayşuñ yüz-i rummānı ola

928. Ḫare çün lāle bitüre ḫār-i gül
Ḫārdan ol ḫuşun terki icmāya mül

929. Virme ' ömri bāda ḳılġıl bāde-nūş
Kim riya-yı ṣofiden yig bāde-nūş

930. Ṣubḥ-dem ur bezme bes ṣubḥ-dem
Bizde dem olmaya ura ṣubḥ-dem

931. Çünki ḳalmaz bize bu gündüz gice
Bir demumuz ḥayf kim żāyı' geçe

932. Ṣubḥ-demdur bir ḳadeḥ nūş eylegil
N'olur encāmi ferāmūş eylegil

---

* Başlığın yeri boş

933. Çün seni ḫoş-vaḳt ide gel gör ḳadeḥ
Söyle bir söz k' andan ala cān feraḥ

*

934. Çün musaḫḫar oldı şāha Mıṣr ü Şām
Düşdi Dārāb ardına ol ṣubḥ u şām

935. Kim nicesi getüre encām-ı baḫt
K' alına Dārāb'dan ol tāc u taḫt

936. Ḥükmine ola muṭi' Īrān daḫı
Anuñ ola kişver-i Tūrān daḫı

937. Çünki ol rāyıdı dā'im pīşesi
'Āḳıbet virdi netice endīşesi

938. Rāyıla ḥāṣıl olur fetḥ ü ẓafer
Rāysız kişide olmaz hīç fer

939. Rāydur ḳamu işe müşkil-küşā
'Aḳldurur ādemiye reh-nümā

940. İşbu fikretden birkaç rūzigār
Geçdi gelip gidiben leyl ü nehār

941. Bir gice düşde görür şeh kim felek
Açılıban yire iner bir melek

942. Bir ḳılıç getürür virür aña
Dir k' Allāh viripdi bunı saña

943. Ḳılıç Allāhuñdurur çekgil bunı
Ol kişiye kim ḳıla düşmen seni

944. Yüri vü sulṭānlarıla eyle ḥarb
Kim senüñdür ucdan uca şarḳ u ġarb

945. Ṣubḥ-dem ṭurdı Sikender şād-kām
Didi ol düşi Arisṭoya tamām

946. Bes didi kim iy ḥekīm-i ḫurde-dān
Baña evvel düşi bildürgil 'ayān

947. Ṣādıḳ u kāẕib k' ol iki ḳısm olur
Bu ḫayāle her biri ḳandan gelür

948. Baña evvel bunı eylegil 'ayān
Pes düşüñ teb' izini ḳılġıl beyān

949. Ol ḥekīm evvel düşüñ taġsirini
Şerḥ itdi bes didi ta'birini

950. Kim düş iki nev' olur bī- iştibāh
Biri ṣādıḳ biri kāẕibdür iy şāh

*

951. Kāzib üç dürlü olur bir bir beyān
İdeyim kim şāh anı bilsün 'ayān

952. Evvel ol kim ḥiss-i ẓāhirden ḫayāl
Ṣūret-i maḥsūsa çün yazar miẕal

953. Ölmedin ol ṣūret andan daḫı ḥak
Görür anı anda ḥiss-i müşterek

954. Mürtesim olur orada ol miẕāl
Kim anı naḳş eylemişdi ḫayāl

955. Çün şevāġil uyḫu geldükde gider
Nefs anda ol ṣūreti idrāk ider

956. Oldur ikinci ki bir nesne müdām
Kişinüñ fikrinde ola iy nīk-nām

957. Çünki ide ol fikri anuñıla ıttıṣāl
Naḳş düzer ṣūreti anuñ ḫayāl

958. Müşterek ki ol nefsi uyḫuda görür
Nice kim gör diye nefse ir görür

959. Kişi sevdügünü bu durur sebeb
Gice çoḳ gördügi düşde iy 'aceb

960. Oldur üçinci k' ola rūḥ-i süst
Ten amacı çünkim olmaya dürüst

961. Tende ḳanḳı ḫılaṭ ki ġalib ola
Aña nisbet nesne uyḫuda gele

962. Ger ḥarāret ġalib ola od kān
Daḫı ḳızıl ṣaru nesne ola 'ayān

963. Ger birūdet çoġ ola yaġmur u ḳar
Dūd-i ẓulmet görine vü mūr u mār

964. Bu üçe ta' birde yoḳ i' timād
Bunlara aẓġas ü eḫlām oldı ad

965. Ol ki ṣādıkdur anı daḫı aydeyim
Nice durkun bilgi rūşen ideyim

966. Nefs-i külli k' oldurur her nev' e aṣl
Fer' dur hem nev' andan oldı faṣl

967. Levḥ-i maḥfūẓ oldı anuñ adı hem
Şöyle k' oldı 'aḳl-ı küll adı ḳalem

---

* Başlığın yeri boş

968. Şafi rūşendür ol eyledi āyine
Görinür ġayb orada her āyine

969. Her ne kim geldi geliser bī-gümān
Müntaḳış olmışdur orada ʿayān

970. Nefs-i cüzi-i çün anuñ ferʿı olur
Ferʿ aşla lā-cerem iri bilür

971. Pes yaḳīn bil kim bu nefs-i nāṭıḳa
Olduġiyçün arada sābıḳa

972. Naḳl ḳılmadın idebilir ʿayān
Ġayb-ı naḳşı żaptı oradan bī-gümān

973. Līk peyveste bu tadbīr-i beden
Māniʿ olur aña bu maḳṣūdden

974. Çün feraġ üçü de aña ḥāṣıl olur
Ol maḳama bī-gümān vāṣıl olur

975. Aña kim ola mücerred hem basīṭ
Ne mekān ü ne zamān ü olur muḥīṭ

976. Anda aña çoḳdur naḳş olur ʿayān
Līk arada geçmedin hergiz zamān

977. Şöyle olduḳda muḳābil āyine
Nesne andan naḳş olur her āyine

978. Bir nefes geçmedin olur müntaḳış
Āyine andan ḫod ʿayāndurur bu iş

979. Şūret-i ġaybıla iy nīk-nām
Naḳş çünkim müntaḳış olur tamām

980. Şūret-i cüzvi dürüp anı ḫayāl
Resm ider müşterek andan mis̱āl

981. Pes orada olur müşāhid ol ʿayān
Oldurur ṭoġru düş uş itdüm beyān

982. İşbu sözden kim didüm rūşen olur
K' anmaya vaḥyına resme gelür

983. Hem daḫı miʿrāc eḫbārı tamām
Bu sözile olur ʿayān iy nīk-nām

984. Hem kerāmet kim velīlerde olur
Anlara ol iş bu resmile gelür

985. Çün şehüñ göñli tecelli-yi cāmidür
Her ne düş kim göre Ḥaḳḳ ilhāmidür

986. Çün göñül ṣāf ola şöyle k' āyine
Her ne görse ṭoġru olur her āyine

987. Yürüyüp şeh yidi iḳlīm tamām
Ḳılıcıyla dutup ola şāẕkām

988. Her kime kim nuşret nekrī vire
Kim durur ol kim aña ḳarşu ṭura

989. Oldı düş taʿbiriyle şād şāh
Göklerüñ üstinde dikdi bārgāh

990. Didi kim binümdürür mülk-i cihān
İtdi Dārābıla düşmenlık ʿayān

991. Bu aradan irdi Dārāba ḫaber
K' oldı Ẕü 'l-ḳarneynile nāmver

992. Kim bizümdür dir cihānda taḫt u tāc
Bize gerek gele her yirden ḫarāc

*

993. Çünki Dārāba irişdi bu ḫaber
Didi ilci veriyüp k' iy nām-ver

994. Rūmı biz saña muḳarrer eyledük
Sini bir ulu mülke server eyledük

995. Bize veribnimek gerek andan ḫarāc
Kim bizümdürür cihānda taḫt u tāc

996. Ḳılıcımuzla alındı mülk-i Rūm
Ḫaş bizümdür tamām ol merzbūm

997. Feyleḳūsa Rūmı biz virdük tamām
Cāh bizden buldı ol hem nān ü nām

998. Sen yigitsin fikri kez eylemegil
Söz k' ol lāyıḳ degül söylemegil

999. Yigit olan kişide çoḳ cehl olur
Cehlile iş işleyen nā-ehl olur

1000. Memleketde anuñ olur hükmi revān
K' ola rā'yı pīr kendü olsa cüvān

1001. Ya katında kār dīde pīr ola
Kim her işde ṣāhib-i tedbīr ola

1002. Bize Keyḫüsrevden oldı tāc ü taḫt
Hem Ferīdunden irişdi mülk ü baḫt

---

* Başlığın yeri boş

1003. Andan dahı benem Ḫüsrev nijād
Mülk baña hīş idi ayruġa yād

1004. Ḳanda k' ola toḫme-i İsfendiyār
Ayruġa lāyıḳ degül şehr ü diyār

1005. Alıcı şāha geldi vü itdi beyān
Her ne kim Dārāb didiyse 'ayān

1006. Elçiden çün kim işitdi nām-ver
Her ne peyġamī ki virdi ḫayr u şer

*

1007. Bu cevābı didi Dārāba k' iy şāh
Kim benüm dirsin cihānda tācgāh

1008. Saña dilersin ki vire Rūm bāc
Almaḳ istersin ḳamu yirden ḫarāc

1009. Ol taḳa kim beyżası olur zer
Yidi anı Feyleküs nāmver

1010. Ṣayrıluḳda ayruḳ ġıḏāsı olmadı
Ol tavuġı yimeyince ölmedi

1011. Kim ola yoḳ nesneden isteye bāc
Ya kim ola k' aña vire andan ḫarāc

1012. Bu ki şehdür kim ḳılıcımuzla Rūm
Alınup oldı bizüm ol merzbūm

1013. Ḫalıḳdur mülk-i ān ol pādişāh
Kime kim diler virüp eyleye şāh

1014. Mülk anuñdur mālikü'l-mülk ol hemīn
Hiçdür Dārāb ü Sikender yaḳīn

1015. İki yüzlüdür ḳılıçdan urma lāf
Bī-vefādandur vefā ummaḳ güzāf

1016. Tekye uran ḳılıca mecnūn olur
Ol ḳılıçdan 'aḳibet maġbūn olur

1017. Dahı şeh didi kim bize tāc ü taḫt
Degdi Keyḫüsrevden hem mülk ü baḫt

1018. Taḫt Keyḫüsrevden irdiyse aña
Şükri kim ḥaḳdan virilde uş baña

1019. Mülk mi ol k' anı Keyḫüsrev vire
Mülk ol kim kişiye Ḥaḳdan ire

1020. Olsa Keyḫüsrev elinde i'tibār
Memleket aña ḳalaydı pāyidār

1021. Dahı didi kim yigitlik cehl olur
Cehlile iş işleyen nā-ehl olur

1022. Şāh bilsün kim bilenlerdür kemāl
Pīrlikdürür ḳamu naḳşa zevāl

1023. Çün ḳavī olur ḳuvada nev-cüvān
Ḳuvvet ü 'aḳl anda olur bī-gümān

1024. Çün ḳavi olur kişi bir olsa süst
Bes ḳamu fikri olur anuñ nā-dürüst

1025. Çün yıktı kişi ola dāniş ped-nīr
Lāyık olur olsa aña şākird-i pīr

1026. Arẕelü'l-'ömr oldı pīrüñ 'ayşı pes
Dahı nüvellem diyü ḳıla ol heves

1027. Çün binā-yı 'ömre virānlıḳ gele
İşşine k' ümmiz evi ābād ola

1028. Çünki ḫuşk olur mīzāc olduḳda pīr
Olmaz 'aḳla dimāġ-i naḳş-ı kebīr

1029. Viripdi Dārāya şāh-ı nāmever
Böyle ki itdüm şerḥ peyġām ü ḫaber

1030. Çünki Dārāya erişdi bu peyām
Göñlü mülki doldı ġuṣṣayla tamām

1031. Ḳıldı Sikender sözinden ol ġażab
Ol yüz peyġāmına ḳıldı 'aceb

1032. Ol 'ażapla diledi leşkeri dire
Ṭora vü Sikender üstüne vara

1033. Gayrü didi kendüzüne kim kişi
Oldurur kim 'aḳlıla ola işi

1034. Hem sebük olmaya hem nīz naġz
Ḳıla her bir işde yüz efkār-ı naġz

1035. Kişi ol kim ṭāc bigi ola pāyidār
Olmaya şöyle ki yıldur bī-ḳarār

1036. Bir dahı tedbir ideyim buña
Ola kim tedbirile bu iş oña

1037. Cengiçün anda gerek sāz u silāḥ
kim orada münkir olmaya şelāḥ

1038. Baña Sikender hem-rāh ola
Bārgāhum binüm uçmaḥ ola

---

* Başlığın yeri boş

1039. Girü elçi viripdi Sikendere
K' anı korkuda vü hem ögüt vire

1040. Viripdi elçiyile bir ulu şā'
Dāne-i küncīdeden kim bu mutā'

1041. Saña ericek nedürür remzini bil
Nice olısar iş ana ki çāre kıl

1042. Bu işaret k' eyledüm key bilesin
Pes aña 'aklıla çāre kılasın

1043. Olasın sen memleketde ser-firār
Olmaya senden kimseye bī-niyār

1044. Sen benimsin benden ayru olmağıl
Hışmın sen bī-gāne iş kılmağıl

1045. Key degül kişi adı tāğı ola
Hem ulu'l-emr olana bāğı ola

1046. Çün benüm ceddüm ola İsfendiyār
Bes gerek benüm ola şehr ü diyār

1047. Dahı ulu ceddüm durur Kustasab şāh
Dahı ulusı durur Luhrāsıb şāh

1048. K' urdı Keyhüsrev anuñ başına tāc
Rūm u Şām aña virürlerdi harāc

1049. Bir dahı aşlum Ferīdūnler benüm
Mülke istihkākum efzūndur benüm

1050. Her kişi k' anadan olmaya ulu
Andan saltānise olur alu

1051. Oğlan anaya olur tābi' hemīn
Karāveş oğlı olan kuldur yakīn

1052. Çünki kul olur karāvaşdan toğan
Bes ululuk andan gerek 'ayān

1053. Sende anadan varsa anlardan nişād
Ben atadan andan uş şāh-zād

1054. Çün ben olam ana anadan veli
Sen variken kim tutābilür ili

1055. Her ki kendüden yine 'işyān ide
Devletine kendünüñ hüsrān ide

1056. Elçi geldi Sikendere virdi selām
Didi ol Dārābdan neyse peyām

1057. Dökdi küncīdi önine didi iy şāh
Saña viripdi bunı ol pādişāh

1058. Kim adı Dārāb ü Behmendür anuñ
Devleti göz bigi rūşendür anuñ

1059. Çünki küncīde tefekkür kıldı şāh
'aklıla sırrın nedür bildi şāh

1060. Añladı kim öyle dimekdür aña
Kim muti' olmaz olur isen baña

1061. İş bu dāne bigi leşker bī-hisāb
Getürüben Rūmı eyleyem harāb

1062. Bes Sikender ü şāh-i Zü'l-karneyn
Hāżır itdürdi orada bir horūs

1063. Aña ol küncīdi yidürdü tamām
Kıldılar anı ta' accüb hāş ü 'ām

1064. Buyıdı rememiri ki eger ol şehriyār
Rūma getürse sipāhı bī-şümār

1065. Bir kişiyle kamusın idem tebāh
Olmasun leşker u cev' ine ğarre-şāh

1066. Aşşına leşkerde çoğ olsa 'aded
Çünki hak fażlından olmaya meded

1067. Ne żarar leşker ger olur ise az
Çünki veribise ẓāfer ol bī-niyāz

1068. Ġarre olmak devlete beglik degül
Laf urmak resmi serverlik degül

1069. Ġarra vü hod-bīn gerekmezdür kişi
Kim halel olmaya hergiz işi

1070. Bes didi elçiye kim Dārāb şāh
K' oldurur Īrān kişverine pādişāh

1071. Mülki bilmez mi Allāhuñdurur
Anı ol kime diler ise virür

1072. Kim ola Hüsrev yā Keykubād
Kim kişiye mülk virüp kıla şād

1073. Kişi ol kim şükri Allāha kıla
Her ne ni'met varise andan bile

1074. Mülk anuñdur k' aña yok durur zevāl
Hābdur dahı ne varsa ya hayāl

1075. Uludan nice dem ura şehriyār
Nice diye Behmen ü İsfendiyār

1076. Behmenüñ ger çāresi olaydı
Memleket daīm aña kalaydı

1077. Zūrıla girse ele şehr ü diyār
Mülk içün zār olmayaydı İsfendiyār

1078. Her kişinüñ kim ola faḫrı ulu
Ol uludan bī-gümān olur elu

1079. Er gerek kim gevherinden söyleye
Kendüde var mı güher ʿarż eyleye

1080. Ademīde çünki olmaya güher
ʿAḳl miyārında degmez mühr-i ḥüner

1081. Olmış ata dededen her ki ola lāf
Bī-hünerdürür sözi cümle güzāf

1082. Bu sözile Sikender ol şāh-i cihān
Elçiyi Dārāba eyledi revān

1083. Elçi çünkim gitdi Ẕü'l-ḳarneyn şāh
Ceng içün yaraḳladı ḫaylü sipāh

1084. İşbu destānuñ ki didüm saña ben
Remzini şerḥ ideyim gūş eyle sen

DER-TEMṢĪL VŪ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

1085. Nefsdür Dārāb Ẕü'l-ḳarneyn rūḥ
Rūḥa nefsi ḳıl zebūn ki oldur fütūḥ

1086. Nedürür küncüde dāne bī-şümār
İtdügüñ cürm ḫaṭādurur iy yār

1087. Tevbedürür ol ḫorūs iy pür-hüner
Kim yidi küncüde anda ser-te-ser

1088. Gerçi cürmüñ ola sinüñ bī-ʿaded
Maḥvolur bir tevbeden irse meded

1089. Aḥmedīnüñ sözin işitmek gerek
Her ne dirse anuñla iş itmek gerek

1090. Kim sözü anuñ naṣāyıḥdur ḳamu
Dīn ü dünyada meṣāliḥdur ḳamu

1091. Ṣıdḳıla anuñ her kim sözin diñleye
Cümle aşşı vü ziyānın añlaya

1092. Bülbül işbu resme destān idemez
Kimse bu resme gülistān idemez

1093. Derc itmişdür bu derce ḫāmedür
Sen bunı ṣanma ki Yūsuf- nāmedür

1094. K' anda her mühre diziben ẓııeler
Yūsufa andan mināṭaḳalar düzeler

1095. Ḳılalar güneş niḳabını belās
İdeler aya eşek çulın libās

1096. Ḳaça nāme şīvesinde aña kelām
Nice Yūsuf nāmedür iy nīk-nām

1097. Her sözi k' anı diyen nā-ehl olur
Gūş eyleyen be-ġāyet cehl olur

1098. Luṭf it dilümi binüm iy Ḫüdā
Saḫla k' andan gelmesün kizb ü ḫaṭā

DĀSTĀN-I MUḤĀREBE-İ İSKENDER BĀ-DĀRĀB VŪ HEZĪMET YĀFTEN-İ DĀRĀB

1099. Söylegil iy bülbül-i şīrīn -nüvā
Kim gülistān ṭolıdur berg ü nevā

1100. Sebzeden oldı çemen aṭlas basāṭ
İder uş bülbül güle ḳarşu nişāṭ

1101. Lāle gibi sen daḫı birḳaç ḳadeḥ
İç ki gülgūn ide yüzüñü feraḥ

1102. Çün yeşerdi sebze vü ḳızardı gül
Renguñı cehd it ki gül-renk ide mül

1103. İşbu mevsimde ki ṭaşdañ gül biter
Ḫuşk oturan kişidür ṭaşdan beter

1104. Bāġ içinde lāle dutarken ḳadeḥ
Ḥayf kim cān meyden olmaya feraḥ

1105. Bir iki dem gönlüñi ḳıl şād-mān
Kim bu resmile ḳalur degül cihān

1106. İşbu resme gördügüñ ḫürrem bahār
Bozılur gelip gide leyl ü nehār

1107. Fikr deryāsında ḳılma cānı ġarḳ
Bil ki aşşı itmez saña bī-hüde zerḳ

1108. Zerḳ-i rızḳ içün ider her k' ide iş
Rāzıḳı gör zerḳ terkisine dürüş

1109. Rızḳ çün maḳsūmudur bī-şek gelür
Rızḳ daḫı arada bāri n'olur

1110. Kimse rızkı derk içün iş kılmaya
Kılsa nedür Razıkını bilmeye

1111. Bir iki cāmıla cānı şād kıl
Ġuşşalardan gönlüñi āzād kıl

1112. Pes beyān it kim Sikender şīr-i çeng
Nicesi eyledi Dārāyıla ceng

1113. Elçi çün Dārāba iletdi ḫaber
Didi Sikender peyāmın ser-te-ser

MAṬLA'-I DĀSTĀN

1114. Ḳāḳıdı Dārāb cem' itdi sipāh
Kim yürüyüp eyleye Rūma tebāh

1115. Ne çeri k' anuñ ḥisābın hīç vehm
Hendeseyle daḫı idemezdi fehm

1116. Leşker-i Īrān vü hem Tūrān zemīn
Anda cem' idi vü hem Māçin ü Çin

1117. Ḫaver ü Rūs ḫiṭa vü mülk-i Hind
Maġrib ü Sūdān hem Keşmir ü Sind

1118. Anda idi pehlevān Mihrāc Ḫān
Hem sezāver-i cihān Ṭamġaç Ḫān

1119. Rūm iline dek Medāyinden direfş
Ṭolu idi vü 'alem sürḫ ü benefş

1120. Çeri ger itmişdi āvāz-ı kūs
Toz ḳılmışdı havāyı āb-nūs

1121. Nireye kim kişi iderdi nigāh
Ḫayme idi vü direfş bārgāh

1122. Yir yüzü ṭolu kemān ü tīrdi
Güvāh ü ṣaḥrā kürzile şimşīrdi

1123. Ne Ferīdun ne hod Ḍaḥḥak ü Cem
Dermemişlerdi öyle çoḳ ḫaylü ḥeşem

1124. Ġurre olup taḫtına ol şehriyār
Didi ḳanı Behmen ü İsfendiyār

1125. Tāki görelerdi ḥaşmet nice olur
Resmi tāc ü taḫt devlet nice olur

1126. Bilmedi ol māl ü mülk ü tāc ü taḫt
Düşmene varur yavuz döndere baḫt

1127. Ġurre olmaḳ devlete mezmūm olur
Ḳov ġurun k' ol be-ġāyet şom olur

1128. Ḥüsnine ġurre olduġiyçün güli
Nice ṭopraġa döker görgil yılı

1129. İtdigiyçün lāle tācına ġurūr
Bil beşinden tācini yire urur

1130. Rengine çün ġurre oldı nev-bahār
Ṭoldı aña bād-ı ḫazānı rūzigār

1131. Çünki rengāreng ṭona būstān
Ġurre oldı nitdi aña gör mihr-cān

1132. Bī-gümān şeyṭan işi durur ġurūr
Anuñ içün didi aña Raḥman ġerūr

1133. 'Ömr ü devletde ger olaydı s̱ebāt
Bāḳī olaydı Süleymāna ḥayāt

1134. Dīv aldı ḫātemin taḫtını bād
Dünyadan kim oldı vü kim ola şād

1135. Behmen ol ki iderdi ṣayd-ı ejdehā
Olmadı bu mār-ı Nuh serden rehā

1136. Ṣayd-ı kūr olmış iken Behrāma kār
Kör itdi nā-gehān anı şikār

1137. Didiler Sikendere Dārāb şāh
Uş irişdi Rūma bī-ḥad sipāh

1138. Ḳaṣdı bu kim eyleye Rūmı ḫarāb
Yir ḳomaya anda ki itmedük yebāb

1139. 'Avret ü er ḳamusın ide helāk
Yile ṣavura ne varsa anda ḫāk

1140. Dirdi Sikender daḫı serverlerin
Rūmı alsuñ hem daḫı leşkerlerin

1141. Her birine istimālet virdi şāh
Kim cihānda ben olursam pāẕişāh

1142. Her biriñüze virem bir memleket
Rūm-ı milk k' anda ide salṭanat

1143. Çoḳlıġından düşmenüñ bāk itmeñüz
Ḳorḳudan yüregüñüz çāk itmeñüz

1144. Kim baña Ḥaḳdan virilüpdür meded
Çoḳ ḳayurmak sizde az ise 'aded

1145. Sizden öñdin yürüyen ben olayın
Ölmek olursa ben evvel öleyin

1146. Dürişelüm nām içün ceng idelüm
Düşmena yiryüzini teng idelüm

1147. Ḳanda kim var nām u nāmus u hüner
Gerçi ola az bulur çoġa ẓafer

1148. İy niçe çoḳlar başılurlür aza
Çün Ḥaḳ emriyle çoġun baḫtı aza

1149. Kişide kim olmaya nāmus u neng
Yir yüzünden aña yigdür kör-i teng

1150. Bu sözile ḳamu ḫoş-dil oldılar
Girü ʿahdi anuñla tāze kıldılar

1151. İstimāletle olur hoş-dil sipāh
Ol sipāhile olur kuvvetlü şāh

1152. Pes didiler aña kim iy şehriyār
Yoluña olsun bu cānumuz ṣār

1153. Yürüyelüm ḫaṣmıla görişelüm
Nām ü nīk içün bugün dövişelüm

1154. İdelüm o günde bir şīr-āne ceng
K'andan olsun kendü dendān peleng

1155. Bundan öñdin kim bize Dārābdı şāh
Yüriyiben olmışıdı kīne hāh

1156. Pāẕişāhumuz bizüm bir pīridi
ʿĀciz ü bed-rāy ü bī-tedbīridi

1157. Leşkerüñ saları çün ola dilīr
Nügerī ger boyasa olur nerre şīr

1158. Anınçün buldı bize ol ẓafer
K'olmadı serverümüz bize ser

1159. Şimdi kim sulṭānumuzdur nev-cüvān
Hem dil-āver şīr ü hem nev pehlevān

1160. Bir neberde eyleyelüm kim tāc ü taḫt
Alına düşmenden hem mülk ü baḫt

1161. Ne gerek çünkim dil-āver ola şāh
Ḫaşmdan tāc almaġu hem taḫgāh

1162. Ol kişi kim olayım dir ḫalḳa baş
Ortaya ḳomaḳ gerekdür cān u baş

1163. Ol kişiye kim dil-āver olmaya
Memleket hergiz musaḫḫar olmaya

1164. Çün ḳılıç zaḫmıyla girür mülk ele
Ḳılıç ura her ki diler mülk ala

1165. Mülk alam diyen ḳılıçsuz iy ulu
Fikr-i bāṭıldur kim ider ol delü

1166. Gül dikenden tīġ almazsa eline
Olmaz sulṭān reyāḥin iline

1167. Gül ele tīġ aldı buldı lā-cerem
Laʿlden tāc ü zümrüdden ʿelem

1168. Ḫançer olmasa elinde süsenüñ
Ṭonları zer- bāft ola mıydı anuñ

1169. Tīġ-zen ger olmayaydı bu mihr
Encüme şāh itmez idi anı sipihr

1170. Tīġ-zen olduġiyçündür ki āftāb
Oldı cümle encüme mālik riḳāb

1171. Çünki Ẕü'l-ḳarneyn gördi k' ehl-i Rūm
Nerm olmış ḥükmine şöyle ki mūm

1172. Bildi ki anuñçün besi ceng-i peleng
İdiserler ḫaşmıla şīr-āne ceng

1173. Ḳamu itmişdür anuñla ittifāḳ
Yoḳdurur göñlinde kimsenüñ nifāḳ

1174. Ḫoş-dil olıban didi iki kişi
Yig-dil olup çün ṭutalar bir işi

1175. Gerçi kim ol iş besi müşkil ola
Bī-şek āsānlıġıla ḥāṣıl ola

1176. Bozulur işler nirede olsa nifāḳ
Ḳamu iş biter çün ola ittifāḳ

1177. Pāẕişāh çün leşkerine gördi dilīr
Kendü rubāh ise olur göñli şīr

1178. Dirdi Sikender daḫı ḫaylü ḥaşem
Düzdi raḫt ü ḫayme vü kūs u ʿalem

1179. Ne ḳadar kim Rūmda buldı sipāh
Cemʿ idüp ḳarşuladı Dārābı şāh

1180. Düşmenüñ def'ine çāre ceng olur
Her ki daḫı çāre ister neng olur

1181. Ḫaşmı ḳılıç dönderür key bilesin
Kimse bilmez daḫı anuñ ḥīlesin

1182. Oldur er kim ḫaşmı Kur-Behrām ola
Olmaya mümkin kim aña rām ola

1183. Er olana bes gerek k' indüre çarḫ
'Avret olan öte döndüre çarḫ

1184. Ḫālıḳa ḳılup tevekkül şehriyār
Düşmenile ceng ḳıldı iḫtiyār

1185. Pāẕişāhlıḳ ḳılıç elinde olur
Memleket alan ḳılıcıla alur

1186. Ḳılıç içün dir واترلنا الحديد بد
Tañrı Ḳur'an içre hem ba's u şedīd

1187. Şam'dan irişmedin ḫaylü sipāh
Düşmen üstine yürüdi kerem şāh

1188. Berḳ-var irdi vü urdı bī-direng
Ḫaşm şöyle ki ura āhu-yı peleng

1189. 'Arş itdi nāy-i revinile kūs
Oldı tozdan çarḫ yüzi āb-nūs

1190. Bir nerede oldı ki çeriḫ tīzgerd
Görmemişdi hīç aña beñzer neberd

1191. Ḳopdı orada bir ulu kārzār
K'anı Rüstem görse olaydı kār-zār

1192. Ṭoldı ḳan mevciyle rud-ı Fırat
Lāle rengīn ṭutdı ṣaḥrada nebat

1193. Yir yüzi ṭopṭolu gīr ü dārıdı
Şāh Dārāba bu dünya dārıdı

1194. Meġer ki ḳandan revān Ceyḫūnıdı
Hem havā ṭolu buḫar-ı hūnıdı

1195. Baḫt-ı Dārābuñ çün olmışdı nikūn
Düşmenine 'aḳibet oldı zebūn

1196. Düşmene teslim idüpen tāc ü taḫt
Gitdi çün gördi ki yüz döndürdü baḫt

1197. Kişiye devlet ne resme kim gelür
Gidicek gitdügi ol resme olur

1198. Döndi Dārāb ḳaçup Rūm-ı sipāh
Ḳıldılar tārāc raḫt ü bārgāh

1199. Oldı esīr anda şeh ḫaver-zemīn
Dahı şāh-i maġrib ü faġfūr-i Çin

1200. Oradan ḳaçıbanuñ Mihrāc Hān
Cengde ṭutuldı ol Ṭamġaç Hān

1201. Ol çerinüñ varı tā şāh u emīr
Kimi öldi vü kimi oldı esīr

1202. Ġāret oldı bī-'aded genc ü güher
Daḫı gün-a-gün metā' ü sīm ü zer

1203. Böyle geldi 'adet-i gerdān-i sihr
Kim gehi kin gösterür gāh ü mihr

1204. Çün güzerdedür ele giren gider
Mihrin uṣṣuñ varsa göñlinden gider

1205. Her ki diler k' aña ġuṣṣa irmeye
Yiticek nesneye göñül virmeye

1206. Ṭaġılacaḳ nesneyi ne direler
Yitecege nite göñül vireler

1207. Çünki düşmen ḳaçdi Ẕü'l-karneyn şāh
Ṭutdı bir hefte orada bārgāh

1208. Oradan Dārāb ḳılup kār-zār
Ḳaçdı düşmenden olıban kār-zār

1209. Çarḫ aña neyledi şerḥ ideyim
Sergüzeştin tā be-pāyān ideyim

1210. Leşkerinde varıdı iki pehlevān
İkisi daḫı dilir-i nev-cüvān

1211. Anları itmişdi ḳamudan iḫtiyār
Biri Māhār adlu biri Māhyār

1212. Andan öñdin kim geldi Rūma şāh
Ṣādır olmışdı olardan bir günāh

1213. Şāh anuñçün anlara itmişdi 'atāb
Anlaruñ göñlini ḳılmışdi ḫarāb

1214. Gerçi anları şu yir ġāy girü
Ḫāş idüp çekmişdi ilerü

1215. Līkin andan her biri dil-rīşidi
Cān u dilden aña bed-endīşidi

1216. Anı ol furṣatda mecrūḥ itdiler
Yolda vü öldi diyüben gitdiler

1217. Kişi kim ola kişiye bed-gümān
Bulıcaḳ furṣat aña virmez amān

1218. Bed-gümāndan sen vefā ḳılma heves
Hem-nişīn olma anuñla bir nefes

1219. Cehd it kimseni erkitmegil
Ürkicek aña göñül berkitmegil

1220. Göñül cünkim bir kez āzār idesin
Senden olince anı bī-zār idesin

1221. Çün sen andan senden oldı ola yād
Ḳılma anı yād itme aña i'timād

1222. Şırça durur bu göñül çünkim şine
Bütün olmaz daḫı itmezseñ şine

1223. Çünkim Dārāba olar zaḫm urdılar
Ḳaçıp Sikender ḳatına vardılar

1224. Çün ḳatında itdiler bu işi yād
Gāh ġam-gīn oldı göñli gāh şād

1225. Gāh gül gibi tebessüm eyledi
Geh güşāyişle bu sözi söyledi

1226. Kim 'adüvden ṣoñra dirlik bir nefes
'İşi cāvīdan disek ol ola pes

1227. Ḫaṣm ḳahrolmaḳ durur fetiḥ ü fütuḥ
Düşmenüñ ölmekligidür ruḥ-i rūḥ

1228. Gāh ġonce gibi dil-teng oldı şāh
Didi ki nā-mihribandur mihr ü māh

1229. Ḫaṣm olsa ardınca biz hem oluruz
Nef' ine çün biz daḫı öyle oluruz

1230. Dünya niçün işbu ceng ü gīr ü dār
Ne gerek çünkim degildür pāyidār

1231. Pes Aristoya didi şeh iy ḥekīm
Bī-vefā olur kişi k' ola le'īm

1232. Ne le'īm olanda bulunur kerem
Ne vefā olur kerīm olanda kem

1233. Dileseñ k' irmeye 'ānuña sitem
Nā-sezāya düşme ḫūn-i kerem

1234. Bulmasun diseñ saña ġam dest-res
Hemdem olmaġıl le'ime bir nefes

1235. Ol ki Dārābuñ elinde budur zād
Bula vü ḥāṣıl ide cümle mürād

1236. Ḫāin olup ṣoñra ide aña cefā
Terbiyet itmek anı olur revā

1237. Ol kişi k' itdi le'imi iḫtiyār
Eblehīdi bisledi cebinde mār

1238. Terbiyetle şefḳat iden müfside
Nedür anuñ itdügi iş mefsede

1239. Pes didi şāha Aresto-yi ḥakīm
Kīermesün şāha saña dünyada bīm

1240. Güneş olsun saña tāc ü çerḫ ü taḫt
Olmasun senden cüdā iḳbāl ü baḫt

1241. Devletüñ olsun hemīşe nev-cüvān
'Ömrüñüñ bāġına irmesün ḫazān

1242. Kov gulgānı ol pür-şefā gülşendürür
Çarḫ rāzı gün gibi rūşendürür

1243. Var mı hiç iş kim sen anı bilmedüñ
Ola mı 'uḳde k' anı hall ḳılmaduñ

1244. Mār ü 'aḳrebdür ṭabi' atda le'īm
Bislemez anı kişi k' ola hekīm

1245. Zehrden tiryāḳ kimse bula mı
'Iyş-ı 'aḳrep nūş-ı dāru ola mı

1246. Bunı işidüp buyurdı şehriyār
Dikdi gör meydan içinde iki dār

1247. Māhyān aṣdılar Māhānla
Öldiler ol iki yüz biñ zānla

1248. Ḫāyını ṣanma ki ber-ḫurdār olur
Ya kesilür başı ya ber-dār olur

1249. Kuvvet bulmadın ger acın olasın
Yigdürür andan ki ḫāyin olasın

1250. Çün muḳadderdür virür ruz-i melek
Pes ḫıyānet rızḳ içün nite gerek

1251. Ol zamān k' aşıldı dāra Māhyār
Zaḫmdan Dārāb olmışıdı zār

1252. Vaḳt çün geçmişdi ol mecruḥdan
Bir nefes ḳalmışdı tende rūhdan

1253. Didiler aña ki Ẕü'l-ḳarneyn şāh
Saña zaḫm uranları ḳıldı tebāh

1254. Gerçi olmışdı ümidi cümle bād
Bu ḫaber çün irdi aña oldı şād

1255. Kişi kim düşmenden ol ṣoñra ḳala
Bir dem ise ʿömrü biñ yılca ola

1256. Pes viribidi peyām Sikendere
Kim senüñdür mülk-i kişver yeksere

1257. Hem senüñdür genc ü māl ü tāc ü taḫt
Hem diyār ü hem sipāh ü raḫt ü baḫt

1258. Genc-i Ḍaḥḥāk ü Feridun bendedür
Herçi Behmen ḳıldı maḫzen bendedür

1259. Likin olmışam ḳamudan bī-niyāz
Tiz iriş kim mülke sensin çāre-sāz

1260. Sen gerek kim olasın kişverde şāh
Cümle-i Īrāna Tūrana penāh

1261. Çünki Ẕü'l-ḳarneyne irdi bu ḫaber
Vardı Dārābuñ ḳatına ol tācver

1262. Görür anı kim yetür zār ü naḥif
Ḳānı gitmiş zaḫmdan olmış żaif

1263. Rūḥ-ı ḥayvānī bedende ḳān olur
Çünki ḳan olmaya ten bī-cān olur

1264. Didi kim şāhā cihān hāli budur
Māh u mihr ü çerḫ aḥvalı budur

1265. Gāh endulmāk ider gāh şād
Geh ḳılur maḥrum geh virür mürġd

1266. Āsiyādur çerḫ ʿömrümüz keder
Bu maḳāma her ki geldiyse gider

1267. Bir sebuḥdur bulduġın yirter revān
Dimez işbu ḫūbadur ol nev-cüvān

1268. Hem dimez bu ġonce-leb dilberdürür
Yañağı gül ṣaçları ʿanberdürür

1269. Hem dimez kim işbu ṣūret ḥayf ola
Kim çürüyüp ṭopraġ içinde ḳala

1270. Hem dimez bu pāẕişahdur tāc-baḫş
Kim ider ḫalḳa zerile sīm baḫş

1271. Bunı tiz öldürmiyiyim kim ḳala
ʿAd'lillāh iḳlīmi ābādan ḳıla

1272. Hem dimez bu ʿālim ü ʿāḳıldurur
Ḳamu işde fāżıl ü kāmildurur

1273. Ḳoyayum bunı k' ide ḫalḳa beyān
Sünnet ü farżı ki biline ʿayān

1274. Gerçi biz şāha itmişüz günāh
ʿAfv itsün luṭfıyla anı şāh

1275. Kicilerden ger gele cürm ü ḫaṭā
ʿAfv olur ulular işi vü ʿaṭā

1276. Didi Dārāb işbu devr-i āsumān
Bī-ḳarar olduğuna yoḳdur gümān

1277. Ḳıymetin her kişinüñ vakti ezel
Eyleyüp durur muʿayyen Lem-Yezel

1278. Çünki ḳılur bir maḳāma ol güzer
Ḳısmeti neyise yirü andan gider

1279. Ḳısmetinden kim durur k' artuḳ yiye
Ḳısmet az oldu ise ol çoḳ yiye

1280. Biz yiyüben ḳısmetümizi tamām
Saña virdük nevbeti iy nīk-nām

1281. Biz durup uş saña ḳoduk niʿmeti
Sen yi anı ḳılma ayruḳ ḳısmeti

1282. Çün yaḳīndurur gümān yoḳ kim bu māl
Duramaz yirden yire ider intiḳāl

1283. Ebleh ol kim dire anı virmeye
Zīrek ol kim ẓāġida vü dirmeye

1284. Virdi bu sözi diyüp Sikendere
Şehr ü mülk ü tāc ü taḫtın nīk-sere

1285. Cümle māl ü gencini virdi aña
Leşker ü ḫanlıġı bildürdi aña

1286. Bes anı mülke veliʿahd eyledi
İşbu resme anuñla ʿaḳd eyledi

1287. K' ide ḫalḳa ḫayr ṣanmaḳ pīşe ol
Kimseye itmeye yüz endīşe ol

1288. İşbu söz içinde baġlandı nefes
Gitdi Dārāb ü tehi ḳaldı ḳafes

1289. Gitdi Dārāb ü issüz ḳaldı bu dār
Ḳalmadı ol ḥaşmet ü ol gir ü dār

1290. Böyledürür ʿādet-i gerdān-i sipihr
Kimseye göstermez ol peyveste mihr

1291. Ten ḳafesdürür nefes bād-ı hevā
Olmaz aña iʿtimād itmek revā

1292. Nesne k' erkāni anuñ eżdād ola
Lā-cerem ol nesne bī-bünyād ola

1293. Çünki Dārāb öldi Ẕü'l-ḳarneyn şāh
Oldı İrāna ser-a-ser pāẕişāh

1294. Ḳavmini Dārābuñ itdi ser-fırāz
Māl virüp ḳıldı oları bī-niyāz

1295. Ger sipāhi vü eger şāh ü emīr
Ceng içinde her kimi olmışıdı esīr

1296. Ḳamusıyla ʿahd idüben üstüvār
Viripdi yerlü yirine şehriyār

1297. Kendüsi ṭutdı müdāyimda maḳām
Anda ārām eyledi ḫoş şād-kām

1298. Gūş ṭutarsañ binüm sözüme sen
İşbu destān remzin idem saña ben

DER-TEMSİL VÜ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

1299. Nefsdür Dārāb ü Ẕü'l-ḳarneyn rūḥ
Nefsi rūḥa ḳıl zebūn k' oldur fütūḥ

1300. Def'in idersen Sikendervār anuñ
Pādişehsin maşrıḳ ü maġrib sinüñ

1301. Bunca göñlüñ milkini ol sinüñ yıḳar
Cāñınuñ Mıṣrın ḳamu oda yaḳar

1302. Key şaḳın k' ol ẓālim emmaredür
Her k' aña ola zebūn bī-çāredür

1303. Geh yehyimedür yiyüp ṭoymaz ʿalaf
Geh sıbaʿdur cān diler ḳıla telef

1304. Cehdle anı ger melek ḫūy idesin
Bir meliksin çünki bundan gidesin

1305. Kim senüñ milküñe kılmaya zevāl
Devletüñe irmeye hīç intiḳāl

1306. Ne melik belkim olasın bir melek
Kim senüñ cevelanuñ ola felek

1307. Ġafletüñ hezm ola vü ḫışmuñ rıżā
Vaḥdetüñ ünsü kudüretüñ ṣafā

1308. ʿĀleme-i ʿunṣur ṭoludurur fesād
Bes anuñ kevnine yoḳdur iʿtimād

1309. Nesne kim dā'im tebeddüldür işi
Nice isdesün şebāt andan kişi

1310. Bunda olmaz dāim istierseñ ḥayāt
Bir yire var k' anda bulına şebāt

1311. Bāġına anuñ hergiz irmeye ḫazān
Ṣolmaya anda tāze olan gülistān

1312. Çünki bundan yig vaṭan girür ele
Kişi bunda ʿacızla niçün ola

1313. Ḥāżır iken gülşen-i dāru'l-naʿīm
Ḥayfdur olmaḳ bu gülhende muḳīm

1314. Aḥmedī sözin eger diñleyesin
Ḳamu eşyā sırrını añlayasın

1315. Feyż ola ġaybdan göñlüñe nūr
Keşf idüp her sırrı bulasın sürūr

1316. Hem tecelli ide saña ʿilm-el-yaḳīn
Bilesin k' ol saña sendendir yaḳīn

1317. Ḥaḳdan ayru anuñ valıḳ ḳalmaya
Ara yirde mā'u menlik olmaya

1318. Ḳamu varlıḳ çünki ol Ḥaḳ oldı bes
Mā'u men dimeklik olur şirk pes

1319. Gerçi kim ṣūretde varlıḳ Ḥaḳdurur
Ḥaḳdurur maʿnide ayruḳ yoḳdurur

1320. Ḥaḳ didüñ ġayrı unut ʿahduñ şime
Andan ayrunuñ vücūdun var dime

1321. Çünki Evvel ol vü Āḫir ol
Fi'l-ḥaḳiḳa Bāṭın ol vü ẓāhir ol

1322. Dükli varlıḳ hemīn anuñ olur
Pes burada saña ne varlıḳ ḳalur

1323. Ma'u menden geç ki me'men bulasın
Nefsi miskīn it ki mesken bulasın

1324. Çün Aḥaddur bī-gümān aṣl-ı ʿaded
Bes ḳamu varlıḳ aḥad oldı aḥad

1325. Vâhid oldı aşlı var yirde şümâr
Lîk aḥad muṭlaḳ durur şöyle ki var

1326. Ger ʿadedler cümlesi mefḳûd ola
Ol k' aḥaddurur gerek mevcûd ola

1327. Çün aḥad olmasa bulunmaz ʿaded
Pes ʿaded varlığı olmışdur aḥad

1328. Çün aḥaddurur varlığı bildük yaḳîn
Ger muvaḥḥidseñ aḥad diñle hemîn

1329. Vaḥdetüñ yüzinde keṣretdür niḳâb
Keṣreti ḳov aradan gitsün ḥicâb

1330. Mâliğuñ mîmîni vü nîmet yâsını
Ortadan gider aḥad itdik seni

REFTEN-İ İSKENDER BE-SÎSTÂN BE-ṬARÎḲ-İ RİSÂLE VÜ ʿÂŞIḲ ŞUDEN-İ Û BE-DUḪTER-İ ZERESB

1331. Söylegil iy mürġ-i şeydâ söylegil
Cümle ʿuşşaḳı muḥayyer eylegil

1332. Muʿtedil olur havâ nev-rûzda
Hoş-nevâ it sen daḫı nevrûzda

1333. Râst ʿuşşaḳuñ perdesinden sâz it
Nâleñi ʿanḳayla demsâz it

1334. Şöyle şîrîn söyle ʿaşḳın sûrişini
K' unudalar ḫalḳ Hüsrev sözile

1335. Sâz eyle nâle-i dil söz il
Vâmıḳ eyle ʿaḳlı ʿAzrâ sözile

1336. Sözde çün âġaz efsûn idesin
Lelyâyı ger aña Mecnûn idesin

1337. Bir mümâyûn nâme yazgıl cân fizâ
Kim hümâyun fal ola andan hümâ

1338. Söz nedür ʿarż it yirüñ Cemşîdine
Belki gögüñ zühre vü ḫurşîdine

ÂĠAZ-I ʿIŞḲIYYÂT-I İSKENDER

1339. ʿIşḳdan söyle ki ol bes ḫûb olur
Söz ki maḥbûbuñ ola maḥbûb olur

1340. ʿIşḳ egerçi cümle key âteşdürür
Şemʿ bigi aña yanmaḳ ḫoşdurur

1341. Âteş-i ʿışḳ itdi nâyı ḫoş-nefes
Şöyle k' ider cân ü dil aña heves

1342. Oddur iden mücmeri ʿanberde ḫân
ʿÛddan oldurur getüren bûy-ı cân

1343. Cehdile iderdi ṭaleb odı kelîm
Od içinde aña tecelli itdi kerîm

1344. Ḫullete od itdi İbrâhîm ḫâş
Oddur iden altunı ġışdan ḫalâş

1345. Oddur pervâneyi maʿmûr iden
Varlığını yaḳup anı nûr iden

1346. ʿIşḳdur mebdaʾiden evvel feyz-i cûd
Her ne kim var ʿışḳla buldı vücûd

1347. ʿIşḳ derdin bil ki ol ḫoş derd olur
ʿIşḳ derdin çekmeyen nâ-merd olur

1348. ʿIşḳ derdine dime miḥnetdürür
Ol ser-â-ser niʿmet-i miḥnetdürür

1349. ʿIşḳ çün ider seni senden fenâ
Bil k' oldur ol saña ʿızz ü beḳâ

1350. ʿIşḳ varlığuñı çünkim bitürür
Sini ol dem dilegüñe yitürür

1351. Sensin ol maḥbûba k' olmışsın ḥicâb
Görünür mi yâr getmezse niḳâb

1352. ʿAşḳdan saña vireyim bir ḫaber
Ola kim cânuña ide ol eṣer

1353. Ol eṣerden cân ü dil maʿmûr ola
Ḥaḳ tecellisiyle pür-nûr ola

1354. Çün Sikender ḍutdı Îrânı tamâm
Oldı Tûrân daḫı fermânına râm

1355. Zâbilistan k' aña dirler nîm-rûz
K' andayıdı Rüstem-i leşker fîrûz

1356. Olmamışıdı muṭiʿ Sikendere
Hürmüz ü hem Kâbilistan yiksere

1357. Anda Rüstem uruğından bir dilîr
Varıdı kim cengine doymazdı şîr

1358. Adı zî anuñ Zeresb-i nâm-dâr
Diridi kim kim olur sâm-ı süvâr

1359. Sürme olur gözi rasum kûh-i ḳāf
Ḳılıcum baḥrı yaḳār itsem Muṣāf

1360. O ḳimüñ efğisi çün yādan çıḳar
Zehr bile irdügi yiri yaḳar

1361. Zār iderdi zemde ger ṣāmesi
Ḫ'ār iderdi bezmde küştāsını

1362. Şāh ol mülki almaġa ḳıldı heves
Ṣūretiyle kendüyi elçi düzdi pes

1363. Vardı gördi Zābilistan illerini
Anda girüp çıḳacaḳ menzillerini

1364. Sīstan şehrine çün irişdi şāh
Hemen Zeresbile daḫı görişdi şāh

1365. Her ne peyġāmī ki fikriyle eyledi
Cümlesin bir bir Zeresbe söyledi

1366. Çün Zeresb anuñ sözini diñledi
Her ne kim didiyse bir bir añladı

1367. Oldı ʿāşıḳ sözlerine anuñ Zerseb
Didi buña ḳul yaraşur büyür seb

1368. Çün faṣiḥidi vü bes şīrin kelām
Şeh-zer sebük ṭutdı gönlinde maḳām

1369. Siḥrdürür söz ider cāna eṣer
Söz diyenüñ oḳı umaca yiter

1370. Ol müzevver sözine ḳalıp ṭaña
Virdi kendüzüni yek-bāre aña

1371. Şöyle oldı cānıla aña heves
K' ansuz olamazdı hergiz bir nefes

1372. Aydurıdı ḥāṣa kim bu ḳul ola
Yā bu resme kimseye elçi gele

1373. Dir ki kulem lik yüz sulṭān gerek
Kim ola bunuñ çerisine yüzek

1374. Ḳul bu resme olmaya Cemşīd ola
Elçi böyle gelmeye ḫurşīd ola

1375. ʿİşret itdi üç hefte anuñla tamām
İrte gice oldı nūşā-nūş cām

1376. Varıdı bir ḳızı anuñ Gülşāh nām
Kim yüzinden mihr nūr alurdı vām

1377. Saçı Mūsādan virüridi nişān
Aġzı ʿĪsā sırrın iderdi beyān

1378. Yüzüyle tāzeyidi urdibehişt
Fitne olurdı gözine ḥuri behişt

1379. Dişinüñ vaṣfın ṣorarlarsa nedür
Öte ne pervīn diyin aña ne dür

1380. Gözinüñ nergis perestādi müdām
Saçlarına müşkile ʿanber ġulām

1381. Yüzi ḫande urundı ter ü güle
Zülfi ṭaʿna ideridi sünbüle

1382. Aġzı vaṣfın nāzük ideydüm adā
Rūh sırrın dimek olsaydı revā

1383. Saçı reyḥān ü yüzi nev-rūzıdı
Ela gözi büsitān efrūzıdı

1384. Görse yüzin veleh olurdı melek
Eriridi ʿaşḳına māh-i felek

1385. Gözlerinüñ cānıdı itdügi ṣayd
Göñülidi zülfinüñ ḳılduġı ḳayd

1386. Mihr-i lāle cānına ururdı dāġ
Yüzi māha şemʿdi mihre çirāġ

1387. Yañaġı tābiyine döymezdi āfitāb
Teşneyidi laʿline dürr ü ḫoş-āb

1388. Yüzinüñ ʿaksiyle ol dil-fürūz
Sīstanı ḳılmışıdı nīm-rūz

1389. Gözlerinüñ siḥrile oldı dilistān
Kābilistanı itdi diye Bābilistān

1390. Virmişidi Ṣāniʿ aña bir cemāl
Görmemiş miṣlin ḫayālinde ḫayāl

1391. Naḳş-ı bend-i feṭret olalı āşikār
Görmemişdi kimesne anuñ bigi nigār

ʿĀŞIḲ ŞUDEN-İ GÜLŞĀH BE-İSKENDER

1392. Sīstānda çün Zeresb nām-cūy
Oldı bir müddet şehile gām-cūy

1393. Çünki mest olur Şebistāna gider
Ḫalvetinde Sikenderile vaṣf ider

1394. Kim sözin işiden ḳalur ʿaceb
Görmegini elçinüñ ḳılur ṭaleb

1395. Ol ḳadar söyler kimesne ṣormadın
Kim ḳızı aña ʿāşıḳ olur görmedin

1396. ʿIşḳ odı cānına olur kāzger
Göñül milkini ider zīr ü zeber

1397. Ḥīleyile cehd idüp cān ḳılur
Şāhı görmege bacadan yol bulur

1398. Ciydd ü cehdile olur hāṣıl her iş
İstreisen cedd ü cehdile düriş

1399. Bir naẓarla çünki gördi şeh yüzin
Āh idüpen unutdı kendüzin

1400. Gözdürür göñüllere ʿayn-ı ʿanā
Göz ider cānı belāya mübtelā

1401. Āh idüp ḳız ḥasretile ağladı
Şöyle kim dāye yüregin dağladı

1402. Aldı dāye ḳızı vü īve ive
Ṭamlar üstinden irişdürdi ive

ZĀRĪ KERDEN-İ GÜLŞĀH

1403. Girdi Gülşāh ive bünyād itdi āh
Āh-ı dūdından bunaydım çarḫ u māh

1404. Şemʿ bigi ṣubḥ olınca yandı ol
Āhınuñ dūtınına boyandı ol

1405. Oldı elif ḳadd-ı anuñ hem şekl-i nūr
Gözlerinden mevc ururdı siyl-i ḫūn

1406. ʿIşḳ derdiyle ḥayrān oldı ol
Ṭurşı gibi perişān oldı ol

1407. ʿIşḳ derdinden içi başlūyıdı
Furḳat odından gözi yaşlūyıdı

1408. Gözlerinüñ yaşları Ceyḥūnıdı
Nicesi Ceyḥūn ki mevc-i ḫūnıdı

1409. Gitdi andan rāḥat ü ārām ü ḫˇāb
Bes ki çekdi miḥnet ü renc ü ʿazāb

1410. Gözine kirpikleri olmışıdı ḫār
Uyḳu pes anda nice ideydi ḳarār

1411. Çün yoğıdı ʿışḳ derdine anda nāb
Diridi يا ليتني كنت تراب

1412. Vāy vāy ağladı ol niy gibi zār
Şerḥa şerḥa itmişdi cānın derd-i yār

1413. Ṣubḥ olunca zārılıḳ itdi ol gice
ʿĀşıḳ olan böyle olur daḫı nice

1414. İrteye degin yana şöyle ki şemʿ
İrte söze uş didüm ṭuddı ki semʿ

1415. Dāye çoḳ pend itdi Gülşāh almadı
Pendile hīç odı sākin olmadı

1416. ʿIşḳdur yanar odu bile aña pend
ʿĀşıḳa pes nice ola sūd-mend

1417. ʿAḳl ü göñül çünki bu yolda gider
ʿĀşıḳa pend ü melāmet pes nider

1418. Dāye gördi k' aṣṣı itmez aña pend
Daḫı dürlü ḳurdi anuñ öñinde pend

1419. Didi āh itme anañ işitmesün
Saña baña bir yavuz iş itmesün

1420. Çün bu işde düşdi göñlüñe ḥerec
Ṣabr it ki eṣṣabru miftāḥu'l- ferec

1421. Şöyle idem kim sen anı bulasın
Ol senüñ ola sen anuñ olasın

1422. Derdüñi şehzādesin ṭutğıl nihān
İtme kendüzüñi rüsvāy-ı cihān

1423. ʿIşḳuña öyle idem anı müptelā
K' ire senüñ gibi aña daḫı belā

1424. Dāye ol ḳız ḥāline idüp naẓar
ʿAḳl ü rāyıla oldı işe çāreger

1425. Rāyıla her işe çāre bulınur
ʿaḳlıla her ʿuḳde ḥalli bilinür

1426. Pes bulur bir naḳş-bend-i ḫūrdegār
Kim ḳılurdı ṣūretin cānuñ nigār

1427. Nice ṣūret diseñ ol naḳḳaş-ı Çīn
Naḳş iderdi cān viremezdi hemīn

1428. Cānı bir Ḥaḳdur hemīn bağışlayan
Ḥāşa daḫı kimdür anı işleyen

1429. Cânı oldur kim virür girü alur
Dahı dürlü söz diyen kâfir olur

1430. Şüretin yazdurdılar ḳızuñ aña
Şöyle kim gören ḳalurıdı ṭaña

1431. Gören anı diridi Gülşahdurur
Ol cihân-tâb ü dil ârâmdurur

1432. Gülşehidi reng ü nirengi ʻayân
Farḳ ara yirde cânıdı hemân

1433. Şüretuñ ardında yazdı bir ġazel
Kim odından lü'lü olurıdı ḥel

ĠAZEL GOFTEN-İ GÜLŞÂH DER-MAḤABBET-İ İSKENDER

1434. Vâlihem yâre ʻaceb yârum ḳanı
ʻÂşıḳam dildâre dildârum ḳanı

1435. Yânaram ʻışḳ odına pervânevâr
Bilmezem ol şemʻ ruḫsârum ḳanı

1436. Ḳânumı içdi füsünile gözüñ
Bilsem ol ser-mest ü ḫûn-ḫ˘ârum ḳanı

1437. ʻIşḳ bîmâr itdi bini raḥm idüp
Dimedi bir gün ki bîmârum ḳanı

1438. Oḫ urur gizler kemânın ġamzesi
Bilemezem ol cefâ-kârum ḳanı

1439. Ṭûṭiyem ol şekkeristân ḳandadur
Bülbülem ol tâze gülzârum ḳanı

1440. Gitdi yoluñda dil ü cân ü ḫired
Varım varlıḳdan dahı âṣârum ḳanı

1441. Bunları yazup ḥarîre dirdiler
Mühr urup bir ḳul eline virdiler

1442. Kim nihâni anı elçiye vire
K' elçi açup anda ne vardur göre

1443. Şâh çün kim itdi ol naḳşa naẓar
Ḳıldı ol dem ʻışḳ cânına eṣer

1444. Ḥaḳ cemâlile tecelli itdi aña
Lâ-cerem ḥayrân olup ḳaldı ṭaña

1445. ʻIşḳ odından cânı şöyle itdi cûş
K'andan hergiz ḳalmadı ʻaḳlıla hûş

1446. Şüreti gördi vü ḥayrân ḳaldı ol
Bî-dil ü zâr u perîşân oldı ol

1447. Gerçi ol naḳşa perîşân ḳaldı şâh
Lîk âḫir fikri böyle ḳıldı şâh

1448. Kim göre ol naḳşuñ assını ʻayân
Olmayâ andan yerinip ol nihân

1449. Didi var bu naḳışda ḫoş reng-i rûy
Lîk reng oldur k' ola anda bûy

1450. Rengi bî-cânı niderem cân gerek
Cân ü gönülü olana cânân gerek

1451. Rengi kim anuñila olmaya bûy
Gösterür mi ʻaḳl anı sevmege rûy

1452. Lâlede gerçekile vardur reng-i rûy
Ḳadri yoḳ olmadüġiyçün anda bûy

1453. Rengi ḫoş çün ḳoḫusuz durur adım
Pây-mâl ider anı her bir le'îm

1454. Olduġıyçun gülüñ renginde bûy
Yüzini yüzine urur her mâh-rûy

1455. Renk yoḳdur müşkde çün ḳoḫı var
Zülfinüñ çîninde ṣaḳlar anı yâr

1456. Düşirüp naḳş issine irmek gerek
Görecek oldur anı görmek gerek

1457. Gülşahuñ bir ḫâdimin buldurdı şâh
Ḥâlini cümle aña bildürdi şâh

1458. Didi bir kez ger anuñ yüzin görem
Sîm ü zer n'olur saña cânum virem

1459. Virdi varından aña çoḳ sîm ü zer
Sîm ü zerdür kim her işde ider hüner

1460. Kimde kim var sîm ü zer olur kişi
Gevher ise ḫâk olur bî-zer kişi

1461. Çünki kâ-detteḳurdır tâc ü er-resul
Ṣabr içün anı istemek ruḫṣat degül

1462. Bir ġazel yazdı Sikender dahı aña
Kim okıyan anı ḳalurdı ṭaña

*

1463. ʿIşḳıla yüzüñe ḥayrānuñ benem
Zülfüñe zār u perīşānuñ benem

1464. İtdi cān derd ü vekile peymān ebed
Saḳlayana ʿahdin bu peymānuñ benem

1465. Ġamze oḳun atar kemān-keş ḳaşlaruñ
Rāst umācı bu peykānuñ benem

1466. ʿIşḳıñuñ gencine virān bir gerek
Bende kov anı ki virānuñ benem

1467. Cāna virürlerse ayāğuñ dūdını
Müşterisi cānıla anuñ benem

1468. Görmedin zülf-i zenaḫdānıñ çehnin
ʿĀşıḳ-ı ol bend ü zindānuñ benem

1469. Sen gülistānsın açılmış bī-ḫazān
Bülbül-i şeydā vü nālānuñ benem

1470. İşbu göyüñlü sözi yazup aña
Viripdi şeh rāst Gülşehden baña

1471. Çünki ḫādim buldı ol sermāyeyi
Vāḳıf itdi işbu ḥāle dāyeyi

1472. Dāye ḫod dilerdi şeh ḳızı göre
Cānıla ol daḫı aña göñül vire

1473. İki yāñadın ḫoş olur kār-ı ʿışḳ
İki yāñadın gerek bāzār-ı ʿışḳ

1474. ʿIşḳ bāzārında ṣatılan nedür
Derd ü cevr ü ġam ne sīm ü zer de dürr

1475. ʿIşḳ bāzārında olan bāzargān
Şuġle nedür bilmemek ṣūd ü ziyān

1476. Dāye şāha böyle viripdi ḫaber
Kim yarın gül-zāra iderüz güzer

1477. Gülşāhile gülşene gidiserüz
Güllere Gülşāhı ʿarż idiserüz

1478. Tā göre gül kim nice olur ḥüsn-i rūy
Yā nice gerek k' ola reng-i būy

1479. Zülf-i bendin çöziserem tā ṣabā
Bile k' aña müşk dimekdür ḫaṭā

1480. Nergise gösderiserem gözini
Tā ki nergis unıda kendüzini

1481. Ḳaddini ʿarż idiserem bāġa ben
K'ayağına düşe serv-i nā-revan

1482. Ṣāçını gösderiserem sünbüle
Kim nice olur deste-i reyḥān bile

1483. Ġoncaya gösderem ağzın kim göre
Noḳṭa-i mevhūm sırrına ire

1484. Çün Sikender ṭutdı işbu söze gūş
Şöyle oldı zār k' andan gide hūş

1485. Çünki gice gitdi geldi ṣubḥ-dem
Rāyet-i nūr irdi pest oldı ẓulem

1486. Gülşahı gül bāğına iletdiler
Şeh viṣākınuñ yanından gitdiler

1487. Şeh nihān yirden gözedurken niḳāb
Götürüp ʿarż itdi yüzin āfitāb

1488. Şāhı şebnem bigi maḥv itdi ol cemāl
ʿIşḳ yolında olur çoḳ dürlü ḥāl

1489. Ol cemāle çünkim itdi bir naẓar
Ḳıldı ol dem ʿışḳı cānına eṣer

1490. ʿaḳlıla cāna naẓar durur belā
Bes naẓardur ʿāşıḳı iden müptelā

1491. ʿIşḳ odında göñül öyle itdi cūş
Kim teninden cān başından gitdi hūş

1492. Ṭoldı ʿışḳıla içi ṭışı anuñ
Oda yandı ḳuru vü yaşı anuñ

1493. Oldı nergis gibi zār ü zer-gūn
Lāle gibi sūḫte-dil ġarḳ-ı ḫūn

1494. Yüzini gördi didi āfitāb
Ṭutmaya bu resme ʿanberden niḳāb

1495. Yañağın gördi didi nesrin midür
Dişine baḳdı didi pervin midür

1496. Dudağın gördi didi ki āb-ı ḥayāt
Teşne olup didi ki bu ʿazab-ı Fırāt

---

* Başlığın yeri boş

1497. Ḳaşına didi ki bu ʻanber-kemān
Cān hedef ider oḳuna bī-gümān

1498. Ġamzesine didi bu siḥr-i āferīn
Ḳaṣdı cān ü dildür hem ʻaḳl ü dīn

1499. Aġzına baḳdı didi kim būy-ı cān
Bundadur līkin olupdur ol nihān

1500. Saçlarına didi zīy reyḥān-i rūḥ
Kim olupdurur anuñ ḥayrānı rūh

1501. Gül yañaḳda gördi düşmiş müşk-i ḫāl
Didi bundan cāna müşkil oldı ḥāl

1502. Didi çün gördi zeneḫdānında çāh
Budurur cān Yūsufına çilegāh

1503. Gördi boyını didi ziy serv-i revān
Kim gözüm ser-çeşmesin itdi mekān

1504. Çün niḳābın örtiniben gitdi māh
Şāh girye itdi vü zār ü āh

1505. Şeh dilerdi kim ṭutaydı nīm-rūz
Līk göñlin dutdı yüzi nīm-rūz

1506. Ol seferde kim direm dīridi genc
Cān-behā virdi vü ṣātun aldı renc

1507. ʻIşḳ sūḳında fenādur ṣatılan
Ol metāʻa cān durur ḳıymet olan

1508. ʻIşḳ bāzārında olur cān rāygān
Anda ne aṣşı ide pes bāzārgān

1509. Gülşehi çün gördi şāh-ı nāmdār
Ḳalmadı anda daḫı ṣabr u ḳarār

1510. Gözleri yā Rab ne efsūn eyledi
Kim şehi zülfine mecnūn eyledi

1511. Şeh gözi müşk içün itdi ḳaṣd-i Çin
Yolu idi girdi gördi baḫrı için

1512. Gevher itdi aṣşı vü cānı ziyān
Geh ziyān geh sūd ider bāzār-gān

1513. Şeh cihān dutarken idüp dār u gīr
Bir ḳılıla anı itdiler esīr

1514. Şāh iken oldı esīr ol bir ḳıla
ʻIşḳ işidür ʻaḳl ü ne çāre ḳıla

1515. Gerçi kim sulṭanıdı vü tāc-baḫş
Mülk ü iḳlīm ideridi ḫalḳa baḫş

1516. Şöyle oldı k' ol işiñe bulsa yol
Rāżıydı k' ol işiñde ola ḳul

1517. Didi k' ayāġı tozın sürme ḳıla
Līk maḥrūm oldı girmedi ele

1518. Görine düşümde didi ol cemāl
Līk ḫʻāb olmışıdı gözine ḫayāl

1519. ʻĀşıḳuñ kirpik gözinde ḫār olur
Ḫār içinde uyımaḳ düşvār olur

1520. Her gice tā ṣubḥ olınca zārī ol
Gözedürdi ay ü yıldızları ol

1521. Diridi bu gicem yā müy-i yār
K' üzedi böyle perīşāndur tār

1522. Gice mi bu ya belā-yı cāvidān
Kim belürmez anda ṣubḥdan nişān

1523. Gice midür bu k' anuñ pāyānı yoḳ
Gitmege derdümüz bigi dermānı yoḳ

1524. İy ʻaceb nedür sebeb k' itdi ḳarār
Ḳuṭup gibi miḥver ü çarḫ ü medār

1525. Gice örtübdür ṣaçıyla gündüzi
Şöyle kim bıraḳdı dildārun yüzi

1526. Gitdi göñlinden anuñ ḳamu heveṣ
Varı ol ḫalvetde Gülşāhidi bes

1527. Ḳanda baḳsa gözin Gülşāhidi
Fikr ü ḳamu ol dil-ḫūn āhidi

1528. Ḳulaġı olmışıdı adına ẓarf
Olıdı işitdi key ṣavtıla ḥarf

1529. Ṭāmarında yüriyen ḳān olidi
Kim her endāmında anuñ cān olidi

1530. Yüridügi ayaġ vü dutduġu el
Oldı bu müşkili sen eyla ḥall

1531. ʻĀşıḳ oldur k' anda varlıḳ ḳalmaya
ʻAşḳdan artuḳ daḫı nesne olmaya

1532. Nice gelse ʻāşıḳa cevr ü cefā
Yārdan geldükde olur mihr ü vefā

1533. Yār mihri ḳahrıla girür ele
Genc-i rence ṣabr iden kişi alā

1534. Ṣordılar Manṣūra ʻışḳı kim nedür
Didi anı görmege üç gün bendedür

1535. Evvelinde anı dārā dikdiler
Pes ikinci günde oda atdılar

1536. Pes üçüncü gün külin ṣāvurdılar
Ḳamusın yilile ṣuya virdiler

1537. Dār üstinde anı çün gördiler
Nicedür ḥālüñ diyüben ṣordılar

1538. Didi dār erenlerüñ miʻrācidür
ʻĀşıḳuñ od şemʻ bigi tācidür

1539. Yār ele gelse bu resmile gelür
ʻĀşıḳ olan kişi ḥāli böyle olur

1540. Gül seven ḫārıla her-ḫüş-ḫü gerek
Şemʻ vār od içre ḫandān-rū gerek

1541. Tāki şebnem varlıġından yitmiye
Ḳalḳıban yirden güneşe yitmiye

1542. ʻĀşıḳ oldurur k' aña dāġ u derd
Yārdan geldükde ola bāġ u verd

1543. Ḥaḳ yolında ṣarf idüp çoḳ sīm ü zer
Cāniçün āş eyledi Leylā meger

1544. Kendü eliyle iderdi āşı naṣīp
Kīme kim gelse faḳir ü yā ġarīp

1545. Ulu kici kim gelürse ḫāṣ u ʻām
Her binine ḥiṣṣe virürdi tamām

1546. Geldi Mecnūn isdeyü aşdan naṣīb
Gerçi maḳṣudıydı dīdār-ı Ḫabīb

1547. Aldı Leylā çanaġın urdı yire
Ṣandılar Mecnūnı k' ol işi yire

1548. Dirken Mecnūn ol işe yirine
Şād oldı ḫod yirinmek yirine

1549. Didiler Mecnūna kim renc ü belā
Ne çekersin Leylāya olup müptelā

1550. Ulu kiciye ḳamu niʻmet virür
Çānaġuñı ḳarşuña geh ṭaşa urur

1551. Didi kim binümile bir ḥāl var
Çānaġı anuñ içün urdı ṭaşa yār

1552. Ayruġun çünkim çanaġın ṣaymadı
Kimseye niçün gelürsün dimedi

1553. Anıñçün kim anuñ binümile
Daḫı dürlü ne işi var kim bile

1554. Pes binüm çanaġum urduġı yire
Bir iş içün durur anı kim yire

1555. ʻIşḳ dili daḫı dürlü dil olur
Ḥarf u ṣavtı yoḳ anı ʻāşıḳ bilür

1556. Bilür ol kim nitse baña ḫoş gelür
Anıñ içün cevri baña çoḳ ḳılur

1557. Her ne kim ol ḫūb iderse ḫūb olur
Her ne kim maḥbūb ider maḥbūb olur

1558. Herçi an ḫayr gez şirīn koned
Çün dıraḫtın ki cenmedīn koned

1559. Geçdi üç hefte revāna oldı şāh
Göñül içinde sākin oldu hefte māh

1560. Girye vü zāri ile hem-rāhıdı
İçi vü ṭışı ṭolu Gülşāhidi

1561. Şeh benefşe bigi oluban dü-tāh
Almışıdı yārdan yaña ḳafāh

1562. Şöyle kim ḫurşīde nerkis kendüzin
Döndürürdü yārdan yaña yüzin

1563. Gūh u desti āhı ile ṭolmışıdı
Yol gözi yāşıla sel olmışıdı

1564. Āhı gök āyinesin itmişdi jeng
Olmışıdı yāşıla yir surḫ-reng

1565. Gözlerine bu cihān tārikidi
Gitdigi yir ḳıl gibi bārikidi

1566. Girye vü zārıla girdi yola
İrdi yüz biñ derdile bir menzile

1567. Nicesi menzil ki cānārāyıdı
Ṣānayıdun cennetü'l meʼvāyıdı

1568. Varıdı her ṭalda bin raḫşanda şemʻ
Bülbül önine benefşe olmışıdı şemʻ

1569. Nev-bahār ü lāle vü gülzārıdı
Çeşmeler her yañada anhārıdı

1570. Her yaña reyḥānıla nesrinidi
Ṭoprağı ʿanber ili müşkīnidi

1571. Anda ḳumru bülbüle dem-sāzdi
Perde-i gül ṭolu her dem sāzıdı

1572. Şeh dahı anda sözile sāz eyledi
Nālesin ḳuşlara dem-sāz eyledi

1573. Her birine ḳanlu gözile baḳup
Zār iderdi yüregini yaḳup

1574. Gördi bitmiş çeşme üzre bir çınār
Didi uş binüm gözüm ḳadd-i yār

1575. Nergisi gördi akdı dildāruñ gözin
Gül görüp ẕikr eyledi yāruñ yüzin

1576. Saçını yār itdi reyḥānı görüp
Yañağın añdı gülistānı görüp

1577. Bülbüli işitdi kim olup nağmesāz
Diridi gül ḳarşusuna dürlü rāz

1578. Didi sen görebilürsin yāruña
ʿArż idersin aña derd ü zāruñı

1579. Bini şor kim göremezem yārumi
Diyemezem kim nidendür zārumi

1580. Yile virüp ʿömrümi sevdāyıla
İñlerem ney gibi āh ü vāyıla

FİRĀḲ-NĀME NUVİŞTEN İSKENDER BE-GÜLŞĀH

1581. Pes ḳalem alıban ol gülşende şāh
Gülşāha bir beyti yazdı ṭolu āh

1582. Didi kim iy yāñağı gül ḳandasin
Gözi nergis saçı sünbül ḳandasin

1583. ʿIşḳıñ odı cānuma kār eyledi
Furḳatuñ göñlümi bīmār eyledi

1584. Ṭolu içüm lāle bigi dāğ u derd
Giderem nergisin gibi uş zār u zerd

1585. Elvidāʿ iy yār-i dilber elvidāʿ
Elvidāʿ iy zülfi ʿanber elvidāʿ

1586. ʿÖmr bigi sini bir dem görmişem
Gördügüm dem hicr odına girmişem

1587. Bilemedüm ol gözi ger ḥüsn-i cemāl
Ḫˇābıdı gözüme yāḫud ḫayāl

1588. Gerçi irmezem cemālüñe senüñ
Rāżı olmışam ḫayālüñe senüñ

1589. Nideyim kim gözlerüme bir nefes
Uyḫu girmez k' ola ḥāṣıl bu heves

1590. Zülfüñi añup perīşān olmışam
Böyle ol reyḥāna ḥayrān olmışam

1591. Saña şevkumı nicesi söyleyem
Bī-nihāyetdür nice şerḥ eyleyem

1592. Yağmuruñ ḳaṭrelerinden çoḳdurur
Riguñ eczāsından ol artuḳdurur

1593. Vardur evrāḳına eşcāruñ şümār
Lik binüm şevḳüme yoḳdur iy yār

1594. Ben bu yolda şerḥa şerḥa idüp ciger
Sır iderem ney bigi bī-pā vü ser

1595. Oda yandum zaḫm yidüm bī-sebeb
Şöyle kim ʿūd iñiler benem ʿaceb

1596. Def figān eyler nice kim urulur
Çeng nāle ider nicekim burulur

1597. Nice dürlü k' iderem göñlüme pend
Ṭaşa olur aña olmaz sūd-mend

1598. Dilerem k' idem saña şevḳüm beyān
Ḫāmeden ḳan nāmeye olur revān

1599. Yazar iken nāmeyi şāh-i cihān
Bir ġazel yādına geldi nā-gehān

1600. Dünya vü ʿuḳbāda saña ḳalmışam
Ḳalbuñı cānuma ḳıble ḳılmışam

1601. Tāc ü taḫt ü mülkü baḫtı terk idüp
Cānıla ʿışḳuñı ṣatun almışam

1602. ʿİşvesine ġamzeñüñ meftūn olup
Zülfüñe zār ü perīşān olmışam

1603. Baña dirler saḳla nām ü neng-i ben
Şīşe-i nāmusı ṭaşa çalmışam

1604. Māh u pervīn ḳarşusına giceler
Yüziñe aġzuña ṭaña ḳalmışam

1605. Cān ṣafā bulmaġa ṣıdḳ ü mihriñe
Ṣubḥ bigi ışıguña gelmişem

1606. Uş ḳapuñda cān ü dil yitürüben
Yirine ġuṣṣayla miḥnet bulmışam

1607. Yüzüñüñ şem' ine ḳarşu cānumı
Şöyle kim pervāne oda ṣalmışam

1608. Nev-bahārına cemālüñüñ ki cān
Bülbül-i dür irmesün bād-ı ḫazān

1609. Ḥüsnüñüñ gülzārı hergiz ṣolmasun
Ḳāmetuñ serv-i taġayyur bulmasun

1610. Tāze olsun nergisile ter-gülüñ
Dā'imā ser-sebz olsun sünbülüñ

1611. Ġoncesi olsun aġzuñuñ kim la'l-i dürr
Tāze vü ter şöyle kim dür ü cendedür

1612. Nāme üstine urup müşkin-i ḫıtām
Viripdi Gülşāha şāh-nīk-nām

1613. Nāmeyi eline getürince cevāb
Ḫayme berk itdiler mīḫ u ṭenāb

1614. Ṭutdı şāh birkaç gün orada maḳām
Erte gice zār aġlayup müdām

1615. Āh u zārıla geçürdi kendüzini
Ṣubḥdan gözlerdi gice yıldızını

1616. Ol ḳadar zār aġladı vü çekdi ġam
Kim vücūdına eser itdi maḳām

1617. Çün ḥarāret ṭoldı ḳayġudan ḫarāc
Ḳaṣd oldı def'-ı sevdāya iḥtiyāc

1618. Ḳaṣd itmege çü feṣṣād itdi ḳaṣd
Şāh ḳifālinden ol dem itdi faṣd

1619. Dirler itdügünde faṣda ḳaṣd
Gülşāha daḫı gereklü oldı faṣd

1620. Ḳānıyla kim dökülirdi şehüñ
Adı yazulırdı yirde Gülşahuñ

1621. Faṣdıla ḳifāli k' anuñ dökdi ḳān
Yirde İskender yazıldı ol ḳan-revān

1622. Hem şeh irişdüginde nīşter
Gülşāha daḫı irişdi andan eser

1623. İkilik yoġıdı birlikdi hemān
Bunda olan anda daḫı oldı 'ayān

1624. 'Işḳ olıcak işbu resmile gerek
K' olo birlik ḥāṣıl oldur ḫod dilek

1625. 'Işḳı bu olanuñ insāniyyeti
Ademiseñ añma ḥayvaniyyeti

1626. Böyle 'āşıḳ olmaduñsa söyleme
'Aybdır yoḳ yire da'vi eyleme

1627. 'Āşıḳ olur iseñ işbu resme ol
Kim gidesen aradan ḳala ol

1628. Nāmeyi çünkim iletdi peyk-i şāh
Ḫādıma virmekle k' anı buldı rāh

1629. Nāmeden çün oldı Gülşāh ḫaber
Nāmeyi açdı k' ideydi naẓar

1630. 'Işḳ bāġından irişdi bir nesīm
Reşk-i bād-ı bāġ-ı cennet-i na'īm

1631. 'Işḳ odından cānı ol dem itdi cūş
Gitdi ol sā'atda andan 'aḳl u hūş

1632. Şöyle gitdi ḳuvveti cān ü dermān
Kim testide bir nefes ḳaldı hemān

1633. Yatdı üç gün ol arada bī-ḫaber
Ṣoñra buldı rūḥdan hem bir eser

1634. Didiler aña ki şeh sevmiş seni
Şöyle kim sen daḫı sevmişsin anı

1635. Sini unudur degül bir laḥẓa şāh
Ne gerekdür bunca zārıla āh

1636. Ḳayġudan ḥayf ola ṣolmaḳ bu cemāl
K'irmesün hergiz aña 'ayn-ı zevāl

1637. İşbu ḥüsn İskenderüñdür ḳo aña
Bunı bozmaḳ lāyıḳ olmaya saña

1638. Bu ümīd oldı aña bir pāy-merd
K' anı öldürmedi ol āhıla derd

1639. Nāmesini çünki şāhuñ gördi ol
Başına koyup yüzine sürdi ol

1640. Ol kadar kan ağlayuban dökdi yāş
K'oldı her ne kun işe yirde yāş

1641. Pes eline alıban ol dem kalem
Çekdi levhe derdile müşkīn rakam

1642. Didi kim iy şāh-i nev-baht ü cüvān
K' itmişem bu cānı 'ışkuña revān

1643. Şöyle olupdur firākuñda odum
kim çıkupdur perdeden taşar odum

1644. Şem' bigi 'ışkuña yanan benem
Dil bigi ağızlarda söylenen benem

1645. Binim içün miydi ki bunda gelüp
Bini koyup gidesin göñlüm alup

1646. Ne şorarsın hālümi senden ırāk
N' ola ten çün düşe cān andan ırāk

1647. Şorma baña nitdi yāruñ furkatı
Gözlerüme bak göresin 'ibreti

1648. Kalbden olmağa hāliş zer gibi
Oda yanar yüregüm micmer gibi

1649. Cān dilerem vireyim tuhfe saña
Giyrü didüm buna lāyıkdur aña

1650. N'ola bir cān virseler iki cihān
Ayağunuñ tozına ola rāyigān

1651. Yoluñuñ toprağı cāna giymeye
İşüni gök yüzi göze tutmaya

1652. Dilümi dirseñ senüñ zikrüñdedür
Göñlümü şorarsañ senüñ fikrüñdedür

1653. Diledün bu hesteyi şād idesin
Yohsa kimem kim beni yād idesin

1654. Ben saña lāyık degülem irmege
Yā senüñ zībā cemālüñ görmege

1655. Verme lutfuñdur bu işe çāre bes
Bizde yokdur bu mürğda destres

1656. Nice kim añam cemālüñi senüñ
Yā görem düşde hayālüñi senüñ

1657. Gözlerümüñ mevci deryāya irer
Āhumuñ dūdı şüreyyaya irer

1658. Çünki işbu hāle irişdi makāl
Bir bediha bir ğazel didi ol ğazel

1659. K' iy nigar-ı gül 'ızar u serv-i kadd
Rībut-i ğonce-dehān ü lāle hadd

1660. 'Işkuñuñ derdin dilerem şerh idem
Nidelüm dökünmez itdügümce 'ad

1661. Şevkümi yüzüñ cemālin görmege
Nice ideyim vaşf içün yok aña had

1662. İrte gice elhamdü'lillāh vü şüflini
Okıram çün kul hüve-Allāhu ahad

1663. Furkatuñuñ hurkatında giceler
Hizerdür cānuma Allāh'uş-şamed

1664. Hicrüñ kahrıla alur cānumı
Vaşluñuñ mihrinden irmezse meded

1665. Baht bigi kapuña yüz sürmeye
Gelmişem ümīdle itme bini red

1666. Çarh döndükçe ki döner rūzigār
Bahtuñı māyende itsün Girdigār

1667. Yidi iklīmi saña rām eylesün
Memleket 'adluñla ārām eylesün

1668. Zühre-i perde-saray itsün kenīz
Hak-serā perdeñde iy şāh-i 'azīz

1669. Şems olsun saña tāc ü müşteri
Cānıla olsun kulluğuña müşteri

1670. Matbahuñ yāzıcı olsun ol dibīr
Kim kemān-ı çarhda oldı adı tīr

1671. Olsun eyvanuñda keyvān pasubān
Māh-i nev olsun kapuñda āşiyān

1672. Viripdi Gülşāh şaha nāmeyi
Ḳıldı anuñla germter hengāmeyi

1673. Nāmeyi çünkim oḳıdı ḳıldı āh
Kişverinden yaña döndi rāst-rāh

1674. Söz öküş geldi girü salaru rūm
Gördi cennet olmış ol merzile būm

1675. Yiryüzi olmış ser-ā-ser mürġ-zār
Her ṭalun üstinde öter yüz mürġ- zār

1676. Sebze-zār içinde şāḫ-ı nesteren
Yıldırır şol resme kim gökde peren

1677. Ḥullesi yāḳut-reng olmış gülüñ
Zülfi ʿanber-tāb olmış sünbülüñ

1678. Aṭlası dinārını giymiş çemen
Yüzini yūmış gül-āıla semen

1679. Nergis aldukca ele zerrīn ḳadeḥ
Gül yüzünde rūşen olurdı feraḥ

1680. Taḫta oturdı şeh ü urındı tāc
Her yañādın geldi aña pāc ü ḫarāc

1681. Pādişehler her yañadın geldiler
Yir oyuban bende fermān oldılar

1682. Çünki geldi ʿişret āġāz eyledi
Çeng ü ney her yañdan sāz eyledi

1683. Cām-i zer şundı but-i yāḳut-leb
Kim şalardı āfitāba ʿışḳ-ı teb

1684. Öyle naġme-sāz oldı arġunun
Kim anuñ sāzıla ʿaḳla irdi cünun

1685. Öyle nāle itdi derdile rebāb
Kim cigerler oldı suzından kebāb

1686. Öyle düzdi perdede sāzını ney
K'itdi zühre ḫünkinüñ tārını ṭey

1687. Cam-i laʿle idüp naẓar şāh-i cihān
Gülşahuñ yāḳutın añdı nā-gehān

1688. İçeriken laʿliñün cām-i şarāb
Gözlerinden indi lu'lu-yi ḫuş-āb

1689. Çünki oldı ʿışḳ ġālib cānına
Tīz Arisṭoyı oḳıtdı yānına

1690. Ḳodı nāmusu ḥayāyı bir yaña
Ne ḥayā aña ki maʿşuḳun aña

1691. ʿIşḳ ḳomaz kişide ʿaḳl ü vaḳār
ʿĀşıḳ olana nāmus u ne ʿār

1692. Didi aña zerr ü cevāhirini şümār
Ver Zeresbün ḳızına ol ḫüstār

1693. Gülşahi cehd eyle vü irgür baña
Derdüme em it gereksem sen saña

1694. Bilmezem baña ne efsün eyledi
Kim gözi ʿaḳlumı mecnūn eyledi

1695. Zülfine anuñ perīşān olmışam
Yüzine şeydā vü ḥayrān olmışam

1696. Cānuma ḳıble ḳaşı miḥrābidür
Göñlüm bende-i şaçınuñ tābidür

1697. Ṭuṭaġıdur kevser ü āb-ı ḥayāt
Yüzi nev-rūz şaçı ḳadr-i berāt

1698. Laʿline cānıla teşne olmışam
Ḥasretinden günde biñ kez ölmişem

1699. Bilmezem ʿāşıḳ ne ḳatı cānlı olur
Şemʿ bigi dirilür nice ki ölür

1700. Bāşını kesdükçe olur zinde-ter
Yāşını dökdükçe olur ḫoş ḫande-ter

1701. Ney bigi bād-ı havadır ḥāşılı
Bāşı yoġu söyler durmaz dili

1702. Çün Arisṭo ṭutdı şeh sözine gūş
Bildi kim gidüpdür andan ʿaḳl ü hūş

1703. ʿIşḳ dirliğini fārāc eylemiş
Ġamze oḳına cānın umāc eylemiş

1704. Oldı ney ḥadd-i gevher ü dürr-i semīn
Tāzi itlerle zer ü dībā-yi Çīn

1705. Ol aradan ḳıldı ʿazm-i Sistān
İrte gice durmadı oldı revān

1706. Sistān şehrine çün irişdi ol
Hem Zeresbile daḫı görişdi ol

1707. Devlet a'yānın dirüp anda 'ayān
Her ne peyġāmi ki var itdi beyān

1708. Çünki irişdi Zeresbe bu ḫaber
Oldı göñlü ġuşşadan zīr ü zeber

1709. K'andan okudıbın Rüstemi ceng süvār
Ceng itdükde anuñla İsfendiyār

1710. Meger idüp oḳı zaḫmıla bī-ters ü bāk
İtmişdi İsfendiyārı ol helāk

1711. Ol uruḳdānıdı Zeresb şīr-i ceng
K' idemezdi ejdehā anuñla ceng

1712. Behmenüñ atasıydı İsfendiyār
Olıcaḳ İrana Behmen şehriyār

1713. Āteşi ḳān içün idüp inḳitām
Sistānı yıḳdı vü yaḳdı tamām

1714. Ḳıldı çünkim Sistānı itdi ḫāk
Rüstemüñ oğlın Ḳarakurzu helāk

1715. Çün Sikender ol ürkütmedi yaḳīn
Girü tāze oldı 'ahd-i eski kīn

1716. Vuṣlat itmek düşmenile olur ḫaṭar
Zehrdür düşmen gerek andan ḫeẕar

1717. Her kişi kim zehr yir derḫāl ölür
Ol ki zehri ḳoḳlar ṣayru olur

1718. Gülşahuñ işine viripdi rıżā
Olmadı ol ḥācet ḳanında anuñ revā

1719. Döndi girü ol ḥekīm-i nām-ver
Geldi vü Sikendere virdi ḫaber

1720. Çün ḥekīmüñ sözine şeh dutdı gūş
İtdi ol demde ġażabdan ḳanı cūş

1721. Pādişahlıḳ ola vü 'ışḳ u şebāb
'Işret ü pirūzī vü cām-ı şarāb

1722. Nice ola ma' şuḳ içün ceng olmaya
Ceng ü fitne olup ḫalāyıḳ olmaya

1723. Cem' idiben sipāhını gerān
Sistāna yüridi ṣāḥip ḳırān

1724. Her yañadin ḫaylü leşker yüridi
Yir yüzine dürlü 'alametler yüridi

1725. Ṣor ne sāz itdi vü kus u neḳīr
Ṭoldı ucdan uca kişver dār u gīr

1726. Meymene düzildi vü hem meysere
Hem cenāḫu ḳalbu daḫı yeksere

1727. Altı yüz biñ kişiyidi nām-cūy
Şīr-merd ü pehlevān ü kām-cūy

1728. Çün Zeresb işitdi kim ner-ejdehā
Kim deminden olamız kime rehā

1729. Cem' olup Sistāna uş gelür
Kimdürür aña muḳābil kim ölür

1730. Çün çeri diridi Zeresb şīrgīr
Kim ide Sikenderile dār u gīr

1731. Leşker-i baḫreyn hem kīşü 'aden
Olmışıdı anuñ ḳatında encümen

1732. Şāhuñ olmasun diyüben Sistān
Virdi çoḳ leşker aña Hindustān

1733. Andayıdı hem Bedaḫşān leşkeri
Sinden daḫı varıdı çoḳ çeri

1734. Leşkeri yāmādı şāh-ı Sistān
K'ide Sikenderle bir ceng-i girān

1735. Kim anı tāriḫ ide rūzigār
Ḳala andan ol cihānda yādgār

1736. Çün erişdi rāyet-i Sikenderi
Münhezim oldı Zeresbüñ leşkeri

1737. Maşrıḳa gün rāst itdükde 'inān
Çarḫda ḳalmaz kevākibden nişān

1738. Çün havada bāl ü her aça 'uḳāb
Ṭāğılur ṣaḫrā ṭolu ise ġurāb

1739. Kīk işitti ise bāzradan āvāz-ı zeng
Ṣad hezār ise ḳaçar itmezdi reng

1740. Münhezim olup kaçıncak ol çeri
Düşdi ardına Sikender leşkeri

1741. Kerem sürüp Sistāna vardılar
Bārgāh-ı urdılar ol dem k' irdiler

1742. Sistān şehrini idiler hişār
Her yañadin kopdı ceng ü gīr-dār

1743. Pehlevānlar kūs hasrını urdılar
Ra' d düzüp mancınıkı kurdılar

1744. Tīr-endāz iki yüz biñ nām-var
Bī-hatā okları şöyle kim kadar

1745. Kasd itdiler hişārı almaġa
Zūr-i bāzuyıla virān kılmaġa

1746. Dilediler tīr-i bārān ideler
Şöyle ki okı şehre bārān ideler

1747. Şehri ok ṭāşıla ṭolduralar
Cümle halkın zahmıla öldüreler

1748. Nā-gehān korkā diyü Gülşāh-ı şāh
Komadı kim ceng ideler sipāh

1749. Didi Gülşāhı nice korkıdayım
Anı k' andan korkar ol nice ideyim

1750. Nā-gehān bir zahm irişürse aña
Andan öñdin irişür bī-şek baña

1751. Zahmı kim Gülşāhı dil-ḫāhe irer
Baña dahı ol dem irer andan eser

1752. İkilik çün aramızdan sorılur
Baña irer zahmı kim aña urılur

1753. ' Işkıla ma' şūk u ' āşık birdürür
' Işkı bilene bu sır zāhirdürür

1754. ' Āşık u ma' şūk çünkim bir ola
' Āşıka anda dahı ne varlık kala

1755. ' Işk iżāfī vaşfdurur bī-gümān
İki nesne arasında olur ' ayān

1756. Nirede kim ikilik zāīl olur
Orada vaşf-ı iżāfī mi kalur

1757. Çünki ma' şūkunda ' āşık mahvola
Zāil olup ikilik birlik kala

1758. Anuñ ma' şūku ola ' āşık ṭutma şek
Hod hakiki ' ışk bu resme gerek

1759. Oradan ma' şūka iren hayr u şer
' Āşıka dahı irer bī-şek eser

1760. Ger في ببصر و بي يسمع saña
Rūşen oldıyısa itğil sen baña

1761. İşbu hāli iderem saña beyān
Diledi Mecnūn k' ide halka ' ayān

1762. Verdi Leylāyı bıçāġ ile urdı ol
Līk zahmın kendüye irgürdi ol

1763. Ol bıçaġıla k' anı urdı dürüst
Kendüsi yāra yiyüben düşdi süst

1764. Kendini Leylāda buldı ol yakīn
Lābüd aña irdi bıçak zahmı hemīn

1765. Hasta düşmişidi meger bir gün ayān
Düşdi Mahmūda anı görmek niyān

1766. Didi bir ḳulına kim var anı gör
İşbu laḥẓa gel ḫaber vir nicedür

1767. Yügürüver tīz ırmege düriş
Göz saña ṭutup dururam tīz iriş

1768. Gitdi ol ḳul şeh ḳatından yukaru
Çün Ayāzuñ ḳātına girdi içerü

1769. Gördi sulṭān devrü oturmış Ayāz
Aralarında anlaruñ nāz ü niyāz

1770. Vehmile sehm irdi ḳuluñ cānına
Ṣandı kim boyānasıdur ḳānına

1771. Didi ben yügürü geldüm ḥaḳ-güvāh
Ne sebebdür benden öñdin irdi şāh

1772. Didi sulṭān ben hemīşe bundayam
Gördügüñçün ṣanma bini k' andayam

1773. Birdürür Maḥmūd Ayāzı bile ḫāṣ
İkilikden bunlar olmışdur ḫalāṣ

1774. İkimüz birüz siz iki ṣanmañuz
Bize aḥval ikidür inanmañuz

1775. Bāde cāmıla çün bir yire gelür
Bāde cāmuñ cām anuñ rengin alur

1776. Bir olup aradan ikilik gider
Vaḥdet ehliyseñ ikiligi gider

1777. Key işitdüñse bu sözüñ sāzını
Keşf itdüñ 'ışḳ u vaḥdet rāzını

1778. Bunı diyüp orada ṭuranlara
Girü dönüp böyle didi anlara

1779. Ṣabr idelüm bir iki gün ṭuralum
Baḫt encāmı nice olur görelüm

1780. Ola kim bir fetḥ ola ceng olmadın
İş bite arada kimse ölmedin

1781. Cengsüz ḥāṣıl olıcāġuz murād
Niçün ideler anı k' oldur fesād

1782. Şeh söziyle orada oturdılar
Ceng sāzın aradan getürdiler

1783. Şehri çevre alıbanuñ ol sipāh
Ḫaymeler ḳurdılar hem bārgāh

1784. Gülşāha ḳarşu buyurdı şehriyār
Bir sıra perde urdılar zerrīn nigār

1785. Ucdan uca la'lile dürr-i 'aden
Baġlu vü hem nāfe-i müşk-i ḫuten

1786. İçi naḳş ü ṭāşı rengārengidi
Ḥayret-i ṣad nusḫa-i erjengidi

1787. İrte gice anda olurıdı şāh
Nāle iderdi Gülşāha ḳarşu vāh

1788. Diridi kim şāhım ḫalḳa tamām
Cān virürem saña olmaġa ġulām

1789. Niçe bir 'ışḳuñda görem renc ü derd
Niçe idem girye-i germ āh-ı serd

1790. Şem' bigi yandı varum ḳuru yaş
Od içinde aḳar gözümden ḳanlu yaş

1791. Cānuma urduñ bunca dürlü zaḫmı sen
İtmedüñ derdüme bir gün raḥmı sen

1792. Şem' bigi bini giryān eyledüñ
Zülfünüñ bendinde ḥayrān eyledüñ

1793. Miḥnetümi ṣanma k' azdur çoḳdurur
Hiç kimse baña hem-dem yoḳdurur

1794. Ṣayrunuñ derdi nedür bilse ṭabīb
Pes aña göre devā ḳılsa ṭabīb

1795. Derdümi nedür ṭabībüm bilmedi
Lā-cerem anuñ devāsın ḳılmadı

1796. Pes eline alıban ol dem ḳalem
Yazdı Gülşāha şeh-i ṣāḥib 'alem

1797. İy nigār-i serv-i ḳadd ü lāle rūy
Vey but-i ġonce-dehān ü müşg-mūy

1798. Cān gözüñüñ fitnesine müptelā
Saçlaruñ göñüle pā-bend-i belā

1799. Yanaġuñ ġarḳ-ı ḥayā itmiş güli
Derhem urmış müşg-i zülfüñ sünbüli

1800. Benden olsun ṭābuña her ṣubḥ şām
Cān ü dilden çoḳ taḥiyyāt ü selām

1801. İtmişem ben aduñı vird-i lisān
Ḳılmışam hem yāduñı te'vīd-i cān

1802. Zülfüñüñ bendinde ḥayrān ḳalmışam
'Uḳdeye düşüp perīşān olmışam

1803. Furḳatuñ odında derdüm çoḳdurur
Senden artuḳ hīç ümidim yoḳdurur

1804. Göñlümi zülfüñ ḫamuda iy ḥabīb
Gör ki ne müşkil olur şām-ı ġarīb

1805. Yüzüñi bir görebilem ṣanmışam
Bir tecellīsinde oda yanmışam

1806. Senden olan derde bir em eylesen
Senden iren zaḫma merhem eylesen

1807. Çünki sendendür yüregüm yāresi
Girü senden olur anuñ çāresi

1808. Zülfüñüñ bendinde olmışam esīr
Kimse yoḳdur ki ola baña dest-gīr

1809. Nice bir dāma giriftār olayım
Derd ü miḥnetde nicā zār olayım

1810. Vaḳti durur derdümi kim bilesin
Çün devāsı sende durur ḳılasın

1811. Sen yuḳaru ben aşaġadın yaña
Nideyim kim nālem irişmez saña

1812. İşbu sözi söyleriken ḳıldı āh
Bir ġazel pür- fevr inşā itdi şāh

1813. İy yüzi tāze gülistān ḳandasin
Gözi nergis zülfi reyḥān ḳandasın

1814. Dişleri lu'lu-yi lāle ḳānisin
Ṭuṭaġı la'l-i bedaḫşān ḳandasın

1815. İy ḳamu zaḫmuma merhem ḳanısın
Vey ḳamu derdüme dermān ḳandasın

1816. Furḳatuñuñ ḥasretinden teşne-dil
Yānaram iy āb-ı ḥayvān ḳandasın

1817. Senden ayru düşdi cānum miḥnete
Ḳandasin iy rāḥat-i cān ḳandasın

1818. Zülfüñe ḳaydoldum bir gün baña
Dimedüñ kim iy perīşān ḳandasın

1819. Bunca müddetdür gülistāndan ıraḳ
Āḫir iy mürġ-i seḥer-ḫān ḳandasın

1820. Anuñ adıyçun feyż itdükde cūd
Cümle 'ālem andan almışdur vücūd

1821. Ḫalḳ anuñ ḳamunuñ ol Ḫālıḳı
Rızḳ anuñ ḳamunuñ ol Rāzıḳı

1822. 'Aḳl ü nefs ü māh u mihrüñ ḥaḳḳiçün
Bu nücümile sipihrüñ ḥaḳḳiçün

1823. Ol müṣavvir ḥaḳḳiçün kim bī-ḳalem
Ẓulmet içre naḳışlara ider reḳem

1824. Kim gören ol naḳş-ı ser-gerdān olur
'Aḳl aña vāllāhu ḥayrān olur

1825. İki gün dört erkān ḥaḳḳiçün
Üç mevālidile insān ḥaḳḳiçün

1826. Muṣṭafā ḥaḳḳı vü anuñ şer' içün
Dīn yolında anuñ aṣl ü fer' içün

1827. Gözlerüñ mıṣbāḥınuñ ḥaḳḳı içün
Dillerüñ miftāḥınuñ ḥaḳḳı içün

1828. Zülfler 'aḳla cünūn ṣalduġiçün
Ġamzeler cāna füsūn ḳılduġiçün

1829. Ḳaşlaruñ ol 'anberin miḥrābiçün
Leblerüñ ol gevher-i sīrābiçün

1830. Ġurbete düşenlerüñ ḳān-yaşı içün
'Āşıḳ olanuñ yüregi başı içün

1831. Yārdan ayru düşenler cāniçün
Gözlerinden dökilen ṭufāniçün

1832. Kim murādum sensin ünsiyyetüm
Senden ayru daḫı yoḳdur niyyetüm

1833. Bu ḳamusın çünki taḥrīr ideler
Oḳ ile Gülşāha ḳarşu atdılar

1834. Gülşāh ol dem bir ḳolını viripdi
Var ol oḳı tīz baña getürdiler

1835. Ol yazılu oḳı çünkim buldılar
Ne kim anda yāzıluydı bildiler

1836. Gülşāh ol oḳı görüben ḳıldı āh
Didi ayāġuñ tozına irem mi iy şāh

1837. Bir daḫı Yā Rab göremem mi yüzüñi
Yāḫud işidemem şīrīn sözüñi

1838. Ağladı şöyle k' ire nev-bahār
Gözleri yāşı itdi yiri lālezār

1839. Giryesinden ṭoldı yiryüzi fiġān
Ṭutdı āhından gögüñ saḳfı duḫān

1840. Derd-i dilden şol ḳadar ḳān ağladı
Kim ḳamu ḫalḳuñ yüregin ṭağladı

1841. On iki gün şöyle bī-hūş oldı ol
Kim görenler ṣānurıdı öldi ol

1842. On iki günden beşine geldi hūş
Girü itdi yüreginüñ ḳānı cūş

1843. Şu iken ḳān oldı gözindaki yāş
Münfecir oldı yüregindeki bāş

1844. Faṣl faṣl ol nāme-i min-külli yāb
Oḳıyana yazdı ol demde cevāb

1845. Evvel-i nāme be-nām-ı Girdigār
K'ol durur ḫalḳa ḳamu perverdegār

1846. 'Işḳı anuñ 'āşıḳ u ma' şūḳ ol
Bu sözi añla bulasın belli yol

1847. Başlara sevdāyı ol durur ṣalan
Bunı Ferhād ü anı Mecnūn ḳılan

1848. Ḥüsnile oldur yüzleri teḫīn iden
Bunı Leylā vü anı Şīrin iden

1849. Didi bundan ṣoñra kim iy pādişāh
Saña taḫt olsun sipihr ü tāc-māh

1850. Rām olsun ḥükmüñ altında felek
Gökde Ḥaḳ ḥāfıẓ saña yirde melek

1851. Düşmenüñi ḥaḳ ciger-ḫūn eylesün
Devletüñi rūz -efzūn eylesün

1852. Müddetile ḳamu nesne eksilür
Binüm odum artar vü tāze olur

1853. Öyle ḳodum 'ışḳ yolına bir ḳadem
Kim baña birdür vücūdıla 'adem

1854. 'Işḳ ḥüznine benem Ya'ḳūb ben
Hicr derdine benem Eyyūb ben

1855. Ger Zekeryā var becğuyla olam
Ḥāşa kim yoluñda ayruksı olam

1856. Varlığumı iderem sende fenā
Kim senüñ ola hemīn muṭlaḳ beḳā

1857. Ḳaṭre ider cehd kim baḥre vara
Tā ki varlığın girü baḥre vire

1858. Her kuduretden ola orada pāk
Olmayā daḫı aña pā-bend ḫāk

1859. Ben daḫı olam diyü beñlikden ārī
Maḥv olup sende yoġ eyledüm varı

1860. Tende cānsın iki gözümde nūr
Baḫtsın bāşumda göñlümde sürūr

1861. İşideliden belī 'ahd-i elest
Olmışam 'ışḳuñda key ḥayrān ü mest

1862. Baña kim zülfüñ beni itdi esīr
Kimsenem yoḳ girü sensin dest-gīr

1863. İrte gice yollaruñı gözlerüm
Kim gelesin göre sini gözlerüm

1864. Cānumı idem yoluña ḫāk-i rāh
K'anun ayāğına yüz sürem iy şāh

1865. Sinünem ḫoşdur yirüm yüce eylemek
Her ne kim sinüñ durur yüce gerek

1866. N'ola ḳabuñdan ṭoğup devletlüni
Şöyle kim şebnem yüceldürse beni

1867. Ṭopraġuñ çün zerresine gün irer
Götürüp yirden anı 'ulvi ider

1868. Anı k' ol cānıladür saña kenīz
Baḫtı yücelüp n'ola olsa 'azīz

1869. Çünki ḫizmet-kārdür şāhā 'alem
Ser-firāz olup günāh çıḳsa ne 'ġam

1870. Olmışam ben 'aşḳuñuñ dīvānesi
Hem cemālüñ şem' inüñ pervānesi

1871. Ṣabr iderem derde ne çāre ḳılam
Çünki bāşuma bunı yazdı ḳalem

1872. 'Işḳa dermān ṣorana ne der cevab
Ṣabrdur والله اعلم بالصواب

1873. Söz arasında ki Gülşāh söyledi
İşbu naẓmı sözile inşā eyledi

1874. ʻÂşıḳ oldum ḥâlüm añlamaz ḥabîb
Derdmendem derdümi bilmez ṭabîb

1875. Görse ol zülfi ki ben ʻaḳdindeyem
Ola Mecnûn her ḫaminde biñ lebîb

1876. Siniñ içün bini baña itdi ḫîş
Ḳaldum uş ḳavmum arasında ġarîb

1877. Bu ʻaceb kim baña cüzdürdü taʻab
Gâh ḥâcip cevr ider cânuma

1878. Gâh cevr ider baña ʻaynı raḳîb
Ḳarşuña efġân iderem rûz u şeb

1879. Nitekim gül ḳarşusına ʻandelîb
Ḥâcetüm yüzüñ şaçuñdur şubḥ u şâm

1880. Kim görem ḫayrile vallâhu'l- mucîb
Ḥaḳḳ-ı maʻbûdü ile Żü'l-Celâl

1881. Olmadı hûnuñ nişâbından naşibi
Kim anuñ mülkine yoḳdurur zevâl

1882. ʻAḳl anuñ künhinde ser-gerdândurur
Nefsin idrâkinde hem ḥayrândurur

1883. İşbu gün-â-gün işi oldur düzen
İşbu reng-a-reng naḳşı oldur yazan

1884. Göge yulduzları itmişdür bezek
Yir bezekiyçün düzer dürlü çiçek

1885. Lâlenüñ yüzin ol rengîn ider
Sünbülüñ zülfini ol müşgîn ider

1886. Bülbüli gül ʻışḳına oldur söyleden
Ḳumrıya oldur terennüm eyleden

1887. Şubḥ yili ḥaḳḳiçün ol müdâm
Câna virür yâr zülfinden peyâm

1888. Gül-i çerâġıyla şükûfe şemʻ içün
Nergisüñ gözi benefşe samʻ içün

1889. Lâle yüzi şuyı-çün k' ider ʻayân
Yañaġından dilberün rûşen nişân

1890. Ġamzesi oḳ içün k' aña irmez gümân
Ḳaş içün k' oldı ġamzeden keman

1891. Ol ʻızarla cebîn ü çehr içün
Yaʻni mâh u müşterî vü mihr içün

1892. Cân devâsı o leb ü dendân içün
Yaʻni laʻl ü lü'lü-yi ʻummân içün

1893. Gün ḥaḳḳı k' oldur yüzünde bir ḫayâl
Dün ḥaḳḳı k' oldur saçından bir mişâl

1894. Binüm içümdeki Yaʻḳûb âhîçün
Yâr aña gideki Yûsuf çâhîçün

1895. Muşṭafâ üstinde ṭuran ebr içün
Miḥnete Eyyûb iden şabr içün

1896. Ol Resûlüñ pâk rûḥı ḥaḳḳiçün
Nuşret ü fetḥ ü fütuḥi ḥaḳḳiçün

1897. K'ol durur cehdüm ki ḳapuna irem
Kaʻbe bigi ol eşige yüz sürem

1898. Yazuban atdurdı anı İskendere
K' oḳıya maʻnisine nedür ire

1899. Çünki bu aḥvâli bildün ser-te-ser
İşit imdi Gülşâhı kim nice ider

1900. Nâmeyi yazup yüregi itdi cûş
Şol ḳadar aġladı ki andan gitdi hûş

1901. Gördiler Ḫâdimle Dâye Gülşâhı
Kim virür cân ger göremezse şehi

1902. Virmesün diyü ġam ü ḥasretle cân
Perniyândan düzdiler bir nerdübân

1903. Nerdübâ bürücüñ boyıncaydı tamâm
Çünki gitdi nûr irişdi zülâm

1904. Nerdübâni bürḥebe muḥkem itdiler
Üçü daḫı andan inüp gitdiler

1905. Geldi Ḫâdem şâha irüridi ḫaber
Ol ḫaberden şâd oldı tâcver

1906. Didi bugün oldum uş ben baḫtiyâr
Kim getürdi devletile baḫt-ı yâr

1907. Gülşeh içün düzdi bir ḫalvet sarây
Kim hümâyunıdı vü zıllı hümay

1908. Dürrile yâḳût u laʻlini gerân
Virdi Gülşâha şeh-i şâḥib ḳirân

1909. Aṭlas ü uksun ü envâʻ-i ḥasrîr
ʻAnber ü müşk ü zübâdile ʻabsîr

1910. Dahı dürlü nesneler k' olur bezek
Şol kadar virdi olara kim gerek

1911. Līk Gülşāhuñ katına varmadı
Bir nikāb açup cemālin görmedi

1912. Çünkim irişdi Zeresbe bu haber
Cānına oldı be-ġāyet kārger

1913. 'Āķibet çāre ol oldı kim gele
Ol dahı İskendere çāker ola

1914. Çünki İskender katına geldi ol
Dürlü iḥsān ü nāvāziş buldı ol

1915. İdiben anı muķarreb tāc-bahş
Ķıldı aña mülk ü taht u tāc bahş

1916. Virdiler ol arada āyinile
Gülşehi İskendere kābinile

1917. İki 'āşıķ birbirini buldılar
İrüben maķṣūda hoş-şād oldılar

1918. 'Işķ yolını çü-ṭoġrı vardılar
Lā-cerem maķṣudlarına irdiler

1919. Düzdi bir bezm ol gün İskender ki mihr
Ķaldı hayrān aña şöyle kim sipihr

1920. Bahş itdi halķa çoķ tāc ü kemer
Ķal'a vü iķlīm ü mülk ü genc ü zer

1921. Hiç yohsul Sīstānda ķalmadı
Kim şehuñ maliyle bāy olmadı

1922. Şāhı Ḥaķ 'ışķıyle itdi ibtilā
K'ol bulabile ola ehl-i velā

1923. Ḥāk eczāsından arıtmaz zeheb
İrmeyince nārdan aña leheb

1924. Aḥmedī bu söz ki saña söyledi
'Işķ rāzı yüdür ki rūşen eyledi

1925. Cānıla her kim bu sözi diñleye
'Işķ esrārın kemāhī añlaya

1926. Penc güncinde niẓāmī iki söz
Dime bu resme hem bir yalñuz

1927. 'Işķa rāzı ķamu bu defter durur
Bundan ayru her ne defter varsa dür

1928. Leylā vü Mecnūn ger olalar diri
Heykel ideler başa bu defteri

1929. 'Işķda Ferhāddan iltāsabaķ
İşbu defterden oķuyasın bir varaķ

1930. 'Işķ-nāme gerçi kim bes çoķ durur
Līk bunuñ gibi hergiz yoķ durur

1931. Ol ki Cemşīdile hurşīdi aña
Unıda anı bu söz irerse aña

1932. İki günde kim işümi yazmışam
İşbu naķşıla bunı ben yazmışam

1933. Dercidür bu dürcede iy pür-hüner
Altı yüz dahı biş dāne güher

DĀSTĀN-I 'AZM-İ İSKENDER BE-FETḤ-İ MEMĀLİK-İ HİNDŪSTĀN

1934. Ṣubḥ-dem kim bülbül ider mezmeze
Bir ķadeḥ şun k' ura ṭoġsa zemzeme

1935. Çün bezedi la'lile şāh-i nesīm
'Āķıl ol ki içe ne zer ķoya ne sīm

1936. Çün giderisen kov bu çoķ āmāliñü
Yiyidür kimseye ķoma māliñü

1937. Çünki bāġı bizedi urdıbehişt
Bāde iç kim bādesüz olmaz behişt

1938. 'Işķ dādın çün yaķīn bāde virür
'Ömrü ki ol bī-bādedür bāda virür

1939. Ḥıżr gibi hulle giydi mürġzār
Naġme-i Dāvud ider her mürġ zār

1940. Çün çemende oldı bülbül naġme-sāz
Sen dahı yüzi gül ķıl bezme sāz

1941. Ka'bi-i dilde kudretdür riyā
Cām-ı meyden iste ister isen ṣafā

1942. Vaķt-i gül nūş eyle cām-ı lāle-reng
Ġonce gibi eyleme göñlüñi teng

1943. Rāḥat-i cān mı gerek iç cāmı şād
Derd-i dil-dur eyleme encāmı yād

1944. Nergisi ķızarmışiken bāġ ü verd
Ķıldı 'ömr encāmına baķduġ zerd

1945. Lälenüñ bugünki ḫurrem oldı bāġ
'Āḳibet fikri içine irdi dāġ

1946. Bir nefesde baġlu durur bu ḥayāt
Pes nice isdesün kişi andan s̱ebāt

1947. Ḳov sözi muṭrib el ele çengüñi
Rāst eyle perdede āhengüñi

1948. İṣfahāni Rūmda iyle eyle sāz
Kim muḥayyer ola sözüñden Ḥicāz

1949. Bir mes̱el naẓm eyle bize ṭolu pend
Kim olavuz gevherinden sūd-mend

1950. Çün düketdi dehr Dārā devletin
Ṭutdi şāh İskender anuñ nevbetin

ĀĠĀZ-I DĀSTĀN

1951. Nevbetiledür cihānda salṭanat
Kimseye dāim virilmez memleket

1952. Taḫtdan düzetdiler Dārāba dār
Boyun urmaḳdur felek işi ya dār

1953. Yirde ne var ger tefeḥḥuṣ ḳılasın
Her ḳademde bunca dārā bulasın

1954. Çarḫ rāzın hīç kimse bilmedi
Kimesne bu derde dermān ḳılmadı

1955. Uydılar İskendere İrānīler
Bende fermān oldılar Tūrānīler

1956. Bir melik oldı ki hergiz dūr-i gār
Görmemişdi aña beñzer tāc-dār

1957. Şād andan olundı cezm ü 'azm
Dād andan alundı bezm ü rezm

1958. Devletile tāze oldı tāc ü taḫt
Ḥaşmetiyle zīnet aldı mülk ü baḫt

1959. Her ne kim ḳılarsa 'adl ü dādidi
Ger ulular kici andan şādidi

1960. 'İffet 'ilm ü şecā't 'adl ü cūd
Dā'im iş itmişidi ol 'ālī vücūd

1961. Her ki diler mülki ola vü ola şāh
Māl gerek aña vü bī-ḥadd sipāh

1962. Kim sipāhile olur ḫaṣm olsa ḳem'
Māhla olur sipāh olursa cem'

1963. Mal ele gelse 'imāretle gelür
Ger 'imāret olsa 'adlile olur

1964. 'Adlsüz hergiz 'imāret olmaya
Çün 'imāret yoḳ imāret olmaya

1965. 'Adldür kim bileñe bünyād olur
Her binā bünyādile ābād olur

1966. Ẓulm ider yavuz melikler adını
Ẓulüm yaḳar memleket bünyādını

1967. 'Adlile mülk alınur tāc ü taḫt
Ẓulmıla dīn yıḳılur mülk ü baḫt

1968. Çün ulu idi Sikender himmeti
Daḫı olmaḳ diledi devleti

1969. Kişi her ne bulsa himmetden bulur
Kimse himmet ḳadri nedür ne bilür

1970. Diledi kim Hind mülkini ala
Sind daḫı cümle ḥükminde ola

1971. Hind iḳlimine çekdi bir sipāh
Şöyle kim örtildi tozdan mihr ü māh

1972. Yir yüzini ṭutdı gūn-ā-gūn direfş
Hem 'ālemler reng ü reng āḳ u benefş

1973. Ra' d bigi kūs çün ḳıldı ḫurūş
Leşker itdi baḥr aḫżar gibi cūş

1974. Hinde varıdı bir şāh adı Kayd
Kim ḳamu begler aña olmışıdı ṣayd

1975. Māl ü mülk issi idi ol şehriyār
Leşkerine yoġıdı hergiz şümār

1976. Anuñ elindeydi nıṣf-ı mülik Hind
Fūr ḥükmindeydi nıṣf-ı Hind ü Sind

1977. Bir gice düşde görür ki ol nīkı-rāy
Rūmdan rūşen olup ṭoġar bir ay

1978. Şarḳ u ġarb anuñıla pür-nūr olur
Cümle yıldızlar aña secde ḳılur

1979. Bir mu'bir varıdı Mehrān adı
Keyd şāh ol düşi Mehrāna didi

1980. Didi Mehrān Rūmdan bir şehriyār
Kopup olısar cihānda tāc-dār

1981. Şarḳ u ġarba cümle sulṭān olısar
Cānlar aña bende fermān olısar

1982. Her ki girmeye anuñ fermānına
Ḳaṣditmiş ola kendü cānına

1983. Her kime k' ide ʿ ināyet Girdigār
Aña ʿ işyān iden olur ḫ˘ār u zār

1984. Her yigirmi yılda olmışdur ʿ ayān
Kim züḥalle müşteri iderler ḳırān

1985. Çünki her burc üzre sıyrıla müdām
Bir ḳıran iderler ol iki tamām

1986. Ẓāhir olur bir ulu ṣāḥib ḳıran
Kim olur fermān-ı ʿ ālemde revān

1987. Dört ḳıran her burcda idilse müdām
Hem ṭoḳuz yüz olınmışdur tamām

1988. Anda edyān ü şirā-yıʿ nesḫ olur
Ḥaḳ daḫı ayruḳ şerʿ ü dīn peydā ḳılur

1989. Çün ḥisābile ol iki bī-kelām
Bir ḳıran her burcda itdiler tamām

1990. Kim iki yüz ḳırḳ oldı ol dürüst
Eski devletler olurlar cümle süst

1991. Ḳübiser ṣāḥib ḳıran bir ulu şāh
Olısar aña musaḫḫar mihr ü māh

1992. Dilegince döniser bu āsumān
Hem murādınca olısar devr-i zamān

1993. Devleti anuñ çü ser-sebz olısar
Eski devletler ki vardur ṣolısar

1994. Devlet isdeyen anı bulmaḳ gerek
Cānıla emrüñe ḳul olmaḳ gerek

1995. Ol çerāġı kim Ḫüdā rūşen ḳıla
Soyunuñ isdeyen güni bī-nūr ola

1996. Olmasun bed-ḫ˘āhi devlet olasın
Devlete ḳul ol ki devlet bulasın

1997. Bir zamān bu ḥāl üzre çün sipihr
Devr idüben geldi gitdi māh u mihr

1998. Gitdi şāha viripdi İskender selām
Tuḥfe vü hem nāme vü ṭoġrı peyām

1999. Şöyle yazmış nāmede ol şehriyār
K'evvel-i nāme ba-nāmı Girdigār

2000. Ṣāniʿ -i ʿ ālem ḳadīm-i Lem-Yezel
Kim anuñ ṣunʿ inde yoḳdurur ḫalel

2001. Giceyi gündüz ḳılan oldur yaḳīn
Gündüzi gice iden oldur hemīn

2002. Ol virür kime dilerse tāc ü taḫt
Ol alur kimden olursa mülk ü baḫt

2003. Devletüñ tācın virene dād-ger
Ḫidmet içün baġla ney gibi kemer

2004. Her kişi ki ide anı ḥaḳ iḫtiyār
Aña ḫidmet iden olur baḫtıyār

2005. Her ki baġlamaya ney gibi kemer
Ḫidmetine devletüñ olur kem er

2006. Geldi şāha baḫt eger hem-rāh ola
Ṣıdḳıla ol baña devlet-ḫ˘āh ola

2007. Kendözüni ḳulluġa ʿ arż eyleye
Ṭāʿ atumı cānına farż eyleye

2008. Çün bize Ḥaḳdan virildi tāc ü taḫt
Ḫidmet ide bize kimde var ise baḫt

2009. Çün bu nevbet bizdedür bu taḫt ü tāc
Bize binmek gerek bāc ü ḫarāc

2010. Bize virilmek gerek iḳlīm-i Hind
Hem bizüm olmaḳ gerekdür mülk-i Sind

2011. Baḥr ü yir bizümdür hem şarḳ ü ġarb
Sām ü Rüstem idemez bizümle ḥarb

2012. Ḳılıcum bir ejdehādur heft-ser
Kim ḳılur şīr ü peleng andan ḫeder

2013. Oḳumuñ peykānıdur peyk-i ḳażā
Kim ḳader bigi irer ḳılmaz ḫaṭā

2014. Her ki diler ser-firāz ola müdām
Ḳulluġuma serv bigi ide ḳıyām

2015. Her ki ney gibi olam dir sebz-ser
Ḫidmetume baġlaya daīm kemer

2016. Pāẕişehliḳ ister olur ise Keyd
Baña ḳul olsun ola ol aña ṣayd

2017. Yoḫsa iletem ol diyāra bir sipāh
K'ola tozdan ay u gün yüzü siyāh

2018. Nāmeyi çün Keyd oḳudı tamām
Göñline ḳorḳu düşürdi ol peyām

2019. Bildi kim İskenderile itse ceng
Cān ü bāş elden gider hem nām ü neng

2020. Kendüden yıḳıla ide her ki sitīz
Kendü bāşına belā vere tīz

2021. Çünki bildi cengile iş olmaz tamām
Rāyıla tedbīr itdi ol nīk-nām

2022. Rāyıla ḥāṣıl olur cümle ümīd
Rāydur baġlu ḳapulara kilīd

2023. Varıdı dört nesne anuñ bes 'acīb
K'olmamışıdı kimseye biri naṣīb

2024. Varıdı ḳatında anuñ bir feylosuf
Kim felek rāziyine bulmışıdı vuḳuf

2025. Hey'etini göklerüñ bilmişidi
Ḥükmini yılduzlaruñ ḳılmışıdı

2026. Bir reṣed bendeydi kim māhıla mihr
Nice yürürler bilür diyü sipihr

2027. Varıdı hem anda bir ulu ṭabīb
Ṭıbbı aña 'ilm ü 'amel olmış naṣīb

2028. Ḳamu derde iderdi dermān ü cüz ecel
Kim anı def' itmeñe yoḳdur ḥiyel

2029. Ol ki her manṣubeye çāre bilür
Bir piyādeyle ecelde mat olur

2030. Ḳulu idi Keydüñ ol 'İsā -ḳadem
Kim virürdi tenlere cān ursa dem

2031. Ṭıfl iken anı ṣatūn almışıdı
Ol gence terbiyet ḳılmışıdı

2032. Bir daḫı anda varıdı bir ulu cām
Cem daḫı andan hīç işitmemişdi nām

2033. Diñle cāmuñ vaṣfını kim bilesin
Ḥayrete varup ta'accüb ḳılasın

2034. Yāz u ḳışı andan içerlerdi müdām
Āb-ı bāde hergiz olmazdı tamām

2035. Yüz yıl andan içseler āb u ṣarāb
Ne ṣarāb eksilüridi vü ne āb

2036. Bādesi ne bāde kim yāḳutıdı
Ṣuyı şöyle ḫoş ki cāna ḳuvvetidi

2037. Bir ḳızı daḫı varıdı anuñ ki mihr
Meh bigi ḥüsnine baġlamışdı mihr

2038. Şehrbānuyıdı ol ḫātun be-nām
Şāhlar olmışlarıdı aña ġulām

2039. Her ki bir kez göreyidi ol dilberi
Cān olurdı andan hem dil beri

2040. Ġamzesi oḳ ḳāşı yā zülfi zırıh
Ol zirihde müşk-i terden yüzi kırıh

2041. Yüzi cennet ḳāmeti ṭonı ḫırām
Ṭuṭaġı kevṣer dili ṭūṭī kelām

2042. Hem leṭāfetde lebi yāḳut-nāb
Hem ṭarāvetde dişi dürr-i ḫoş-āb

2043. Çün ṣabā ḳılurdı zülfine güzer
Ṭolduruṙdı bāġ ü ceybin müşk-i ter

2044. Saçı şeb-gūn yüzi gündüze miṣāl
Ṣun işit kim düzmişidi Ẕü'l-celāl

2045. Zülfine reyḥān anuñ ḥayrānıdı
Vaṣl-ı rūḥa rūḥıla reyḥānıdı

2046. Lāle yüzi muṣḥafından bir varaḳ
Gül ḥayāsından anuñ ġarḳ-ı 'araḳ

2047. Çün düşerdi anuñ tenine meh-tāb
Ay odından giceyi iderdi niḳāb

2048. Gözi efsūn ögredürdi Bābile
Siḥr bilüridi faṣl ü bāb ile

2049. Fikrile tedbiri böyle ḳıldı Keyd
K'ide bu dördile Ẕü'l-ḳarneyni ṣayd

2050. Hem ide kendüvi şeh ḥükmine rām
İrte gice ḫıdmetinde ola müdām

2051. Ṣubḥ bigi irte ḳapusuna gele
Şem' bigi gice ḫidmetde ola

2052. İşbu rāyı bakınup mīr ü vezīr
İttifaḳ eylediler burnā vü pīr

2053. Kim ķamu Keydile demsāz olalar
Ḫayr ü şerde aña enbāz olalar

2054. Eyledi mihrān-i pes keydā iḫtiyār
Elçilige k' ol idi dānā-yı kār

2055. Key faṣiḥ u kārdān gerek resūl
Kim ola her söz ki söyleye ola ķabūl

2056. 'İlm ü 'aķlı çoķ ola vü ḥırṣ-ı an
Ġālip olmaya aña az ü niyān

2057. Ḥırṣ ehli kimseye itmez vefā
'İlm olmayanda ḫod olmaz ṣafā

2058. Nedür alıcı pāẕişehlerden lisān
Pes gerek kim ol ehl-i beyān

2059. Kim sözi yerlü yerince söyleye
Her sözüñ ma' nasını key añlaya

2060. Şimdi elçilik ne olmışdür 'amel
Kim aña lāyıķ görildi her değel

2061. Lā-cerem düşdi cihāna şeyṭānat
Buña irdi görir isen salṭanat

2062. Didi elçiye ki gelse şehriyār
Māl ü genc anuñdur şehr ü diyār

2063. Līk bizi ṣıdķıla dilerse şāh
Kim aña bende olavüz nīk-ḫ'āh

2064. Bizümile eylesün bir ittiṣāl
Uş anuñ tāciyle taḫt ü mülk ü māl

2065. Şehr- bānuyı alursa tācver
Cümle aña ķul olur beste-kemer

2066. Feylesof ile ṭabīb ü daḫı cām
Şāhuñi bir daḫı şāha hem ġulām

2067. Viripdi mihri anla ol bī-şümār
La'li hem yāķut dürr-i şāhvār

2068. Geldi şāhā didi peyġāmi resūl
Şāh işitdi cümlesin ķıldı ķabul

2069. Şehr-i bānudan işitmişdi ḫaber
Varıdı göñlinde 'ışķından eser

2070. Gözden öñdin çün olur 'āşıķ ķulaķ
'Işķa birdürür yaķınıla ıraķ

2071. Çünki işbu söz araya düşdi şāh
Diledi kim cüft ola aña māh

2072. 'Işķdurur rām iden ser-keşleri
'Işķdur pā-māl iden başları

2073. 'Işķdurur pehlevānları yıķar
'Işķdurur cānları oda yaķar

2074. Zülf i dāmidür ki ķılur 'aķl-ı ķayd
Āhu gözdür ki ider arslanları ṣayd

2075. Cānları ķılur zenaḫdān ḥabs-i çāh
Ḥal ider 'āşıķlarıñ günin siyāh

2076. Viripdi pes Ṭusı Keyde şehriyār
K'ola bānuya añunçün ḫustār

2077. Virdi elçilere bī-ḥad sīm ü zer
Aṭlas u dībā-yı Rūmī vü güher

2078. Pāẕişeh kim Ḫalıķuñdur sāyesi
Nedürür dād ü dehiş ser-māyesi

2079. Ķankı gevher ki anda yoķ durur kerem
'Aķl mi' yārında degmez bir direm

2080. Ḫalķa ķalbi gibi düşmendür kerem
Ḫalķ içinde aña ġıza nedür görem

2081. Bu kerem simürġ olmışdur meger
Kim vefā bigi yoġ andan bir eser

2082. Dünyada bir yir kerime irmedük
Bir eser daḫı keremden görmedük

2083. Var diyen bu 'aşr ehlinde kerem
Baña göstersün kim anı ben görem

2084. Çün yiyüp yidürmeye ehl-i ni' am
Himmet ü rütbetde yig andan na' am

2085. Çünki ele gire bu genc ü zerr ü sīm
Devlet anuñ ki adını ide kerīm

2086. Ola bed-baḫt ol ki dünyalık bula
Anı şaķlayıp adın nā-kes ķıla

2087. Gerçi dirler māl ü zer çoķ olsa yig
Issı nā-kes ol çoķ yoķ olsa big

2088. Döndi birķaç günden elçi şād-gām
Keyde iletdi Sikenderden peyām

2089. Didi andan soñra şāhuñ rütbetin
Tāc ü taḫtın şekva ḫışmetin

2090. Şerḥ itdi dāniş ü ferhengini
Vaṣf ḳıldı heybet ü āhengini

2091. Çün Sikender vaṣfını işitdi Keyd
'Işḳına cān ü göñülden oldı ṣayd

2092. Girdi gencinden çıḳardı sīm ü zer
La'l ü yāḳut daḫı dürr ü güher

2093. Fil yüz zencir ü ester yüz ḳaṭar
Çulları çini her yirü zer-nigār

2094. Yüz ḳaṭar ester daḫı zerrine na'l
Yükleri yāḳut u hem dürrile la'l

2095. Aṭlas-ı elvān ü ecnās-ı ḥarīr
'Ud-i ḫām u 'anber ü müşk ü 'abīr

2096. İki yüz ḳul daḫı cümle māh-rūy
İki yüz daḫı ḳara-veş müşk ü mūy

2097. Bir muraṣṣa' tācıla taḫt u kemer
Hem cevāhirle bezenmiş mehd-i zer

2098. Mehd-i zer içinde dürr-i şeb-fürūz
Kim yüzinden nūr-vām alurdı rūz

2099. Viripdi İskendere ol Keyd şāh
Bunca daḫı ni'met ü genc ü sipāh

2100. Şehirden ol menzil ıraḳ ol zamān
Şāh bir ṣaḥrāda ṭutmışıdı mekān

2101. Kim hevās-ı ḫuldeden ururdı dem
Reşk iderdi rengine bāğ-ı irem

2102. Ṭoprağı 'anber ṣuyu 'azbu Furāt
Lāle vü nesrinidi anda nebāt

2103. Sebzeden ṭoprağ mīnā rengidi
Gülleri sengder fersen gidi

2104. Her yaña bir cūybārıdı revān
Tāze olurdı havasından revān

2105. Bülbül anda muṭrib u nev-rūzıdı
Şāhıdı gül ü būsitān efrūzidi

2106. Çünki dergāhına şāhuñ vardılar
Bāş urup eşige būse virdiler

2107. Ḫurrem ü şād oldı ol gün tāc-dār
Ḳıldı anda çoḳ zerr ü güher nisār

2108. Bir ṭoy itdi şeh k' anuñ bigi mihr
Görmemişdi döneliden bu sipihr

2109. Tāc-ı la'l urunıban Pīrūz- baḫt
Gül gibi pīrūzeden düzetdi taḫt

2110. Feylesofile ṭabīb-i ḫurde-dān
Şāh öñine ḳurdılar cām-ı 'ayān

2111. Şāh-ı cem devlet eline aldı cām
Bāde nūş itdi vü oldı şād-gām

2112. Baḫt-rūz efzūn ü devlet nev-cüvān
Arğanun ḳulaḳda elde erğavān

2113. Sāḳıyā ṣunğil ḳanı ol cām-ı cem
Ola ki gide göñülden jeng-i ğam

2114. Furṣatı fevt itme bilürken ki dehr
Nice bizüm bigileri ḳıldı ḳahr

2115. Tıġ urur cānuña her ṣubḥ mihr
El bu yer ḳānuña her aḫşam sipihr

2116. Çarḫ yüz biñ dürlü döner her nefes
Nice inansun kişi anuñ 'ahdine pes

2117. Devr birkaç döndi şāh-ı mey-perest
Oldı cām-ı la'luñdan nīm-mest

2118. Virdi ol dem ḫalḳa çoḳ tāc ü kemer
Ḳal'a vü iḳlīm şehr ü sīm ü zer

2119. Bezmde şeh gerek ola tāc-baḫş
Gāh iḳlīm ide vü geh genc-baḫş

2120. Rezmde şeh gerek ola tīz-berḳ
Gāh andan ğarb yā ne gāh şarḳ

2121. Şehim diyeler aña kim vaḳt-i bezm
Ola bed-mest ü ide meclisde rezm

2122. Şehim k' işi rezmde ola giriz
Ḫaşmıla itmeye olunca sitiz

2123. Zaḫmdan ḳorḳıbanun yüz döndüre
Yā varıban düşmene bāş indüre

2124. Düşmene inen baş yig ol kim kesile
Ya oda yana veyā ḫod aşıla

2125. Kesilen başuñ ölümi bir olur
Düşmene inen biñ kezin demde ölür

2126. Şimdi şehlik ol ki mālı direler
Ne yiyeler ne kişiye vireler

2127. İy yavuz devler ne kim biz irmişüz
Dünleri milke melikler görmişüz

2128. Ol ki bir şeḥne olmağa degül seza
Pāẕişeh olmışdurur şimdi bize

2129. Bülbül ü ṭāvusdan boşaldı bāġ
Döndi olaruñ yirini būm zāġ

2130. Aldı dimesne yirini arslanlaruñ
Dutdı ayular bişesin ḳaplanlaruñ

2131. Key erenler gitdi ḳaldı mülki boş
Yavuz işlüler diyārı ṭutdı uş

2132. Bāġ-ı gül yirinde diken bitürür
Aḥmedüñ yirinde bu cehl oturur

2133. ʿĪsā vü Meryem piyāde ider sefer
Tāzi atlar binür uş her gün ḫer

2134. Bu gerānsuz söze niçe ḳalalum
Girü İskender sözine ṭalalum

2135. Çünki ġarba varur iken şāh-i şarḳ
Nil-gūn deryāda nā-geh ola ġarḳ

2136. Ġaybdan biñ şemʿ oldı āşikār
Lajverdi maḳfi ḳıldı zer-nigār

2137. Girdi ḫurrem-dil şebistānına şāh
Gördi oturmış şeref burcında māh

2138. Baḳdi gördi oturur bir zühre çehr
K'olur aña müşteri māhıla mihr

2139. Didi yā Rab işbu eyvā mı ya bāġ
Bu dür feşān şemʿ mi yāhud çerāġ

2140. Nireden geldi ʿaceb bu nesl-i ḥūr
Kim şebistān ṭoldı yüzü ile nūr

2141. İşbu dürri şaḳlayan ne dürc ola
İşbu anı gösteren ne burc ola

2142. Gicede ṭāliʿ olur mi āfitāb
Yā güneş dutar mı ʿanberden niḳāb

2143. Ḳanda olmış tāze işbu nev-bahār
Kimden almış rengi işbu lāle-zār

2144. Meh kenārında ḳarār eyledi şāh
Şāhile daḫı ḫoş-ārām itdi māh

2145. İrdi ol ser tīz elmasa güher
Aḳdı ol dürdāneden yāḳut-ı ter

2146. Ol gice fi-l-cümle şāh-ı kām-yāb
Cennete girmişdi virmedin ḥisāb

2147. Bulmışıdı her murāda dest-res
Çün gice gitdi vü ṣubḥ urdı nefs

2148. Māh maġribden yaña eyledi seyr
Şarḳ şemʿinden ṣafā aldı bu deyr

2149. Çıḳdı ṭāġ üstine ol zerrīn-i ʿalem
Sāyebānın yine düşürdi ẓulem

2150. Şāh ṭurdı ġusl idüp ḳıldı nemāz
ʿArż itdi mālikü'l- mülke niyāz

2151. Kesme Ḫālıḳtan niyāzıñ bir nefes
Kim bulasın her murāda dest-res

2152. İt nidurseñ ḳulluġından ḳalmaġil
Ḳul isen ḳulluġ terkini ḳılmaġıl

2153. Şāh iki gün ṭurdı ḫalvetde tamām
Çünki açıldı iki günden ẓalām

*

2154. Bir ḳadeḥ yāġ ṭoldurup şāh-ı cihān
Feylesof-i Hinde viripdi nihān

2155. Kim bu yāġı cümle dür yansun ḥekīm
K'ola yol rencinden endām-ı selīm

2156. Şencer ol yāġa biñe gide feylesuf
Şāha vir bir çün bulur sırra vuḳuf

2157. Eginelere şāh çün ider nigāh
Düzedür biñ egineyi bir mühr-i şāh

2158. Ol ḥekīme vir bir anı ḥakīm
Düzedür bir āyine-i rūşen ʿaẓīm

2159. Şāhe vir bir şāh anı ney-i direng
Nem yire ḳur tā ki ṭuta cümle jeng

---

* Başlığın yeri boş

2160. Feylesofa virübrü ol nāmever
Çünki ider jengine anuñ naẓar

2161. Ṣāfī ider ṣayḳal urdurup aña
Pes girüverbir anı şehden yaña

2162. Şāha geldi rūşen olmış āyine
'İlmile çoḳ iş biter her ayine

2163. 'İlmile buldı sa'ādet her vücūd
Ādeme 'ilm içün itdiler süc

*

2164. Pes ḥekīm ḳatına iletdi şāh
Buldı dānā şeh ḳatında destgāh

2165. Dest-gāha lāyıḳ ehl-i 'ilm olur
Ḳanda kim ṣadr ola anı 'ālim alur

2166. Cehl ehli cāha lāyıḳ olmaya
Cāhile 'izzet muvāfıḳ olmaya

2167. 'Āḳıl olan kişi hergiz cāhile
Menṣıbı görmeye lāyıḳ cāh ile

2168. Cāh nedür cāhile bī-şek çāh
Çāha düşmesün disen virme aña cāh

2169. Pes ḥekīme şeh didi k' iy kārdān
Ḳıl aramuzda geçen rāzı 'ayān

2170. Tā ki ol esrār-ı ḳamu bileler
Anda ne müşkil ki var ḥall ḳılalar

2171. Didi şāhā dā'im olġıl şād-gām
Virbidügüñ yāġıla ol ṭolu cām

2172. Buyıdı ma'nisi kim baña bu dehr
'İlm ḳamulardan artuḳ ḳıldı behr

2173. Ḳanḳı müşgildür ki anı ḥall ḳılmadum
Ḥikmet içinde ne var ki bilmedüm

2174. Līk göñlümi hevā-yı künc ü zer
Ḥırṣ-ı māl ü mülk ü sevdā-yı ẓafer

2175. Ol ḳadeh gibi leb-a-leb itdi pür
Aña nesne sıġamı iy sözi dür

2176. Çün göñül şehvet-i nefsānī ṭola
Ḥaḳ nice anda ṭurmaġa lāyıḳ ola

2177. Bir gögüzde iki göñül olamaz
Nefse uyan kişi ḥaḳḳa yol bulamaz

2178. Ḫāli olmayınca şehvetden tamām
Nice olısar göñül Ḥaḳḳa maḳām

2179. Ben didüm ḥikmet sizü süzen miṣāl
Gerçi kim pürdür bulur anda mecāl

2180. Gerçi kim ṭolu durur göñlü hevā
Olur aña ḥikmetüñ sözi devā

2181. İtmese ḥikmet sözi cāna eṣer
Ne kitāb inseydi gökden ne ḫaber

2182. Yoldan azana bulınıcaḳ delīl
Ṭoġrı yola döner ḳalmaz ẓelīl

2183. Pendile sem' un ṣadef gibi eyle pür
Dileseñ göñlüñ kim ola baḥr-ı dür

2184. Mühriyle remiz böyle ḳıldı şāh
K'ol göñül ki āhen gibi ḳaldı siyāh

2185. Gāh ḳatl ü ġāret ü geh rezmile
Gāh şuġl ü māl ü mülk ü bezmile

2186. Böyle ḳatı vü ḳara güñi ola pend
Kār-ger düşüp ola mı sūd-mend

2187. Ma' ṣiyet kişiyi ḥaḳdan dūr ider
Göñlinüñ āyinesin bī-nūr ider

2188. Ma' ṣiyetle çünki göñül jeng-ala
Nice ola k' ol rūşen ḫoş-reng ola

2189. Āyine olmaz jengile ṣūret pezīr
Pes nice ide nesne anda cāy-gīr

2190. Kişi cehd itmek gerek her āyine
K'olmaya pür-jeng işbu āyine

2191. Çünki āyine leb-a-leb ṭolu jeng
Elemini jeng bigi nūr reng

2192. 'Āḳil işbu fikri niceydi bile
K'idilen idilmemiş gibi ola

2193. Ben didüm nice ki gördi āşikār
Āhen-i āyine olmış şehriyār

2194. Nükte-i ḥikmet daḫı her āyine
Rūşen ider gönli şöyle k' āyine

2195. Çün göñül āyinesi ṣayḳal bula
Ṣūret-i her 'ayb aña rūşen ola

---

* Başlığın yeri boş

*

2196. Bir ulu zār āyinede var nihān
Diyeyim k' işide anı şāh-ı cihān

2197. Aña baķan şūretin çünkim göre
Bī-gümān tevḥīd sırrına ire

2198. Şūretini k' anda görinür 'ayān
Çün bile kim kendünüñdür bī-gümān

2199. Līk kendü orada daḫıl degül
Ṭaşar ṭurur göz gövde ḥāşıl degül

2200. Gerçi kendü degüldür ol 'ayān
Līk daḫı nesne degül bī-gümān

2201. Kendü degül ol görinen kendüdür
Añla bu söz gevherin iy baḥr-i dür

2202. Gözde iki görinür şūret velī
Ol iki birdür ḥaķīķat iy velī

2203. Ḫalķa daḫı ķamu ḥaķdandur 'ayān
Yoķdurur nesne arada bī-gümān

2204. Ķamu oldur nesne yoķ arada pes
Aḥval olma bir gör ikiligi kes

2205. Ol ki geldi jeng ṭutup āyine
Buyıdı ma'nisi anuñ her āyine

2206. Kim didi şeh bunca vaķt aşub ceng
Çün ķılalar kūyi ucdan uca jeng

2207. Nice ola gez güden maḥv ol eser
Yā ķacan nūrāni ola ol güher

2208. Āyine yüzi leb-a-leb ṭolsa jeng
Ḫūb yüzden görine mi anda reng

2209. Bin didüm göñül gözi kovsın günāh
Niçe jeng itse açar tevbe iy şāh

2210. Dünya vü 'uķbāda dilerseñ fütūḥ
Yavuz işden it hemçün naşūḥ

2211. Tevbeyile bütün göñül rūşen ola
Ḥayf anı kim ķoyāsın jeng ola

2212. Çün ḫabersüz ṭoķuz cengāl-i mevt
Tevbeyi tiz eyle kim olmaya fevt

2213. Vācip ol kim tevbe bu gün ķılasın
Kim bile şāyet ki yārın ölesin

2214. Bes didi ol feylesofa gīrü şāh
Kim muḥaķķaķdur bu kim birdür ilah

2215. Çünki bir bildürdi anı ma'rifet
Dürlü dürlü niredendür bu şıfāt

2216. Çünki birdür bir 'ale'l-ḥaķīķ-zāt
Muḫtelif niçün olupdurur şıfāt

2217. Ben aña Ķādir direm bil-iḫtiyār
Daḫıler mücibdir iy dānā-yı kār

2218. Ben mekānsüz bilürem anı 'ayān
Ba'żı eydürler ki aña vardur mekān

2219. Sinnü anuñ ru'iyetin ḥāyiz dutar
İ'tizāl ehli aña inkār ider

2220. Her biri bir dürlü ider anı ittişāf
Niredendür şerḥ it bu iḫtilāf

2221. Didi kim sīmürġ k' oldur şāh-ı ṭayr
Ķafdan bir gice nā-geh itdi seyr

2222. Rub' meskūne geliben bī-gümān
Dökdi birķaç bāl ü perende 'ayān

2223. Çünki bu yaña getürdi anı yol
Gice gelip olmadın ṭañ gitdi ol

2224. Ķuşlar anuñ geldügini bildiler
Bulavuz diyü ṭalep-kār oldılar

2225. Çünkim anı ķamu cüst ü cū ķılur
Her biri bir yirde bir yöniñ bulur

2226. Biri dir ki aña fülan yirdür mekān
Biri dir rengi anuñ budur 'ayān

2227. Birisi dir ķara vü biri ķızıl
Birisi dir şaru biri yeşil

2228. Birisi dir ṭāğda bildüm anı
Birisi dir bāğda buldum anı

2229. Biri bir yirden daḫı virür ḫaber
Biri daḫı dürlü göşderür eşer

2230. Gerçi anuñ vaşfıdur ķamu 'ayān
Līk ol degül ki dirler bī-gümān

2231. Her biri gördügini itdi şıfat
Dürlü dürlü buradandur ma'rifet

---

* Başlığın yeri boş

2232. Her bölük bir mazharı kim buldılar
Ḥaḳḳı mevṣūf ol ṣıfatla bildiler

2233. Her kişi bī-şek virür andan nişān
Gerçi kimse görmedi anı 'ayān

2234. Birdürür mevṣūf çoḳdurur ṣıfat
Daḫı nesnedür degül bu ma'rifet

2235. Ma'rifet bu ki ol durur varlıḳ hemīn
Andan artuḳ nesne görmez rāst-bīn

2236. Pes didi ol feylesofa şehriyār
K'it baña bu cām rāzın āşikār

2237. Bu hümāyun cāma işbi iki nehr
Ḫuld anhārından olmış ol baḥr

2238. Feylesof aydur ki şāhā işbu cām
Bunca ṣan'atlarla olmışdur tamām

2239. Ḳanda kim bir 'ālim işitmişdi Keyd
Māl ü ni'met virüben itmişdi ṣayd

2240. Yidi kişverde ne kim ehl-i hüner
Varıdı Hinde getürdi ol nāmever

2241. Bir yire çün Keyd oları ḳıldı cem'
Terbiyetle oldılar tābende şem'

2242. Keyd içün çoḳ nesne taṣnif itdiler
Cāmı daḫı anda te'lif itdiler

2243. Nicedür aḫterimüz içün bildiler
İttiṣālüñ sa'd ü naḥsun buldılar

2244. Dünyada ne dürlü güher var tamām
Birbirine ḳatdılar k' oldı bu cām

2245. Çünki buldılar güherden imtizāc
Ḳopdı ol terkipden işbu mīzāc

2246. Kim ḳılur ḫaṣiyetiyle k' anda var
Cezb-i āb u bāde mıḳnaṭısı var

2247. Çün düzüldi iki baḫş oldı tamām
Biri süflī vü biri 'ulvī bu cām

2248. Birisi ider havādan kesb-i āb
Birisi yirden ḳılur cezb-i şarāb

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ- ĀFERĪNİŞ-İ 'ĀLEM

2249. Pes didi şeh kim beyān it iy ḥekīm
'Ālemi ibdā' nice itdi Ḳadīm

2250. Çünki birden bir olur ẓāhir hemān
Nicesi ḳopdı bu keṣret ḳıl 'ayān

2251. Anda kim ṣāni'den iẓār oldı cūd
Kimidi evvel kim ol buldı vücūd

2252. 'Ālemiñ bir bir āyet tertībini
Hem beyān it Ādemüñ terkībini

2253. Çün ḥekīme ol su'āl oldı 'ayān
Eyledi anuñ cevābını beyān

CEVĀB-I SU'ĀL BE- ṬATĪḲ-İ ḤİKMET

2254. Didi günüñ evvelinde Ẕü'l-Celāl
Bir güher yaratdı pür-fażl ü kemāl

2255. Āferīniş evveli ol adı 'aḳl
Bize bu söz oldı bürhānıyla naḳl

2256. Gevher-i rūḥānī vü pāk ü basīṭ
Ṣūretine cümle eşyānuñ muḥīṭ

2257. Oldurur ma'lūl evvel bī-gümān
Oldurur mevcūd ṣānī bil 'ayān

2258. Feyż ki evvelden virilmişdi aña
İtdi bir mevcūd daḫı iḳtiżā

2259. Lābüd andan bir güher daḫı āşikār
Ḳıldı kendü ḳüdretinden Girdigār

2260. 'Aḳldan bir rütbet ideni oldı ol
Nefs-i killiyle şöhret buldı ol

2261. Ḳuvvet-i cüzi nüfūsa ol virür
Ḳamuya feyż-i kemāl andan varur

2262. 'Aḳl-ı evvelden idüp feyż-i kitāb
Ṣālise virdi bu söz durur ṣavāb

2263. Nefs-i külliden çü fāyiz oldı cūd
Buldı bir gevher daḫı andan vücūd

2264. Rütbetiyle andan eksük geldi ol
Ṣūret olmaḳlıġa ḳābil oldı ol

2265. Ṣūrete çün ḳābil oldı ol dürüst
Didiler aña hayulā-yı nüḫüst

2266. Çünki ṭolu ʻarż u ʻumḳı buldı ol
Lā-cerem kim cism-i muṭlaḳ oldı ol

2267. Çünki ṭutdı dāire şeklin ʻayān
K'efżel ol şekle oldı bī-gümān

2268. ʻĀlem-i eflāk ü erkān ser-te-ser
Oldı bulup andan eşkāl ü şüver

2269. Oldı evvel ol felek andan bedīd
K'aña ehl-i şerdir ʻarş-ı Mecīd

2270. Çarḫ-ı aʻẓam ol felek durur müdām
Döner döndürür eflākı tamām

2271. Āyıla güni getüren oldurur
Giceyile gündüzi ol oldurur

2272. Gice vü gündüzde ol bir devr ider
Döndügince ʻömr i bünyādın keder

2273. Ol ki çarḫuñ döndügünce kem ola
Nice bünyādi añun muhkem ola

2274. Çün güderdā durmaz gider
Söz işit mihrin göñlüñden gider

2275. Dünyayı seven kişi şād olmaya
Ḳayġudan bir laḥẓa āzād olmaya

2276. Oldı andan bir felek daḫı ʻayān
Kim s̱avāb it anda ṭutarlar mekān

2277. Bu felek oldı tamām on iki ḳısm
Her biri bir burç olup buldı ism

2278. Ol ḥemeldür s̱evr hem cüzile
Daḫı serṭān ü esed pes sünile

2279. Daḫı mīzān devr ü ʻaḳrep ḳavsi hem
Cezvi dalu ḥūt ne biş ü ne kem

2280. Ner birin burcuñ otuz ḳısm itdiler
Pes ol aḳsāma derc ism itdiler

2281. Gün ki irte gice geliben gider
Her biri bir günde olaruñ ḳaṭʻ ider

2282. Kimisi iner kimi ider ʻurūc
Oldurur kerimī vü hem ẕātı sürūc

2283. Ol yigirmi dört biñ yılda tamām
Bir kez ider devr dönüben müdām

2284. Oldı pes yidinci eyvān āşikār
Kim zuḥal anda ider dā'im medār

2285. Bī-fütūr irte gice durmaz gider
Çarḫı otuz yılda bir kez devr ider

2286. Oldı altıncı felek andan tamām
Kim ṭutupdur müşterī anda maḳām

2287. Seyr idüp ol ġarbdan şarḳa gider
Ol iki yılda yaḳīn bir devrider

2288. Oldı pes bişinci çarḫ andan ʻayān
K'anda ider merīḫ peyveste mekān

2289. İki yıldan eksük ol bir buçuġ ay
Gice bir kez devr ider pāk-rāy

2290. Buldı pes dördinci çarḫ andan ẓuhūr
K'andan ider gün cihāna feyż-i nūr

2291. İder ol bir yılda bir devri tamām
Yıl ü ay anuñla bulurlar niẓām

2292. Oldı pes andan üçinci āsūmān
Kim hemīşe zühreye oldur mekān

2293. Seyredüben on iki burcı müdām
Devr eder bir yıl ḥududında tamām

2294. Pes hevīde oldı ol ikinci deyr
Kim ʻuṭarit anda ider peyveste seyr

2295. Ol daḫı seyredüben irte gice
Çarḫı bir yılda gezer ucdan uca

2296. Oldı andan soñra peydā çarḫ-ı māh
Kim ḳamer seyrider anda sāl ü māh

2297. Çünki yigirmi sekiz gün ol gider
On iki burcı temāmet seyrider

2298. On iki burç içün Rabbü'l- Enām
Düzdi yigirmi sekiz menzil tamām

2299. Her birinde bir gün anuñ seyr ider
ʻİbretile ḳüdrete key ḳıl naẓar

2300. Ol menāzil adı şarṭeyn ü buṭayn
Pes s̱üreyyādur kim oldı çarḫa zeyn

2301. Girü debzāndur haḳʻa hanʻa hem
Pes ẕidaġ u nes̱rāy baḥr-i kerem

2302. Ṭarfe cebhe zebre ṣarfa hem ʿavā
Pes simāk u Ġafurdur bī- imtirā

2303. Pes zebānā vü daḫı iklīl ü ḳaleb
Cehdile eyle göñülden cehl-i saleb

2304. Menzile şevle neġayim belde hem
Ẓayiḥ-ı saʿd u beleʿ it aña żem

2305. Daḫı hem saʿdü'ʾs-suʿd iy pāk dil
Daḫı saʿdü'ʾl-aḫbiyadur bellü bil

2306. Pes Girü ferʿ muḳaddemdür yaḳīn
Pes mu'aḫḫirle reşādurur hemīn

2307. Kim bile kim Nedürür bu kār-gāh
Yā ne yüce nesnedür bu bār-gāh

2308. Her felekde iki ḳuṭb olup tamām
Yüridiler miḥver üstinde müdām

2309. Merkezile ḳutub olup pāy-dār
Yüridi pergār gibi her medār

2310. Oldı andan dört erkān basīt
Birbirine felek bigi muḥīṭ

2311. Od bigi ṣu vü ṭopraḳ kim müdām
Her mürekkeb aṣildür bunlar tamām

2312. Ol ṭoḳuz abā bulardurur ümmehāt
Ṭoġdı olardan kān ü ḥayvān ü nebāt

2313. Ḳıldılar encüm feleklerde ʿurūc
Ṭutdılar merkez yöresinde burūc

2314. Sāl ü māh düzildi vü leyl ü nehār
Ḳış u yāz oldı vü pāyiz ü bahār

2315. Her yaña bir kevkeb olıban revān
Düşdi saʿd ü nuhs arasında kıran

2316. Ḥādis olup göñildedür lüv-i inzāl
Ḳıldılar te'sir yirde māh u sāl

2317. Bir zamān çün döndi bu resme sipihr
Gice gündüz geldi gitdi māh ü mihr

2318. Mütemezziḥ oldı keşfile laṭīf
İḫtilāṭ itdi şekilile ḫafīf

2319. Ṣıyd-ı ṣu oddan ḥarāret sūretin
Od daḫı ṣudan birūdet ḳuvvetin

2320. Oldı terkib-i maʿādin hem nebāt
Daḫı her nesne ki var anda ḥayāt

2321. Buldı andan ṣoñra pes Ādem vücūd
Kim mela'ik ḳıldılar aña sücūd

2322. Anı ṭopraḳdan yaratdı Girdigār
Ḳıldı dört aḫandadı anda sār-i gār

2323. Ṭopraġı ḫammeret ü teşrifin fütūḥ
İdübanun buldı Ḥaḳdan nefḫ-i rūḥ

2324. Şöyle kim çün āyine-i ṣayḳal bulur
Naḳşına her ṣūretin ḳābil olur

2325. Taṣfiyeyle çünki ḳābil oldı ḫāk
Aña Ḫālıḳdan virildi rūḥ-i pāk

2326. Āyinede çün görirsün sen yaḳīn
Ṣāfi olıcaḳ ḳamu nesne ṣūretin

2327. Şöyle kim ḫāricden idüp infiṣāl
Hīç nesne āyineye itmez ittiṣāl

2328. Ol muṣarrirden daḫı her āyine
Ṣūreti şöyle bulur her āyine

2329. Çün fetile yaġdan çerbis bulur
Şöyle kim nār olmaġa ḳābil olur

2330. Nārdan nūr olur ana muttaṣıl
Hīç nesne olmadın andan munfaṣıl

2331. Cism daḫı şöyle buldı ittiṣāl
Rūhıla Ḥaḳdan velī bī-infiṣāl

2332. Çünki fāyiż oldı Ḥaḳdan nūr-i ḥūd
Degdi ol feyżile insana vücūd

2333. Ẓāhir añun naḳş-ı cismānidürür
Bāṭını añun nefs-i rūḥānidürür

2334. İki ʿālemden mürekkeb oldı ol
ʿİlm ü ʿaḳlıla müretteb oldı ol

2335. Virdi aña ʿilmü gösterdi sebīl
Hem aña bildürdi medlūl delīl

2336. ʿAḳl bağışladı ögretti ḥikem
Nuṭḳ-ı taʿlim itdi bildürdi ḳalem

2337. Oldı rūşen göñline tevḥīd-i ẕāt
Bildi hem aña nedür lāyıḳ ṣıfat

2338. İr göribānuñ feleklere anı
Celve itdürdi meleklere anı

2339. İtdi aña vaḥyı viripdi kitāb
Nedür ögretdi ḫaṭāyıla ṣavāb

2340. Mazharı cümle ṣanāyi' oldı ol
Muhabbet-i envār-ı ṣāni' oldı ol

2341. Ṣol ayāgu sinden ol feyyāż-ı cūd
Yārdup Ḥavvayı virdi ana vücūd

2342. Anı aña cüft idüben bī-şümār
Dürr ü nesl itdi olardan āşikār

2343. Anlara her işi ta'līm eyledi
Ḫayr ü şerri cümle tefhīm eyledi

2344. Çün bular vech-i ma'āşi bildiler
Reb'u meskuni 'imāret kıldılar

2345. Geldi bunlara resūl ü hem kitāb
Kim ḫaṭayı ḳoyup iderler ṣavāb

2346. Ne ḳadar kim dilerse Girdigār
Anlaruñ üstinde döne rūzigār

2347. Çünki ḫilḳatden ola ḥaṣıl marād
Ne ḳala insān ü ne insāndan ad

2348. Ṣūr-i evvelde ḳamu yoḳ olalar
Ulu kici ucdan ucā öleler

2349. Bir daḫı ṣūr urulup ba' de'l- memāt
Bulalar pes ḳaldurup yirden ḥayāt

2350. Her kişi itdügine bula cezā
Ger ṣavāb ola işi vü ger ḫaṭā

2351. Ol kişi ki ola yoli ḫaṭṭ-ı ḫaṭā
Bulmaya rāḥatdan i'ṭā'i 'aṭā

2352. Her kimüñ k' ola yolı ṣavb-i ṣavāb
Cennete girüp giye ṣevb-i ṣavāb

2353. Ger dilerseñ k' ola saña necāt yār
Şerri terk it ḫayrı eyle iḫtiyār

2354. Şerr iblīs işidür terk it anı
Ḫayr kıl kim Ḥaḳ melek ḳıla seni

2355. Ḫayr iden 'Īsā gibi göge varur
Şerr iden Ḳārun gibi yire girür

2356. Çün bu sözleri işitdi şehriyār
Āferin itdi ḥakime bī-şümār

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ-MEḲĀDĪR-İ ECSĀM-I 'ĀLEM

2357. Pes didi Şāh aña kim iy nīk-nām
Çünki şerḥ itdün bu ecsāmı tamām

2358. Gel meḳādirin bularuñ it beyān
Kim bilem her biri miḳdārın 'ayān

CEVĀB-I BEYĀN-I MİḲDĀR-I KÜRE-İ ARŻ

2359. Didi altı biñ sekiz yüzdür tamām
Devr-i fersengiyle yirüñ iy imām

2360. Ḳuṭri iki biñ yüz altmış dört olur
Bu ḥisāb-ı hendese ehli bilür

DER- BEYĀN-I MİḲDĀR-I NĀR VŪ HEVĀ

2361. Çünki anda olur odıla müdām
Oldı fersengile otuz biñ tamām

2362. Hem on üç ferseng daḫı bil 'ayān
Ḳüdretinde Ḳadirüñ yoḳdur gümān

BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEK-İ ḲAMER

2363. Ol felek kim ay anda ider medār
Otuz üç biñdür ḳalıñlıgı iy yār

2364. Daḫı yüz on birdürür fersengile
Bildi dānā bu sözi ferhengile

BEYĀN-I MİḲDĀR-I CİRM-İ FELEK -İ 'UṬĀRİD

2365. Yirün altmış baḫşinüñ birincidür
Cirmi anuñ kim ki ṭolu incidür

2366. Ol felek ki anda 'Uṭariddür müdām
Ḳalıñı yüz biñ on dört biñ tamām

2367. Daḫı iki yüz ḳırḳ ferseng oldı rast
Ḳüdretüñ işinde ne kem var ne kast

DER- BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEK-İ ZÜHRE

2368. İki kez biñ kez biñ oldı bil tamām
Ḳalıñı anuñ k' andadur Zühre müdām

2369. Yidi yüz biñ daḫı hem fersengile
Hem ṭokuz yüz seksen anuñla bile

DER-BEYĀN-I MİḲDĀR-I CİRM-İ ZÜHRE

2370. Altı yüz ḳırḳ bin durur bil bī-gümān
Zührenüñ fersengile ḳuṭrı 'ayān

DER- BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEK-İ ĀFTĀB

2371. Ḳālıñı ol şems olan menzilüñ
Yüz biñ ü ondurur bellü bilün

2372. Daḫı yidi yüz altmış altıdur
Rāst hem fersengile iy sūzdur

BEYĀN-I MİḲDĀR-I CİRM-İ ŞEMS

2373. Cirm-i Şemsüñ kim görürsin sen 'ayān
Nūrı ile rūşen olmış bu cihān

2374. Yüz daḫı altmış yidi yircedür tamām
Daḫı bir ṣultanca yirüñ bī-kelām

DER-BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEK-İ MİRRİḪ

2375. Biñ kez biñdür on altı kez tamām
Ḳālıñı anuñ k' oldı Mirriḫe maḳām

2376. Daḫı elli altı biñ fersengile
Seksen iki daḫı anuñla bile

BEYĀN-I MİḲDĀR-I CİRM-İ MİRRİḪ

2377. Ḳuṭrı fersaḫla iki biñdür dürüst
Daḫı yüz elli iki iy fehm-i cüst

DER-BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEK-İ MÜŞTERİ

2378. Biñ kez biñ līkin on dört kez tamām
Hem ṭoḳuz yüz biñ daḫı iy nīk-nām

2379. Daḫı ṭoḳsan dört biñ fersengile
Yidi yüz ṭoḳsan sekiz daḫı bile

2380. Ḳalıñıdur Müşterī duran gögüñ
Ḳüdretini Ḫalıḳuñ görüp ögüñ

BEYĀN-I MİḲDĀR-I CİRM-İ MÜŞTERİ

2381. Cirm-i yir kadrince seksen bişdürür
Zīy göñül kim 'ilm aña işdürür

DER- BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEK-İ ZÜḪAL

2382. Biñ kezin biñdür sekiz kez lā- aḳal
Ḳalıñı ol çarḫuñ k' olur anda Züḫal

2383. Daḫı biş yüz biñ altmış biñ tamām
Elli üç ferseng daḫı bī-kelām

BEYĀN-I MİḲDĀR-I CİRM-İ ZÜḪAL

2384. Ṭoḳsan altı parçadur cirm-i Züḫal
Hendese 'ilminde olur bu 'uḳde ḥall

2385. Zī-celāl ü 'izzet ü bī- ibtidā
Zī-kemāl ü ḳüdret-i bī-intihā

DER-BEYĀN-I MİḲDĀR-I FELEKİ'L-BURŪC

2386. Ol ṣevābit çarḫunuñ iy dūr-bīn
Ḳalıñı yüz biñ ü on biñdür yaḳīn

2387. Daḫı iki biñdür ḳırḳ dört rāst
Girü hem fersengile ne kem ne kast

2388. Üç yüz ṭoḳsan biñ olur ḳıl şümār
Ol derecden her biri kim anda var

2389. Daḫı dört yüz ḳırḳdur fersengile
'İlmi ögren dāniş ü ferhengile

2390. Gör bunı ol k' eflāk içindedür nihān
'Arş ḳatında nedür ḳadri 'ayān

2391. Ḳaṭre neyse baḥr ḳatında yaḳīn
Ol ḳadardur ḳadri anuñ anda hemīn

DER-BEYĀN-IMEḲĀDİR-İ KEVĀKİB-İ ṢĀBİTE

2392. Encümüñ key gicesi kim anda var
On sekiz yirce durur iy kām-kār

2393. Ululan anlaruñ iy dūr-bīn
Ol felek ḳalıñlıġıncadur yaḳīn

2394. Bu ne ḳüdretdür bu ne 'izz ü celāl
Bu ne ḳuvvetdür bu ne ḳadr ü kemāl

2395. Kim 'uḳūl anda ḳamu hayrāndurur
İns ü cinnü hem melek yeksāndurur

DER-BEYĀN-I SU'ŪD VŪ NUḪŪS-İ KEVĀKİB-İ SEYYĀRĀT

2396. Şeh ḳatında ol ḥakim-i kārdān
Çünki çarḫuñ hayātın itdi beyān

2397. Sa' d ü nuhsuñ ol yidinün yek-be-yek
Şerḥ itdi şāha şöyle kim gerek

2398. Didi anı kim naḥs ekberdür Züḥal
Kim ḳamudan yücerek buldı maḥal

2399. Tā biline naḥs perverdür felek
Sa' d olan anı terk itmek gerek

2400. Pes bilindi bu ki dünya rif' atı
Dār-ı ' uḳbāda naḥsudur ḳatı

2401. Sa' d-ı ekber oldı bī-şek Müşterī
Līk Mirriḫ oldı naḥsuñ aṣġarı

2402. Sa' ddur şems ü ḳamer uş gör ' ayān
Sa' d-ı aṣġar Zühredürür bī-gümān

2403. Nuḥsıla naḥs olan u sa' d ile sa' d
Ol ' Uṭariddür yaḳīn min-ḳabl ü ba' d

2404. Ol Züḥal altında oldı Müşterī
Kim nuḥustdan biraz ola beri

2405. Oldı Mirriḫ esfelinde āfitāb
K' ola ba' żı şerrine anuñ ḥicāb

2406. Aşaġa oldı ' Uṭaridden ḳamer
K' an ola naḥs olduġında andan eṣer

2407. Ṣani' i gör kim ne ḥikmetler ider
Ḳadire baḳar kim ne ḳüdretler ider

DER-BEYĀN-IKEMİYYET-İ KEVĀKİB-İṢĀBİTEVEESĀMİ-İ ṢUVER-İ ṢĀN

2408. Pes didi girü aña şāh-ı cihān
Kim ṣavāb it nicedür eyle beyān

2409. Didi bin devrü yigirmilik hem
Ḳırḳ sekiz ṣūretde iy Şāh-ı ' Acem

2410. Ṣūret ol kim ' ilmi düzen fehmile
Bu nücūmuñ birḳaçını vehmile

2411. Göriben her yirde bir vaż' a müdām
Rast bir ḥayvāna beñzetdi tamām

2412. Urdı ol hayvānuñ adını ana
Aydeyim adlarını bir bir saña

2413. Üç yüz altmış dört şemāliydi yaḳīn
Līk ṣūretde yigirmi bir hemīn

2414. Dübb-i aṣġar dübb-i ekber bil dürüst
Daḫı tinindür üçinci iy fehm-i cüst

2415. Daḫı Keyḳāvusu ġula lā-muḥāl
Oldı altıncısı iklīl-i şimāl

2416. Cānı vü pes nisre vaḳı' bil ' ayān
Pes dücāce nesir ṭāyir bī-gümān

2417. Ra 'is ġavl ardınca ' ayyūḳ it ḥisāb
Ṣūreti silyāḳ ardınca ' uḳāb

2418. Daḫı ẕati'l-küresi vü dilfin mehm
Ḥayya ardınca anuñ it sözi fehm

2419. Pes feres ardınca anuñ ra 'is feres
Daḫı hem mir 'at ü müselles oldı pes

2420. Üç yüz on altı cenūnidür tamām
Līk ṣūretde on altı ey imām

2421. Biri Ḳıṭılis ü biri ' Eb 'ar dur
Nehr-i emeb daḫı gelüp iy ' ilme pür

2422. Maḳdemü'l-kalb ü ma' ina pes süca'
İtdi ikisiyle ġurāb anda ictimā'

2423. Daḫı ḳeẓurus ü seb' u pes mecmere
Daḫı iklīl-i cenūbi bil sere

2424. Bir daḫı huṭi cenūbi ḥayye hem
Adıla uş on altı ne bişu ne kem

2425. Şems yolında üç yüz ḳırḳ altı var
On iki ṣūretde itdükde şümār

2426. Var ḥamelde on sekiz yılduz yaḳīn
Şevrde ḳırḳ dört iy dānā-yı dīn

2427. Var yigirmi biş kevākibden ' ayān
Burc-i cevzede uş saña itdüm beyān

2428. Vardurur surṭanda on bir bil ' aded
Var otuz biş anda k' adıdur esed

2429. Otuz üç kevkeb alubdur sünbüle
Vardurur mizanda otuz biş hem bile

2430. Var yigirmi dört ʿaḳrebde tamām
Var otuz biş ḳavsda iy şād-kām

2431. Cedīde vardur yigirmi vü sekiz
Delvüde var ḳırḳ iki key añlagız

2432. Ḥutda otuz sekiz vardur tamām
Bu ne sanʿatdur k' ider Rabbü'l-enām

DER-BEYĀN-I EDVĀR-I ÇEHĀRKĀNE

2433. Dörtdür edvār kim ehl-i ḥisāb
Yazıbānun itdiler anı kitāb

2434. Çünkim oldılar ḥisāb itmekde cüst
Ḥākimler itdiler anuñla dürüst

2435. Devr-i aʿẓam devr-i ekber bil yaḳīn
Devr-i evsaṭ devr-i aṣġardur hemīn

2436. Devr-i aʿẓam oldur ḥepden iy imām
Her biri biñ yıl alıpdurur tamām

2437. Cümlesi üç yüz biñ altmış yıl olur
ʿAḳl-ı şanıʿ şunʿına ḥayrān ḳalur

2438. İşbu devri saña itdüm beyān
Kim bilür nice kez itdi āsumān

2439. Yā nice kez girü ide daḫı devr
Ne kerān vardur bu deryāya ne ġavr

2440. Oldur ekber her derecden her biri
Yüz yıl ele artuḳ eksükden beri

2441. Otuz altı biñ yıl olur rāst bil
Bu ne ḳüdret bu ne ḳuvvet fikr ḳıl

2442. Devr evseṭ ol derecden her biri
On yıl olur şüphe vü şekden beri

2443. Altı biñi altı yüz olur ḳamu
İşbu ḥażret ʿizz ü ḳuvvetdür ṭolu

2444. Devr-i aṣġar her biri bir yıl olur
Cümle üç yüz biñ daḫı altmış yıl olur

DER-BEYĀN-IKEMİYYET-İ KEVĀKİB-İ ṢABİTE VÜ ESĀMİ-İ ṢUVER-İ ŞAN

2445. Pes didi şeh kim iy dānā-yı cihān
Kim felek rāzı degül senden nihān

2446. İşbu bünyādı düzeli Girdigār
Nice yıldur baña itgil āşikār

2447. Didi dānā şāha kim iy şehriyār
Var mı şānursun buña hergiz şümār

2448. İsdedi kim bunı bileydi kelīm
Ol kelīme böyle vaḥy itdi kerīm

2449. Müddetinden birazın diyem saña
K'anı işidüp çoġ ola ẕikrüñ baña

2450. Göge degin yir yüzini iy kelīm
Ṭolu ḫardal dāneyi itdüm ben ḳadīm

2451. Bir ḳuş itdüm anda ben cān-āferīn
Yiridi bir yılda bir dāne hemīn

2452. Bildi kim ol dökinecek olısar
Varlıġı girü gidüp yoġ olısar

2453. Ol dögündükde öldügini bildi yaḳīn
Birini on yılda yiridi hemīn

2454. İşbu ḳorḳudan hemīşe acıdı
Ḳuvvetiyçün ḳuvvete ol muḥtācıdı

2455. Dā'im ölmek ḳorḳısından kendüzin
Ġuṣṣada dutardı gice gündüzin

2456. Ol ḳuşuñ ḥāli nice oldı ʿaḳibet
Dükedüp ḳamusın öldi ʿaḳibet

2457. Nice çoġ olsa dükenür ʿömr pes
Ne gerekdür ʿömr çoġına heves

2458. Nesneyi kim dükenür çoḳ ṣanmaġil ·
Azdurur çoḳluġına inanmaġil

2459. Geçdüginde biñ yıl olur bir nefes
ʿĀḳıl iseñ çoḳ dimegil aña bes

2460. Gül ü gül-āb iden ḳatında aġlamış
Ḥasret odıyla yüregin ṭaġlamış

2461. Çünki ʿömrüm böyle eridi iy ʿaceb
Bini ter teḳede pes neydi sebeb

2462. Gāh ṭopraġa düşerem ḫur u zār
Gāh yıl olur gāh yaḳar bini nār

2463. Giderem işbu cihāndan ṭurmadın
Gözlerüm nergis gibi anı görmedin

2464. Çün gül-āb iden işitdi bu sözini
Didi aña ṭoluvan ḳān-yaş gözini

2465. Çün dükenür ʻ ömr ḳalmaz pāyidār
Birile bī-şek beraberdür hezār

2466. Çün didi bunı ḥakīm-i kārdān
Zār u ḥayrān ḳaldı aña şāh-ı cihān

2467. Didi kim zī kār-gāhı kibriyā
Zī celāl ü ʻ izz ü mülk ü senā

2468. Bu söz üzre Aḥmedī daḫı saña
Bir söz ider naḳl gūş olġıl aña

2469. Aḥmedī mürsel sırāc-ı enbiyā
Ḳıble-i ebrār u tāc-ı evliyā

2470. Çünki irdi ʻ arşa miʻ rāca varup
Ḫaṣ oldı menzili ḳurba idüp

2471. Gördi ʻ arşuñ iki yanında ʻ ayān
İki ulu deryā melāyikden revān

2472. Mevc urup yürütdi şu bigi ḳamu
Didi Cibrile bu nedür iy ulu

2473. Didi bini yāradālı Zü'l-Celāl
Bunlar iş böyle geçerler māh u sāl

2474. Ne biri döndi ne dükendi gelen
Böyle bilgil işbu ḥāli bellü sen

2475. Nireden nireyedür gidişleri
Bilmezem fikr eyle işbu işleri

2476. Pes bir anlaruñ Resūle söyledi
Her ne müşkil ṣordiyse ḥalleyledi

2477. Bir su'ālı buyıdı kim ol Ġani
Niçe yıldur yaradıladan seni

2478. Didi fıṭrat çün ḳalem alup yazar
Dört yüz bin yılda bir kevkeb düzer

2479. Yāradılādan beni ol Girdigār
Dört yüz bin kevkeb itdi āşikār

2480. Ol zamāndan seyredüp rūz u şeb
Buraya şimdi irişdüm iy ʻ aceb

2481. Nice biñ kez seyritsem bu ḳadar
Ġayetinden bilmeyem bunuñ ḫaber

DER-İʻTİBĀR BE-ṢĀNİʻ VÜ İS̱BĀT-I VÜCŪD-İ ṢĀNİʻ

2482. Ḳıl naẓar gör nicedür bu kārgāh
Fikr eyle kim nedür bu bargāh

2483. Nesne bildüm diyü bişürme heves
Āferiniş ṣanma budur cümle bes

2484. Bu didügün kim oldurur k' idüp naẓar
Buldı anı ʻ aḳl ü fikriyle beşer

2485. Bundan ayrı daḫı nesne çoḳdurur
Līk aña ʻ aḳl irmege yol yoḳdurur

2486. Bu raṣadlarda bulınandur yaḳīn
Ṣanma kim budur Ḥaḳḳuñ mülki hemīn

2487. Ḳüdretine çün nihāyet yoḳdurur
Lā-cerem maḳdure ġayet yoḳdurur

2488. Bu ṣuverden nice ṣorasın ḫaber
Maʻ nayı gözle ki yerdedür ṣüver

2489. Anı bil k' oldur ḳadīm-i pāk-i ẕāt
Ne gerekdür bunca baḥs̱-i muḥdes̱āt

2490. ʻ Aḳlı unut anı anda bil hemīn
Tā saña rūzī ola ʻ ilme'l-yaḳīn

2491. Kim anuñ künhinde yoḳ ʻ aḳla mecāl
İdemez fikrin anuñ vehm ü ḫayāl

2492. ʻ İlm oldur ki anı ḥāṣıl idesin
Ola sinüñle cūyundan gidesin

2493. Oḷ maʻ arifde çü ḥayrāndur ʻ uḳūl
İsde bulasın riyāżetle vuṣūl

2494. Ger riyāżetle sen anı bulasın
Lezzet ü rāḥat nice ola bilesün

2495. ʻ Ālim oldur anda bulursan mecāl
Devlete irdün ki aña yoḳdur zevāl

2496. Devlet oldur k' intiḳāli olmaya
Niʻ met oldur kim zevāli olmaya

2497. Çü bu sözleri beyān itdi ḥakīm
Şāh aña aferīn itdi ʻ aẓīm

2498. Pes ḫazāneden buyurdı tācver
Kim ḥakīme vireler zerr ü güher

2499. Ol ḥakīm aydür şehe k' iy nāmver
Bize senünile berāberdür güher

2500. Ḫākdur zer senüñ gevher ola neng
Ol ki ma'būd ola aña ḫāk ü seng

2501. Ademīnüñ gevheri dāniş olur
K' anı ne uġrı vü ne düşmen alur

2502. Ademiye 'ilmdür genc nihān
'İlmile ḥāsıl olur iki cihān

2503. 'İlmi arturġıl dilerseñ genc-i māl
K' artar ol ṣarf itdükçe māh u sāl

2504. Ḫakdur himmet ḳatında sīm ü zer
Sengile ma'nide yıkandur güher

2505. 'Āḳibet çün kişi mālı ḳor gider
Ḳoyuben gitdügini dirip nider

DER-TA'RİBA'Zİ EZ- MÜNTESİBĀN-I 'İLM Kİ BE-CEM'-İ ḤUṬĀM-I DÜNYĀ MEŞGŪLEND

2506. 'İlmden kimde ki varıdı eser
Ol zamānda māla itmezdi naẓar

2507. Kim bilürdi yoḳdurur anda beḳā
Āḫiretde olur kişiye ol şaḳā

2508. N'oldı şimdi 'ilm da'vi eyleyen
Yā ḥakīm diyüben söz söyleyen

2509. Kim olupdur ḥırṣa cānı pāy māl
Ḳarnı ṭoymaz dirdügince genc ü māl

2510. Oldı tevrīt oḳından ol beter
Bir pula bulursa ḳır atı ṣatar

2511. Ṭaylasan üzetmiş vü da'vi vürīş
Līk yigrek nefsde andan keşīş

2512. Öyle sevmiş işbu dünya menzilin
Kim düter cāndan arıbz āb u kilin

2513. Ḫubt-i tezvīr ü ḥased endişesi
İt gibi ḫalḳa ṭalamaḳ pīşesi

2514. Yoḳ yaḳīn 'ilminde līkin ṭolı şek
Yüz kitāb üstinde şöyle kim eşek

2515. Ḫırs gibi ḫurd ü ḫ'āb olmış işi
Ḫūn gibi her necāsetdür işi

2516. Mūr gibi daḫıl ṭolu diyü şehr
Mār bigi sāyıla virdügi zehr

2517. Zāġ gibi cīfe ḫār ü şom-fāl
Būm gibi rūzī gör zişt-i hāl

2518. Ḳarġa gibi ḥīlekār ü hem deġel
Ḫarmekes gibi 'avān ü bī-'asel

2519. Genc-i Ḳarūn virirsek birine
Bir pulum yoḳ diyübānuñ yirine

2520. Ṭası ṭolu kibr içi ḫubşiyle kīn
Aña rehber olmış iblīs le'īn

2521. Bu ḳamu ḥāliyle gösderüp riyā
Vāriṡi peyġāmberemdir zī-ḥayā

2522. Vāriṡi peyġamber ol ola yaḳīn
Ki anda olmaya ḥasedle kibr ü kīn

2523. Zīnet-i dünyaya ḳılmaya naẓar
Himmetinde ola berāber ḫāk ü zer

2524. Taṣfiyeyle nefsiyle ide pāk
K' ola ol āyine gibi tāb-nāk

2525. Kim ola her 'ayb orada āşikār
Hem ledünni 'ilm ide anda ḳarār

2526. 'İlmi kim ol kesbile gelür ele
Enbiyādan nicesi mīraṡ ola

2527. Keşfdürür keşf 'ilm-i enbiyā
Anı mīraṡ aldı olardan evliyā

2528. Şeh ḥakīmuñ sözine ḳaldı 'aceb
Pes ṭabīb-i Hindi eyledi ṭalep

2529. Ol ṭabībi bilüridi şehriyār
Kim olupdur Hind içinde nām-dār

2530. 'İlm ü ḥikmetdedür ol bir feylesūf
Kim ḳamu esrāra bulmişdur vuḳūf

2531. Bir ḥekimāne su'āl itdi aña
Şöyle kim ḳaldı ṭabīb andan ṭona

2532. Didi aña kim ademiyi ḳıl beyān
Ḫān mıdur yā cism tā bilem 'ayān

2533. Şerḥ it baña anuñ terkībini
Vaṣf it bir bir ḳamu tertībini

2534. Bu ṭılsmuñ baña şerḥin eylegil
Ẓāhir ü bāṭın nicedür söylegil

2535. Ol ṭabīb aydur dūr-bīn ʻakl u hūş
Ṭut binüm sözlerüme bir laḥẓa gūş

CEVĀB-I ḤAKĪM EZ- SU'ĀL-İ İSKENDER

2536. Bu sözin maʻnisini ger bilesin
Biline kim kendüñile bilesin

2537. Ḫālıkı key bilmek isterseñ yaḳīn
Nefsüni bil evvel iy pākize dīn

2538. Añlagıl anı ki ne cevherdürür
Nireden geldi vü ne maẓhardurur

2539. Nefs-i ʻirfānın ḳıl evvel ṭalep
K' oldurur ol Ḥaḳḳı bilmeğe sebep

2540. Ne kişisin bilmeyince sen seni
Nice ola mümkin ki bilesin anı

2541. Aña kim nefsin nedür bilmeye
Ehl-i irfān adı lāyıḳ olmaya

2542. Bilmeyen nefsin ne gevherdür yaḳīn
Olmaya ʻārif ki cāhildür hemīn

2543. Hūşıla ger gūş dutarsañ baña
Ne kişisin şerḥ idem sini saña

2544. Gelişün ḳandan nireye gidişüñ
Geldügüñden buraya nedür işüñ

2545. Kim getürdi sini işbu menzile
Kim muḳayyed itdi bu āb u gile

2546. Çün bu aḥvāli tamāmet bilesin
Aña lāyıḳ ne gerekdür ḳılasın

2547. Bil ki işbu cismüñ aṣlı ḫākdur
Nefsi key añla ki nūr-i pākdur

DER-BAYĀN-I MAʻRİFET-İ RŪḤ VŪ BEDEN

2548. Ḳuds-i gülzārı durur aña vaṭan
Līk bunda keydür aña bu ten

2549. Bunda bağlandı ki tā kāmil ola
Dürlü idrākāt aña ḥāṣıl ola

2550. Cān ü ten bir yirde çün cemʻ oldılar
Dilde insān lafẓiyle ad buldılar

2551. Ḳarşudurur cism-i cāndur aña mağz
Bu sözi kim aydürem fikr eyle nağz

2552. Ḳışr anun çündür k' anunla mağz
Şaklana aña degin kim ola nağz

2553. Ḳışr içinde mağz çün ola tamām
Ḳışrı şınmaḳlıḳ gerekdür bī-kelām

2554. Tā ki ola ademiyye ḳuvvet ol
Ḳuvvetile ola insānlığa yol

2555. Tā nebātiken bulisanuñ ḥeyāt
Rūḥ-i ḥayvanīden ola ol ṣıfat

2556. Nefs daḫı cisme anıñçün ittiṣāl
İtdi ki anda eyleye kerb-i kemāl

2557. Çün kemāl-i kesb idüp ola tamām
Ḳışr-ı tenden çıḳsa gerek bī-kelām

2558. Tā ki bula ḳuds-i gülzārına yol
Ḳuds ehlinden biri daḫı ola ol

2559. Cüje çün kim beyżada bula kemāl
Lā-şek ol beyża olur ana vebāl

2560. Lā-cerem ol beyżayı delmek gerek
Çıḳup andan dünyaya gelmek gerek

2561. Yir yüzinde her yaña seyrān idüp
Zevḳ itmeklik gerek cevlān idüp

2562. Tā yiri geh sebze ola vü gāh bāğ
Menzili geh yazı ola vü gāh ṭāğ

2563. Göre anda nice sünbüller olur
Nice reyḥanlar ne ḫoş güller olur

2564. Rūḥ tende daḫı çün bula kemāl
Lā-cerem ol ten olur aña vebāl

2565. Bu ḳafṣin çün üşeniben çıḳar ol
Ḫoş bulur firdevs gülzārına yol

2566. ʻĀlem-i ervāh olur cevelāngāhı
Cennet-i firdevs olur seyrangāhı

2567. Bilen ol firdevs-i a'lā gülşenin
Nice sāvā bu heyu gülhenin

2568. Hūşıla hoş-güş tut bir dem baña
K'ol makamuñ vaşfını idem saña

2569. 'Akla sığmaz kim nedür ol kārgāh
Bī-nihāyet yir durur ol Barigāh

2570. Tolu durur nūr belki nūr –i nūr
Ucdan uca rāhat ü zevk ü sürūr

2571. Lezzetine hīç ğāyet yokdurur
Vus'atine hod nihāyet yokdurur

DER-ŞERH-İ ASL-I BEDEN VÜ RŪH

2572. İşid imdi cism hālin aydeyim
Saña terkībin añun şerh ideyim

2573. Bir güherdür cism hāli vü şekil
Muzlim ü muntin dahı hūr u 'alil

2574. Balğam u şafra vü sevdā duru kān
Hem 'izām ü lehm eczāsı 'ayān

2575. Dahı utādüri bātāt-i 'aceb
Hem 'uruk u cild ü ğuzuruf u 'aşab

2576. Nefs bir gevherdürür pāk ü lātīf
Hayyu nūranī vü derrak ü hafif

2577. Hem semāvī desru rūhāni sıfat
Şāhib-i idrak ü ehl-i ma'rifet

2578. Çünki eczādan degül ol mutelif
Pes tağayyurla olamaz mutteşif

DER-ŞERH-İ ECZĀ-YI BEDEN VÜ 'ACĀYİB-İ ĀN BE- TARĪK-İ RUMŪZ

2579. İşid imdi bu beden terkībini
Ucdan ucā vü dahı tertībini

2580. Fi-l-meşel bir şehrdür re'sin be-rās
Aña dört eżdād olmuşdur esās

2581. Kıldı Hak tokuz güherden üstüvār
İşbu şehri kim görürsin āşikār

2582. İki yüz kırk sekiz dahı 'amūd
Koyubānuñ anı berkitdi vedūd

2583. Yidi yüz yirmi bendeyle tamām
Kıldı evşalını muhkem bī-kelām

2584. Ortasında kıldı bir çeşme 'ayān
Üç yüz altmış cüy itdi andan revān

2585. Dürlü evler anda tertīb eyledi
Çoh 'acāyib dahı terkīb eyledi

2586. On hazine dahı kıldı anda 'ayān
İtdi anda dürlü gevherler nihān

2587. On iki kapu dahı anda açdı ol
Kapulardan düzdi mahzenlere yol

2588. İşleyüp bunda sekiz ustād-ı kār
Eylediler işbu şehri üstüvār

2589. Kıldı biş kişiyi anda pāsbān
Biş dahı dūr-bīn ü kārdān

2590. Pes aña iki kanat virüp 'ayān
Şeş cihetden yaña kıldı anı revān

2591. Hem iki direkle berkidüp anı
Muntaşif kıldı havāda ol 'anı

2592. Üç kabile sekiz itdi anda 'ayān
İns ü cinnü pes melāyik bī-gümān

2593. Bir melek kodı olara dādger
Kim koyalar ta'atına cümle ser

2594. Ol dahı anlara riyāset eyleye
Aralarında siyāset eyleye

2595. İşbu resme şehr kim didüm saña
Ay işitdügimi ya gördügümi baña

2596. Kim ne zībā düzedüpdür ol kadīm
İşbu şehri fikr itgil iy hakīm

2597. İşbu resme şehr hergiz kim göre
Yā bu şon'uñ fikretine kim ire

2598. Kim bedayi' le 'acāyibdur tolu
Hem şanāyi' le ğarayıbdur tolu

2599. Gerçi kamu nesnede eksük çokdurur
Bil k' işbu şehirde eksük yokdurur

2600. Çünki kılduñ işbu bünyāda nazar
Gel bu bünyādı koyandan şor haber

DER- BEYĀN-I İSTİDLĀL BER-VÜCŪD-I ŞĀNİ'-İ 'ĀLEM

2601. Her ki bir bünyād görür üstüvār
Bī-gümān bilür ki bir mānisi var

2602. K' anı bu resmile bünyād eyledi
Böyle ḫoş san'atla ābād eyledi

2603. Çün bunuñ vaṣfında fikret ḳılasın
Ḳüdretin 'ilmiñ beyānıñ bilesin

2604. 'Aḳluñı dirüp ḳulaḳ dutġil baña
Ol rumūzuñ şerḥini idem saña

MAṬLA'-I RUMŪZ-I 'ACĀYİB Kİ DER- BEDEN-İ İNSĀNEST

2605. Ol ṭoḳuz gevher nedür bilgil 'ayān
İlik ü süñük ḥamradur it ü ḳān

2606. Daḫı hem siñir deri yağıla ḳıl
Her biri nesne içün bellü bil

2607. Ol iki yüz ḳırḳ sekiz daḫı direk
Bu süñüklerdür yaḳīn bilmek gerek

2608. Didigüm ol yidi yüz yirmi bende
Cümle sinirler durur iy hūş mende

2609. Bu ten eczāsın süñükler ser-te-ser
Birbirine berkidüp ḳāim dutar

2610. Ger bulardan biri nā-gāh ola kem
Naḳş ire 'użva andan lā-cerem

2611. Çeşme didigüm cigerdurur ki ḳān
Çıḳuban ol çeşmeden olur revān

2612. Üç yüz altmış arḳ ṭamarlardurur
Kim cigerden çıḳup a'żaya varur

2613. Oralardan irişür her 'użva ḳān
Varur ol ḳānıla her endāma cān

2614. Bu ne ḥikmetdür k' ider ol ḳadīm
Bu ne san'atdur ki ḳılur ol ḥakīm

2615. On iki ḳapusın ol şehrüñ saña
Aydeyüm bir bir ḳulaḳ dutgil baña

2616. İki ḳulaḳdur iki göz 'ayān
İki burun daḫı ḳapu bī-gümān

2617. Her nefes andan girür çıḳar yaḳīn
Kim ḥayāt anuñ ila durur hemīn

2618. Sīnede daḫı uş iki ḳapu var
Rızkı aṭfāl içün olmış āşikār

2619. Bir ḳapu nāf ü biri daḫı ağız
K'ol ḳapudan ṭartaruz ol rızḳı biz

2620. İki ḳapu daḫı ol kim oldı ol
Her ġıḍānuñ fażlası çıḳmağa yol

2621. Bu ḳapulardan biri ger kim öle
Bī-gümān bu şehr nā-muḥkem ola

2622. Nedür ol bişi pās-bān bī-bīş ü kem
Zevḳ ü lems ü sem' hem ebṣār ü şem

2623. Ol sekiz üstād iy dānā-yı dīn
Cāẕibe durmasıña bilgil yaḳīn

2624. Hāżimeyle dāfi' e pes ġādiye
Hem muṣavvirle müvellid nāmiye

2625. Cāẕibe ol kim ġıḍāyı cezb ider
K'ol ġıḍā gidecegi yire gider

2626. Māsine ol kim anı ṣaḳlar müdām
Aña degin kim ola hazmı tamām

2627. Hāżıma ol kim ġıḍa hażmın ḳıla
Tā beden andan gereklüsin ala

2628. Dāfi'a kim ġıḍadan artanı
Def' idüp pāk eyleye teni

2629. Ġadiye ol kim ġıḍayı düzedür
Şöyle ki anı nükidiye benzedür

2630. Tā ki ola teḥellelden bedel
Tīz irişmeye bu terkībe ḫalel

2631. Nāmiye ol ki artar anuñla beden
Ġayet-i neşvine irişince ten

2632. Bil muṣavvir nedür ol ḳuvvet yaḳīn
K'andan olur ṣuret-i ṭıfl-ı cenīn

2633. Üç ḳara koyuğun içinde müdām
Naḳş iden ṣūretleri oldur tamām

2634. 'İlm yoḳdur dir muṣavvirde ṭabīb
Lik ṣūretler düzer ḫūb ü 'acīb

2635. Bu ne sözdür 'ilmsüz nice ola
Naḳş k' ol bī-'ayb ü hem zībā kala

2636. Żulmet-i erḥāmda Ḥaḳdur hemīn
Ṣūret-i bu resme naḳş iden yaḳīn

2637. Ḳamu eşyāya muṣavvir oldurur
Kim yaḳīn dānā vü ḳādir oldurur

2638. Pes müvellid oldurur kim çün ġıdā
Hażm ola bir cüz ider andan cüdā

2639. Tā ki ola bir şaḫsa daḫı ḳābil ol
Bir daḫı anuñ bigi ide ḥāṣıl ol

2640. Tā ki nev' e daḫı irmeye fenā
Şaḫsa çün mümkin degül dāyim beḳā

2641. Bu sekiz üstād celdeyle tamām
İşbu ten şehri 'imaretdür müdām

2642. Nefs-i emmāre durur cinni mişāl
Kim anuñ şerdürür işi māh u sāl

2643. Nefs-i levvāme nedür insān ṣıfat
Muṭma'innedür melāik ma' rifet

2644. Nefs-i levvāme adıdur muḳteṣid
Ḫayr ü şer andan gelür bu iki żıd

2645. 'Aḳldurur ol didügüm paẕişāh
K'oldurur nūr-i ḥaḳḳu ẓıll-ı ilāh

2646. Aña uyġıl kim ulu'l-emr oldurur
Ḥażrete lāyıḳ seni ol oldurur

2647. Ger uyarsañ ṭoġrılıġıla aña
Muṭma'inne ide nefsüñi saña

2648. Tā ki hem ṭab' -ı firişte olasın
Ḫuld gülzārına ḫoş yol bulasın

2649. Çünki varıp olasın anda muḳīm
Bulasın revcile reyḥān ü na' īm

2650. Anda ḫoş cāvid-i zinde olasın
Her ne raḥāt kim dilersen bulasın

2651. Ger bu 'aḳl emrine 'işyān idesin
Nefsüñi hem ṭab' şeyṭān idesin

2652. Lā-büd olasın mu' azzeb cāvidān
Ola cānuñ miḥnet oḳına nişān

2653. Ol ḫezāyinden birisidür dimāġ
K'ol arada yāḳılur 'aḳla çerāġ

2654. Bir ḫazine daḫı olmışdur yürek
Rūḥ-i ḥayvāniyye anı bilmek gerek

2655. Birisi daḫı ciger durur 'ayān
K' orada maḫzūn olur peyveste ḳān

2656. Bir ḫazine daḫı bil ki em' ādurur
Bir zamān daḫı ġıda anda varur

2657. Ḳalur anda oradan olmaz cüdā
Tā ki em' a almayınca andan ġıdā

2658. Bir ḫazine daḫı zehredür 'ayān
Orada tutup durur ṣafra imkān

2659. K' oradan az az ṭamarlara gider
Tā ġalīẓını ḳanuñ terḳīḳ ider

2660. Kim beden eṭrāfına varıbıla
Teng yirlerde daḫı 'ārı ola

2661. Bir ḫazine daḫı olmışdur ṭıḥāl
Yiri sevdānuñ ol olur māh u sāl

2662. Orada maḫzūndurur sevdā müdām
Kim ġıdā andan alur cümle 'iẓām

2663. Ma' dedurur ol ḫezāyinden biri
Anda añlanur ġıdā k' oldurur yiri

2664. Biri daḫı gürdedür anuñ 'ayān
Birisi daḫı meşāne bī-gümān

2665. Gürdede çün yol ḳandan ayrılur
Bir ṭamardan ol meşāneye gelür

2666. Gürdede bu yol çün az az iner
Pes aña bir yir gerek iy pür-hüner

2667. Kim tamām irince anda ṭura ol
Çün tamām ine bula çıḳmaġa yol

2668. Ol yol olmasa bulamazdı ḳarār
Ḳaṭre ḳaṭre aḳardı dā'im āşikār

2669. Adını dā'im baḫs olundı
Belki yavuz ḳoḳudan olundı

2670. İşbu muḥkem fıṭratı fikr eylegil
'İlm ü ḳüdret nice olur ẕikr eylegil

2671. Biri nuṭfe yiridürür bil anı
Ṣāfi ḳanuñ orada olur meni

2672. İki ayakdurur ol iki direk
İki el iki kanat bilmek gerek

DER-ŞERH-İ ERVÂH VÜ KUVÂ-YI BEDEN-İ İNSÂN

2673. Çün beden şerhini işitdüñ tamâm
Gel işit ervâhdan dahı kelâm

2674. Üç olur ol biri hayvânidurur
Dahı şehvâni vü nefsânidürür

2675. Rûh-i hayvâni k' olardandur yiri
Kâbil idendür teni k' ola diri

2676. Bi buhan cism aña hâmil olur
Kim latif ahlatdan hâşıl olur

2677. Çün yürek cevfinde hâşıl olur ol
Rûh envârına kâbil olur ol

2678. Nâtıka bulur ta'alluk aña bil
İşbu sözleri aydirem yâd kıl

2679. Ol ta' kuk çün tamâm olur aña
Cări olur ten içinde her yaña

2680. Ol 'urûk içinde her 'użva gider
Cümle-i a'żâyı nûrâni ider

2681. Rûh-i nefsanıyye oldurur şıfat
K'ol ehl-i 'ilm ü fehm ü ma'rifet

2682. Rûh-i şehvânî didigüm 'ayân
Kim ciger olupdurur aña mekân

2683. Kim varur her 'użva oradan gıdâ
Kim bula her 'użv neşvile nemâ

DER- MA'RİFET-İ RÛH-İ TABÎ'İ

2684. Oradandur kuvvet-i neşv ü nemâ
Hem orada şehvet-i kuvvet ü gıdâ

2685. Ol sekiz üstâd kim didüm saña
Bî-gümân hâdimdürür cümle aña

2686. İşbu ervâhdan üçinci kısm
Rûh-i nefsânidürür şorarsan ism

DER-MA'RİFET-İ RÛH-I İNSÂNÎ

2687. Ol iki kısmetde oldı münkasım
Her biri bir vaşf iledür muntasım

2688. Birine adıyla müdrik didiler
Birine dahı muharrik didiler

DER-BEYÂN-I HİSS-İ MÜŞTEREK EZ- KUVÂ-YI İNSÂNİYYE

2689. Müdrik iki kısm olmışdur tamâm
Zâhir ü bâtın işit iy nîk-nâm

2690. Zâhiri ebşâr ü zevk ü lemes ü şem
Biş olur sem' ile ne bîş ü kem

2691. Beş dahı bâtındur işit tutma şek
Birisinin adı hiss-i müşterek

2692. Müdrek-i cümle havâs-ı zâhire
Aña dahı zâhir olur yig-sere

2693. Katre ki iner birbirinden munfaşıl
Bu sebebten görinürler muttaşıl

2694. Kim başardan ğâyib olmadın beri
Râst hiss-i müşterek olur yeri

DER-BEYÂN-I HİSS-İ MÜŞTEREK EZ- KUVÂ-YI İNSÂNİYYE

2695. Müşterekden olmadın ol hem nihân
Biri dahı göze görinür 'ayân

2696. Nesneniñ kim cevrine budur sebeb
Dâire göründigi tutma 'aceb

2697. Şûretin eşyânuñ oldurur bilen
Farkını her nesnenüñ oldur kılan

2698. 'Âc ağın kara ağından ol bilür
Bu hevese cümle hâkim ol olur

DER- MA'RİFET-İ HAYÂL EZ- KUVÂ-YI BÂTINA

2699. Ol kuvâd nedür ikincisi hayâl
K'anda her mahsûsa bağlanur mişâl

2700. Ol dimâğ içinde dutmışdur makâm
Müşterek katında olur ol müdâm

2701. Her neyi kim müşterek żabt eyleye
Aña virür anı tâ k' ol şaklaya

DER-MA'RİFET-İ HİSS-İ VEHM EZ- KUVÂ-YI BÂTINA

2702. Vehmdür andan üçinci ḳısm olan
Ma'ni-yi cüzviyi oldurur bilen

2703. Rinde mihrin 'ömr ü buġżın bilen ol
Bu ikinün daḫı ḥükmin ḳılan ol

2704. İşbu ḳuvvet ḳamu ḥayvānda olur
Ḫayrın şerrin anuñıla bilür

DER-MA'RİFET-İ ḲUVVET-İ ḤĀFIẒA

2705. Ḥāfıẓadur biri daḫı ol bişüñ
Biri āḫir cevfi içindedür başuñ

2706. Vehm iderek eyledügini tamām
Ol ḫazinedārdur ṣaḳlar müdām

DER-BEYĀN-I ḲUVVE-İ MÜFEKKİRE Kİ ĀN-RĀ MÜTEḪAYYİLE NĪZ GŪYEND

2707. Ol bişincidür tefekkür kuvveti
Ḳamudan artuḳdur rütbeti

2708. Her neyi kim bildiyse vehm ü ḫayāl
Ol taṣarruf ider anda māh u sāl

2709. Dürlü dürlü nesneler tertib ider
Gāh tafṣil ü gehi terkīb ider

2710. Gāh başsuz gāhi iki başlu kişi
Ol tefekkür ider işbudur işi

2711. Uyḫuda ḳuva ḳosa sākin olur
Bu kişide dā'imā şöyle ḳalur

2712. Örte bāṭınında dimaġuñ ol müdām
Piş-gāhını idübendürür maḳām

2713. Hem firāset hem siyāset andadur
Hem nübüvvet hem riyāset andadur

2714. Oldurur eşyāyı taṣavvur eyleyen
Her işi oldur tefekkür eyleyen

2715. Aña olur ilhām-ı vaḥy-ı dīn ü şerḥ
Vaż' ol ider din yolında aṣl ü ferḥ

2716. Ol melik-var ortada olmış pīşvā
Aña ḫādim olmış ol ḳamu ḳuvā

2717. Bu 'acāyib ṣan'ata ḳılup naẓar
Niredendür añla bu ḳamu ṣuver

2718. Ger bu ṣan'atlarda fikret ḳılasın
Sen seni kimsin ḥaḳiḳat bilesin

ḲISM-DÜVÜM DER-ŞERḤ-İ ḲUVVET-İ MUḤARRİKE EZ- ḲUVĀ-YI İNSĀN

2719. Ol muḥarrik daḫı iki ḳışm olur
Her birinden diñle kim ne iş gelür

2720. Göribānuñ bu ṣanāyı' ḥikmetin
Nicesidür añla ṣāni' ḳüdretin

2721. Biri ol ki onunla her cānever
Cezb-i nef' idüp ḳıla nef' ü żarar

2722. Biri dabranmak içün a'żā tamām
Geh çeker her 'użvı vü geh ḳor müdām

2723. Bu ḳuvā kim ben saña itdüm beyān
Ḳamunuñ a'ṣābdur yiri 'ayān

2724. Ḥiss ü cünbiş altıdurur 'aṣab
Menbeti bāş olduġı budur sebeb

2725. İşbu tendedür 'ayān bu ḳamu ḳısm
Kim dutan ḥaḳ bunuñ gibi ṭılısım

2726. Bu ṭılsımın işini ẕikr eylegil
Pes ṭılsımı düzeni fikr eylegil

KELĀM-I ḤİKMET DER- NAẒAR-I İ'TİBĀR VÜ MEV'IẒA VÜ TEVHİD-İ ṢANI'

2727. Bu ṭılsımı kim görürsin pīc pīc
Düşer az nesneyle olur hīç hīç

2728. Bu ṭılsımı terk it budur edeb
Var ṭılsımı düzedeni ḳıl ṭaleb

2729. Ger ola tevfīḳ k' anda iresin
Mülik bāri nice olur göresin

2730. İrmez aña afet ü derd ü 'anā
Yoḳdur anda miḥnet-i ters ü fenā

2731. Raḥat andadur kişi ölmeye
Ölüm olan yirde raḥat olmaya

2732. Dut tenün ḳamu 'anādan ola sāġ
Ölümü ekmeḳ içüñe yitmezin ṭāġ

2733. Biñ yıl olmaḳ yir yüzinde pāẕişāh
Ölümi ekmeġe degmez gāh gāh

2734. Sözi çoğ itdük mi ṭutma ʿaceb
Burada kim aña budurur sebeb

2735. Kim nedensin sini kimsin bilesin
Pes işüni aña lāyık ḳılasın

2736. Hem saña biline sırr-ı men-ʿaref
Ḫalıḳı bilmekle bulasın şeref

2737. Nefis gerçi idüben üç nevʿe ḳısm
Her birine virdiler bir dürlü ism

2738. Üçi birdürür taʿdutsuz yaḳīn
Fiʿldedür ger taʿaddud var hemīn

2739. Tende çün neşv ü nemā fiʿlün ḳılur
Adı anuñ nefs-i nebātiyye olur

2740. Kim nemā vü neşvile olur nebāt
Gerçi ḥayvān gibi yoḳ anda ḥayāt

2741. Cisme çün ḳuvvet virüp zinde ḳılur
Lā-büd adı rūḥ-i ḥayvānī olur

2742. Fikrimüz olicek andan ʿayān
Rūḥ-i nefsānī olur adı bī-gümān

2743. Çün bu üç yirde itdi üç dürlü eṣer
Bir degül didi anı gövte naẓar

2744. Fiʿil çoğu kendüsi birdür yaḳīn
Yoḳ taʿaddud anda vaḥdetdür hemīn

2745. Her bir āletle ider bir dürlü iş
Ne güherdür bunı bilmegi düriş

2746. Dilile söyler ḳulaḳla işidür
Gözile görmek hem anuñ işidür

2747. Şöyle kim naccār bıçḳıyla diler
Ağacı vü mışḳabıyla hem deler

2748. Pīşe birdür bī-şek hem pīş-ger
Bunda anda yoḳ taʿaddudan eṣer

2749. Lāyık olduğıyçün ālet-i muḫtelif
Dürlü vaṣfıla oldı bir iş muttaṣıf

2750. Bildiñ ise işbu sözleri dürüst
Kisvet-i dāniş boyuña geldi cüst

2751. Şeh bu sözleri çün andan ḳıldı gūş
Didi kim iy ʿālim-i bisyār-hūş

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ- ḲIYĀM-I BEDEN Kİ BE-ÇĪ ÇĪZEST

2752. Şerḥ itdügüñ bu terkibi laṭīf
Kim düzübdür anı Ḥaḳ böyle şerīf

2753. Saña bu ġurbetde ol merkebdürür
Oraya varmaġa kim maṭlabdurur

2754. Sini ir görür Ḥaḳḳuñ rıżvānına
Bāġ-ı ḳudsüñ revḥile reyḥānına

2755. Pes bunı ḳanunı ṭabıyle müdām
Ṣaḳlamaḳ gerekdürür iy nīk-nām

2756. Nedür ol ḳānuni şerḥ eyle baña
Kim gereklidür hemīşe ol buña

2757. Ne gereklidür bu cisme şerḥ it
Ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat aṣıl nedürür ayıt

2758. Didi budur ālet aña irmege
Varıban dārü'l- naʿīme girmege

CEVĀB-I SU'ĀL-İ ẔŪ'L-ḲARNEYN

2759. Lā-cerem ḳānun düzilmişdür aña
Kim mizācı dā'im anuñla oña

2760. Az yimekdürür şehā aṣl-ı ʿilāc
Kim anuñla ten dürüst ola mizāc

2761. Az yigil az tā ki rāḥat bulasın
Çok yir isen çoḳ ḥarāret bulasın

2762. Az yiyen kişi hemīşe sağ olur
Çoḳ yiyenün yüreği pür-dāġ olur

2763. Az yisen koydun melāyik ḫılʿatın
Çoḳ yiseñ dutdun behāyim ḫaṣletin

2764. Çoḳ yimekden ne gelür derd ü ʿanā
Āḫiri n'olur ʿananuñ cüz-fenā

2765. Çoḳ yimekden kimse rāḥat ölmedi
Az yimekden peşīmān olmadı

2766. Az yiyene ʿĪsā ṣıfat göge varur
Çoḳ yiyen Ḳārūn gibi yire girür

2767. Ney gibi ger olasın ḫāli şikem
Düzesin ġam defʿine dürlü naġam

2768. Ger ḳalem-var idesin maʿde tehi
Maʿnā iḳlīminün olasın şehi

2769. Ger ṣafā nefs gerek az yigil
Ḥakka irem dirseñ ta'alluḳdan kesil

2770. Var aḥādişüñ kitābında ṣaḥīḥ
K'oldı Ḥaḳdan 'Īsāya vaḥiy-i ṣarīḥ

2771. Aç olgil tā ki bini göresin
Var mücerred ol ki baña iresin

2772. Çün bu sözleri işitdi tācver
Ol ṭabība virdi māl ü sīm ü zer

2773. Didi ol cān olmasun anda vehme ḳayd
K'ide lutfıla hüner ehlini ṣayd

2774. Ṭolu hikmet remizdür bu dāstān
Gūş ṭut kim bir bir ideyim beyān

DER- TEMSĪL-İ DĀSTĀN VÜ İ'TİBĀ

2775. Mü'min İskendere ḳılġıl meşel
K'ola çoḳ müşkil senüñ göñlüñe ḥāl

2776. Kimdürür ol bānuyı gül-çehre dīn
Zīnet-i tevfīḳile 'ilme'l- yaḳīn

2777. Oldı terk-i şehvet-i nefs aña mihr
Aña mihrüñ varsa ḳıl bu nefsi ḳahr

2778. Ol ṣıfat itdügümüz dānā ḥakīm
Bī-gümān kim ola Ḳur'ān-ı 'Aẓīm

2779. Dileseñ k' işüñde olmaya ḫalel
Ol ḥakimuñ sözi ile ḳıl 'amel

2780. Ol ṭabīb-i ḫurde-dān kim Muṣṭafā
Kim bilür dīn derdine nedür şifā

2781. Andadurur ḳamu derdüñ çāresi
Her ki dermān isder aña varesi

2782. Ol ṭabībuñ destimüzden bil yaḳīn
Nedürür dilde taḥiyyatdur hemīn

2783. Nefsdürür didi kim ol ulu cām
Kim var anda ḫayra vü şerre maḳām

2784. Ḫayr raḥmetdür şu Raḥmandan gelür
Şerre lānet suçı şeyṭāndan gelür

2785. İçme anı tā müselmān olasın
İçeriseñ maḥż-ı şeyṭān olasın

2786. Girü İskenderden idelüm ḫaber
Çıḳaralum 'ilm baḥrinden güher

DER-ṢIFAT-I BEZM-İ İSKENDER VÜ ĀRĀYİŞ-İ ĀN

2787. Çünki itdi 'ilmde şāh-ı cihān
Feylesof ile ṭabībi imtiḥān

2788. Çıḳdı ḫalvet ḫānesinden şād-gām
Bārigāha geldi cümle ḫās ü 'ām

2789. Düzdi bir meclis ki anı arda behişt
Görse diyeydi ki zi ḫürrem behişt

2790. Bāde kevşerdi vü ṣunan cümle ḥūr
Ehl-i cennet bigi içen ṭolu sürūr

DER-ṢIFAT-I ÇENG

2791. Eline aldı cāmı ḳıldı bezme sāz
Çengini sāza getürdi naġme-sāz

2792. Sāz –zen çün çenge itdi rāst ceng
Dürlü dürlü sözler aġāz itdi çeng

2793. Her lüġatda söziñe söz söyledi
Cümle 'uşşaḳı muḥayyer eyledi

2794. Çünki düşdi cānına derd-i firāḳ
Ṭoldı söziyle Ṣıfāhān ü 'Irāḳ

2795. Zaḫm yiyüp key ża'if olmış özi
Ḳāmeti egri velī ṭoġrı sözi

2796. Her yaña seyrān ider bī-pāvü-ser
Dili yoḳ her nesneden virür ḫaber

2797. Kendü ḫoşuñ söyledi key cümle ter
Zaḫm yidükçe olur ḫūş-naġme-ger

2798. Pīr-zen şeklinde fi'l-i nev-cüvān
Valih olmış 'ışḳına 'aḳlıla cān

2799. Zühre gibi menzil-i 'işret yiri
Mihrile māh olmış aña müşteri

2800. Nāy-zen çünkim eline aldı ney
Zühre sāzın perdesin eyledi ṭayy

2801. Ney düzüp her perdede dürlü naġam
Ne göñülde ġussa ḳodı vü ne ġam

DER-ṢIFAT-I NĀY

2802. Dilsüz iken rāst sözler söyledi
Ayrulıḳlardan şikāyet eyledi

2803. Nāy gūyen gülere virür ḫaber
Nālesi ʻāşıḳlara ḳılur eşer

2804. ʻĀşıḳ isen sen daḫı anuñ gib(i) ol
Bulasın her perdeye girmege yol

2805. Ḳamu göñüllerde maḳbūl olasın
Cānlaruñ içinde menzil bulasın

2806. Ney ḳabulı sūzıla bulupdurur
Derdiyile derde ṭabīb olupdurur

2807. Żāhirinde bāṭınında ṣāğı yoḳ
Yir bulınmaz k' anda anuñ dāğı yoḳ

2808. Bir daḫı gire diyū maḳsūd ele
Vāy vāyıla virür ʻömri sile

2809. Yüregi binüm bigidür ṭolu bāş
Līk ben yaşluyam yoḳ anda yāş

2810. Yakmış ucdan uca anı āh u derd
Şemʻ bigi olmış nizār u zār u zerd

2811. Gāh inlüdiyle dirilür gāh ölür
Yārdan ayru düşen öyle olur

2812. Ayağı yoḳ yil iledür hem ʻinān
Bāşı yoḳ odıla hem-serdür ʻayān

2813. Şerḥa şerḥa olupdurur bu derd-mend
Anın içündür teninde bunca bend

2814. Niçe kim yāralanur cercīs-var
Yine diri zīy kerāmet ki anda ḳār

2815. ʻIşḳ derdi bes mübārek derd olur
Aña yanan şemʻ gibi ferd olur

2816. Her göñil k' aña yaḳıldı oldı ḫaş
Naḳdi anuñ ḳalpden oldı ḫalāṣ

2817. Şemʻ gibi yaḳduğini nūr ider
Cānları rūşen ḳılup maʻmūr ider

2818. ʻIşḳ odına yānanı ṣanmañ k' ölür
Ḫıżr gibi zinde-i cāvid olur

2819. Ney önine şāh içüp birḳaç ḳadeḥ
Bāde neşvi göñline virdi ferаḥ

BEYĀN-I DĀD U DİHİŞ-İ İSKENDER

2820. Baḫşiş itdi Keyd-i Hinde bī-şümār
Aṭlas u dībā vü dürr ü şāhvar

2821. Taḫt-ı zerrīn daḫı tāc ü kemer
Her birinde bağlu biñ dürlü güher

2822. Pes buyurdı k' ilerü geldi bir
Kim saçardı ḫāmeden müşk ü ʻabīr

2823. Çün şeh emriyle ele alup ḳalem
Çekdi kāfur üstine müşkin raḳam

2824. Ḥaḳdı Rūma zenekdan bir ḫurde-gār
Ḳıldı naḳş-ı Çin ile Rūmī şikār

2825. Müşk baḥrine girüp çıḳardı dür
Dürr ile dībāyı Çini ḳıldı pür

2826. Rūm içinde ḳıldı Hindūstānı baḫş
Keydi Hinde zeng-i iḳlīm baḫş

2827. Keydle her nevʻe k' itmişdi ḳarār
Yirine getürdi şāh-ı nām-dār

2828. Şeh gerek kim ʻahdine ola dürüst
Dilese k' olmaya devlet rūni süst

2829. Devlet ıssı şöyle gerek k' ide cehd
K'olmaya ayruḳsı andan hīç ʻahd

2830. Pāżişehlığın dileyen pāyidār
Anda üstine gerekdür üstüvār

2831. Naḳż-ı ʻahd iblīs işidür bellü bil
ʻAhd ü key ayruḳsı itme cehd ḳıl

2832. Şāh ki olmaya anuñ ḳavli dürüst
Bī-şek olur devlet-i erkāni süst

2833. Ger olayım dir iseñ peyveste şāh
Cehd it kim olmaya arduñca āh

2834. Āh yili şehlerüñ taḫtın yıḫar
Āh odı illeri oda yaḫar

2835. Hīç nesne döyemez āh oḳına
Kūh āhından geçer çün ṭoḳına

2836. Anı kim bir Zāl ider bir āhıla
Rüstem idemeye sāl u māhıla

2837. Kim bilür āhı nedürür oḳına
Çarḫ ḳorḳar şerḫi anuñ çün oḳına

2838. Gāh olur āh irse kūh-i ḳāf
Āh elif ḳaddi büker şöyle ki kāf

2839. Boyanur āhuñ dutınıyla sipihr
Ḳararur āhıla rūy-ı māh u mihr

2840. Ḫor görme pīr-zenler āhını
Kim ider ol gāh kūh-i āheni

2841. Cehd it arduñca nefrīn olmasun
Aduñı key şafın ki bī-dīn olmasun

2842. Her kişi ki ardınca nefrīn oḳına
Olur umac ol belānuñ oḳına

2843. Şeh gerek ʻadl ayetine duta semʻ
ʻAdlīyile yıldan imīn ola şemʻ

2844. Rāst-gū ola şaḳlaya peymānını
Dīve aldurmaya ol īmānını

2845. Her ki yalancıdur peymān-şiken
Aña diri yürümekden yig kefen

2846. Söyleme yalan kim ol erlik degül
İki dillü olma kim dirlik degül

2847. İki dillü oldıġıyçün ḳalem
Ser nikūn dürisine kar-ı dijem

2848. İkiliksüz ḳanda kim birlik ola
Ḫoşlıġıyla bī-gümān dirlik ola

2849. Bir didüñse ikilik sözini ḳov
Rişte-i tevḥīd gerekmez dutū

2850. İki yüz ṭutma ikilik dīn degül
Yig cihet ol ikilik āyin degül

2851. İki yüzlü oldı ḳāġıż lā-cerem
Ḳara ṭutar yüzine her dem ḳalem

2852. Aḥmedīnüñ sözi ḥikmetdür pend
Devlet anuñ k' andan ola sūd-mend

2853. Ehl-i devlet oldurur k' ögüt ala
Ögüt almayan kişiden ne gele

2854. Dostından her ki işitmeye pend
Bī-şek ire aña düşmenden güzend

DĀSTĀN-ŞİKĀRKERDEN-İ İSKENDER DER- HİNDŪSTĀN

2855. Söylegil iy ṭūṭī-yi şīrīn –nefes
Kim sözün işitmegedür cān – heves

2856. Şimdi söylegil ki dilegüñdür revān
Kim gelür bir gün ki baġlanur zübān

2857. Var mı bülbül k' anı dögmez ḫār-ı dehr
Var mı ṭūṭī kim yidürmez aña zehr

2858. ʻŪd-veş söyle ki söz bes ḫūb olur
Ḫaşa ol sözler ki sūzıla gelür

2859. Çünki ol taḫt-ı mutiʻ eyledi şāh
Diledi Fūr üstine ilete sipāh

2860. K'olmışıdı aña yaġı fevr-i Hind
Ḳatına dirilmişidi cümle Sind

2861. Bir melikdi Fūr kim Hindūstān
Görmemişdi anuñ gibi ṣāḥib- ḳırān

2862. Fibş irişdi İskenderile ḳıldı ray
Kim ide ārām leşkere bir iki ay

2863. Şeh daḫı birkaç gün ola şād-kām
El virürken içe Cem taḫtında cām

2864. Kim ḳarar itmez bu gerdende sipihr
Ne vefā ider kimesneye ne mihr

2865. Nice geldi gitdi Ẕü'l-ḳarneyn ü Cem
Nice daḫı gelibanuñ gide hem

2866. Her ne zerre kim tozıdur yirde bād
Yā Ferīdūndur şorsan yā Ḳubād

2867. Düzdi bir meclis şehinşāh-ı cihān
Kim virürdi bāġ-ı cennetden nişān

2868. Minḳel zerrine içinde be-ḳam
Baḳdı vü ʻūdıla şandal daḫı hem

2869. Çün bulutdan reng-i ʻanber aldı evc
Müşk evcinden zerendūd oldı mevc

2870. Çün havādan başa yaġdı sīm-per
Ovde şeb-tāb uçdı açdı bāl-ı per

2871. ʻIṭr ile pür ḳıldı maḳr-i dūd-i cūd
Sāzıla şād itdi rūḥ-i rūd-i cūd

2872. Rūd-zen çünkim rebāba urdı dest
Bir nefesde meclis ehlin ḳıldı mest

2873. Açtı çünkim berbut oldı naġme-sāz
Bī-zübān ʻuşşāḳdan yüz dürlü rāz

2874. Perdede naġme düzüp gösterdi çeng
Sāzıla her perdede yüz dürlü reng

2875. Sūzıla çün ney nüvāda söyledi
Rāst ʿuşşaḳı muḥayyer eyledi

2876. Sāḳiyi yāḳut-leb itdi revān
Cām-ı laʿl k' oldurur aṣl-ı revān

2877. Yüridi meclisde ol gül-gūn ḳadeḥ
Kim fütūḥ-i rūḥdur aṣl-ı ferāḥ

2878. Ṣundılar bir bāde-i ʿanber buḫūr
K'oldı eyvān ʿaksiyle ṭolu nūr

2879. İçdi birkaç gün bu resme tāc-baḫş
Māl ü mülk ü genc ü iḳlīmi itdi baḫş

2880. Mülk alup olam dīn-i ṣāḥib-vücūd
Pīşesi anuñ gerek kim ola cūd

2881. Tā ki bula her murada dest-res
Ḳullıġına ḫalḳ anuñ ide heves

2882. Āḫiriyle rāy ḳıldı şehriyār
K'ide Hindüñ ṭaġların daḫı şikār

2883. Göre ol ṭaġlarda kim şīr ü peleng
Ademile nice ider āşūb ü ceng

2884. Bu söz üstine şeh-i gīti fürūz
Tazi etler istedi vü bāz ü yüz

2885. Hindi vü Rūmi vü Īrānı göreh
Yüriyüben ṭoldı cümle dost güvah

2886. Şāh bir şeb-reng bindi ḫāna sum
ʿŪd müy u ʿanberin düm-müşk vum

2887. Kūh peyker bād pāy ü berḳ seyr
Kim ṭozına anuñ irmezidi ṭayr

2888. Yuḳarūdan inse bir maḳdūr ecel
Aşaġadan çıksa bir ṣāliḥ ʿamel

2889. Görseñ ol dem diyeyidüñ şehriyār
Kim Süleymāndür yile olmış süvār

2890. Yir yüzin ṭolu hilāl eyledi naʿl
Cānever ḳatından oldı ḫak laʿl

2891. Ṣayd içinde nā-gehān bir şīr-i ner
K'ejdehā ḳılurdı cenginden ḥeder

2892. Şāʿiḳa oḳı gibi ser ceng-i tīz
Her dişi bir ḫançer itdüğünde sitīz

2893. Ḳıldı Zü'l-ḳarneyn ḥamle nerre-şīr
Çün gelür gördi anı şāh-ı dilīr

2894. Bir ḫādeng oḳıyla yāyın çekdi şāh
Ṣanasın kim burc-i ḳavse girdi māh

2895. Yāzıhından çünki açıldı girih
Geldi her bir küşeden āvāz-ı zih

2896. Eger giyiben gelüridi nerre-şīr
Bāşına ṭoḳındı nā-geh çūbe-tīr

2897. Yāra geçdi bilesin tīr-i hadeng
Kendü öldi yāradan ol tīz ceng

2898. Kānı ṭopraġa bulaşıp virdi cān
Şāh eline āferīn itdi cihān

2899. Mülk isdeyen gerek ser-bāz ola
Māl ü cān ḳadri ḳatında az ola

2900. Baş ḳayuran urmaz bāşına tāc
Cān seven kişi ṭutamaz taḫtı ʿāc

2901. Baş ḫaṭā sinsüz bulınmaz tāc- ı zer
Kim ulu işlerde çoḳ olur ḫaṭar

2902. ʿİzzet iste itmegil nefsüñi dūn
Ser-firāz ol kimseye olma zebūn

2903. Kişi kim ʿizzetle devletde ola
Yık ki biñ yıl ʿaczile diri ola

2904. Oradan bir yāna daḫı vardı şāh
Kim naẓar ḳıla nicedür ṣaydgāh

2905. Şāh oḳından çıḳdı bir ġurende beber
Kim emān bulmazdı cengden hizeber

2906. Şāh anuñ üstine ṣaldı semend
İrdi vü boynına berkitdi kemend

2907. Ḳoyup atınuñ ʿinānın şehriyār
Bir iki meydān yügrüdi berḳvār

2908. Şeh kemendi ṭutar asar semend
Mīr Şāh ardınca boynında kemend

2909. Tā ser-encām oldı ʿāciz cānever
Derdile cān virdi fi-nārıs-seḳer

2910. Yer ardınca iki ġurran peleng
Çıḳdılar bişe içinden tīr-ceng

2911. Bir pelenge irdi urdı bir ḫadeng
Şöyle kim cān virdi ol demde peleng

2912. Birine daḫı pelengüñ şehriyār
Et sürüp ardınca irdi berḳvār

2913. Bir ḳılıç başına urdı öyle tīz
Kim ḳopardı ol pelengi rust-ḫīz

2914. Ẓahm yiyüp düşdi ṭoprağa peleng
Ḳāna bulaşmış ser-a-ser pāl ü çeng

2915. Didiler şāhı görenler k' āferīn
Cānuña sinüñ āyā şāh-ı zemīn

2916. Şād olġıl şād iy Ḥaḳ sāyesi
Çarḫ olsun taḫtıña ḫaḳ pāyesi

2917. Görmedi sinüñ gibi bir nīk- baḫt
Görmeyiser daḫı hergiz tāc ü taḫt

2918. Döndi ol naḫcürden eyvana şāh
Lālezār olmış ser-a-ser ṣaydgāh

DER- TEMSĪL-İ DĀSTĀN

2919. Nefs-i emmāredürür ol şīr-i ner
K'idemez anı zebūn her nāmver

2920. Yir didigüm saña nedür ġażab
K'ol durur her dürlü 'işyāna sebeb

2921. Ol iki ḳaplan nedür kibr ü meni
Kim helāk itmek isterler seni

2922. Ger bu düşmanlara furṣat bulasın
Sen Sikenderden daḫı yig olasın

2923. Bunları yıksañ cihān sulṭanısın
Ne Sikender Taññnuñ arslanısın

2924. Ger ne' üzü bi'llāh anlara mecāl
Ola sini tīz iderler pāymāl

2925. Ḫālıḳ emrin ṭut dilersen na' im
Nefse ġālib ol gerekmezse ḥacim

2926. Nedürür göñlüñde nāru'llāh-ı ġażab
Cān ü dil yāḳılur urduḳda leheb

2927. Ger dilerseñ gelmeye cāna ḫaṭar
Kibrden başında olmasun es̱er

2928. Kibrdür şeyṭānı ḥażretden süren
Lā'net idüp ṭā' atın yile viren

2929. Adem isen ḳıl tevāżu' iḫtiyār
Kibr ḳandan ḫāklık ḳandan iy yār

2930. Dileseñ 'ayyuḳa kim yol bulasın
Şöyle kim şebnem fitāde olasın

2931. Ger tahavvürle gelesin seylvār
Ser-nigūn düşüp olasın ḫarzār

2932. Dil-şikeste dut meremmet olasın
Derd-mend olġıl ki dermān bulasın

2933. Er kişi oldur ki ṣāḥib-i derd ola
Derdi olmayan kişi nā-merd ola

2934. Her kimüñ kim sūzı var dem kerem olur
Şem' bigi āhen deminden nerm olur

2935. Böyle ḫoşdem olmasaydı 'ūdsuz
(...) olmasa cānında sūz

2936. Şem' oda yanıcaḳ bulur ṣafā
Nūr olur köz bigi bulur ziyā

2937. Çeng kim her perdede ider dürlü sāz
Zaḫmı var anınçündür dil-nüvāz

2938. Ney ki nefs ider hevāsına heves
Derdi var anınçündür ḫoş-nefes

2939. Ḳılmadı bu derde bir ehl-i derd
Kim göze sürme ola yolında kerd

DER-ḪĀTİME-İ DĀSTĀN BE-MÜNĀCĀT

2940. Aḥmedīnüñ iy kerīm bī-niyāz
Ḳılma göñlin pāyımāl-ı ḥırş ü az

2941. Şāfi eylegil ḥasetden cānını
Pāk ṭutġıl küfürden īmānını

2942. Göñlüni tevḥīdile pür-nūr it
Ma'rifetle cānını ma'mūr it

2943. Ẓāhirin anuñ riyādan eyle pāk
Bāṭının iḫlaṣıla ḳıl tābnāk

2944. Şöyle rūzī it aña 'ilme'l-yaḳīn
K'ol ola 'ayne'l-yaḳīn daḫı hemīn

2945. Ol tecelliyile sırrına sürür
Şöyle kim gide kudret ḳala nür

2946. Raḥmetiñden eyleme nevmīd anı
K'isteyü geldi ümīdile seni

2947. Raḥmetüñden ḥāşā kim nevmīd ola
Her k' ol sinüñ ümidüñle kala

2948. Her günahdan k' itmişem ben iy kerīm
Nādimem estaġfirullāh el-'aẓīm

DĀSTĀN-I CENG-Ī İSKENDER BĀ-FŪR- I HİNDĪ VÜ HELĀK ŞUDEN-Ī FŪR

2949. Sāz ḳıl 'andelīb-i ḫoş-nüvā
Kim gözündür cānlara berk ü nüvā

2950. Söyle furṣat variken iy naġmesāz
Sāzıla her perdede yüz dürlü rāz

2951. Kim ele girmez bu furṣat her zamān
Çarḫından kim buldı kim bula emān

2952. Nice kim döndi döniser bu sipihr
Kimseye itmedi vü itmeye mihr

2953. Kim bilür dehrüñ ser-encāmı nedür
Yā bu dönmekden felek kāmı nedür

2954. Sālehā döndi döniser bī-gümān
Kimesne bilmez anı niçün 'ayān

2955. Rengine ḳalma anuñ iy bī-ḫaber
Şuviḥ ẓālimdur ḳıl andan sen ḥezer

2956. Bāġ ki anuñ 'adlinüñ divānidür
Her güli yüz biñ Sikender ḳanıdur

2957. Her kimi ekseñ Sikender yā Ḳubād
Ṭopragın döker şuya şavurdı bād

2958. Ẓerre ẓerre isdeseñ eczā-yı ḫāk
Ḳāşu gözüdür ḫaṭṭ ü ḫāl olmış helāk

2959. Ḳanḳı lāle k' açılup yirden biter
Bir semenber yānaġundandur eşer

2960. Ḳanḳı nerkis k' açılup olur 'ayān
Bir gül endāmıñ gözindendür nişān

2961. Ḳanḳı sebze kim çemende yeşerür
Bir yanaġı lāle ḫaddındandurur

2962. Her benefşe kim yir altından çıḳar
Bir perīşan zülfden virür ḫaber

2963. Bir semenber cism her yāsemen
Ḥāl diliyle dir veyāmin men

2964. Bī-emeldür bu cihān ṭolu yās
Pes gerek her baş ṭutā kendüye yās

2965. Ġonca kim olur şubḥ-dem 'anber-feşān
Bir yüzi gül ṭuṭaġındandur nişān

2966. Şayd ider şāh-ı gedā ne bulsa yir
Pes güzāf olmadı anuñ adı yir

2967. Hīç nesne olamız aña siper
Hīç kimse bulamız andan meferr

2968. Çün ḳomaz sini ḳaçansa yir bu yir
Varsa 'aḳlıñ ögmegil sen anı yir

2969. Bu yire baġlamagıl göñliñi iy yār
Daḫı yirdür bu degül cā-yı ḳarār

2970. Mülḳ ol kerān-i ma'mūr idesin
Pāẓişehsin çünki bundan gidesin

2971. Girü İskender sözin söyleyelüm
Fūr-ı Hinde nitdi şerḥ eyleyelüm

DER-MAṬLA'-I DĀSTĀN VAṢF-I BAHĀR

2972. Çün berāber oldı leylile nehār
Virdi 'isiden nişān bād-ı bahār

2973. Oldı şubḥ enfās-ı ḫoş anberi siriṣt
Oldı bāġ eṭrāfı gülzār-ı behişt

2974. Nerkisüñ gözlerine düşdi ḫumār
Sünbülüñ gīsusı oldı tābdār

2975. Lāle şaldı mecmer-i yāḳuta 'ūd
Düzdi gül şevḳinde bülbül sāz-ı 'ūd

2976. Oldı sebze 'arıżı piruze-ḫaṭ
Ġonce de ḳızardı yāḳut-ı nuḳaṭ

2977. La'l ter bitürdi yirden ḫar-ı ḫüşk
Dökdi zülfinden benefşe tār-ı müşk

2978. Her ṭaraf dürlü reyāḥin oldı cem'
Bitdi herbir ṭalda bir raḫşanda şem'

2979. Levḥ-i mīnā üstine saçdı çemen
La'l-i sirāb zerü dirrü 'aden

2980. Ṭoprağuñ her zerresinden bir gūvāh
Baş getürüp didi la- Rabbü sivāh

2981. İy ḫuşā vaḳt-i gül faṣl-ı bahār
Cām-ı reyhānı vü 'ışḳ u vaṣl-ı yār

2982. Ḫoşdurur 'işret ḫoş u ẕevḳ u ṣafā
Vah ki ẓālimdür bu çarḫ-ı bī-vefā

2983. Raḥm itmez zaḫm urur bī-sebeb
Pes ne ḫayr itsün kişi andan ṭaleb

2984. Tāc-baḫş ḳarn Ẕü'l-ḳarneyn şāh
Fūr-ı Hind üstine iletdi sipāh

ṢIFAT -I LEŞKER -İ İSKENDER

2985. Biñ ḳuşun leşkerden düzetdi şehriyār
Her ḳuşun biñ kişi cevşen var süvār

2986. Kendü boyında iki yüz biñ dilīr
Ḳamusı 'ālī nejād ü şīr -i gīr

2987. Ṭoldı cümle kūh u dest āvāz-ı kūs
Oldı ṭozdan çarḫ ṭoz-i ābnūs

2988. Yüridiler nāmeverler fevc fevc
Baḥr bigi Hind berri urdı mevc

2989. Yir yüzi ṭoldı direfşile 'alem
'Āleme sığmazdı ḫod ḫaylü ḫaşem

2990. Fūr-ı Hindiyeye çün irişdi ḫaber
Kim gelür uş leşkerile şīr-i ner

2991. Fūr daḫı bir sipāh eyledi cem'
Kim anuñ mişlin işitmemişdi sem'

2992. Biñ kezīn biñ Hindī idi ḳayr-ı rūy
On iki biñ daḫı fil-i ceng-cūy

2993. Ābnusu 'ācdan bağladı taḫt
Filler üzre k' ola yürür baḫt

2994. Ḳodı her taḫt üstine itmege ceng
Üç kişi her biri bir ğurran peleng

2995. Oḳları her birinüñ tīr-i ḳader
K' irüridi bī- ḫaṭa cāna ḫatar

2996. Yüridi leşkerle vü ḳopdı ğiriv
Ṣanasın oldı cihān deryā-yı dīv

2997. Fil cengin görmemişdi şehriyār
Ne ḫod Īrāni vü ne Rūmī süvār

2998. Fikr itdi kim ne mükrü el ile
Leşkerin filüñ perākende ḳıla

2999. Şāh çün dānā vü rāy engīz ola
Ḥükmine 'ālem musaḫḫar tīz ola

3000. Pāẕişeh bilürdi cümle ṣan'atı
Bile iletürdi hall ḥırfatı

3001. Fikr idiben beḳiden nīk-nām
Biñ mücevvef fil düzdürdi tamām

3002. Ḳıldı kibritü güher ḫabliyle pür
Ḳamusın her iş kilid-i 'aḳldur

3003. Bağladı her fili bir fekliyeyi şāh
Pes sürüp yürütdi ardınca sipāh

3004. Mevc urdı ol yañadın baḥr-ı ḳīr
Kūs ü ğurrān oldı vü nālān nefīr

3005. Ḳaṣdı bu kim fil ṣaffın ide sed
K'ola İskender çerisi anuñla red

3006. Çünki gördi birbirin iki sipāh
Fili yüritdi ilerü fevr-i şāh

3007. Filler üstinde ṭuran ol sipāh
Tīr-i bārān ideler çünki ire şāh

3008. Çün Sikender gördi Fūruñ elini
Ṣaldı ilerü filler timṣālini

3009. Ḳankılıyla evvel yüritdi fili Şāh
Pes yüridi fil ardınca sipāh

3010. Fil file iricek vaḳt-i sitīz
Urdılır kibrite sūzān odı tīz

3011. Dutışup kibritle gevher ḥible
Ḳopdı yir yüzinde nā-geh zelzele

3012. Havlden ḳaldı serā sīme felek
Sīdede çāk oldı ḳorḳudan yürek

3013. Göge çıkdı şu'le ṭağıldı şerār
Ra'd öninden yir oldı bī-ḳarār

3014. Ḳaldı ḥayrān göz ḳulaḳlar oldı ger
Diyeyidüñ kim ḳıyāmetdür meger

3015. Filler od heybetinden ol zamān
Ürkiben mecmū' i ḳaçdılar devān

3016. Düşdi filüñ her biri bir bīşeye
Āferin ḫoş rāy ü key endīşeye

3017. Rāyıla her işe çāre bulınur
Kişi ḳadri dānişile bilinür

3018. Çün ṭagıldı fil ḳaldı Fūr Şāh
Ṣaldı anuñ üstine İskender sipāh

3019. İki düşmen birbiriyle idüp berd
At ayağından göge dikildi gerd

3020. Birbirine irdi leşker fevc fevc
Ḳān- revān oldı arada mevc mevc

3021. Baḥr-ı ḫūnıdı ṣanāsın rezm-i gāh
Tozdan olmışıdı belirsüz mihr ü māh

3022. Ḳan buḫārından belürmezdi sipihr
Ata oğul birbirine itmezdi mihr

3023. Başıdı her ḳende kim irişe na'l
Ḳāndan olmışıdı kūh-i deşt la'l

3024. Diyedün almas yağdurur seḥāb
Yā havādan dökilür berr-i ' uḳāb

3025. Şāh arada şöyle kim ceng-i peleng
Düşmenüñ ḳānına tīz itmişdi çeng

3026. Ṣaf yıḳardı nireye kim itse ' azm
Cān yaḳardı kimüñile ḳılsa rezm

3027. Ḳorḳandı oḳ-ı sahmından ḳader
Hem ecel iderdi rumḫından ḥazer

3028. Meymene hem kalbi gāhu meysere
Ḳılıcından oda yandı yiksere

3029. ' Āḳibet çün irdi tayıdı İlāh
Fūr-ı Hindīye muẓaffer oldı şāh

3030. Kime kim tā'id-i Ḥaḳḳuñ yār ola
Āteş-i sūzān aña gülzār ola

3031. Her kimün kim Ḥaḳ ide baḫtın bülend
Kimesneden irmeye aña güzend

3032. Fūr döndi tāli' in çün gördi şom
Sürdi kerem ardınca anuñ sālar-ı Rūm

3033. Ḳaçamadı Fūr k' irmişdi ḳażā
Ārī iẕaca' el-ḳażā żāḳe'l-feżā

3034. İrdi vü bir ḍarbıla ol demde hem
Bāşını gögsine dek ḳıldı ḳalem

3035. Zaḫm yidi Şāh Hindū ser-nigūn
Düşüp ol dem oldı ġarḳ-ı ḫāk-ı ḫūn

3036. Ger gedādur eger şāh-ı cihān
Ṭoprağ altında olur cümle nihān

3037. Ṭoprağ altında ne vardur kim bile
İşbu söz ser-riştesini kim bula

3038. Saña dünya mihr ide ṣanmağıl
Nīşdur nūşine hīç el ṣunmağıl

3039. Kimleri yir işbu tīre ḫāk-i kūr
Kimleri yire ṣoḳar eflāk-ı kūr

3040. Ḳahr ider mihr-i zaḫm urur sipihr
Kim ne bunda raḥm var ne anda mihr

3041. Bir iki gün dut ki döneḳ buldı baḫt
Aṣṣa ne çün ayruğuñdur tāc ü taḫt

3042. Bunda biñ yıl ger imāret idesin
Bir nefesdür çünki bundan gidesin

3043. Çünki bu yirden ḳoyup gitmek gerek
Gitmedin key yarağın itmek gerek

3044. Ölmedin gerek ḳayguda olasın
Ne gele senden ayıt çün ölesin

3045. Sen beşer kendü işüñi bīş ü kem
Kimseyiçün yimeye kimesne ġam

3046. Ben ki bu naḳşıla dīvān bağlaram
Kendüzümi dirliğümde ağlaram

3047. Bini benden ṣoñra tā ḫod kim aña
Yā teraḫḫum kim ide bir gün baña

3048. Sözümü cān ḳulağıyla ḳıl semā'
Bu tene cānuñ dimedin el-vidā'

3049. Ben ṭarīḳat şerḥin iderem saña
Bu ḥikāyet bir bahānedür baña

DER- TEMSİLVE ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

3050. Fūr-ı Hindī nefs-i emmāredürür
Kim elinde kişi bī-çāredürür

3051. Filler nefsüñ ḳuvāsıdur yaḳīn
'Aḳl İskenderdür iy dānā-yı dīn

3052. 'Aḳl nefsüñ şerrini iderse def'
Pāẕişehsin dünya 'uḳbā saña nef'

3053. Merci'üñı itdi Ḥaḳ dārü'n-na'īm
Cāvzān ḳalduñ ol arada muḳīm

3054. Giydügün nūr oldı yidigüñ sürūr
İçdügüñ ḳamu şarāb oldı ṭahūr

3055. Vāy nefs iderse 'aḳluñı zebūn
Dünya vü 'uḳbāda olduñ ser-nigūn

3056. Oldı yirüñ cāviẕān nār-ı ceḥīm
Yidigüñ zaḳḳum içdigün ḥamīm

3057. Göñliñi bağlamağıl sen bu yire
'Āḳıl ol kim bunı okmaya yire

3058. Ol ki burada sevine yir yirine
Bī-gümān bir gün ola kim yirine

3059. Var ise göñliñde sinüñ mihr-i cān
Bir yire var ki anda esmez mihricān

3060. Tāzedür bāğında dā'im berk ü bār
Bī-ḫazāndur anda olan nev-bahār

3061. Ne ölüm var anda hergiz ne elem
Ne kimesne ḳoḳudandır ne olam

3062. Ol maḳāma var ise cānuñda şevḳ
Ḳıl Ḥaḳḳuñ emrin göñül boynına ṭaḳ

3063. يفعل الله ما يشا د ي iy mürīd
Tā murāduñ vire يحكم مايريد

3064. Aḥmedīye iy kerīm ẕiye'l-minen
Destgīr ol dünya vü 'uḳbāda sen

3065. Nefs ālāyışın andan zāil it
Göñline ünsüñ ṣafāsın ḥāṣıl it

3066. Dehşetin sür 'aḳlına bāğışla ṣaḥv
Eyle andan 'ādet evṣāfın maḥv

3067. Raḥmet it ana ki fażluñ çoḳdurur
Senden artuḳ hīç ümidi yoḳdurur

DĀSTĀN-I EJDEHĀ KÜŞTEN-İ İSKENDER DER-HİNDŪSTĀN

3068. Ṣubḥdur iy mürġ-i ḫoş-gū sāz ḳıl
Sūzıla her perdede āvāz ḳıl

3069. Söyle bir dāstān ki rūḥı ḳıla şād
Kim var edvāruñ başı dāstān-ı yād

3070. Kim bilür kim niçe döndi döne devr
Ne gerān vardur bu deryāya ne ġavr

3071. Her nefes bir levne döner rūzigār
Her naḳḳaş bir naḳş ḳılur āşikār

3072. Ġam yime bir iki gün ol şādkām
Fikrin encāmuñ unut nūş eyle cām

3073. 'Āḳıbet fikrinde ḫūn olur ciger
Bī-ḫaber olsañ yig andan bī-ḫaber

3074. Bī-ḫaberlik ḳurtarur senden seni
Pes ḳamu ṭa'atdan efẓel bil anı

3075. Ma'ü menlik saña olmışdur ḥicāb
Gider anı kim bulasın fetḥ-i bāb

3076. Gerçi temizüñ maḳāmı oldı ṣaḥv
Senden ol yig k' ola bu evṣāf maḥv

3077. Sāḳi gül çehre bir gülgūn ḳadeḥ
Ṣun elüme k' andan ala cān ferāḥ

3078. Bir nefes ḫoş ol ki bu gerdende dehr
Ḳahramañları ide vü itdi ḳahr

3079. Ol ki bāş çekmişdi dün eflākdan
Uş bugün baş kulduramaz ḫākdan

3080. Şol k' aña iri gelürdi dün ḥarīr
Uş yatup bugün yir altında çürir

3081. Zerre zerre ṭoprağı itseñ keleb
Ṭoludurur zülf ü ḫāl ü ḫaṭṭ ü leb

3082. Bir nigāruñ zülfidür baḳ sünbili
Bir semenber yüzidür görgil güli

3083. Servi bir dilber müyında nedür nişān
Nār bir bī-dil yüregidür 'ayān

3084. Bitdügi yir yāsemenle behmenüñ
Ṭoprağıdur Erdevān ü Behmenüñ

3085. Bir kerīmüñ pençesi dest-i çenār
Bir faṣuḥuñ dili süsen āşikār

3086. Naḳżdurur ḳamu devr itdügi ʿahd
Zehrdürür dehr düzetdügi şehd

MAṬLAʿ-I DĀSTĀN

3087. Nevbetin çünkim düketdi Fūr-ı Hind
Oldı Ẕü'l-ḳarneyne fermān Hind ü Sind

3088. Miġferi indürdi geydi tāc-ı key
Aldı Cem taḫtında eline cām-ı mey

3089. İçdi nūş-a-nūş oldı şādkām
Çünki nefsi ṭayyibü'l-vaḳt itdi cām

3090. Fūrdan alduġı mülk-i māl ü zer
Laʿl ü muru varıdı yāḳut u güher

3091. Daḫı ne ki aldı şāh nīk-nām
Ḫalḳa inʿām eyledi ol göz tamām

3092. Virmek içündür bu mülk ü genc ü māl
Virmeyicek renc olur vebāl

3093. Yi vü yidür çünki bulduñ māl ü genc
Yoḫsa olur ol ṣoñra saña mār ü renc

3094. Key ṣaḳın key żāyiʿ itme rencüñi
Sen gider kimseye ḳoma gencüñi

3095. Māl kim sin yimiyesin mārdur
Gül ki sen ḳoḳulamazsın ḫārdur

3096. Vāruñı key yoḳlulara ḳılġıl sebīl
Çün işitdüñ بشر وما لك الخبال

3097. Kişi k' anda olmaya dād u dehiş
Gelmeye anuñ elinden hergiz iş

3098. Cehd it ḫayrıla ol dünyada yād
Dileriseñ k' olasın ʿuḳbāda şād

3099. Her ki anuñ key adı ḳaldı ölmedi
Tāzedürür ʿömr bāġı ṣolmadı

3100. Çend kerret çünki devr itdi sipihr
Sāye mīzān burcına düşürdi mihr

ṢIFAT-I ḪARĪF VÜ İSTİVĀ-İ LEYL Ü NEHĀR

3101. Gice gündüz rāst mīzān oldılar
Çün terazu keffesine geldiler

3102. Ḥulle-i bāġ olmışıken sebzegār
Oldı Ḥaḳ fermānıyla zemigār

3103. Oldı minārenüñ ṭalı zerfişān
Güher bāye dögşirildi arġavān

3104. Ḳalmadı gülzārda berk ü nüvā
Başladı kāfūr saçmaġa havā

3105. Sindeden bir kişi geldi nā-gehān
Yir öpüp didi k' iy şāh-ı cihān

3106. Ḫalıḳuñ ḫalḳınasın feryādres
Sensüz olmasun bu ʿālem ber nefes

3107. Ḳopdı Sind ilinde bir ner-ejdehā
Kim deminden kimesne olmaz rehā

3108. Dütününden ḳarara yandı nebāt
Aldı ḥayvāndan anuñ zehr-i ḥayāt

3109. Çıḳar aġzından nefes ursa semūm
Ḳoḳısı irdükde olur seng-mūm

3110. Ḳuşı indürür havādan ursa dem
Ṭarta bir ferseng yirden vaḥşi hem

3111. Fil gelse buraya yā yer şīr
Dem uruban yudar iy şāh-ı dilīr

3112. Ḳıldı bir iḳlīm vīrān ser-te-ser
Çāresini şāh ide anuñ meger

3113. Ger ḳala bir yıl daḫı ol ejdehā
Şarḳ u ġarb olmaya şerrinden rehā

3114. Bu sözi çünkim tamām işitdi şāh
Sind iline rāst itdi ʿazīm-i rāh

3115. K'ejdehāyı ide ol yirde helāk
Ol belādan ḳıla ol iḳlīmi pāk

3116. Söz öküş çün Sinde geldi şehriyār
Ejdehāyı ṣordı ḳanda ider ḳarār

3117. Ejdehā durduġı ṭāġ altında şāh
Ḳondı vü şāhıla çoḳ ḫaylü sipāh

3118. Ṣordı evvel çünki oldı çāreger
ʿUżv ʿużv ol ejdehāyı ser-te ser

3119. Bes bir ulu ḳangıl düzdi nīk-baḫt
Taḫtadan baġlatdı anuñ üstünde taḫt

3120. Düzdi aġaçdan taḫt üzere tācver
Ḳırıla bir ev sıvanmış ser-te-ser

3121. Biñ demür çengāl düzdi tiz ser
Kim kılurdı her biri taşdan güzer

3122. Virdi her çengāl içine āb-ı zehr
K'ejdehā zaḫmıla derhāl ola ḳahr

3123. Ḳamusın ol ive berkitdürdi şāh
Her yañadın çünkim oldı kīne h'āh

3124. Pes getürdi iki öküz zürmend
Ḳıldı evi ḳañlıyıla anlara bend

3125. İki ḳapu düzmişidi şāh aña
Her biri niçün diyeyüm ben saña

3126. Biri anıñçün ne kim o küz-i şehriyār
Süre ol şu' bān itdikde şikār

3127. Biri k' anları yüdarken ejdehā
Şāh andan çıḳıban ola rehā

3128. Yidi şeh tiryāḳ dert mindi deve
Ṣığınup Allāha girdi ol eve

3129. Her ki aña ṣığına żayi' olmaya
Ejdehā gāmına düşe ölmeye

3130. Şol zamān k' urdı nefse bād-ı seḥer
Ṭağa sürdi ḳanglıyı ḫurşid-fer

3131. Ejdehā ḳaṣdine çünkim itdi ḫīz
Kim cihāndan şerri def' ide nīz

3132. Memleket bī-şek belā dāmındadur
Şāh olan ejdehā kāmındadur

3133. Şāh oldur k' idicek ser-tīz ceng
Döymeye cengine ser-tīz peleng

3134. Vaṣfını işidīben rā'sen –be-rās
Ejdehānuñ küdesin itdi ḳıyās

3135. Kangılı öyle düzmişdi pür-hüner
Kim anı yudamıyaydı cānaver

3136. Çün ḳoḳu aldı bulardan ejdehā
Zehr şaçageldi ḥamle itdi şahā

3137. Ol ḳapuyı ki öküzi sürerdi şāh
Yapup oturdı Ḥaḳḳı itdi penāh

3138. Cānaver yāḳın gelicek urdı dem
Kim yuda ol cüft ü ol kanlıyı hem

3139. Yudar öküzlerü ḳañlıyı tamām
Ḳalıp ağrında anuñ oldı aña dām

3140. Bitdi ol çengellere nedāmına
Zīr ü bālā birikinin kāmına

3141. Ḳañlıya dikildi iki çanesi
Oldı vīrān mağz u dīde ḫānesi

3142. Ağzını açduḳça ol çengāl-i tīr
Başı eczāsın ḳıldı rīze zīr

3143. Çün yılānuñ dirligi bāşında olur
Bāşına irse ḫalel bī-şek ölür

3144. Açdı ṣanduḳuñ ḳapusın şehriyār
Çıḳdı kam-ı ejdehādan berī-vār

3145. Çekdi Ḍaḥḥāḳı ḳılıcın cem-nijād
Ḳıldı nuṣret virenüñ adını yād

3146. Ejdehāya şöyle bir zaḫm urdı şāh
K'āferin itdi eline mihr ü māh

3147. Pes eline yāyın alup şīr-i ceng
Ejdehāya urdı bir tīr-i ḫedeng

3148. Ol hedengiñ yarasından cānaver
Oldı garḳ-ı ḫāk-ı ḫūn-āb ciger

3149. Virdi ol zaḫmıla cānın ejdehā
Kimseyi itmet ecel ceng-i rehā

3150. Ger peleng ü şīr ü ger yer ü neheng
Çāresüz ḳalur ecel ṣunduḳda çeng

3151. Mūm iderken zūr ile pūlādı şāh
Ejdehāyı ḳanlıla aladı şāh

3152. Lā-büd aldı ejdehādan ol damār
Zānla anuñ elinde öldi mār

3153. İtse anı Behmen bigi etiyle ṣayd
Ne k' olurdı anuñ kāmına ḳayd

3154. Vardurur her nesnenüñ bir āleti
Bī-şek anun andan olur āfeti

3155. Çāresin her nesnenüñ bilseñ gerek
Pes anuñla def' ini kılsan gerek

3156. Gerçi şāhın cild olur tīz-per
Bulamaz it itdügi ṣayda ẓafer

3157. İt de gerçi tiz olur dendān ü çeng
Ḳuş gibi nice hevāda ḳıla ceng

3158. Çün işitdük ki ejdehāyı şehriyār
Ḳāñlıla mı nicesi itdi şikār

3159. Sen daḫı ḳāñıyla it ḫaṣmı sayd
K' ejdehā yiye orada damuña ḳayd

3160. Gerçi kim çoġ ola sende zūr u tāb
Ṣabr it her işde ḳılmaġıl şitāb

3161. Ṣunmagıl fikr itmedin her işe el
K' olur evvel fikretü āḫir 'amel

DER-TEMS̱İL-İ VÜ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

3162. Ḫāṭıruñdur sind ü şeytān ejdehā
Def' in itmezseñ ḫaṭādurur ḫaṭā

3163. Ḳıl anı lā-ḥavle zaḫmıla tebāh
Olduñ İskender gibi her mülke şāh

3164. Nefse cehd it bī- feżāyil ḳalmasun
Sa' i ḳıl k' ehl-i rez̤āyil olmasun

DER- BEYĀN-I ECNĀS-I FEŻĀYİL

3165. Oldur ecnās-ı feżāyil bil yaḳīn
'İlm-i ḥikmet daḫı 'adl iy pāk-i dīn

3166. 'İffetü daḫı şecā' at cinsi hem
Dörd olur bilgil ḳamu bī-bīş ü kem

3167. Bu feżāyil sende ger olursa cem'
Olasın Ḥaḳ nūrıla tā bende şem'

3168. 'İlm-i ḥikmetle göñül rūşen ola
'Adlile cān menzili gülşen ola

DER-BEYĀN-I 'İFFET EZ- ECNĀS-I FEŻĀYİL

3169. 'İffetile kişi olur nīk-nām
Hem şeca'atle bulinür cümle kām

3170. Bu didigüm ḥikmetüñ ecnāsıdur
İşid envā' ını daḫı iy sūz-i dür

3171. Ḥikmet iki ḳısmdur biri naẓar
Birisi daḫı 'amel iy pür-hüner

3172. Ḳim ki 'ilm-i naẓarla ad olur
Cümle enva' ı nyażıyyat our

3173. Hem daḫı 'ilm-i ilāhidür yaḳīn
Daḫı hem 'ilm-i ṭebayi' dür hemīn

3174. Oldı envā' -ı 'amel iy pür-hüner
'İlm-i menzil hem siyāset hem siyer

3175. Var siret-i 'ilmin kim ol aḫlāḳdur
Bir bir aydeyüm işit iy sözi dür

DER-ŞERḤ-İ ŞECĀ'AT EZ- TEHZ̄İB-İ AḪLĀḲ

3176. Ol dem olasın şecā' atda dürüst
Kim s̱ebātuñ olmaya hiç işde süst

3177. Varsa 'aḳlun yil bigi olma bī-s̱ebāt
Pāydār ol ṭāġ bigi isderseñ necāt

3178. Bād çünkim bī-s̱ebāt olup eser
Her nere rev oldı adı vü ḫāk-ser

3179. Ṭaġlar oldıġıçün s̱ābit ḳadem
Buldılar evtad-ı 'ālemle 'alem

3180. Nefs-ı duñ itme bülend it himmeti
Kişinüñ himmetle artar rütbeti

3181. Ger dilerseñ ola saña necāt yār
Ḳıl tevāżu' la taḥammül iḫtiyār

3182. Bī-taḥammül kişi olur bī-hüner
Bī-tevāżu' kişi şeyṭāndan beter

3183. Kişi ki anda olmaya ḥilm ü sükūn
Ḳamu işi olur idbār ü cünūn

3184. Her kişide kim ḥamiyyet olmaya
Kemdür uludan egerçi ölmeye

DER- ṢIFAT-I ḤAYĀ
EZ- MEKĀRİM- İ AḪLĀḲ

3185. 'İffetüñ varsa gerek sende ḥayā
Bī-ḥayā şeyṭāndur insān kim diye

3186. Bī- ḥayālıḳdur aña kibr itdüren
Kibrdür ḥażretden anı atduran

3187. Çün ana ḫayr didi ol la' neti
Ḥaḳdan işitdi 'aleyke la' neti

3188. Nedürür nefsüñ kemāl-ı rıfḳ-ı ṣabr
Pes nedür ṭabı' -ı peleng ü ḫuy-i yer

3189. Kendü kibridür pelengi k' itdi ḫāk
Kendü ḫuyı ḳıldı hem yeri helāk

3190. Rāḥat isterseñ ḳanā' at eylegil
Kendüne anı ṣan' at eylegil

3191. Bī- ḳanā' at ṭoḳluğında aç olur
Ger cihān anuñsa hem muḥtāc olur

3192. Çün ḳanā' at getür lā-yenfeni ola
Anunıla ṭoymayan kişi aç öle

3193. 'İffetüñ nedür seḫā pīrāyesi
'Afv ne olur saḫī ser-māyesi

3194. Kimde 'iffetle mürüvet olmaya
Bī-şek ol ehl-i fütüvvet olmaya

3195. Ben ki bu yolda kemer bağlamışam
Ṭaḳatumca her işi anlamışam

3196. Ḥasr ehlinde mürüvvet görmedüm
Birini ehl-i fütüvvet görmedüm

3197. Ne mürüvvet ne keremden var eser
Kimiyādur bu vü ol 'anḳā meger

3198. Yidi kerim ol kerim ki adıydı kerem
Kime ṣorarsam anı dir kim kerem

3199. Ger saña yoldāş olur ise feda'
Tā ebed cānuña irmeye feza'

3200. Bī-vere' olana ḫod 'ayb ol yiter
Kim behāmīden daḫı olur beter

3201. Var ise 'adlün gerek sende vefā
Bī- vefādan kimesne bulmaz ṣafā

DER- ṢIFAT-I 'ADL EZ- ECNĀS-I FEŻĀYİL

3202. 'Adl oldur k' ay ü gün ḥaḳḳın bile
Pes aña lāyık mükāfatın ḳıla

3203. Pīşe ide ḥüsn-i ḫulḳ ü şefḳati
Ḫalḳ ile ḫulḳı ile ola ülfeti

3204. Hem tevekkülde ola 'azmi dürüst
Hem meveddet 'aḳdini itmeye süst

3205. Ḥākime inṣāf lāzımdur yaḳīn
Tā ola kāim umur-ı mülk-i dīn

3206. Şimdi görinmez bu inṣāf ü vefā
Biri sīmürğ oldı biri kimyā

3207. 'Adıla 'adet ne teslim ü rıżā
Her işe ki anı ḳadarladı ḳażā

3208. Daḫı hem ṭā' at gerek hem mḳıyād
Kim bula dünyada 'uḳbāda murād

DER- TAḤRĪŻ BER- MEKĀRİM-İ AḪLĀḲ

3209. Bu seyirle ger sen ülfet bulasın
Maḥrem-i ḫalvetiñe üns olasın

3210. Nefs ki ola bu ṣıfat aña bezek
Lāyıḳ olur k' ide aña secde melek

3211. Ger behimiyyetten isterseñ necāt
Sende cem' ola gerekdür bu ṣıfāt

3212. Oḳ gibi ṭoğru bu işlerde tamām
Kim idesin Ḳa' be –i Ḳavseyni maḳām

3213. Kimde kim yoḳ bu ṣıfatlar fi-l-meṣel
Rāst gele na' amdır bil hem eżel

3214. Aḥmedinüñ her ki sözin diñleye
Nicedür ḳanun-ı devlet añlaya

3215. Ol didigü yolı gözle iy ḥakīm
K' oldurur sini şek ṣırāṭ-ı mustāḳīm

3216. Gerçi anuñ sözinde yoḳdurur ḫalel
Sözile olmaz 'amel vācip 'amel

3217. Ḥüccetile ṣābit olur müdda'i
ليس للا نسا ن الاما سعي

DER- MŪNĀCĀT VŪ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

3218. Çünki virdüñ bize 'ilmi iy Lem- Yezel
Luṭf it rūz eyle tevfīḳ ü 'amel

3219. Ol k' aña tevfīḳi sen itdün refīḳ
Maḳṣad ü maḳṣūdına buldı ṭarīḳ

3220. Biz kimiz bāri vü bizden ne gele
Bize leṭāfüñ gerek hem-rāh ola

3221. Ḳamulara çünki sensin çāre pes
Ḥālimüz saña iderüz 'arż bes

3222. Ġuṣṣa odında yanup bi-çāreyüz
Yir yüzinde yil gibi āvāreyüz

3223. Luṭfuñuñ nażlı ḳapusın bize aç
Odumuza bir kerem ṣuyını saç

3224. İy ki sendedür celālile cemāl
Nūr-ı ışrāḳıyla vir baña kemāl

3225. Cism-i cānumdan sen it āfāt-ı dūr
Nūrıla it rūşen beni iy nūr-ı nūr

3226. Nefsümüzi nūr-ı ʿilmiyle beze
Raḥmetüñ āsārını feyż it bize

3227. Öyle it fażluñla iy ehl- i kerem
Bini kim ol nūr baḥrine girem

DĀSTĀN-I REFTEN-İ İSKENDER BE-CEZĀYİR-İ HİNDŪSTĀN VŪ DĪDEN- İ ʿACĀYİB

3228. Yatma dur iy bülbül-i ʿarş āşiyān
Ḫoş meʿāniyi bediʿ eyle beyān

3229. Yatma çünkim çıḳdı mıṣbāḥ-ı ṣabāḥ
K' evüñi ḳılḳ oldı miftāḥ-ı felāḥ

3230. Necm-i s̱āḳıp kim züḥaldür çün çerāġ
Götürüp nūrıla tābān oldı ṭāġ

3231. Saʿd-i ekber müşteri uş virdi nūr
ʿĀleme ṭoldurdı rāḥatla sürūr

3232. Ṭutıban mirrenc-i tiġ ābgūn
Ḳıldı gice rāyetini ser- nikūn

3233. Ḳavs burcından çıḳup zerrīn siper
Ṭoldı yir burc-ı ṣedef gibi güher

3234. Geldi zühre anuñla zerrīn āyine
Ḳıldı sīmīn yir yüzin her āyine

3235. Vardı esed burcında nihān oldı māh
Bir yana daḫı ʿUṭarid ṭutdı rāh

3236. ʿĀleme çün mihrile urdı ṣubḥdem
Pür-ṣafā ol ṣıdḳıla oldı ṣubḥdem

3237. Gice gitdi geldi ṣubḥ dil-fürūz
Żulmet eksildi vü rūşen oldı rūz

3238. Sen daḫı ger ṣıdḳıla dem urasın
Ṣubḥ gibi ḫoş ṣafālar göresin

3239. Ṣunʿ Ṣāniʿde ʿacāyible ʿiber
Çoḳdurur andan bize virgil ḫaber

3240. Geh ṣenāniʿ ḥālini ḳılġıl ʿayān
Geh bedāyiʿ ṣūretin itgil beyān

3241. Tā es̱er niceydügini gibi bilevüz
Pes müʾes̱s̱ir Fikrin andan ḳılavuz

3242. Çün müʾes̱s̱ir bilinür olsa es̱er
Pes bize virgil es̱erden sen ḫaber

MAṬLAʿ-I DĀSTĀN

3243. Çün Sikender ejdehāyı itdi helāk
Ḳıldı anuñ şerrinden ol iḳlīmi pāk

3244. Diledi anda ne kim baḥr ü ber
Yüriyüp ḳıla temāşā ser-te-ser

3245. Çoḳ gemiler düzdi kim baḥra gire
Ol deñizde ne ʿacāyib var göre

3246. Ṣāniʿi bile ṣenāyiʿ göriben
Mibdiʿ añlaya bedāyiʿ göriben

3247. Gice gündüz çünki işleyüp müdām
Ol gemiler kim didi oldı tamām

REFTEN-İ İSKENDER BE- CEZĪRE-İ RĀYİC

3248. Rāyic adlı bir cezīre vardı şāh
Varıban ḳurdurdı anda bārigāh

3249. Pes buyurdı k' ideler ol yire ṣayd
Ḳılalar her nesne ki bulma Ḳeyd

3250. Pes getüreler şehā ki ol kārdān
Ḳamusınuñ ṣūretin göre ʿayān.

3251. Añlaya her birinüñ ḫāṣiyyetin
Fikr idüben bile māhiyyetin

3252. Göriben anuñ ʿācib ḫılḳatın
Ṣāniʿuñ bile laṭīf-i ṣanʿatın

3253. Kim anuñ her cüzʾi birlige güvāh
Olıbānuñ dir ki lā-Rabbe sivāh

3254. Varlığından birliğindendür beyān
Żerre żerre yir ü gök görgil ʿayān

3255. Çün naẓarla buldı temiz ādemi
Yüz naẓar olsa gerek herbir demi

3256. Ādemi kim olmaya anda naẓar
Ol behāyimden daḫı olur beter

3257. Buldılar bir nev' anda cānaver
Ṣūretile ademi tā pāy ü ser

3258. Līk ḳanatlu ḳamu şöyle ki ṭayr
Uçup iderlerdi yirden yire seyr

3259. Sözlerini kimse idemezdi fehm
Ṣāni'uñ ṣun'ine irmez 'aḳl u vehm

3260. İtdiler ḥayvāndan anda iṣṭiyād
Anı kim anuñ derindendür zebād

3261. Ol çengdür şekl ü ṣūretde yaḳīn
Farḳ ara yirde 'arkdurur hemīn

3262. Bir çengü daḫı itdiler anda şikār
Kim ḥavāda uçarıdı mürġvār

3263. Çünki ḳüdretde tüvānādur ḳadīm
Ne dilerse iḥdāṣ ider ol ḥakīm

3264. Fıṭrat u Allāh naḳşına ḳılgil nigāh
Kim göresin nice olur kārgāh

RESĪDEN-İ İSKENDER BE- KŪH-İ MĀRĀN

3265. Buldılar bir ṭaġ ol yirde ulu
İçi ol ṭaġuñ yılanıla ṭolu

3266. Her yılanı ejdehā girdāridi
Fil gelse yolına yudar idi

3267. Līk ol ṭaġ olmışıdı anlara dām
Oradan ṭaşra uramazlardı kām

3268. Varamazdı kimse ol ṭaġa yaḳīn
Anı ayruḳdan görürlerdi hemīn

3269. Kim yolu ṭāş u ḳaya idi tamām
Oda yānār idi ol ṭaşlar müdām

3270. Ne 'acāyib ḫilḳat ü fıṭratdurur
Nice ḳuvvet nicesi ḳüdretdürür

3271. Ol yılanlar birbirin yirdi müdām
Kim bulamazlardı daḫı ayruḳ ṭa'am

VASF-I ṬŪTĪ Kİ DER- HİND YĀFTEND

3272. Anda hem bir nev' ṭūṭī buldılar
Dāne saçıp anı dāma aldılar

3273. Kişi her dilde ki söylerdi kelām
Döndürüp aydürdi anı ol tamām

VAṢF- I DIRAḪT-İ KĀFŪR Kİ DER-ĀN CEZĪRE BŪD

3274. Buldılar bir nev' aġaç anda hem
Ṣarıġ anuñ kāfūr idi ser- tā- ḳadem

3275. Her aġacuñ k' andayıdı pāyesi
Biñ kişinüñ yiriydi sāyesi

3276. Līk ṭoluyıdı ucdan uca mār
Ejdehā gibi ḳamusı cān-şikār

3277. Kimse yāzın anda kāfūr alamaz
Ol yılanlardan aña yol bulamaz

3278. Līk kāfūr almak isdeyen kişi
Yāzın oḳ atmaḳdur aġaca işi

3279. Oḳına her kişi adın yāzur 'ayān
İder ıraḳdan aġaçlara revān

3280. Çünki irişür ḳış u ıssı gider
Ḳalur aġaçlar yılansuz ser-te- ser

3281. Her kişi k' aġaçda oḳını bulur
Ol aġaç kāfūrı hem anuñ olur

3282. Fikrile ḳıl bu eṣerlere naẓar
Kim mü'essirden bilesin sen ḫaber

3283. Naḳşa bakup naḳşeden naḳḳaşı bil
Ṣun' görüp Ṣani'uñ fikrini ḳıl

RESĪDEN-İ İSKENDER BE- CEZĪRE RĀMİNĪ

3284. Rāyici çünkim tamāmet gördiler
Ol aradan Rāminīye vardılar

3285. Buldılar insāndan anda bī-şümār
'Avret ü er cümle 'üryān ḫ'ār ü zār

3286. Yimişidi pes yidükleri ta'ām
Fehm olunmazdı didükleri kelām

3287. Anlara görinse insāndan biri
Andan ürkerlerdi şöyle kim peri

3288. Yirden ot gibi biterdi anda zer
Çün me'ādin daḫı vardı pür-güher

3289. Ne ʿaceb āsārdur bakġil buña
Kim ḫaber vire müʾessirden saña

3290. Ger bu āsāra naẓar key ḳılasın
Ol müʾessir ḳüdretini bilesin

RESĪDEN-İ İSKENDER BE- CEZĪRE-İ VĀḲVĀḲ

3291. Vardı oradan şāh baġlayup nıṭāk
Ol yire k' anuñ adıdur Vāḳvāḳ

3292. Yiri anuñ cümle rīkistān olur
Yolına peydā veren ḥayrān olur

3293. Gice yıldızla yürürler ol yolu
Kendüzinde bulamızlar menzili

3294. Biñ cezīre vardı ol yörede hem
Daḫı yidi yüz yakīn ne bīş ü kem

3295. Şehridi ser-te-ser mülk ü diyār
Ḳamuya bir ʿavretidi şehriyār

3296. Altı biñ abkār-ı gül-ruḫ ġonca-leb
Ḫıdmet iderlerdi aña rūz u şeb

3297. Çün Sikenderden işitdi ol ḫaber
Viripdi bī-hadd aña zerr ü güher

3298. Ol ḳadar tuḥfe viripdi ki şāh
Āferīn ḳıldı aña vü hem sipāh

3299. Buldı şeh bir aġaç anda bes yüce
Tāze vü ser- sebz ü ḫūb ucdan uca

3300. Dönmez idi yapraġını bād-ı vezān
İrmezidi anuñ bahārına ḫazān

3301. Ol aġaçda bir ʿaceb yemiş biter
Çün tamām olup yimişi anuñ yiter

3302. Ol yemişden Vāḳvāḳ üni gelür
Bu ne ḳüdretdür bu ne ḥikmet olur

3303. Gelicek ol ün kalur ile vebā
Daḫı ḳaḥṭ ü fetret ü dürlü belā

3304. Vaḳteha kalur ol ün ne māh u sāl
Ol ün olur kalıcak nā-ḫūb fāl

DER- ṬARĪK-İ İSTİDLĀL BER- VÜCŪD-I ṢĀNİʿ

3305. Ḫūb ferḫunde delayil ḥālini
Görüp işbu mühdeṣat aḥvālini

3306. Añlaya kim her birine bu ḫavāṣ
Niredendür nice buldı iḫtiṣāṣ

3307. Bī- muḫaṣṣiṣ çün olmaz hīç şey
Pes gerek eşyāya bir Ḳayyum u Ḥayy

3308. Kim ḳadīmü'l-zāt ola vü hem mürīd
K' ola her mevcūd ṣunʿ inden bedīd

3309. Ol aradan gidiben şāh-ı cihān
Bir yire irdi ki adıdur Betān

3310. Buldı bir ḳavm anda ṣāḥib-cemāl
ʿAvret ü er ḥüsn içinde ber- kemāl

3311. Ḳamu insān şekli illā kim müdām
Ṣaʿb ṭaġlar üzre ṭutarlar maḳām

3312. Kim oraya çıḳamaz hīç ādemi
Gör neler ḳılur yaradan ʿālemi

3313. Ḥīleyile birisin şāh-ı cihān
Dutdı dutulduġı sāʿat virdi cān

3314. Ölisine anuñ naẓar çoḳ ḳıldılar
Ḥüsnine mecmuʿ ḥayrān ḳaldılar

3315. Kārgāh-ı fıṭrata ḳılġıl naẓar
Diler isen kim ʿayān ola ḫasber

3316. Germ süribānuñ irte gice rāh
Ol aradan vardı etvārına şāh

RESĪDEN- İ İSKENDER BE- CEZĪRE-İ EṬVĀRİYE

3317. Buldı bir kavm anda bu sözi işit
Tenleri merdüm velī başları it

3318. Anlara leşker çü yākīn geldiler
Oradan anlar belürsüz oldılar

3319. Cim idügiz bildi olaruñ şehriyār
Kim Cezāyirde iderlermiş ḳarār

SUʾĀL-İ İSKENDER EZ- ḤĀL-İ DERYĀ

3320. Buldı bir pīrende şāh-ı şīr-gīr
Bes mübārek ʿaḳıl ü dānende pīr

3321. 'Ömri kerkes gibi imişdi biñe
Rūşenidi ḥāli ol yirüñ aña

3322. Yaşamaḳ kerkes gibi biñ yıl ne nef'
Çünki olmaya ecel cengāli def'

3323. Ḥālini baḥruñ bilürdi ser-te –ser
Milk ü Çinde her ne varsa ḫuşk ü ter

3324. Şāh pīre didi ne çāre ḳılam
Kim bu baḥruñ 'umḳı nedürür bilem

3325. Pīr didi Ḫıżrı ben 'āmil hem
Kim öliydi serv ü tāc-ı ümem

3326. Senciléyin meyl-i ayla oldı anuñ
Tā ki bile 'umḳ-i miḳdārın bunuñ

3327. Bir firişte geliben didi aña
Kim baḥruñ diyeyim 'umḳın saña

3328. Bir kişi Dāvud 'aṣrında meger
Ser-nikun düşdi bu baḥra bī-ḫaber

3329. Oldı üç yüz yıl iner cismi anuñ
Daḫı ḳa'rine irişmez bunuñ

3330. Bu ne mülk olur gel imdi it ḳıyās
Kim aña ne 'aḳl irer ne ḥavās

DER- İ'TİBĀR VÜ NAẒAR BER- AḤVĀL-İ 'ĀLEM

3331. İdemez keyfiyyetin kimesne farż
Ne bilür kemiyyetini ṭolu 'arż

3332. Ḳıl bu maṣnu'ata fikrile naẓar
Kim vireler saña Ṣāni'den ḫaber

3333. Ger bu eşyāda ta'ammül ḳılasın
Nicedür ḳüdret kemālin bilesin

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ-'ACĀYİB-İ DERYĀ

3334. Pes didi şeh kim baña virgil ḫaber
Kim bu deryāda 'acāyibeden ne var

3335. Encüm-i eflāk ü baḥr ü bir ḳamu
Cev be- cev neyse bilürsün iy ulu

3336. Didi kim bunda 'acāyib çoḳdurur
Şöyle kim hergiz ḥisābı yoḳdurur

3337. Bir balıḳ burada ṭutmışdur maḳām
K' uzunıdur iki yüz arşın tamām

3338. Çün görür nā-geh kimisi ol ṣuda
Ḳaṣd ider kim varup anı yuda

3339. Ehl-i keşti ṭabl urup çanıfru
Döndürürler ḳorḳudup anı girü

3340. Küde büyüklüğine itme naẓar
Kim yürekdedür ne kim varsa hüner

ṢIFAT-I ḪARÇENG VÜ ḪAṢİYYET-İ ĀN

3341. Bunda bir ḫarçeng var kim ṭāş olur
Bir nefes çün kim ṣudan taşra ḳalur

3342. Sürme gibi döküp ol ṭāşı ṭabīb
Tūtiyāya ḳatar andan bir naṣīb

3343. Ḳamu derdine gözüñ dermān olur
'Aḳl kim sun'a baḳar ḥayrān olur

DER- İSTİDLĀL BER- ṢĀNİ' BE- NAẒAR DER- ṢANĀYİ'

3344. 'Aḳl bunda nice ḥayrān olmasun
Yā nice burada 'ibret almasun

3345. Kim şu ḥayvān olur ḥayvān ḥacer
Ol ḥacer dönüp olur nūr-ı baṣar

3346. Ṭāşdan uş sürme ile tūtiyā
Gözde görürsin k' olur nūr-ı żiyā

3347. Ol ki ṭāşı nūr ider dutma şek
Kim seni daḫı idebülür melek

3348. Cehd it kim ṭoraġunı ide nūr
Ḳıla göñlüñde ne ġam varsa sürür

3349. Ḳıla sini fażlıla bir melek
K' ayaġuñ altında kala bu felek

DER- ṢIFAT-I ĀHŪ Kİ HÜNEŞ MÜŞG Mİ-ŞEVED

3350. Daḫı bir ḥayvān var işbu ṣuda hem
Kim geyige beñzer ol ser-tā ḳadem

3351. Göbeginde ḳān anun çün ḫuşk olur
Daḫı ayruḳ yire varsa müşk olur

3352. Gitmeyince buradan müşk olmaz ol
Bunda durduğımca ḳoḳu bulmaz ol

3353. Ne ʿaceb işlerdürür fikr eylegil
Ḳüdretini Ṣāniʿ üñ ẕikr eylegil

3354. Her ne kim vardur yirinde olur kemāl
Çün yirinden ayrıla bulur zevāl

3355. Ol arāda nīşe ḳoḳu almaz ol
Ḳopduġı yirde çün müşk olmaz ol

3356. Gör ol deñiz içinde bulur reng ü būy
Laʿl-kān ḳaydında olur sürḫ- rūy

3357. Ağacında ṭatlu olur her yimiş
Ger şeker olsa yirinde olur ḳamış

3358. Dürr deryāda olur vālā güher
Ṭopraġun içinde olur ḫoş reng- zer

3359. İşbu işlerden ki gördün bī-gümān
Ṣāni'uñ muḫtarlıġın bil ʿayān

3360. Kimine yirinde bağışlar cemāl
Kimine ayruḳ yirde virür ol kemāl

3361. Her ne kim var oldur işleyen ʿayān
Bu ṭabiʿat didigün sözdür hemān

3362. Her ki virürse ṭebāyiʿden ḫaber
Bil ki yoḳdur anda īmāndan eser

ṢIFAT-I NŪR Kİ BE- ṢŪRET-İ MURĠ DER- DERYĀ PĪẒĀ ŞEVED

3363. Daḫı işbu baḥrde iy şehriyār
Ḳuş gibi bir nūr olur āşikār

3364. Ḥey'eti ḳuşdur anuñ līkin başar
Ḥayrān olur nūrından itdükde naẓar

3365. Ol belüricek havā gülşen olur
Şuʿlesinden baḥr anuñ rūşen olur

3366. Mevc olur sekiz çün ola ol bedīd
Oldurur kişi necātine kilīd

DER- TAḤRĪŻ BER- İʿTĪBĀR EZ- NAẒAR BER- ʿACĀYİB-İ ʿĀLEM

3367. İşbu āsārı ger añlarsañ ʿayān
Kāmilü'l- īmān olasın bī-gümān

3368. Bilesin ol Ṣāniʿ üñ sen ḳüdretin
ʿİlmini hem daḫı mülkini bestetin

3369. Her ne kim iderse ol zībā ider
N'ola nā-zībā görürse key naẓar

3370. Güni görmediğiçün rūzkūr
Güneşüñ iremi nūrına fütūr

ṢIFAT-I MĀHĪ- İ PĪL- SER

3371. Bir balıḳ daḫı olur bu ṣuda bil
Gövdesi yılan vü līkin başı pīl

3372. Uzunı bir mil olur anuñ tamām
Yidügi ḥayvān-i baḥridür müdām

3373. Çün görürsin kārgāhı fiṭratuñ
Var ḳıyas it ġāyetini ḳüdretün

3374. Muḥdeṣātı çün gürürsin iy ḥakīm
Muhdiṣi bil kim gerek ola ḳadīm

3375. Bu ḫaberlerden ki pīr-i nām-dār
Şerḥ ḳıldı ḳaldı ḥayrān şehriyār

ṢIFAT-I MĀHĪ-İ ĀDEMĪ- RŪY

3376. Hem bulındı ol baḥrda bir cānever
Cismi balıḳ başı va yüzi beşer

3377. Ṣūreti ġayet lāṭīf ü ṭolu ḥāl
Sunʿı gör kim gösterür ol ẕü'l-celāl

ṢIFAT-I CĀNEVERĪ Kİ ŞEB DER- BERR VÜ RZ DER- BAḤR MĪ-ŞEVED

3378. Gördiler hem ol ṣuda bir cānever
Kim gice uçup ṣudan ṭaşra çıḳar

3379. Ṣubḥ olınca yürür çün ṣubḥ olur
Uçıbānuñ girü deryāya gelür

3380. Kendüzin balıḳ gibi ṣuda yüzer
Gice ḳuş gibi havāda ol uçar

3381. Bu ne ḳüdretdürür āḫir fikr it
Ādemiseñ Ḫālıḳuñı ẕikr it

3382. Ol ki gice andan balıḳ ḳanat alur
Pes havāya çıḳıban ʿulvī olur

3383. Saña daḫı virebilür bāl ü per
K' idesin Firdevs bāġına güẕer

3384. Dünyaya ḳılma ki bu zāġ āşyān
Būm ü ger kesālara olmışdur mekān

3385. Girü ol ṣuda gezerken şehriyār
Oldı bir ḥayvān öñinde āşikār

3386. K' od ururdı şu'le aġzından müdām
Her neye uġrasa yaḳardı tamām

DER- TAḤRĪZ BE- NAẒAR-I İ'TİBĀR

3387. Bu nicesi ṣun' olur ḳıl naẓar
K' ola ateş ṣuda olan cānever

3388. Odıla yili ṣu eyler ṣuyı ḫāk
Ṭolu ḳüdretdür semekden tā simek

3389. Nicedür fikr eylegil bu kārgāh
K' añlayasın kim nedür bu Bārgāh

3390. Ṣun' ına baḳ ki alasın andan nişān
Ḳüdretin gör k' anı bulasın 'ayān

3391. Ṣun' den her ne virülürse ḫaber
Ṣıdḳıla emmenādı ḳıl iy pür-hüner

3392. Gice yılduz ḳurdıni gören 'ayān
Bu ḥikāyetde niçün ṭuta gümān

3393. Ṣun' de çoḳdur 'acāyible 'iber
Sen gözüñle gör gerekmez ḫod ḫaber

3394. Issı odı sovuḳ ṣuya ḳarışdurur
İkisin birbiriyle barışdurur

3395. Yili ṭopraġıla idüp sāzkār
Dürlü nesne yāradur dānā- yı kār

3396. İşbu dördini idiben mu' telif
Naḳşları taṣvīre ider muḫtelif

3397. Renkler durur gör ne zībā vü 'acīb
Naḳşlar yazar ne ḫūb u dil-firīb

3398. Ḳanḳı naḳşa kim urur Ṣāni' ḳalem
Ne ziyāde bulınur anda ne kem

3399. Ḳanḳı rengi kim ḳılur ise 'ayān
Rūşen olur anuñıla cism ü cān

3400. Ney degüldür ṣun' yazduġı ḳalem
Ne ḫod anuñ rengidür nil ü be-ḳem

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-CEZĪRE-İ CĀBE

3401. Uġradı bir mülke daḫı orada şāh
Adı Cābe ḳurdı anda bārgāh

3402. Buldı bir ḳavm anda bī- endāze çoḳ
Yüzi boyınında ḳarnınuñ başı yoḳ

3403. Tenleri 'üryān ü pür- mū ser- te –ser
Muzıdı yidükleri vü ney-şeker

3404. Buldı bir ṭāġ orada ġāyet yüce
Ṭutar od ol ṭāġı çün olur gice

3405. Gündüz olur ḳara kü dutından ol
Kimse bulamaz aña çıḳmaġa yol

3406. Ol ṭāġun üstinde bir aḳ ḳuş olur
Kim çıḳıcak ṭaşra ol oddan ölür

3407. Ol ḳuşuñ adı semenderdür yaḳīn
Dirligi oduñ içindedür hemīn

3408. Zī 'aceb ṣun' ı zī 'ālā kārgāh
Zī yüce ḥażret zī ulu bārgāh

3409. K' anda fehm ü fikr sergerdān olur
Belki 'aḳl-ı gül daḫı ḥayrān olur

BİNĀ-İ İSKENDER ŞEHR-İ SERENDĪB- RĀ

3410. Çün ḥavāsın Cābenüñ ḫoş gördi şāh
Orada bir şehre bünyād urdı şāh

3411. Çün tamām ol şehri tertīb eyledi
Adını anuñ Serendīb eyledi

3412. Vardurur bir ṭāġ anda ser-firāz
Aġacı 'ūd otı sünbül ḳış ü yāz

3413. Ādem uçmāḳdan hubūt anda itdi hem
Ḳaldı anda andan āsār-ı ḳadem

3414. Cābede begler varıdı nām-dār
Birbirine düşmen ü nā- sāz- gār

3415. Rāy ü tedbīrile İskender tamām
Az zamānda itdi anları ḥükmine rām

3416. Rāyıla olur memleket işi dürüst
Her ki kej rāy ola olur işi süst

3417. Bir cezīre vardı Lenkāvus nām
Aña vardı Cābeden şāh şād-kām

3418. Uġradı bir ḫalḳa anda bī-ḳıyās
Cümle ʻüryān birisinde yoḳ libās

3419. Zencebilidi nebātı vü be-kem
Ṣandalu fülfül ḳaranfül daḫı hem

3420. Ol yörede bir cezīre vardı
Ṭolu şehr ü ḳalʻa vü Tīnun adı

3421. Ḳopmışdı ondan bir nerre ejdehā
Kim deminden fil olamazdı rehā

3422. Zehri seniñ ḫāre-i ḳılurdı mūm
Çün nefes ururdı eserde anda semūm

3423. Günde çün bir kez açardı ağız ejdehā
İki öküz olurıdı aña ġıdā

3424. Yolına iletürlerdi ilden her ṣabāh
İki öküzi bulmaġiçün andan felāh

3425. Çün öküzleri buluban yiridi
Yatıban tā ṣubḥa dek uyurıdı

3426. Ejdehā ḫavfla ol şehr ü diyār
Geçirürlerdi bu resme rūzigār

3427. İl ü şehr andan çekerlerdi belā
Kim vaṭandan idemezlerdi celā

3428. Nūş-i dārudur yaḳīn nūş-i miḥan
Kişiye yirinde kim ḥubbü'l-vaṭan

3429. Ney vaṭandan düşdiġiyçün cüdā
Vāy vayıla virür ʻömrin yile

3430. Şemʻ anıñçün yaḳılur ṭutma şek
K'anı Şīrīnden cüdā ḳıldı felek

3431. Ġurbete düşene kimse itmez naẓar
Gerçi ʻālim ola vü ṣaḥib-i hüner

3432. Ḫalḳ içinde olur ġarip adı le'īm
Gerçi kim ola ṭabiʻatda kerīm

3433. Ol bilür kim düşe ġurbet odına
Miḥnet-i duzaḥ nedür odına

3434. Ger tüvānā munʻim ola ger gedā
Ḥaḳ vaṭandan kimseyi itmesün cüdā

3435. Ejdehādan şeh çün işitdi ḫaber
Ol cezīreden yaña ḳıldı güzer

3436. Zift ü kibrit ü kirec getürdi tīz
Biñ daḫı ḫançer ḳamu ucladı tīz

3437. İki ulu öküz derisin ḳıldı pür
İşbu dört nesneye gel bu fikri gör

3438. Diri vaṣfında deriyi ṣubḥ-gāh
Ejdehā yolına iletürdi şāh

3439. Çünki ẓulmet gitdi rūşen oldı ḫūr
Meskeninden ḳıldı cünbiş mürġ ü mūr

3440. Ejdehā uyānıbanuñ ḳıldı ḫīz
Yürüdi ḳūt isteyü ol yola tīz

3441. Ol derileri ki ḳodurmışdı cem
Ejdehā yuddı uruban tīz dem

3442. Çün derileri yuduban döndi mār
Kim gele vü ide yirinde ḳarār

3443. Çün ruṭūbet maʻdeden ḳıldı eṡer
Ol kirecle eyledi kibrit-i ter

3444. Zift ü zemīc ü kirec kokurdı tīz
Dutuşup bir gürūh-i nār oldı tīz

3445. Ol rüṭūbetden kirec çün oldı hār
Zift ü kibrit ü ḥarāret ḳıldı nār

3446. Ejdehānuñ toldı içi sūz u tāb
Bī-ḳarar oldı vü ḳıldı ıżṭırāb

3447. Çün dolanamazdı bir yirde durup
Kendüzin ṭāşa ururdı götürüp

3448. Nice kim ururdı kendüzin yire
Ol demür geçeridi için yere

3449. Ejdehā bu resmile oldı helāk
Ḳaldı şerrinden anuñ ol mülk bāk

3450. İtdiler ol ḫalḳ şāha āferīn
Kim hemīşe şād ol şāh-ı zemīn

3451. ʻÖmrini pāyende itsün lāyezel
Devlatüne irmesün hergiz zevāl

DER-TEMṢĪL VÜ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

3452. Nefsdür teniñ didigüm fi-l-meṡel
Müḳsid ü ḫūn-ḫ˘ār u mekkar ü deġel

3486. Didiler bu ma'den-i almasdur
Kim onuñıla delinür la'l ü dür

3487. Buradadur kāni almāsuñ velî
Kimsenüñ hergiz aña irmez eli

3488. Kim bu vādî oldı şimdi ṭolu mār
Ejdehā daḫı idemez anda güzer

3489. Zehri ol yılanlaruñ kim anda var
Her neye irse eridür şem'-var

3490. İşbu vādi içinde vardur bir semūm
Kim ṭaşa uġrarsa ider anı mūm

3491. Hīç nesne almāsa idemez eṡer
Ne anı tīşe şirr ü ne ḫod teber

3492. Ḳanda bir çengāl varsa cevheri
Yonup anuñıla delerler cevheri

3493. Ol yüzer her ṭāşı vü ḳurşun alını
Ne 'aceb işlerdürür gör ol Ġani

3494. Şāh işbu sözlere gūş itdi pes
Ḳıldı almas almaġā ondan heves

3495. Didi ṣayd ehline kim idüp şitāb
Dām ḳurıban dutālar biñ 'uḳāb

3496. Biñ 'uḳābı çünki dutdılar tamām
Aç kodı anları iki gün müdām

3497. Pes olara ḳarşu pāre pāre it
Vādiye ṣaldurdı bu sözi işit

3498. Çünki almasıdı ṭolu ol dere
Çoḳ yapışdı almāsdan ol etlere

3499. Ḳuşları ṣaldurdı ol dem tācver
Vardı her ḳuş ite urup bāl ü per

3500. Ḳapdı ḳuşuñ her biri bir pāre it
Bu ne rāy ü dāniş olur fikrit

3501. Çıkdı biñ pāre it ile biñ 'uḳāb
Her ite ol ṭaşdan yapışmış bi-ḥisāb

3502. Ḳuşlaruñ ardınca ḳullar vardılar
Ḳuş ḳonan yirlerde ṭāşı dirdiler

3503. İşbu rāyıla şeh-i pîruzger
Buldı ol alması almaġa ẓafer

3504. Rāyıla her 'ukde kim var ḥallolur
Ṣāḥib-i rāy ehl-i 'uḳde ḥal olır

3505. Şehler ilerü olurdı rāy-zen
Şimdi niçün oldılar hem-rāy- zen

3506. Ol zamān başlara tācimiş hüner
Şimdi ḫāk-i pāy oldı ol güher

RESĪDEN-Ī İSKENDER BE- ḲAṢR-I BİLLÛR

3507. Ol aradan daḫı Ẕü'l-karneyn-i şāh
Kūs urup leşkerle ḳıldı 'azm-i rāh

3508. Bir cezire daḫı buldı şehriyār
Gördi onda bir yüce ḳaṣr āşikār

3509. Yılduzıla Ḳullesi hem-rāẕıdı
Biḥ-i ṣaḥra ṭāşına dem-sāzıdı

3510. Şekli güller şekli gibi müstedīr
Levni yıldız levni gibi müstenīr

3511. Ḳasr yapılalıdan çok devridi
Ṭāşı onuñ ucdan ucā billūridi

3512. Kaldı şāh ol ḳaṣr işinde 'aceb
Pes ḥakīm-i Hindi eyledi ṭaleb

3513. Şeh ḳatına geldi ol dem feylesūf
Kim ḳamu işlere bulmışdı vuḳūf

3514. Sordı aña ḳaṣr aḥvālini şāh
Ol ḥakīm aña didi iy pāẕişāh

3515. Kimse bu ḳaṣruñ içine giremez
Kimesne hem sırrına daḫı iremez

3516. Bundan artuk kim bu ḳaṣra tamām
Çü diyüben ṭopṭolu yatur 'izām

3517. Kimesne bilmez idibānuñ ḳıyās
K' ins ü cinden buña kim urdı esās

3518. Ḳaṣr uş bu ḳaṣrı yapan ḳandadur
Ḳaṣr ıssı gitdi ḳaṣrī bundadur

3519. 'Āḳibet çün ıssüz olur bu ḳaṣūr
Pes şevmek nedür 'aḳla ḳuṣūr

3520. Ṭutki olduñuz ṣudūr u yā 'ızām
Ne aşşı çün çürür ṣudur olup 'ıẓām

3521. Nef' olmaḳ ru'sü yā şudür
Çünki ḫāk ulur düş ile şüdür

3522. İşbu sözleri ideriken bayān
Şeh ḳatında feylesūf kārdān

3523. Ḳaṣrdan bir ḫalḳ çıḳdı bī- ḥisāb
Tenleri insān ü başları gil- āb

3524. Dişleri ḫançer ṣıfat ü berran ü tiyz
Ḳıldılar Şeh leşkeriyle sitīz

3525. İki leşker kinile ceng itdiler
Bir birine yir yüzin teng itdiler

3526. Tīr-i bārān idüben şeh leşkeri
Oḳa dikdiler ser-a- ser anları

3527. ʿĀḳibet çün şāhı ġālip gördiler
Çümle ḳaçup ḳaṣr içine girdiler

3528. Şeh diledi k' ol gice anda dura
Ṣubḥ ḳaṣrı alup ol ḫalḳı ḳıra

3529. Didi şāha feylesūf -ı nāmdār
Kim gerekmez k' idesin bunda ḳarār

3530. Kim ṭılısmıla yapılmışdur bu ḳaṣr
Ol ṭılısımı bozamaz geçdükçe ʿaṣr

3531. Böyledürür ol ṭılısım iy şehriyār
Kim burada her k' ide gice ḳarār

3532. Ḫ̮ʷāb u bī – ḫodlıḳ aña ġālip olur
Şöyle ki ulu gibi bī- ṭāḳat ḳalur

3533. Çün bu ḳavm anı görürler bī- ḫaber
Çıḳup iderler anı zīr ü zeber

3534. Bu sözile çün oradan döndi şāh
Rāst Çin iḳlīmine sürdi sipāh

3535. Ḳaṣdı ol kim oradan Çine vara
Görmedügi yirleri anda göre

3536. Didiler Ṭamġaça kim iy şehriyār
Şāh-ı ḳarn İskender ceng-i süvār

3537. Hind iḳlīminde yir yoḳ ki almadı
Şehr ü ḳalʿa yoḳ k' anuñ olmadı

3538. Hind ü Sindi çünki fetḥ itdi tamām
Diler uş kim ide Çin şehrin maḳām

3539. Bir melikdi ol zamān Ṭamġāç Ḫān
Kim anuñıdı Türk ü Kişmīr ü vegān

3540. Tutupdi müʿaran ol melük-i Çin
Orkenci cümle-i maşrıḳ- zemīn

3541. Çinde vardı üç yüz altmış pāre şehr
K' olmışıdı ucdan uca Ṭamġaça behr

3542. Ol ḫıṭa şehrinde olurdı māh u sāl
Günde bir şardan gelüridi aña māl

3543. Leşkerinde vardı on yüz biñ süvār
Tīġ-zen cengi ḳamusı nīzedār

3544. Çün Sikender geldügin bildi yaḳīn
İtdi göñlin ʿāḳıbet fikri ḥarīn

3545. Her işiñ ṣoñına baḳmaya kişi
Sehv olur her ne işler şeh işi

3546. Didi kim bu iş ser-encāmı n'ola
Bunda gelmekden şehüñ kārı n'ola

3547. Çünki ʿāḳıl ʿāḳıbet endīş ola
Rütbet içinde melikden bīş ola

3548. Bes dirüp ʿāḳılları şāh-ı ḫuten
Oldı İskender işinde rāy-zen

3549. Her kişi virdi aña bir dürlü pend
Kim degüldi hīç biri sūd- mend

3550. Ol kişi dünyada ehl-i rāy ola
Kim her işi fikr idüben bile

3551. İş fesādī niredendür bile rāst
Tā ṣelāḥın aña lāyıḳ ḳıla rāst

3552. Ḫastenüñ bilmek gerekdür derdi ne
Tā devā nefʿ ide anuñ derdine

3553. Bażʾ u ḳarura çü bilmeye ṭabīb
Ṣayruya andan ṣıḥḥat almaya naṣīb

3554. Çünki bilinmeye kim nedür maraż
Ne sebeb zāyil olur ne ʿaraż

3555. Çün ḥakīm aġlamaya nedür ʿīzāc
Nice aṣṣı ḳıla itdügi ʿilāc

3556. Çünki bildi Şāh-ı Çin ol cümle pend
Olmayısar hergiz aña sūd-mend

3557. Ṭutmadı sözin kimin key söyledi
Kendü āḫir böyle tedbīr eyledi

3558. Kim baş indüre şehün fermānına
Tā güzend irmeye şehden cānına

3559. Anuñ içün kim Sikender cengini
Görmişidi daḫı āhengini

3560. Bilüridi nireye k' ol nāmver
Varsa hem-rāh olurıdı aña ẓafer

3561. Her kişi k' ideridi ānunıla ceng
Arslan olsa ölürdi yiri kūr-i teng

3562. Kendüden uluya iden pence tīz
Kendünüñ cānın düşüre rence tīz

3563. Cengüne döymez diyen biriyle şīr
Ol delidür ṣanma sen atını dilīr

3564. Hem öñine geldi anuñ ol rūzigār
K' anı āzad itmişidi ol tācdār

3565. Her ki eylük ide żayı' olmaya
Eylük eyleyen yüzelük bulmaya

3566. Eylük eyle birine yüz eylük al
Didiler kim eylük eyle ṣuya sal

3567. Şimdi kimse olsa k' ola eylük işi
Gözine eylük ideydi bir kişi

3568. Tā ki baḳmayaydı ol herbir ele
Düşmeyeydi rızḳ içün ilden ile

3569. Oldı bir küşede ḫalvet –nişīn
Görmeyeydi herkesü nā- kes ü yüzin

3570. Çün şehüñ itdi ol iḥsānın zikr
Eyledi şāhā muṭi' olmaġı fikr

3571. Her ki ḫalka olmaya nīk-i şinās
Ḫālıḳa daḫı olur ol nā-şinās

3572. Kişi midür ol ki eylük bilmeye
Her ki eylük bilmez eylük bulmaya

3573. İtdeki itmek yir vefālu et biter
Pes vefāsuz kişi olur itden beter

3574. Kişi her ne kim ider anı bulur
Ger yavuzluḳ işi ger eylük olur

3575. Kimse yavuzluḳdan eylük bulmadı
Kimse eyilükden peşimān olmadı

3576. İşbu fikrünile Ṭamġāç Hān
Oldı Şāh İskendere ḳarşu revān

3577. Çünki Çin şeddine geldi pāẕişāh
Oraya irmişdi hem Ṭamġāç Şāh

3578. İndi atdan çün şehi gördi süvār
Şāh öninde yiri öpdi bendevār

3579. Bir nāvāziş itdi şeh daḫı aña
Kim anı gören kişi ḳaldı ṭaña

3580. Kime kim ersen nāvāziş it müdām
K' ide ḳulluġuña raġbet ḫāş ü ' ām

3581. Key nāvāziş bulmayınca sāz- ı ' ūd
Rāst olmaz perdede āvāz- ı sürūd

3582. Şāh- ı gül çün gösterür berg ü nüvā
Bülbüle ol şevḳ itdürür nüvā

3583. Sinüñ oldur ki aydüresün luṭfila
Sinüñ olmaz saña uyan ' unfila

3584. İy niçe işler ki luṭfila biter
İy niçe başlar ki ' unfila biter

3585. Geldi Ṭamġāçıla şehre şehriyār
Gördi bizetmiş ḳamu şehr ü diyār

3586. Ṣu gibi her yana saçılmış gül- āb
Her ṭaraf kimḫa döşenmiş bī- hisāb

3587. Ṣad hezārān nāfe- i müşk-i ḫaten
Olmışıdı ḫoş- nefes her yāñadan

3588. İrdi bāġa didüñ ürdibehişt
Yāḫud indi yire gülzār-ı behişt

ṢIFAT-I BEZM-İİSKENDER-İ ẔÜ'L-ḲARNEYN

3589. Geldi Ẕü'l-ḳarneyn şehre şāẕ ü gām
Ḫürrem oldı vü eline aldı cām

3590. Çün yüridi bāde-i ' anber- buḫūr
' Aksiyle oldı meclis ṭolu nūr

3591. Sāġar- ı zerrine içinde şarāb
Diyedüñ yāḳut ü dürr yā la'l-i nāb

3592. Bāde saçardı dem-i müşk ü 'abir
'Ūd nağme iderdi bemm ü zir

3593. Çeng inilerdi vü gülerdi cām
Ol benefşe ḳadd ü leb bu lāle fām

3594. Yüridi cāmıla yāḳut-i revān
Kim ol olur ḳuvvet ü ḳutti revān

3595. Şāh eline sundı bir sāḳi şarāb
Kim yüzi tabına döymezdi āfitāb

3596. Gül yanağında kemend-i 'anberi sen
Gāh şayd-ı cān iderdi gāh desen

3597. Ṭuta daḫı cānlara ḳanun-i şifā
Zülfi göñüllere zencir-i belā

3598. Ağzınuñ penhānı rāzın kim bile
K' āb-ı ḥayvānıdı ol küşe bile

3599. Çünki ḫoş-vaḳt oldı şāh-ı nāmver
Virdi Çin şāhına tācıla kemer

3600. Çok nüvāziş ḳıldı vü ḫoş söyledi
Girü Çini aña muḳarrer eyledi

3601. Her kime kim vardı anda ser-te-ser
Virdi şehr ü mülk ü māl ü sim ü zer

3602. Virmeyince memleket girmez ele
Vire mālın her ki diler mülk ala

3603. Memleket taḫtı ele girse beleş
Tāc urmaydı bilā şek cümle bāş

3604. Ḥalḳa çünkim bāde eyledi eşer
Gitdiler şeh meclisinden ser-te-ser

3605. Çün kişiyi ṭayyibü'l-vaḳt ide cām
Ḫoşdurur şeb ḫoş dimeklik şādgām

3606. Çün buḫār-ı mey dimāğı ḳıla germ
Gide başdan 'aḳl ü yüzden daḫı şerm

3607. Söylenen sözden gelür cāna ḫaṭar
İşlenen işden daḫı olur bim-ser

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ- BEHRĀM-I ḤAKİM

3608. Şāh ḫalvet ḳıldı vü birḳaç nedim
Çin ilinden daḫı Behrām-ı ḥakim

3609. Şeh ḥakime didi k' iy dānā-yı Çin
Kim senün fikrüñ ḫıṭayı ḳıldı Çin

3610. Her neyi kim sen taṣavvur ḳılasın
Ḥükm-i taṣdiḳ ile nedür bilesin

3611. Nedürür māhiyyetin sensin bilen
Cümle eşyānuñ ki var farḳın ḳılan

3612. Oldı göñül dünya süzinden melūl
K' anda yoḳdur fażlu ṭoludur fużūl

3613. 'Ālem-i ġayb u şehādetden baña
Söz digil kim ṭutmışam ḳulaḳ saña

3614. Baña māhiyyet nedür eyle beyān
Pes vücūd aḳsāmını ḳılğıl 'ayān

3615. Vācib ü mümkin nedür şerḥ eylegil
Mütemenni' ta'rifini hem söylegil

CEVĀB-I ḤAKİM BE- SU'ĀL-İ İSKENDER

3616. Didi var her nesnede iy biş-i bin
Bir ḥaḳiḳat k' ola anuñla ol yaḳin

3617. Adını māhiyyet urmışdur ḥakim
Ẕāt oldur çün var ide anı ḳadim

3618. Vācip oldur bilgil iy ẓıll-ı ḫudā
Kim vücūdın ẕātı ide iḳtiżā

3619. Kendüzinden ola ẕātı kendünüñ
Varlığı kimseden olmaya anuñ

3620. Mütmeni' ol ki iktiżā eyleye ẕāt
Yoḳlığını iy şeh-i nik ü ṣıfāt

3621. Mümkin ol kim ẕātı anuñ iy baḥr-ı cūd
Ne 'adem ide iḳtiżā vü ne vücūd

3622. Varlığını vācibüñ iy biş-bin
Hüccetile bileyim dirseñ yaḳin

3623. Olmasa mevcūd vācibi bellü bil
Bulmayaydı varlığa muḥdes ü sebil

3624. Çünki ḥadiṡ kendüzinden olmımaz
Vācip olmayınca varlıḳ bulmaz

3625. Lā-cerem vācibi gerekdür bi-gümān
K' ola muḥdeṡ ḳudretiyle andan 'ayān

3626. Pes vücūdı ḥādişüñ oldı delīl
Varlığına vācibuñ bī- ḳāl ü ḳīl

3627. Vācib Allāhuñ vücūdidür hemīn
Mümteni' anuñ şerikidür yaḳīn

3628. Zīr ü bāla mümkināt uş ḳıl naẓar
Yir ü gök zühre vü şems ü ḳamer

3629. Mümkine çün kendüden yoḳdur vücūd
Pes gerek vācibden aña feyż-i cūd

3630. Tā ki ol feyżile varlıḳ bula ol
Mūcid ü icāda şāhid ola ol

3631. İşbu sözden uş yaḳīn olur saña
Kim yirile gök musbıḥdur aña

3632. Varlığuñ her zerresi bī- iştibāh
Birligine dürür Allāhuñ güvāh

3633. Mümkin iki ḳısma olur bil yaḳīn
Ḳısm-ı rūḥānī vü cismānī hemīn

3634. Ḳısm-ı rūḥānī nüfūsile 'uḳūl
K' anlara ḥissile bulunmaz vüsūl

3635. Līkin olur ẓāhir anlardan eṣer
Ol eṣerden bilr anları beşer

3636. Mādadan 'aḳl bilgülli beri
Ol ta' alluḳdan daḫı olmış arı

3637. Nefs hem bī- maddedür līkin anı
Maddeye ḳıldı mülābis ol ġanı

3638. Kim anuñ tedbīrini ider müdām
Tā kemāli ola anuñla tamām

3639. 'Ālem-i ġayb ol ikisidür hemīn
Her ne var bāḳi şehādetdür yaḳīn

3640. Ḳısm-ı cismāni nedür ol kim ḥavās
Anı idrāk iderler re'sen berāmes

3641. Ol daḫı hem iki ḳısm olur hemīn
Biri 'ulvī biri süflīdür yaḳīn

3642. 'Ulvī iki ḳısm olur hem bī-gümān
Biri encüm biri eflāk uş 'ayān

3643. Ḳısm-ı süflī daḫı olur iki ḳısm
Bir basīṭ ü bir mürekkeb ṣorsān ism

3644. Ol mürekkebdür mevālid āşikār
Ol basīṭ uş dört 'unṣur ḳıl şümār

3645. Od u yıl ü ṣu vü yir bu dört basīṭ
Emrile birbirine olmışdur muḥīṭ

3646. Ḳamusından giçerek durur zemīn
Arada bir noḳṭadurur ol hemīn

3647. Dört baḫş itdi anı ehl-i ḥisāb
Birisi ma'muru üçüdür ḫarāb

3648. İşbu ma'muri bilenler fehmile
Yidi ḳısmet eyledilervehmile

3649. Her birinüñ adın iḳlīm urdılar
Ṭolu 'arżına ser-a-ser irdiler

3650. Her birinüñ ṭolı maşrıḳdan tamām
Maġribuñ ser- ḥaddidür iy nīk- nām

3651. Bu yidide oldı maḥṣur ademi
K' oldı ol bu āferīneş ḫātemi

3652. İşbu rub' içindedür ma'mūr bes
Daḫı birini yaymaġa yoḳ dest-res

3653. Kim şemānisi yirüñ ṣovuḳ olur
Altı ay ḳış ḳarañluḳ olur

3654. Altı ay anda gice olur müdām
Gündüz olur altı ay daḫı tamām

3655. Lā-cerem orada ḥayvān ü nebāt
Ne nemā vü neşv bulur ne ḥayāt

3656. Ol cenūbı sinde daḫı altı ay
Gündüz olur dā'im ḳamusı yāy

3657. Ol iki ḳuṭbuñ yırasında āsumān
Āsiyā gibi ider gerdiş 'ayān

3658. Lā-cerem olur havā orada nār
Hergiz anda idemez kimse ḳarār

3659. Cānib-i şarḳīde ulu ṭaġlar olur
Kim ḳuş irse orada bī-per ḳalur

3660. Ṭoludur ġarb pes ẓulmetle buḫār
Daḫı bir deryā k' aña yoḳdur kenār

3661. Baḥr-ı oḳyānūs oldurır be-nām
Kim muḥīt olmışdurur yire tamām

3662. Andan oldılar deñizler munfaṣıl
Hem girü aña olurlar muttaṣıl

3663. Bu deñizler aṣlı bī-şek oldurur
Baḥr-i berri berri baḥrı ol oldurur

3664. Biş denizüñ her biri andan çıḳar
Girü andan yaña meyl idüp aḳar

3665. Bu deñizlerde cezāyir bī- şümār
Var ki yoḳ anlarda deyyār ü diyār

3666. İşbu rub'uñ daḫı k' ābād azdurur
Azı ma'mūru çoġı vīrāndurur

3667. Kimi ṭaġlardur kimi bādiye
Kimi deryādur kimi ūdiye

3668. Azıdur ma'mur çoġıdur ḫarāb
Var bu az yirde ḫalāyıḳ bī- ḥisāb

3669. Çün bi-ḥamdi'llāh var sende başar
'İbretile ḳıl bu ās̱āra naẓar

3670. Ger bu ās̱āra naẓar key ḳılasın
Ol mü'es̱s̱ir ḳudretini bilesin

DER- BEYĀN-I ṬARĪḲ-İ İSTİDLĀL
BER- VÜCŪD-I ṢĀNİ'

3671. Çünki bildüñ kendüden olmaz es̱er
Niredendür işbu ās̱ār it naẓar

3672. Bāniye bünyād olduġı delīl
Saña rehber pes varursan sebīl

3673. Bu ḳamu ās̱ārı kim gördiñ hemīn
Bir mü'essirdendür ẓāhir yaḳīn

3674. Gerçi es̱er çoḳdur mü'essir bir yiter
'Āḳıl olan sırrına sözüñ yiter

3675. İki olmaz bir gerekdür bes hemīn
Birdürür Ḥaḳ iki olmaz ol yaḳīn

3676. Vācib-i Ḥaḳ kim ḳadīm oldur 'ayān
İki olamaz bir olur bir hemān

3677. Vācip iki olsa iy dānişde melek
Her birinde ḫaṣ bir nesne gerek

3678. Tā ki birlik gide ikilik gele
Birbirinden ol iki mümtāz ola

3679. Böyle olsa olur iy ġafletden beri
İki nesneden mürekkep hir biri

3680. Ol iki cüzüñ biri ol kim iştirāk
Arada anuñladur iy fikri pāk

3681. Birisi daḫı oldurur k' anuñla
Birbirinden ol iki mümtāz ola

3682. Çün gerek terk iden vācibleri
Pes olur vāciblik anlardan beri

3683. Pes bilindi rāst kim Ḥaḳ bir gerek
Birlikile vācib ü ḳādir gerek

3684. Nice idersin es̱erden sūz-i kes
Pes mü'es̱s̱ir bilmege eyle heves

3685. Bu arada ḳalma k' āb ü kildürür
Bunda ḳalanuñ işi müşkildürür

3686. Çün daḫı yiġ yir gelürmiş ele
Buna ḳāni' kişi bī-himmet ola

3687. Nīşe sevdüñ bu heyulā gülḫenin
Gel temāşā eyle cennet gülşenin

3688. Ḳuds gülzārına ḳılursañ heves
Kendüzüñden ṭab' evṣāfını kes

3689. Şerdürür şer bī-şek evṣāf-ı şer
Ḫayr ol k' ola ıraḳ senden bu şer

3690. Arzūsın virme nefsüñ k' ol le'īm
Cānuña iy dost düşmendür 'aẓīm

3691. Nefsüñe uyma ki sini azdurur
Uyarısañ aña 'aḳluñ azdurur

3692. Nīşe bislersün anı k' ol göze mār
Ḳaṣd ider kim ala cānuñdan damār

3693. Mārdurur nefs bislerseñ anı
Ejdehā olup yudar bī-şek seni

3694. Dīvdurur nefs ider peyveste riv
Kim belāya ṣala cānuñı bu dīv

3695. Adem iseñ dīve hergiz esleme
Var ise 'aḳluñ yılānı bisleme

3696. Var aña bir nesne vir ki ol ejdehā
Ola vü sen olasın andan rehā

3697. Ger dilerseñ k' ola göñlüñ pür-ṣafā
Zinetine dünyanuñ urgil ḳafā

Ḫālıḳı gerek ḫalāyıḳdan kesil
3698. Ḳurb isterseñ 'alāyıḳdan kesil

3699. Oradan mebde'i hem añadur ma' ād
Anı eyle yād andan olma yād

DER- TEMSİL VÜ TEVḤİD VÜ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

3700. Baḥr-ı a'zamdan ki deryālar çıḳar
Hem girü ol baḥre varıban aḫar

3701. Saña ütmizüç durur key eyle yād
K' oradan mübde'i hem añadur me' ād

3702. Aña dön kim merci' oldur hem māb
Pendümi dutġil ki sözümdür ṣavāb

3703. İşbu sözler ki Aḥmedī ider saña
Tañrıdan ilhām olmışdur aña

3704. Saña ol itdügi sözleri bayān
Añladuñ ise Ḥaḳḳı gördün 'ayān

DĀSTĀN-I REFTEN-İ İSKENDER BE- MAŞRIḲ VÜ DİZEN-İ 'ACĀYİB

3705. Söylegil iy ṭūṭī-yi ṭūbī-nişīn
K' āferīn şekker söziñe āferīn

3706. Söyle söylemek saña lāyıḳdurur
Bülbil-i cān naġmene 'āşıḳdurur

3707. Sözi bugün söyle yārın kim bile
Gelmedigün geldigün sözüñ dile

3708. İy ki nice ṭūṭī-yi şekker kelām
Ḳaldı bī-nuṭḳ itmedin sözin tamām

3709. İy ki nice bülbil-i şīrīn nefes
Söyleriken taġladı dilin ḳafes

3710. Nice bugün yeşeren berg-i rezān
Yāzın olmadın ṣarardı bī- ḫazān

3711. Nice yeşerüp ḳızaran bağ u verd
Mihr-i cān esmeden oldı zār u zerd

3712. Cān nedāmetden dilerseñ k' arına
Ḳoma bugünki işiñi yārına

3713. Ger bugün fevt iderseñ işini
Göresin yārın n'olur teşvişüñi

3714. Fursatı fevt eyleme kim bu sipihr
Günde yüz dürlü döner māh ü mihr

3715. Her nefesde gösterür yüz dürlü levn
Böyle geldi böyle gidiser bu kevn

3716. Kime eyledi vefā bu rūzigār
Kim saña daḫı eyleye pāyān-ı kār

3717. 'Ahdine aldanma k' olur 'ahdi süst
Ḳavline inanma k' olur nā- dürüst

3718. Gün ki oldur 'āleme viren cemāl
Gör nice bulur küsūfıla zevāl

3719. Gice gündüz kim gelibānuñ gider
Bider küri kim nice ah eksildüp gider

3720. Güne hergün kim zevāl ider sipihr
Bu ḫayā baḳma kim var anda mihr

3721. Kim buna ṣalar anuñ aña küsūf
Hem buna virür ġurūb aña ḫusūf

3722. Bāḳi encüm bulurlar lā-mubāl
Geh hubūṭ gāh ric' at geh vebāl

3723. Çün ḥavadisden felekde yoḳ emān
Saña yirde ola mı nedür gümān

3724. Encüme kej baḳma kim ola yaḳīn
Saña sırr-ı lā-uḥibbu'l-āfilīn

3725. Her ki gider nesneye göñül vire
N' olur aḥvālini gidicek göre

3726. 'Azze olma dehr kim yoḳ anda 'ahd
Şunduġı ki zehr durur gāh şehd

3727. Böyle kim gider gelür gündüz gice
Tīz iledür sini ol ḳomaz gice

3728. Ol k' aña ḥākim gice gündüz ola
İşi bellidür ki nā-gündüz ola

3729. Dünya sevgüsini göñlüñden gider
K' ol nice kim geldi meh şöyle gider

MAṬLA'-I DĀSTĀN

3730. Çün musaḫḫar oldı şāha mülk-i Çīn
Ḳıldı ḫürrem 'adlıla ol mülk için

3731. Bāy ü yoḫsula ḳamu ḫoş söyledi
Ulu vü kiçiyi ḫoş-dil eyledi

3732. Her ki diler kim ululuḳ eyleye
Gerek ulu kiciye ḫoş söyleye

3733. Cümle ḫalḳa ḫayr ola endīşesi
'Adl yolın varmaġ ola pīşesi

3734. Neydi evvel soñra n'olısar bile
Ḫalḳa sulṭān ise Ḥaḳḳa ḳul ola

3735. Pes diledi şāh şarḳa vara
Anda daḫı ne 'acāyib var göre

3736. Çünki birkaç gün yüridi şehriyār
Bir yire irişdi çün ḫürrem bahār

3737. Ṣandalıydı anuñ aġacı vü beḳem
Behmenidi otı sünbül daḫı hem

3738. Oraya çün irdi şāh-ı nām-cūy
Bir iki gün oldı anda kām-cūy

3739. Cānı ḫoş tutmaġa cām itdi ṭaleb
Nūş ḳıldı bāde vü itdi ṭarab

3740. Çünki nūş-ā- nūş oldı şādkām
Bir kişi geldi didi iy nīk-nām

ṢIFAT-I SENGĪ Kİ BE- ZĀN CİNN VÜ 'AFĀRİT MUSAḪḪAR Mİ- ŞUD

3741. Dünki gün kim devletiyle pāzişāh
İrişüp burada dutdı bārgāh

3742. Merkebüm yitirdüm iderken ṭaleb
Uġradum bir ṭāşa yolda bes 'aceb

3743. Her zamānda gösterür bir dürlü reng
Cehd idüp anı ne āhen şır ne seng

3744. Gösterür çoḳ dürlü reng ol her zamān
Cümle-i elvān olur anda 'ayān

3745. Gāh oḳdur geh ḳara vü geh ḳızıl
Gah sarı gāh göğüñe yeşil

3746. Gice āyine gibi rūşen olur
Şu'lesiyle her ṭaraf gülşen olur

3747. İşbu sözden ḳaldı İskender 'aceb
Eyledi ol dem Aresṭoyı taleb

3748. Didi ṭaş vaṣfın ḥakīme ol tamām
Pes didi aña ḥakīm iy nīk- nām

3749. İşbu ṭāşuñ adıdurur Feyleḳūs
Çīndurur kānı bu ṭāşuñ daḫı Rūs

3750. Kimde kim bu ṭāş olursa müdām
Divler olurlar aña cümle rām

3751. Ḳankı yirde kim ola işbu metā'
Ne havām olur orada ne sibā'

3752. Daḫı ne 'aḳreb olur ne göze mār
Daḫı ne ḫod ejdehā-yı cān-şikār

3753. Līk cinniler bunuñ ḳānın müdām
Gizlü ṭutarlar ḫalāyıḳdan tamām

3754. Kimse anıñçün ẓafer bulmaz aña
Güş ṭut bir söz daḫı aydem saña

BEYĀN-I TERKĪB-İ CEVĀHİR-İ MA'ĀDİN

3755. Çünki yaġmur ine gökden āb u nem
Cem' olur cevfinde yirüñ bīş ü k[illegible]m

3756. Müddetile ider güneş aña eṣer
Kimi aḥcār olur kimi güher

3757. Çün lezic olup ḳarışmaya aña ḫāk
La'l gibi gevher olur tāb-nāk

3758. Çün lezic olup ḳarışa aña turāb
Lā- cerem kim ṭaş olur ol ḫak ü āb

3759. Pes bularuñ her birinden Girdigār
Gün-ā-gün ḫāṣiyyet ider āşikār

3760. Çün ḳılur ḳudret 'anāṣırda eṣer
Şuyı lü'lü ṭopraġı yāḳut ider

3761. Yürege ḳuvvet virür yāḳutıla
Lü'lüyü dermān ider derd-i dile

3762. 'Ömr mişbāḥına odı nūr ider
Rūḥ milkin yilile ma'mūr ider

3763. Ṣāni'uñ ṣün'i egerçi çoḳdurur
Arada hergiz gerekmez yoḳdurur

3764. Her ne nesne kim gereklü vardurur
Kārgāh-ı sun'a baḳan erdürür

3765. Ḳamusını düzdi eyle kim gerek
Pes anuñ birligine yoḳ hīç şek

3766. Çün işitdi bunı şāh-ı mülk-i gīr
Geldi bu söz aña ġāyet dil- pezīr

3767. Vardı ol kandan şeh Pīrūz ceng
Aldı almasıla birkaç pāre seng

3768. Anı gizlerdi ḫazāyinde müdām
Ġālib anuñla oldı ol cinne tamām

RESĪDEN-İ İSKENDER BE- MA'DEN-İ ḪĀR-I ÇĪNĪ

3769. Gitdi oradan daḫı şāh-ı cihān
Geldi gördi işlenür bir ulu kān

3770. K' orada toprağ çünkim od yaḳar
Ḫār-i çīnī ḥal olup andan aḳar

3771. Ḫār-i çīnī oldurur bilgil yaḳīn
K' āyine düzerler andan ehl-i Çīn

3772. Ṣāḥib-i taḳva çoğ itse aña naẓar
'İlletinden ḳalmaz anda hīç eṣer

3773. Daḫı andan bir 'aceb peykān olur
Her kime kim ire ol bī-cān olur

3774. Çünki gördi anı şāh-ı kāmkār
Didi Arisṭoya k' iy dānā-yı kār

3775. Bu filizzetüñ baña şerḥin it
Bunlaruñ terkībi nedendür ayıt

3776. Ḳamu bir ṭopraḳda nedür iḫtiṣāṣ
Kim bu nüḳre olur ol zer şol reṣāṣ

3777. Ḫār-i çīnī bunun çündür şol ḥedīd
Ol neden ḳurşun bu baḳır ḳıl bedīd

3778. İşbu yididen baña sen söylegil
Her birinüñ ḥālini şerḥ eylegil

3779. Çün ḥakīme rūşen oldı bu ḫıṭāb
Virdi ol dem şeh su'āline cevāb

3780. Kim yir altında ruṭubetle buḫār
Muḫtebis olup çün iderler ḳarār

3781. Ma'denile güneşüñ ḥarrı meger
Müddeniyle ider anlara eṣer

3782. Ol eṣerden olup ol madde laṭīf
Ġarsekfine çıḳup olur ḫazīf

3783. Bir zamān yapışup anda mekṣ ider
Pes havāsı ider ḳışuñ aña eṣer

3784. Çün ṣovuḳdan ol ġaliẓ olur tamām
Oradan düşüb ḳılur yirde maḳām

3785. Şöyle kim ḥammamlarda ṣu buḫar
Oluban ṣaḳfa çıḳup ḳılur ḳarār

3786. Ṣaḳfide aña ṣovuḳ ḳılur eṣer
Ḥall oluban girü ol ferşe iner

3787. Ġār sakfından cuḫel olup buḫār
Dönüp ider ġār saṭḫında ḳarār

3788. Rāst bir müddet orada ḳalur ol
Ma' den günden ḥarāret bulur ol

3789. Ol ḥarāret çün aña ḳılur eṣer
Müddetile ol ġaliẓ andan gider

3790. Zī-bek olur andan eczā- yı keṣīf
Cümle kükürd olur eczā- yı laṭīf

3791. Mütemezzic olıcak ol iki tamām
Ḥarr-ı ma' dinden eṣer bulup müdām

3792. İmtizācından bularuñ bī- gümān
Yir içinde olur mürekkep yidi kān

3793. Zībaḳ kibrit çün ṣāfī olur
Zībaḳuñ terligini kükürd alur

3794. Nice ki içer terligin ṣunuñ turāb
Şöyle kim anda belürmez hīç āb

3795. Şöyle kim ṣu ṭoprağın yusın alur
Mütemezzic olduḳda anı ter ḳılur

3796. Ḫaşgelīkin daḫı kibritüñ ḳamu
Zībaḳuñ terligin alur iy ulu

3797. Çün bu resme ıḫtılāṭ olup tamām
Saḳlu olalar ḫoş terlikden müdām

3798. Hem münāsip ola miḳdar u eṣer
Müddetile olur mürekkep kān-ı zer

3799. 'Āriż olsa nusḫ bulmadı tamām
Āfet-i berd aña olur sīm u ḫām

3800. Ger ḥarāretden busūt bula ol
Şol eṣerden ḳara baḳır ola ol

3801. Zibuḳ kükürd eczāsı tamām
Ḳarişup bire olmadın iy nīk-nām

3802. Çün bürūdetle yubūset bulalar
Kān içinde ḫāṣ ḳaleci olalar

3803. Andan öñdin k' evvel ikisi nusih ele
Ger bürūdet bunlara ġālib ola

3804. Çünki kibrit ola çoḳ olur ḥadīd
Zibuḳ olsa çoḳ olur ḳurşun bedīd

3805. Çün ḳızıl kükürde çü neziḥ irmedin
'Aḳd bula ḫār-ı çīnī olur yaḳīn

3806. Ol su'āle kim didüm şāhā cü- leb
Budurur va'llāhu a'lem bi'ṣṣavāb

İ'TİRĀŻ BER- ḲAVL-İ ARESTO VÜ İSTİDLĀL BE- ṢĀNİ'-İ ḲĀDİR

3807. İşbu sözleri k' Aresto itdi naḳl
Ẓāhir egerçi ḳabūl itdi anı 'aḳl

3808. Līk bundan daḫı yig söz var saña
Aydeyim ḳulaḳ ṭutarsañ sen baña

3809. Bir cism yirde görürsin bī-gümān
Dürlü ağaçlar bitüp olmış 'ayān

3810. Toprağı yirü havāsı ṣuyı hem
Bir ağaç ṣandal olur biri be-ḳam

3811. Bir ağaç şeftālu biri enār
Birisi serv olur birisi çenār

3812. Ger mü'eṣṣir olsa yil ü ḫāk ü ṣu
Kamu bir nev' ağaç olupdı iy ulu

3813. Çün ağaçlar dürlü dürlüdür 'ayān
Bil ki ayruḳdur mü'eṣṣir bī-gümān

3814. Kim bunı 'unnāb ider anı 'ınab
Anı ruṭbu düzer bunı ruṭeb

3815. Bunı eyva vü anı ālū düzer
Anı emrūd bunı şeftālu ider

3816. Toḫumsuz bir yirde dürlü ot biter
Her biri bir ḫāṣiyyet bulup yiter

3817. İşbu na'na' olur ol bādıyān
Ol nergis olur bu erġevān

3818. Çün nebātuñ ḥālini bildün yaḳīn
Bil me'ādin ḥāli kim budur hemīn

3819. Ma'dinüñ içinde bil kim ol ḳadīm
Kimini zer ider vü kimini sīm

3820. Niredendür fikr it bunca eṣer
Kimden olmışdur mürekkep bu şüver

DER- TAḤRĪŻ BE- NAẒAR-I İ'TİBĀR BER- MAṢNŪ'ĀT

3821. Mübde'i en kubedāyi' ẕikrini
Ṣāni'i en ḳov ṣanayı' fikrini

3822. Çün maṣnu'ātuñ aṣlını ḳamu
Bildüñ odu ṭoprağu yılı duru ṣu

3823. Līk her birinde var bir dürlü yeng
Daḫı bir miḳdār ü resm ü şeklü reng

3824. Daḫı her birinde var bir vaż'-ı ḫāṣ
Muhtelif keyfiyyet ü dürlü ḫavāṣ

3825. Bil ki gerek bir muḫaṣṣiṣ bī- gümān
Ki anda olmış ola bu ḳamu 'ayān

3826. Bu yaḳındur k' ol muḫaṣṣiṣ bir gerek
Hem mürid ü 'ālim ü ḳadir gerek

3827. Ol muḫaṣṣiṣ ẕāt-ı vācibdür yaḳīn
K' oldurur Ḫalıḳ ḳamusına hemīn

3828. Ḳuvvet-i fi'le yitüren oldurur
Bitüren ol hem yitüren oldurur

3829. Ḳuvvet ḳüdret anuñdur kemāl
Ṣās anuñdur Celāl ü hem Cemāl

3830. Ẕātı anuñ ayruḳ ẕevāta beñzemez
Hem ṣıfātı ayruḳ ṣıfāta beñzemez

3831. Ḥükmine irmez anuñ hergiz ḫalel
Fi'line ḳatā anuñ girmez 'ilel

3832. Vaṣfıdur ẕātı gibi anuñ ḳadīm
Żıddıdur miṣli gibi anuñ 'adīm

3833. Gerçi kim çoḳdur eṣer bilgil yaḳīn
Kim mü'eṣṣir orada birdür hemīn

3834. İki gerekmez mü'eṣṣir bir yiter
Bu sözüñ sırrına 'aḳıl olan yiter

3835. Aña kim Ḫālıḳ ola ḳüdret gerek
Nesne icād itmege ḳuvvet gerek

3836. Ḳüdret içinde çü ḳādir ola tam
Cümle maḳdurat olar andan tamām

3837. Birile çün iş tamām olur evlā
Bir daḫı fikr eylegil nişe gele

3838. Birlikile muntaẓımdur iki kevn
Ḳādir ayruḳdan nice isdeye ʿavn

3839. Çün bu sözleri işitdi şehriyār
Āferin itdi ḥakime bī-şümār

REFTEN-İ İSKENDER BE-MEMLEKET-İ KİŞMĪR

3840. Yürüdi Kişmīre andan Şāh-ı Rūm
Kim göre kim nicedür ol merzbūm

3841. Buldı anda bī-ʿadet şehr ü diyār
Cümle reng ü būyı çün ḫürrem bahār

3842. Ser-te-ser maʿmūr kim vīrānı yoḳ
Ḫalḳınuñ deryā ṣıfat pāyānı yoḳ

3843. Ṭāliʿ-i Meymūnile Ferruc ḳamu
Ṣūret-i zībā ile gül-ruḫ ḳamu

3844. Vardı andan Türk iline şehriyār
Buldı anda bī-gerān şehr ü diyār

3845. Kimi virürdi anlaruñ Ṭamġaça māl
Kimi ʿāsi olup iderlerdi ḳıtāl

3846. Bir melik k' adı anuñ Ṭarḫānıdı
Türkden ṭaġı olana ol ḫānıdı

3847. Vardı leşker anuñla bī-şümār
Ḳamu tīr- endāz ü cüşen-ver süvār

3848. Büt pez saʿiddi olar ḳamu yaḳīn
Kimse ne tevḥīd bilürdü ne dīn

3849. Şāhdan ol mülke irişdi ḫaber
Kim gelür uş leşkeriyle şīr-i ner

3850. Bir çeri cemʿ oldı anda bī- ʿaded
K' aña ne pāyān vardı vü ne ḥad

3851. Çünki şāhuñ leşkerini gördiler
Ṣaf düzedüp şāha ḳarşu durdılar

3852. Anlaruñla bir neberd eyledi şāh
K' itdi rūşen güni anlara siyāh

3853. Küsler ġareş idüben ben u zīr
Ḳopdı iki leşker arasında nefīr

3854. Birbir üstine yıḳılup küşteler
Oldı ol saḥrā ser-a-ser püşteler

3855. Ḳanda kim baḳsañ teni idi bī- gerān
Her ṭaraf ḳān şöyledi olmış revān

3856. Türk yādan tīr-i bārān itdiler
Öyle kim seykān-ı perrān itdiler

3857. Arş ol günde itdi çoḳ dürlü hüner
Anda oldı ser-firāz nāmver

3858. Ḳıldı biñ kişiyi peykānile ḫāk
Biñ daḫı oldı ḳılıcından helāk

3859. Şol kemānedāridi arş kim ḳadar
Ḳılurıdı oḳ-i semimden ḥeẕer

3860. Çünki yayından çıḳardı anuñ ḫedeng
Aña ne āhen döyeridi ne seng

3861. Oḳı çekdükde kemāndan berkvār
Demreninden şuʿle ururdı nār

3862. Oldı iki yañadın bī-ḥad sipāh
ʿĀḳibet oldı muẓaffer Türke şāh

3863. Türk kim adıyla anlardır Tatār
Oldılar şeh ḳılıcından tarūmār

3864. Kimi ʿüryān kim ġurḳāb-ı ḫūn
Ḳaçdılar olup ʿalemlere ser-nīkun

3865. Olup ol leşker ser-a-ser pāy-māl
Dökdiler bugāh u genc ü raḫt ü māl

3866. Ol arada k' olmışıdı dār ü gīr
Düşdi Ṭarḫān atdan oldı esir

3867. Bunca serverler daḫı anuñla bile
Çün gide baş ayaġun ḫali n'ola

3868. Girdi Türküñ kişverine şahriyār
Fetḥ itdi her ne var şehr ü diyār

3869. Her ne ki almışdı Tatardan tāc- baḫş
Cümlesini leşkerine ḳıldı baḫş

3870. Viriben Ṭamġāca tācıla külāh
Ḳıldı anı ol ulusa daḫı şāh

3871. Aṣlda Ṭamġāc olara ḫānıdı
Ol ulusa daḫı ol sulṭānıdı

3872. Çün şeh Ṭamġāca esir olmuşıdı
Anı Ṭarḫān ayrup almışıdı

3873. Çün alamazdı anı andan şāh-ı Çīn
Anuñıla ṣulḥ itmişidi güzīn

3874. Düşmene cengile bulmazsañ ẓafer
Ol müdārā ile aña çāre ger

3875. Çün musaḫḫar oldı ol kişver tamām
Kıldılar şāhuñ ḳatına ḫaṣ u ʿām

3876. Cümlesine virdi şeh teşrif-i ḫāṣ
Buldılar şāhuñ ḳatında iḫtiṣāṣ

3877. Daʿvet itdi anları Ḥaḳ tevḥīdine
K' añlayalar Ḥaḳ ne vü tevḥīdi ne

3878. Bileler kim nicedür īmān ü dīn
İʿtiḳad ü ṣıdḳ ü tevḥīd ü yaḳīn

3879. Ḥaḳlıġını ḥaşr ü neşrüñ bileler
Aña lāyıḳ Ḥaḳḳa ṭāʿat ḳılalar

3880. Şāhdan cümle naṣīḥat aldılar
Dīne giriben muvaḥḥid oldılar

3881. Añladılar şirk kim ol şūm olur
İḫtiyār iden anı mey- şūm olur

3882. Şirk çirkindür dil ü cāna şerek
Şirki tevḥīdile arıtmaḳ gerek

3883. Şirk çünkim Ḥaḳ didi zulm-i ʿaẓīm
İt ḥezerāndan k' oldur cāy-i bīm

3884. Çünki bildiler nedür īmān ü dīn
Girdi göñüllerine ʿilm-el- yaḳīn

3885. Çünki revnaḳ dutdı ol kişvere tamām
Şāh Cem taḫtında eline aldı cām

3886. Aldı eline cām ḳodı ḫançeri
Başına tāc urdı ḳodı miġferi

3887. Her zamānuñ bir işi vardur yaḳīn
K' ol zamānda ol gereklidür hemīn

3888. Rezm gününde gerekmez k' ola bezm
Bezm vaḳtinde yaraşmaz k' ola rezm

3889. Aldı eline şāh bir gülgūn ḳadeḥ
Kim bulurdı cān şefāsından ferāḥ

3890. Nūş kıldı bāde-i ʿanber şemīm
Kim deminden tāze olurdı nesīm

3891. Bir zamān çün bezmden şāh oldı şād
Virdi cām- ı bādeden ʿömrine dād

3892. Gerçi bāde ṭabʿ ile āteşdurur
Çün anuñla tāzedür cān ḫoşdurur

3893. Bādeyile her ki virmez ʿömre dād
Ḫāk ber-ser k' olur anuñ ʿömri bād

3894. Bir zamāndan ṣoñra fermān ḳıldı şāh
Kim ol eṭrāfa yürüdi biñ sipāh

3895. Ne ʿacāyib k' ol memālikde ola
Görmek içün şeh getüreler ele

3896. Kūh deşti yürüyüp ṣayd itdiler
Çok ʿacāyib cānever ḳayd itdiler

3897. Buldılar neşnesi ol avda yaḳīn
Şekli insān el ayaġı bir hemīn

3898. Bir ayaġıyla öyle iderdi seyr
Kim anı gören kişi ṣanurdı ṭayr

3899. Bir cemaʿat daḫı kim ṣayd itdiler
Ṭaġda bir boynuzlu ṭavşan ṭutdılar

3900. Her sebuʿ ürkerdi andan görse reng
Ger dirende şīr olaydı ger peleng

3901. Bu ʿacāyib fıṭrata ḳılġıl nigāh
Kim göresin nicedürür bārgāh

3902. Bī- nihāyetdür yudar ki bil ʿayān
Ne yaḳīn irişür aña nā- gümān

3903. Bir zamāndan soñra rāy öyle itdi şāh
Kim Taġarġardan yaña iletdi sipāh

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-VİLĀYET-İ TAĠARĠAR

3904. Geldi bir yer buldı kim yoḳ aña ḥadd
Cümlesin bir ḳavm ṭutmış bī- ʿaded

3905. Ṣūret-i ẓāhirde adem-rū ḳamu
Līk sīretde behāyim ḫū ḳamu

3906. Buldı bir ümmet daḫı anda ser-te-ser
Ademi hayāt velīkin görüñ ser

3907. Gözün aç gör ne gerekdür çoḳ ḫaber
Ucdan uca görk-ḫū olmış beşer

3908. Kāv ü ḫerdür ṭolu görgil ʿālemi
Var mı göster arada bir ādemi

3909. Ḫūk u seg sīret ṭoludur bu cihān
Ademi ḫū ara yirde yoḳ ʿayān

3910. Bu beşer şeklinde gördügüñ milel
Cümle kāl naʿāmdur bilh ü hem ezel

3911. Buldılar hem ol arada bir gürūh
Ṭolu anlardan ser-a- ser deşt ü kūh

3912. Ademi ḳāmet vü līkin filvār
Yüzlerinde ḳamunuñ ḫorṭumı var

3913. Ṣūretile fil ü tende ādemi
ʿAḳl Ḥaḳ künhinde adım ādemi

3914. El yirine anlarda vardı bāl ü per
Başları it tenleri cümle beşer

3915. Ol burun kim ola ḫod-bīnlik ṭolu
Fil ḫorṭumından olur ol alū

3916. Ziştdür burunluluk sen bellü bil
Ademīde şöyle kim ḫorṭum-ı fil

3917. Ademiyken ger ola burnuñ ulu
Cifedür fil andan olursın alū

3918. File yārāşur burunluluḳ hemīn
Daḫı şeyṭāna kim oldurur leʾīn

3919. Kişi kim burunlu ḫod-bīn ola
Fil-veş murdār u bed āyin ola

3920. Çün burunluluḳdı şeyṭānuñ işi
Ḳamu laʿnet ehlinüñ oldı başı

3921. Kibr şeyṭān işidürür ḳov anı
Çünki insān yāradupdur Ḥaḳ seni

3922. Baş kim anda olmaya ḥilm ü vaḳār
İt başıdur anda ḫayr itmez ḳarār

3923. Maġz kim yoḳ anda dānişden eṣer
Maġz-ı ḫerdür bil kʾ andan hem beter

3924. Ademīde ʿaḳldurur nevʿe faṣl
ʿAḳlsuz ḥayvān degüldür adem aṣl

3925. Ademīde kʾ olmaya nefs-i melek
Dīvdür olmaz aña insān dimek

3926. Ol arādan daḫı gitdi tācver
Şāh-ı Çīn Ṭamġāç öñince rehber

BĪNĀ KERDEN-İ İSKENDER SEDD-İ YEʾCŪC VŪ MEʾCŪC

3927. İki ṭāġa uġradı ol yirde şāh
Her birinüñ ḳullesi olmış ivce māh

3928. Yāḳınında ol ṭaġlaruñ Şāh-i cihān
Uġradı bir ḫalḳa ġāyet nā- tüvān

3929. ʿAvret ü er cümlesi ʿüryān ü ḫār
Açlıġ elinden ḳamu ḥayrān ü zār

3930. Ṣordı aḥvālīñ bularuñ pāẕişāh
Didiler cāvīd ol iy ẓıll-ı ilāh

3931. Çarḫ nice dönse duta bir ḳarār
Baḫtunı Allāh ḳılsun pāyidār

3932. ʿÖmrüñi cāvīd itsün lā-Yezel
İrmesün hergiz kemālüñe zevāl

3933. İns ü cin şīr ü peleng ü ejdehā
Heybetüñ cenginden olmadı rehā

3934. Fitneden ḳılduñ bu yir yüzin pāk
ʿAdlun āṣārıyla gülzār oldı ḫāk

3935. Çünki iy şeḫ ṣorduñ aḥvālumızı
Aydelüm nedür işit ḥālumuzı

3936. Ola kim bu işe çāre bulasın
İşbu müşkil-i ʿuḳde-i ḥall ḳılasın

3937. Var bu ṭaġlardan ana rūb-i kerān
Kūh u ṣaḥrā Yeʾcūce olmış maḳān

3938. Ger ʿimāret ideyüz ger keşt-i kar
Yeʾcüc ü Meʾcüc iderler tār u mār

3939. İşleri ẓulmıla ġaretdür ḳamu
Her ne itseler ḫasāretdür ḳamu

3940. Ḳanda irseler iderler cevr ü ḳahr
Bunlaruñ ẓulmine döymez il ü şehr

3941. Ademi mışfınca olaruñ ḳaddi var
Anda ol bir yirüñ ki olur nesli hezār

3942. Tenleri pür mudır öyle kim kürāz
Niçe vü çengāli ser-fiz ü dırāz

3943. Ne olarda vardur evṣāf-ı beşer
Ne bilürler kim nedür dinden eṣer

3944. Rīk eczāsına vardurur şümār
Līk yoḳdur bunlara iy şehriyār

3945. Bu iki ṭağın arasıdur yaḳīn
Geçmege bu yaña yolları hemīn

3946. Daḫı yirden yoḳ olara reh-güzer
Çāre eylesün bu işe tācver

3947. K' olalar şeh devletinde ḫalḳ şād
Hem ola adı şehüñ ḫayrıla yād

3948. Her kimun kim ḫayrıla adı yād ola
Dünya vü 'uḳbāda rūḥı şād ola

3949. Biz daḫı dürişüp idelüm meded
İki ṭağ arasın itsün şāh sed

3950. Tā ki ola ol sed bunlara ḥicāb
Fitneden bu kişver olmaya ḫarāb

3951. Didi şeh kim şükr-i Ḥaḳḳa kıl ol Ġani
Bī-niyāz itdi ḫalāyıḳdan beni

3952. Kemseden baña gerekmezdür meded
'Avn olursa Tanrıdan yapıla sed

3953. Pes Sikender orada ḳıldı ḳarār
Kārgerler cem' idüp bī-şümār

3954. Dökdi seng ü āhen içün sīm ü zer
Ḫayr içün ol seddi yapdı nāmver

3955. Ḫayra ṣarf it māli k' olasın kerīm
Gizleme anı k' adun olmaya le'īm

3956. İki ṭağ üstine irince tamām
Düzdi bir dīvār şāh-ı nīk- nām

3957. Ḫurde-i āhenle misden ser-te-ser
Ḳıldı pür dīvār arasın tācver

3958. Küreler getürdiben şāh-ı 'Acem
Her ṭarafdan urdı ol dīvāra dem

3959. Āhen imiş kaynserüne oldı ḥal
Ṭoldı sedd arası ḳalmadı ḫalel

3960. Tañrıdan tevfīḳ olıban hem meded
İşbu resme kim didüm bağlandı sed

3961. Ye'cüc Me'cüc sedden egerü
Ḳaldılar hergiz geçemezler berü

3962. Līk çün irişe fermān-ı aḥad
Ḥaşr yaḳınında raḫna ola sed

3963. Sedd yıḳılmadın bugün uş rūzigār
Fitne-i Ye'cüc idipdür āşikār

3964. Ye'cüc Me'cüc ṭoludurur zemīn
Arada İskender eksükdür hemīn

3965. Şükr kim sulṭān-ı İslām-ı ṣamed
Fitne-i āḫir zamāna itdi sedd

3966. Olsa Ye'cüc gibi düşmen bī-şümār
Ol Sikender seddi durur pāyidār

3967. Ver seḫavetde ṣorarsañ Ḥātem ol
Ver şecā'atde dīr isen Rüstem ol

3968. Nice kim devr eyleye gerdān-ı sipihr
Dilegince dönsün anuñ māh ü mihr

DER- TEMSİL VÜ ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

3969. Ye'cüc Me'cüc nedür aydeyim
Ne işāretdür saña şerḥ ideyim

3970. Şehvetile hırş dünyīdür bular
Her biri dīn ġāretin itmek diler

3971. Bunlara taḳviyeyle sen bağla sed
Kim bularuñ şerri senden ola red

3972. Mülük-i cān ġāretlerinden dūr ola
Vāridāt-ı ḳudsıla ma'mūr ola

3973. Tefriḳa gide vü ḥāṣıl ola cem'
Keşf irişiben cihānı ide kem'

3974. Merdūm-i sañsār nefsüñdür yaḳīn
K' işi ḥırş ü ḫışm olmışdur hemīn

3975. Şūretin ḥırs ü ġażab mesḫ eylemiş
Āyet-i insānlıġın nasḫ eylemiş

3976. Dirseñ olsun girü vü hem şekl-i beşer
Ḳoma ḥırş ü ḫışmdan anda eser

3977. İt ki ol sīretle ola ḥaḳ-şinās
Ol kişiden yig k' ola nā-sipās

3978. Ṭāş ki añadur zebūn dīv-i la'īn
Ḳuvveti lā-ḥavledür bilgil yaḳīn

3979. Seniñ lā-ḥavleyle dīv-i nefs-i dūn
Recm zaḫmından olur lā-şek zebūn

3980. Recm olıcaḳ ol bu zaḫmıla ne şek
Kim gelür anuñ maḳāmına melek

3981. Olmayayım dir isen şeyṭān-ṣıfat
'İlmile olġıl firişte- ma'rifet

3982. Ger dilerseñ nefsüñi k' ola melek
Dīv evṣāfın maḥv itmek gerek

3983. Dīv vaṣfı 'ucub u kibr ü kīn olur
Pīşe iden bunları bī-dīn olur

3984. Ḫiştcn bīn olma k' ol ayin degül
Ḫişten bīn olan ehl-i dīn degül

3985. Ḫākdan düzdi seni Yezdān-ı pāk
Pes fināda olmaḳ gerek eyle ki ḫāk

3986. Ḫākdan sen tīz sür-keş olmaġıl
Dīv-veş hem ṭab' -ı āteş olmaġıl

3987. Baş çeküp çün āteş oldı hülā-pāk
Düşdi ayaġa tevāżu' ide ḫāk

3988. Lābüd ol Ḥaḳ kim yeretdi 'ālemi
Andan itdi dīv bundan ādemi

3989. Ḳaṭre çün üftādelik ḳıldı iḫtiyār
İtdi deryā anı dürr ü şāhvār

3990. Çünki āteş urdı serkeşlikle dem
Ḫāk olıban tünda ḳaldı lā-cerem

3991. Faḳr u yoḳlık göster aña ki ol Ġani
Sevmez anı k' anda ola kibr ü meni

3992. Ger varise sende dānişden eser
Kimseye itme ḥaḳāretle naẓar

3993. Kendüzüñi bizeme eyle kim bahār
K' itmeye saña ṭama' leyl ü nehār

3994. Bizemese kendüzin şāh-ı cüvān
Ġāret itmeyeydi anı bād-ı ḫazān

3995. Olmasa gül-la'l pīrūze seleb
Ḫirmenini yil ala mıydı 'aceb

3996. Ṭon degildürür ululuk bil yaḳīn
Giyse eşek aṭlas eşekdürür hemīn

3997. Berk-i gülden ṭon giyvürse cu' āl
Ḳadri artup gevher olmaz bedel

3998. Aṭlasa ṭolanur ise mühre -ḫer
Kimse aña gevher deyu itmez naẓar

3999. Ādemī olan güher bigi gerek
K' ola kendü vü ẕatı kendüye bezek

4000. Ḫulḳınuñ ḫoş ṭut ki Ḫallāḳ-ı Kerīm
Ḫalıḳ-ı evkebdir 'alā-ḫālıḳ-ı 'aẓīm

4001. Zī hüner saña k' aduñ ḫoş-ḫūy ola
Müşk bigi sīretün ḫoş-būy ola

4002. Ademinüñ duzaḫıdur ḫūy-ı zīşt
Nīk- ḫūy olgil ki bulasın behişt

4003. Ġarre olma ṭa' ata kim ol ġurūr
Ḥaḳdan idersin şeyṭān bigi dūr

4004. Yidi yüz biñ yıl 'ibādet itdigin
Yile virdi bir ġurūrıla ol la'īn

4005. Ḥaḳḳa irmeklige miskīnlik gerek
Ṣanmaġıl kim kibr ü ḫod-bīnlik gerek

4006. 'Ucub ider 'ābıdı ehl-i hecīm
Meskenetle olur yiri zınduk na'īm

4007. Çünki ḥaḳ yoḳdurur 'ilel
Takiye itmege yaramaz pes 'amel

4008. Ṭā' ata zinhār takiye ḳılmaġıl
Līk tā' atsuz daḫı hem olmaġıl

4009. Ġarre olmak ṭa' ata 'iṣyān olur
Līk ṭa'at itmemek küfrān olur

4010. Ger 'amel ḳılsa 'amelde oldur ṣavāb
K' ummayasın Ḥaḳdan anıñçün tevāb

4011. Ḳulluġuñ yirine yitür ol Ṣamed
Ger ḳabūl ide vü ger ḫod ḳıla red

4012. Ḥükm anuñdur ne dilerse işleye
Ger ʿazab ide vü ger bāğışlaya

4013. Aḥmedinüñ sözine gūş idedür
Kim ṣedef gibi ḳulaġıñ ṭola dürr

4014. Çoḳ söz işitdüñ bunı daḫı işit
Göñliñe bu cān ḳırān pendi iş it

4015. Göñliñe rehber olanuñ bu kelām
Āḫiretde olur yiri dārü's-selām

DĀSTĀN-I MUḤĀREBE-İ İSKENDER
BĀ- LEŞKER-İ ŞEYĀṬĪN

4016. Çün güneş irmişdi burc-ı ʿaḳrebe
Beñzedi bil k' isde nīş-i ʿaḳrebe

4017. Lāle vü gülden muʿṭṭal oldı bāġ
Bülbülüñ ʿişret keyhini aldı zaġ

4018. Ol başlı yaş yapraġı bu bād-ı serd
İtdi ucdan uca ḫāk zār ü zerd

4019. İʿtidālinden ʿudūl itdi havā
Gitdi gülden berg ü bülbülden nüvā

4020. Döndi bir renge daḫı reng-i rez
K' anı her kim küredir zi-reng- rez

4021. Reng-rez ol kim boyasız reng ider
Her yüzinde yapraġuñ yüz reng ider

4022. Her k' ider rengine baġun naẓar
Göre rūşen ṣabġatu'llāh dan eṡer

4023. Muṭrib-i ḫoş naġme bir dem sāz it
Zühreye cengüñi ḫoş dem-sāz it

4024. Nitdi görüñ bāġı bād-ı mihre cān
Bāde iç pes varsa sende mihr-i cān

4025. Baḳdıñısa key nebātun ḫāline
Bildün insānıla hayvān ḫāli ne

4026. Nice idem dersin burada sen vaṭan
Kim leb-a-leb ṭoludur mekr ü fitan

4027. Bu arādan çün gidersin ʿankarīb
Buña ne göñül virürsin iy ġarīb

4028. Bu ʿimāret idicek menzil degül
Buña göñül baġlıyan ʿāḳıl degül

4029. Eglenecek yir midür tār-ı meġāk
Duracaḳ menzil midür bu tire ḫāk

4030. Yire ṣor n'oldı mülūk-i ins ü cān
Ḳanda vardılar selāṭin-i cihān

4031. İns ü cinne server olanlar ḳanı
Maşrıḳıla maġribi alanlar ḳanı

4032. Ṣor bu çarh-ı Zāla dāstān ḳandadur
N'oldı Rüstem ya Nerimān ḳandadur

4033. Ḳanı ehl-i ʿilm ü erbāb-ı naẓar
Nireye vardılar aṣḥāb-ı hüner

4034. N'oldı Ḥaḳḳa ṭaʿat iden evliyā
Ḳanı ḫalḳı daʿvet iden enbiyā

4035. Ṭopraġ altındadurur ḳamu nihān
Āh k' itmez kimseye şefḳāt cihān

4036. İsdeseñ ṭopraġdan istegil hüner
Kim hüner ehli anda olur ser-te-ser

4037. Yüregüm bu ġuṣṣadan pür-derd durur
Çāresi bir cām-ı cān perver durur

4038. Tā taʿalluḳdan beni āzād ide
ʿĀḳıbet ḳayġularından şād ide

4039. Kim nice kim ʿaḳl vardur ḫavāṣ
ʿĀḳıbet fikrinden alur cān herāṣ

4040. Cām ṣun sāḳi k' olup bī- ḫaber
Unıdam encām fikrin ser-te-ser

4041. Kim ḳılur yürekleri ol fikr ḳān
Olur ol fikrile bī- ārām cān

4042. Lālenüñ içine bu fikr urdı dāġ
İşbu fikrüñ derdiyle ṣarardı bāġ

4043. İşbu fikri çünki düşürdi öñe
Boyadı ṭonlarını süsen güñe

4044. Ġarḳ-ı ḫūn işbu fikri itdi güli
İşbu fikr itdi perīşān sünbüli

4045. Nerkisi bu fikrdür rūḫ-zerd iden
Cām elindeyken içeni pür-derd iden

4046. Nice süsen gibi uzadup türbān
Bu cihān aḥvālini idem beyān

4047. Saña bir ḳıṣṣa aydeyüm cem eyle hūş
Pes sözüme ol benefşe bigi gūş

4048. Girü bir naġme düzeyim dil-nüvāz
K' idemez ol resme zühre rāst sāz

4049. Gūşı hoş ṭut sen ki hūş söyleyem
özi gevher gibi ḫoş naẓm eyleyem

4050. Çünki ḳulaḳ ṭuta söze müstemi'
Sözi diyenüñ göñli olur müctemi'

4051. Lā-cerem her söz k' ol dile gelür
Ucdan uca ayet-i ma'ni olur

4052. Ḥāżır olan çün söz işitmez ola
Söz ki ġaybı der nice ḥāżır gele

4053. Süsenüñ dili anınçündür ḫamūş
Kim benefşe ṭutmadı sözine gūş

4054. Çünki işbu ḫākdāndan Keyḳubād
Gidiben oldı ümidi cümle bād

DER- SEBEB-İ İCTİMĀ'-İ ŞEYĀṬĪN BE- CENG-İ İSKENDER

4055. Tācını bāşından aldurup ecel
Taḫte-i na'şa eyledi taḫtın bedel

4056. Oldı anuñ yirine Keykāvus şāh
Uydılar aña ḳamu Īrān sipāh

4057. Bir kişi nā- kām olmayınca ẓār
Birisi daḫı olamaz kām- kār

4058. Bes ḳodılar aña ser-keşler tamām
Tūs u Kays ü Rüstem dāstān ü Sām

4059. Ser-firāz oldı anuñ ḳadriyle tāc
Baḫtıla ḳaim oldı taḫt-ı 'āc

4060. Böyledir tāriḫ ehli k' ol zamān
Dīvleri yiridi māzenderān

4061. Serveridi anlara dīv-i sipīd
Ol siye-kār idi anlara ümīd

4062. Kim ḳati bed kişiydi bed- nijād
Dün u gün işi fitneyidi vü fesād

4063. Cinne ḳamu ol iderdi salṭanat
Ṭolmışıdı dünya andan şeyṭanat

4064. Cinniler anuñla ḳuvvet buldılar
İnsile girü 'adāvet ḳıldılar

4065. Dīv kim insāna düşmendür yaḳīn
Ol bulıncaḳ n'itmez aña ol la'īn

4066. Dīv düşmendürür aldanma aña
Diler isen k' irmeye şerri saña

4067. Dīve uymaḳ ademīden cehl olur
Düşmene her k' aldana nā-ehl olur

4068. Nefs dīvin def' iderseñ iy cüvān
Şīr-i nersin vü dilāver pehlevān

4069. Ḥayf ola ki ilhām-ı 'aḳl koyasın
Nefsün iletdügi işe uyasın

4070. Çünki gördi dīv Keykāvüsı şāh
Kim iderler ins ü cinsini tebāh

4071. Böyle 'azm itdi ki terk-i bezm ide
Pes varıban dīvlere rezm ide

4072. Leşkeri māzenderāna sürdi tīz
Kim ide cinnile ol ceng-i sitīz

4073. Mülk alam diyen gerek ola dilīr
Oḳ-ı semumın görse rūbahı ola şīr

4074. Baş olam diyen gerek başı ide terk
Göñline cān mihrini ḳılmaya berk

4075. Söz üküş māzender ana geldi şāh
Anuñla bī- gerān ḫaylü sipāh

4076. Böylesindeydi ḳamu Īrān-zemīn
Rüstemidi kim dönüldi anda hemīn

4077. K' ol zamānda Rüstem-i iḳlīm-i baḫş
Sīstān mülkine sürmişidi raḫş

4078. Geldi bir ṣaḥrāya düşdi şehriyār
Dīvler istedi k' ide kār-zār

4079. Çünki ḳārardı gice dīv-i sipīd
Ḳopdı Kāvūsī vü oldı nā-bedīd

4080. Ḳıldı bir çāhuñ içinde anı bend
Ḳaldı çāh içinde zār ü derd-mend

4081. Ḳodı çāh üstine bir seng āsıyāb
Ḳaldı Kāvūs anda bā-derd ü 'azāb

4082. Ademīden çünki yüz döndere baḫt
Aña ne tāc aşşı ider vü ne taḫt

4083. Çünki leşkerden belürsüz oldı şāh
Ḳaldı ol ṣaḥrāda ser-gerdān sipāh

4084. Pāẕişāh bāş olur leşker beden
Bellüdür n'olur cü başsuz ola ten

4085. Āḫirü'l- emr ol aradan gitdiler
Rüstemi bu işden agāh itdiler

4086. Çün ḫaberdār oldı işten tāc-baḫş
Yalñuz Māzenderāna sürdi raḫş

4087. Çoḳ 'azayim bilüridi pehlevān
Dīvler olmazlandı andan nihān

4088. Geldi vü ol dīvi itdi anda helāk
Ḫançeriyle itdi cigergāhını ḫāk

4089. Şemşīd-i Keykāvūs bendin nīk-baḫt
Virdi aña girü mülk ü tāc ü taḫt

4090. Diledi dīv oğlı Erjengi le'īn
K' anda Rüstemile ceng ü kīn

4091. Līk ol vaḳtin degüldi tīz-ceng
İdemezdi Rüstem destānla ceng

4092. Geçdi bu işin üstüne biñ yıl tamām
Dīvi becce ḳarşu artardı müdām

4093. İşbu müddet arasında ol racīm
Büyiyiben oldı 'ifrit-i 'aẓīm

4094. Uydılar cinniler aña ser-te-ser
Kim fesādidi işi vü şūr- ı şer

4095. 'Ādet-i dīvüñ nedür şerr ü fesād
Ādemisen şerrinden hīç itme yād

4096. Dīve 'adetdür ṭabı' atdan bu şer
Şerri ola dīvden kemder beşer

4097. Çünki geçdi devrden biñ yıl tamām
Memleket İskendere virdi zamān

4098. Heybetinden mülk-i Çīn ṭoldı ġarīv
Cāndan anuñla ḥad bağladı dīv

4099. Atasınuñ ḳanıçün ol dil-siyāh
Ḳaṣd ḳıldı k' Īrānı ide tebāh

4100. Eski düşmen dost ola ṣanmağıl
Dostlığına düşmenüñ inanmağıl

4101. Dostına düşmenlük olma yār
Kim yaḳīn bu mārdur ol zehr-i mār

4102. Dost olmaz eski düşmen itme cehd
İ'timāduñ eger ol arturdukça 'ahd

4103. Nice tiryāk olısardur zehr-i mār
Yā ḳaçan ter-i gül bitüre ḫuşk ḫār

4104. Nīş-i 'akreb olmayısar nūş-ı şehd
Sen nice dilerseñ it bī-hūde cehd

4105. Hem daḫı añladığıyçun Çīnde şah
Düşdi şehden mülke aḫbār-ı tebāh

4106. Ṭaldı arācifiyle şehr ü her diyār
Böyle olur ıraḳ düşicek şehriyār

4107. Ana maġrūr olıban erjeng dīv
Diledi kim düşüre inse ġirīv

4108. Ḳanda kim ma'mūr yir bula yıḳa
Ādeminin öldürüp oda yaḳa

4109. Oldı iblīs aña işbu işde yār
Birbiriyle itdiler 'ahd ü ḳarār

4110. Kendünüñ ẕürriyyetinden ol racīm
Düzdi yitmiş iki biñ dīvi le'īm

4111. İki yüz biñ daḫı Erjeng itdi cem'
İtmege İskenderüñ milkini kem'

4112. Daḫı yüz biñ ġul-i ifrīt ol le'īn
Cem' itdi anda ol bed-ḫ'āhī dīn

4113. Çün işitdüñ dīvler aḥvālini
Gel işit imdi Sikender ḥālini

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-RŪS VÜ CENG BE-RŪS

4114. Çün ser-a-ser gezdi şehriyār
Dutdı anda her ne var şehr ü diyār

4115. Matla'ına güneşüñ ḳıldı naẓar
Gördi kim andan güneş nice çıḳar

4116. Pes ol arādan ḳılıban ʻazm-i rāh
Girü Tūrāndan yaña yüridi şāh

4117. Yolda giderken aña Rūs ḫezer
Cemʻ olıban ḳaṣd itdiler meger

4118. Ḳatı düşvāridi Rūsuñ yolları
Ṭolu ḫārıdı yoġıdı gülleri

4119. Ṭoluyıdı ol mülk derbend ü ḥiṣār
Mūr ü mār andan idemezdi güzar

4120. Fehm-i zīrüñ orada ḥayrānıdı
ʻAḳl u dāniş anda ser-gerdānidi

4121. Degülidi kirmeni āsān anuñ
Çıḳmaġına yoġıdı imkān anuñ

4122. Çeşme-i sūzen bigi yolı varıdı
Her dikeni ʻaḳreb ü yā mārıdı

4123. Yolı anuñ fikrden bārīktir
Hicr düninden daḫı tārīktir

4124. Ṭolıyıdı ol yol ḳadar endāzlar
Pehlevān serkeşlerü ser-bāzlar

4125. Ol havāda ḳuş dökerdi bāl ü per
Arslan anda iderdi terk-i ser

4126. Rūs şāhı leşkeriyle bī-şümār
Baġladı derbende k' ide kār-zār

4127. Ḳomaya İskenderi k' ile gire
Yāḫud ol mülk sevādını göre

4128. Çünki derbende irişdi nāmver
Gördi derbendi ṭolu Rūs u ḫezar

4129. Geçmege derbendi āheng itdiler
Bi-l ġurura Rūsıla ceng itdiler

4130. Her yaña leşker yürdi fevc fevc
Ḳān-revān oldı orada mevc mevc

4131. Bir neberd oldı k' aña beñzer neberd
Görmedi hergiz bu çarḫ-ı sāl-ḫurd

4132. Leşkeri şāhuñ oḳa oldı hedef
Çok kişi peykānıla düşdi telef

4133. Buncalar daḫı ḳılıcından öldiler
Yunceler daḫı cerāḥatlu oldılar

4134. Az ḳaldı kim şeh-i Yezdān-perest
Bula ol derbend üstinde şikest

4135. Līkin idiben ʻināyet ol Ṣamed
Viripdi şāha melāyıkdan meded

4136. Pes şikeste olıban Rūs-ı ḫezer
Ḳaçdılar şāhuñ oḳından ser-te-ser

4137. Kime kim Ḥaḳ ʻismet-i hem-rāh ola
Çāhdan çıkup cızbın çāh ola

4138. Ḥıfẓ-ı Ḥaḳḳuñ her kime kim yār ola
Āteş-i sūzan gül ü gülzār ola

4139. Ol ġażapla Rūsa girüp nāmver
Ḳıldı Rūsu ser-te-ser zīr ü zeber

4140. Çünki ol Ḥaḳ ide bir ḳavme ġażab
Ḳahrına Allāhuñ bulınur çoḳ sebeb

4141. Ḳırdı erenlerin ḳamu bernā vü pīr
ʻAvret ü oġlanların itdi esīr

4142. Yıḳdı vü yaḳdı ol ili şehriyār
Şöyle k' anda ḳalmadı şehr ü diyār

4143. Kendüden yıḳıla pençe şom olur
ʻAṣi olmaḳ devlete mezmūm olur

MEṢĀF-I İSKENDER BĀ- LEŞKER-İ ŞEYĀṬĪN-İ CİNN

4144. Yürdi andan Ḫorasandan yaña
Yolda cinn aḫbārı irişdi aña

4145. Şāh İskendere ʻzāyimdānıdı
Cinn tesḫirinde daʻ vet-ḫānıdı

4146. İy nice dīvi eyleyiben ol zebūn
Bende urup çekmişdi ola çāha nikūn

4147. Nicesin daḫı idüp ʻilmiyle rām
Ḳulluḳ itdürürdi rūz u şeb müdām

4148. Mülke daḫı girmedin cinn-i sipāh
Yürdi Māzendeterānden yana şāh

4149. Anda kim ḳonmışıdı Kāvūs u Key
Bārigāh urdı şeh-i pīrūze key

4150. Bī-ʻadet leşker düzetdi cinn ü ins
Varıdı dām ü dad daḫı her nevʻ-i cins

4151. Pes getürdi şāh otuz biñ zinde fil
K' anı gördi dīv cengine sebil

4152. Böyledür ehl-i 'azāyimden ḫaber
Kim göricek fili dīv ürker ḳaçar

4153. Çünki bilüridi şehi keyi ḫidīv
Bunı kim duymaz mehīb āvāze dīv

4154. Çün havādan ḳatı āvāze ura mevc
Dīvler yire düşerler fevc fevc

4155. Anlar anuñçün olur gündüz nihān
Kim ṭolu āvāz olur bu cihān

4156. Çün gice olur ḳamu nesne ḫamūş
Debreniben ḳılur anlar daḫı ḫūş

4157. Düzdi bī- ḥad kūs şāh-ı mülk-gīr
Sūr-nāyı işir mühre hem nefīr

4158. Ṣā'iḳa düzdürdi vü rūkine hem
Ra' dile Hindī derāy u kāv-dem

4159. Yüridi cinni havādan fevc fevc
Yirden İskender çerisi mevc mevc

4160 Dīv-i erjeng idüp āhenine muṣāf
Şehriyāra ḳarşu bī- ḥad urdı lāf

4161. Leşkerine piş-rev ḫas-nāsıdı
Ḳalbine Hind-i Tūrān Vasvāsıdı

4162. Meymenesinde duran ekvānidi
On iki biñ dīv aña fermānidi

4163. Meyseresinde durundı şimāl
Kim idem diridi insi pāymāl

4164. Şāhı meydāna aḳıtdı dīv-i şūm
Ṣaldı anuñ üstine atın şāh-ı Rūm

4165. Bir 'azīmet 'cinniye ḳarşu dürüst
Şöyle oḳıdı şāh kı oldı dīv süst

4166. Düşdi dīvüñ cānına teşviş ü şūr
Ḳalmadı hergiz teninde tāb u zūr

4167. Dīvi Ḍaḥḥākı ḳılıcıyla Cem
Şöyle çaldı k' itdi varlıġın 'adem

4168. Yardı Erjenüñ yüregin tīġ-zen
Şöyle kim dīv-i sipidüñ pīleten

4169. Dīvler çün kim bu ḥāli gördiler
Ceng ide leşker içine girdiler

4170. Birden insān ü havādan dīv-i şūm
Çāreger olmış arada şāh-ı Rūm

4171. Cinn ü insüñ arasında bir nīberd
Koydı kim güne irişdi ḫāk-i gerd

4172. Kūs-i ṣuh ü nāy itdükçe ḫurūş
Dīv başından giderdi 'aḳl ü hūş

4173. Na' ra urup leşker itdükde 'azīv
Dökilüridi havādan yire dīv

HEZĪMET YĀFTEN-İ CİNN EZ-İSKENDER

4174. Kimin ata başdurup ḳırdurdı şāh
Kimin itdi at ayāġında tebāh

4175. Kiminī ḳıldı ḳıldı 'azimina helāk
Kimin itdi tıġ zaḫmıyla ḫāk

4176. Oldı çendan arşa oḳında şümāl
Ṭūs elinde oldı ekvān pay- māl

4177. Kīv elinde aldı hem hannası dīv
Tur okından ḳaçdı hem vasvās dīv

4178. İşbu ḥālet de cinn maġlub olur
Gör ki şāhuñ başına ne iş gelür

4179. Añın içün kim bile şāh sipāh
Kim degül ḳuvvet viren illa ilāh

4180. Tā özine kimse maġrūr olmaya
Zūr-i bāzusına takye ḳılmaya

4181. Ol ki bu ḥāli rivāyet eyledi
Bize bu resmi ḥikāyet eyledi

4182. Kim yürürken ḳalıp içinde şah-ı Rūm
Bindi nā-geh boynına bir dīv-i şūm

4183. Kim ayāġıydı ol dīvüñ duvāl
Ne 'aceb ḥikmetdürür bu nice ḥāl

4184. Olup ol 'ifrītüñ ayaġı kemend
Ḳıldı şāhuñ cümle endāmını bend

4185. Çün çözildi evṣāli vü baġlandı dem
Gitdi yādından 'azāyım daḫı hem

4186. Ol 'azāyim k' anı okıdukda perī
Dahı dīv olurdı anuñ çākeri

4187. Lā-cerem kim düşdi ol leşker zebūn
Oldı anlardan revān seylāb-ı ḫūn

4188. Āḫirü'l-emr irdi luṭf-ı Girdigār
Dīvden kurtuldı nā-geh şehriyār

4189. Bir firişte indi gökden yire tīz
Şöyle urdı dīvi k' oldı rīze-rīz

4190. Ol melekle indi bir raḫşende nūr
Düşdi andan cinne veylile şübūr

4191. Ṭoldı göñilleri ol sā'atde bīm
Ḫod melekle nice olur dīv-i racīm

4192. Ne ġam ol Allāhdan olana 'avn
Ger aña düşmen olursa cümle kevn

4193. İsder isen andan isdegül meded
K' ide korkuñdan emin sini Ṣamed

4194. Her kime k' andan irişmez ise 'avn
Bir dem anı şaklayamaz iki kevn

4195. Çünki ol 'ifrītdi serdār-ı dīv
Ol olıcak cinniden kopdı ġirīv

4196. Cinne düşdi anuñ ölüminden herās
Kim bular dīvār-ı dīv ol esās

4197. Hūlden ol āraya cinn-i sipāh
Yire döküliben oldılar tebāh

4198. Bildi Şeh kim luṭf-i Rabbānīdür ol
Raḥmeti'l- ṭāfi Raḥmānīdür ol

4199. Ḫavfı göñlinden gidüb irdi ümīd
Buldı baġlu kapuya nā-geh kilīd

4200. Kamu müşkil iş Ḥakka āsāndurur
Müşkil ü āsān aña yeksāndurur

4201. Cümle müşkiller kilidi andadur
Kamu miskinler ümīdi andadur

4202. 'Akl çün başına geldi nāmver
Öñine düşdi 'uzanım ser-te- ser

4203. Bir 'azīmet başlayup okıdı şāh
K' itdi rūşen günini cinnüñ siyāh

4204. Ol 'azīmet eyledi cinne eşer
Şöyle k' oldılar kamu zīr ü zeber

4205. İnse çün bu fetḥi virdi Girdigār
Cinniden katl eylediler bī-şümār

4206. Oldı Ḥak fermānıyla Pīrūz şāh
Kaçdı maḫdūl olup cinn-i sipāh

4207. Anda şāhuñ oldı cümle şark ü ġarb
İtmedi kimse dahı anuñla ḥarb

4208. Dīvler dahı musaḫḫar oldılar
Cümle fermānına çāker oldılar

4209. Nirede kim varıdı bir tācver
Ḫidmetine baġladı şāhuñ kemer

4210. Dünyada ne şehr kaldı ne ḥiṣār
K'anı itmedi musaḫḫar şehriyār

4211. Bu kamusın ṣoñra nitdi 'ākıbet
Bunda kodı kendü gitdi 'ākıbet

DER- MEV'IẒA

4212. Ḫoşdurur dünyada olmak kām-kār
Bu yavuz kim bī-vefādur rūzigār

4213. Yüregüm bu derdile pür-ḫūndur
Gözlürüm bu verdile Ceyḥūndur

4214. Ger Ferīdūn ola yā Afrāsyāb
Bulımaz bu Zāl destānına tāb

4215. Çeng urdukda ecel şöyle ki şīr
Ne urdevān döyer aña ne Erdeşīr

4216. Gerçi buldı rūz-i zer Behrām-ı Gūr
'Ākıbet behre ne oldı aña gör

4217. Gerçi ḥükm itdi revān nūşen revān
Nīş-i murg oldı aña Nūşirevān

4218. Nitdi ol sulṭanlara bu ḫākdān
Anı ide saña dahı bī-gümān

4219. Kalma aña alma 'ahdinden ġurūr
K' olmayasın Tañrıdan yek-pāre dūr

4220. Dileseñ k' olmaya işüñde ḫelel
Ḫāliṣ itgil ṣıdk-ı niyetle 'amel

4221. Ḫālıkuñ rıżvānın eyle ṭalep
Menzil-i kurba heves it rūz u şeb

4222. İsdesen ol menzili isde düriş
Sa' i iseñ aña it kim oldur iş

4223. Cennete ḳalma k' andan yig mekān
Cehd iderseñ bulınur bī-gümān

4224. Bu hevesle isdemek ḥūr ḳuṣūr
Ne gerek himmetden yoġise ḳuṣūr

DER-TEMṢĪL-İ DĀSTĀN

4225. Kimdürür erjeng-i dīv ol nefs-i şūm
'Aḳl didügümdürür sālār-ı Rūm

4226. Acibdürr şerḥ itdügüm ḫannās dīv
Ḥırṣdurur ögdügüm vasvās-ı dīv

4227. Dīvi kim şeh boynına bindi oldı vehm
Bu sözi kim aydürem key eyle fehm

4228. Kibr bil ekvān-ı dīvi lā-muḥāl
Şehvet ol dīvi k' adıdur şemāl

4229. Ḥilmdürür Ṭūs didigüm yaḳīn
Kibr ü ḥırṣı def' ol eyler hemīn

4230. Ḳuvvet-i fikrīyyedür adıyla kū
K' aña durmaz vehm kim ol oldı yū

4231. Ol 'azāyım şāhı ḳurtaran melek
Kim yaḳına geldikde olur lā- şey ü şek

4232. Kimdürür āreş riyāżet bil dürüst
Kim olur anuñla şehvet pāy-ı süst

4233. Tīr ol lā-ḥavledur añla ḫaber
Kim yavuz ef' āl oḳından ḳaçar

4234. Leşker-i cinn bāḳī evṣaḳ-ı beşer
K' onda yoḳdur ḫayr oldur cümle şer

4235. Vesveseye sınek olmışdur mekān
Şöyle kim cinnilere māzenderān

4236. 'Āḳil iseñ çāker itme ki düriş
Nefs-i dīvin 'aḳluña kim budur iş

4237. Tıġ-ı lā- ḥavleyle İskender mişāl
Nefsüñi dīvile eylerseñ ḳıtāl

4238. Vāridāt-ı ḳüdsden saña meded
Göresin kim nice bir bir ol Ṣamed

4239. Bu reẕāyil kim senüñ nefsüñde var
Dürişüb anı feżāyille gider

4240. Kim Sikender gibi devlet bulasın
Ne Sikender kim Süleymān olasın

ḪĀTİME-İ DĀSTĀN BE-MÜNĀCĀT

4241. Aḥmedīyi luṭf ḳıl iy reh-nümūn
Nefsinüñ dīvine ḳılmaġıl zebūn

4242. Kendülik evṣāfın andan eyle ḳam'
Kim irişe tefriḳa tīrine cem'

4243. Aña sen olġıl ilāhi reh-nümūn
Ḳoma kim nefsi ḳıla anı zebūn

4244. Luṭfuñıla eyle ḳılġıl sen anı
Ki aña pā-bende olmaya ma'u meni

4245. Ḳılma meftūn anı dünya çāhına
K' olmaya maḥbūs 'uḳbā çāhına

4246. Senden artuḳdan ne kim ver iy Ġani
Fażluñıla bi- niyāz itgil anı

4247. Kavs burcını çün güneş ḳıldı mekān
Żemheri oḳına ḳuruldı kemān

ĀMEDEN-İ İSKENDER BE-MIṢR VŪ DİDEN-İ Ū 'ACAYİB-İ ĀN DİYĀR-RĀ

4248. Cevşen-i pulad geydi cūybār
Hem ḫavāṣıl-pūş oldı kūhsār

4249. Rūzigār oldı عبوسا قمطريرا
Tīr-i bārān itdi tīre zemherīr

4250. Ṭaş daḫı döymez anuñ saḥmına
Ṭaş acı mecrūḥ olur zaḫmına

4251. Çünki anuñ adı 'addüviddin ola
Aña ḳarşu varmamaḳ āyīn ola

4252. İki nev' āteş olur aña siper
Biridür ḫuşk ol ikinüñ biri ter

4253. Anlaruñıla mülk-i cān ma' mūr olur
İçü ṭaş ivi daḫı pür-nūr olur

4254. Āteşile def' olur bād-ı serd
Sürḫ ü gül olur melike rūy-ı zerd

4255. Maṣlaḥatçün anı redditdiyse naḳl
N'ola cāndan çün ḳabul eyler bu 'aḳl

4256. Çünki ol senden ḫalāṣ eyler seni
Var ise ʻaḳluñ ḳoma elden anı

4257. Maʻu menliki çü senden ol alur
Ol günāha ger dāʼim ṭāʻat olur

4258. Vaḥdete girdüñse gidersin seni
Vaḥdetile nice olur maʻu meni

4259. Vaḥdeti bilgil ki birlikdür hemīn
İkiligi ḳov k' ola vaḥdet yaḳīn

4260. Vaḥdetile ikilik nice ola cemʻ
Birlik iderseñ id ikilik ḳemʻ

4261. Bāġ-ı cān bulsun diseñ neşv ü nemā
Cehd it sende ne men ḳalsun ne mā

4262. Müʼmin olanda gerekmez maʻu men
Maʻi men isterseñ men ü maʼyı ḳov sen

4263. Ḳanḳı başta kim ola māʼu meni
Bī-gümān tenden ayırurlar anı

4264. Çün ana ḫayır didi ol laʻneti
Ṭoḳ oldı boynına Ḥaḳ laʻneti

4265. Ḫākdan olan kişi miskīn gerek
Ḫāk olana kibr ü kīn gerek

4266. Baş ki ana niyyet ṭuta anda mekān
Düşüben birini üzeler bī-gümān

4267. Ḫāk işi üftādeliḳdürür yaḳīn
Pes işüñ üftādeliḳ gerek hemīn

4268. Ḫāk bigi ger fitāde olasın
Rahmet-i ās̱ārından iḥyā bulasın

4269. Göñlinüñ bāġında tür güller bite
Lāle vü nesrin ü sünbüller bite

4270. Ḫāṭıruñ mıṣrında bite ney-şeker
Ḫuşk ḫārından gele ḫumā-yı ter

4271. Meskenetle çün tevāżuʻ ḳıldı ḫāk
Lā-cerem Ḥaḳdan ḫilāfet buldı ḫāk

4272. Kendüyü çünkim fitāde ḳıldı ol
Encüm-i eflāka ḳıble oldı ol

4273. Encüm-i eflāk anınçün bī-ḫilāf
Kaʻbe gibi anı iderler ṭavāf

4274. Aña indi Taññdan vaḥy u kelām
ʻİlm ü ʻirfān daḫı anda oldı tamām

4275. Enbiyāya cümle maẓhar oldı ol
Evliyāya daḫı maṣdar oldı ol

4276. İns ü cinnün müsteḳarrı oldurur
Ölü diri(nün) maḳarrı oldurur

4277. Çün bilürsün ʻömr kim durmaz gider
Sevgüsin cehd eyle göñlüñden gider

4278. Çünki dünya kimseye itmez vefā
İʻtimad itmek aña olur ḫaṭā

4279. Ṣor selāmet oldım andan silm-tür
Buldım andan behre gör Behrām-ı Gūr

4280. Çarḫa ṣor āḫir ki ne destānıla
Yire başdı Rüstemi dāstānıla

4281. Nice ḳıldı ağladup Ḍaḥḥakı zār
Nicesi itdi ʻazīz-i Mıṣrı ḫār

4282. Nice mekr itde çarḫ tīre fām
Kim düşüb Cem ṭopraġa üşendi cām

4283. Küştenile ḳıldı ol küştāsını
Cām ṣunup neyledi cāmesini

4284. Taḫtını viren Süleymānuñ yile
Nitdi Ẕüʼl-ḳarneyn tācın kim bile

4285. Leşkerin cinniñ çü Ẕüʼl-ḳarneyn şāh
Şöyle kim şerḥ eyledüm ḳaldı tebāh

MAṬLAʻ-I DĀSTĀN

4286. Çün şeyāṭīn oldılar cümle helāk
Ḳaldı anlardan Ḫorāsān milki pāk

4287. Yapdı Merveyle Semerḳandı tamām
Hem Herātı daḫı şāh-ı nīk-nām

4288. Tā ki geçdügince devr-i rūzigār
Ol māvāzıʻ anda ḳala yādigār

4289. Kişi öyle gerek kim çün öle
Dünyada dāʼim adı diri kala

4290. İlerükiler k' imādet itdiler
Adı çün mülki ʻimāret itdiler

4291. Şimdikiler iy ʻaceb daʼim be-ḫūn
İli yıḳarlar yaḳarlar dün ü gün

4292. Ol arādan Mışra vardı şehriyār
Buldı Mışrı bir ulu ḫurrem diyār

4293. Yiri ma'mur şuyı şıḥḥat fizāy
Ṭoprağı münbit havāsı dil-güşāy

4294. Her yañadın iki aylıḳ yol tamām
Olmış 'amālinden anuñ bī-kelām

4295. Çünki Mışruñ kişverine girdi şāh
Anda çoḳ dürlü 'imāret gördi şāh

DĪDEN-İ İSKENDER BE- BİNĀYĪ-RA
Kİ DER- VEY ŞUVER BŪD

4296. Buldı bir ḳubbe anda pür-naḳş ü nigār
Geçmiş üstine anun çoḳ rūzigār

4297. Bilmez kimse neden terkībini
Yā kim itmişdür anuñ tertībini

4298. Beş biñ arşun her yañadın ṭolu 'arż
Yazılu her nesne k' itseñ anda farż

4299. Yazılu anda şūretile evliyā
Naḳş olmış hay'atıyla enbiyā

4300. Yazılu anda selāṭin daḫı hem
Adlu adıyla 'Arab yāḫūd 'Acem

4301. Hem müvellih hem ḳalender ḥeybeti
Kebr ü tersā vü yahud Ḫayberi

4302. Ka'be vü mescid-i kelisyā vü günşit
Yazılu anda daḫı cümle ḫūb u zişt

4303. Yazılu anda ḳamu millet gelmedin
Kimse andını şıfātın belmedin

4304. Gelmedin her ṭa'ife şeklini ki var
Naḳş itmişlerdi anda āşikār

4305. Yazılu anda Sikender şūreti
Fevrile ceng itdigünüñ hey'eti

4306. Yazılu anda Behmen ü İsfendiyār
Rüstem-i dāstān hem sām-i süvār

4307. Ne demür iderdi aña ne ṭāş eşer
Ne ḫod almas ü ne ḫod daḫı güher

4308. Ḳapusında yazılu anuñ bu ḫaṭ
K' iy Sikender itme işünde ġalaṭ

4309. Yapmışuz bu meskeni biz uş tamām
Her ki vardur ḳuvvetüm iy nīk-nām

4310. İdebilesün işbu ma'mūrı ḫarāb
Gerçi yapmaḳdan gelür itmek yebāb

4311. Dāne-i ḫar dalca andan şāh-ı 'ahd
Ḳoparamadı nice kim itdi cehd

4312. Kimlerüñ yiri idi ger külli bu yir
Kimleri besleyibanuñ şoñra yir

DĪDEN-İ İSKENDER EHRĀM-RĀ

4313. Buldı anda bir 'imāret daḫı hem
Bes mu'azzam lik bī-naḳş-ı raḳam

4314. Adı Ehrām anuñ ġāyet bülend
Devr döndügi itmiş aña güzend

4315. Devri kim her nesneyi ekser keder
Hergiz aña olmamış ol kārger

4316. İçi muşmet ṭāşı ġāyet üstüvār
Geçmiş ol yapılalı çoḳ rūzigār

4317. Anda bir kerkes vardı yazılu
Durmış ol bir yengeç üzre iy ulu

4318. Göricek anı didi şāh-ı cihān
Kim bunuñ ma'nisi bu ola 'ayān

4319. K'itmişdi burc-i serṭānı maḳam
Nesr-i ṭayir bu yapılduḳda tamām

4320. Orada bilindi Adem gelmedin
Dünyada anuñ naḳşı ẓāhir olmadın

4321. Bunca yıllardan ilerü ol maḳām
Anda yapılıben olmışdı tamām

4322. Yiñi şanma eskidürür bu cihān
Çoḳ kişilerden ḳalıpdurur 'ayān

4323. Geçmiş üstine bunuñ yılları daīm
Līk ḫāzinetdür bil-ā-şek ne ḳadīm

4324. Devr ider sāl u māh durmaz yaḳīn
Ne evvelin bilür kişi ne āhirīn

4325. Anuñ edvārında birisi 'ayān
Üç yüz altmış biñ yıl olur bī-gümān

4326. Her biri içün bu derceden biñ güzīn
Yıl ile güneş bezer çarḫuñ yüzin

4327. Otuz altı biñ daḫı bir devr var
Yıl ile ʿilm ehli ider anı şümār

4328. K' ol berḫüñ her biriyçün müdām
Güneş üç biñ yıl döner gökde tamām

4329. Yidi biñdür bir daḫı kim göre ʿayān
Oldı her seyyāre çün biñ yıl revān

4330. İşbu edvārın nice biñ kez sipihr
Yüriyüp düketmiş ola māh u mihr

4331. Nice daḫı hem döniben döñe de
Vāy aña kim çarḫa ol takiye ide

4332. İşbu sözden kim didüñ kendüñi bil
Meskenet dut maʿu menligi ḳoğil

ẔİKR-İ RŪD-I NĪL VŪ ʿACAYİB-İ ṢANĀYİʿ-İ ĀN

4333. Nīl ırmağın daḫı anda gördi şāh
Menbaʿın ḳandan diyüben şordı şāh

4334. Didiler ḫaṭṭ-ı istivadan añaru
Altı aylıḳ yoldan aḫar ol berü

4335. Oldurur ḫaṭṭ-ı istiva k' andan berü
Var ʿimāret yoḳdurur daḫı añaru

4336. Ḳaṭʿ ḳılur yiri ḫaṭṭ-ı istivā
Dün ü gün iki nıṣf eyler cüdā

4337. Gördiler anda var bir ulu ṭāğ
Ḫub u tābān şöyle kim rūşen-i çerāğ

4338. Bir yanında biş ulu çeşme çıḳar
Biş daḫı hem bir yañasından aḳar

4339. Bir bişi yürüyü bir yire gelür
Ol arada cemʿ olup bir baḫr olur

4340. Ol bişi daḫı olur bir baḫr hem
Bir araya dirilüben biş ü kem

4341. Her birinden bunlaruñ bir cūy-bār
Çıḳup ider rub-i meskūne ḳarār

4342. Bir mesāfet gidüben girü gelür
Ol iki bir yirde bir baḫr olur

4343. Bī-gümān ol baḫr ayağıdur bu Nīl
Nilüñ uş şerḫin didüm rāst bil

4344. Didi şeh ḥayrān olup kim iy Ḫudā
Pādişeh sensün vü biz ḳamu gedā

4345. Ne gerek her nesneye sensin bilen
Çāresini ḳamu eşyānuñ bulan

4346. Senden almışdur vücūdı ḳamu şey
Her ne var fāni vü sen Ḳayyūm u Ḥayy

4347. Mışr mışrā olmağiçündür bī-gümān
K' itdi Nili ḳüdretüñ iy Ḥaḳ revān

ṢIFAT-I REVĠĀN-İ BELESĀN

4348. Ol nebātı daḫı şeh anda bulur
Kim yemişi her yıl anuñ yāğ olur

4349. Nicesi kim şamġ ağacından çıḳar
Ol yağ andan öyle çıḳıban aḳar

4350. Rūğan-ı mısrı diyen ol yağ olur
Nice şayrular anuñla şağ olur

4351. Yiri ʿaynü'l- şemsdür anuñ hemīn
Şuyı daḫı bir ḳuyudandur yaḳīn

4352. Ol şu ayruḳ yirde bitürmez anı
Ol yir ayruḳ şuyla yitürmez anı

4353. Dilde maṭriyye bulupdur ol süvād
Göre ne sanʿatlar ḳılur Rabbü'l- ʿibād

4354. Fikr it nice ʿacayib yāredür
Nesneyi nesnāye nice yaradur

4355. Şanʿatına baḳ ki ḥayrān ḳalasın
Ḳüdretini gör ki ʿibret alasın

4356. Şeh daḫı ḳıldı heves Mışrı göre
Ol daḫı bir şehre hem bünyād ura

4357. K' anda daḫı hem ʿacāyib çoğ ola
Şöyle k' anuñ gibi daḫı yoğ ola

BŪNYĀD KERDEN-İ İSKENDER İSKENDERİYYE RĀ

4358. Buldı ol sāḫilde bir ḫurrem behişt
Ṭoprağı müşk şuyı kevs̱er sirişt

4359. Gül nesīminden havāsı ḫu bireḳ
Az yir ol Mışr'uñ diyārında ıraḳ

4360. Yapdı bir şehr anda pür reng ü nigār
Tāze vü ḫurrem cü bāğ-ı nev- bahār

4361. Urdı uşṭurla bile bünyādını
Ḳodı anuñ İskenderiyye adını

4362. Yapdı ol şehrüñ içinde bir menār
K' aña beñzer görmemişidi rūzigār

4363. Ol manār üstinde düzdi nīk-rāy
Cām kim dirler aña gitī nümāy

4364. Yirde ḫayr ü şer ne olsa māh u sāl
Görinür ol cām içinde andan ḫayāl

4365. Her yeñādın leşker oldukda revān
Olurıdı ol cāmdan 'aksi 'ayān

4366. Daḫı mermezeden şeh-i nīku ḫişāl
Düzdi bir timsāl anda adem misāl

4367. Çün müretteb oldı ol bī-rūḥ-ı cism
Şeh menār üstinde anı kıldı ṭılsım

4368. Nireden ol şehre düşmen itse 'azm
Kim anı fetḥ itmek içün kıla rezm

4369. Ol yaña dönerdi ol ṣūret meger
İl ü şehre olurıdı andan ḥazer

4370. Ne kadar gelse 'ad ü ferseng-i mīl
Bilinürdi andan ne sırdur bunu bil

4371. Bu ṭılsımı daḫı öyle itmişdi şāh
Kim hevām olmazdı andan sāl u māh

4372. Girmezidi 'akreb ü hem mūr u mār
Ne meges ne peşşe zī ḫurrem-i diyār

4373. İşbu resmile düzetdi Şāh-ı Rūm
Kendü içün ol arada merzbūm

4374. Şehri yapdı kendisiyçün şehriyār
Kendü gitdi kaldı uş şehr ü diyār

4375. Niceler yapdı sarāy oturmadı
Niceler toḫm ekdi vü götürmedi

4376. Girmesün şehrüme diyen mūr u mār
Mūr ü mār oldı sinde tār ü mār

4377. Gāh şehrin mü'min olur geh fireng
Şehriyāruñ yiri işde kūr-i teng

SEBEB-İ ḪARĀBĪ-Yİ MENĀRE-İ İSKENDERİYYE

4378. İşitdi imdi ol ṭılsımuñ ḥālini
N' oldı ol hem menār aḥvālini

4379. Bunı anlar kim rivāyet itdiler
Bize bu resme ḥikāyet itdiler

4380. Çün beni 'Abbaṣuñ oldı ol diyār
Hem ḫilāfet dutdı anlarda karār

4381. Geldi maġribden yañadın bir fireng
Ṭaşı mü'min küfrle içi ṭolu jeng

4382. Zühdile kıldı riyāżet āşikār
Şöyle oldı kamu ḫalk aña şikār

4383. Ḫalk anı ehl-i imāmet ṣandılar
Ṣahib-i zühd ü kerāmet ṣandılar

4384. Ẓāhirinde görmediler hīç 'ayb
Bāṭını kim bile cüz 'alem-i ġayb

4385. Ol kadar İslāmda kıldı direng
Kim ḫalīfe hem-demi oldı fireng

4386. Otururken ḫalifeyle ol la'īn
Bir aydür k' iy emirü'l- mü'minin

4387. Şāh İskender k' anuñdur bu cihān
Bu menār altındadır genci nihān

4388. Ger alu ki gire ol pür-māye genc
Leşkerünile saña yok daḫı renc

4389. Dutasın ol mālıla bī-hadd sipāh
Olasın rānla Tūrāna şāh

4390. Ger bu māli kim didüm sen bulasın
Ol Sikender gibi sulṭān olasın

4391. Dīn-i İslām ala senden buy reng
Kılıcuñdan yoġola kebr ü fireng

4392. Mālı anlar kim koyuban gitdiler
Bī-gümān kendülere ḥayf itdiler

4393. Sen olar yimedigün yi yidür
K' ehl-i dāniş olanuñ işi budur

4394. Zerdürür her 'ukdeye müşkil-küşāy
Māldurur kamu işe reh-nümāy

4395. Māl ni'metdür anı ṣarf idicek
Līk miḥnetdür koyuban gidicek

4396. Yiyicek dirlikde anı nūr olur
Ölicek kalsa 'azab-ı kūr olur

4397. Başarıcak mālıla iş biter
Līk başarmayıcak çok baş yiter

4398. Çünki işitdi ḫalife genc-i zer
Ḳıldı gencüñ ḥırsı cānına eser

4399. Ol menār altında ṣandı genc var
Bilmedi kim anda derd ü renc var

4400. Niceleri ḥırṣ maġbūn eyledi
Nicelerüñ yüreğin ḫūn eyledi

4401. Ademiyyi ḥırṣdur gümrāh iden
Cāh ehlinüñ yirini çāh iden

4402. Çün heves itdi ḫazine çıkmaġa
Ḳıldı fermān ol menārı yıḳmaġa

4403. Çün menārun rub' ı yıḳıldı tamām
Ol ṭılısım oldı ḫarāb ü ṣind-i cām

4404. Nā-gehān bir gice ḳaçdı ol fireng
Şöyle kim yāden çıḳar tīr-i ḫedneg

4405. Şule gitdi ol ḫalāyıḳdan nihān
Kim daḫı andan belürmedi nişān

4406. İşbu mekrile yıḳıldı ol tılsım
Şimdi andan bir ṣıfat ḳaldı vü ism

4407. Ne 'imāret var ise virān olur
Ḥādişe bünyādı muḥkemdür ḳalur

4408. Oldı virān ol ele girmedi genc
Fikr-i söz işde netice n'ola renc

4409. Renc olur rāysuzlar ḥāṣılı
Rāyıla olur ḥal her işüñ müşkili

FĪ'T-TEMSĪL VÜ'L-MEV' IẒATĪ

4410. Didi kim şehriki yapdı şehriyār
Bu vücūduñ şehrine ḳıl i' tibār

4411. Ol ḫalife nefsdürür bī-gümān
Kim bu şehre ne ḥükmi ol ider hemān

4412. Cām kim dirler aña gitī nümāy
Göñlinüñ gözgüsidür iy pāk-rāy

4413. 'Aḳldur ṣūret ki cümle ḫayr ü şer
Ẓāhir olur anda itdükde naẓar

4414. 'Aḳreb u beşşe nedürür mūr u mār
Nefsde evṣāf-ı şeyṭāni ki var

4415. Zīnet-i dünyadur ol fettan-ı fireng
K' içi jengū ṭaşıdur pür būy-ı reng

4416. Dileseñ ol şehri kim ma' mūr ola
Hem göñül cām-ı ḫalelden dūr ola

4417. Ṣūret-i 'aḳl u gül āfet görmeye
Nefsünüñ 'azil ḫilāfet irmeye

4418. Zīnet-i dünyaya maġrūr olmaġıl
Aña uyup Tañrıdan dūr olmaġıl

4419. Kim zi yānı çoġu nef' i azdurur
Nefsi telbisiyle yoldan azdurur

4420. Aña aldanma ki nādānlıḳ olur
'Aḳibet işiñ peşimanlıḳ olur

4421. Çün görürsin bu cihānı kim gider
İ' timād ü key düriş andan gider

4422. Her ki dünya sevdi rāḥat bulmadı
Dünyadan illā cerāḥet bulmadı

4423. Nesne ki aṣlı āb u bād ola
Daḫı ateş anda ne bünyād ola

4424. İşbu derdi durur aṣl-ı kāināt
Gügler āba vü bulardur ümmihāt

4425. Ol ki bu eżdāddan ner gibi alā
Bellidür kim ne ḳadar bāḳī ola

4426. Cem' olup bir arada bu derd iy yār
İ' tidāl olduḳda bulurlar ḳarār

4427. İ' tidāl ol dem ki arādan ola kem
Birbirinden ayrılurlar lā-cerem

4428. Bāṭıl olup yüzilür terkib-i ten
Muḥkem ola ṣanma bu tertibi sen

4429. Dört ṣind nice bulalar i' tidāl
K' itmeyeler birbirinden intiḳāl

4430. Būy ü renge ġarre olma kim cihān
Yire zendur gerçi rengidur cüvān

4431. Çoḳlaruñ 'aḳdindedür bu pīr-zen
Līk daḫı abkārdan bil anı sen

4432. Ol er idi aña raġbet ḳılmadı
Ol ki 'imin idi vādin almadı

4433. Dünya içün ne gerek bu ḥırṣ ü ez
Dünya çoġına issi çün 'ömr olur az

4434. Çün ḳoyuban gidilür bu mülk ü genc
Pes ayit kim ne gerekdür bunca renc

4435. Dünyayı ḳov ʿuḳbā içün it ʿamel
Tā ki tedbirinde olmaya ḫalel

4436. Mülk oldur añunçün eyle cehd
Tā murādıla meẕāḳun ṭolu şehd

4437. Mülk ol kim anda tezelzül olmaya
Devlet ol k' anda tebeddül olmaya

4438. Mülk midür ol k' anı nā-gehān
Düşmene ḳoyup giderler rāygān

ḪĀTİME-İ DĀSTĀN BE- DUʿĀ

4439. Aḥmediyi iy Kerīm-i lā-Yezel
Dünyanuñ ḥırṣına itme pāymāl

4440. Anı sen ehl-i ḳanaʿāt eylegil
Ẕikrüñi aña ṣanāʿat eylegil

4441. Ḫāṭırından ʿışḳuñı dūr itmegil
Göñlini dünyaya maġrūr itmegil

4442. Kime ümid oldı ise mülk ü māl
Sensin ümidi anuñ Yaze'l-Celāl

4443. Her ki ümidi saña ṭoġru ḳıla
Raḥmetüñden ḥāşa kim maḥrūm ola

DĀSTĀN-I İSKENDER BĀ- ḲAYDĀFE MELİKE-İ MAĠRİB VŪ ḪİLE-İ Ū BĀ- ḲAYDĀFE

4444. Bir mübārek gice kim ḳam-rāyıdı
Anda ʿayşımuz yüzi ḥamrāyıdı

4445. Yār olmışdı benümle hem-ḳadeḥ
Ṭolmışıdı cānum vü gönlüm feraḥ

4446. Ḳılmış idün ḫaṭṭ ü ḫālinde añun
Maḥv olmışdum cemālınde añun

4447. Ġamzesi oḳu cāna kār itmişidi
Göñlümi zülfi şikār itmişidi

4448. Gāh yüzinden gözüm alurdı nūr
Geh meşāmum zülf-i müşkinden buḫūr

4449. Gicemüñ ḳadr-i berāt olmışıdı
Zühre ʿışümüze māt olmışıdı

4450. Bir yanumdan saçar iken māhtāb
Bir yanumdan rūşen olmış āftāb

4451. Ṭayyıbü'l-vaḳt itmişidi anı ḳadeḥ
Baña añun yüzi virmişdi feraḥ

4452. Ben aña ḳılurdum ol aya naẓar
Ben ṣorardum andan ol aydan ḫaber

SU'ĀL EZ- ḪĀL-İ MĀH VŪ BEDR Ū HİLĀL

4453. Didim kim şerḥ it bu ay niçün müdām
Gāh eksilür geh olur tamām

4454. Geh siprunçün olur geh kemān
Geh ʿayān niçün olur geh nihān

4455. Didüm iy zülfi benefşe yüzi gül
Bil ki ayuñ nūrı kendüden degül

4456. Nūrı anuñ kendüden olsa yaḳīn
Dā'imā bir vaṣfa olaydı hemīn

4457. Nesne kim bi'z-zatdur nice ola
Kim taġayyur irmek aña yol bula

4458. Nūrı günden kesbider ol māh u sāl
Lā-cerem geh bedr olur geh hilāl

4459. Ne ḳadar kim günden ol olursa dūr
Ol ḳadar artar anuñ cirminde nūr

4460. Ne ḳadar kim güneş yaḳın ḳalur
Nūrı anuñ ol ḳadar eksük olur

4461. Ay çünkim nūrını günden ala
Pes görinen anda gün nūrı ola

4462. Ṣūrete ol nūr ayuñdur hemīn
Līk maʿnīde günüñdür ol yaḳīn

DER- İSTİDLĀL BER- TEVḪİD-İ ṢĀNİʿ

4463. Şöyle kim nūr aya güneşden gelür
Nūrı ẓāhir kendüsi bāṭın olur

4464. Bu cihānuñ daḫı varlıġı ʿayān
Ḥaḳdan oldı vü ḳamudan ol nihān

4465. Cümle ʿālem andan almışdur vücūd
Ḳamusına ol ḳılıpdur feyż-i cūd

4466. Pes bilindi k' evvel oldur āḫir ol
Şöyle kim bāṭın oldur ẓāhir ol

4467. Ger mü'essir gözden oldıysa nihān
Bu eşerlerden anı görgil 'ayān

4468. Bir işāret daḫı aydeyim saña
Ger ḳulaḳ dutar iseñ bir dem baña

4469. Ay güne nice kim yaḳın gelür
Varlığı günden güne az az kesilür

4470. Güneşle ol ide çün ictima'
Varlığına kendünüñ ider vidā'

4471. Öyle maḥvider orada kendüzin
Kim ne gice bulunur ne gündüzin

4472. Pes bilinür k' ol kişi Ḥaḳḳa ire
K' evvel ol varlığınuñ terkin ura

4473. Urmasa pervāne terk-i bāl ü per
Bulmışıdı şem'e irmege ẓafer

4474. Kendünüñ bī-çāre çün terkin ḳılur
Lā-cerem irmege nūra yol bulur

4475. Cismi vīrān olsa cān ma'mūr olur
Şem' çünkim oda yana nūr olur

4476. Bil senden gitmeyince bu ṣıfāt
Rūşen olmaz saña hergiz keşf-i ẕāt

4477. Tā ki kişi varlığını virmeye
Bir nefes maḥbubına ol irmeye

4478. Ḥuccet-i rūşen bu söze iy ulu
Len-tenālū'l-birre ḥattā tünfiḳū

4479. Ḥaḳ dir iseñ mā'u menligi gider
Anı diyen kişi kendüyi nider

4480. Çünki işbu sözleri diñledi ol
Sırr-ı tevḥīdi tamām añladı ol

4481. Didi gerçi mestsin baña cevāb
Ḫoş didün والله اعلم بالصواب

SU'ĀL EZ- 'UṬĀRİD

4482. İşbu sözi söyler iken nā-gehān
Oldı bir farzāne maşrıḳdan 'ayān

4483. Söyleridi bī- zübān ü ṣavt ü dem
Yāzarıdı bī-dāvet ü bī- ḳalem

4484. Çünki ol ferzāne gördi nigār
Didi bu kim olur iy dānā-yı kār

CEVĀB

4485. Didüm eflākuñ dibiri budurur
Ol yidi seyyare biri budurur

SU'ĀL EZ- ZÜHRE

4486. Bu söz içinde ol arādan girü
Çıḳdı bir ḫātun bānu la'l-rū

4487. Bir elinde dutmışıdı ol rebāb
Bir elinde lāle-gūn cām-ı şarāb

4488. Çünki ol dilber aña ḳıldı naẓar
Didi bu nedür baña virgil ḫaber

CEVĀB

4489. Didüm aña kim bu ḫātun zühredür
Yidi encüm arasında şühredür

SU'ĀL EZ- MERRİḪ

4490. Çıḳdı ṣoñra bir serv ü ḫun-ḫ'ār-merd
Kim hemişe işi kīndür neberd

4491. Gözin zaḫmı ṭağa ṭoḳılsa yaḳar
Ḳılıcı hem ṣaḥrayı oda yaḳar

4492. Çünki gördi anı didi bu kim olur
Kim bu resme ḫışm ü heybetle gelür

4493. Didüm ol rizende-i ḫūn budurur
Pür dil ü celladı gördün budurur

SU'ĀL EZ- MÜŞTERĪ

4494. Çıḳdı anuñ ardınca bir dānā-yı kār
'Ālem-i ġayb olmış aña āşikār

4495. Ḳamu ḥükmi 'adlıla ḳılurıdı
Fikrsüz her nesneyi bilüridi

4496. Çünki gördi ḫ'āceyi ol sīm-ber
Didi bu kimdür baña vir ḫaber

CEVĀB

4497. Didüm oldur sa'd-i ekber Müşterī
Cümle-i ehl-i sa'ādet serveri

SU'ĀL EZ- ZÜḤAL

4498. Çıḳdı anuñ ardınca bir Hindū-yi pīr
Hendese 'ilminde ġāyet bī- naẓīr

4535. Pes ḳalemle resm ḳılup yengini
Naḳş ḳıldı şekl ü vaż' u rengini

4536. Çün Sikender ṣūretin ḳıldı nigār
Vardı girü maġribe ṣūret nigār

4537. Ṣūrete Ḳaydāfe çün ḳıldı naẓar
Ḳaldı ḥayrān düşdi cānına ḫaṭar

4538. Didi bunuñ maşrıḳ u maġrib tamām
Olidi olasıdur ḥükmine rām

4539. Ger neheng şīr ger yer ü peleng
Cengi kendü ola bunuñla itse ceng

4540. İşde imdi ol ṣūretüñ ḥāli n' olur
Şāha vü Ḳaydāfeye andan ne gelür

4541. Mıṣrda bir gün içerken şah şād
Ḳıldılar Ḳaydāfe ḳanında yād

4542. Aldılar anuñ cemāl ü ḥışmetin
Ẕikr itdiler kemāl ü rütbetin

4543. Şāh anuñ vaṣfın çün işitdi tamām
Diledi k' ol daḫı ola hükmine rām

4544. Pes aña bir elçi ṣaldı nāmver
Elçiyile yola viripdi ḫaber

4545. Kim bize vir bī-ḫarāc ü māl ü pāc
Dileseñ kim saña ḳala taḫt-ı ʿāc

4546. Şāh Ẕü'l-ḳarneyn İskender benem
Ḥaṣm-ı pā-māl idici server benem

4547. Maşrıḳ ü maġrib benümdür lā-muḥāl
Baña virbinmek gerekdür pāc ü māl

4548. Ḳılıcımdan seyl-i ṭūfān ṭoldı Hind
Ḫançerümden ṭopṭolu ḳan oldı Sind

4549. Şāh Dārā dārını yaḳan benem
Fūr-ı Hindüñ ferini yıḳan benem

4550. Ger peleng ü şīr-i ner ger ejdehā
Ḳılıcumdan olmadı olmaz rehā

4551. Leşkerin cinnüñ benem k' itdüm helāk
Hem ben itdüm Ye'cūc ü Me'cūc ḫāk

4552. Āḫir işitdüñ bunı kim mülk-i şarḳ
Oldı binüm ḳılıcumdan ḳana ġarḳ

4553. Kūh-i Ḳāfı gürzümüñ żarbı yıḳar
Ḳılzumı ḳılıcımuñ odı yaḳar

4554. Her ki diler baḫtı pāyende ola
Devlet ehline gerek bende ola

4555. İricek Ḳaydāfeye işbu ḫiṭāb
Böyle viripdi şehinşāha cevāb

4556. K' iy cihāndār u şeh-i Ḫurşīd-fer
Kim senündür şarḳ ü ġarb ü baḥr ü ber

4557. Seyridüp encüm döneli āsumān
Görmedi sinüñ gibi ṣāḥib ḳırān

4558. Pāẕişehsin vü felek bende saña
Şāhlar cümle ser- efkende saña

4559. Sen ki olduñ devletile feylesūf
Bulamaduñ mı dünya ḥāline vuḳūf

4560. Bilmedüñ mi k' anda yoḳdurur ḳarār
Geh ʿaziz ider kişiyi gāh ḫār

4561. Gāh ider pest ademiyi geh bülend
Gāh dil-şād ider geh müstemend

4562. Çün cihān ṭolu ḫaṭār oldı vü bīm
Aña takiye itmek ḫaṭadurur ʿazīm

4563. Ne revādur ġarre olmaḳ dūr-bīn
Aña kim aldı Süleymandan nikīn

4564. Māl ü genc içün gerekmez bunca renc
ʿAḳibet çün ayruġuñdur māl ü genc

4565. Düşmen oldugına olma şādmān
Sen daḫı çün olısarsın bī-gümān

4566. Salṭanat çün ʿāḳibet zāyil olur
Biñ yıl ise daḫı bī-ḥāṣıl olur

4567. Fūrı sen mi öldürdüñ iy şāh-ı ecel
Fūrı öldüren eceldürür ecel

4568. Bulmadı kimse ecelden hīç amān
Bulası daḫı degüldür bī-gümān

4569. Fūr-ı Hindīyi Ḥaḳ öldürdi yaḳīn
Arada İskender bahānedür hemīn

4570. Nedür İskender Süleymān kim ola
Kim Ḥaḳ emrine söz elinden iş gele

4571. Ne revādur saña iy sāḥib naẓar
Kim bu ḥikmetle olasın kej naẓar

4572. Ne revādur pāẕişeh olana lāf
Yā bir iş ṭutmaḳ kim ola ol güzāf

4573. Fūr senden kim dökildi līk baḫt
Andan alup saña virdi tāc ü taḫt

4574. Girü ol tācı vü taḫtı bī-gümān
Senden alup ayruġa virür cihān

4575. İtme takye ḳılıca ki ol saḫt rūy
Bī-vefādurur be-ġāyet tond ḫūy

4576. İki yüzlüden ṭaleb itme vefā
İki sözlüden bulam dime ṣafā

4577. Şāh Mısrı ḳılıcın itdiyse tīz
Tīġ-i Hindī ider anuñla sitīz

4578. Şeh gelür ise kib ü buladı Çīn
Ṭoludur peykānile maġrib zemīn

4579. Gerçi şeh pür-dildür pīrūze-ceng
Bizde daḫı vardurur nāmus ü neng

4580. Kişi ki anda nām ü nāmus olmaya
Uludan kimdür egerçi ölmeye

4581. Serv bigi ser-firāz olmaz kem er
Ney gibi hüz yirden baġlansa kemer

4582. Devletüñ ṭonını ol kişi giyer
K' ola adı ḫalḳ içinde key er

4583. Fūrdan alınduġiçün taḫt ü tāc
Saña Ḳaydāfe niçün virsün ḫarāc

4584. Behmen ü Kāvūs şāh İsfendiyār
Rüstem-i dāstān ü hem sām-i süvār

4585. Pāẕişeh Keyḫüsrev ü Luhreseb şāh
Behmen ü şīr-efken Güstāsib şāh

4586. Maġribe kimse bulardan gelmedi
Kimse bu yirüñ ḫarācın almadı

4587. Şāh budur maṣlaḥat kim bu kelām
Gelmeye daḫı dilinden vü'sselām

4588. Kendüzinden bizi bī-zār itmeye
Ḳonışı özinden dili āzār itmeye

4589. Düşmen olmak ḳonşıya ayin degül
Ḳonışı āzurde iden ehl-i dīn degül

4590. Şāhe'l- ḳıṣṣa çün irdi bu cevāb
Ḳalmadı anda daḫı āram ü ḫ˘āb

4591. Ḳıldı Ḳaydāfe sözi aña eṡer
Ḥaḳ söz acı olur eger ola şeker

4592. Yaḳdı şāhuñ yüregin ġayret odı
'Aḳl aña en-nārü'l-el-'ār didi

4593. Ol k' anuñ ġayreti yoḳ olmazār
Bī- ḥamiyyet kişiden gelmez hüner

4594. Bir çeriyi düzdi Sikender bī-ḥisāb
Ḳılmaġa Ḳaydāfenüñ mülkin ḫarāb

4595. Cevşeni buladı ile ṭoldı zemīn
Ḳanda baḳsan gürz ü tiġidi hemīn

4596. 'Azm-i ma'ziden yaña itdi rāst şāh
Şāhıla bī-ḥadd cevşenvar sipāh

4597. Ṭoldı cümle küşeler āvāz-ı kūs
Oldı tozdan çarḫ yüzi anbūs

4598. Varıdı şāhuñ yolında bir ḥiṣār
Burcı bes yüce asāsı üstüvār

4599. Ḳullesi irmiş ṡüreyyāya tamām
Ḥandeki itmiş ṡeraka'rīn maḳām

4600. Bir melik varıdı anda nāmdār
Adı Varḳa anuñ ol şehr ü diyār

4601. Kızını Ḳaydāfe oġlı Ḳandarūş
Varḳenüñ almitid dut bu söz gūş

4602. Çünki ol şehre irişdi şehriyār
Çevre alıban anı itdi ḥiṣār

4603. Mancınıḳ u ra'd zaḫmıla şāh
Burç yıḳup şehre girdiler sipāh

4604. Bir kişiye ki edipdi şehr-gīr
Ḳanda rūş ol şehirde oldı esīr

4605. Dimegil kim mihr ide baña sipihr
Mihr itmez kimse bu māh u mihr

4606. Bu felekden isteme emn ü emān
Çünki adı oldı çarḫ ü āsumān

4607. Ḫaṭṭ-ı tersā gibi kejdürür felek
Tersden peyveste tersi itmek gerek

4608. Ṭāli' üñ çarḫuñ çü ser-ṭān buldılar
Rāst kej revlikin andan bildiler

4609. Kej olanuñ kej olur ḳamu işi
Rāstlıḳ nice bulur andan kişi

4610. Ṭali' üñ s̱ānisi bulundı esed
Lā-büd oldı āfet-i cān ü cesed

4611. Ẓālim u ḫun-ḫ ̆ār hem u ḫamn ü dūn
Ḳamular çengāline anuñ zebūn

4612. İtdi üçincide delālet sünbüle
K'anda biten ḳuruyup tit dökile

4613. Şöyle kim otlar ter ü tāze biter
Ḳurıyıban ṭoprağa düşüp yiter

4614. Çünki mīzān oldı dördinci aña
Dime kim çoḳ nesne vire ol baña

4615. Çün terāzu ehli ġāyet dūn olur
Ḳardeş olsa andan ol maġbūn olur

4616. Virilen kim ol terāzu ile ola
Bellidür andan kişi ne ḥaẓẓ ala

4617. Çün terāzuda ola tabbūḫ u cev
Aña eşek ola adın cānın girev

4618. Virdügi tabbūḫ u cevdür bī-gümān
Līk alur anuñ behāsın naḳd-i cān

4619. Dönelüm girü didigümüz söze
Şerḥ idelüm ḳalanın daḫı size

4620. Çün bular dutulduğunı bildi şāh
Fikrile tedbiri böyle ḳıldı şāh

4621. Kim vezīr otura taḫta şāhvār
Urınup başına tācı zer-nigār

4622. Pes getirüp Ḳandruşı buyura
Bī- emān cellāda ki anı öldüre

4623. Pes gelüp nöker ṣıfat şeh söyleye
Yalvarup aña şefā' at eyleye

4624. Ol şefā' atla anı āzad ide
Göñlin ölüm ġuṣṣasından şād ide

4625. Cānına mālını itmeye ziyān
Pes anı Ḳaydāfeye ide revān

4626. Şāhı daḫı ṣūrete elçi ḳıla
Viribiye Ḳaydāfeye oğlı yile

4627. Ḳaṣdı bu k' anuñıla ol mülke vara
Girecek yollarını anuñ göre

4628. Her ne kim şeh didiyse dutdı vezīr
Çünki ol ma'mundı vü bu emīr

4629. Pes buyurdı şeh vezīre ki otura
Ol gelince leşkere fermān sora

4630. Leşkere daḫı didi şeh kim vezīr
Ben gelince olmaḳ gerek size emīr

4631. Bini görince idün birlik tamām
İkilik itmek iş olmaya ḫām

4632. Birlik eyleñ kim ikilik dīn degül
İkiligi terk idün āyin degül

4633. Dirlik anda isde kim birlik ola
İkilik olduḳda ne dirlik ola

4634. Bu işi çün böyle tedbīr itdi şāh
Ḳandarūşı alup itdi 'azm-i rāh

4635. Şeh geliben şehri alduğı ḫaber
Ḳıldı Ḳaydāfeyi zīr ü zeber

4636. Dutmışıdı yola dā'im çeşm ü güş
Ağlandı ḳanda diyü Ḳanderūş

4637. Nā-gehān Ḳaydāfeye irdi ḫaber
Kim gelür uş Ḳanderūş-ı nāmver

4638. Şāẓılıḳdan oldı yüzi lāle-reng
Ḳandarūşa ḳarşu vardı bī-direng

4639. Anuñıla bī-gerān ḫayl ü ḥaşm
Çetri sulṭānı vü hem küs u 'alem

4640. Gördi Ḳaydāfe ki geldi Ḳandarūş
İtdi şefḳatden yüregi kānı cüş

4641. Çünki Ḳaydāfe gelür gördi 'ayān
Ḳandarūş oldı piyāde ol zamān

4642. Baş ḳoyup öpdi ayağını anuñ
'İzzeti hem böyle gerek ananuñ

4643. Anaya ḥürmet iden devlet bulur
Cennet ana ayağı altında olur

4644. Ṣordı bir bir ana oğlı ḥālini
Daḫı ol şehr ü diyār aḥvālini

4645. Ser-güzeştin didi bir bir Ḳandarūş
Dutdı anuñ sözine Ḳaydāfe gūş

4646. Ṣoñ sözi ol oldı ki şeh bī-tersnāk
Bini itdürürdi cellāda helāk

4647. Līk binümle gelen bu nev-cüvān
Baña ʿĪsā gibi cān itdi revān

4648. Şāhdan dileyiben aldı beni
Ölmiş iken ol diri ḳıldı beni

4649. Çünki Ḳaydāfe işitdi bu sözi
Ağladı şöyle ki ḳan ṭoldı gözi

4650. Pes didi minnet aña kim ol ġanī
Sāğ irgürdi girü baña seni

4651. Dönüp andan girü şehre girdiler
Elçiyi daḫı oḳıdup gördiler

4652. Elçiye Ḳaydāfe çün ḳıldı naẓar
Gördi anda pāẕişāhlıḳdan eṡer

4653. Yazılu alnında devlet āyeti
Dikilü öñiñde nuṣret rāyeti

4654. Ẓāhir ü bāṭın ḳamu fazl u kemāl
Ṣūret ü sīret ḳamu ḥüsn ü cemāl

4655. Didi kim elçi bu resme olmaya
Kimseden bu nevʿ e elçi gelmeye

4656. Pes didi bir ḳula k' ol çini herer
K' anı naḳş itmişdi ol naḳḳāş-ı pīr

4657. Mahẕen içinden anı bulup getür
Kim gümānüm oldı k' ol ṣūret budur

4658. Çün getürdiler anı Ḳaydāfe şāh
Bir aña bir elçiye ḳıldı nigāh

4659. Bildi kim bu ṣūret anuñdur yaḳīn
Farḳ ara yirde bir cāndur hemīn

4660. Didi kim İskender budurur bī-gümān
Elçi resmine gelipdürür ʿayān

4661. Geldi bu vażʿ ıla k' eyle gire
Mülkimüzüñ resm ü āyīnim göre

4662. Yollar u der-bendin illerün bile
Pes aña lāyıḳ yaraḳ nesne ḳıla

4663. Öyle fettān durur işbu hileger
K' ider ins ü cinn maḳrinden ḥazer

4664. Şīr-i dildür bu velī dimme füsūn
Belki biñ dimne elindedür zebūn

4665. Bu ḳamusın göñil içindedir nihān
Kimseye hergiz anı itmez ʿayān

4666. Bes didi elçiye ki şāh-ı nīk-nām
Ne buyurdı nicedür bize peyām

4667. Didi şeh eydür ki ser-te-ser zemīn
Ḥükmüme binüm musaḫḫardur yaḳīn

4668. Taḫt-ı zer binümdürür laʿl-i tāc
Rāst virsün baña Ḳaydāfe ḫarāc

4669. Kim muḳarrar ola aña mağrib zemīn
Ol diyāra şāh ol ola hemīn

4670. Nice bir leşker iledem bī-şümār
Ḳomayam mağribde deyyar ü diyār

4671. Ol diyāruñ kimini oda yaḳam
Kimini ṣuya viribānuñ yıḳam

4672. Çünki Ḳaydāfe bu söze ṭutdı gūş
Eyledi tende ġażapdan ḳan cūş

4673. Didi kim İskenderi dīv-i ġurūr
Aldayıben ʿaḳıldan eyledi dūr

4674. Fikr ḳılmaz mı ʿaceb kim ḥırs-ı māl
ʿĀḳibet kişiyi ider pāymāl

4675. Rencile nice ki direr genc ü zer
Daḫı ḥırşın yıkamaz ol nāmver

4676. Ḳızıl altun ḥırşına olan rehīn
Ḳara ṭopraḳ ṭoyurur anı hemīn

4677. Ol dise Dārāb u yāḫud Fūr-ı Hind
Ol dise Tūrān anuñ yā mülk-i Sind

4678. Bunca faḫr kibr nā ḳalmaḫ gerek
Bī- ṡebāta böyle nā ḳalmaḫ gerek

4679. Leşkeri varise anuñ bī-şümār
Biz dahı bahr-ı muhitüz bī-kenār

4680. Diyiben bu sözi Kaydāfe aña
Viripdi anı Veşākından yana

4681. Viripdi ardınca anuñ ol nāmver
şāhid ü şem' ü şarāb ü hem şeker

4682. Hem ẓārif aṣḥab u hem çeng ü rebāb
Dahı dürlü nüḳül ü ni' met ü bī-ḥisāb

4683. Ol gice ol nūş idüp cām-ı mey
Şubḥ olunca gūş ḳıldı çeng ü ney

4684. Şubḥ- dem çün yandı ol rūşen-i çırāġ
Geldi ṭavūs u perīşān oldı zaġ

4685. 'Ālem-i ẓulmānı oldı ṭolu nūr
Çünbüşe geldi yirinden mürġ u mūr

4686. Düzdi ol ilçiyçün Kaydāfe şāh
Ḫaṣ devlet ḫānesinde bezm-gāh

4687. Bir sarāyı vardı Ferdevsnām
Ṭoprağı müşk ağacı 'ud-i ḫām

4688. Biñ kinezen(?) ḫidmetiyçün ḫūb-çihr
K' anlara ḥayrān olurdı māh u mihr

4689. Yüz dahı mutrib ḳamu bülbül-nüvā
Bāġ-ı 'ıyşa her biri berg ü nevā

4690. Ḥāżır idüp ḳamusın Kaydāfe şāh
Düzdi ol ḫuld bigi bezmgāh

4691. Taḫta oturup getürdi nāmver
Elçiyçün dahı bir kurisi zer

4692. Geldi elçi vü oturdı şāz-kār
İçdi Kaydāfe elinden ṭolu cām

4693. Cām-ı zerden içdi yāḳut-i revān
Nicesi yāḳut kim ḳūt-i revān

4694. Çünki nūş eylediler birkaç ḳadeḥ
Gitdi göñlinden ġamu geldi ferah

4695. Yānına alup elçiyi Kaydāfe şāh
Didi kim ṭoġrı ayıt iy nīk- nām

4696. Kimsün vü aduñ nedür eyle beyān
İtme nihān anı kı olmışdur 'ayān

4697. Didi adum Ḳıtuġāndurur iy şāh
Çākerem İskendere vü nīk-ḫ'āh

4698. Didi sen ḥāşā ki çāker olasın
Ṭoġrı söylerseñ Sikender olasın

4699. şāhsın aduñı çāker eyleme
Gerçekindi sözi yalan söyleme

4700. Ṭoġrı söyle kim yalan erlik degül
Dirligi yalancınuñ dirlik degül

4701. Rāst gününi tāzedür dā 'im yüzi
Nā-ḳabul olur yalancınuñ sözi

4702. Pāẕişahlıkdan yüziñde uş nişān
Āyet-i rūşendürür olmaz nihān

4703. Didi İskender nice elçi ola
Tāc ü taḫtını ḳoyup bunda gele

4704. Didi Kaydāfe sözi çoġ eyleme
Nesne k' işidilmez anı söyleme

4705. Göstereyim ben saña senden misāl
Kim dahı ḳalmaya inkāra mecāl

4706. 'Arż ideyim ben saña senden nişān
K' anlayasın kim seni bildüm 'ayān

4707. Pes getürdi anı kim naḳḳaş-ı Çīn
Yazmışıda anda Sikender şūretin

4708. Virdi eline didi kim key ḳıl naẓar
Kim ola bu naḳşuñ ıssı vir ḫaber

4709. Baḳdı gördi kendüzinden bir misāl
K'anda inkār itmege yoḳdur mecāl

4710. Gördi düşmiş cānı düşmen dāmına
Lerze düşdi ḳorḳudan endāmına

4711. Oldı ol sā'at peşimān işine
Dahı bī-fikr iş idenün işi ne

4712. Her ki olmaz işe iḳdām eyleye
Kendü eliyle kendüye dām eyleye

4713. Rāysüz iş işleyen mezmūm olur
İş ki fikr olmaya anda şūm olur

4714. Şeh belā dāmında olmışdı esīr
Kimseden yoġıdı aña dest-gīr

4715. Lik çün anda yoğıdı aña ecel
Gelmedi ol vartada aña ḫalel

4716. Pes didi Ḳaydāfe k' iy şāh-ı cihān
Ġam yime kim saña benden yoḳ ziyān

4717. Bāde eyle nūş ṭut göñlüñi şād
Ḳıṣṣasını ġuṣṣanuñ hiç itme yād

4718. Memleket sinüñdürür taḫt-ı 'āc
Uş ayağuna fidi zerrine tāc

4719. Saña benden yoḳdurur hergiz żarar
Ġam yime iy pāẕişāh-ı nām- ver

4720. Oğlum elüñdeydi ḳıymaduñ aña
Ben daḫı lā-büd ḳayamazam saña

4721. Çün senüñ ben eylügüñ gördüm yaḳīn
Ben daḫı eylük eylerem saña hemīn

4722. Eylük işlemek kişiye key olur
Eylügi iş idene eylük gelür

4723. Lik cehd it sini kimse bilmesün
Saña nā-geh mekr ü ḥīle ḳılmasun

4724. Şāh öñinde çoḳ gerekdür iḥtiyāṭ
K' ārzūsıdur ḳamunuñ ol bisāṭ

4725. Taḫtı sensüz ḳoma daḫı bir nefes
Pāẕişehsin daḫı nesne itme heves

4726. Elçilik nedür k' anı resm iderler
Her yire yıl gibi herze giderler

4727. Şāh olana ḳaçan lāyıḳ ola
K' ulu adın kendünüñ elçi ḳıla

4728. Pes didi kim gel kasem yād eylegil
Dostlıḳ binümle bünyād eylegil

4729. Kim bizümle yağılıḳ ḳılmayasın
Mülküme leşker çeküp gelmeyesin

4730. Dostumı dost bilesin hemīn
Düşmenüme düşmen olasın yaḳīn

4731. İtmeyesin ḳaṣd mülk ü māluma
Hem ḫasāret leşker ü a'māluma

4732. Üstime gelmeyesin tezvīrile
Baña mekr itmeyesin tedbīrile

4733. Çünki bu andı idesin yād sen
Sini virbiyem yirüñ şād ben

4734. Şāh bu sözi işidüp oldı şād
Şöyle kim didi ḳasem eyledi yād

4735. İşbu ḳamu sözleri aña nihān
Didi vü kimseye itmedi 'ayān

4736. Āşikāre söz bu kim bizden selām
Vir Sikender şāha vü digil peyām

4737. Kim cihān ḳamu senüñdür şarḳ u ġarb
Ḥāşā kim biz idevüz sinüñle ḥarb

4738. Mülk sinüñ taḫt ü tāc ü ḫānümān
Ḫānümān n'olur fidi yoluña cān

4739. Pes anı elçi ṣūretinde gönderür
şāha tuḥfe diyü çoḳ nesne virür

4740. Virdi aña bir muraṣṣa' tāc-i zer
Ucdan uca ṭolu pür-māye güher

4741. Daḫı bir zerrīne taḫt-ı şāh-vār
Ṭolu yāḳutıla la' l-i ābdār

4742. Daḫı çoḳ dünyayla dürr-i simīn
Şāfelü çoḳ nāfe ṭolu müşk-i Çīn

4743. Virdi biş yüz taḫta daḫı 'ūd-ı ḫām
Elli ester bāri sīm ü zer tamām

4744. Biñ daḫı at virdi ḳamu bād- pāy
Biñ daḫı it ḳamusı zincir-i ḫāy

4745. Cümlesini virdi aña vü nihān
Böyle pend itdi k' iy şāh-ı cihān

4746. Gice gündüz yürü hiç itme ḳarār
Kendü taḫtuña irince zinhār

4747. Kim ulu oğlum benüm Ṭıynūs şāh
Serkeş ü cāhildürür hem kine-ḫ'āh

4748. Fūr-ı Hindüñ ḳızın almışdum aña
Fūr olalı düşmen olmışdur saña

4749. Ḳorḳum kim senden ol aña ola
Leşkeriyle yürüyüp yoluñ ala

4750. Nā-geh andan irişe saña żarar
Başuña hem māluña düşe ḫaṭar

4751. Böyle idicek yakındur k' ol 'amel
İdesidür 'ömrine anuñ ḫalel

4752. Şāh olana ḳaṣd iden budur 'ayān
K' olasıdur iki gün içre ziyān

4753. Çünki es'sulṭān ü ẓi'l-allāh ola
'Ömri aña ḳaṣd idenüñ kūtāh ola

4754. Şāh mālı aldı vü oldı revān
Geldi girü taḫtına rūşen revān

4755. Gel işit imdi ki Żü'l-ḳarneyn şāh
Nitdi ol mülke çün oldı kine ḫ'āh

4756. Neyledi Ḳaydāfenüñ peymānını
Nice vīrān itdi ḫanümānını

4757. Ḳatı ġayretlüydi Żü'l-ḳarneyn şāh
Hem dahı cabbārıdı vü kine ḫ'āh

4758. Dileridi maġrib ü maşrıḳ bile
Cümle aña bende vü çāker ola

4759. Aña çünkim olmadı Ḳaydāfe rām
Ḳulluġında anuñ bulunmadı tamām

4760. Ġayret odı yaḳdı anuñ cānını
Ṭamarında ḫüşk ḳıldı ḳanını

4761. Ġayret odından ārıydı şāh-ı Rūm
Nitekim ocaġa ḳarşu ola mūm

4762. 'Ahdi dahı muḥkem itmişidi şāh
K' itmeye leşker k' anuñ mülkin tebāh

4763. Varıban anuñ diyārın almaya
Aña ḳarşu dahı ḳılıç ṣalmaya

4764. Fikri Ḳaydāfeydi anuñ rūz u şeb
Aña bir ḥilet ḳılundı ṭaleb

4765. Ṣoñra fikri buna irdi kim varsa
Baḥr-ı Rūmuñ sāḥilin bir bir göre

4766. K' ola bir yol bulına anla kim ol
Oradan ġarba şu içün ide yol

4767. Tā ki baḥruñ ṣuyın ayırup ala
Oradan Ḳaydāfe mülkine ṣala

4768. Bir mühendisidi Sikender kim cihān
Cev cev olmışıdı ḳıyısından 'ayān

4769. Hem mesāḥatda aña cirm-i zemīn
Ne ḳadardur cev cev olmışıdı yaḳīn

4770. Bir yiri bulup ḳıyas itdi dürüst
Kim oradan ol ṣu anda vara cüst

4771. Pes memālikde ser-a-ser her ki var
Ol araya cem' itdi şehriyār

4772. İrte gice dimedin pīr-cüvān
Ol arada işlediler çoḳ zamān

4773. Bir zamān işleyicek oldı tamām
Ol ki İskender bu ġazidur be- nām

4774. Çün gerekce yiri ḳazup deldiler
Ayırup deryāyı aña ṣaldılar

4775. Rūm yüce maġrib alçaḳdur 'ayān
Lā-cerem ṣu ol yaña oldı revān

4776. Çün revān olmaġa bula ṣu mecāl
Olur anı girü döndürmek muḥāl

4777. Baḥrdan alup revān deryā-yı āb
Eyledi Ḳaydāfenüñ milkin ḫarāb

4778. Ġarḳ oldı cümle ol şehr ü diyār
Fikrile gör mekr k' itdi şehriyār

ḪĀTİME-İ DĀSTĀN VÜ MEVĀ'IẒ

4779. Furṣatında düşmene viren emān
Ola ol Ḳaydāfe gibi bī- gümān

4780. Gerçi kim Ḳaydāfe ulu şāh idi
'Aḳlı anuñ her ne nesneden āgāh idi

4781. Oldı İskender işinde kūr ü ger
Lā- şek İẕaca el-ḳażā 'amıl-baṣar

4782. Çün bulasın düşmenüñe dest- res
Furṣatı teḫir itme bir nefes

4783. Bir nefes nedür dime kim rūzigār
Bir nefesde ider besi naḳş ü āşiḳār

4784. Düşmenüñi bulıcaḳ olma za'if
Bulmadın ḳuvvet ḳapusın bī- ḥarīf

4785. Bul 'acepdür mihr-i serkeşdür sipihr
Gāh kīndür itdügi vü gāh mihr

4786. Düşmenüñ yalvardugın işitmegil
Anuñ eyü sözinile iş itmegil

4787. Saña şekker virse anı zehr bil
Luṭf gösterürse anı ḳahr bil

4788. Gice görüp ʿakrep āsān ṣanmağıl
Yılana yumşaḳ diyü el ṣunmağıl

4789. Dime düşmenden baña eylük gelür
Ṣanma zehri cehdile tiryāḳ olur

4790. Dostlıḳ anuñla it ki ola kerīm
Cehd it olmasun saña hem- reh leʾīm

4791. Kim leʾīmüñ işi bī- bünyād olur
Her ne işlerse kerīm ol dād olur

4792. Cāhile nesne ola diyü itme cehd
Ḥīleyile ḫazalı kim ide şehd

4793. Rāzuñı key gizle ki düşmen bilmeye
Diler iseñ k' ol saña el bulmaya

4794. İşüñi ʿavretlere ṭarḥ itmegil
Ḥālinü ġulanlara şerḥ itmegil

4795. Kim olaruñ dīni aḳl azdurur
Sehl nesne bunları tiz azdurur

4796. Fāsıḳı yār ola diyü itme cehd
Fāsıḳ olan nicesi saḳlaya ʿahd

4797. Ol ki Ḫalıḳ emrine itmez vefā
Ḫalḳ andan ne ḳadar bula ṣafā

4798. Laʿli nider nedür yāḳut ü dürr
Aḥmedīnüñ sözi ḳulağındadur

4799. Sözleri öğütdürür diñle anı
Didigü ḥikmetdürür añla anı

4800. Ṣubḥ geldi bu söz olınca tamām
Oldı rūşen ʿālem vü gitdi ẓulām

4801. Raḥmet esnāsında urdı ṣubḥ-dem
Ẓulmet-i şeb gitdi geldi ṣubḥ- dem

4802. Gitdi yārum ben yana ḳaldum çü şemʿ
Ser-güzeştüm bu didüm dutduñsa semʿ

DĀSTĀN-I CÜSTEN-İ İSKENDER MĪLK-İ DĪGER BĪRŪN-İ HEFT- İḲLĪM Kİ FETḤ KUNED

4803. Söyle furṣat geçmesün iy ʿandelīb
Kim saña söz oldı dünyada naṣīb

4804. Cūşıla her yirde de itgil ḫurūş
K' ola bir gün nā-geh olasın ḫamūş

4805. Düşüp alta ṣunmadan cehd eylegil
Ne eyü söz kim bilirsün söylegil

4806. Çün bilirsün böyle kalmaz rūzigār
Söyle kim söz ḳala senden yādigār

4807. Vārīken furṣat sözi irişdür dile
Daḫı furṣat girmeye tā ḫod ele

4808. Ṭarafetü'l- ʿaynüñ içinde rūzigār
Ġaybdan biñ naḳş ḳılur āşikār

4809. Mihr ḳıla dimegil saña sipihr
Kim beḳāsuzdur sipihr ü māh u mihr

4810. Nide saña bu siyeh kāse cihān
K' anda ne ḥaḳḳ-ı nemek vardur ne nān

4811. Aña virilen göñül ṣād olmadı
Ġussadan bir laḥẓa āzād olmadı

4812. Cehd şöyle ḳıl var ise sende baḫt
K' iletesin Firdevs gül-zārına raḫt

4813. Çün kim oldurur göricek mülki pes
Rāḥat isdeyen aña ḳıla heves

4814. ʿĀlem-i rūḥ oldur yenbuʿ -i nūr
Hem naʿ im ü rūḥ-ı reyḥān u sürūr

4815. Gül yiridür muġaylān-gāhi ḫāk
Nice ārām itsün anda rūḥ-ı pāk

4816. Mürġ-i cān ḳudsıdurur ten- kafes
Anda durmāğanıçün itsün heves

4817. Bu ḳafesden dileseñ olup ḫalāṣ
Ḳuds bağında idesin anı ḫaṣ

4818. Dāne-i ḥikmetle bisle anı sen
K' olmaya pā- bend aña dām-ı ten

4819. Ḳanıʿ ol Ḥaḳ virdügine biş ü kem
Dünya içün ḫaṭırında duta ʿanem

4820. Kim nice kim arta mülk ü māl ü genc
Aña göre artar anda ḥīle renc

4821. Bu cihānuñ çün beḳāsı oldı az
Ne gerekdür pes bu ḳamu ḫırş ü āz

4822. Bī- beḳādur ʿömr çün durmaz gider
Māl ü mülki devşürüp kişi nider

4823. Kimseyi ṭoyurmamışdur māl ü genc
Pes uyuban ḥırṣuña çoḳ çekme renc

4824. Vāruna itgil ḳanāʿat iy refīḳ
Yoğına yirinme kim budur ṭarīḳ

4825. Kim cihān mülkini ṭutan ser-te-ser
Ṭoymadın ḳıldı cihāndan hem güzer

4826. Bu söz üzre bir ḥikāyet aydeyim
Şöyle k' işitdüm rivāyet ideyim

MAṬLAʿ-I DĀSTĀN

4827. Şeh çü Ḳaydāfe işin itdi tamām
Heybetinden ḫavfa düşdi ḫaṣ ü ʿām

4828. Gördiler ne resme ḳılup mekr ü āl
Eyledi Ḳaydāfeyi ol pāymāl

4829. Nicesi ṭufana virdi taḫtını
Nice giderdi başından baḫtını

4830. Çün şecāʿatde anı ġāyet gördiler
Ḥīlede hem bī- nihāyet gördiler

4831. Cümle ser-keşler aña rām oldılar
Pāẕişehler ḳulluğına geldiler

4832. Ne Ḥabeş ḳaldı vü ne maġrib- zemīn
Ne Yemen ḳamu anuñ oldı hemīn

4833. Ḳalmadı maşriḳde maġribde mekān
K' anda anuñ fermānı olmadı revān

4834. Olmadı ol mülke ḳanıʿ himmeti
Daḫı yücelmek diledi rütbeti

4835. Pes didi bir gün vezīre tācver
Kim gerek ḥükmümde ʿālem ser-te-ser

4836. Ḳılıcıla gerçi çoḳ mülk almışam
Daḫı alam diyü hevesde ḳalmışam

4837. Daḫı mülk almaġa itmişem heves
Bu sebebden rāḥatum yoḳ bir nefes

4838. Hiç yir var mı daḫı key şoruñuz
Kim aña fermānum irmez görüñüz

4839. K' anı daḫı feth idem ben yaḳīn
Bu cihān cümle benüm ola hemīn

4840. Bu sözi şehden işidicek vezīr
Didi cāvid ol iy şāh-i mülk-gīr

4841. Tācuñ itsün ser-firāz ol Girdigār
K' itdi baḫtuñı cihānda pāydār

4842. ʿÖmrüñüñ gül-zārı hergiz şolmasun
Devletün bāġı taġayyür bulmasun

4843. Feth itdün rubʿ-i meskūni tamām
Ḫalḳ cümle oldılar ḥükmüñe rām

4844. Dünyada ne şehr vardur ne diyār
Kim senüñ olmadı ol iy şehriyār

4845. Rubʿ-i meskūn yidi kişverdür yaḳīn
Ḥükmi güline sen idersin hemīn

4846. Cümle ḳabżuñdadurur iy şehriyār
Ṭolu ucdan uca şehr ü diyār

4847. Bu yidi iḳlīmde kim ber durur
Yidi daḫı ulu deryā vardurur

4848. Baḥr-i Hind ü Fāris ü deryā-yı Rūm
Baḥr-ı Cürcān ḳılzum ıy dānā-yı Rūm

4849. Baḥr-ı Ye'cüc ü daḫı deryā-yı Çīn
Ḳamu oḳyānusdan çıḳar yaḳīn

4850. Baḥr-ı oḳyānus k' olupdur muḥīt
Merkez-i arża ki ṭopraḳdur basīt

4851. Baḥr-i maġrib oldurur andan çıḳar
Ḳamu baḥr ü hem girü aña aḳar

4852. Ḳamu şular madde andan alur
Hem ḳamu dönüp girü aña gelür

4853. Vardurur biñ üç yüz altmış temesām
Hind baḥrinde cezīre bī-kelām

4854. Rūm baḥrinde yüz altmış daḫı var
Cümle maʿmūr ṭolu şehr ü diyār

4855. Bu ḳamuda ḥükmüñ iy şāh-ı cihān
Tende cān ḥükmi gibi olmışdur revān

4856. Rubʿ-i meskūn budurur k' alduñ hemīn
Daḫı var mı mülk bilmezem yaḳīn

4857. Çünki ṭutdun yidi iḳlīmi tamām
Bir iki gün ḫoş otur nūş eyle cām

4858. Yi yidür kesbüñi kim rüzigār
Bī- vefādur ġāyet ü nā- pāydār

4859. Ser-firāz olduġa hīç olma şād
Ser-nigūn düşmenlügini eyle yād

4860. Dime kim irdüm bugün eflāka ben
Çünki yarın girüsersin ḫāka sen

4861. Çün bugün devrān senüñdür şād ol
Dünyadan kim çıḳar elden yād ol

4862. Bülbülüñ yazın olursa yiri bāġ
Çünki ḳış ola ṭutar ol yiri zāġ

4863. Gül bahār olduḳda şeker ḫandedür
Çün ḫazān irişe ser- efkendedür

4864. Ni'metüñ çoḳ şükrit çekme ta'ab
Eksügüñ yoḳ daḫı nesne itme ṭaleb

4865. Şeh didi kişide çün himmet ola
Gözine bu çoḳ didigüñ az gele

4866. Çoḳ diyüben ṣayduġuñ mülk-i zemīn
Ḳamusı bir noḳṭa rub'ıdur hemīn

4867. Pes vezīr aña didi k' iy tāc- baḫş
Bu sa'adet ki oldı Ḥaḳdan saña baḫş

4868. Buyıdı kim rub' aña maḳsūmdur
Her birisi bir ḫaṭṭ-ı mevhūmdur

4869. Daḫı yir var mı ṭaleb ḳılmaḳ gerek
Rūzī oldıysa varup almaḳ gerek

4870. Daḫı çoḳdurur Ḥaḳḳuñ mülki yaḳīn
Ṣanma kim żabṭ itdügüñ durur hemīn

4871. Pes vezīr aña didi iy tāc-baḫş
Bu sa'ādet k' oldı Ḥaḳdan saña baḫş

4872. Senden öñdin kimsye olmış degül
Kimsene bu menṣıbı bulmış degül

4873. Vaḳtidür kim şükr-i ni'met ḳılasın
Mun'imi ol ni'metile bilesin

4874. Ni'met içün ḳılasın Ḥaḳḳa senā
Ni'metüñ arta anı itdükçe edā

4875. Genc içün çekdüñ cihānda nice renc
Yi yidür imdi k' elüñe girdi genc

4876. Ḫor ṭutup virmegil 'ömri yile
Degme gez girmez 'aziz olan ele

4877. Bu cihānuñ cümle cāh ü ḥışmeti
Çün geçer bir ḫabbe degmez ḳıymeti

4878. Daḫı dünya isteyü çekme ta'ab
Bī- beḳāyı 'āḳıl itmeye ṭaleb

4879. Şeh didi çün kişiye yüz duta baḫt
Kürsī çarḫı gerek kim ide taḫt

4880. Ḳani' olan aza dün himmet ola
Himmeti yoḳ ademīden ne gele

4881. Aza bī- himmet ḳanā'at eyleye
'Aczi kendüye ṣanā'at eyleye

4882. Kişide çün ola himmetden eşer
Ulu iş aña görinür muḫtaṣar

4883. Dilile ider şükrini Ḥaḳḳun 'avām
Ben dil ü cānıla iderem müdām

4884. Dilile şükrini anuñ söylemek
Ni'metinedür mükāfāt eylemek

4885. Ni'metine çünki yoḳdur hīç ḥad
Dilile şükre nice bulına 'ad

4886. Ben ki cānıla anda durur gözlerüm
Ni'mete baḳmazam anı gözlerüm

4887. Şükr ehli olayım diseñ yaḳīn
Ni'meti ḳo Mün'imi gözle hemīn

4888. Çün vezīrüñ sözin itmedi ḳabul
Aña görindi ḳamu fażl-ı füżūl

4889. Ne naṣīḥat kim didi işitmedi
Hīç anuñ söziyle iş itmedi

4890. Kişi kim ana uyup yoldan aza
Gerçi çoḳ nesne bula ṣayar aza

4891. Pes buyurdı kim düzeler bir gemi
K' olmaya anuñ gereklüden kemi

4892. Çün gemiyi düzdiler şāh-ı cihān
Aña bir mellaḥ buldı kārdān

4893. Kim bilürdi hendeseyle ḳılsa farż
Baḥr u ber miḳdarı nedür ṭolu 'arż

4894. Dahı her milletden itdi ihtiyār
İki dānende kişi şehriyār

4895. Kim her işüñ hayr ü şerrin bileler
Fikrile her müşkili hall kılalar

4896. Dürlü ni'metden kişi ne kılsa yād
İki yıllık virdi şeh anlara zād

4897. Tā ki bir yıl bahr içinde gideler
Dahı yir var mı tefahhuş ideler

4898. Dahı bir yıl döndürüben bād-bān
İdeler keştiyi bu yaña revān

4899. Her ne kim gördilerse hayr ü şer
Ucdan uca vireler şāha haber

4900. Söz üküş çünkim muhite girdiler
Bir yıl ol şuda gemiyi sürdiler

4901. Bahridi her yaña oldılar revān
Bulmadılar berden hergiz nişān

4902. Dilediler girü 'avdet ideler
Pes gelüp ahval-i şāh aydeler

4903. Bir gemi görindi ıraķdan nā-gehān
Döndürüp bunlara ķarşu bād- bān

4904. Bu yañadın bir gemiyi sordılar
Uğraşıban birbirini gördiler

4905. Ne bular anladı dilin anlaruñ
Ne hod anlar bildi sözin bunlaruñ

4906. Varıdı İskender gemisinde 'ayān
Yitmiş iki dil içün üç tercümān

4907. Bişi iki dilden ayru dahı dil
Söyleridi anlar ne ķüdretdür bu bil

4908. Bilmedi anlar bularuñ hālı ne
Hem bular dahı anlaruñ ahvāli ne

4909. Remzile 'akılları söylediler
Birbiriyle böyle rāy eylediler

4910. Kim gele bir kişi olardan bunlara
Bir dahı vara bulardan anlara

4911. Kim bu varup ögrene nutķ u beyān
Pes ķıla bu cānibüñ hālin 'ayān

4912. Ol dahı bunda geliben dil bile
Ol yakanuñ hāline şerhin ķıla

4913. Birbirine oldı ol iki bedel
Oldı ol müşkilleri rāyıla hall

4914. Bir gemi ol yaña sürüp bādbān
Birisi bu cānibe oldı revān

4915. Pes geliben şāha virdiler haber
Her ne kim gördiler ise hayr ü şer

4916. Ol geminüñ hālini söylediler
Ol kişiyi şāha 'arż eylediler

4917. Kişi bir müddet tutıbanuñ maķām
Bildi Yunānilerüñ dilin tamām

4918. Çünki dil ögrendi anı nāmver
Oķuyıban ķıyıtına şordı haber

4919. K' ide şāha ķanķı kişverden gelür
Anlaruñ iline fermān kim ķılur

4920. Böyle virdi ol kişi şāha haber
K' ol yañada dahı var bir tācver

4921. Aña dahı dirler İskender be- nām
Şeklü važ'ı hem saña beñzer tamām

4922. Yidi kişver dahı vardur ol yaña
Yidisi dahı musahhardur aña

4923. Çün ķamusın ol musahhar eyledi
Dahı artuķ pāzişahlıķ diledi

4924. Ķalmamışdı ol yaña hergiz mekān
K' olmamışdı anda anuñ hükmi revān

4925. Pes iki yıllıķ bir mucün žād ü āb
Bir gemide ķodı idiben hisāb

4926. Tā gezüp bir yıl tefahhuş ķılavuz
Dahı kişver varsa anı bulavuz

4927. Pes oradan dönderiben bād- bān
Girü mülķümize olavuz revān

4928. Pes varıban virevüz şāha haber
Ser- te- ser her ne ki gördük huşk u ter

4929. Bir yıl olduķ bahr içinde biz revān
Berden hergiz bulamaduķ nişān

4930. Çün dönecek vaḳtumuz oldı tamām
Bu gemiye uġraduḳ iy nīk-nām

4931. Ol gemiden uş gelüp virdüm ḫaber
Ḳıṣṣamuz budur ki didüm ser- te- ser

4932. Bu ḫaberden çünki āgāh oldı şāh
Ḳalıban ḥayrān didi kim iy İlāh

4933. Pāẕişahlık saña yaraşur hemīn
K' āferiniş cümle sinüñdür yaḳīn

4934. Mülkiñe yoḳdur senüñ hergiz gerān
'İzzetüñüñ ḥaddine irmez gümān

4935. Pāẕişeh sensin ki saña yoḳ zevāl
Ḥükm ü ḳüdret sinüñ 'izz ü celāl

4936. Senden artuḳ ger Sikender ger Kubād
Ḫākdur tozıdur anı yirde bād

4937. Bildi şeh kim uludur ol Kārgāh
Vehm irişür degül ol bārigāh

4938. Ḳısmetinden ṭaşra nesne iden ṭaleb
Kendüye bī-fāide ider ta'ab

4939. Vārına rāżı gerekdür her kişi
Kim terazuyladur 'ālem işi

4940. Ẕerre ẕerre yir ü gökde her ne var
Ḳamu Ḥaḳ 'ilmindedürür āşikār

DER- MEVĀ'IẒ VÜ TAḤRĪŻ BER-
İKTİSĀB-I FEŻĀYİL

4941. Her birine ne gerekdür ol bilür
Ḫalḳa nice dilese ḳısmet ḳılur

4942. Aferīnişden ne kim var az ü çoḳ
Ḳamu anuñ nesne anuñ ayru yoḳ

4943. Kişiye her nesne kim rūzī ola
İsdemezse daḫı hem girü ala

4944. Rūzī olmayan ele girmez yaḳīn
Cehd bir bī- nef' zaḥmetdür hemīn

4945. Dünyanuñ mihrine olma mübtelā
Olur ol ṣoñra saña renc ü belā

4946. Çün eyü yavuz cihān durmaz gider
Cehd it mihrin göñlüñden gider

4947. Cehdile irdün dut Sikender yirine
Ne aṣṣı çün gitdünde göñlüñ yirine

4948. Zīnetine dünyanuñ itme iltifāt
Çün bilürsün k' anda yoḳ hergiz s̱ebāt

4949. Münḳatı' ol dünya ehlinden tamām
K' evliyā'ul-llāhdan olasın imām

4950. Her ki dilerse k' Allāha ire
Aña irenlerle otura ṭura

4951. Her kim eyülerle ola hem-nişīn
Ol daḫı anlaruñ gibi olur yaḳīn

4952. Ḳaṭre deryāya irer deryā olur
Hem ṣedefde lü'lü-yi lālā olur

4953. Güneşe irdükde şebnem nūr olur
Ṭopraġuñ alayışından dūr olur

4954. Şem' nice kim fidā-yı nār ola
Ẓulmeti gidüp ḳamu envār ola

4955. Loḳma k' anı ademi yir kān olur
Belki dirlik bulubanuñ cān olur

4956. Ṭaşa güneş nūrı içün ḳılur naẓar
Sürme düzüp anı ider nūr-ı baṣar

4957. Ḳarġa çün insān ile bir yıl ḳalur
Ademī gibi lisān ehli olur

4958. Ṭopraġa encümden olduḳda naẓar
La'l ü yāḳut olur dürr ü gühe

4959. Sen daḫı cehd idüp öyle ḳıl heves
K' olasın ehlü'l-llāh ile hem- nefes

4960. Çün olaruñıla hemdem olasın
Ol ṣefāyı k' anlaruñdur bulasın

4961. Gil ki birkaç gün gülile yār olur
Ṣoḥbetinde gör ne ḫoş sīret bulur

4962. İt oldı ehlullāhıla hem- nişīn
Ademinüñ sīretin ṭutdı yaḳīn

4963. Olma uyup şehvete ḥayvān-ṣıfat
Ol riyāzetle melāyik ma'rifet

4964. K' iresin bir yire k' anda yoḳ fenā
Olmaz anda olana hergiz 'ana

4965. Ol felekde olan güne yokdur zevāl
Andağı yılduzlara irmez vebāl

4966. Hırşı terk it kim yüz hasletdür ol
Yoğa yirinme varma kānı' ol

4967. Malikü'l-mülk cümle 'ālem gencine
Toğrı fikr itdüñde degmez rencine

4968. Çünki durmaz gider elden māl ü genc
Ne gerekdür pes anıñçün bunca renc

4969. Çün Sikender kıldı yidi iklīmi rām
Yirde her ne genc var dirdi tamām

4970. Arzu eyledi dahı māl ü genc
Māl ü genci görince olur mār u renc

4971. Renc çok çekdi vü rāhat görmedi
Genc çok dirdi tena'um sürmedi

4972. Cehdile yapdı irem bağını 'ād
Bir dem anda oturup olmadı şād

4973. Çün cihān mülkine Dahhak oldı şāh
Mārlar günini itdiler siyāh

4974. Dime Cemşide cihānı virdiler
Anı gör ki erreyle iki yer diler

4975. Çün Süleymān yir yüzin tutdı tamām
Dīv oldı yilile hükmine rām

4976. Hātimen alıp elinden dīv ele
Tahtını gör nice virdiler yile

4977. Çün yakīn bildüñ ki hayındur sipihr
Mihr itmez kimesneye māh u mihr

4978. Aldanup rengine meftūn olmagıl
İnanup 'ahdine mağbūn olmagıl

4979. Yüz aña dutğıl ki feyż itdükde cūd
Buldı her mevcūd şun'ından vücūd

DER- İSTİDLĀL BE- TEVHİD VÜ TEMSİL

4980. Bahr-i 'azamdan ki deryālar çıkar
Girü dönüp hem aña girü akar

4981. Hem bulutlar madde andan alur
Rud u çeşme hem vücūd andan bulur

4982. Hem dönüben ol girü bahre gider
Kendüzini varup anda mahv ider

4983. Bil k' işāretdür ki bu gün ü mekān
Kamu Hakdandur Hakka varur 'ayān

4984. Pes gerek varduğuñ aña bilesin
Hem aña lāyık yarağuñ kılasın

4985. Bahr ki aña şeh gemi şaldı 'ayān
Ma'rifet deryāsı durur bī- gümān

4986. Anuñ içinde 'acayib çokdurur
Līk anuñ hergiz gerānı yokdurur

4987. İşbu deryāya Resulullāh yakīn
Bir gemicidür be-ğāyet dūr- bīn

4988. Kamu dilleri bilen üç tercümān
'Akl ü 'ilm ü fikrdür bilgil 'ayān

4989. Bu geransuz bahr keştīsi hemīn
Muştafānuñ şeri' dür bilgil yakīn

4990. Ma'rifet deryāsı bī-pāyān olur
Anda fikr ü 'akl ser-gerdān olur

4991. Yidi deryā anda müstağrakdurur
'Akl-ı kül dahı anda bir zevrakdurur

4992. Dileseñ bu bahr nedür bilesin
Evvel ol keştīyi hāşıl kılasın

4993. Çünki hāşıl ola ol keştī saña
İrişesin makşad ü makşuduña

4994. Mevcile girdāba ğark olmayasın
Hem dahı hayrān olup kalmayasın

4995. Olmasun disen bu deryāda hatar
Lengerin cismüñ ara yirden gider

4996. Kim 'ināyetden esip bād-ı nesīm
İresin makşuda bī-teşviş ü bīm

4997. Şöyle cehd eyle ki tā kabe'l-memāt
Bulasın kayd-ı heyüliden necāt

4998. Tab' dāmından bulıbanuñ halaş
Olasın kuds ehlinüñ katında haş

4999. Olmasun dir isen işüñde halel
Ahmedinüñ sözi ile eyle 'amel

5000. Kim bugün baḥr-i ma' ānidürür ol
Hem ḥaḳāyıḳ tercümanıdurur ol

5001. Añladuñsa sözini bildüñ delil
Varduñısa yolını bulduñ sebil

DER- ḪĀTİME-İ DĀSTĀN VÜ MÜNĀCĀT

5002. İy ki her muẓṭarra itdükde du'ā
Ḥācetini bilüp idersin revā

5003. Viy ḳamu bī- çāreye çāre ḳılan
Viy ḳamu sırruñ nedür sırrın bilen

5004. Çünbişün mūrüñ ḳarañuda gören
Peşşenüñ göñlinde rāzına iren

5005. Ẓāhir ü bāṭın beni luṭfunla sen
Ẓāhir eylegil be- küllī 'aybdan

5006. Her ṣıfatdan kim degül lāyıḳ saña
Paklık bāğışlagil Yā Rab baña

5007. 'Işḳuñıla cānumı ma' mūr ḳıl
Ma' rifetle göñlümi pür-nūr ḳıl

5008. Ḳoma bende ma' ü benlikden eser
Senden artuḳ bende ne varsa gider

5009. Göñlüme dünyayı merġub itmegil
Ġayruñı cānuma maḥbūb itmegil

5010. Şöyle luṭfit yā-ile'l- 'ālemīn
K' ide rūşen göñlümi nūr-ı yaḳīn

SU'ĀL-İ İSKENDER EZ- AḤVĀL-İ MÜLŪKĪ Kİ PĪŞ EZ-Ū BÜDEND VÜ BA' D EZ-Ū BĀŞEND

5011. Söylegil iy ṭūṭī-yi şīrīn kelām
K' oldı sözüñ zevḳine şekker-i ġulām

5012. Geh ḥaḳāyıḳ sırrını keşf eylegil
Geh me' āniden deḳāyıḳ söylegil

5013. Çünki sözüñ sözile gelür dile
'Ūd-veş ider eser cān ü dile

5014. Sözdür 'ūdı ki düzer ḫoş-nefes
Söz ider ney ṣavtına cānı heves

5015. Çünki oldı ḫāṭıruñ deryā-yı dür
Dünya mālından ṭama' naḥ' ındur

5016. Ḥikmete cehd it k' ol durur çerāġ
Terk it dünyayı dilersen ferāġ

5017. Mārdurur māl terkeyle anı
Nice yudar ejdehā alup seni

5018. Ḳoma kim ṭāġide anı ḥādiṡe
Yi yidür li'llāh ḳoma anı vāriṡe

5019. Çekme zaḥmet māl içün kim māl ü genc
Āḫiretdedür belā dünyada renc

5020. Pīr-zendür dünya yigit ṣanmaġıl
Zehrdür zinhār aña el ṣunmaġıl

5021. Dünyayı ḳo kim degül ol pāydār
'Ukbāyı isde k' oldurur dārü'l- ḳarār

5022. Lezzet ü hem rūḥ u reyḥān andadur
Zevḳ ü şevḳ ü rūḥ u Rıḍvān andadur

5023. Ṭoludur ol mülk ucdan uca nūr
Rāḥat-i dil anda vü 'ayş ü sürūr

5024. İrmez ol dāruñ fināsine fenā
Faḳrdan yoḳdur ġınāsına 'anā

5025. Ne tebeddül vardur anda ne zevāl
Ne taġayyur vardur anda intiḳāl

5026. Mülk oldur aña it istek heves
Nice pā-bend ola saña bu ḳafes

5027. Bu ḳafesden ger sen āzād olasın
Ḳuds bāġına varup şād olasın

5028. Nesine ḳalduñ bu vīrān menzilüñ
Ne beḳāsı ola didüñ āb u kilüñ

5029. Dut ki söz var olup alduñ genc ü māl
Ne ıṣṣı çün āḫir olursın pāy- māl

5030. Dut ki dutup mülk-i sulṭān olasın
Nef' ne yatup çü nālān olasın

5031. Salṭanatda kişi ger Sencer ola
Ne aṣṣı bir endām içün ṣancer ola

5032. Çetr-i sencer Sencere n'oldı ḫalel
Çünki Sencer oldı anı dumh-i ecel

5033. Nef' ne kişi ḳadar cān itmek ād
Çün ḳader ḫanlıḳdan ider anı yād

5034. Ne aşşı sīm ü zer dirüp olmak Temür
Çün ecel zaḫmına mūm olur demür

5035. Ol melik adını urgıl Tuḫtamış
Kim ecel zaḫmına ola toḫtamış

5036. Fāyide ne ad urınmak Ḫān Murād
Çünki dünyadan gidilür bī- murād

5037. Devlete inanma k' ol nā- pāydār
Çok meliklerden kalıpdur yādgār

5038. İdeyim bir dāstān saña beyān
Kim bilesin dünyanuñ işin 'ayān

MAṬLA'-I DĀSTĀN

5039. Çün Sikender şāhun oldı şark u ġarb
Kimse kalmadı k' ide anuñla ḥarb

5040. Taḫta oturup başına urdı tāc
Her yaña dın Mışra çekdürdi ḫarāc

5041. Mülki ḫāli gördi düşmenden tamām
Çeng ü ney isdedi vü sāḳi vü cām

5042. Vermeyince ḫaşm ecel cāmıla hūş
Sağar mey ola dime saña nūş

5043. Kişi ol vaktin gerek nūş ide cām
Kim öle ḫaşmı kala ol şāzkār

5044. Bādeden ol demde ola kişi şād
Kim toz ide düşmenin kahrıla bād

5045. Ḫaşma şunmayınca ecel sākisi ayak
Ne el āsūde gerekdür ne ayak

5046. Var iken Ḍaḥḥāk cisme cem kadeḥ
Cām-ı meyden bulamı cānı ferah

5047. Otururken tācıla efzuden ü key
Ġafletile içe mi Ḍaḥḥāk mey

5048. Dünyada diri olduğınca selīm- tür
Ne gerekdi İrece selīm ü sürür

5049. Ne gerekdi Yūsufa sevdā-yı bāğ
Vāriken kardeşleri Ken'an'da sāğ

5050. Kardeşüñ düşmenligi yavuz olur
Kardeşüñ mekriyle kardeş tiz ölür

5051. الاقارب كا لعقارب عم اخ
Bu biri ġamdur asıl birisi lāḫ(?)

5052. 'Amma aç ḫālin cübüyle bilesin
Ayruğa bārī ne takye kılasın

5053. Sende bulınur saña bulınsa ḫayr
Bellidür saña ne ḫayr eyleye ġayr

5054. Çünki didi el- ubbu Rabbü dānā-yı- kār
İ'timād itme daḫıye zinhār

5055. Şāh Aristo ile bir gün şāzkām
Taḫt üzre oturur elinde cām

5056. Didi Aristoya k' iy dānā-yı- kār
Kim sana her rāz olupdur āşikār

5057. Bu kırana tok ki olur gülde 'ayān
Baña aḥvālini eylegil beyān

5058. Kankısından fitne kopup āşikār
Daḫı dürlü ḫāle döner rūzigār

5059. Çün Aristo Şeh sözin bildi tamām
Didi kim işit cevāb iy nīk- nām

5060. Çün yigirmi yıl ider devr āsümān
Müşteri ile Züḥal ider kırān

5061. Ol kırān te'siriyle rūzigār
Dönüben bir fitne olur āşikār

5062. Bu on iki burçdan anlar 'ayān
Her birinde çün ideler bir kırān

5063. K' ol iki yüz kırk yıl içinde olur
Bir kişi şāḥib kırān olup gelür

5064. Nireye yürise alur mülk ü şehr
Kahramanları kılur kılıcı kahr

5065. Eski devletlere irer inkılāb
Fitne yüzinden getürülür nikāb

5066. Dört kez olsa ol buruc üzre kırān
Kim tokuz yüz yıldur altmış 'ayān

5067. Dünyada bir vākı'a kopar 'azīm
K' olur andan ucdan uca ters ü bīm

5068. 'Ālemüñ işi kamu taġyir olur
Daḫı dürlü resmile tedbīr olur

5069. Nenḫu edyān ü şerayı' anda olur
Hem daḫı dürlü vakāyı' anda olur

5070. Bunı andan işidüp şāh-ı cihān
Döndi girü didi kim iy kārdān

5071. Ol zamāndan k' ādemidi ḫāk ü ṭīn
Şimdi yādañ n'oldı bilürsin yaḳīn

5072. Kim okumışsın İlāhī ṣuḥfi sen
Kim ṭolu aḫbārdur ol ġaybdan

5073. Sendedür ider pes itdügi ḥisāb
Daḫı hem cāmāseb dürdügi kitāb

5074. Dānıyālık hem kitābı sendedür
Kim ne kim geldi geliser andadur

5075. Daḫı tesiryile aḥkām-ı ḳırān
Ḫāṭırıñda gün bigi olmışdur 'ayān

5076. Şerḥ it kim benden öñdin bunca şāh
Geldi gitdi dünyaya iy nīk-ḫ'āh

5077. Her biri nitdi cihānda söylegil
Nice gelüp gitdi taḳrīr eylegil

PĀẒİŞĀHĪ-İ KEYŪMERŞ Kİ EVVEL-İ MŪLŪK BŪD

5078. Didi şāha ol hakim-i nīk-ḫ'āh
Kim Keyūmerş oldı evvel pāẓişāh

5079. Ademüñ oğlıdur ol budur ṣaḥīḥ
Gerçi vardurur ḫilāf anda ṣarīḥ

5080. Ba' żı anı böyle iderler ṣıfāt
Kim bitipdür öyle kim yirden nebāt

5081. Bitdi yirden beñzeyü bī-rūḥa ol
Bir zamāndan ḳābil oldı rūḥa ol

5082. Buldı dirlik rūḥ-ı ḥayvānī ile
Oldı kāmil nefs-i insānī ile

5083. Ba' żı aydürler bu adem gelmedin
Yir yüzinde nesli ẓāhir olmadın

5084. Ol bir ulu ṭağda olundı
Anda Ḥaḳḳuñ ṭa' atın ḳılundı

5085. Kim bu insāndan ilerü Girdigār
Bir daḫı insan itmişdi āşikār

5086. Līk ṭūfāndan helāk olmışıdı
Yir yüzi anlardan tehi kalmışıdı

5087. Ṭağda bir ġār içre olmışdı nihān
Ol Keyūmerş olmadın ṭūfān 'ayān

5088. Anda ṭā' at ḳılındı rūz u şeb
Ḫalıḳuñ rıżvānın iderdi ṭaleb

5089. Çünki ṣoñra oldı bu adem 'ayān
Ol bulara geldi ulaşdı nā- gehān

5090. Çün her işi bilüridi ol nīk- rāy
Geldi vü oldı bulara kedḫüdāy

5091. Her işe itdi bunları āgāh ol
'Āḳibet oldı bulara şāh ol

5092. Çün Keyūmerş oldı ḫalḳa kedḫüdāy
Cümle ḫalḳ itdiler anı reh- nümāy

5093. Luṭfıla ḫalḳa imāret eyledi
'Adlıla mülki 'imāret eyledi

5094. İtdi ḫalḳa 'ilm-i tevḥidi beyān
Hem nübüvvet ḥālini ḳıldı 'ayān

5095. Didi kim göstere mu' cize Resūl
Vācip olur ḥükmini ḳılmaḳ ḳabul

5096. Daḫı ḥaşr ü neşrden söyledi ol
Āḫiret ḥālin beyān eyledi ol

5097. Ḥükmi oldı dünyada otuz yıl revān
Pes anuñ münşirini dürdi cihān

PĀẒİŞĀH-İ HŪŞENG

5098. Oldı ardınca anuñ Hūşeng şāh
Kim sezāvaridi aña taḫt ü külāh

5099. Ḫalḳa ol ögretdi resmi geşt-i kār
'İlm-i ṭıbb hem andan oldı āşikār

5100. Bildi nedür her ġıdā keyfiyyetin
Anladı hem her devā ḫāṣiyyetin

5101. Evvel oldur yāzuyı tażyif iden
Daḫı bunca ṣan' atı te'lif iden

5102. 'İbrī vü Yunānī dili söyledi
Parsīyi daḫı taṣnif eyledi

5103. Ḳırḳ yıl dünyada ḥükm itdi tamām
Ṣoñra gitdi kaldı Nezze bu maḳām

5104. Dünyaya aldanma k' anda yoḳ ṣafā
Olma ġarra 'ahdine k' itmez vefā

5105. Niceleri bu maḳām itdi helāk
Nicelerden ḳaldı iy söz işbu ḫāk

5106. İşbu işde ʿaḳl ser-gerdān olur
Fehm ü vehm ü fikr hem ḫamrān olur

5107. Bu maḳāma çün gelen girü gider
Pes getüren bunları bāri n'ider

5108. Yavuz ise bunı nā-yemek gerek
Eyü ise nā-işe yıḳmaḳ gerek

5109. Ol ki ṣunʿ ından bunı ẓāhir ḳılur
Nişe giderür getürür ol bilür

5110. Anuñ işini kimesne bilemez
ʿAḳl işbu ʿuḳdeyi ḥall ḳılamaz

5111. Līk ẓāhir işbudurur bī-ḫilāf
Kim bu hengāme dirilmedi güzāf

5112. Çünki ẓātıdur anuñ derya-yı cūd
Mevc-i daryānuñ bu ḳamusı vücūd

5113. Ṣunʿ deryāsı nice kim ura mevc
Dürlü mevcūdāt irişür fevc fevc

5114. Ne bu baḥruñ sāḥiline var nişān
Ne görinür mevcine hergiz gerān

5115. İşbu maṣnūʿāt kim vardur ḳamu
Ṣāniʿ uñ ṣunʿ ine maẓhardur ḳamu

5116. Luṭfıla çün bir tecelli ḳıldı ol
Bu vücūdā tā ʿademden oldı yol

5117. Bir tecelli daḫı ḳıldı ḳahrıla
Yaḳdı yıḳdı yoḳlıġ ili şehrile

5118. Her ṣıfatda kim tecellisi olur
Aña lāyıḳ bir eser andan gelür

5119. Her ṣıfat bir nesne ider iḳtıżā
Ḫayr ü şer ṭolu anınçündür ḳażā

5120. Çünki iḥyādan tecelli ide ẓuhūr
Rūḥdan ire çürimiş cismden nūr

5121. Çün tecellisi emānetden ola
Bu nefesde herçi dirivar ula

5122. Bāḳī-yi evṣāfınuñ re'sen be- rās
Ḳıl tecellisini bu resme ḳıyās

5123. İdiben Hüşeng ecel cāmını nūş
Gitdi başından anuñ ʿaḳlıla hūş

5124. Öldi Hüşeng vü meliksiz bu maḳām
Ḳaldı andan ṣoñra üç yüz yıl tamām

5125. Aṣṣı ne Hüşeng olmaḳ çünki hūş
Gider idicek ecel cāmını nūş

5126. Ṭoldı andan ṣoñra ʿālem dār ü gīr
Her yañadın ḳopdı feryad ü nefīr

5127. Ḫalk birbirini idiben helāk
Ṭopdolu ṭūfān u ateş oldı ḫāk

5128. Yāḳın oldı k' ademüñ nesli tamām
Dükeniben ḳala issüz bu maḳām

5129. Dirligi yir yüzinüñ server olur
Ḫalḳ server olmasa bī-ser olur

5130. Pāẓişehdür bī- gümān Ḥaḳ sāyesi
Ḳamu ḫalḳuñ ol olur ser-māyesi

5131. Olıban üç yüz yıl āşubıla ḥarb
Ṭoldı fitne ucdan uca şarḳ u ġarb

PĀẒİŞĀĪ-İ ṬAHMŪREṢ-İ DĪV- BEND

5132. ʿĀḳıbet Ṭahmūreṣ olup pāẓişāh
Oldı otuz yıl şehr ü iḳlīme penāh

5133. Ḫalḳa ʿadlıla imāret eyledi
Bir yüzin cümle ʿimāret eyledi

5134. İndi burhānıla tevḥīdi beyān
Ḥaşr ü neşrüñ ḥüccetin ḳıldı ʿayān

5135. Didi kim ulu dirilmezse yaḳīn
Pes ḥekīm işi ʿabeṣ ola hemīn

5136. Gün ḥekimedür ʿabeṣ işler muḥāl
Pes gerek k' ölen diriyle lā-muḥāl

5137. Pes ulu dirilmeñüñ imkānını
Biliben ḳıldı beyān burhānını

5138. Şöyle didi k' ideserüz biz anı
Ṣıḥḥatıla ṭutsa Ḥaḳ cān ü teni

5139. Ḫalḳa didi kim ʿibādet ideler
Kendülere anı ʿādet ideler

5140. Didi kū kū ile nice olur taṣfiye
Cāna ne resme gerekdür tezkiye

5141. Olalar ḳamusı iḫvānü'ş-ṣafā
Şöyle k' olur ola ḫüllanü'l-vefā

5142. Birbiriyle cümle hem- dem olalar
Birbirine yār ü maḥrem olalar

5143. Olmaya anlarda zerḳile riyā
İşleri luṭf ola vücūd ü seḫā

5144. Ḥüsn ü aḫlāḳıla mevṣūf olalar
Kim eyü adıyla ma' rūf olalar

5145. Bileler tevḥīd ' ilmini yaḳīn
K' oldurur evvel k' olur aṣl-ı dīn

5146. Ola iḫlāṣıla itseler ' amel
Kim ' amel iḫlaṣsuz olur değel

5147. Ṭā' atına kimse mağrūr olmaya
Raḥmetinden Ḫalıḳuñ dūr olmaya

5148. Ġarre olmaḳ ṭā' ate küfrān olur
Ḳov anı kim ' adet-i şeyṭān olur

5149. Ni' metini mun' imuñ fikr ideler
Dā'im anı şükrile ẕikr ideler

5150. Ḳoru zühdü ḳara ṭonıla hemīn
Kendüleri ṣanmayalar ehl-i dīn

5151. ' İzzet ü devlet bileler ' uzleti
Kendüye āfet bileler şöhreti

5152. Daḫı Ṭahmūreṣ çoğ işler işledi
Dürlü revnaḳ illere bağışladı

5153. Oldı devrinde şeyāṭīn āşikār
Anlaruñla ḳıldı ol çoḳ gīr ü dār

5154. Şeh Siyāmen adlu oğlı vardı
K' aña ' ālem ' āşıḳ-ı dīdārdı

5155. Birgün ol şehzādi bir dīv-i pelīd
Nā-gehāni ḳapup oldı nā- bedīd

5156. Ol şeyāṭīnile anınçün çoḳ cidāl
İdüben anları ḳıldı pāy- māl

5157. Kimin öldürdi kimin ḳıldı bend
Tā ki urdılar adını dīv-bend

5158. Oldı evvel dīvi tasḫīr eyleyen
Remel eşkālin yazup söz söyleyen

5159. Āḫir ol daḫı gidüp oldı nihān
Dürdi anuñ daḫı menşūrın cihān

PĀẔİŞĀHĪ-İ CEMŞİD

5160. Geldi ardınca anuñ Cemşīd şāh
Kim yidi iḳlīme oldı pāẕişāh

5161. İnsile cin oldılar ḫükmine rām
Yidi yüz yıl daḫı elli yıl tamām

5162. Hem musaḫḫar olmışıdı aña bād
Yürüridi ol havā üstinde şād

5163. Oldurur ḥammam u tālīf eyleyen
Dürlü dürlü pīşe taẓyīf eyleyen

5164. Ṭıbb ' ilmin oldurur iden tamām
Hem nücūmüñ ' ilmi aña oldı rām

ẒUHŪR-İ İDRĪSİ'N NEBĪ ' ALEYHİ'S-SELĀM

5165. Rūzigārinde oldı İdrīs āşikār
Virdi payğamberliḳ aña Girdigār

5166. Dīne da' vet itdi Cemşīdi Resūl
Ḳıldı anuñ da' vetini ol ḳabūl

5167. Kendüye anı muḳarreb eyledi
Her işi anuñla müretteb eyledi

5168. Her ne san' at ki itdi öñden ṣoña
Ḳamu İdrīs ögrededüridi aña

5169. Ẓāhir andan oldı hey'etle nücūm
Daḫı ṣuṭrulab u her güne ' ulūm

5170. Bir zamān bu resme döniben sipihr
Mihr gösterdi aña māhıla mihr

5171. Bir zamāndan ṣoñra devr-i rūzigār
İtdi bir dürlü daḫı naḳş āşikār

5172. İşbudurur ' ādet-i devr-i felek
Dā'imā bir resme olmamaḳ gerek

5173. Devletiyle sürdi birkaç rūzigār
Çeşm-i zaḫm irdi aña pāyān-ı kār

5174. Devlete mağrūr olup Cemşīd şāh
Ṣāni' e ' işyān idüp kim ḳıldı rāh

5175. İtdi küfrān ni' metine Rāzıḳuñ
Oldı ' āṣi ṭā' atine Ḫālıḳuñ

5176. İt nidersen̄ itme küfrān ni'mete
Tā ki irişmeye noḳṣan devlete

5177. Çünki azdurdı anı iblīs-i la'īn
Göge çıḳardılar İdrīsi yaḳīn

5178. Uyuban iblīse ol Cemşīd şāh
Devletinün̄ nāmesin itdi siyāh

5179. Her kimün̄ kim rehberi iblīs ola
Sürile ol la'net ü telbīsile

5180. Gitdi devlet ferri yüzinden tamām
Çıḳdı fermānından anun̄ ḫāṣ ü 'ām

PĀẔĪŞĀHĪ-İ ḌAḪḪĀK

5181. Yirine Ḍaḫḫāk oldı şehriyār
An̄a virdi her ne var şehr ü diyār

5182. Çünki Ḍaḫḫāka irişdi tāc ü taḫt
Ḳalmadı Cemşīdde iḳbāl ü baḫt

5183. Ḳorḳudan yüz yıl yürüdi ol nihān
Ḫār olup gör kim neler ḳılur cihān

5184. Gāh ḳaldurup irürür tā-simāk
Geh yire urup ider kişiyi ḫāk

GİRĪḪTEN-İ CEMŞĪD EZ – ḌAḪḪĀK VÜ 'ĀḲİBET-İ Ū

5185. İşid imdi ḥāli Cemşīdün̄ n'olur
Ḳaçıban ol Zāvilistāna gelür

5186. Zāvilistān şāhı çün bildi anı
Kendü ivinde nihān ḳıldı anı

5187. Anın̄ içün k' arada varıdı 'ahd
Eyledi ol 'ahdı ṣaḳlamaġa cehd

5188. Ol zamān daḫı rüsūm ü dīnile
Ḳızını virdi an̄a kābīnile

5189. İvi içinde anı gizleridi ol
Şöyle k' an̄a kimse bulamazdı yol

GÜFTĀR DER- MEẔEMMET-İ NAḲŻ-İ 'AHD

5190. İlerü kāfirler eyledükde 'ahd
Ḥıfẓına bu resme iderlerdi cehd

5191. Şimdi īmān da'vī idenler iy 'aceb
Nişe iderler 'ahdı bozmaġı ṭaleb

5192. Yalan and oldı ḳamunun̄ pīşesi
Ḥīle vü tezvīr ü mekr endīşesi

5193. Lā- cerem āşūb ṭoldı uş cihān
Ẓāhir oldı fitne-i āḫir zamān

5194. Çünki kāfir ṣaḳlar ola andını
Mü'min olmaya şıyan sevkendini(?)

5195. İşbu iş üstine çün birkaç zamān
Oldı Cemşīd ol memālikde nihān

5196. Düşdi anda ġuṣṣa vü teşvīşe ol
Ḫāṭırında böyle itdi endīşe ol

5197. K' işidüp Ḍaḫḫāk anı andan ala
Dürlü cevrile elinde anun̄ öle

5198. Kimesne düşmen elinde ölmesün
Kāfire daḫı bu ḥālet olmasun

5199. Ḥaḳdur ölmek her ne ṣūretle k' ola
Vāy an̄a kim düşmen elinde öle

5200. Bin̄ cefā vü cevrile olmakdan er
Düşmenün̄ dāmına düşdügü biter

5201. Olmadı encāmı ḫayr anun̄ k' anı
Gördi kendü dilegince düşmeni

5202. Ṭāmūda görsen̄ 'azāmi gün-a-gün
Yig k' olmaḳ düşmene bir dem zebūn

5203. Gitdi bu ḫavfıla andan daḫı hem
Cevrdür bu devr işi vü sitem

5204. İşbu müddetde k' ol Cemşīd şāh
İtmişidi Sīstān mülkin tebāh

5205. Ḳopdı bir oġlı anun̄ Aṭuṭa be-nām
Her hünerde kim cihānda var tamām

5206. Ol orḳud nedür Nerimanıla Sām
Daḫı Zāl ü Rüstem dāstānı tamām

5207. Kendü oġlum diyü ḫalḳ içre 'ayān
Esratı ṣaḳlardı şāh-ı Sīstān

5208. Ḳandadur Cemşīdi bilmezdi kişi
Dā'imā gizlenmekidi anun̄ işi

5209. Buldı yüz yıl olıcaḳ Ḍaḫḫāk anı
Bıçaḳıla biçdi ol bī-bāk anı

5210. Bīyursebidi adı Ḍaḥḥākuñ ʻayān
Nisbeti Nūḥa irerdi bī- gümān

5211. Kāfir ü bī-dīn ü hem bī-bākidi
Sāḥūr bed- kār u hem nā-pākidi

5212. Dutmışıdı yidi iḳlīmi tamām
Miḥrile aña sibaʻ olmışdı rām

*

5213. Dekşürüp iblīs bir gün ṣūretin
Geldi Ḍaḥḥākuñ ḳatına ol laʻin

5214. Gösteriben aña ol bed fiʻil dīv
Dürlü dürlü mekrile telbīs ü rīv

5215. Kendüzini düzdi ḫıdmetkār aña
Tā muḳarreb ola ol mekkār aña

5216. Her ne varsa dünyada şerr ü fesād
Cümle ögretdi aña ol bed-nihād

5217. Çün anı kendü gibi iblīs eyledi
İçini pür mekr ü telbīs eyledi

5218. Birgün öpdi anı omuzından nihān
Bitdi iki omuzında iki yılan

5219. Ol iki yılan ḳüçıcaḳ ol pedīd
Oldı ol demde oradan nā-pedīd

5220. Yimege ḳasditdi yılanlar anı
Böyle işitdüm muraḫḫiden bunı

5221. Bir yañadan daḫı geldi ol racīm
Kendüni ṣūretde düzmiş bir ḥakīm

5222. Her gün iki oğlan dimāğını yaḳīn
Ṭoʻma buyurdı yılana ol laʻīn

5223. Vārıdı Armāil adlu bir kişi
Nesne bişürmekde Ḍaḥḥāka işi

5224. Ol yılanlara daḫı ol idi hem
Kim ġıdā terkīb iderdi bīş ü kem

5225. Ol iki oğlanlar ki mağzı anlaruñ
Ḳuvveti olmışıdı ol yılanlaruñ

5226. Birisinüñ mağzını alundı
Ol yılanlara ġıdā ḳılundı

5227. Ademī beynine ol nīk-nām
Bir ḳoyun beynisi ḳatardı tamām

5228. Tā ġıdā kāmil ola yılanlara
Daḫı ḳūt olmaya ḥācet anlara

5229. Birin oğlanuñ nihān ḳılundı
Andan Alkurze revān ḳılundı

5230. Zīrā ol ṭağ ıssızıdı ol zamān
Anda varandan belürmezdi nişān

5231. Pāzişehlıḳ itdi ol biñ yıl tamām
Ḥükmine olup yidi iḳlīm rām

5232. Çün aña irmege yaḳlaşur ecel
Kim anuñ defʻine yoḳdurur ḥiyel

5233. Birini düşde mela'ikden görür
K'inüp anı ʻamudıyla urur

5234. Ḳorḳudan düşer anuñ içine cūş
Uyanur nāle idüp ḳılur ḫurūş

5235. ʻİlm ehline ṣorar tefsirini
Bilmek içün ol düşüñ taʻbirini

5236. Dirler aña kim bir oğlan işbu yıl
Andan ṭoğasıdurur bellü bil

5237. Kim elinde anuñ olısarsın helāk
Anuñ olısar bu taḫt u tāc-ı ḫāk

5238. Böyle geldi vü gider bu rūzigār
Kimseye ḳalmadı ḳalmaz pāydār

5239. Bu sözi çün aña didi reh-nümāy
Ḳorḳudan Ḍaḥḥāk böyle ḳıldı rāy

5240. K' ideler ol yıl ṭoğan oğlanı ḫāk
K' olmaya Ḍaḥḥāka andan ters ü bāk

5241. Öldürürlerdi ṭoğanlardan eri
Ḳorlandı ḳız ṭoğınca ġaz diri

5242. Bilmedi ol nesne kim taḳdīr ola
Defʻ olmaz ḥīle vü tedbīrile

5243. Çün muḳarrirden muḳadderdür ḳażā
Çāre nedür aña teslīm ü rıżā

5244. Çün muḳadderatı gümān kāyindürür
Defʻine ḥīle iden ḫayındurur

5245. Key işit işbu sözi kim ol zamān
Ana ḳarnındaydı Afrīdūn ʻayān

* Başlığın yeri boş

5246. Atasınuñ adıyıdı Aytesin
Lîk ḳavmindendi Cemşîdüñ yaḳîn

VİLÂDET-İ FERÎDÛN-I FERRUḪ

5247. Ḥâmileydi ânesi ḥamli ikiz
Biri er ol ikinuñ biri ḳız

5248. Aña degin ikiz olmazdı yaḳîn
Bir ḳarından bir ṭoġarıdı hemîn

5249. Çün vilâdet aġrısı oldı ʿayân
Ḳızıdı evvel ki ṭoġdı bi-gümân

5250. Ol işe mensûb olanlar geldiler
Âbetin evin tefeḥḥüṣ ḳıldılar

5251. Çün ṭoġan ḳızıdı maʿlûm itdiler
Oradan ḳorḳusuz olup gitdiler

5252. Ṭoġdı ḳız ardınca Afrîdûni şâh
K' aldı Ḍaḥḥâkuñ elinden taḫtgâh

5253. Şöyle ḳıldı ânesi anı nihân
Ki olınca andan belürmedi nişân

5254. Ânesinden çünki ayru düşdi ol
Kûh-i Elbürze iletdi anı yol

5255. Terbiyet bulıben anda bir zamân
Oldı bir şîr-i ner ü pehlevân

5256. Çün yigirmi yaşına irişdi şâh
Lâyıḳ-ı mülk oldı vü taḫt ü külâh

5257. Memleket gire diyibânuñ ele
Kûh-i Elbürzi ḳoyup indi yola

5258. Ḫalḳ anı mülke lâyıḳ gördiler
Raġbetile ṭâʿatına girdiler

5259. Ol zamândan kim omızında yılan
Bitiben Ḍaḥḥâkuñ olmışıdı ʿayân

5260. Ḳurtılan şerrinden anuñ ḫâṣ u ʿâm
Varıban Elbürzi itmişdi maḳâm

5261. Rûzigârıla ol dilerdi çoḳ gürûh
Şöyle kim oldı olardan ṭolu kûh

5262. Çün işitdiler ki Afrûdini şâh
Ḳaṣd ḳıldı k' ide Ḍaḥḥâkı tebâh

5263. Ḳamu Afrîdun ḳatına geldiler
Dirilüp anuñla biʿat ḳıldılar

ẒUHÛR-İ FERÎDÛN-I FERRUḪ

5264. Oldı Ferîdûn bir ulu pâdişâh
K' urdı dem mihrinden anuñ mihr u mâh

5265. İṣfahânda Gâvah adlı bir dilîr
Kim anuñ çengâline döymezdi şîr

5266. Tîr-endâzıdı şimşîr-zen
Nîz ü dâr ü gürz girü ṣaf-şiken

5267. Bir zûr ejdehâ girdârıdı
İṣfahân mülkinde key merdârıdı

5268. Çok cefâ görmişidi Ḍaḥḥâḳdan
Ḳorḳuluydı dâ'im ol nâ-pâkdan

5269. Ṣayda varmışıdı bir gün ol dilîr
Çıḳdı nâ-gehân önine bir nerre-şîr

5270. Ḫâṭırında kâveyle dutdı fâl
Kim bu arslanı iderse pâymâl

5271. Öldüren Ḍaḥḥâkı daḫı bî-gümân
Bulam anuñ ẓulm-i şerrinden emân

5272. Ṣıdḳıla dutup bu fâlı ol dilîr
Eyledi ol arslanıla dâr u gîr

5273. Ḳılup arslanuñ cigergâhını çâk
Ḳılıcıla eyledi anı helâk

5274. Çün ecel çengâlini ser-tîz ider
Ne ejdehâ döyer ana ne şîr-i ner

5275. Oldı ol arslanı kâve oldı şâd
Ṣanasın Ḍaḥḥâkdan ol aldı dâd

5276. Çün kişinüñ baḫtı rûz-efzûn ola
Fâlı ḳutlu ṭâliʿi meymûn ola

5277. Düzüp arslanuñ derisin bir direfş
Bizedi yeşil ṣarı benefeş

5278. Kâveye mensupdurur ol ʿayân
Lâbûd adı oldı Direfş-i Kâviyân

5279. Ol Direfşi düzdi bir ulu ʿâlem
Kînine Ḍaḥḥâkuñ urdı ol ḳadem

5280. Çün Ferîdûn adını işitdi ol
Aña tabiʿ olmaġı iş itdi ol

5281. Varıbanuñ aña çâker oldı ol
ʿÂḳıbet ḳatında server oldı ol

5282. Her ki devlet issine çāker ola
Devlete irişiben server ola

5283. Cehd aña itgil ki sen er olasın
Yāḫūd er olana çāker olasın

5284. Ḫidmete ādābıla itgil ḳıyām
Kim göñülde cān bigi idesin maḳām

5285. Çünki göñülde maḳbūl olasın
Her ne kim göñülde vardur bulasın

5286. Ḫidmetile göñül ehline irer
Ḫidmet iden tiz ululuġa irer

CENG-İ FERĪDŪN VŪ ḌAḪḪĀK-İ TĀZĪ

5287. Çünki leşker oldı Afrīdūna cem'
Yürüdi kim eyle Ḍaḫḫākı ḳam'

5288. Yürüyüp Ḍaḫḫākıla çün itdi ceng
Oldı Ḍaḫḫāka cihān pehnāsı teng

5289. Çünki uṣanmışdı andan tāc ü taḫt
Ḳaçdı yirinde ḳoyup püngāh ü raḫat

5290. Kimse bulınmadı aña destgīr
Tā ki anı bulup itdiler esīr

5291. Baġlayup şāh āhenin bende anı
Viripdi kūh-i demāvende anı

5292. Pes anı bir ġārda ḥabs itdiler
Ḳapusın ġārūñ örüben gitdiler

5293. İy niçe Ḍaḫḫākı kim devr-i sipihr
Ḳahrıla aġladur itmez hīç mihr

DER- TEMS̱İL VŪ MEV'IẒA

5294. Nefs-i emmāredürür Ḍaḫḫākı bil
Sizi yılana yidürür çāre ḳıl

5295. Ol iki yılan nedür kibr ü ġażab
Kim olardur Tañrı ḳahrına sebeb

5296. Nefs-i levvāme bil ol armā yılı
Geh s̱evāb u geh günehdür ḥāṣılı

5297. Muṭma'inne nefs Ferīdūn ṣıfat
İşi anuñ cümle 'ilm-i ma'rifet

5298. Nefs-i emmāre seni ider helāk
Viriben yılanlara bī-ters ü bāk

5299. Muṭma'innedür dürüşen cehdile
Kim seni yılanlar aġzından ala

5300. Geh ṣunar levvāme yılana seni
Gāh senden def' ider girü anı

5301. Ḫayrıla maḥv olur andan ẕünūb
Vaṣfı anuñ Ḥaḳdan 'asa'llāh u yunub

5302. Defter-i a'maldur Elbürz-i kūh
Hem cezā-yı fi'l andāġi gürūh

5303. Kim çıḳup Ḍaḫḫākı itdiler helāk
Oda yaḳup ḳıldılar taḫtını ḫāk

5304. Ḳahr itmedin bu emmāre seni
Muṭma'inne ḳıl riyāżetle anı

5305. Nefsi ger sen muṭma'inne ḳılasın
Her ne miḥnetden ki var ḳurtulasın

5306. Şöyle ki Afrīdūn olasın pāẕişāh
Ḳuds mülkinde bulasın destgāh

5307. Ḳılıcuñdan yite mār-ı şeyṭanat
Saña ḳala tāc ü taḫt ü salṭanat

5308. Pāẕişehlıḳda ḳalasın pāydār
Tāc ü taḫtuñ yitmeye Ḍaḫḫākvar

5309. Çün yüzin Ḍaḫḫākdan döndürdi baḫt
Degdi Afrīdūna ol tācıla taḫt

5310. Ṭutdı Īrānıla Ṭūrānı tamām
Baḥr ü ber oldı ḳamu ḥükmine rām

5311. 'İlm-i tevhidiydi söz kim söyledi
Ḳamu ḫalḳı dīne da'vet eyledi

5312. Yir yüzini 'adlilllāh pāk eyledi
Her sitemden k' anı Ḍaḫḫāk eyledi

5313. Oldı anuñ 'ahdinde ẓāhir her 'ulūm
Kimiyā vü ṭıbb ü ta'bir ü nücūm

5314. 'İlm erkānı daḫı gün ü fesād
Anda bilindi vü mebde'i hem me'ād

5315. Nefs baḫşin daḫı anda ḳıldılar
Nedürür mahiyyetini bildiler

5316. Bildiler k' ol cism ü cismānī degül
Varlıġı cüz luṭf-ı Rabbānī degül

5317. Cevher-i ḳudsidürür ol ẕāt-i pāk
Gün bigi pür-nūrdurur tābnāk

5318. Nūrı olmış bu bedende anuñ ʻayān
Līkin olmış ḳamudan kendü nihān

5319. Gerçi ḥādisdür aña virmiş ḳadīm
Bir beḳā kim yoḳ fenādan anda bīm

5320. Anuñıla ten arasında ʻayān
Āşıḳ ü maʻşuḳluk var bī- gümān

5321. Kim kemālatıdurur mevḳūf anuñ
Yoğiken vār olmağına bu tenüñ

5322. Nefs ü cismüñ arasında bil yaḳīn
Bu taʻalluk bir iżāfetdür hemīn

5323. Ol iżāfet kim taʻallukdur hemān
İżʻāfi aʻrāzdur bilgil ʻayān

5324. Çün ʻarż zāil ola cevher ḳalur
Nefs bāḳīdur ölmez ten ölür

5325. Mülḳinüñ otuz yılında ol Ḫalīl
Ṭoğdı k' anı ḳıldı peyğamber Celīl

KIṢṢA-İ FERĪDŪN VŪ ĪREC VŪ TŪR VŪ SELM

5326. Vārıdı üç oğlı anuñ baḫtıyār
Īrec ü Tūrıla Selim tācdār

5327. Tūra Türkü Çini bildürmişidi
Selme Rūmu mağribi virmişide

5328. Fārs ḳalmışıdı Īrece hem ʻIrāḳ
Līk bu iş geldi Tūr u Selm şāḳ

5329. Kici ḳardaşa itdiler anlar ḥased
Ne ḥased şöyle ki aña yoğıdı ḥad

5330. İşbu kīn üstine Selm ü Tūr şāh
Īreci ḳatleylediler bī-günāh

5331. Gör ḥased kim nice yavuz pīşedür
Terk it anı kim yüz endīşedür

5332. Uluḳ ider iseñ olma ḥasūd
Çün işitdün الحسود لايسود

5333. Īrec çün oldı Afrīdūn ġamīn
Bağladı göñlinde Selim Tūra kīn

5334. Īrecüñ neslinde Afrīdūn-i şāh
Bır yañıt buldı sezā-yı tāc ü gāh

5335. Īrecidi diyeydüñ ol pāk-zād
Atası aña Menūçihr urmış ad

5336. Altı yüz biñ kişi ḳoşup aña şāh
Didi var ḳıl Tūrıla Selimi tebāh

5337. Kişinüñ çünkim ola oğlı ḫalef
Ata ḳanın ḳomaya k' ola telef

5338. Her yañadın yüriyü bī-hadd sipāh
Oldı tozdan gün yüzi yek-ser siyāh

5339. Selim Tūrıla Menūçihr itdi ceng
Ḳıldı ʻālem vusʻatın anlara teng

5340. Düşdiler ol ceng içinde Selim nūr
Tenden oldı cānlar zārıla dūr

5341. Çün Ferīdūna irişdi bu ḫaber
K'irdi Ḫālıḳdan Menūçihre ẓafer

5342. Ḫālıḳ'a şükr eyleyiben oldı şād
K' Īrecüñ ḳātillerinden aldı dād

5343. Pes Menūçihre ḳoyuban tāc ü taḫt
Gitmege Afrīdūn daḫı bağladı raḫt

5344. Oldı biş yüz yıl cihānda tācdār
ʻAdlıla ḫoş ḫoş geçürdi rūzigār

5345. Dünya āḫir aña daḫı ḳalmadı
Şöyle gitdi kim ṣanāsın gelmedi

5346. Çün Ferīdūn gördi vü bildi ʻayān
Anı kim sevgülüdürür bu cihān

5347. Bī- vefālığıyla merġūbdur
Düşmen-i cāndur velī maḥcubdur

5348. Bildi anuñçün nice ḳardeş ḳardeşe
Düşmen olup ḳaṣd ider cān ü başa

5349. İşbu ḳorḫuyla kim çün ol ele
Birbirine oğlanları düşmen ola

5350. Ḳahrıla birbirini öldüreler
Tāc ü taḫt ü ayruğa alduralar

5351. Diledi bir iş ḳıla tedbīrile
K' olmaya düşmen olur birbiriyle

5352. Hendeseyle ḳıldı üç baḫş ol yiri
Şöyle kim artuḳ degülidi biri

5353. Her birin bir oğlına virdi tamām
K' arada olmaya daḫı iḥtişām

5354. Gerçi ḫoş fikr eyledi tedbīrile
Līk ṭoğru gelmedi taḳdīrile

5355. Ḥaḳ anı kim dilegidür işledi
Mülki daḫı kişiye bağışladı

5356. Sa' i Afrīdūnuñ oldı cümle bād
Dünyadan kim oldı vü kim ola şād

5357. Yıldurur ṭopraḳdan olanuñ işi
Od u şudan ne beḳā bula kişi

5358. Çün her işi işleyen taḳdīrdür
Pes ne kim tedbīr var tiz viredür

PĀẒİŞĀHĪ-İ MENŪÇİHR VŪ SĪRET-İ Ū

5359. Gitdi Afrīdūn Menūçihr oldı şāh
Başına urdı muraṣṣa' dan külāh

5360. Her ne gördiyse Ferīdūndan tamām
İtmedi anı ayruḫsı ṣaḳladı müdām

5361. Çün oturdı taḫta ol nev- ḫaste
Oldı anuñla tāc ü taḫt ārāste

5362. Öyle itdi 'adli ol nīk ü sirişt
K' oldı ḫoşlıḳdan cihān ḫürrem behişt

5363. Ol zamānda kim Menūçihr oldı şāh
Mūsāyı itmişdi peyġamber İlāh

5364. Görmedin itmişdi aña iḳtidā
Kim degüldi ol şer' den dönmek revā

5365. Çün hidāyet virmişdi aña kerīm
Bildi anı ṭoğrı mürseldür kelīm

5366. Bir iş mi gele oldı aña nem-mūm
Oldı ṭaş gurūrı kem Fir' avnı şūm

5367. Ḥaḳ çü Fir' avna hidāyet virmedi
Lābüd īmān devletine girmedi

5368. Kime kim tevfīḳ ola hen ṭarīḳ
Dünya vü 'uḳbā anuñdur iy refīk

5369. Çün Menūçihr oldı devletde müdām
Şād ü ḫürrem yüz yigirmi yıl tamām

5370. Āḫirü'l-emr ol daḫı oldı helāk
Ḥākdan olan olur hem girü ḫāk

5371. Çün Minūçihre irdi çengāl-i ecel
İtdi bu dünyayı 'uḳbāya bedel

5372. Oğlı Tuder oldı anuñ ardınca şāh
Līk bī-' adl idi vü 'aḳl-ı tebāh

PĀẒİŞĀHĪ-İ NEVẒER VŪ HELĀKĪ-İ Ū BER- DEST-İ EFRĀSYĀB

5373. Nā-sezā kişilerü çekdi ilerü
Pes sezālar düşdiler andan girü

5374. İrte gice 'işrete sāz eyledi
Dürlü dürlü bid' at āġāz eyledi

5375. Sīretini atanuñ degüşirdi ol
Kendüzinden daḫı bünyād urdı ol

5376. Oldı ḳatında muḳarreb her le'īm
Ṣoḥbetinden dūr düşdi her kerīm

5377. Andan oldı ehl-i hüner bī-mertebe
Bī- hünerler cümle irdi menṣıbe

5378. şāh her ne kim hüner-perver degül
Ḫalḳa istiḥḳa ḳıla server degül

5379. Çün siyeh itdi kilimini kerīm
İtmedi tā' at kelīme ol le'īm

5380. Ḳıldı her dūn ṣoḥbetini iḫtiyār
Lā-cerem olmadı aña baḫt-yār

5381. Sām ü Rüstem andan ı' rāż itdiler
Ḳoyup anı Sīstāna gitdiler

5382. Ḳaranu güderz ü (?) giyü Güstehem
Gitdiler ḳatından anlar daḫı hem

5383. Tūr neslinden bir ulu pāẓişāh
Ḳoyup olmışıdı Türk ü Çīne şāh

ẒUHŪR-I EFRĀSYĀB

5384. Key cihān girü adı Efrāsyāb
Leşkeri çoḳ şöyle kim deryā-yı āb

5385. Tūzerüñ çün baḫtını gördi siyāh
Sürdi İrāndan yaña ḫaylü sipāh

5386. Atasınuñ kinine Efrāsyāb
Geldi İrān kişverin ḳıldı ḫarāb

5387. Yakdı vü yıkdı vü ġāret eyledi
Memleketde çok ḫasāret eyledi

5388. Kırdı kavminden Menūçihrüñ kamu
Her kimi kim buldı şeh kici ulu

5389. ʿAvret ü kız kamusın itdi esīr
Kıldı erden bulduġın umāc-ı tīr

5390. Tūderi daḫı hem ol itdi helāk
Kıldı anı berdār ol bī-ters ü bāk

5391. Çarḫa bakġıl kimleri berdār ider
Şehleri gör ne belā būrdār ider

5392. Birini mihrile ider tācdār
Birini kahrıla kılur tāc-ı dār

5393. Böyle kim didüm idüp ḫalkı tebāh
On iki yıl oldı ol Īrānda şāh

5394. Şeyṭānat irte gice endīşesi
Yakmaġ u yıkmakdı dā'im pīşesi

5395. Ẓālim u bī-bāk ü bed-āyinidi
Müşrik ü gümrāh ü hem bī- dīnidi

5396. Kılıcından her k' anuñ buldı emān
Sīstāna varıban oldı nihān

5397. Söz üküş anlar ki diri kaldılar
Rüstem-i Zāla teẓellüm kıldılar

5398. Kim bugün sensin bu iklīme ümīd
Sendedür her baġlu kapuya kilīd

5399. Ḫalka sen dermān irür ki Efrāsyāb
Kalmadı yir k' anı kılmadı ḫarāb

5400. Defʿ itmezsen anuñ şerrini tīz
Koparur ḫalk üstine ol rüsteḫīz

5401. Çünki Īrān mülkine sensin penāh
Koma Īrānı k' ide yekser tebāh

5402. Ẓulm şerrin her ki defʿ idebile
Pes tehāvün eylese ẓālim ola

5403. İşbu sözi çün işitdi pehlevān
Oldı ġayretden gözinden yāş revān

5404. Her kişi kim anda ġayret olmaya
Zen ṣıfatdur andan erlik gelmeye

5405. Bu sözile Rüstem-i Īrān penāh
Şāh-ı Tūrān üstine sürdi sipāh

5406. Bir neberd itdi anuñla Efrāsyāb
K' oldı gülgūn kān ile deryā āb

5407. ʿĀkibet Īrāna raḥm idüp İlāh
Başılıban kaçdılar Tūrān sipāh

5408. Çünki kaçıp gitdi Tūrān leşker
Buldı revnākı girü Īrān kişveri

PĀẒİŞĀHĪ-İ ṬAHMĀSB

5409. Bir kişi varıdı adı Ṭahmāsb şāh
Lāyık-ı taḫt ü sezāver-i külāh

5410. ʿĀkil ü hem kār-dīde pīridi
ʿĀdil ü hem ṣāḥib-i tedbīridi

5411. Leşkerüñ salārı çünkim ola pīr
Her ne iş kim itse olur dil-pezīr

5412. Kıldı anı Rüstem leşker-penāh
Mülk-i Īrāna ser-ā-ser pādişāh

5413. Buyıdı şāh olduġına anuñ sebeb
Āb-ı tenden bulmışıdı ol neseb

5414. Biş yıl anda şāhıdı ol bīş ü kem
Oldı biş yıl ölicek ol daḫı hem

ẒİKR-İ PĀẒİŞĀHĪ-İ KEYKUBĀD

5415. Şah oldı ardınca anuñ Keykubād
Kim kamu ḫalk andan olmış şād

5416. ʿĀkil ü dīndār ü key dānāyıdı
Ṣāḥib-i tedbīr ü ehl-i rāyıdı

5417. Memleketde diyeydüñ Cemşīdidi
Maʿdiletde şānaduñ Ḫurşīdidi

5418. Her yiri k' Efrāsyāb almışıdı
Çünki Tūrāndan çıkup gelmişidi

5419. Kamusını feth idüben Keykubād
Salṭanat taḫtında tāc urındı şād

5420. Oldı yüz yıl ol daḫı Īrāna şāh
Ol gidüp Kāvus oldı pādişāh

PĀẒİŞĀHĪ-İ KEYKĀVUS BİN KEYKUBĀD

5421. Çünki Kāvusa muḳarrer oldı taḫt
Ḳamu yirde anı maẓaffer gördi baḫt

5422. Her neyi kim ḳıldı ise ārzū
Oldı āsānlıḳla aña rūz-i ḳamu

5423. ʿĀkibet baḫt anı maġrūr eyledi
Raḥmetinden Ḫalıḳun dūr eyledi

5424. Diledi kim bir binā bünyād ura
Kim anı yücelde göklere ire

5425. Çünki kabulde anı başlatdı ol
Elli yıl peyveste anı işletdi ol

5426. Elli yıl çün devr itdi bu felek
İndi Ḥaḳ emriyle yire bir melek

5427. Biri ulu ḳiçi elinde varıdı
Ṣora tā kici velīkin nārıdı

5428. Ol bināya urdı bir ḳamçı melek
Şöyle kim ḳaldı ṭaña andan felek

5429. Ol binā üç pāre oldı anda ʿayān
Birisi ḳaldı yirinde anuñ hemān

5430. Biri cābleḳāya düşdi pārenuñ
Biri cābelsāya sıçradı anuñ

5431. Çünki Kāvus oldı öyle bī-edeb
Lā-cerem itdi aña Ḫālıḳ ġażab

5432. Bī-edeblik itmegil kim şūm olur
Bī-edeb her ḫayrdan maḥrūm olur

5433. Bī-edeb ḫalḳı ḳamu oda yaḳar
Ṣanma kim kendüyi yaluñuz yıḳar

5434. Ḫalḳ anı çün Ḥaḳḳa ṭāġı buldılar
Her yañadın aña yaġı oldılar

5435. Yāġı oldı aña sulṭan-ı Yemen
Her yañadın ḳopdı yüz dürlü fiten

5436. Pes Yemenden yaña oldı ol süvār
Kim ide şāh-ı Yemenle kārzār

5437. Vārup anda ider iken kārgīr
Nā-gehān dutuluban oldı esīr

5438. Ṣaldılar Ṣanʿanda bir çāha anı
Kim yanardı oda anuñ cān u teni

5439. Kişiden çünkim yüzin döndüre baḫt
Bī- gümān olur bedel zindāna taḫt

5440. Böyle geldi ḥāl-i çarḫ-ı felegün
Geh ser-efrāz eyler geh ser-nigūn

5441. Bir zamāndan Rüstemi ceng-i süvār
Vardı anunçün anda itdi kārzār

5442. Söz üküş ü cehd eyleyüp her bāb ile
Ḳurtarup iletdi anı Bābile

5443. Urdı girü bāşına zerrīn külāh
Oldı girü kişver-i Īrāna şāh

5444. Ademīnüñ çünki başı sağ ola
Taḫtı girü bī-gümān girür ele

5445. Genc ü māl elden giderse yime ġam
Bulmur sağ olsa māl ü genc hem

5446. Olma ġamgīn gitse elden ḳadr ü cāh
Baş sağ olduḳda bulmur külāh

ẒİKR-İ VĀḲIʿA-İ SİYĀVUŞ PĪSER-İ KEYKĀVUS

5447. Oğlı varıdı Siyāvüş-nām anuñ
Şīfite ʿışḳına ḫaṣ ü ʿām anuñ

5448. Çünki Kāvus irdi yüz yaşa tamām
İtdi göñlin bir ḳızıñ ʿışḳı maḳām

5449. Adı Suʿday ḫūb-rūy-ı pāk-ten
Atasıydı anuñ şāh-ı Yemen

VAṢF-I DUḪTER-İ ŞĀH-I YEMEN SUʿDAY NĀM

5450. Virmişidi Ṣāniʿ aña bir cemāl
Kim küne ʿışḳından irmişdi zevāl

5451. Zülfi ḳadr ü yañağı nev-rūzıdı
Vaṣl-ı anuñ ʿıyd-ı cihān efrūzıdı

5452. Māhıdı yüzi müheyline Yemen
Laʿl olamazdı ʿaḳiḳine semen

5453. Ol Süleymānı saçın daḫı girih
Olmışıdı cümle Dāvūdī zirih

5454. Ḫande iderdi yüzi reng-i güle
Ṭaʿan urardı zülf-i tābı sünbüle

5455. Ağzı dür-i lü'lüy-yi lāleyidi
Ṭutağını yaḳut-ı cān efzāyıdı

5456. Ḥabsden çıḳduḳda anı alınışıdı
Mülk-i İrāna bile gelmişidi

5457. Ol cüvān olduğiyçün Kāvus pīr
Olmazıdı anuñla hergiz göñli bir

5458. Ol kişiyle k' adı köhne pīr ola
Nev-cüvānuñ göñli ḳaçan bir ola

5459. Nev-cüvāna 'āşıḳ olmaḳdur kemāl
Līk olur pīr olana naḳş ü zevāl

5460. Çün ḳocala kişi vü ten ola süst
Yigit işin itmek olmaya dürüst

5461. Çünki kāfur ola meşküne 'atā
Ḳomaz bir zülf k' olmaya ḫaṭā

5462. Göriben Su'day Siyāvüşı 'ayān
Göñlini virüp fida itde aña cān

5463. 'Işḳ odı cānına düşdi anuñ
Şem' veş varlığı dutışdı anuñ

5464. 'Işḳ eri cān milkini yıḳmaḳ gerek
Göñil ivini oda yaḳmaḳ gerek

5465. Nice kim ağlayıban dökdiyse yāş
Virmedi hergiz Siyāvüş aña baş

5466. Su'day aña ṣoñra töhmet eyledi
Baña ḳaṣd itdi diyüben söyledi

5467. Gerçek ersen 'avrete inanmagil
Ṭoğrı isen egriye aldanmagil

5468. Mekrin anlaruñ çü didi Ḥaḳ-'azīm
Emin olma andan k' olur cā-yı bīm

5469. Gerçi 'avret sözi olur pür-ḫaṭar
Līk erenler cānına ḳılur eṣer

5470. Çünki 'avret gözlerin giryān ider
Yüregin arslanlaruñ giryān ider

5471. Çünki 'avret nāz ile ider füsūn
Zāl bigi Rüstemi ḳılur zebūn

5472. Ol ki göñli bu cihāndan sıyırdı
Gelmiyeni yā ḫümeyra dir idi

5473. Züyy-i-linnas olaradur bezek
Anlara meyl itdügine cān ne şek

5474. İ'timād idüp anuñ sözine şāh
Ḳaṣd ḳıldı kim ide oğlın tebāh

5475. Çün Siyāvüş bildi ata ḳaṣdın aña
Ḳaçdı oradan gitdi Tūrāndan yaña

5476. Varıcak Tūrāna şāh Efrāsyāb
Virdi aña māl ü genc ü bī-hisāb

5477. Virdü kendü ḳızını daḫı aña
Kim varup gitmeye İrāndan yaña

ṢIFAT-I DUḪTER-İ EFRĀSYĀB Kİ BE-SİYĀVUŞ DĀDE BŪD

5478. Ol ḳızın adı Ferengisidi bil
Ay ü gün ḥüsninden olmışdı ḫecil

5479. Zülfinüñ cüdinde Dāvūdī zirih
Biñ Süleymān cānına olmış girih

5480. Şaçlarından oḳınur والمرسلات
Ḳaşlarından yazılu والنازعات

5481. Bendeyidi ḳaddine serv-i çemen
Fitneyidi zülfine müşg-i ḫuten

5482. Gün yüzinden nūr-i vām olurıdı
Ay hüsninden ṭaña ḳalurıdı

5483. İsdeyene hüsn-i vechinden zekāt
Ḳaşı dirdi el-bāḳīyatü's- sāliḥāt

5484. Zülfine ḥayrān anuñ reyḥānidi
Yüzine vālih gül-i ḫandānidi

5485. Çün Siyāvüşla Firengis oldı cüft
Lā-cerem düşdi arada ḫāb-ı ḫuft

5486. Ḳopdı bir oğlı anuñ kim tācgāh
Arzu anı iderdi sāl ü māh

5487. Ṭāli' ini çünki dutdılar anuñ
Adını Keyḫüsrev itdiler anuñ

5488. Çün Siyāvüş buldı anda āb-ı rūy
Oldılar ḥāsidler aña kīne cūy

5489. Gerçi kişi muṣlıḥ ḫoş-ḫūy ola
Ḥāsidüñ rencine ne dermān bula

5490. Aña töhmet eylediler bī- ḥisāb
Tā ki öldürdü anı Efrāsyāb

5491. Girü işit nitdi ol Kāvus şāh
K' adı her defterde olmuşdur siyāh

KAṢD-I VÜ ḤĪLE-Ī KEYKĀVUS Kİ BE-ĀSMĀN REVED

5492. Ḳaṣd öyle itdi kim göge ire
Ḥükm iden kimdürür anda göre

5493. Çünki kej rāy oldı kerkesler dirüp
Bir zamān bisletdi çoḳ ṭu'ma virüp

5494. Ṭu'mayıla çünki ḳuvvet buldılar
Uçıban döñmege ḳādir oldılar

5495. Çünki göge çıḳmaġa oldı çāre cūy
Düzdi bir ṣanduḳ günden çāre sūy

5496. Baġladı kerkeslere ṣandugı cüst
Vāy ol kişiye k' ola rāyı süst

5497. Ṣancıban birḳaç cide üstine it
Baġladı ṣanduġa bu sözi işit

5498. Çünki ol kerkesleri acuḳdurdı key
Girdi ṣanduḳ içine Kāvus key

5499. İte ḥamle itdi kerkes k' acıdı
Ṭu'ma yimeklige key muḥtācıdı

5500. Ṭu'mayiçün dökdi kerkes ṣol ḳadar
Kim belürmez oldı yirden hīç eṣer

5501. Aşaġadın görinen deryā idi
Yuḳarudan günbed-i ḫażrā idi

5502. Bakıban Kāvus yiri görmedi
Uçuban kerkes bu çarḫa irmedi

5503. Ḳuşlar arup çünki girü döndiler
Bi'l- zarūre girü yire indiler

5504. Düşdi bir mülke daḫı Kāvus şah
Yüzi ḳara devlet ü baḫt-ı tebāh

5505. Çoḳ zamān yüridi ol ḫor zebūn
Girü taḫtına bulunca reh-nümūn

5506. Cāhilidi fikri ṭoġru ḳılmadı
Çarḫ ḳanda yir nirede bilmedi

5507. Ṣandı kim kerkes ḳanadıyla ol
Vara bula çarḫa çıḳmaḳlıġa yol

5508. Bilmedi k' anda ḫired bī-ser olur
Fikr ḳuşı orada bī-per olur

5509. Ol araya varmaġa yoḳdur sebīl
Cezbe'l-llāhu vü bālī Cebre'il

5510. Didi ba'żi bu tevāriḫi düzen
Dürlü defterlerde naẓm idüp yazan

5511. K' oldurur Nemrūd kim aña Ḫalīl
Geldi çün kim viripdi anı Celīl

5512. Ol ki bu ḥāli ḥikāyet eyledi
Bize bu resme rivāyet eyledi

5513. K' adı Nemrūdıdı Kāvusuñ yaḳīn
Kāfiridi yoġıdı anda hīç dīn

5514. Viripdi İbrāhim Nemrūda İlāh
Kim gele dīn yolına ol dil-siyāh

5515. Rāst anı dīne da'vet itdi ol
Nicedür gösterdi aña ṭoġrı yol

5516. Ol Ḫalīlüñ sözin itmedi ḳabūl
Kim ṭoluyıdı başı kibr ü fużūl

5517. Pes Ḫalīli mancınıḳa urdı ol
Ḫışm idüp anı oda urdurdı ol

5518. Çünkim irişdi havāya ol Ḫalīl
Rāst geldi didi aña Cebre'il

5519. Ḥācetüñ var mı durur digil baña
Didi hergiz ḥācetüm yoḳdur saña

5520. Didi Ḥaḳḳa vārise digil anı
Didi aydeyim unutdıysa beni

5521. Çünki 'azmi böyle olmışdı tamām
Lābüd od oldı aña berd ü selām

5522. Çünkim İbrāhim oddan çıḳdı ṣaġ
Düşdi Nemrūduñ içine derd ü dāġ

5523. Ṭā'ata ḳılmadı ṭuġyānın bedel
Devletine lā-cerem düşdi zelel

5524. Niçe kim yaşadı yola gelmedi
'Āḳibet fikrin n'olısar ḳılmadı

5525. Şoñra çün aña yakin olur ecel
Kim anuñ def' ine yokdurur ḥiyel

5526. Bir kanatlu bir ayaklu üvez gelür
Süriniben yüzine konar olur

5527. Oşalayup gitmez ol başa varur
Rāst burnından dimāğına girür

5528. Her gün anuñ beynini ṭu'ma ider
Başınuñ içinde her yaña gider

5529. Kibrdi işi anuñ öñden şoña
Ol dimāğ ü kibr gör nitdi aña

5530. Kişi kim kerkes kanadına uya
Lā-cerem beynisini peşşe yiye

5531. Nitdi Kāvusa işitdüñ kerkesi
Cehd it başlama hergiz nā-kesi

5532. İrişür Kāvusa andan çok elem
Cānına düşer anuñ dürlü sakam

5533. Ferri gider kalmaz anda gir ü dār
Her yañadın düşmen olur āşikār

5534. Çün müdebbirler bu ḥāli bildiler
Def' ine anuñ çāre bunı buldılar

5535. Kim gele Keyḫüsrev Īrāna penāh
Mülk-i Tūrāndan ola anlara şāh

5536. Tā eli ilden 'advünüñ dūr ola
Girü mülk ucdan uca ma'mūr ola

5537. Varıdı ol taḫtda bir pehlevān
Adı Kiyü kendü nev-baḫt ü cüvān

5538. Kiyü çün dānā dilāver buldılar
Anı ol işe mu'ayyen kıldılar

5539. Pes varıban anı ol ceng-i süvār
Buldı Īrāna getürdi merdvār

5540. İricek Keyḫüsrev Īrāna yakin
Oldı Kāvus olıban ḫāk-i zemin

5541. Ol ki Kāvusa didi Nemrūddur
Kizbe yakındur sözi iy aşl-ı ḫūr

5542. Olıban yüz elli yıl Kāvus şāh
Gitdi vü Keyḫüsrev oldı pādişāh

5543. Memleketden ẓulmı ol dūr eyledi
'Adlıla iklimi ma'mūr eyledi

PĀZĪŞĀHĪ-İ KEYḪÜSREV

5544. İy nice Kāvus küsin 'arḫ-ı dūn
Yir top itdi rāyetini ser-nigūn

5545. Küs-i rāyet āyet-i miḥnetdürür
Şanma anı kim āşet-i miḥnetdürür

5546. Pāk-i dīn kopdı ol bes nīk-rāy
Ḫalka Ḥakdan yaña oldı reh-nümāy

5547. Atası kanıyçün on yıl kıtāl
Kılıban Tūrānı itdi pāymāl

5548. 'Ākıbet Efrāsyāba buldı dest
Kanını toprağa döküp itdi pest

5549. Devr çün Keyḫüsrevüñ oldı tamām
Ḫalkı bir gün da'vet itdi ḫās ü 'ām

5550. Pes ḫazāyinden çıkdı sīm ü zer
La'l ü yākut daḫı dürr ü güher

5551. Ḥak yolına kıldı mecmu'unı sebīl
Virmek içündür gerekli māh bil

5552. Varıdı Lührāsb adlu bir süvār
Şeh Ferīdūn uruğından yādgār

5553. Anı okıdı katına vü durup
Taḫta geçürdi başına tāc urup

5554. Didi bini Ḥak katına okıdı
Size binüm yirüme bunı kodı

5555. Ḫalk anuñ işinde ḥayrān kaldılar
Sözini nisbet cünbūne kıldılar

5556. İşbu sözi diyüben oldı süvār
Ḫalk anuñ ardınca bī-hadd ü şümār

5557. Vāricek biraz mesāfet durdılar
Karşuda on atlu durur gördiler

5558. Didi şeh siz duruñuz ben gideyim
Bunları kimdür tefeḥḥüş ideyim

5559. Çünki varup anlara irişdi ol
Bir bir anlaru vekile görişdi ol

5560. Dönüp andan anı bile Aldılar
Bir iki adım gidiben ğayboldılar

5561. Dahı anlardan bulunmadı nişān
Ne ʿaceb işler ḳılur görgil cihān

5562. Çünki dīn düşmenlerin ḳıldı helāk
Küfürden yir yüzini eyledi pāk

5563. Öldi ḳılıcında anuñ Efrāsyāb
Kim yoġıdı leşkerine anun hisāb

5564. Yeʾcūc ü Meʾcūcü idüp cümle cemʿ
Yaḳıban yıḳup iderdi ḫalḳı ḳamʿ

5565. Gerçi kim ol ṣūrete insānidi
Līk maʿnide laʾin şeyṭānidi

5566. Giderüp anı cihān ḳıldı pāk
İtdi dīnüñ cevherini tābnāk

5567. Yir yüzini ʿadliyle maʿmūr eyledi
ʿĀlemi ʿilmiyle pür-nūr eyledi

5568. Sünnet ü farżı mühez̠z̠eb itdi ol
Nefs aḫlāḳın muhaddeb itdi ol

5569. Çünki buldı nefs-i ʿilmiyle kemāl
Rūşen oldı aña envār-ı cemāl

5570. Ḳuds bāġından nidā geldi aña
Kim göziñ açup naẓar ḳıldı bu yaña

5571. Kim göresin memleketler ṭolu nūr
Bī-nihāyet rāḥat ü zevḳ ü sürūr

5572. Hem heyūlī āfetinden ol beri
Hem ṭabiʿat miḥnetinden ol arı

5573. Ol yaña çün rūşen olmış gördi yol
Şevḳile طاعة و سمعا didi ol

5574. Pes idiben ol ḫiṭāba imtiṣāl
Terk itdi tāc ü taḫt ü mülk ü māl

5575. Terk idiben bu mekder külḫeni
Vardı ṭutdı ol münevver gülşeni

5576. Ḳayd-ı cismāniden idüp infiṣāl
Buldı rūḥānilerile ittiṣāl

5577. Olup āfāt-i bedenden ol beri
Oldı ol daḫı melayīkden biri

5578. Zī melik kim dutdı yiri tā felek
Āḫirü'l-emr oldı bir arı melek

5579. İkilikden geçip irdi birlige
Fāni olup vardı bāḳī dirlige

5580. Böyle olsa pāẕişeh olan kişi
Şehvet-i nefs olmasa dāʾim işi

5581. Şöyle itse kim gidicek buradan
Ḳuds-i gülzārı ola aña vaṭan

5582. Vāy aña kim dünyada sulṭān ola
Buradan gitdükde ol şeyṭān ola

5583. Vāy aña kim bulduġında salṭanat
İrte gice ola işi şeyṭānat

PĀẔİŞĀHĪ-İ LUHRĀSB

5584. Olıban altmış yıl ol Īrāna şāh
Gitdi vü Luhrāsb oldı pāẕişāh

5585. Olıcak Luhrāsb mülke hükümrān
Oldı anuñ Tūrāna fermānı revān

5586. Katı cabbar oldı vü gerden-firāz
Her yañadan ḳıldı ḫalḳa Türk ü tāz

5587. Seçiben ol ḳudsi ġāret eyledi
Ḫalkı ḳırup çoḳ ḫasāret eyledi

5588. Tā ki tevrīt ü kelimi ḳoyalar
Vārup anuñ milletine uyalar

5589. Ol zamān ḥaḳ dīn idi dīn-i kelīm
Kim aña tevrīt virmişdi kerīm

5590. Belḫ yapdurdı kʾ ideydi anda maḳām
Vaḳt telḫ oldı ol olduḳda tamām

5591. Ẓulmıla yapılmışıdı ol ulu şehr
Lā-cerem yapan oturmadı oldı ḳahr

5592. Her neye kim ẓulmıla bünyād ola
Ger Süleymān taḫtı ise anı yil ala

5593. Pāẕişeh kim maʿdiletde kem ola
Devleti vü ʿömri nā-muḥkem ola

5594. Pāẕişeh çünkim ide cevr ü sitem
İnmeye gökden yire bārān ü nem

5595. Pāẕişāhuñ ẓulmıdur mülki yıḳan
Kendüni vü ʿālemi oda yaḳan

5596. Ẓulmdur şehlere ʿazlün māyesi
ʿAdldurur baḫt ü devlet pāyesi

5597. Mülk isdeyen gerek 'adl eyleye
Ḳamu ḫalḳa ḫulḳıla ḫoş söyleye

5598. Ḫulḳı olmaya dürüşt eyle ki ḫār
Kim anı yil ṭopraġa ṣalmaya ḫār

5599. Adl nedür rāstlıḳdur ol iy yār
Rāstlıḳ it kim olasın rüstegār

5600. Oḳ gibi ṭoġru işi āsān olur
Yāy gibi egri lāyıḳ ḳerbān olur

5601. Yüz yigirmi yıl olup Luhrāsb şāh
Öldi vü Güştāsb oldı pāẕişāh

PĀẔİŞĀHĪ-İ GÜŞTĀSB VÜ ẒUHUR-Ī ZERDEŞT

5602. Oldı anuñ 'ahdinde Zerdeşt āşkār
İtdi anuñ dīnini ol iḫtiyār

5603. Oldı ateş-gede bünyād uran
Ḫalḳı ikrāhile oda ṭapduran

5604. Didi ol kim Ḫalıḳ-ı ḫayr oldı nūr
Ẓulmet oldı Ḫalıḳ-ı cümle sürūr

5605. Vaḥiydür diyü getürdi bir kitāb
Adı Zendu sözleri çoḳ bī-ḥisāb

5606. Ṣuḥf-i İbrāhimdür dirler 'ayān
Anı k' anda ḳamu işden var beyān

5607. Nūr u ẓulmetden eger urdıysa dem
Ḳomamışdur 'ilm-i tevḥide ḳadem

5608. Bī-şek olmaya Birāhimü'l-Ḫalīl
Kim gülistan itdi aña odı Celīl

5609. Urmadıysa nūr u ẓulmetden nefes
Mümkin olur k' ola İbrāhim bes

5610. Ḳopdı bir oġlı adı İsfendiyār
Ḥüsnine 'āşıḳ anuñ şehr ü diyār

5611. Nāmdār leşker ārā vü dilīr
Görse cengin kendü olurdı ceng-i şīr

5612. Nice andan oldı şimşīrzen
Hem dil-āver ḳopdı vü leşker-şiken

5613. Bāzu-yı mülkidi vü puşt-ı peder
Leşkere hem ol idi salar ü ser

5614. İtmezidi aña eser şimşīr ü tīr
Gerçi peyveste işiydi dār ü gīr

5615. Diridi ger ben olaydum şehriyār
Ḳomayaydum kimseye şehr ü diyār

5616. Ḳılaydum şehleri ḥükmüme rām
Şarḳ ü ġarbı feth ideydüm tamām

5617. Atası anuñ sözinden ḫufnāk
Olıban ḳaṣd itdi anı k' ide helāk

5618. Dil nice kim döndüre baş sāġ olur
Deprenicek dil yürek pür-dāġ olur

5619. Ṣaḳladılar rāzını bildürmesün
Kes anı kim ol seni öldürmesün

5620. Dutıban ḥabs itdi anı Güştāsb şāh
İşidiben bu işi Ercāsb şāh

5621. Kim dedesiydi anuñ Efrāsyāb
Bir sipah cem' itdi kim deryā-yı āb

5622. Yüridi Güştāsbuñ üstine tīz
Başını ḳopardı anuñ Rüsteḫīz

5623. İdemezlerdi anuñıla dār u gīr
Kimini ḳırdı kimin itdi esīr

5624. Ṣalıban yirinde raḫt ü bārgāh
Ḳaçdı öñinden anuñ Güştāsb şāh

5625. Döḳiben Ercāsb İrānı tamām
Geldi vü Bābilde dutdı ol maḳām

5626. Ḳorḳısından düşmenüñ Güştasb şāh
Vardı vü bir ḳal'ayı itdi penāh

5627. Çünki nāçar oldı öyle itdi rāy
K' iderler İsfendiyārı kedḫüdāy

5628. Bend-i zindāndan idüp anı ḫalaṣ
Pāẕişehlıġı vireler aña ḫaṣ

5629. Kim yürüyüp düşmeni ol götüre
Pes urmup tāc ü taḫta otura

5630. Pes getürüp oldılar ḫalḳ aña cem'
Kim ideler düşmeni anuñla kem'

5631. Çünki çıḳdı ḥabsden leşker-şiken
Kim ḳader endāzıdı vü tıġzen

5632. Leşker-i Īrānı cem' itdi tamām
Ulu kici her ne kim var ḫaṣ u 'ām

5633. Çoḳ viriben ḫalḳa genc ü ḫāste
Leşkerini eyledi āräste

5634. Virmekile olur ḳavi puşt-i sipāh
Virmeyince kimse olmaz pāẕişāh

5635. Her ki virmege bulamaz destres
Pāẕişehlıġa iremez bir nefes

5636. Yaşayıban leşker-i isfendiyār
Yüriyüp Ercāsbı ḳıldı şikār

5637. Germ süriben irişdi nāmver
Ḳıldı Tūrān leşkerin zīr ü zeber

5638. Çünki Pīrūz oldı şāh İsfendiyār
Heft-ḫāna ḳaṣd itdi ol nāmdār

5639. Heft-ḫūn bir ḳal' ayıdı ser-bülend
İns ü cinden yoġıdı aña güzend

5640. Sedd-i İskender bigiydi ol ḥiṣār
Ḫendeḳidi vü burcı pāydār

5641. Gerpici anuñ aheni pulādıdı
Ḥeşv-i ḳal' ayi zī 'acep bünyādıdı

5642. Ḳullesine nasr iremezdi anuñ
Ḫendeḳine cinn giremezdi anuñ

REFTEN-İ İSFENDİYĀR BE-FETḤ-İ HEFT-ḪĀN

5643. Kendüzini düzdi bir bāzargān
Heft-ḫāndan yaña oldı ol revān

5644. İki yüz ṣanduḳ düzetdi ḫ'āceveş
Yüz ḳatır rehvān ü muḥkem bārkeş

5645. Ḳodı her ṣanduḳ içinde bir dilīr
Kim dutamazdı anuñıla pençe şīr

5646. Sāyısu her bende ḳamu pehlevān
Ḫ'ācenüñ adı Naṣīr nev-cüvān

5647. Yokladup ṣanduḳı bağladı ḳaṭār
Ḳal' adan yaña yüridi bir ḳavār

5648. Heft-ḫāne çünki yaḳın ḳaldı yol
Viripdi elçe ḳal' anuñ issine ol

5649. Didi kim bāzārgānem ben 'ayān
Olmışam Tūrāna Īrāndan revān

5650. Yüklerümde çoḳ nefāyıs vardurur
Ṭolu ṣanduḳum zer ü gevherdürür

5651. Līk Īrāndan ḥarāmi düşmenün
Vardurur uş irdi ardumca benüm

5652. Ḳal' ada düzmek gerek baña maḳām
Kim ḳumaşun anda ṣaḳlana tamām

5653. Çünki māl adın işitdi ḳal' adār
Ḳal' aya çıḳardı anı şāhvār

5654. Nice server bī-ser itdi ḥırṣ ü māl
Niceler oldı ṭama' dan pāymāl

5655. Ḫ'āce geldi ḳal' aya rūşen-revān
Virdi ḳal' a issine çoḳ armağan

5656. Şāh ü ḫ'āce gice ṣoḥbet itdiler
Esriyüp yirlü livine gitdiler

5657. Ḫ'āce varup menziline ol gice
Ol ḳumaşını açup ucdan uca

5658. Pes geyüp ḳaftan u bağlanup kemer
Ḳıldılar ol ḳal' ayı zīr ü zeber

5659. Atasın ḳardeşlerin k' anda esīr
Ol dilerdi itdi ḫalāṣ ol şīr-i gīr

5660. İşbu rāyıla k' itdi pehlevān
Fetḥ oldı aña ḥıṣn-ı heft-ḫān

5661. Çün müesser oldı işbu fetḥ aña
Döndi girü mülk-i Īrāndan yaña

5662. Atası itdügi 'ahde durmadı
Memleket kim didi aña virmedi

5663. Dünya cāhını idemez kimse terk
Olamaz her kişi peymānından berk

DĀSTĀN-I GÜŞTĀSB VÜ İSFENDİYĀR
BE- CENG-İ RÜSTEM

5664. Düzdi bir resmile daḫı mekr u āl
Kim ide İsfendiyārı pāymāl

5665. Viripdi anı Sīstāna kim revā
Rüstem-i dāstānı dutup öldüre

5666. Yā döniben dest-beste getüre
Pes alup İrānı Ḫürrem otura

5667. Ḳasdı ol kim ide anı Rüstem helāk
Ḳıla ḫançerle cigergāhını çāk

5668. Mülk içün gör kim ne mekr itdi ata
Diledi oğlını kim yardan ata

5669. Pāḏişahlıḳda ḳarābet kem olur
Ḳavm düşmenliği pes muḥkem olur

5670. Atası fermānıyla gitdi ol
Geldi vü Rüstemle çoḳ ceng itdi ol

5671. Kesmezidi anı ḳılıç itdükde ceng
İtmezidi aña eser tīr-i ḫedeng

5672. Rüstemi oḳ zaḫmıla itdi ol zebūn
Şöyle kim bīm oldı düşe ser-nigūn

5673. Bir iki gün itidler bu resme ceng
Rüstemi ḳıldı zebūn tīr-i ḫedeng

5674. Zāl u Rüstem bir gice dirildiler
Def' ine anuñ tefekkür ḳıldılar

5675. Didi Rüstem yārın oḳı gezleyü
Ataram bunuñ gözini gözleyü

5676. Ger teni rūyinse k' oḳ itmez eser
Göz ḫod etdür olur aña kārger

5677. Fikridüp işbu iş üstine çoḳ
Düzdiler yılgun ağacından bir oḳ

5678. Ol oḳuñ bir ucıydı iki ṭāl
Ara yiri açuḳ ol resme ki dāl

5679. Her birine ol iki şāḫuñ dürüst
Urdılar peykānı zehr ābıyla cüst

5680. Düzdiler simürğdan ol oḳa per
Tīz ölsün diyü hem kārger

5681. Ḳıldılar gice bu resme mekr u al
Ṣubḥ olıcak urdılar kūs-i ḳitāl

5682. Kūs ünin işitdi çünki İsfendiyār
Didi dirildi meger sāmt ü süvār

5683. Rüsteme geldi k' ol yārı ḳıla
Cehd idüp anı ölümden ala

5684. Nice ḳanda var bugün anda mecāl
Kim ide binümle ol ceng ü cidāl

5685. Dün k' anuñıla cenge durmışam
Oḫıla aña yüz otuz zaḫm urmışam

5686. Bunı diyüp cevşenin İsfendiyār
Keydi vü oldı hem ol demde süvār

5687. Rüstem dāstānı gördi kim kemān
Dutmış añda cenge yürür bī-gümān

5688. Ḳorḳu düşüp göñline didi ki şīr
Bīşeden çıḳmaya bu resme dilīr

5689. Didi Rüstem kim şehā ṣulḥ idelüm
Dirilüp anuñ ḳatına gidelüm

5690. Bini diler uş senüñle gideyim
Her ne kim buyursa anı ideyim

5691. Özüñle raḥm eylegil iy pehlevān
Kim melik-zādesin hem nev-cüvān

5692. Nice kim yalvardı ol işitmedi
Cāhilidi 'aḳlıla iş itmedi

5693. 'Aḳlı neylesün kişiye yā ḥibel
Ol zamān kim irişe 'ayn-ı ecel

5694. Rüsteme bir oḳ daḫı urdı nev-cüvān
Döndi aña Rüstem didi iy pehlevān

5695. Bunca oḳuñdan sinüñ ol dem zaḫmdār
Sen daḫı benden bir oḳ al yādgār

5696. Görgil imdi oḳ nice atmaḳ gerek
Oḳ yiyiben kişi nice yatmaḳ gerek

5697. Simi mekriyle anuñ dimne misāl
Şīr çengāline ḳıldı pāymāl

5698. Rüstem öyle atdı kemandan oḳı cüst
K' irdi demrenler gözine anuñ dürüst

5699. İki peykān daḫı öyle itdi gār
K' āh idüp düşdi yire İsfendiyār

5700. Dünyanuñ aḥvāli iş budur müdām
Hiç kimse dutamaz bunda maḳām

5701. Rüstem oḳında ölüp İsfendiyār
Oğlı Behmen ḳaldı andan yādgār

DER- BEYĀN-I VEHĀMET-İ ʿĀḲİBET-İ ẒULM

5702. İşbu dāstān ḥālin idenler beyān
Kim tevārīḫ oldı anlardan ʿayān

5703. Didiler k' İsfendiyār-ı nāmver
Oğlanıken k' añlamazdı ḫayr ü şer

5704. Oynayu herbir yaña giderdi ol
Hem-seri oğlanlara seyr iderdi ol

5705. Düzedüp ol bir ağaçdan oḳ u yāy
Atışurdı oğlanlarıla ḳış u yāy

5706. Yılġun ağacından ol bir oḳ düzer
Bir gün ol nā-geh anı pertāb ider

5707. Ol oḳı çün çıḳarur yādan ḫaṭā
İrgürür bir yuḫsul oğlına ḳażā

5708. Çıḳarur gözin anuñ ol çūbe-tīr
Ölür ol bī-çāre miskīn ü ḥaḳīr

5709. Ol oḳ ağacı yire düşüp beter
Tanrı taḳdīriyle anda biter

5710. Ol ağaç zaḫmıdı bil bellü sen
Gözine İsfendiyāruñ irişen

5711. Ẓulm itmegün budur encāmı bes
ʿAdlledür iş itmegil ẓulme heves

5712. Bir kişi kim yoğıdı aña ḳalem
Oğlanıken k' añlamazdı bīş ü kem

5713. Bir oḳ atduğıyçun idüben ḫaṭā
Kim çıḳardı bir göz anuñıla ḳażā

5714. Zaḫm yiyüben iki gözi bile
Gitdi cān ü baş hem virdi yile

5715. Ol ki dā'im ḳaṣdıla ḳurup kemān
Ẓulm oḳın atmaḳdurur işi hemān

5716. Ne ʿaceb ger yile virüp bāş ü cān
Yıḳdurup yaḳdurur ise ḫanümān

5717. Ana ḳarnındaki oğlan cān bulur
Altı ay yidügi ḫūn-i ḥayż olur

5718. Ṣoñra ol ḳan ābıla olup çıḳar
Ṣūretini oğlanuñ bozup yıḳar

5719. Çünki ol ḥüsni k' olur reng-i māh
Altı aylıḳ ḫūner-i ḥayż eyler tebāh

5720. Altı yıllıḳ kān k' içre ẓālim ʿaceb
Nicesi olmaya ṭaʿuna sebeb

5721. Kerkese olmaduğiyçün bī-dādger
ʿÖmri anuñ yıl ile bī-gāh irer

5722. Olduğıyçun ẓālim ü ḫūner yizbāz
ʿÖmri olmışdur ḳamu ḳuşlardan az

5723. Ẓālim encāmi yavuz olur ʿaẓīm
Āḫir-i ẓulmüñ vaḫīm olur vaḫīm

5724. Oğlınuñ öldügünü Güştāsb şāh
İşidicek ḳıldı ḫalḳ içinde āh

5725. Başını yire urup ağlayu zār
Diridi kim iy diriġ İsfendiyār

5726. Līk göñilden ḳatı dil-şād idi
Cānı ḳamu ġuṣṣadan āzād idi

PĀẒİŞĀHĪ-İ BEHMEN BİN İSFENDİYĀR

5727. Yüz yigirmi yıl olup Güştāsb şāh
Gitdi ardınca oldı Behmen pāẓişāh

5728. Behmen'e irişince mülk-i ʿAcem
Ḫandānuñ Rüsmtemüñ ḳıldı ʿadem

5729. Rüstem ölmiş idi ol olduḳda şāh
Lābüd oldı furṣatıla kīne ḫ˘āh

5730. Furṣatıla her ne iş kim var biter
Furṣat olmaduḳda iş bitmez yiter

5731. Sīstānı yıḳdı vü yaḳdı tamām
Ḳırdı anda her ne buldı ḫaṣ ü ʿām

5732. Ne ʿimāret varsa vīrān eyledi
Ḫāk ile ol mülki yiksān eyledi

5733. Nice kim diriidi ol şehriyār
İşi cengidi hemīn ü kārzār

5734. Fitne vü āşūbıdı işi dün ü gün
Şarḳı ġarbı itmek istedi zebūn

5735. Ḫānedān var mı ki vīrān olmamış
Ḫāne mi var ḫāne ḫandi ölmemiş

5736. Taht mı var kim yile virmez cihān
Tāc mı yire urmaz āsumān

5737. İy nice Kāvusıla Efrāsyāb
K' anı uñutdı bu gerdān āsyāb

5738. İy ki nice Rüstem ü İsfendiyār
K' oda urdı İsfend gibi rūzigār

5739. Şāhididür Bāyezidile Temür
Bugün anı mār yir bunı mūr

5740. Mīr Sülmānıdı dün mülke penāh.
Bugün oldı yirde uş hāk-i siyāh

5741. Her kişiye k' anda var ola başar
Mīr Sülmāndan bugün ' ibret yiter

5742. Çünki böyle çekdi çarh aña kemān
Ayruğı ķo yā diyü var mı günāh

5743. Aña kim halķa oldı feryādı bes
Çarh emān virmedi gördük bir nefes

5744. Aña ki andan her kişi feryād ider
Var ķıyaş it kim vefālar yād ider

5745. Hātim-i ţāyiye iden ķahr ü cefā
Bir bencile ide mi mihr ü vefā

5746. Pehlevāndı Behmen hūn-rīzidi
Çarh bigi baht fitne -engīzidi

5747. Āhir ' ömrinde anuñ bir ejdehā
Ķopdı k' olmazdı kimesne andan rehā

5748. Ķovıcaķ ol ejdehāyı heft-ser
İrdi andan Behmen-i şāha haber

5749. Cem' eyledi sipāhını şümār
K' ejdehāyı ide ol yirde şikār

5750. Ķatına varıcaķ anı ejdehā
Dem uruban çekdi itmedi rehā

5751. Yuddı sāz ü cūşen ü derkile
Ķaldı mülki ġarb vü şarķıla

DER- TEMŞİL VÜ HĀTİME-İ DĀSTĀN

5752. Nefsdür ol ejdehā-yı heft-ser
Sini Behmen bigi bulıduķda yudar

5753. Bir başı şehvetdürür biri hased
Birisi cehl ü birisi hūy-ı bed

5754. Birisi hışm ü biri ţūl-i emel
Biri dahı Haķķta olmaķ değel

5755. Başların tığı riyāżetle anuñ
Kes ki andan ķurtula cān ü tenüñ

5756. Yohsa ķomaz sini işbu ejdehā
Kim olasın dürlü mihnetden rehā

PĀZİŞĀHĪ-İ HUMĀY DUHTER-İ BEHMEN

5757. Behmen olıban yüz on yıl pāzişāh
Öldi vü oldı Humā yirinde şāh

5758. Ķızı idi Behmen-i şāhuñ Humāy
Key hired-mend idi vü hem pāk-rāy

5759. Resmi Zerdeştidi dīni Behmenüñ
Bir ilāhī dīni yoġıdı anuñ

5760. Küfr ü ilhād anda bī-had çoġıdı
Mezhebinde hıll ü hürmet yoġıdı

5761. Oġlı varıdı Humādan Behmenüñ
Adını Dārā ķomışlardı anuñ

5762. Giceydi ol olınca Humāy
Memleketde oldı otuz yıl ked-hüdāy

5763. Ol irişdükde anı itdi şehriyār
Aña virdi her ne var şehr ü diyār

5764. Tahta oturup çün ol urındı tāc
Rūm ilinden istedi māl ü harāc

5765. Leşkerile yüriyüp çoķ ķıldı ceng
İtdi Rūm ehline yir yüzin teng

PĀZİŞĀHĪ-İ DĀRĀ PİSER-İ BEHMEN

5766. On iki yıl taht isti oldı ol
Pes ecel irişibānuñ öldi ol

5767. Gāh tahta irür çarh-ı bülend
Geh ider tabut içinde tahta bend

5768. Çünki başdan gidecekdür şoñra baht
Nā-gerekdür kimseye pes tāc ü taht

5769. Ölmek olmaduķda hoşdur māl ü genc
Yohsa n'olur kişiye ol mār ü renc

5770. Öldi Dārāb çü dehr itdi tebāh
Oġlı Dārāb bin Dārā pāzişāh

PÂẔÎŞÂHÎ-İ DÂRÂB BİN DÂRÂ

5771. K' andan irişdi saña bu tâc ü taḫt
Şehr ü iḳlîm ü diyâr ü mülk ü baḫt

5772. Senden öñdin pâẓişahlaruñ ḳamu
Ḳışşası budur ki didim iy ulu

5773. Bunlaruñ ḥâlini çün bildüñ tamâm
Ġarre olma devlete iy nîk-nâm

5774. K' anlara ne itdiyse bu cihân
Anı ideser saña daḫı bî-gümân

5775. Ger dilerseñ saña câvid ola baḫt
İtmesün ġarre sini bu tâc ü taḫt

5776. Çünki kişi ölicekdürür yaḳîn
Pes nedür dünya içün bu kibr ü kîn

5777. Baḫt var dut çünki yoḳ ʿömre direng
Taḫtdur pes taḫta-i tâbut-i teng

5778. Çün bu sözleri işitdi tâcver
Oldı göñli ġuşşadan zîr ü zeber

5779. Bildi kim kimseye ḳalmaz tâc ü taḫt
ʿÂḳibet ayruġuñ olur mülk ü baḫt

5780. Cân u göñilden perîşân oldı ol
İtdügi işe peşîman oldı ol

5781. Ḫâṭırından giderüp ḥırş ü emel
ʿÂdet itdi kendüye ḥüsn ü ʿamel

5782. Tanrınuñ ẕikriyle durdı oturdı ol
Bidʿat ü ẓulmı ḳamu götürdi ol

5783. Aḥmedî çün mâl ü mülküñ ḥâlini
Bildüñ sulṭanlaruñ aḥvâlini

5784. Olayın diyü ġanî ḳılma heves
Kendüzüñe faḳrı ḳılgil faḫr bes

5785. Faḳr bilgil pâẓşahlıġı yaḳîn
Faḳrdur varise sulṭanlıḳ hemîn

SUʾÂL-İ İSKENDER EZ-ḤÂL-İ MÜLÛK KÎ BAʿD EZ- Û ÂMEDEND

5786. Söylegil iy ʿandelîb-i naʿme gûy
Kim sen iletdün ḳamudan sözde gûy

5787. Sözlerüñ ṭûṭî ṣıfat şîrîndurur
Kim saña şekker yimek ayîndurur

5788. Söylegil bir dâstân-ı maʿnûy
Kim söziñden cân ü dil ola ḳûy

MAṬLAʿ-I DÂSTÂN

5789. Çünki nicedür işitdi tâcver
Kendüden öñdin geçenlerden ḫaber

5790. Didi Arisṭoya iy dânâ şâd ol
Her ḳuyudan dutda âzâd ol

5791. Bir daḫı var ḥâcetüm binüm saña
Anı daḫı hem beyân itgil baña

5792. Çarḫ ben gitsem kimi getüriser
Salṭanat taḫtında kim oturısar

5793. Didi Aresṭo kim bunı ben bilmezem
Bilmedügüm işde daʿvî kılmazam

5794. Bilmedügin bilürem diyen kişi
Yañlış olur her ne işlerse işi

5795. Ḫıżrdurur Ḫıżr bu ʿilmi bilen
Oldurur bu ʿuḳdenüñ ḥallin ḳılan

5796. Cidd ü cehd ü saʿiyle ol tâcver
Ḫıżra irişmeklige buldı ẓafer

5797. Didi aña her ne k' olısar iy ulu
Levḥ-i maḥfuẓ içredürür yazılu

5798. Anda ne varsa melaʾik bildiler
Enbiyâya cümle şerḥin ḳıldılar

5799. Enbiyânuñ ṣuḥfını sen ser-te-ser
Yâẓı itmişsin ayâ ṣâhib-hüner

5800. Ṣuḥf-i İbrâhim ü Âdem lâ-muḥâl
Sendedür daḫı kitab-ı Dânyâl

5801. Levḥ-i maḥfûẓa daḫı idüp naẓar
Ḥıfz idersin oradan dürlü ḫaber

5802. Evliyânuñ yoḳdur önüñda ḥicâb
Ġayb nesne itmez olardan iḥticâb

5803. Hem daḫı ʿilm-i ledünni sendedür
Kim ḳamu ġaybuñ kilidi andadur

5804. Baña şerḥ it kim ben olıcak cihân
Memleketçün kimleri idiser ʿayân

5805. Ḫıżr Zü'l-ḳarneyn şâha söyledi
Olıcak ol n'olısar şerḥ eyledi

5806. Didi anı aña k' ol öldükde 'ayān
Fitne tolduġın ser-ā-ser bu cihān

5807. Didi anı k' ardınca anuñ çoḳ rūzigār
Oldı ḫalḳuñ arasında gīr ü dār

5808. Kimseye Īrān muḳarrer olmadı
Ẓulmden hergiz 'imāret ḳalmadı

5809. Her kişi bir şehrde oldı emīr
Ṭoldı yir yüzi ser-ā-ser dār ü gīr

5810. K' anlara dirler ṭavāyif begleri
Ḳamunuñ Eşġānilerdi serveri

5811. K' anlardı dār-ı mülk içre ḳalan
Taḫt u tācı dutıban fermān ḳılan

ẔİKR-İ MÜLŪK-İ ṬAVĀYİF BA' DE EZ İSKENDER

5812. Oldı olardan eşk on yıl mülk-i gīr
Oldı altmış yıl daḫı Şābur emīr

5813. Oldı anuñ 'ahdinde 'Īsā āşikār
Virdi peyġāmberliḳ aña Girdigār

5814. İtdi Cevderziben daḫı on yıl ḥükmile
Pījen irişdi yigirmi bir yıla

5815. Ḥākim olmaḳlıḳ tamāmet ol yire
Hem yigirmi bir yıl oldı Cevdere

5816. Çünki Cevder öldi degdi ol yüre
On ṭoḳuz yıl Cevder bin Cevdere

5817. Ḳırḳ yıl Kısrī idi anda şehriyār
On yidi yıl Hürmüzidi tācdār

5818. On iki yıl daḫı dutdı Erdevān
Ḳırḳ dört yıl daḫı Kısrī bir 'ayān

5819. Pes Belāş irdi yirmi bir yıla
Erdevānidi melik on yıl ile

5820. Oldı eyyāmından anuñ çoḳ gīr ü dār
Ne vilāyet ḳaldı ne şehr ü diyār

5821. 'Āḳıbet düşmen murādınca oldı ol
Ḳahrıla nāçār ü nā-gām öldi ol

5822. İy niçe Şābur u niçe Erdevān
Kim gelüp bundan gider iy Erdevān

5823. Ol mülūkuñ kim Ṭavāyifdür be-nām
Erdevānda 'ahdi olmışdur tamām

5824. İşbu müddetde imāret itdiler
Pes helāk olup ser-ā-ser gitdiler

FĪ 'L-İ MEV' IẒATİ VE 'L- İ' TİBĀR

5825. İy niçe ṭolu Ṭavāyif kim cihān
Ẓāhir idiben ḳılur girü nihān

5826. Göreñ ṭab' olup muḥābāsuz bu yir
Gerek dāvü ger melik ne bulsa bir

5827. Şehlerüñ yāsın dutar baḳġil göge
Kim ṭon niçe boyanupdur göge

5828. Çarḫ kim irte gice döner devān
Bunda ne Hürmüz ḳor vü ne Erdevān

5829. Kişi ger Kısrīyı ola vü Belāş
'Ömri Kisrā vü Libīmuñ gider beleş

5830. Dünyanuñ ḳahr ü belāsı çoḳdurur
Kimseye mihr ü vefāsı yoḳdurur

5831. Pes aña 'aḳıl olan inanmaya
Āb ü kildür hīç aña ṭayanmaya

5832. İy bugün takye iden āb ü kile
Düşeriseñ yārın itmegil gile

5833. Bunda gelen çünki bilirsün gider
Gel sorılmadın bu arada gider

5834. Göñliñi baġlamaġıl sen bu yire
'Āḳıl ol kim bunı ögmeye yire

5835. Çün işitdi İskender işbu sözleri
Ḳan -yaş içre ġarḳ oldı gözleri

5836. Pes didi anlara gidicek kim gele
Mülk-i Īrānī musaḫḫar kim ḳıla

ẔİKR-İ MÜLŪK-İ SĀSĀN EVVEL PĀẒİŞĀH-İ ERDEŞĪR

5837. Ḫıżr didi anı kim Eşġāniler
Gidibānuñ geldiler Sāsāniler

5838. Evveliydi oların Erdeşīr
Gerdān ü 'ādilidi vü dilīr

5839. Mihr idüp aña sipihr ü mihr ü māh
Oldı Īrāna ser-ā-ser pāẕişāh

5840. Şâhib-i inşâfıdı vü 'âdil ol
Memleket işindeydi kâmil ol

5841. Kamu virânı 'imâret eyledi
'Adlıla halka imâret eyledi

5842. Mülki hükmine mukarrer kıldı ol
Kanda serkeş var musahhar kıldı ol

5843. İtmedi hergiz himâyet müfside
Komadı yirüñ yüzinde mefsede

5844. Olup on dört yıl ü altı ay pâdişâh
Gitdi Şâbûr oldı anuñ ardınca şâh

PÂDİŞÂHÎ-İ ŞÂBÛR BİN ERDEŞÎR

5845. Erdeşîrüñ oğlı idi ol nîk-baht
Kim ser-âveridi aña tâc taht

5846. Devletinden gidicek an rûzigâr
Mânî-i zendîk oldı âşikâr

5847. Zendekeyle dürlü sözler söyledi
Halkı bâtıl dîne da'vet eyledi

5848. Ehremen var didi yezdânile ol
Egrilikle didi şerre toğrı yol

5849. Didi hayruñ Halıkı yezdândurur
Lîk şerrüñ fâ'ili şeytândurur

5850. Mezheb andan aldı ehl-i i'tizâl
Oradandur anlara bu kîl ü kâl

PÂDİŞÂHÎ-İ HÜRMÛZ BİN ŞÂBÛR

5851. Olıban Şâbûr otuz yıl pâdişâh
Gitdi degdi Hürmüze taht ü külâh

5852. Ondan çün Hürmüze irişdi baht
Buldı ârâyış anuñla tâc ü taht

5853. Mânî-i zendik-ı ol kıldı helâk
Anuñ etbâ' mı cümle itdi hâk

5854. Hüccet ile itdi beyân tevhîdi ol
Halka gösterdi nicedür toğrı yol

5855. Dînüñ aşlu far' mı kıldı beyân
Haşr ü neşrüñ hâlini itdi 'ayân

5856. Saltanat tahtında göñli şâdiken
Cânı derd renceden âzâdiken

5857. İrdi ecel çengeli nâ-geh Hürmüze
Şöyle kim telh oldı aña her meze

5858. Ne meze o müesser ol kim 'akl var
Oradan kim ola anuñ tiryâk-i mâr

5859. Çün cihânda dirilen bî-şek ölür
Pes kamu şîrinligi anuñ telh olur

5860. Kahrı var dehrüñ eyü âyini yok
Telhi bî-had çok velî şîrini yok

5861. Nedürür bu çarh-ı lu'bet bâz-bes
Dürlü lü'bet zâhir ider her nefes

5862. Sen ki şûretçe bugün uş dirisin
Bî-şek ol lu'betlerüñ hem birisin

5863. Diridur şûretçe lu'bet iy ulu
Lîk uludur ol hakîkatde ulu

5864. Debreden anı dahı ayrukdurur
Varlıkı uludur bu arada yokdurur

5865. Pes bu dirligün senüñ dirlik degül
Buña takye itdügüñ erlik degül

5866. Ulu ol kim zinde-i câvid ola
Hîçdür olan eger Cemşîd ola

PÂDİŞÂHÎ-İ BEHRÂM BİN HÜRMÛZ

5867. On yıl ü bir ay olup ol pâdişâh
Çarh anuñ dahı itdi eyyâmını siyâh

5868. Dutdı tâc ü tahtını Behrâm anuñ
Mülk fermânına oldı râm anuñ

5869. Memleket tahtında çün oturdı ol
Dünyadan bid' atları götürdi ol

5870. Yüriyüp Tûrâna itdi kârzâr
Aldı ol ilden yeni şehr ü diyâr

5871. Rûzigârında ser-efrâz oldı tâc
Şâm ü Mışr ü Rûmdan aldı harâc

5872. Memleketden zulmı ol dûr eyledi
İl ü şehri cümle ma'mûr eyledi

5873. Dönicek biş yıl murâdınca felek
Anı dahı eyledi ol hâk-ı yek

5874. Çarh dolabınuñ işi budurur
Geh irürür göge geh yire urur

PĀẒĪŞĀHĪ-İ BEHRĀM BİN BEHRĀM

5875. Olıcak Behrāmuñ eyyāmı siyāh
Ḳıldılar Behrām bin Behrāmı şāh

5876. Salṭanat taḫtında çün oturdı ol
Ma'dilet ḳanunını götürdi ol

5877. Devlet erkānına itmedi naẓar
Oldı 'ahdinde zelīl ehl-i hüner

5878. Lā-cerem dört ay hemīn diri oldı ol
Pes müfācā irişiben öldi ol

5879. Çarḫı ṣorarsañ k' işi ne ola durur
Kim diri ḳomaz ḳamuyı öldürür

5880. Getirüben giderür bī-iḫtiyār
Pes anı sevmeyenedür baḫt-yār

5881. Baḫt-yār olmak dilerseñ saña
Olmağıl mağrūr hergiz sen aña

PĀẒĪŞĀHĪ-İ PÜRSĪ-İ BEHRĀM

5882. Degdi oğlı Pürsīye ṣoñında taḫt
Yidi yıl biş ay aña yār oldı baḫt

5883. Pes cihān andan daḫı yüz döndürüp
'Azl itdi anı menşūrın dürüp

5884. Her ki dirlik ivine girdi ölür
Yāluñuz Ḥaḳdur k' ol bāḳī ḳalur

5885. Ne getürürsin yirüñ adın dile
Diler iseñ ḳuds gülzārın dile

5886. K' anda olan kişi rāḥatda olur
Burada ḳalan cerāḥatla ölür

PĀẒĪŞĀHĪ-İ ŞĀBŪR BİN NERSĪ

5887. Pürsī ardınca gelüp Şābūr şāh
Oldı İrān kişverine pāẓişāh

5888. 'Āḳıl ü hem ṣāḥib-i inṣāfıdı
Adı anuñ Şābūr-i Ẕüleknāfıdı

5889. Ḳanda müfsid buldı ise ḳıldı helāk
Yir yüzini fitnedin ol itdi pāk

5890. Çünki müfside ola gider mefsede
Muṣliḥiseñ raḥm itme müfside

5891. İtdi 'ahdinde ḫurūc anuñ 'Arab
Ḳatl ü ġāret eylediler bī-sebeb

5892. Kāẓimeyle ol ḳebā yıldan ayād
Dürlü dürlü itdiler şerr ü fesād

5893. Ḳamusın Şābūr idiben helāk
Fitneden yir yüzin cümle pāk

PĀẒĪŞĀHĪ-İ YEZDİCERD-İ ẔÜLEKNĀF

5894. Yitmiş iki yıl sürüp ol mülk ü baḫt
Öldi döndi Yezdicerde tāc ü taḫt

5895. Müfsid ü bed 'ahd ü bī-dīnidi ol
Ẓālim ü şūm ü bed āyinidi ol

5896. Ḫalḳa itdi bī-gerān cevr ü cefā
Yir yüzinde ḳomadı hergiz ṣafā

5897. Ḳanda kim irdi ḫasāret eyledi
Yaḳdı vü yıḳdı vü ġāret eyledi

5898. Ulu kici aña nefrin itdiler
Adın anuñ şāh-ı bī-dīn itdiler

5899. Az zamān anuñ oluben tāc ü taḫt
Nā-geh andan daḫı yüz döndürdi baḫt

PĀẒĪŞĀHĪ-İ BEHRĀM-I YEZDİCERD

5900. Geldi ardınca anuñ Behrām-ı Gūr
K' ana arslan rāmidi itdükde zūr

5901. Bir ḳder endāzidi kim çarḫ-ı pīr
Ṣalmadı oḳı bigi bir çarḫa tīr

5902. 'Adlıla olmışdı dillerde meşel
Bezel içinde yoğıdı aña bedel

5903. Mülk içinde 'adlle bünyād eyledi
İlleri luṭfıla ābād eyledi

5904. Olıcak Behrāma Ḥaḳdan behre tāc
Rām olup Rūm aña virdiler ḫarāc

5905. Hem ḫazar ḫalḳı ile ol itdi ceng
Ḳıldı pehnasın yirüñ anlara teng

5906. Her yaña kim yürüdi Behrām-ı Gūr
Behresin düşmenlerinüñ itdi kör

5907. Oldı İrān uodan uca aña rām
Aldı Tūrānuñ daḫı nışfın tamām

5908. Gerçi serkeş ḳopdıdı Behrām-ı Gūr
Līk düşüp oldı nā-geh rām-ı gūr

5909. İder iken gūrı ol peyveste ṣayd
Gūr gör kim anı nice ḳıldı ḳayd

5910. Gūrı gör ol gürg kim ne bulsa yir
Şīr ü bebür(?) illaki olmaz hīç sīr

5911. Yir bu yir ne bulsa ider nā-bedīd
Daḫı sözi işbu kem هل من مزيد

5912. Gūra girün çün ecel şīri ider zūr
Çarḫ Behrāmına kim Behrām-ı Gūr

PĀZİŞĀHĪ-İ YEZDİCERD PİSER-İ BEHRĀ

5913. Çün yigirmi üç yıl sürüp Behrām baḫt
Öldi oğlı Yezdicerde değdi taḫt

5914. Kopdı ol dānā vü hem perhīz-gār
Mülk girü pür-dil düşmen ü şikār

5915. Atası resmini tağyīr itmedi
Maʿdiletde hīç taḳṣīr itmedi

5916. Ḫayrıdı ḫalḳa müdām endişesi
Luṭf u ḥüsn ü ḫulḳıdı him pīşesi

5917. Lābüd efzūn oldı her gün devleti
Yücelüp çarḫa irişdi rütbeti

5918. Virdi aña Şām ü Mıṣr ü Rūm bāc
Aldı Fağfūrla ḫaḳandan ḫarāc

5919. On sekiz yıl oldı vü dört ay şāh
Pes anuñ daḫı oldı eyyāmı siyāh

5920. Kimi ḳomışdur müsellem rūzigār
Yā kimi eylememişdür dil-fikār

5921. İrte gice döndürüp ay ü günin
Bu ḳamu ḫalḳuñ ider ḳara günin

5922. Essine olmaḳ ḳubā düyezdi gird
Çün gidüp bunda ḳalur itdügi gird

5923. İy ki niçe Yezdicerd ü Keykubād
Ṭoprağını od u ṣuya ṣavurdı bād

PĀZİŞĀHĪ-İ PĪRŪZ BİN YEZDİCERD

5924. Tāc ü taḫtı çün koyup ol gitdi zār
Mülk ṭutdı oğlı Pīrūze ḳarār

5925. Memleketde çünki Pīrūz oldı şāh
Laʿlile pīrūzeden düzdi külāh

5926. ʿĀdilidi itdi ḫoş dād ü dihiş
Rāst düşdi her ne kim dutdıysa iş

5927. Pāẕişahlıḳ nedürür dād ü dihiş
Yoḳdurur serverlere andan yeg iş

5928. Kişi kim ḫalḳa dihişle dādı yoḳ
Memleketde hīç anuñ bünyādı yoḳ

5929. Ḳanda kim var dise Pīrūz oldı ol
Nireye yüz dutdı ise buldı yol

5930. Īl ü gün ʿahdinde maʿmūrdı
Cümle āşub u belādan dūrdı

5931. Çünki yigirmi ṭoḳuz yıl ol tamām
Salṭanat sürdi cihānda şādkām

5932. Nā-geh olıban umudı oldı lāş
Ḳaldı iki oğlı Ḳubād ile Belāş

5933. Mülk çünki oldı anuñ bünyād-ı bād
Çoḳ teraʿ itdi Belāşile Ḳubād

5934. Yitiben bi-ḥadd ḳılıcda cān ü bāş
Memleketde ṣoñra bāş oldı Belāş

PĀZİŞĀHĪ-İ BELĀŞ BİN PĪRŪZ

5935. Çün Belāş oldı cihānda şehriyār
Ḳaḥṭ ṭoldı her ne var şehr ü diyār

5936. İnmedi gökden yire bir ḳaṭre āb
Ucdan uca yir yüzin ṭutdı serāb

5937. Olduğiyçün Belāş ehl-i zinā
Oldı ẓāhir mülk-i Īrānda vebā

5938. Zānī olma zinhār iy pāk ẕāt
Kim vebā ṭolar zinādan bu cihāt

5939. Zāni olan kişi olur bed gümış
Yoḳdurur hergiz zinādan bedter iş

5940. Her ki zāni ola ʿömri kem olur
Devleti bünyādı nā- muḥkem olur

5941. Çünki düşe ḫalḳuñ içinde zinā
Ẓāhir olur dünyada ḳaḥṭ ü vebā

5942. Çün zinānuñ adı ola fāḥişe
Mü'mini pāk itmeye meyl ol işe

5943. Şāh olup dört yıl bu resmile Belāş
Gitdi birgün nā-geh aradan bilaş

5944. Memleket çün kimseye ḳalur degül
Kimesne bunda ḳarar alur degül

5945. Ger Ḳubād ola vü kişi ger Belāş
Bād bigi aradan gider bilaş

5946. Pes anınçün ne gerekdür iy ʿacep
Bunca derd ü miḥnet ü renc ü talep

5947. Nesne kim durmaz gider ol can-ḳarīb
Aña ne raʿbet gerekdür iy raḳīb

PĀẒİŞĀHĪ-İ ḲUBĀD BİN PĪRŪZ

5948. Çünki ümidi Belāşuñ oldı bād
Salṭanat taḫtında oturdı Ḳubād

5949. Oldı yir ser-sebz iniben āb u nem
Ḫoş yeşerdi sebze vü gülzār hem

5950. Kūh ṣaḥrā oldı bāġ ü mürġzār
Söyledi her şāḫda yüz mürġzār

5951. Yir yüzi oldı tāze şöyle kim behişt
Kūh ü ṣaḥrā ṭoldı ucdan uca kişt

5952. Oldı Mezdek rūzigārında bedīd
Ḳıldı daʿviyi nübüvvet ol pelīd

5953. Küfr ü ilḥādıla çoḳ söz söyledi
Mülki bidʿat ile müşevveş eyledi

5954. Dīn diyü ḳıldı ibāḥet āşikār
Uydılar müfsidler aña bī-şümār

5955. Ṭoldı kişver ẓulm zāil oldı dād
Şöyle kim defʿin idemedi Ḳubād

5956. Her yañadın düşdi furṣat müfside
Zendaḳa ṭoldı cihān mefsede

5957. Ḳırḳ iki yıl şāh olup öldi Ḳubād
Old(ı) anuñ daḫı ḳamu ümmidi bād

PĀẒİŞĀHĪ-İ NÜŞĪNREVĀN-I ʿĀDİL

5958. Çünki anda ḳalmadı hūş-i revān
Dutdı yirin oğlı anuñ Nüşinrevān

5959. Ḳamu işde çünki kāmil geldi ol
Adıyıla sulṭān-ı ʿādil oldı ol

5960. ʿAdlıla itdi cihānda āşikār
Kʾ adı ḳaldı tā ḳayāmet yādgār

5961. Ol kişi ola dünya vü ʿuḳbāda şād
Kim ide ḥaḳḳı ekibin ḫalḳa dād

5962. Mezdekī dutuban oda yaḳdı ol
Ol yavuz dīnüñ binäsın yıḳdı ol

5963. Aldı Rūmıla ḫazerden māl ü bāc
Hindden Īrāna çekdürdi ḫarāc

5964. ʿAdlıla olup cihānda şādkām
Ḳırḳ yidi yıl salṭanat sürdi tamām

VİLĀDET-İ SEYYİDÜ'L- MÜRSELĪN MUḤAMMED MUṢṬAFĀ ʿALEYHİ'S-SELĀM

5965. Devletinden olıcak ḳırḳ yıl tamām
Ṭoğdı ol kim ʿāleme oldur imām

5966. Aḥmed-i Muḫtar imāmü'l- muhtedīn
Muṣṭafādur rahmeten lil ʿālemīn

5967. Ol gice kim ṭoğmışıdı ol reh-nümūn
Düşdiler bütler sücūda ser-nigūn

ẒUHŪR-İ NÜBÜVVET -İ MAḲṢŪD-İ ĀFERĪNİŞ AḤMED-İ MUḪTĀR ʿALEYHİ'S-SELĀM

5968. Ḳanda kim varıdı deyr ü yā künşit
Ḳubbeden indi sücūda seng ü ḫişt

5969. Sāvenüñ ṣuyı ḳurıdı ol gice
Soyunup āteşgede ucdan uca

5970. Ol nişānı görüben āteş-perest
Bildi kim olasın durur dīn-i pest

5971. Düşdi Nüşinrevānuñ eyvānı yire
Ṭoldı cin avāzı iller yiksere

5972. Kim cihāna ulu Peyġamber gelür
Dīni cümle dinleri bāṭıl ḳılur

5973. Kaʿbeye ol yıl gelüp aṣḥāb-ı fīl
İtdi ebābil anları ḫāk-ı sebīl

5974. Bu ʿalayimden geçicek yidi yıl
Öldi Kısrī ṭoprağın ṣavurdı yıl

5975. Memleketden itdügi nūş-i revān
Oldı Nüşinrevāna biñ nīş-i revān

5976. Pāzişahlar taḫtıçün varur yile
Bunda kişi nide yügürüp yile

PĀZİŞĀHĪ-İ HÜRMÜZ PİSER-İ NÜŞİRVĀN

5977. Gidicek Nüşīnrevāndan mülk ü baḫt
Degdi oğlı Hürmüze tācıla taḫt

5978. Salṭanat çünkim irişdi Hürmüze
Gitdi Īrāna kişverinden her meze

5979. Ẓulm ü cevre ṣarf itdi cehdini
Baglamadı kimse ile ʿahdini

5980. Maʿdilet yirinde ḳıldı ol sitem
Lābüd oldı devleti vü ʿömri kem

5981. Her işi oldı ḫaṭā ile zelel
Mülkden idemedi defʿ-i ḫalel

5982. İtdi her işde ki var taḳṣīr ol
İdemedi devlete tedbīr ol

5983. Ḫalḳ anı bed-rāy ü ʿāciz buldılar
Lā-cerem anuñla bed-dil oldılar

5984. Ol melik kim ẓālim ü bed-rāy ola
Mülki anuñ nice pā-ber-cāy ola

5985. Olduğıyçun işleri peyveste hezl
Eylediler memleketden anı ʿazl

5986. Cedd ü cid bir cinsdür ḥadde düriş
Cedde kāruñ cidde cehd k' oldur iş

5987. Baḫt bekle kimseyle itme hezl
Hezeldür ululara menşūr-i ʿazl

PĀZİŞĀHĪ-İ ḪUSREV-İ PERVĪZ

5988. Oğlı Pervīzi itdiler yirine şāh
Uydılar aña ḳamu ḫaylü sipāh

ẒUHŪR-İ ḪĀTEMÜ'L- ENBİYĀ MUḤAMMED-İ MUṢṬAFĀ

5989. Oldı ʿahdinde Muḥammed āşikār
Virdi peyġamberlik aña Girdigār

5990. İtdi Ḥaḳ taʿlīm Ḳur'an'ı aña
Daḫı şerʿ ü dīn ü īmānı aña

5991. Ḳılıcından oldı pür-ḫūn çāh-ı Bedr
Barmağıyla oldı dü nīme māh-i bedr

5992. Bir işāretle ki ṭağa ḳıldı ol
Ṭağ ayrılup arası oldı yol

5993. Baḥr bigi sele ḳarşu yürüdi
Sel aña yol olmağıçün ḳurudi

5994. Aña zehr-ālüde bir yan söyledi
Zehrnāk olduğını şerḥ eyledi

5995. Nuṭḳa geldi anuñ elinde susmār
Didi kim sen Ḥaḳ nebīsin āşikār

ẒİKR-İ MUʿCİZĀT-I RESŪLİ'Ṣ-ṢAḲALEYN

5996. Oldı aña Ḳur'an behīn-i muʿcizāt
Kim ḳamu āyāt dür u beyyiʿnāt

5997. Lafẓ ü maʿnisi ser-ā-ser muʿcize
Nūr u raḥmet indi Ḥaḳdan ol bize

5998. Çünki Ḥablü'l-llāhdur Ḳur'an bize
Ger necāt isder isen yapış ana

5999. Oldurur gümrāh ola ne hüdā
Oldurur rencür düşene şifā

6000. ʿAḳl te'vilinde ser-gerdān anuñ
Fehm tefsirindedür ḥayrān anuñ

6001. Ger anuñ naẓmında fikret ḳılasın
Silki gevherince olur bilesin

6002. Ger maʿānisinde ġuṭa urasın
Baḥr-i bī-sāḥil nice olur göresin

6003. Ṣūretidür ṣūret-i raḥmet anuñ
Āyetidür ġāyet-i niʿmet anuñ

6004. Anı ṭut kimdir bu Ḳur'an-ı Kerīm
K'oldurur bī-şek ṣıraṭ-ı mustaḳīm

6005. Muʿcizedür lafẓ ü maʿniyile ol
Bilmek isdersen anuñ fikrinde ol

6006. Emrine ṣıdḳıla ol anuñ mütīʿ
Nehyini ḳov ki ola ol saña şefīʿ

6007. Oldurur Ḥabl-i Müheymin hem Ḥakīm
Hem Belāğ ü Ẓikr ü Furḳan u Kerīm

6008. Hem kelām ü hem mübārek hem Hüdā
Mevʿıẓa hem raḥmet ü nūr u şifā

6009. Hem belāġ ü daḫı tibyān ü beyān
K'anda olur ḳamusı neyse 'ayān

6010. Ol Muḥammed k' Aḥmed ü Maḥmuddur
Āferinişden ḳamu maḳṣūddur

ẔİKR-İ Mi'RĀC-I MUḤAMMED-İ MUṢṬAFĀ

6011. Bir gicede ḳıldı 'arş ü ferşi ṭayy
İrdi aña kim oldurur Ḳayyum u Ḥayy

6012. Her felekde ne melek kim var tamām
Aña ḳarşu varup itdiler selām

6013. Beyt-i ma'mūruñ içinde enbiyā
Cümlesi itdiler aña iftidā

6014. Ḳamusı Me'mūnidi vü ol imām
Bir nemāz itdiler anuñla tamām

6015. Çün s̱evābit çarḫına iletdi anı yol
Cebhesinde oldı anuñ eklīl ol

6016. 'Arż olındı ol gice aña ḥūr u ḳuṣūr
Ne ḳuṣūr aña sevildi vü ne ḥūr

6017. İtseyidi cennet ü ḥūra naẓar
Olmayaydı adı māzāġe'l- baṣar

6018. Ḥaḳ dīn kim olmaya anda ḳuṣūr
Ġuldur ḥūr aña vü zindān ḳusūr

6019. Oradan daḫı gidüp ol müḳtedā
Bir yire vardı ki aña yoḳ müntehā

6020. Anda ne hīze varıdı ne mekān
Ne 'anāṣır ne felek ne ḫod zamān

6021. Fehm ü vehm ol arada ḥayrānıdı
'Aḳl daḫı anda ser-gerdānidi

6022. Pes orada irdi ḥażretden nidā
Ol Resūle kim baña ḳılġıl senā

6023. Didi iy ehl-i celāl ü kibriyā
İdemezem ben saña lāyıḳ senā

6024. Her senā kim anda ḥarf ü ṣavt olur
Lāyıḳ külli vüya cüzvi olur

6025. Sen ne küllī vü ne cüz'isin 'ayān
Pes senā key kim ola k' ide beyān

6026. Medḥ iden memdūḥi key bilse gerek
Pes aña lāyıḳ senā ḳılsa gerek

6027. Çünki ẕātuñı kimsene bilemez
Lā-cerem ḥamd ü senā key ḳılamaz

6028. Bizde ḳamu 'aczin sendedür ġınā
Pes sen it girü saña lāyıḳ s̱enā

6029. Anda kim ḳudret var 'izz ü ġınā
Tuḥfe nedür 'acz u faḳrıla fenā

6030. Çün s̱enādan 'acz getürdi Resūl
Ol s̱enānuñ yirine oldı ḳabūl

6031. Çün nebīden maḥv olmışdı ṣıfāt
Lā-cerem aña tecelli ḳıldı ẕāt

6032. Aña kim irmek gerekdi irdi ol
Anı kim görmek dilerdi gördi ol

6033. Mūsā arbi diyü gerçi itdi ḫiṭāb
Len terāniden virildi aña cevāb

6034. Ḥaẓẓ-ı nefsāniyi ḳomışdı kelīm
Vaṣfıla itdi aña tecelli ol kerīm

6035. Pes kelāmiyle anı maḫṣūṣ eyledi
Ṭūrda anuñla söz söyledi

6036. Ḥaẓẓ-ı rūḥāni nebīden k' oldı dūr
Ẕātıla itdi tecelli aña ẓuhūr

6037. Aña ḳonulmışdı ol ḫan-ı kerem
Girü aña rūzi oldı lā-cerem

6038. Kimse kimse ḳısmetini yiyemez
Kimse Ḥaḳ emrine neçün diyemez

6039. Vaḥyı olan oldı aña ol gice
Kimse ol vaḥyı bilemez kim nice

6040. Vaḥy olan bilür anı vü ol hemīn
Kimse bilmez daḫı ol rāzı yaḳīn

6041. Ḥāṣıl oldı anda cümle ḥāceti
Biñ icābet buldı herbir da'veti

6042. Ümmetine va'de oldı ma'firet
Nuṣret ü fetḥ ü ẓafer hem memleket

6043. Girü Pervīzüñ sözin söyleyelüm
Nitdi peyġamberle şerḥ eyleyelüm

KÜŞTE ŞUDEN-İ ḪUSREV BER-DEST-İ PİSEREŞ ŞİRÜYE

6044. Çün Resūlüñ şeriġ oldı ḫalḳa farż
Da'veti ṭoldı cihāna ṭolu 'arż

6045. Dīne da'vet itdi Pervīzi Resūl
Da'vetini anuñ itmedi ḳabūl

6046. Ol Resūlüñ nāmesini ḳıldı çāk
Bu adabsuzlıḳ anı itdi helāk

6047. Olıcak otuz sekiz yıl şāh ol
Buldı ecel cellādı nā-geh aña yol

6048. Oġlı Şirūye anı ḳıldı helāk
İtdi ḫançerile cigergāhını çāk

ẒİKR-İ AḤVĀL-İ ŞİRÜYE PİSER-İ ḪUSREV-İ PERVİZ

6049. Çünki Pervīz öldi oġlı oldı şāh
Uydılar nā-çār aña ḫaylü sipāh

6050. Olduġiyçün müfsid ü bed-nefs ü 'āḳ
Oldı anuñ benligi ol ḫalḳa şāḳ

6051. Döndi 'aḳdinden cüvān ü pīr hem
Gitdi andan ḥīle vü tedbīr hem

6052. Kimse emrine musaḫḫar olmadı
Memleket aña muḳarrer olmadı

6053. Mülk işi düşdi ġāyet mużṭarib
Lā-cerem devlet daḫı oldı munḳalib

6054. Kişvere aşub düşdi vü fiten
'Āleme teşviş ṭoldı vü miḥen

CÜLŪS-İ PŪRĀN DUḪT BER- TAḪT-I ĪRĀN

6055. Çün sekiz ay oldı anuñ ḥükminde taḫt
Oldı andan degdi Pūrān Duḫda baḫt

6056. Buyıdı sulṭanlıġına anuñ sebeb
Kim varıdı anda imāretden neseb

6057. Bir yıl altı ay memleketde durdı ol
Buldı peyk-i merk aña daḫı yol

DER-BAYĀN-I EVṢĀF-I MUḤAMMED 'ALEYHİ'S-SELĀM

6058. 'Aḳluñı cem' eylegil iy pür-hüner
K' ol nebīden saña diyeyim bir ḫaber

6059. Ola kim çün sen anı işidesin
Aña peyrev olmaġı iş idesin

6060. Mevlidini ol Resūlüñ aydeyim
Ne 'acāyib k' anda var şerḥ ideyim

6061. Ol Muḥammed k' Aḥmed ü Maḥmūddur
Āferīneşden ḳamu maḳsuddur

6062. Evvel maḫlūḳ rūḥidur anuñ
Aṣlıdur ol nūrı cānuñ hem tenüñ

6063. Ne diyeyim kim nedür ol nūr-i pāk
Kim yir ü gök oldı anuñla tābnāk

6064. Siflisidür anuñ ay ü gün ki vār
Hem bu encümler görinür āşikār

6065. Cümle-i ervāḥa ol nūr oldı vaṣl
Ḳamu eşyā fer' ol nūr oldı aṣl

6066. Ḳanda girse ol nebīnüñ 'unṣurı
K' olıdı her 'aybdan pāk berī

6067. 'Unṣur ol cüzve direm diñle beni
Kim mürekkep oldı anuñ andan biri

6068. Nirde k' ol cüzve olurdı ol pāk-nūr
Ba'zı ebṣāra ideridi ẓuhūr

6069. Gāh Ādem kāşiş ü gāh Nūḥ
Geh Birāhim andan alurdı fütūḥ

6070. Sālyān devr eyleyüp çarḫ-ı felek
Kim aña encüm olupdur bezek

6071. İrdi 'Abdullāha ol 'unṣurla nūr
Bildi k' andan olasıdurur Resūl

6072. Daḫı kimse görmedi ol nūrı yaḳīn
Mürre ḳızı Fāṭıma gördi hemīn

6073. İşbu gözden ayru bir göz daḫı var
Görür ol bu görmedügün āşikār

6074. Ol gör neyledi ki Ṣıddıḳ ü 'Ömer
Aḥmede anuñla iderlerdi naẓar

6075. Anuñla anı gördilerdi beşīr
Hem sırāc-ı pāk ü hem şem'-i münīr

6076. Lā-cerem īmān getürdiler aña
Anuñıla oldılar öñden şoña

6077. Yoğıdı Bu Cehlde ol gözden eşer
Görmezidi Aḥmedī idüp naẓar

6078. Bu sözüme uş تراهم ينظرون
Ṭanuḳumdur tā وهم لا يبصرون

6079. Fāṭıma itdi arzū k' ol 'unṣurı
Ol ola k' oldı ḫūb ü arı

6080. Hem yigitlik varıdı anda hem cemāl
'Ismet ü 'ālī neseb hem mülk ü māl

6081. Didi 'Abdullāha kim alısan beni
Kim ḳılam serverlere server seni

6082. Şīfte oldı aña göñlüm benüm
Yolına olsun fidā cānum tenüm

6083. Bulıcaḳ bāzār-ı 'Abdullāh revāc
Vardı ive k' ide sāz-ı izdivāc

6084. Āteş-i şehvet uruban iştiġāl
İtdi ehl-i beyti birle ittiṣāl

6085. Şehveti çün müştehāt itdi ḳabul
Düşdi ana raḥmine ol dem Resūl

6086. Gitdi 'Abdullāhdan ol 'unṣurla nūr
Fāṭıma cānına düşdi andan fütūr

6087. Çünki 'Abdullāh'da nūrı bulmadı
Ḳısmeti degüldi anuñ olmadı

6088. Neylesün maḳṣūdı anuñ ol nūrıdı
Nūr 'Abdullāhdan ḫod dūrıdı

6089. Fāṭıma cehd itdi nūrı bulmadı .
Ḳısmeti degüldi anuñ olmadı

6090. Ḳışmetini yir yir ise her kişi
Kim terāzu iledür 'ālem işi

6091. Kimse kimse ḳısmetini yiyemez
Ayru' unki kimse binüm diyemez

6092. Çekdi İskender ġam u dürlü ta' b
Ḫıżra virildi āb-ı ḥayvān iy 'aceb

6093. Çün anı aña ḳomışıdı İlāh
Lābüd İskender aña bulmadı rāh

6094. Çünki ana raḥmine düşdi Resūl
Yire gökden itdi Ḥaḳ raḥmeti nüzūl

6095. Düşdi ol yıl Mekke ḫalḳı rāḥata
Dürlü dürlü āsāyişiyle ni'mete

6096. Mevlidi çünki mübārekdi anuñ
Ucuz oldı nerḫ-i ḳamu nesnenüñ

6097. Ol yılıdı rāst kim aṣḥāb-ı fīl
Ka' be ḳaṣdinde idüp çoḳ ḳāl ü ḳīl

6098. Ebrehidi aṣḥāb-ı filüñ serveri
Yüridi cem' idüben çoḳ leşkeri

6099. Geldi tā ki Ka' beyi vīrān ḳıla
Şehri yaḳup ḫalḳını bī-cān ḳıla

6100. Ana ḳarnında olduġıyçun ol Resūl
Kā'beye hīç āfet olmadı nüzūl

6101. Viripdi طيرا ابابيل i İlāh
İtdiler ol leşkeri cümle tebāh

6102. Seng-i seccili havādan atdılar
Cümlesin ol leşkerün yoġ itdiler

6103. Ol Resūlüñ 'izzetiyçün İlāh
Ka' be'yi itdürmedi anlara tebāh

6104. Leyletü'l-cum' aydı vü şehr-i receb
Saḳıṭ-ı nuṭfe iy 'ilmi iden ṭaleb

6105. On ikisinde rebī' u'l-evvelüñ
Olmışıdı ol işi āsān bilün

6106. Şıkl-ı ḥamel olmadı vü derd-i meḫāż
Ṭoġup Aḥmede şirk buldı inḳırāż

6107. Anaya andan aġrılıḳ girmedi
Ṭoġrıyken hīç eġri görmedi

6108. Çün hümāyun fālile ṭoġdi Resūl
Ka' be şavmına sücuda vardı ol

6109. Secdeden dönüp yüzin ṭutdı aña
Kimdür anı eyle kim gerek ola

6110. Surresi ḳaṭ' olmış maḫtūnidi
Şānasın kim lü'lü-yi meknūnidi

6111. Ol gice cümle kelisyā vü günşit
Yire düşüp oldı küfrüñ işi rişt

6112. Secdeye indi cümle bütlar ser-nigün
Geldi diyü ol nebīy-i reh-nümün

6113. Oldı hem Kisranuñ eyvānı ḫarāb
Sāve baḥri ḳurıyup oldı serāb

6114. Soyındı biñ yıl yanan āteşgede
Ḥaḳdan artuḳ işbu işi kim ide

6115. Pāẕişahlaruñ başından düşdi tāc
Oldı ḫalḳuñ arasında itri'ac

6116. Pes ulular 'ilm ehlini dirdiler
Anlara çoḳ dürlü nesne virdiler

6117. Didiler kim viriñüz bize ḫaber
Kim bilevüz niredendür bu eşer

6118. Ehl-i remlile müneccimler 'ayān
Didiler kim şöyledür hükm-i Kur'ān

6119. Kim bu gice ṭoġdı bir mevlūdi pāk
Kim ḳılıcı kāfiri idiser helāk

6120. Anuñ olısar ḳamu mülk-i 'Acem
Ḫār olısar yire düşüp tāc-ı Cem

6121. Olısar ol ṣāḥib-i vaḥy ü kitāb
Fażl-ı anuñ olısar fażle'l- ḫiṭāb

6122. Şarḳdan tā ġarba server olısar
Pāẕişahlar aña çāker olısar

6123. Dīn anuñdur bāḳī edyān hebā
Söz anuñdur daḫı söz bād-ı havā

6124. Oldurur ol Enbiyānuñ ḫātemi
'Işḳına yaratdı Ḫalıḳ 'ālemi

6125. Girü peyġamber sözin söyleyelüm
Ṭıfliken ḥālini şerḥ eyleyelüm

6126. Gögüzi k' emmek isterdi Resūl
Ne ḳadar yoḳsa olurdı südi bol

6127. Nice kim açdıysa girye ḳılmadı
Döşegine andan necāset gelmedi

6128. Çünki dili açıluban söyledi
Lā-İlāhe illa'allāh ẕikreyledi

6129. Diridi ki bütları yıḳmak gerek
Ḳanda kim var deyr anı yıḳmak gerek

6130. İşbu bütlar kim ṭaparlar uş 'ayān
Küfrdürür ẓulm ü 'udvān bī-gümān

6131. Büt nedür k' aña 'ibādet ideler
Yā aña ṭapmaġı 'ādet ideler

6132. Çün ser-ā-ser işbu bütlardur cemād
Ṭapmaḳ anlara nedür şerr ü fesād

6133. Bilüridi Allāhı istidlālile
K' oldurur ma'būd istiḳlālile

6134. Çünki ṭıfliyyet gidüp irdi ṣafā
Peydā oldı ḫıdmetine anuñ hebā

6135. Her yaña kim varurıdı ol 'ayān
Bir bulut olurdı aña sāyebān

6136. Hem aġaçlar secde iderlerdi aña
Gūş dut bu söze kim direm saña

6137. Ṭoġduġından ḳırḳa irince tamām
Ġayrı vākı' gelmedi andan kelām

6138. Ṣūret-i ḫūbıdı vü ṭab'ı kerīm
Sīreti anuñ على خلق عظيم

6139. Mekke ehli cümle aña yāndı
Ḳamu aña 'āşıḳ-ı dīdārıdı

6140. Ṭaybe ehli varıcaḳ bir leşkere
Adın egerledi anuñ yiksere

6141. Al götürüp dirleridi iy İlāh
Kim ḳamuya raḥmetüñdürür penāh

6142. Aḥmed-i Mürsel ḥaḳḳıyçun k' ol 'ayān
Ḳopar uş āḫir zamānda bī-gümān

6143. Bize şöyle luṭfit iy dādger
Kim bulavuz düşmene tizde ẓafer

6144. Ol mübārek ad içün perverdigār
Fetḥ virürdi olara āşikār

ḤİKĀYET-İ BUḤEYRĀ RĀHİB

6145. Bir ḥikāyet daḫı aydeyim saña
Ol nebīden gūş dutarsan baña

6146. Ol zamānda ki ol oġlanıdı
Ḫalḳ cümle cismide ol cānıdı

6147. 'Ümmetiyle ḳıldı ol Şām'a sefer
Kim seferde ḥāṣıl olur çoḳ hüner

6148. Mekke şehrinden çıkup çün gideler
Ol Buḥeyrā deyrini seyrideler

6149. Deyr Şāmuñ yākınındaydı yakīn
Yolları ol deyridi anlaruñ hemīn

6150. İdibanuñ seyr deyre yitdiler
Ol gice ol deyr öñinde yatdılar

6151. Ol Buḥeyra ki Resūle yitmedin
Aña getürmişdi īmān görmedin

6152. Bilmişidi kim oluban ṭoġrı yol
Ol araya iresidürür Resūl

6153. Düzdi rāhib kār-i bānçün ṭa' ām
Kim żiyāfet ide anlara tamām

6154. Da' vetine kārbān cem' oldılar
Ulu kici bir yire dirildiler

6155. Çün deve güderdi anda ol Resūl
Ẓāhir olmamışıdı orada ol

6156. Didi rāhib var mı kimse gelmemiş
Sizden işbu cem' ḥāżır olmamış

6157. Didiler bizden bir oğlan var hemān
Kim deve ṣaḳlamaġa ḳaldı 'ayān

6158. Didi kim viribeñ anı götürüñ
Çün irişe ol ṭa' āma oturuñ

6159. Çün Buḥeyrā gördi ıraḳdan anı
Şāẕımanlıḳ ṭoldı cānı vü teni

6160. Ġonce gibi kim ire bād-ı ṣabā
Keşf buldı ol dem neşv ü nemā

6161. Gördi k' üstinde anuñ bir ġamām
Sāyebān olmış durur aña tamām

6162. Pes Resūlüñ ayağına düşdi ol
Didi Ḥaḳdan ḫalḳa budurur Resūl

6163. Budur ol 'Īsā beşāret itdügi
Budur ol Mūsā işāret itdügi

6164. Budur ol peyġamber-i āḫir zamān
Yoḳdurur ba' şinetine anuñ gümān

6165. Ben buña īmān getürdüm görmedin
Daḫı vaḥyiyle nübüvvet irmedin

6166. Pes ṭa' āmı yimege oturdılar
Çünki yiyüp süḳeri getürdiler

6167. Didi rāhib bunlara kim bu Resūl
K' olısar ehl-i fürū' u hem uṣūl

6168. Dīni bunuñ dīnleri nesḫ idiser
Cāhiliyyet 'ahdini fasḫ idiser

6169. Buña düşmendür yehūdā nā-sezā
Şāma iletmek bunı olmaz revā

6170. Kim Yahudiler bunı ger bileler
Buña çoḳ meḳr u meżerret ḳılalar

6171. Andan anı Mekkeye gönderdiler
Kendüler Şāma 'inān döndürdiler

BEYĀN-Ī ḤĀL-Ī ĪMĀN ĀVŪRDEN-Ī SŪBBĀ' -Ī EKBER BER RESŪL 'ALEYHİ 'S-SELĀM

6172. Saña bir daḫı ḥikāyet ideyim
Güş ol tā ki rivāyet ideyim

6173. Ol Nebīden öñdin üç yüz yıl tamām
Bir melik ḳopdı Yemende şāẕkār

6174. Adı idi Sübbe' -i Ekber anuñ
Ḳullıġındaydı bes server anuñ

6175. Mülki çoġ mālı bī-ḥadd-i şümār
'İlm ü fażlıla cihānda nāmdār

6176. Ṣuḥf u İbrāhim Tevrāt ü tamām
Daḫı İncil oḳumış ol nīk-nām

6177. Ne ki tażyīf itmişidi Dāniyāl
Ḳamusın bilürdi ol ṣāḥib-kemāl

6178. Ol zamān īmān getürmişdi aña
Diñle bu sözi k' aydürven saña

6179. Ümmetinden oldı anuñ ol gelmedin
Bu iki beyti didi ol ölmedi

6180. شهدت علي احمدانه
رسول من الله باري النسم

6181. لكنت وزيرله ابن عم
فلومد عمري الي عمره

ĪMĀN ĀVŪRDEN-Ī TĪĠ-Ī EKBER PĪŞ EZ-DĪDEN-Ī RESŪL 'ALEYHİ'S-SELĀM

6182. Çün yakīn geldi k' irişe Resūl
Ḳırḳa kim sinn-i nübüvvet oldı ol

6183. Cinniden böyle gelürüdi ḫurūş
Kim yakīn geldi zamān-ı vaḥy-ı uş

6184. İrer uş āḫir zamān peyġamberi
K' idiserdür küfrden mülki beri

6185. İşbu āvāzeydi ṭolu her mekān
Kim gelür peyġamber-i āḫir zamān

6186. Ādemiyi ṭaġda görse cānaver
Virürüdi Muṣṭafādan ol ḫaber

6187. Kim Muḥammeddür k' irişdi yakīn
K' oldurur ol raḥmeten li'l-'ālimīn

6188. Ḳaçar iken diridi şeyyāda şayd
Ne durişersin beni itmege ḳayd

6189. Bir nebi ḳopdı aña var kim yakīn
Şayd ḳaydından yig ola ḳayd-ı dīn

6190. Ṭaġda her bir ġār idüben şadā
Cān ḥine'l-vaḥy iderdi şadā

6191. Berg yil esse Muḥammed diridi
Hem bulıtda ra' d Aḥmed diridi

6192. Bu 'ālametler ḳamu arḥaṣıdı
Kim aña ḳable'l-nübüvve ḫāṣıdı

6193. İşid andan mu' cizātını anuñ
Kim bula zevḳ ü şafā cānuñ tenüñ

DER- BEYĀN-İ ŞIFĀT-I MU' CİZĀT-I
RESŪLULLāH 'ALEYHİ'S-SELĀM

6194. Mu' cizātuñ evveli Ḳur' āndurur
'Aḳl u rūḥa revḥile reyḥāndurur

6195. Adı beyān ü beyyāndur Hüdā
Hem mübārekdür hem nūr-ı şifā

6196. Raḥmet ü büşrā ṣıraṭ-ı müstaḳīm
Daḫı ḥablü'l-llāh Ḳur'ān-ı Kerīm

6197. Her faṣīḥ oldı ḳatında pāymāl
Hem beliġ oldı öñinde günüñ lāl

6198. Baḥr-i ma' ānidür aña yoḳdur gerān
İremez hem ġevrine hergiz nişān

6199. Yoḳdur anuñ ḥaḳlıġına hīç rayb
Kim leb-ā-leb ṭoludur esrār-ı ġayb

6200. Mevcine baḳgil ki cevherler olur
Ḳenfini gör kim ne 'anberler olur

6201. Oḳı anı kim olasın cümle nūr
Cennetü'l-me'vāda bulasın sürūr

6202. Oḳısañ ḥaḳḳu't-tilāve oḳu kim
Sırr-ı gaybi saña keşf ide Kerīm

6203. Sözile oḳı anı isterseñ şafā
Şem' sūzı olmasa bula mı ziyā

6204. Oḳuyıp anı tedebbür eylegil
Ol ma' ānide tefekkür eylegil

6205. Her ne mu' ciz vārise zāyil olur
İşbu mu' ciz tā ebed bāḳī ḳalur

6206. Kim Ḥaḳḳuñ aḫlāḳıdurur ol kitāb
Söz budurur bī-ḫaṭā küll-i şavāb

6207. K' ol tevatürle yaḳīn mu' cizdürür
Cümle andan (...) 'ācizdürür

6208. Daḫı mu' ciz olmasa anuñla hemīn
Farżıdı peyġambere īmān yaḳīn

6209. Līk mutlaḳ mu' cizātı budurur
Ol tevatürle olduġı ẓāhirdürür

6210. Muṭlaḳ-ı mu' ciz tevātürle yaḳīn
Oldı sözi añladuñsa iy ehl-i dīn

6211. Çün nübüvvet da' veti oldı āşkār
Ṭoldı āvāze ḳamu şehr ü diyār

6212. Ehl-i Ṭaybe diyene raġbet ḳıldılar
Ol nebīnüñ ṭoġruluġın bildiler

6213. Buldılar Tevrītde andan nişān
Bildiler k' oldur nebī-yi āḫir zamān

6214. Ehl-i Mekke baġlayup anuñla kīn
Ḳatline ḳaṣd itdiler anuñ yaḳīn

6215. Anlaruñ ḳaṣdını çünkim bildi ol
Fikri ile tedbīri böyle ḳıldı ol

6216. Mekkeden gidüp Medineye vara
Ne gelürse başına anda kura

6217. Kim Medine ḫalkı anuñlaydı dürüst
Ṣānasın laḫmıdı ol ḫalḳ püst

6218. Ol gice kim ḳaṣd itdiler k' anı
Şöyle ideler kim ḳala başsuz teni

6219. Gözedürlerdi k' uyḫusı gele
Döşeginde yatıban bī-ḫod ola

6220. Anda anı öldürüben gideler
Biz degilüz diyü inkār ideler

6221. Döşegine girdi anuñ yatdı ʻAli
Ol ḫalīfe ol imām u ol velī

6222. Ol gice yolumbānuñ ol Resūl
Ṭaybeye ṭutdı Ebū Bekrile yol

6223. Nirede kim ḳorḳulu ola ḳarār
Sünnet ol kim ideler andan ferār

6224. İşüñi işle çü furṣat bulasın
Kim hemīşe fetḥ ü nuṣret bulasın

6225. Anı öldürmege çünkim geldiler
Döşeginde anuñ ʻ Aliyi buldılar

6226. Bildiler anı fikr itmişdürür
Ḳoyubānuñ Medneye gitmişdürür

6227. Viripdiler bir sipāhī sehmnāk
Kim ideler anı buluban helāk

6228. Yayağıydı anda ṣıddīk ü Resūl
Bir mağaraya irdürdi anları yol

6229. Leşker irişdi vü anlar bildiler
Girüben ġāra penhān oldılar

6230. İrişüp fermān-ı Ḥayy-ı lā-Yemūt
Ġāra perde gerdi ol dem ʻankebūt

6231. Şöyle kim ṣad sala ṣanurdı gören
Fikrit ol perdeyi kimdür ören

6232. Şöyle ördi ġārı ol dem cānever
Kim belürmezdi içinde anuñ ne var

6233. Bir gügercin daḫı orada uçar
Dem-be-dem ol ġāruñ öñinden geçer

6234. Leşker-i kāfir çü ġāra irdiler
Ḳapusın ġāruñ örilmiş gördiler

6235. Mürġ-i vaḥşi anda uçar gördiler
Kimse yoḳ diyü tefekkür ḳıldılar

6236. Ol aradan leşker-i kāfir girü
Döndiler gitmediler hīç ilerü

6237. Dönicek anlar Ebū Bekr ü Resūl
Dutdılar ol Ṭaybeye varmağa yol

6238. Bu söze ḥüccet gerekse iy ehl-i hūş
ثاني اثنين اذ هما في العاراوش

6239. ʻ İsmet itdüginde Ḥayy-ı lā-Yemūt
Māniʻ olur şerre beyt-i ʻ ankebūt

6240. Kimi kim Ḥaḳ ṣaḳlar ola bī-gümān
Bir gügercin yiter aña pāsbān

6241. Çünki dönüp gitdi kāfir leşkeri
Kim Sürāḳıydı olanuñ serveri

6242. Birḳaç atlu ile girü döndi ol
İrişem diyü Resūle ṭutdı yol

6243. Sürüp irdi kim bula peyġamberi
Ḳıla anuñ cānını tenden beri

6244. Dut bu melʻ ūnı didi yire Resūl
Dizi neden yir içine batdı ol

6245. Ol laʻīni çüm zemin itdi zemīn
Didi kim iy رحمة للعالمين

6246. Yire digil kim ḳosın bini gidem
Varmayam senden yaña ben bir ḳadem

6247. Çün Resūl emritdi yir ḳodı anı
Çün çıḳup ḳurtuldı ṭopraḳdan teni

6248. Girü ḳaṣd itdi Resūle ol laʻīn
Dutdı anı biline degin zemīn

6249. Pes nebīden girü diledi amān
Kim dönüben Mekkeye ola revān

6250. Gögsine dek batdı üçinci kez yire
Yire emritmek bu resme kim göre

6251. Diledi girü amān peyvendile
Sözini berkitdi çoḳ sevgendile

6252. Bildi kim bir daḫı itse ḥamle ol
Yire batar başına dek cümle ol

6253. Ol Nebī virdi girü vü aña emān
Kim dönüben Mekkeye oldı revān

6254. Merḥamet ögren Nebīden k' işledi
Kāfire üç kez emān bağışladı

6255. Mü'min oldurur kim anda raḥm ola
Raḥmı olmayanda ne īmān ḳala

6256. Ol ikisi Ṭaybeye çün geldiler
Ṭaybeden çoḳlar müslüman oldılar

6257. Ṭutdı revnaḳ anda peyġamber işi
Oldı cümle Ṭaybe ehlinüñ kişi

6258. Çünki Mekke ehli Resūli bildiler
K' ehl-i Ṭaybe aña raġbet ḳıldılar

6259. Ol cemā'at bir yire dirildiler
Def' ine anuñ ḳılıcı buldılar

6260. Otuz iki biñ kişi cem' itdiler
Ṭaybenüñ yolını ṭutup gitdiler

6261. K' ol diyārı ucdan uca yıḳalar
Ḫalḳı ḳırup ivlerini yaḳalar

6262. Anda varup nā-mübārek fālıla
Ḳam' ideler anları istiṣālıla

6263. Çünkim irişdi Resūle bu ḫaber
Cem' idüp aṣḥābı oldı çāreger

6264. Kāfir düşmen be-ġāyet çoġıdı
Az idi aṣḥāb şevket yoġıdı

6265. Cem' oluben bir araya ehl-i dīn
Üç yüz on üç kişi bulındı hemīn

6266. Çāre ol oldı ki ḫalḳı ṣalalar
Ṭaybeyi ḫendeḳ içine alalar

6267. Pes tevekkül idüben oturdılar
Cān sevüsin aradan götürdiler

6268. Fetḥ-i leşker çoḳ bilġiyle olmaz yaḳīn
Fetḥ ü nuṣret olsa Ḥaḳdandur hemīn

6269. Çün ezeldendür muḳadder bu ecel
Pes ölümden ne gerek bunca vecel

BEYĀN-I MU'CİZE-İ RESŪLULLāH DER- RŪZ-İ ḪANDEḲ

6270. Ulu kici ḫandeḳe başladılar
Bir iki gün anda iş işlediler

6271. Çıḳdı ol ḫandeḳ içinde bir ḥecer
K' olmaz aña hīç āhen kārger

6272. Niçe kim cehdi ziyāde ḳıldılar
Şınmadı ol ṭāş 'āciz ḳaldılar

6273. Çünki irişdi Resūle bu ḫaber
Vardı k' ol ṭāşa ola çāreger

6274. Urdı bir mi' vel ṭaşa Faḫr-ı Esnām
Şöyle ayrıldı ṭaşuñ ṡülṡi tamām

6275. Nūr çıḳdı āhenle ṭaşdan ḫāli nār
K' oldı Ṭaybe ṭāġı andan āşikār

6276. Didi anlar düşleri gibi ḳuṣūr
Rūmdan gördüm benümdür bī-ḳuṣūr

6277. Bir daḫı urduḳda Resūl-i Girdigār
Ṡülṡi şınup nūr oldı āşikār

6278. Didi görindi baña ṣun' ā tamām
Ümmetümüñdür ḳamusı bī-kelām

6279. Şındı bir ḍarbeyle daḫı ṡülṡi hem
Nūr ẓāhir oldı şöyle kim 'ālem

6280. Didi binümçün düzilmiş yir tamām
Açılup ne varsa gördüm bī-kelām

6281. Gördügüm yir ümmetümüñ olısar
Ümmetümüñdür ḳamusın alısar

6282. Bir zamān küffār çünkim aşdılar
Zaḥmetiyle Ṭaybeye irişdiler

6283. Ḳorḳu düşürdi göñüllerine Ḥaḳ
Şöyle kim oldı mahuñ yüzinde şaḳ

6284. Tenlerinden gitdi tābıla tüvān
Hem ayaḳ elden rikābile 'inān

6285. Ṭayibe yöresinde ḫayme ḳurdılar
Bīş ü kem anda otuz gün durdılar

6286. Hīç yoġıdı arada ceng ü ḳatāl
Gāh gāh olurdı oḳıyla ġışāl

6287. Çünki ḫavfıdı göñülleri ṭolu
Çoġıdılar oldılar azdan alu

6288. Va' de çün dögünmege oldı sebīl
Vaḥyi indürdi Resūle Cebre'il

6289. Kim hezīmet irişür bu cum'a uş
Belki şimdi k' itdi baḥr-i ḳalın cūş

6290. Gerçi geldi anlara şimdi çok ḫaṭar
Sā' at-i maḥşerdür adehi vü emer

6291. Gitdi rūḥū'l-ḳuds vaḥyuñ āyetin
Oḳıyup aṣḥāba didi ġāyetin

6292. Pes ḳılıcını ḥamāyil bağladı
Ḫaṣm üzre seyl gibi çağladı

6293. Pes bir avuç seng-i rīze aldı Resūl
شاهت الاوجه diyü atdı anı ol

6294. Ẕerre ẕerre girdi düşmen gözine
Oldı herbir kişi meşġūl özine

6295. Gözlerinden seyl-i ḫūn oldı revān
Düşdi göñline ḳamunuñ bīm-i cān

6296. Esdi ol dem nā-gehān bād-ı ṣabā
Şöyle k' oldı ṭoprak ol berk hebā

6297. Ḳamusını ṣaldı düşmen gözine
Gird-i efşān itdi olaruñ yüzine

6298. Ḥikke düşdi gözlerine oldı yūş
Ṣandılar kim gözlerini çıḳdı uş

6299. Daḫı ḳatıraḳ esüp bād-ı ṣabā
Ḫaymeler yıḳıldı ürküp çār-pā

6300. Oldılar bī-ceng cümle münhezim
Küfr bünyādı ne olur münhedim

6301. İrüp aṣḥab-ı Resūle Girdigār
Ḳatl itdiler 'adüvden bī-şümār

6302. Raḫt ü bunke her ne kim var buldılar
Cümlesin dirüp ġanīmet ḳıldılar

6303. Çün ẓafer buldı Resūlüñ leşkeri
Fetḥ itdiler yüriyüp Ḫayberi

6304. Yidi ḳal'a daḫı hem fetḥ itdiler
Cümlesini küfürden arıtdılar

ḤİKĀYET-İ FETḤ-İ ḲAL'A-İ ḪAYBER

6305. İşid imdi işin anda Ḥaydaruñ
Yāpişüben ḳapusına Ḫayberüñ

6306. Ḳapuya şol laḥẓa kim devr eyledi
Ḳal' idüp ḳal'adan dūr eyledi

6307. Çün elin işiñe urup çekdi ol
Ḳapuyı ışıgıyla yire dikdi ol

6308. Yirden alup ḳapuyı götürdi ol
Pes Resūlüñ ḳatına götürdi ol

6309. Didi bu iş ḳuvvet-i lāhutıla
Oldı ṣanma ḳuvvet-i nāsutıla

6310. İşbu ḥāli çün ṣaḥābe gördiler
Ḳal'aye tekbīr idüben girdiler

6311. Bir ḳabile varıdı enbā ün-naẓīr
Ṭaybe şehri yöresinde cā-yı gīr

6312. Bir daḫı ابناءالقرنضيه varıdı
K' işleri peyġambere inkārıdi

6313. İşleri dīn ehline mekr ü şıḳāḳ
Her ne var anlardanıdı ehl-i nifāḳ

6314. Evliyānuñ leşkeri İslāmı cem'
Yıḫanubdan(?) itdiler anları ḳam'

6315. Ehl-i dīn çün böyle ḳuvvet dutdılar
Mekkeyi daḫı varup fetḥ itdiler

DER-BEYĀN-I FETḤ-İ MEKKE

6316. Müşrik ü hūd ü naṣāra geldiler
Ehl-i tevḥīd ü müsülmān oldılar

6317. Buldı dīn ü şer' bāzān revāc
Her yañadın Ṭaybeye geldi ḫarāc

6318. Çünki revnaḳ buldı kār-i şar' ü dīn
Da' vet-i Ḥaḳ irdi tā aḳṣā-yı Çīn

6319. Ol zamān Pervīzidi Īrāna şāh
Ṣāḥib-i baḫtıdı vü taḫt ü külāh

6320. Da' vet itdi dīne Pervīzi Resūl
İtmedi ol da' vetin anuñ ḳabūl

6321. Ol ki tevfīḳ olmadı aña refīḳ
Ṭoğrı yol varana olmaz hem ṭarīḳ

6322. Nāmesin Peyġamberüñ urdı yire
Pāre pāre itdi yırtuban yere

6323. Nāmeyi yırtadururdı daḫı ol
K' anı keşfile gördürdi ol Resūl

6324. Ol dem aṣḥāba didi ki oğlı siyāh
Nāmemuzı yırtuban itdi tebāh

6325. Oğlı Şirviye anı ider uş helāk
Ḳılur ol nāme bigi bağrını çāk

6326. Bī-edepligi ḫibrasen bulur ol
İşidesiz kim nice zār olur ol

6327. Ḫüsrev almışdı sevüp bir 'avreti
Naḳş-ı mānidür diyeydüñ ṣūreti

6328. Adı Şīrīnidi līkin 'ışḳı şūr
Şīrveş Şīruye 'ışḳı itdi zūr

6329. Ḳaṣd itdi kim işi Ḫüsrev ala
Tā ki Şīrīn ḫāṣ kendünüñ ola

6330. Kimdürür kim duya 'ışḳuñ zūrine
Kim bilür kim 'ışḳ nedür zūri ne

6331. Ḫüsrev ü Şīrīn yatürken bir gice
Yardı Ḫüsrev ḳarnını ucdan uca

6332. Bacadan inüp anı ḳıldı helāk
Nāme bigi itdi ciger-gāhını çāk

6333. Şöyle kim didi Resūl-ı Zü'l-Celāl
Ol gice bu ṣūretile oldı ḥāl

6334. Varıdı bir beg Yemende rāst rev
Rāstlıḳda ḳamudan almış girev

6335. Mü'min olmuşıdı Resūli görmedin
Yolına girmişdi aña irmedin

6336. Dāniş ehli şaḫṣıdı pāḳ i'tiḳad
Şöhretiyle aña Necāşī olmış ad

6337. Ol Yemende olur ḫayrü'l-beşer
Öldügi gün Ṭaybeye vardı ḫaber

6338. Ḳıldı aṣḥābıyla anunçün namāz
Kim aña raḥmet ḳıla ol bī-niyāz

6339. Bir seferdi kim çerisi çoğıdı
İrdiler bir yire kim ṣoyuğıdı

NŪMŪDEN-İ RESŪLULLĀH KERĀMET DER-SEFER-İ AḪAR

6340. Ḫalḳ anda zār ü teşne ḳaldılar
Pes Resūle ḥāl-i 'arża ḳıldılar

6341. Ḥālden ol dem ki āgāh oldı ol
Bir ṣuṣuz ṣu ḳabın ele aldı ol

6342. Ḳodı elin ol ḳabuñ ağzına ol
Parmağından aḳdı bir ṣu şöyle bol

6343. K' ol ṣudan ḳamusı sīr-āb oldılar
Götürü bildüklerince aldılar

BEYĀN-I KERĀMET-İ Ū DER-TENG-SĀL

6344. Ḳaḥṭ yılında ki yoğıdı ṭa'ām
Açlığa uğradı aṣḥābı bī-tamām

6345. Ayca bir ḳürṣi eline aldı ol
Yidi yüze ḳūt ü ḳuvvet oldı ol

6346. Yidi yüzi daḫı ṭoyup gitdiler
Evlerine daḫı nesne iletdiler

BEYĀN-I KERĀMET -Ī ĀḪİR DER-FETḤ-İ ḪAYBER

6347. Çünki peyğamber irişdi Ḫaybere
Rāyetin virmek dilerdi Ḥaydara

6348. Didi yārın virisārem rāyetī
Bir kişiye k' andadur fetḥ āyeti

6349. Ḥaydaruñ ol gice ağrıdı gözi
Şöyle ḳan yāşıla boyandı yüzi

6350. Ṭañle oḳıdı anı kim vire 'alem
Gördi iki gözi ṭolmış eşk ü dem

6351. Gözlerine sürdi alın ol zamān
İrdi ağrımış göze Ḥaḳdan emān

6352. İy niçe ḫasta ki aña irdi Resūl
İrdügi demde selāmet buldı ol

6353. İy ki niçe ṣāḥib u zaḫm u elem
Bir deminden oldı anuñ bī-renc ü ġam

6354. Bir işāretle ki ṭağa ḳıldı ol
Ṭağ ayrılup arası oldı yol

6355. Leşkeriyle çün aradan gitdi ṣāğ
Rāst oldı ulaşuban girü ṭağ

6356. Kılıcından oldı pür-ḫûn çâh-ı Bedr
Barmağıyla oldı dü nime mâh bedr

6357. Dileseñ k' ire yakma bu ḫaber
Oḳı Ḳur'anda ki وانشق القمر

6358. Baḥr bigi seyle ḳarşu yüridi
Seyl aña yol olmağiçün ḳurıdı

6359. Bil ki yir ü gök musaḫḫardı aña
Diñle bu sözleri kim direm saña

6360. Aña zehr-alûde bir yan söyledi
Zehrnâk olduğını şerḥ eyledi

6361. Nuṭḳa geldi anuñ öñinde süsmâr
Didi kim sen nebîsin âşikâr

6362. Mu'cizâtın ḫalḳ çünkim bildiler
Dîne girmekligе rağbet ḳıldılar

6363. Dîn-i İslâmuñ dirilüp leşkeri
Yüridiler ṭutmağa her kişveri

6364. Ḳanda kim Ḥaḳ emri birle irdiler
Dîne girmeyene ḳılıç urdılar

6365. Câhidü vü'l-küffar emrin dutdılar
Cânı Ḥaḳ yolına ḳurban itdiler

6366. انغي موتي حياتي didiler
Hem حياتي افي مماتي didiler

6367. Oldı oldukda ḳılcıları revân
Ümmeti تعلوا ولاتعلي 'ayân

6368. Dutdılar vü hem dutalar 'âlemi
Fikr ide bu işi olan âdemî

6369. Gicelerden bir gice olmışıda sa'd
Çoğğdı ol gicede berḳile ra'd

6370. Ne uyurdı ne uyanuḳdı Resûl
Yire gökden Cebre'il itdi nüzûl

BEYÂN-İ BURÂḲ ÂVERDEN-İ CEBRE'ÎL 'ALEYHİ'S-SELÂM BE-RESÛL 'ALEYHİ'S-SELÂM

6371. *Bir Burâḳıla iniben Cebre'il*
Ol Resûle didi sini oḳur Celîl

6372. Emri işidüp Resûl-i Girdigâr
Ol Bureḳa diledi k' ola süvâr

6373. Ol Burâḳ olmadı hergiz aña râm
Dimeyince ol Bedr hem faḫrü'l-enâm

6374. Aḥmed-i Muḫtar imâm-ı Enbiyâ
تاج ابرار سراج اوليا

6375. Pes Burâḳa atlanup oldı revân
Vardı Ḳudse gördi orayı 'ayân

6376. Çünki fermân eyledi Ḳayyûm-i Ḥayy
Yir ü gök oldı aña bir demde ṭayy

6377. Çünki ḳudse iletdi anı râst yol
Girdi ol dem Mescid-i Aḳṣâya ol

6378. Ḥâżırdı anda cem'-i enbiyâ
Hem oradayıdı cümle evliyâ

6379. Ḳamu virdiler aña anda selâm
Didiler ehlen vü sehlen iy imâm

6380. Beyt-i Ma'mûrun içinde enbiyâ
Cümlesi itdiler aña iḳtidâ

6381. Ḳıldılar anda anuñıla namâz
Eylediler Ḫâlıḳa 'arż-ı niyâz

6382. İḳtidâ itdi enbiyâ aña tamâm
Ḳamusı mâmûmıdı vü ol imâm

6383. Çün namâzı ḳılıban oldı revân
Gördi yolda dikilü bir nerdübân

6384. Onıdı ol nerdübânuñ pâyesi
Baḫt anuñ kim 'ilm ola ser-mâyesi

6385. Bişi altun pâyenüñ bişi gümiş
Devlet anuñ k' itmeye hergiz kem iş

6386. Çıkduğı on pâye ol nerdübân
Ḥiss-i ẓâhirdür vü bâṭın bî-gümân

6387. Dimekidi kim bu on ḥissi tamâm
Terkit kim ḳurb ola yirün müdâm

6388. Gitmese idrâk ü cümle müdrikât
Nicesi ola müyesser keşf-i ẕât

6389. Çünki bu od oldı ḳarşuñda ḥicâb
Ḳamusın terkeyle kim budur ṣavâb

6390. Rûḥ-ı ḳuds oluban aña rehber
Vardı oraya k' anda olur dâim ḳamer

6391. Gördi bir ʻâlem ḳamu nûr u żiyâ
Her kudretden ki bulmışdur şafâ

6392. Bir melek gördi ol felekde ḫûb u pâk
Bir yüzi muẓlim birisi tâbnâk

6393. Geh eriyüp ḫavf ıla bulur fenâ
Geh recâdan irişür aña şifâ

6394. Bir yüzi anuñla pür-nûrıdı
ʻAdli birle memleket maʻmûrıdı

6395. Ol melek virdi aña anda selâm
Pes didi kim ḫayr meḳdam iy imâm

6396. Gerçi kim ol muẓlim pür-nûrıdı
ʻÂlem anuñ ʻadli ile maʻmûrıdı

RESÎDEN-Î RESÛLULLÂH BE-ÂSMÂN-I DÛVÜM VÜ DÎDEN-Î Û ʻUṬÂRİD-RÂ

6397. Ol aradan vardı ikinci göge
Kişi ögerse gerek anı öge

6398. Ol felekde bir melek gördi imâm
Cüst ü pes zîrek ḳamu işde tamâm

6399. Yârısı ḳandı anuñ yarısı nâr
İki żıd bir yirde olmış sâzgâr

6400. Yâzarıdı bî-davât ü bî-ḳalem
Söyleridi bî-zebân ü ḥarf ü fem

6401. İtdi ana çoḳ dürlü sırrı âşikâr
Ḳıldı anı ʻilm-i ledünniye süvâr

6402. Gördi üçinci felekde bir melek
Aña hüsnile cemâl olmış bezek

RESÎDEN-Î RESÛLULLÂH BE-ÂSMÂN-I SEVÜM VÜ DÎDEN-Î Û ZÜHRE- RÂ

6403. Rûḥ u reyḥân anda vü nûr u sürûr
Cennetü'l- ḫuld anda vü muḥûr ü ḳuṣûr

6404. Ġüldur ḥaḳḳı diyen kişiye ḥûr
Anı isteyene zindândur ḳuṣûr

6405. Ol Resûl andan saʻâdet buldı çoḳ
Ol ḳadar kim hiç ḥadd ü ʻaddı yoḳ

RESÎDEN-Î RESÛLULLÂH BÎ-ÂSMÂN-I ÇEHÂRÜM VÜ DÎDEN-Î Û ÂFTÂB-RÂ

6406. Gördi dördincide bir ulu melek
Rûşen anuñ nûrıyla yidi felek

6407. ʻÂlem-i ecsâmı pür-nûr eylemiş
Yir yüzini cümle maʻmûr eylemiş

6408. Merḥabâ diyüben aña söyledi
Müşkili kim varıdı âsân eyledi

6409. Baḫt ü devlet virdü fetḥ ü ẓafer
ʻİzzet ü tâyıdı daḫı kerr ü fer

RESÎDEN-Î RESÛLULLÂH BE-ÂSMÂN -I PENCÜM VÜ DÎDEN-Î Û MERRÎḪ-RÂ

6410. Çün bişinciye irürdi anı yol
Bir firişte daḫı anda gördi ol

6411. Ne firişte şöyle heybetlü dilîr
Kim şecâʻat andan ögrenürdi şîr

6412. ʻİzz ü nuṣret virdi aña ol melek
Şol ḳadar kim aña râm oldı felek

RESÎDEN-Î RESÛLULLÂH BE-ÂSMÂN-I ŞEŞÜM VÜ DÎDEN-Î Û MÜŞTERÎ-RÂ

6413. Çün anı altıncıya irürdi yol
Anda daḫı bir firişte gördi ol

6414. İşi anuñ tesbiḥle taḳdîsidi
Şuġli hem taʻlîmle tedrîsidi

6415. Bir vilâyet buldı anda ṭolu nûr
Rûḥ u revḥu daḫı ẕevḳile sürûr

6416. Her saʻâdet kim yirile gökde var
Ol melek itdi aña cümle nis̱âr

6417. Oradan daḫı gidüp ol müḳtedâ
Sidreye irdi kim oldur müntehâ

RESÛLULLÂH RESÎD BE-ÂSMÂN-I HEFTÜM VÜ ZÜḤÂL -RÂ DÎD

6418. Bî-gümân ol oldı yidinci felek
Gördi anda daḫı bir ulu melek

6419. Kim yire nûrı ideridi es̱er
Likin anı görmezidi her başar

6420. Yirile gök heybeti ṭolmışıdı
Çarḫ-ı encüm aña râm olmışıdı

6421. Ol firişte didi aña virüp selām
قرب بالرضوانمن رب الانام

6422. Anda virildi şelātile nebāt
Hem vakāru daḫı çok dürlü hibāt

6423. Gördi bir ʿālem firiştehler ṭolu
Didiler kim ḫayra mukdem iy ulu

6424. Oradan bir yire iletdi anı Celīl
لود نوت didi kaldı Cebre'īl

6425. ʿAkl ü hem ḥissi orada ḥayrānıdı
Fehm ü vehm ü fikri sergerdānidi

6426. Ne cihet vardı anda ne mekān
Hem ne ḥayyiz vardı vü ne zamān

6427. Yoğıdı anda قرب بعد قبل بعد
ليك يوم فوقتحت نحس سعد

6428. Hem melek fikr itdüginden hemser
Yoğıdı ol ḥażretde bir zerre eṣer

6429. Oradan bir vādiye oldı revān
Kim virilmez kimseye andan nişān

6430. Anun adı vādi-yi ḥayret olur
Her kim anda irişür ḥayrān ḳalur

6431. Oldı ḥażretden orada aña nidā
Kim gerek k' idesin baña ṣenā

6432. Şükr-i niʿmet istemekden ol ʿayān
Niʿmetine ḫod anuñ yoḳdur gerān

6433. Lā-cerem kim didi lā-uḥṣı ṣenā
Sen beḳādasın benem ehl-i fenā

6434. Ol ṣenā kim saña lāyıḳdur hemīn
Sen idebilürsin anı sen yaḳīn

6435. Çün ṣenādan ʿacz gösterdi Resūl
Ol ṣenānuñ yirine oldı ḳavūl

6436. Tuḥfe anda yoḳlıḫu(?) ʿacz oldı pes
Daḫı nesne var diyü itme heves

6437. Kendüñi yoğ eyle kim var olasın
Şemʿ gibi cümle envār olasın

6438. Olma ġarre ṭāʿate kim ol ġurūr
İtdi şeyṭān-ı racīm adın ġarūr

6439. Ṭāʿatıyla ربالارنا بيتراب
Bula dirsin kejlefülmi bu ḥisāb

6440. Çünki ağlardı gicelerde Resūl
Ṣubḥ olınca ḳalıban ḥayretde ol

6441. Kim ḳabul ola mı itdügi niyāz
Yā ola mı redd ḳılduğı namāz

6442. Ol k' aña انا فتحنا oldı vaḥy
Hem aña buyrılmışıdı emr ü nehy

6443. Ağlamaḳdan irte gice ʿādeti
Ḥüznidi peyveste resm ü sīreti

6444. Sen niçün böyle olasın pür- füżūl
Ṣanasın elbetde bulmışsın ḳabūl

6445. Biñ ḫaṭa ile ki ṭāʿat ḳılasın
Ṭāʿatuñ elbetde ḳurbet bilesin

6446. Ḳurbet ehli olki andāğı ṣenā
Olmış ola degşürülüben fenā

6447. Diline vü ellerine ura bend
Kimseye irmeye andan güzend

6448. Daʿvi-yi zühd ü taṣavvuf itmeye
Tañrı mülkinde taṣarruf itmeye

6449. Fıṭrat ü Allāhuñ iren tefsirine
Çāre ider mi ḫilḳatuñ tağyirine

6450. Her kişi bir işde gerekdür yaḳīn
Memleket bir işle olmaz hemīn

6451. Ṭut ki sen cehdile kāmil olasın
Ayruğa nice mükemmil olasın

6452. Key yüzeledür keliyle ḫār ü ḫas
Dur şebehle itme bī-hude heves

6453. Şöhret içün bu menā bir üzre pend
Ḳöpriden saña ḥicāb olur bend

6454. Bu ḫurūş u cūş bu ḥüzn ü anīn
Şöhret içün mekr ü ḥīledür hemīn

6455. Şöhret āfet mekr ü ḥīledür ḥarām
Ehl-i taḳvānuñ ola mı bu maḳām

6456. Ger ḫurūşıla olunırsa muḳtedā
Pes ḫurūş olsa gerek pīş-vā

6457. Ḥüznile ger kişi butimār ola
Nice ehl-i perde-i esrār ola

6458. Çoḳdurur ḳazġānıla bulmakda cüş
Līk yüzleri ḳaradur görgil uş

6459. Menberāzur ḫalḳa itmek serzeniş
Anuñ işidür kim ola bed- güniş

6460. Nice bir ḫalḳıñ etini ṭartasın
Niçe it gibi deriler yırtasın

6461. Ger siniñ nefsüñ oladı mü'mine
Kāfir adın urmayaydı mü'mine

6462. Cennet aġlamaġla girürse ele
Cennetüñ ehli ṣaġūcılar ola

6463. Nerm söyle ḫalḳa söyleme dürüşt
Ḳāḳum ol niçe olursın ḫārpuşt

6464. Ḳāḳum olsan pāzişahlar tācısın
Kirpiyisen itlerün tārācısın

6465. Ṣofiliġ ḫalḳı ṭalamaġsa aḫi
Pes gerek kim ṣofi ola it daḫı

6466. Ṭā'atın gören kişi nā-ehl olur
Her ne iş işlerse cümle cehl olur

6467. Çün riyā şirk-i ḫafidür ḳov anı
Ger muvaḥḥid dileriseñ sen seni

6468. İşbu sözler ḫod gerekmez aydile
Līk istiṭrādıla geldi dile

6469. Girü mi'racuñ sözin söyleyelüm
Ḫoş 'ibāretler beyān eyleyelüm

6470. Keşf oldı ol gice yitmiş biñ ḥicāb
Ġayb yüzinden götürildi niḳāb

6471. Oldı anda kendüliginden beri
Gördi rūşen bī-kem ü keyf ol biri

6472. Ol cemālı gördi kim ṣādıḳdurur
Şöyle k' anuñ ẕātına lāyıḳdurur

6473. Pes didi aña Ḥaḳ ki maḳṣūduñ digil
Ḥācetüñ nedür baña 'arż eylegil

6474. Didi senden sini isderem hemīn
Ḥācetüm kim var ḳamu sensin yaḳīn

6475. Ümmetüme raḥmet eyle iy Ġafūr
Ḳıl olardan mihr idüp ḳahruñı dūr

6476. Vaḥy oldı anda aña ol gice
Līk bilmez kimse ol vaḥyi nice

6477. Söz k' ol bī- ṣavt ü lafẓ ü ḥarf ola
Kimse anı Nuh ḳıyāsıyla bile

6478. Farż oldı ol gice ṣavm ü ṣalāt
Daḫı ḥaccı hem cihādile zekāt

6479. Biñ kez dergāha itdi ol niyāz
Tā ki elliden bişe irdi namāz

6480. Bu ḫavāṣ-ı ẓāhir çün oldı biş
Şükr-i Ḥaḳ biş oldı öñ ne kim ne biş

6481. Çün mübārek oldı aña ol sefer
Buldı cümle arzūsına ẓafer

6482. Ol seferden dutdı ol gice girü
Merkeze geldi Muḥammedden berü

6483. Zī Muḥammed kim aña virdi kerīm
Anı kim bulmadı 'İsā vü kelīm

6484. Ṭūr perde itdi aña bir şu' le nūr
Ḳurbden bir sūzen itdi bum dūr

6485. Ol Resulu'llāh ṣol resme ki şem'
Nūr oldı nūra irüp ṭut söze sem'

6486. Şükr itgil Ḥaḳḳa sen kim ol Ġanī
Ümmetinden eyledi anuñ seni

6487. Ka' beden ḳudse degin irdügine
Mescid-i Aḳṣaya hem girdügine

6488. Münkir olan kāfir ü dinden beri
Sünni olmaz ḳalanmuñ münkeri

6489. Çünki bunda virdi āyāt ü ḥadīs
Münkiri anuñ mülḥid ola vü ḫabīs

6490. Çün işitdüñ kim nicedür mu' cizāt
Diñle vaṣfından daḫı birḳaç ṣıfāt

6491. Ḳamu evṣāfıdı anuñ vaṣf-ı kemāl
Pāk sīretdi vü hem ṣāḥib-i ḥāl

6492. Āferineşde ḳamu 'użvı dürüst
Hem ḳuvası vü hem idrākātı cüst

6493. Müdrekāti görüridi irmedin
Mübşāratı bilüridi görmedin

6494. Her neyi kim diridi ol ġaybdan
Gün bigi pākizeyidi raybdan

6495. Şöyle yidi rūşen anuñ fiṭneti
Kim irerdi her nihāna fikreti

6496. Ru-yı ḫandānıdı vü şīrīn kelām
Ṣıdḳıdı ḫod ẓāhir ü bāṭın tamām

6497. Hem melāḥat hem ṣabāḥat ehliydi
Hem semāḥat hem feṣāḥat ehliydi

6498. Anda ḥırṣ az u ḳanā'at çoġıdı
Ḳūtdan artuḳ ġıdāsı yoġıdı

6499. Ḳūtıdı günde bir ḳarş cevīn
Ger riyāżetse hemīn ola hemīn

6500. Yoġıdı anda ḥırṣ-ı māl ü sīm ü zer
Dünyalık ḳatında yidi bī- ḫaẓer

6501. ʿArż oldı faḳīrde aña kuh-ı zer
Faḳrı ṭutdı itmedi kuhe naẓar

6502. Rāy ü tedbīr-i ferāsetdeydi cüst
ʿAdl ü inṣāf ü seḫāvetde dürüst

6503. Olmışıdı nefsi Ḥaḳdan tezkiye
Bulmışıdı nefsi anuñ taṣfiye

6504. Levḥe ḳarşuyıdı ol her āyine
Şöyle ki āyineye ḳarşu āyine

6505. Aña kim taḳdīr itmişdi ḳażā
Ṣabr u teslimidi işi vü rıżā

6506. Çün ḳażāya red yoḳ bī hiç şek
Her ki mü'mindür aña rāżı gerek

6507. Her ḫaṭādan ẓāhiri olmışdi pāk
Bāṭını nūrıdı ġayb tābnāk

6508. Her ne emre k' ire olmışdı muṭīʿ
Lā- cerem uludur muşeffiḥ hem şefiʿ

6509. Ḫayrıdı peyveste dāīm pīşesi
Ṣulḥ ü ıṣlaḥıdı hem endīşesi

6510. Ne ḥased varıdı anda ne ġażab
Ki oldı nāru'llāhdan ol iki leheb

6511. Bu ikiden variseydi anda eṣer
Anuñ içündi k' ola defʿ ehl-i şer

6512. İşi idi rūz u şeb ḫavf u recā
Bulmışıdı Ḥaḳ beḳāsından fenā

6513. شيبتني سورة هود didi
Lā-cerem tācü'rrusül oldı adı

6514. Hem fütüvvet vardı anda hem seḫā
Hem mürüvvet varıdı anda hem vefā

6515. Şöyle idi ḫalḳ içinde ol kerīm
K' oldı anuñ medḥi على خلق عظيم

6516. Nerm ḫulḳı anda ġāyb çoġıdı
Hīç nefsinde irilik yoġıdı

6517. Göñli idi maḫzen-i esrār-ı ġayb
Cānı idi maṭlaʿ-ı envār-ı ġayb

6518. Kendü dilinde adı miskīnidi
Nefsine ḫod meskenet āyinidi

6519. Gündüz anuñ işi olmışıdı ṣiyām
Ṣubḥa degin gicesi olmışdı ḳayām

6520. Çün teheccüd oldı Ḥaḳdan farż aña
Anuñ içün kim ola ol farż edā

6521. Ol ḳadar iderdi her gice ḳıyām
Kim şişeridi ayaḳları tamām

6522. Her ne ḥażır olsa anı yiridi
Şükridüp الفقر فخري diridi

6523. Ẕikr ü fikri idi dā'im ol Celīl
Aña olmışdı muʿallim Cebre'il

6524. Olduġıyçun ḳamu işde tamām
Oldı her dilde adı فخرالا نام

6525. Ṣabr içinde diyedüñ Eyyūbıdı
Ḥüzünde ḫod ṣanaduñ Yaʿḳūbıdı

6526. Ḥaḳdan anuñ ḫılʿatı levlākidi
Nerdübānı pāyesi eflākidi

6527. Ḥażret-i ʿizzetde ol maḥbūbıdı
Yir ile göklerde ol merġūbidi

6528. Dīn ʿulumında ḳavi dānāyıdı
Diyeyidüñ bī-gerān deryāyıdı

6529. Andadur 'ilme'l- yaḳīn 'ayne'l- yaḳīn
K' itdi anı ḥaḳḳe'l-yaḳīn pākize-dīn

6530. Oldı ol 'ilm-i ledünnide tamām
Şöyle kim olmışıdı Ḫıżra imām

6531. Ehl-i keşfidi vü ehl-i ma'rifet
Olmışıdı göñli rūḥānı ṣıfat

6532. Ṣāhib-i ḥālidi vü ehl-i maḳām
Tefriḳayla cem'deydi ol imām

6533. Ġaybeti cümle ḥużurıdı iy ulu
Her riyāżetdeydi evḳātı ḳamu

6534. Göñlinüñ kim 'ādeti telvīnidi
Taṣfiye bulup gehi temkīnidi

6535. Şuġlı dāim Ḥaḳḳ ile tefrīdidi
Göñli işi kevnden tecrīdidi

6536. Hem tedelli hem ṭariḳatda imām
Hem teḫelli hem tecellide tamām

6537. Hem tedenni hem teraḳḳideydi ol
Hem tecelli hem te'allideydi ol

6538. Yiri idi cem' anuñ cem'-i cem'
Bu söze olġıl benefşe bigi sem'

6539. Ḳabż u basṭ issi idi vü hem cemāl
Varıdı Aḥmedde bu ḳamu kemāl

6540. Bile anda şöyle kim iṣbāt ü maḥv
Ḳurubi bī-bu'd u daḫı sükrile ṣeḥv

6541. Varıdı anda heybet ü vecd ü fenā
Hem ṭevāli' hem levāyiḥ bī- ḫafā

6542. İvine girdükde ḫalvetdeydi ol
Ṭışarı çıḳduġında celvetdeydi ol

6543. Ḳuṭbıdı ol ne ki evtādvar
Andan aluban naẓar buldı i'tibar

6544. Ḥaḳ muradıydı vü ol Ḥaḳḳa mürīd
İşbu ḥāle münkir olandur merīd

6545. Oldı ol sālik mesālikde yaḳīn
Ḥaḳḳa idi her sefer k' itdi hemīn

6546. Kevnden sırrı vü ḳalbiydi arī
Rūḥıdı māsiva'llāhdan berī

6547. Mūsinüñ ḥaẓẓ-ı tecellide ṣıfat
Bī-su'al aña tecelli itdi ẕāt

6548. Varıdı Mūsāda varlıḳdan eṣer
Arni diyü isdedi k' ide naẓar

6549. Yā-yı nisbet varlıġa oldı delīl
Rūḥ ḥaẓẓına naẓardurur sebīl

6550. Ol eṣerden aña görinmedi ẕāt
Oldı aña rūşen tecellā-yı ṣıfāt

6551. Yoġıdı Aḥmedde ḥaẓẓ-ı nefs ü rūḥ
Oldı aña ẕātuñ tecellisi fütūḥ

6552. Ḥażret-i vaḥdetdür ol ḥażret yaḳīn
Kesret olmaz anda vaḥdetdür hemīn

6553. 'İsāya da' nefseke oldı ḫıṭāb
Ḥaẓẓ ü nefs ü rūḥ olur pes ḥicāb

6554. Bildüñise iṣbat-ı vaḥdetle anı
Maḥveyle kendülükden sen seni

6555. Ḥaḳḳı isderseñ ḫalāyıḳdan kesil
Ḳurb dilerseñ 'alāyıḳdan kesil

6556. Niçe kim sen ḫalḳ içinde olasın
Ḥāşa li'llāh anı nice bulasın

6557. 'Āşıḳ olanuñ işi yitmekdürür
Cānına vü başına yitmekdürür

6558. Pes dilersin ḫalḳ sini bileler
Ḳapuña Ka'be ṭavāfın ḳılalar

6559. Söz içüñde varise gerek nihān
Her nefesde vire senden bū-yi cān

6560. Ger 'ayān olsa ocaḳ bigi oduñ
Rū-siyelıḳda cihān ṭola aduñ

6561. Ḫavfıla itmet gerek her ṭā'atı
Aña kim ola Muḥammed ümmeti

6562. Ḳorḳıdandur gök ki döner ṭuramaz
Ḳorḳıdandur yir ki düşdi ṭuramaz

6563. Şimdi bu zerḳ ehli ḳılduḳda namāz
Bī- ṭahāret bī- ḫuşū' bī- niyāz

6564. Kendüzin ṣanur melāyikden biri
Bilmez anı ol ki Ḥaḳdandur biri

6565. Ġusl-i bāṭındur ṭahāret bil yaḳīn
Ġusl-i ẓāhir ṣanmaġil anı hemīn

6566. Ġusl-i bāṭın ḫoş-beden olmaḳ anı
Buġz u ḥiḳd u kineden cümle berī

6567. Aḥmedī bu sözleri terk eylegil
Girü peyġamber sözini söylegil

6568. Ḫalḳ ki anda bu ḫavaṣṣı buldılar
Dīnine girmege raġbet ḳıldılar

6569. Girdiler āyinine anuñ fevc fevc
Ümmeti deryā gibi oldı mevc mevc

6570. Uş sekiz yüz on yıl oldı k' ümmeti
Ḳılıç uruben ṭutalar mülketi

6571. Anlara oldı ḳamu ümmet serveri
Fikrit bu iş ola mı serseri

6572. Her k' anlaruñıle ider ḳıtāl
Ḳılıcında olur olaruñ pāymāl

6573. Anlaruñdur fi-l- ḥaḳiḳa şerḥ-i dīn
Anlaruñdur nuṣret-i fetḥ-i mübīn

6574. Anda iken işbu mecmu'-i ḫavāṣ
Ol daḫı olmadı ölümden ḫalāṣ

6575. Altmış üç yaşına irdükde tamām
Daḫı idemedi bu dünyide maḳām

6576. İrdi ecel çengāli aña nā-gehān
Teng göründi gözine bu cihān

6577. Mürġ-i cān ol 'āleme itdi heves
Gitdi perrān ü tehi ḳaldı ḳafes

6578. Ol ṣaḥābe ağladılar zār ü zār
İtdiler gözleri ḫūnin cūybār

6579. Didi Bu Bekr iy Resūl-i Girdigār
Bize müşkil oldı senden ayru kār

6580. Pes 'Ömer didi iy nebi-yi dād-ger
Senden ayru olduġ uş zir ü zeber

6581. Didi 'Oṣman iy Resūl-i Ẕü'l-Celāl
Senden ayru bize düşvār oldı ḥāl

6582. Didi Ḥaydar kim baña sensüz cihān
Teng ü zindān oldı vü düşmen bu cān

6583. Didi Vaceddah ağlayu Ḥasan
Yaḳdı oda cānumı sensüz ḫazan

6584. Pes Ḥüseyin aña didi iy ceddi pāk
Baña sensüz vācip oldı olmaḳ helāk

6585. Pes ṣaḥābe didiler vā ḥasreti
Nice gitdüñ zār ḳoyup ümmeti

6586. Ḳābe-ḳavseyn olmış iken menzili
İḫtiyār bu ābıla gili

6587. Ḫākidi ten girü ḫāka girdi ol
Nūrıdı cān girü nūra irdi ol

6588. Kimseye dünya vefā itmiş degül
Kimse dünya sırrına yitmiş degül

6589. Nesneyi çünkim tamām ider düzer
Nā-sebepdür kim girü dönüp bozar

6590. Ejdehādur ne kim bulursa yir
Līk ṭoymaz lābüd adı oldı yir

6591. Ger gedā ola vü ger şāh ü emīr
Şol şerer bigi olur ol zūdmīr

6592. Ḫāk oldılar ser-ā- ser evliyā
Yire girdiler cemi'-i enbiyā

6593. Ġarre olma buña ki āb ü gildürür
Ṣanma kim bu ṭuracaḳ menzildürür

6594. Anı it kim çünki bundan gidesin
Menzilüñi dār-ı cennet idesin

6595. Orada bulur bulan 'uzz-i beḳā
Kim cihān ṭoludurur ẓıll ü fenā

6596. Oradadur rūḥ u reyḥān u sürūr
Anda durur ḥur-i Rıḍvan ü ḳuṣūr

6597. Oradadur rāḥat ü ni'met ḳamu
Buradadur ni'met ü miḥnet ḳamu

6598. Dirligiñde eyle it çünki ölesin
Orada ehl-i sa'ādet olasın

6599. Ol Resūl ola saña anda şefi'
Buyruġına bunda olursañ muṭi'

6600. Nicedür işitdüñ anuñ sīreti
Anı it ger olduñise ümmeti

6601. Her kişi kim aña ümmet ola ḫāṣ
Ḥaḳ ʿazabından ola bī-şek ḫalāṣ

6602. Ol Resūlüñ muʿcizātı çoḳdurur
Şöyle kim ḥadd ü gerānı yoḳdurur

6603. Lā-cerem itdüm ben anı iḫtiṣār
Çāre ne çün yoḳ durur aña şümār

6604. Ṣıdḳıla sevdügiyçün Aḥmedi
İşbu naẓmı ʿaḳd ḳıldı Aḥmedī

6605. Ḳanda naẓm oldı dir isen bu kelām
Dār-ı mülk-i Bursada oldı tamām

6606. Ol Melik devrinde k' uludur cevheri
Ol bilür itse naẓar her cevheri

6607. Tācı şerʿ ü millet ü hem tāc-ı mülk
Kim biter anuñla māyeḥtāc-ı mülk

6608. Ol hümāyun fāl şeh kim her faḳīr
Oldı cūdinden ġanı niʿme'l- emīr

6609. Ẓihni rūşen anuñ eyle k' āfitāb
Keşf ider maʿni yüzinden niḳāb

6610. Ṭabʿ-ı anuñ naḳid-i eşʿārdur
Fikri anuñ kāşif-i esrārdur

6611. ʿAdli anuñ oraya irer uş ʿayān
Kim iderler ḳoyuna ḳurdı şubān

6612. Ger ṣarīḥ adını ṣorarsañ baña
Güş ol kim şerḥ idem anı saña

6613. Mīr Sülmān pūr-i sulṭān-ı cihān
Bāyezid bin Murad bin Orḫān

6614. Baḫtını Allāh mesʿud eylesin
ʿĀḳibet ü işini Maḥmūd eylesin

6615. Niçe dānedür diseñ bu ʿaḳd-i dür
Altı yüz daḫı on biş dānedür

6616. Ger gedā ola vü ger mīr-i ecel
Tiz irer bī-şek aña tīr-i ecel

6617. Ṣor ecel peykine kime yitmedi
Kime peykān urdı kim ol yitmedi

CÜLŪS-İ ĀRZŪ ÜMMĪD BER- TAḪT

6618. Çünki Tūrān Duḫtden dūr oldı baḫt
Andan irdi Ārzū Ümmīde taḫt

6619. Mülk ucdan uca ṭoldı gīr ü dār
Fitnesüz ne şehr ḳaldı ne diyār

6620. Ol ʿalāyimden ki görmişdi ʿAcem
Ẓāhir oldı her eser bī-biş ü kem

6621. Pes ẓafer bulup ʿArab ḳıldı ẓuhūr
Taḫt ü baḫt oldı ʿAcemden cümle dūr

6622. Ārzū vü Ümmīd olupdurur iy şāh
Gidüp oldı baḫt u eyyāmı siyāh

6623. Ol ölicek Ferruḫa irişdi taḫt
Ol daḫı bir ayda bağladı raḫt

6624. Buraya kim geldi kim ol gitmedi
Çarḫ göster kimi dil-rīş itmedi

6625. Ḳayġu odına ṣalıbañ Ferruḫı
Ḳahr yiline virür biñ gül-rūḫı

PĀẒİŞĀHĪ-İ YEZDİCERD-İ ĀHİR EZ-MÜLŪK-İ ʿACEM

6626. İtdiler pes Yezdicerdi şehriyār
K' oldı Pervīn şehden yādgār

6627. Anda ḫatem oldı selāṭīn-i ʿAcem
Gitdi olardan mülk ü tāc ü taḫt hem

6628. Ẓāhir olıban Ḫalīlüñ milleti
Ṭutdı Īrānı Muḥammed ümmeti

6629. Muʿcizātın çün Resūl itdi ʿayān
Gitdi göñlinden ḳamu ḫalḳuñ gümān

6630. Feyż-i raḥmet indi Ḥaḳdan mevc mevc
Dīne girdiler ḫalāyıḳ fevc fevc

6631. Rāyet-i İslāmuñ oldı ser-firāz
Dīne girdi Mıṣr ü Şām ile Ḥicāz

6632. Hem-reh oldı fetḥile nuṣret aña
Emri vü nehyi yürīdi her yaña

6633. Şerʿine girdiler anuñ ḫāṣ ü ʿām
İns ü cinn ü maşrıḳ ü maġrib tamām

6634. Altmış üç yaşına çün irdi Resūl
İsdedi maḳṣūdına rāh-ı vuṣūl

6635. Ḳaṣditdi mebdā'ine irmege
Varıp anda Ḥaḳ lıḳasın görmege

6636. Maḥv olmaḳ diledi andan ṣıfāt
Tā ki gidüp ġayr aradan ḳala ẕāt

6637. Her murādı çünkim olurdı ḳabūl
Ol murāda daḫı hem irdi Resūl

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EBŪ BEKR-İ ṢIDDĪḲ RAŻIYALLĀHU ʿANHU

6638. Gidiben Ṣıddīḳ ḳodı pīşvā
Kim ideler ümmet aña iḳtidā

ẔİKR-İ BEYʿAT-İ ʿALİYY-İ MURTEŻĀ BĀ- EBĪ BEKR-İ ṢIDDĪḲ

6639. Bīʿat itmedi evvel anuñla ʿAli
Olmadıġıyçün aña ḥüccet celi

6640. Çünki Bu Bekr itdi rūşen ḥüccetin
Ol daḫı ʿaḳd itdi anuñla bīʿatın

6641. Lā-cerem aña ṣaḥābe iḳtidā
İdiben ḳıldılar anı pīşvā

6642. Yoldaşıdı ṣıdḳıla tevfīḳ anuñ
Adı oldı dünyada Ṣıddīḳ anuñ

6643. İki yıl üç ay hem on gün tamām
Ol ḫilāfet mesnedinde oldı imām

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ ʿÖMERÜBNİ'L-ḪAṬṬĀB

6644. Çünki Ṣıddīḳ itdi dünyadan güzer
Yirine anuñ ḫalīfe oldı ʿÖmer

6645. Bir ḫalīfe kopdı ol ṣāḥib-şükūh
ʿİlmde baḥridi vü ḥilm içre kūh

6646. Dirre ṣaldıḳda Medinede ʿÖmer
Ḳayṣerüñ cānına düşürdi ḫaṭar

6647. Fażlına anuñ yiter bī- ḳīl ü ḳāl
El-cebel yāsāriye rūşen deyil

6648. Bāṭıluñ ḥaḳdan farḳın ḳıldı ol
Adı ile dillerde Fārūḳ oldı ol

6649. Viripdi leşker Medāyiniden yaña
Oldı fetḥ ol memleket cümle aña

6650. Hem Nihāvend ü Dimeşḳ ü Mıṣr ü Şām
Daḫı Beyte'l- Maḳdis eṭrāfı tamām

6651. Altı ay on yıl çü vāli oldı ol
Nā-gehān bir ḳul elinde öldi ol

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ ʿOṢMAN BİN ʿAFFAN

6652. Pes ḫilāfet oldı ʿOṣmanuñ yaḳīn
Girdiler hükmine anuñ ehl-i dīn

6653. Rūzigārında oldı anuñ Yezdicerd
Kim ʿAcem olmışıdı aña cümle gird

6654. Anda alındı ḳamu mülk-i ʿAcem
Fetḥ oldı Eṣṭaḫru daḫı mülk hem

6655. Dīne giricek Muʿaviyeye anı Resūl
İtmişdi vaḥy yazmaġa ḳabūl

6656. Vaḥy yazarken ḫiyānet düzdi ol
Āl-i ʿimrān'ı Āl-i Mervān yazdı ol

6657. Çünki peyġamber ḫıyānet gördi anı
Lā-cerem kim ol yüreden sürdi anı

6658. Oradan merdūd olmışdı müdām
Tā olınca ümmete ʿOṣman imām

6659. Çün ḫilāfet taḫtına oturdı ol
Anı yüce manṣıba yitürdi ol

6660. Anuñ içün ḫalḳ bed-dil oldılar
Ḳatline anuñ cümle ḳā'il oldılar

6661. Çoḳ bahāne daḫı idüp nidem saña
Ḳatl-i vācibdür didi cümle aña

6662. Girdiler evinde anı dutdılar
Ḫançer ü ḳılıçla ḳatl itdiler

6663. On iki yıl çün ḫilāfet itdi ol
Yirini virüp ʿAli'ye gitdi ol

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ ʿALİ İBNİ EBĪ ṬĀLİB KERREMALLĀHU

6664. Ümmete çün kim ʿAli oldı imām
Ḥall ü ʿaḳdi şerʿ aña ḳaldı tamām

6665. Ḫāriciler itdiler aña ḫurūc
Memleket taḫtına itmege ʿurūc

6666. Ol Muʿaviyeydi aġāz eyleyen
Ḫalḳı birbirine nā-sāz eyleyen

6667. Çünki buldı mekr itmeklige yol
Çoḳları ḳıldı 'Aliye düşmen ol

6668. 'Ömer bin 'āṣa çoḳ nesne virüp
Tābi' itdi kendüzine uydurup

6669. Fāsıḳ ü müfsid ne kim vardı anlara
Uydılar düşmen olıban Ḥaydara

6670. Ol ḫāric çünki ḳuvvet buldılar
Ḥaydarıla çoḳ ḫuṣūmet ḳıldılar

6671. Ḥaydaruñ işiydi şīr-āne ḳitāl
Anlaruñ dimne bigi mekriyle al

6672. İşbu nev' ile ḫilāfetde 'Ali
Dār ü gīr içindeyidi ol veli

6673. Biş yıl olıcak ḫilāfetde tamām
Gitdi vü ḫalḳa Hasan oldı imām

6674. Çünki gördi ol ḫāricden 'inād
Ümmet içinde olmasun diyü fesād

6675. Oturup biş ay ḫilāfetde hemīn
Kendüzin 'azl itdi ol pākīze-dīn

6676. Pes Mu'āviye kim degüldi ṣıdḳ-ı pāk
Ol imāmı relırle itdürdi helāk

6677. Dört yāruñ müddeti olduḳda tamām
Āl-i Mervān oldılar ḫalḳa imām

ẒUHŪR-İ MU'ĀVİYE VÜ MÜTEĠALLİBET VÜ 'ADĀVET-İ Ū BĀ 'ALİ VÜ BE- CEMĪ'-İ ḪĀNEDĀN -I NÜBŪVVET

6678. Evveliyidi Mu'āviye anlaruñ
Ḫanümānlar düşmeni cānlaruñ

6679. Ol işe istiḥḳaḳsız vurdı ḳadem
Memleketde ḳıldı çoḳ cevr ü sitem

6680. İrdi andan ümmete bī-ḥad ziyān
Oldı dürlü fitneler andan 'ayān

6681. Dimne bigi dürlü efsūn ḳıldı ol
K' āl-i Ḥaydardan ḫilāfet aldi ol

6682. Oldı terk-i emānet eyleyen
Oldı dinde ḫiyānet eyleyen

ẒİKR-İ İMĀRET-İ YEZĪD BİN MU'ĀVİYE

6683. Çün yigirmi yıl imāret itdi ol
Yirini virüp Yezīde gitdi ol

6684. Çün ḥükümet manṣıbın buldı Yezīd
Ḫalḳa şerri dem-be-dem oldı mezīd

6685. Yoğıdı göñlinde Ḥaḳdan ters ü bāk
Ḳıldı evlādın nebīnüñ ol helāk

6686. Hem Ḥüseyin üstine düşdi Kerbelā
Oldı şerrinden anuñ kerb ü belā

6687. Gerçi dirler yoḳ durur la'net aña
لعنت الله عليه öñden soña

6688. Yidi ay üç yıl imāret eyledi
Ḫalḳa çoḳ dürlü ḫasāret eyledi

6689. Ẓulm ü bid'atda olıban ol pelīd
Ḳaldı ṣoñında Mu'āviye ibni Yezīd

ẒİKR-İ MU'ĀVİYE BİN YEZĪD VÜ İ'RĀẒ-I Ū EZ – İMĀRET

6690. Nevbet-i mülk iricek aña yaḳīn
İtmedi anı ḳabūl ol pāk-dīn

6691. Didi kim bu ḫalḳa olmaḳ pīşvā
Mekrü tez virile niçe olur revā

6692. Çünki ben bu işe lāyıḳ olmayam
Bunı dutmaḳlığa rağbet ḳılmayam

6693. Āl-i mervandan irişüp ẓulm eli
Elile Ḥaydardan aldılar ili

6694. Nice ola ḫalḳa ḫalīfe ol kişi
Kim ola tezvir ü mekr anuñ işi

6695. Çünkim oldı mekr şeyṭān bişesi
Olmaya ol mü'minüñ endişesi

6696. Ol kişiye k' işi ola şeyṭanat
Lāyıḳ olmaz da'vi itmek salṭanat

6697. Çünki ḳalmaz memleket elden gider
Kişi nā-ḫaḳ dutuban anı nider

6698. Memleket ḫaḳdan ḫilāfet oldı pes
Müşkil aña nā-ḫaḳ itmeklik heves

6699. Memleket ṣadrine ol lāyıḳ ola
Kim ḳamu ḫalḳ üstine fāyıḳ ola

6700. Ola ʿaḳl ü ʿilmile mevṣūf ol
Luṭf u ʿadl ü ʿafvıla maʿrūf ol

6701. Rāyı ṣāib ola vü fikri dürüst
Cengde çālak ü ṣulḥ içinde cüst

6702. Ḫulḳda pest ola himmetde bülend
İtmeye nā-ḥaḳ yire ḫalḳa güzend

6703. Ṭāʿat ola irte gice pīşesi
Ḫalıḳıñ ẕikri ola endīşesi

6704. Ulu kiçi dāʾim andan ṣād ola
Dādıla memleket ābād ola

6705. Bile evvel her işi taḥḳīḳile
Pes şeriʿatla anuñ ḥükmin ḳıla

6706. Ḥükm itse kimseye meyl itmeye
Düşmene oğlını rāhic dutmaya

6707. Ḥaḳ rıżāsın isdemekde ola hemīn
Olmaya nefs-i havāsına rehīn

6708. Devletüm var diyü mağrūr olmaya
Kendüzüni kimseden yig bilmeye

6709. İşbu fikretle ol işi itdi terk
Pes yapışdı zühdile taḳvāya berk

6710. Dünya ʿuḳbāda saʿādetlü kişi
Dutmaya hergiz başarılmaz işi

6711. Her işi başarıbilem ṣanmağıl
Hīç işe bī- tecribe el ṣunmağıl

6712. Dutdı anuñ yirini Mervān-i Ḥakem
Ẓulmıla idi iy bā-ḫod bīş ü kem

İMĀRET-İ ḪAYṬ-I BĀṬIL
MERVĀNÜ'L-ḤAKEM.

6713. Ẓālim olduğıyçun ol bī-edeb
Ḫayṭ-ı Bāṭıl urdılar aña laḳab

6714. ʿAybdan seçemezdi kim nedür hüner
Ṣūrete ādem ṭabiʿatdaydı ḫer

6715. Çün ecel cenginde oldı ol esīr
Oğlı anuñ ʿAbdülmelik oldı emīr

İMĀRET-İ REŞḪÜ'L-ḤACER
ʿABDÜLMELİK BİN MERVĀN

6716. Nuchla oldı dünyada eyle nāmever
Kim adını urdılar Reşḫü'l-Ḥacer

6717. Ḳopdı ʿahdinden anuñ Ḥaccac-ı şūm
Ḳıldı ābād anları māvā-yı būm

6718. İtdi ol cümle ʿIrāḳiyeni ḫarāb
Ḳıldı mecmūʿ Ḫorāsanı yebāb

6719. Müʾmin kāfirde kimse andan beter
Görmedi vü görmeye bir bed güher

6720. Ṣūret ü sīretde idi ṭolu ʿayb
Atası urmışdı adını Gülayb

6721. İrte gice ḫalḳa cevridi işi
Oldı ẓulmıla nā-ḥaḳ ḥaḳ kişi

6722. Altı yüz biñ kişi iderler ḳıyās
Kim eliyle öldürdi ol nā-ḥaḳ-şinās

6723. Gördi anuñ ẓulminden eli Muṣṭafā
Ḳatl ü nehb ü miḥnet ü cevr ü cefā

6724. ʿĀḳibet bil rencile ol bed siyer
لعنت الله gitdi في نار المقر

6725. İki yıldan ṣoñra ki oldı ol leʿin
Gitdi hem ʿAbdülmelik daḫı hemīn

6726. On sekiz yıl ḫalḳa ḥākim oldı ol
Pes ecel çengeli irüp öldi ol

6727. Kimseye dünyada bir cev virmedi
ʿUḳbāya bir geh anuñla varmadı

6728. Māl çün sen gidicek elden gider
Ḳoma anı ayruğa yi yidür gider

6729. Sinüñ ol kim yidirüben yiyesin
Yoḫsa anı nişe binüm diyesin

6730. Zī yavuz kim aduñ idesin neḫīl
Ölesin māluñ ola ḫalḳa sebīl

6731. Çün ecel irişüp öldi ol pelīd
Yirine oturdı anuñ oğlı Velīd

İMĀRET-İ VELĪD BİN ʿABDÜLMELİK

6732. Çün ḫelāfet mesnedinde oturdı ol
Ẓulm ü bidʿat bulduğın götürdü ol

6733. Leşkeri Türk idüp anuñla ʻinād
Ḳıldılar çoḳ fitne şerr ü fesād

6734. İlleri ġāret idüben yıḳdılar
Çoḳ diyār ü şehr oda yaḳdılar

6735. Hem Buḫārā ehli olup bed-gümān
Mürted oldılar dönüp dinden ʻayān

6736. Pes Velīdi itdi Buḫārāya revān
İbni Müslimle sipāhi bī-gerān

6737. İbni Müslim varıp anda ḳıldı cenk
İtdi yir yüzini ol iḳlīme teng

6738. Yıḳdı vü yaḳdı Buḫārāyı tamām
Urdı ḳırdı ol diyārı ḫāṣ u ʻām

6739. Oradan oldı Semerḳanda revān
Ol nevāḥīde iller aldı bī-gerān

6740. Hem Semerḳandı daḫı ol pīrūzger
Fetḥidüp buldı küffara ẓafer

6741. Türk Ḫānıyla daḫı hem itdi ceng
Āḫir öldürdi anı ol ceng-i peleng

6742. Hem daḫı Ferġānayı fetḥitdi ol
Oradan Ḫarezme varub gitdi ol

6743. İki yüz biñ ādemi itdi esīr
Māẕeh vü nerḳāmu ḫūb dil-pezīr

6744. İşbu müddetde ki ḥükm itdi Velīd
Bu ḳamu fetḥ ü ẓafer oldı bedīd

6745. Oldı ʻahdinde daḫı çoḳ iş anuñ
Düşdi ṣoñra baḫtına teşviş anuñ

6746. On ṭoḳuz yıl yidi ay olup imām
Çarḫ anuñ daḫı işini itdi tamām

6747. Kimseye dünya vefā ḳılmış degül
Kimse cevrinden amān bulmış degül

6748. Devr-i dehrüñ ḳahrdur cevr ü kīn
Pes ḫayāl ü ḫʼābdur devlet yaḳīn

6749. Çün Velīdi itdi devrān nā-pedīd
Aldı yirini Süleymān bin Velīd

VİLĀYET-İ SÜLEYMĀN BİN VELĪD
BİN YEZĪD

6750. Dādger ḳopdı vü ġāyet zāhid ol
Fāżil ü hem kāmil ü hem ʻābid ol

6751. Oldı ʻahdinde hüner her başa tāc
Buldı ʻilm ü fażl bāzārı revāc

6752. Memleketde hīç vīrān ḳalmadı
Kim anuñ devrinde maʻmūr olmadı

6753. Üç yıl olduḳda melik ol nāmever
Gitdi vü dutdı anuñ yirini ʻÖmer

ẔİKR-İ VİLĀYET-İ ʻÖMERÜBNİ
ʻABDÜLʻAZĪZ

6754. Kʼ atası ʻAbdülʻazīzidi adıla
İtdi her ḥükmi cihānda dādıla

6755. Buldı andan ʻizzet eli Muṣṭafā
Hīç kimse görmedi andan cefā

6756. Az zamāndaki ol imāret eyledi
Çoḳ ḫarāb ili ʻimāret eyledi

6757. Fitneden ḫālī yidi ʻahdinde dehr
İmīn ü maʻmūrıdı il ile şehr

6758. İki yıl biş ay ḫilāfet itdi ol
Pes ecel çengine düşüp gitdi ol

6759. Bu felek bir ejdehādur heft-ser
Her ne kim bulsa eyü yā yavuz yudar

6760. Dimez işbu ḫūbdur ol nev-cüvan
Yā bu ʻālimdür ol nev- pehlevan

6761. Yā bu ʻādil pāẕişahdur nīk-baḫt
Kim anuñla zīnet alur tāc ü taḫt

6762. Yā budur tedbīr-i mülk iden vezīr
Kim ḳamu üftādeyedür dest-gīr

6763. Yā bu bir ḫayr ehlidür maḳṣūd-baḫş
Ḫalḳa geh zer ü geh sīm baḫş

6764. Mihri yoḳ ḳahrıla ider gülin helāk
Ḫākdan olan nʼolur ṣoñıcı ḫāk

6765. Bu felek ṭabʻında olsaydı kerem
Keylerüñ olmayaydı ʻömri kem

6766. Gör ḳızıl gül nice ṣolar ṭıflıken
Sāġdurur yaz u ḳış ḳara diken

6767. Çarḫ çün itdi anuñ devrini tamām
Oğlı anuñ ʿAbdülmelik oldı imām

ẒİKR-İ VİLĀYET-İ ʿABDÜLMELİK BİN ʿABDÜLMELİK

6768. Memleketde ol daḫı dād eyledi
Ulu kici göñlini şād eyledi

6769. Rūzigārında anuñ ḳanun-i şerʿ
Muḥkem oldı vü mübrehen aṣl ü ferʿ

6770. Dört yıl ü bir ay imāret itdi ol
Pes ecel irişibanuñ gitdi ol

6771. Dünyanuñ işi budur didüm saña
ʿĀḳılısañ mağbūn olmağıl aña

6772. Ölicek ʿAbdülmelik ʿahdi tamām
Dutdı yirin ḳardaşı anuñ Hişām

ẒİKR-İ VİLĀYET-İ HİŞĀM BİN ʿÖMER ʿABDÜLʿAZİZ

6773. ʿĀḳıl ü dānāyıdı ol nāmever
Pāk-i dīn ü fāżıl ü nīk ü siyer

6774. Maʿdilet vü ḳatında Nūşirvānidi
Ḥarb içinde Rüstem-i dastānıdı

6775. Ḥākim olup on ṭoḳuz yıl on bir ay
Naḳlitdi dünyadan ol pāk-rāy

6776. Çün Hişām öldi vü oldı nā-bedīd
Dutdı yirini Velīd bin Yezīd

ẒİKR-İ VİLĀYET-İ VELĪD BİN YEZĪD

6777. Ḳopdı ol ehl-i fesād ü bī- veraʿ
Ḳıldı ẓāhir dünyada dürlü bidaʿ

6778. İrte gice işi hezl ü lehvidi
Her ne kim itse ḫaṭār ü sehvidi

6779. Bir yıl iki ay oldı ol vāli hemīn
Bī-beḳādur baḫtı bed-rāyuñ yaḳīn

6780. Her melik kim ola anuñ işi lehv
Mülk elden vire idüp işde sehv

6781. Ciddile işle her işi itme hezl
Hezldürür devlet menşūri ʿazl

6782. Geldi ardınca Yezīd ibnü'l-Velīd
Rāyıla her müşkile buldı kilī

ẒİKR-İ İMĀRET-İ YEZĪD BİN VELĪD

6783. ʿĀḳıl ü dāhi vü nīk āyinidi
ʿĀdil ü pāk u hem ehl-i dīnidi

6784. Bulmışıdı fażl ʿahdinde revāc
Olmışıdı ʿilm ehli başa tāc

6785. Gitdi biş ay ḥākim olup ol saʿīd
Menṣıbın dutdı Birāhīm bin Velīd

ẒİKR-İ İMĀRET-İ İBRĀHĪM BİN VELĪD

6786. Çıḳdı ʿahdinde anuñ Mervān-ı hüner
Memleket dutmağa bağlanmış kemer

6787. İlleri alam diyü tedbirile
Ḫalḳı tābıʿ eyledi tezvirile

6788. Ney gibi bağlansa yüz yirde kemer
İşleyemez keyarun işi kem er

6789. Gerçi geh geh mekrile hem işi biter
Līk bī-bünyād olur tizde yiter

6790. Key erisen adunı kem itmegil
İş kim ol olmaya muḥkem itmegil

6791. Er olan mekri niçün pīşe ide
Yāḫud olmaz işi endīşe ide

6792. Çün Birāhīm işine düşdi ḫalel
Bildi kim taḫtına irişür zelel

6793. Bi-ż-żarūre ol işi elden koyup
Vardı biʿat itdi Mervāna uyup

ẒİKR-İ VİLĀYET-İ MERVĀN -I ḪAR Kİ ĀḪİR -İ MÜLŪK-İ BENĪ ÜMMEYED BŪD

6794. İki yıl altı ay ḫilāfet hemīn
Ḳalıban terk itdi ol işi yaḳīn

6795. Pes ḫilāfet degdi Mervān-ı Ḫara
Ḥükmi anuñ oldı ilde nīk-sere

6796. Ẓālimidi ẓulme ağāz eyledi
Memleket işini nā-sāz eyledi

6797. Gidicek tāriḫden yüz yıl dürüst
Oldı Mervānilerüñ iḳbāli süst

6798. Devlete çün irişür ola ḫalel
Bulınur Hırāşda yüz dürlü zelel

6799. Fitne deryā bigi oldı mevc-zen
Tehlüñe ḳa'rine düşdi merd ü zen

6800. Merveden bir nev-cüvān ḳopdı dilīr
Kim anuñ çengāline döymezdi şīr

6801. Adı ile bu Müslimidi ol pāk –zād
Aña olmışdı müsellem 'adl ü dād

ẔİKR-İ ḪURÜC-I ṢĀḤİB-ḲIRĀN EBŪ MÜSLİM

6802. 'Āḳil ü dānāyıdı vü pāk-rāy
Ḫaşm-bendidi vü hem ḳal'a –güşāy

6803. Cümle Ḳur'an'ı ta'allüm eylemiş
Fıḳhde aṣlile far'i söylemiş

6804. Ḥarb vaḳtinde muṣāf –ārāyıdı
Ahenīn bāzū vü āhen ḫāyıdı

6805. Ṣaldı mülke ḳılıcı bir dāsitān
K' onı diledi Rüstemile dāstān

6806. Fetḥ miftaḥıdurur ḳılıc yaḳīn
Fetḥ andan iste isterseñ hemīn

6807. Ḫalḳ anı her işde kāmil buldılar
Lā-cerem ḥükmine māyil oldılar

6808. Ḳılıcı zaḫmıla ol nerre-ejdehā
Kim deminden kimse olmazdı rehā

6809. Merveden çıḳdı aña uydı ḫāṣ u 'ām
Dutdı ol mülk-i Ḫorāsānı tamām

6810. Pes oradan ḳıldı ol 'azm-ı ḫaṭā
Kim varup küffārile ide ġazā

'AZM-İ EBŪ MÜSLİM Bİ-ĠAZV -İ ḪIṬĀ TAḪRİŻ BER – CİHĀD'

6811. Ḥaḳ yolına baş koya islām içün
Ura cān terkini neng ü nām içün

6812. Ḥażretinde Ḫālıḳuñ ḳurb ol bula
K' iş Ḥaḳ yolında cān virmek ola

6813. İnne fi- mevti ḥayātı diye bes
Ḳıla Ḥaḳ yolında olmagı heves

6814. Cāhidū fi- li'llāhi ma'nisini yād
İdüben ola ol öldügine şād

6815. Uşanup cāndan hevesidi memāt
Gözine zindān görine bu ḥayāt

6816. Her ki fāni dirlügüñ terkin ḳıla
Ḥaḳ yolında cāviẕān bāḳī ḳala

6817. Her ki cānın vire cānān yolına
Aña andan daḫı yig-cān bulına

6818. Şem' ki anuñ varlıġını nār alur
Şemsvār ucdan uca envār olur

6819. Dāne çün varlıġı virür yire
Lāle vü rayḥān olur ol yiksere

6820. Ḳanḳı dāne düşdi yire bitmedi
Yā Ḥaḳ anı lāle ü gül itmedi

6821. Nefs anuñdur itme anı andan dirreng
Nişe bu cān ola cānāndan dirīġ

6822. Yāre her geh kim gereklü ola cān
Yolına itmek gerek anı revān

6823. Cānda Ḥaḳ 'ışḳını berkitmek gerek
Cān anuñdur aña terk itmek gerek

6824. Baḫtlu ol cān ki Ḥaḳḳuñ yolına
Her ne vaḳtın k' isdeyeler bulına

6825. Vārup alḳışa ḫaṭāya ol delīr
Ḳıldı küffārile anda dār ü gīr

6826. Şöyle itdi kāfirile anda ḥarb
Ki adı ile ṭoldı cümle şarḳ u ġarb

6827. İki yüz biñ kāfiri ḳıldı helāk
Şirk çirkinden ol ili itdi pāk

6828. Bī-ḥisāb oldı ġanīmet sīm ü zer
La'l ü yāḳut u zümmürd hem güher

6829. Aldı ḫāḳ andan daḫı bunuñıla raḫt
Hem silāḥ ḫaylü genc ü tāc ü taḫt

6830. Oldı ol fetḥ idicek bir şehriyār
Kim çerisi ṭoldı şehrile diyār

6831. Çün nireye varsa ġālib oldı ol
Daḫı ulu işe ṭālib oldı ol

6832. Ḳaṣd ḳıldı ki Aḥmervānı ḳıra
Mülki alub āl-i 'Abbasa vire

6833. Yüz Ḫorāsāna dutup ol nīk-nam
Āl-i Mervānı helāk itdi tamām

6834. İtdi Mervānilerle çoḳ cidāl
Anları ḳıldı ser-ā- ser pāymāl

6835. Kimse olardan idemezdi anuñla ceng
Kim olar rūbāhıdı ol şīr-i ceng

6836. Ol ḫavaricden kime kim buldı dest
Bī-emān ḫākile itdi anı pest

6837. Çün olardan bulduğın ḳırdı tamām
Heybeti dutdı göñüllede maḳām

6838. Uydılar aña ḫalāyıḳ bī- gerān
Rāst ḳıldı Fārsdan yaña ʿ ınān

6839. Fārs iḳlīminde daḫı ol pāk-dīn
Ḳıldı Mervānileri ḫāk-i zemīn

6840. Fārsdan itdi ʿ Iraḳa ʿazm-i rāh
Anuñıla bī-gerān ḫaylu sipāh

6841. Ol dıyarı daḫı urup yıḳdı ol
Kimi kim Mervanı buldı yaḳdı ol

6842. Pes beni ʿ Abbāsdan bir pāk-bīn
Bulıban itdi ḫilāfetçün güzīn

6843. Adı anuñ Seffāḥ-i bu ʿ Abbās idi
Ol zamān ḫalkında ḫayrü'n-nās idi

6844. Çün Herāşide anı kāmil buldı ol
ʿ Ahdı anuñla mü'ekked ḳıldı ol

6845. Pes anı mülke ḫalīfe eyledi
Ṭāʿ atın ḫalḳa vaẓīfe eyledi

6846. Yüz otuz yıl sāl-ı hicretden tamām
Gidicek oldı Ebü'l-ʿ Abbās imām

DER- ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ EBŪ'L-
ʿ ABBĀS –I SEFFĀḤ EVVEL-İ BENĪ
ʿ ABBĀS

6847. Pes varup Mervān ile ceng itdiler
Yir yüzini gözine teng itdiler

6848. Ol ḳadar bu Müslim anda ḳıldı ceng
K' ana ḫayrān ḳaldı şīr ile peleng

6849. İşledi bir iş ki anuñ sām-ı süvār
Diñlese destānını ḳalaydı zār

6850. Ekserin Mısr ehlinüñ ḳıldı helāk
Ḳāmusın ehl-i Dimeşḳüñ itdi ḫāk

6851. Pes Muʿ āviye ile Yezīdi çıḳarup
Dūd ile ḫāk eyledi oda urup

6852. Çünki Mervāniler işi oldı tamām
Oldı Seffāḥ-ı Ebü'l-ʿ Abbās imām

6853. Gerçi ḫoş ḫulḳ u saḥn-ı girdāridi
Līk bī-raḥm u ḳatı ḫūn-ḫ ʷ ārıdı

6854. Ḫalḳ anuñ ḫūnılığını gördiler
Lā-cerem adını Seffāḥ urdılar

6855. Pāẕişah kim ḳāhır ü ḫūn-rīz ola
Düşmeni Ḥaḳ ḳahrına anuñ tīz ola

6856. Ol kişi kim Tengri bünyādın yıḳar
Ḫanümanın kendünüñ oda yaḳar

6857. Olana gerçi kim olıdı ḳader
Kimsenüñ ḳanını Ḥaḳ ḳılmaz heder

6858. Mülkde dört yıl sekiz ay ol tamām
Oldı cümle ehl-i İslāma imām

6859. Çün anı itdi ecel ḳahr-ı esīr
Oldı anuñ yirine Caʿ fer emīr

ḪİLĀFET-İ CAʿ FER-İ DEVĀNIḲĪ VŪ
ḲATL-İ EBŪ MÜSLİM

6860. Olıcek ol işde ol fermān revān
Oldı Bu Müslim ḥaḳḳında bed-gümān

6861. Töhmet ü bühtān idiben bī-günāh
Eyledi Bu Müslimüñ güñin siyāh

6862. Eylük itdi bunca dürlü bu aña
Ol yavuzluḳ itdi bu resme buña

6863. Yavuz olur ṣuret-i nefs-i leʾīm
Żāyıʿ olur eylük itse aña kerīm

6864. Kimseye sen bī- günāh itme ziyān
Her sözile ḫalḳa olma bed-gümān

6865. Tā ki Ḥaḳ ḫışmından imin olasın
Olmaya düzāḫ yirüñ çün ölesin

6866. İntiḳām anda it k' ola ẓāhir günāh
ان بعض الظن ismidür İlāh

6867. Döndi Bu Ca'fer ü ġāyet sefiye
Sīretile zişt ü ṣūretde girye

6868. Mālı çoḳ devşürdi illa yimedi
Ölem ü ayruġa ḳala dimedi

6869. Māl ü genci ol ḳadar dirüp ḳodı
K'öldi Manṣūrdı (...) adı

6870. Mülkde yirmi iki yıl oldı ol
Pes ecel zaḫmı irişüp öldi ol

6871. Oġlı Mehdī dutdı yirin ser-te-ser
Bir ḫalife ḳopdı ol bes mu'teber

ḪİLĀFET-İ MEHDĪ BİN CA'FER-İ DEVĀNIḲĪ

6872. 'Āḳıl ü dānā vü hem dīndārıdı
Munṣıfı ḫoş ḫū vü nīk u kārıdı

6873. Dirdügi gencini atasınuñ tamām
Ḫayr yolında ṭaġıtdı ol imām

6874. Ka'beye varup edā itdükde farż
İtdi ol evde niyāzın ḫalḳa arż

6875. Her ne genc ü māl varıdı tamām
Ka'be'de Ḥaḳ yolına virdi ol imām

6876. Māl oldur k' anı ḫayra vireler
Yoḫsa ne ḥāṣıl kim anı direler

BE- ĠAZĀ FİRİSTĀDEN-İ MEDHĪ PİSEREŞ-RA BĀ- LEŞKER

6877. Oġlı Hārunı idiben server ol
Ġazviçün viripdi Rūma leşker ol

6878. Rūm'dan yaña çü Hārun ḳıldı 'azm
Kim varup kāfirlerile ide rezm

6879. Rūmda cem' oldı bir bī-ḥadd sipāh
Şöyle kim örtildi tozdan mihr u māh

6880. Ol iki leşkerle ṭoldı deşt ü kūh
Yürıdi her bir yañadan yüz gürūh

6881. Bir neberde oldı ki çarḫ köhne sāl
Görmemişdi anuñ gibi hergiz ḳıtāl

6882. Yir yüzi ṭolu ser-a-ser ḳanıdı
Nireye ḳılsañ naẓar ṭūfānıdı

6883. Ḳırḳ biş biñ kişi kāfirden helāk
Oldı vü ḳandan 'aḳıḳa döndi ḫāk

6884. Ḳaçdı kāfir leşkeri olup zebūn
Rāyet-i küfr oldı anda ser-nigūn

6885. Anda k' ola ẓāhir İslām ayeti
Pest düşer yire küfrüñ rāyeti

6886. Ol ḳadar kim aldı anda genc ü māl
Kim idemezlerdi ḫarcın māh u sāl

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ YŪSUF-I MÜLḤİD

6887. Ḳopdı devrinde anuñ bir bed- nihād
Adı Yūsuf Mülḥid ü nā-pāk-zād

6888. Ḳıldı da'vi-yi nübüvvet ol 'ayān
Uydılar bī-ḥad aña pīr ü cüvān

6889. Ḳopdı bir kişi daḫı 'ahdinde hem
Kim tenāsuḫ meẕhebinden urdı dem

6890. Böyle da'vī itdi k' insān çün ölür
Rūḥı anuñ bir daḫı ḳalıp bulur

6891. Ḳanḳı cismi musta'dı bulsa varur
Ol ölen ḳalıbdan ol cime girür

6892. Daḫı dürlü zındıḳa ehl-i 'ayān
Olıban İslāma itdiler ziyān

6893. İtmekiyçün mülk taḫtına 'urūc
Cem' olup itdiler nā-geh ḫurūc

6894. Mehdi anları ḳamu idüp helāk
Yir yüzini fitnelerden itdi pāk

6895. Çün ki Mehdīyi eceli itdi esīr
Oldı anuñ yirine Hādī emīr

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ HĀDĪ VÜ ẒUHŪR-I MELĀḤİDE

6896. Girü mülḥidler olup bir yirde cem'
Dilediler Hādīyi kim ola ḳam'

6897. Yüriyüp iḳlīmi ġāret itdiler
Ḳanda k' irdiler ḫasāret itdiler

6898. Anlaruñ serdārı bir bī-dīnidi
Müfsid ü bed aṣl adı Yaḳṭınıdı

6899. Mekrile cem' idüben bī-ḥad sipāh
Yüridiler Hādīyi itmege tebāh

6900. Oldı olara Hādī ile itdükde ceng
Çeşm-i sūzen gibi bu yir yüzi teng

6901. Öyle ḳırdı anları ol nemever
Kim cihāndan ḳalmadı anlardan eser

6902. Her kişi kim ola ol zındıḳ-ı żāl
N'ola işi Hādī ile itse ḳıtāl

6903. Cem' kim bāşı anuñ yaḳtın ola
Bī-gümān ḫāk olıban vara yile

6904. Bid'at sünnet nice ola müstevi
Mübtede' sünni gibi olur mı ḳavi

6905. Sünni olana olur ol Ḥaḳ mu'īn
Mübtedı' olan kişi bā-ḫor u la'īn

6906. Kişi kim bed kişi ola vü mübtedı'
Fetḥ ü nuṣret olur aña mümteni'

6907. Mübtedı' olma ki Manṣūr olasın
Sünni olasın tā ki nuṣret bulasın

6908. Bellidür şeyṭānile Raḥmāna yol
Ḥızb-i şeyṭān olma ḥızbu'l-llāh ol

6909. Ḥükm idüp bir yıl ü bir ay ol sa'īd
Öldi yirin aldı Hārūnürreşīd

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ HĀRŪNÜRREŞĪD

6910. Oldı aña ḫalḳa oldukda emīr
Yaḥyā bin Ḫālid-i Bermek vezīr

6911. Bermekiler anda 'izzet buldılar
Ucdan uca ehl-i manṣub oldılar

6912. Āl-i Bermek ehl-i ḫayr ü 'adlıdı
Dūst-dārı ehl-i 'ilm ü fażlıdı

6913. Oldı 'ilmüñ ḳamuya bī- faṣl faṣl
Anlaruñ 'ahdinde rūşen fer' u aṣl

6914. Şöyle kim vācibdürür dād itdiler
Dürlü dürlü ḫayra bünyād itdiler

6915. Çün ḫilāfetde oldı Hārun müstaḳil
'İşrete bağladı dün-gün cān ü dil

6916. Bāde vü nāy ü sürūdi şandı iş
Sāğarı ḳomadı elden yaz u ḳış

6917. Bilmedi ol kim beñlik ide ne müdām
Bir nefes ġafletde urmaḳdur ḥarām

6918. Bādeden çün şāh ola bī-ḫaber
Ẓāhir olur memleketde dürlü şer

6919. Rūzigārında anuñ şāh-ı ḫazer
Çıḳdı vü İslāma itdi çoḳ żarar

6920. Bābü'l-eyvābı açıban çıḳdı ol
Yāḳıban mülki 'Irāḳı yıḳdı ol

6921. Bir fesād oldı ki hergiz ne sipihr
Görmemişdi aña hemtā vü ne mihr

6922. Yüz biñ ü ḳırḳ biñ kişi idüp esīr
Bī- ḥisāb öldürdiler bürnā vü pīr

6923. Viremezdi anlara Hārun cevāb
Gör ki neyler kişiye şerr-i şarāb

6924. Çünki yıḳup illeri gitdi ḫazer
Girü Hārun nūş itdi cām-ı zer

6925. Bir sebeble olamaz itse anı yād
Bermekīlerden ḳomadı bud u zād

6926. Yoğıdı göñlinde Ḥaḳdan ters ü bāk
Bī-sebeb mecmu'ını itdi helāk

6927. İşbu nev'e şerri çoğ itdi şarāb
Pes güzāf olmadı anuñ adı şarāb

6928. Varıdı anuñ üç oğlı bil yaḳīn
Ululan idi adıyla Emīn

6929. Birisi Me'mūn biri Mü'temen
Ḳamusı leşker-keş ü düşmen-şiken

6930. Oḳıyup üç oğlını Hārun-i şāh
Daḫı ḳamu ḫalḳı şehri vü sipāh

6931. Böyle 'ahd itdürdi kim çün ol ulā
Memleketde ol Emīn vāli ola

6932. Ola andan ṣoñra Me'mūn pāḏişāh
Mü'temin ola anuñ ardınca şāh

6933. Dīri oldukça āşikāre vü nihān
Birbirine itmeye anlar ziyān

6934. Çün on üç yıl ḥükm sürdi ol yaḳīn
Gitdi vü ṭutdı anuñ yirin Emīn

6935. Memleketde çün Emīn oldı imām
Atası 'ahdını naḳż itdi tamām

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ EMĪN VÜ AḤVĀL-İ

6936. Ḳardeşi Me'muna düşmen oldı ol
Rāyı anuñ oldur Mekīne ḳıldı ol

6937. Ḫalḳ anı 'ahdine durmaz buldılar
Lābüd aña cümle bed-ḫ'āh oldılar

6938. Her ṭarafdan oldı bir düşmen 'ayān
Devletine andan irişdi ziyān

6939. Ṭoldı fitne cümle şehrile diyār
Böyle olur bed- fi'il ölicek şehriyār

6940. Pāẕışah k' olmaya 'ahdinde dürüst
Ḫalḳuñ anuñıla mihri ola süst

6941. Dörd yıl ü dörd ay ḫalīfe oldı ol
Fitne vü teşvişle āḫir öldi ol

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ İBRĀHĪM-İ MEHDĪ

6942. Çünki oldı fitnede maḳtūl emīn
Yirini İbrāhīm-i Mehdī aldı yaḳīn

6943. Rāstlıḳ hīç itmedi ḫalḳıla ol
Lābüd iḳbāline buldı idbār yol

6944. Rāstlıḳdurur necātuñ pāyesi
Rāstlıḳdur devletüñ ser-māyesi

6945. Her kişi kim diler ola dest-gār
Oḳ bigi olsa gerekdür rāst-gār

6946. Çünki bir yıl ü bir ay geçdi dürüst
Devlete işi anuñ daḫı oldı süst

6947. Ḫalḳ ı'rāż idüben andan tamām
Eylediler mülke Me'mūnı imām

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ ME'MŪN

6948. İki yüz dördincisinde hicretüñ
Urdılar başına tācın devletüñ

6949. 'Āḳıl u dīndār u dānā ḳopdı ol
Ḳāmu işlerde tüvānā ḳopdı ol

6950. Mūsavī feriydi vü Yūsuf- cemāl
'İsevī yümn ü Süleymānī kemāl

6951. Fażl erbābın idiben bī-niyāz
'İlm a'lāmını ḳıldı ser-firāz

6952. Tāze olıban 'ulūm-ı ehl-i 'aḳl
Oldı 'ahdinde 'Arab diline naḳl

6953. Ma'dilet idüp yigirmi yıl tamām
Öldi ardınca oldı Bu İsḥāḳ imām

6954. Çün ḫilāfet taḫtına itdi ol 'urūc
Ḫurremiler ḳıldılar nā-geh ḫurūc

ḪURŪC-I ḪURREMİYĀN

6955. Zendeḳe da'vī idiben çıḳdılar
Çoḳ dıyārı ġāret idüp yıḳdılar

6956. Leşkeriyle 'azm idüp Mu'teṣım
Ḳıldı anları ser-ā-ser münhezim

6957. Pes sekiz yıl ü sekiz ayda dürüst
'Ömr miyādı anuñ daḫı oldı süst

6958. Ol ölüp çün ḳaldı ansuz bu maḳām
Oldı ḫalḳa Vāẟiḳu Billāh imām

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL-VĀẞIKU BİLLĀH

6959. Çün ḫilāfet manṣıbını aldı ol
Dürlü dürlü fitne buldı mülke yol

6960. Devleti 'ahdinde anuñ nā-gehān
Oldı yil ṭufānı maşrıḳdan 'ayān

6961. Şöyle esdi ḫışmıla ol ḳāt-ı sil
Kim yıḳıldı anuñla çoḳ şehr ü il

6962. Çünki yil ṭufānı geçdi nā-gehān
Bir ulu od oldı maşrıḳdan 'ayān

6963. Müstaḳil oluban ol od berḳvār
Yaḳdı ilden bī- gerān şehr ü diyār

6964. Ḳopdı anuñ 'ahdinde hem bir zelzele
Kim cihāna ṭoldı andan velvele

6965. Oldı ıssuz çoḳ bilād ü çoḳ ḳıla'
Hem yıḳıldı çoḳ żiyā' ü çoḳ beḳā'

6966. Olıcaḳ biş yıl ü ṭoḳuz ay tamām
Gitdi vü ol oldı Mütevekkil imām

6967. Ḫūb āyinidi ol ḫūb-rūy
Pāk dīnidi vü ġāyet nīk-ḫūy

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜTEVEKKİL 'ALALLĀH

6968. Bāşına devletden urunduḳda tāc
Buldı andan 'ilm bāzārı revāc

6969. Çoḳ kütüb ʿahdinde teʾlīf itdiler
Ḳamusın adına taṣnīf itdiler

6970. Ḳopdı anuñ üç oġlı biri Münteṣir
Oldı adıyla Müʾeyd daḫı bir

6971. Kiçiyi Muʿtezz oldı ad ile
Ḫoş büyidiler ḳamu irşād ile

6972. İtdi ulusın ʿIraḳa pāẕişāh
Hem Hicāzile Yemen mülkine şāh

6973. Virdi Muʿtezze Ḫorāsān'ı tamām
Hem Kūhistān'a anı itdi imām

6974. Ḳıldı ortancı oġlını ser-leşker ol
Tā ki ola ġāziler üzre server ol

6975. Çünki geçdi on dört yıl ü on ay tamām
Ol ölüben Münteṣir oldı imām

6976. Çün ḫilāfet taḫtına oturdı ol
ʿĀdetin atasınuñ götürdü ol

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜSTANṢIR BİLLĀH

6977. İki kardeşini maʿzūl eyledi
Kendüyi olmaz işe meşġūl eyledi

6978. Çün anuñ bed-ʿahdlıġın bildiler
Ḫalḳ aña cümle düşmen oldılar

6979. Ata resmin saḳlamayan bed-nihād
Atadan ṣoñra ʿaceb ger ola şād

6980. Altı aydan ṣoñra ʿazl olup yirin
Aldı Aḥmed k' aña dirler Müstaʿīn

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜSTAʿĪN BİLLĀH

6981. Gelmedügiyçün elinden iş anuñ
Ḳopdı eyyāmında çoḳ teşviş anuñ

6982. İki yıl ṭoḳuz ay olduḳda tamām
Sürdiler anı ḫilāfetden ʿavām

6983. Yirine Muʿtezz oldı şehriyār
Dört yıl ṭoḳuz ay anuñdı diyār

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MUʿTEZZ BİLLĀH

6984. İşi dün-gün oldıġıyçün cām-ı mey
şāhid ü şemʿ şarāb ü çeng ü ney

6985. Oldı çün fetret zamānında āşikār
Fitne vü āşub ṭoldı rūzigār

6986. Anı daḫı ʿazl idiben ʿavām
Muhtediyi itdiler ḫalḳa imām

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MEHDĪ BİLLĀH

6987. Oldı çoḳ teşviş ʿahdinde ʿayān
Emden ʿālemde ḳalmadı nişān

6988. On bir ay bu resme ḥākim oldı ol
Muʿtemid ṭutdı yirini çün öldi ol

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MUʿTEMİD BİLLĀH

6989. Çünki oldı Muʿtemid ḫalḳa imām
Fitne ṭoldı kişver-i Īrān tamām

6990. Her ṭarafdan ḳıldı bir serkeş ẓuhūr
Fitne ṭoldı memlekete emen oldı dūr

6991. Māverāünnehrüñ alıban şāhān ḫüdāy
Aldı vü serkeşlige baġladı rāy

6992. Her yañadan fitne yaġdı öyle ki ġayṣ
Sīstānı aldı Yaʿḳūb bin Leyṣ

6993. Kış ü Baḥreyn ü ʿAden hem İṣfahān
Hem Ḫorāsān daḫı anuñ oldı ʿayān

6994. İşbu fitneyle yigirmi üç yıl tamām
Oldı ol dārü'l-ḫilāfetde imām

6995. Çünki Ḥaḳ emrine vardı Muʿtemid
Aldı andan ṣoñra yirini Muʿteżid

ẔİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MUʿTEŻİD Bİ-ʿAVNİLLĀH

6996. Ḫūb şeklidi vü hem nīk ü siyer
Cenkde meyridi belki şīr-i ner

6997. Rāyıla iḳlīm maʿmūr eyledi
Bidʿat ehlin mülkden dūr eyledi

6998. Altı yıl ü altı ay olup emīr
Oldı ecel çengāline nā-geh esīr

6999. Muʿteżid ṭopraḳda çün oldı ḫafī
Yirine oturdı anuñ Müktefā

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜKTEFĀ BİLLĀH

7000. Bir ḫalīfe ḳopdı ol ṣāḥib-kemāl
Ḥātem-i iḥsān velī Yūsuf-cemāl

7001. Ṣāḥib-i ʿilm ü dirāyet oldı ol
Fażl bābında bir āyet oldı ol

7002. Bir ʿaceb iş ittifāḳ oldı aña
Gūş dut şerḥ ideyim anı saña

7003. Bir gün elinde dutarken āyine
Gördi anda yüzini her āyine

7004. Āyine içinde gördi bir cemāl
Kim aña yoġıdı ʿālemde miṡāl

7005. Şöyle olmış ol yüziyle āyine
Kim urırdı ṭaʿna çarḫuñ āyine

7006. Ḳaldı kendü ḥüsnine ḥayrān ü zār
Pes duʿā idüp didi ol bendevar

7007. K' istediyse Süleymān iy ilāh
Rabb-ı hablı diyü senden ʿizz ü cāh

7008. Ben ne manṣıb isderem ne mülk ü māl
ʿÖmr virgil baña sen Yāẕe'l-Celāl

7009. Nev-cüvānlıḳda beni ḳılma helāk
Tāzeyiken bu cemāli itme ḫāk

7010. İtme pejmürde yañaġumuñ gülin
Yire dökme saçlarumuñ sünbülin

7011. Nev-bahārıma ḫazān ṣaldurmaġıl
Sebze zārın ḫaṭṭumuñ ṣoldurmaġıl

7012. Bu sözi dirken iki kişi meger
Birbiriyle söyler andan bī-ḫaber

7013. Ol birine birisi dir kim yaḳīn
Arada altı aydurur mühlet hemīn

7014. İşbu sözi Müktefā çün ḳıldı gūş
Şöyle ḫavfa düşdi k' andan gitdi hūş

7015. Dutup ol demde bu yavuz sözi fāl
Dil-şikeste oldı vü aşüfte ḥāl

7016. Derd ü mend oldı bu sözden Müktefā
Līkin itdi derdin içinde ḫafā

7017. Bu söz üzre çünki geçdi altı ay tamām
Nā-gehāni ḫasta düşdi ol nīk-nām

7018. Oldı ol derdile bīçāre helāk
Oldı ol nāzük ten ü endāmı ḫāk

7019. Gör ki köhnedür taraḫḫumsuz bu yir
Ger cüvān ger pīr her ne bulsa yir

7020. Nice geldi ol duʿāda fālı gör
Nice düşdi aña münāsib ḥāli gör

7021. İy besā k' açıldı bāziyçeyle fāl
Kim aña nā-geh muvāfıḳ düşdi ḥāl

7022. Biş yıl ü yidi ay ḫalīfe olup tamām
Ol gidiben Muḳtedir oldı imām

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL-MUḲTEDİR BİLLĀH

7023. Oldı ʿahdinde ḫilāfet işi süst
Her ne kim itdiyse düşdi nā-dürüst

7024. Her yañadan ḳopdı yüz dürlü fütūr
Yir yüzinden oldı ʿadl ü emen dūr

7025. Az zamān çoḳ ḫavfıla dirildi ol
Çün yigirmi dördine irdi öldi ol

7026. Baş çekip gerçi olmışıdı zūd-mīr
Ol şerer gibi oldı ṣoñra zūd-mīr

7027. Oldı Ḳāhir anuñ ardınca imām
Memleketde bir yıl ü altı ay tamām

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- ḲĀHİR Bİ-EMRİLLĀH

7028. İşi dā'im laʿbidi vü şerr ü lehv
Her ne tedbīr itdi lābüd düşdi sehv

7029. Devletüñ erkānı çünkim ola süst
Nā-dürüst iş varsa olur nā-dürüst

7030. Ḳıldılar ʿazl anı şehrī vü sipāh
Çünki gördiler olamaz ḫalḳa şāh

7031. Pāẕişahlıḳ şarṭı çoḳdur bī-gümān
Ṣanma anı kim yimek içmekdür hemān

7032. Oldı yirinde anuñ Rāżī imām
Bin ġam u ġuṣṣayla yidi ay tamām

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ E'R –RĀŻĪ BİLLĀH

7034. Ṭoldı Īrān cümle aşubıla ceng
Oldı ḫalḳuñ gözine yir yüzi teng

7035. Gitdi eman u luṭf geldi ḫavf ü ḳahr
Ġāret oldı il ü yıḳıldı diye şehr

7036. Ol gidüp oldı ḫalīfe Müttaḳī
K' ehl-i 'ilm ü fażlıdı ol hem taḳī

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜTTAḲĪ BİLLĀH

7037. Gerçi vardı anda çoḳ 'ilm ü 'amel
'Adl ü cūd içindeyidi bī-bedel

7038. Ḳāmu fażlıla ol Dārā-yı dīn
Bir yıl ü altı ay idi ḥākim hemīn

7039. Ol daḫı yüz fitne vü āşubıla
Nicedür taḳdīr sırrın kim bile

7040. Çün bilürsin ḥükm Allāhuñdurur
'Ömr ü mülki kime dilerse ol virür

7041. Pes gerekdür saña teslīm ü rıżā
Ḥīle vü cehdile reddolmaz ḳażā

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜSTEKFĪ BİLLĀH

7042. Ol gidicek oldı Müstekfī emīr
Bir yıl ü dörd ay idüp çoḳ dār ü gīr

7043. Hergiz anda yoġıdı dād ü dehiş
Mülkde lābüd başaramadı ol iş

7044. Kişi k' andan dād ü isted gelmeye
Lāyık-ı mülkü imāret olmaya

7045. Pāẕişahlıḳ dād ü istetdür yaḳīn
Rīş ü seblet ṣanma anı sen hemīn

7046. Rīş ü sebletle olamaz kimse ner
Ner aña dirler k' ola anda hüner

7047. Ger saḳalla er olayıdı kişi
Māde buz(?) olaydı erenlerüñ başı

7033. Bıyıġıyla olsayıdı olan er
Gürbe-i māde olaydı şīr-i ner

7048. Nedürür erlik fütüvvetdür yaḳīn
Kişilik daḫı mürüvvetdür hemīn

7049. Dünyada şimdi mürüvvet ḳalmadı
Gitdi bir ehl-i fütüvvet ḳalmadı

7050. Ger mürüvvetden ḳalaydı bir eṡer
Żāyi' olmayaydı hergiz bir hüner

7051. Bu fütüvvet bir görünmez mürġdür
Ṣanki kūh-i Ḳafda sī-mürġdür

7052. Oldı Müstekfīde mülk erkānı süst
Dökeli tedbīri düşdi nā- dürüst

7053. İrte gice olduġıyçün işi hezl
İtdiler Münṣibden anı tizde 'azl

7054. Çünkim ol gitdi Muṭī' oldı imām
Oldı ḫoş 'ahdinde anuñ ḫāṣ ü 'ām

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MUṬĪ' Lİ-EMRİLLĀH

7055. Ṣāḥib-i inṣāf ü 'adlıdı Muṭī'
Ehl-i taḳvaydı vü ḥaḳḳa muṭī'

7056. Oldı eyyāmında anuñ lā- cerem
Cümle āsūde diyār ü şehr hem

7057. Ḳāmu ser-leşker aña rām oldılar
Raġbetile ḳullıġına geldiler

7058. Çünki yigirmi ṭoḳuz yıl ol tamām
Daḫı dörd ay memleketde oldı imām

7059. Gitdi ol daḫı cihāndan yirine
Ṭāyı' u lillāh geldi yirine

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ E'Ṭ- ṬĀYİ' Lİ-EMRİLLĀH

7060. Dünyada yir itmemiş yoḳdur kişi
Çāre ne çünkim budur çarḫuñ işi

7061. Geçdi eyyāmı menāhide anuñ
'Ömri ṣarf oldı melāḥide anuñ

7062. Olmadı 'āḳıllar ile hem-nişīn
Ṣoḥbetin her cāhilüñ ḳıldı güzīn

7063. Memleket 'ahdinde rağbet bulmadı
Kimse eyyāmında ḫoş-dil olmadı

7064. Bu sebebden memleket ṭoldı fesād
Ġālib oldılar aña ehl-i 'inād

7065. Hem ḫurūc idiben Oğuz leşkeri
Yıḳıban yaḳdılar ucdan kişveri

7066. Ḳırdılar ḫalḳı vü ġāret itdiler
Ḳanda k' irdiler ḫasāret itdiler

7067. Māveraünnehr ü Ḫorāsānı aldılar
Fārs iḳlīminde vāli oldılar

7068. Çünki Ṭāyi' nevbetin sürdi tamām
Gitdi oldı yirine Ḳādir imām

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL-ḲĀDİR BİLLĀH

7069. 'Aḳlıla oldı işledügi iş anuñ
Oldı eyyāmında kem teşvīş anuñ

7070. Her kişinüñ kim işi 'aḳlıla ola
Her ne kim işleye ol ṭoğru gele

7071. Bī-ḫiredden gelmeye hergiz key iş
Dūr olmaḳlığa andan key düriş

7072. Bī-ḫiredden nicesi beñlik gele
Yā ne ile ḫalḳa ol beñlik ḳıla

7073. Ḳırḳ yıl ü üç ay olıban ol imām
Memleketde ḥükm itdi şād ü kām

7074. Çünki Ḳādir gitdi ḳāim oldı şāh
K' oldı mecmū'-ı iḳlīme penāh

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- ḲĀYİM Bİ-EMRİLLĀH

7075. 'Ādilidi ġāyet nīk u siyer
Her yaña kim yüridi buldı ẓafer

7076. Düzdi tedbirile Selçuḳ elini
Lābüd itdi rāst mülk aḥvālini

7077. Her kimüñ kim ola tedbīri dürüst
Devletinüñ olmaya erkānı süst

7078. Dostdurur düşmenüñ ivin yıḳan
Dostdurur düşmeni oda yaḳan

7079. İtd(i) eyü tedbirle anları yār
Anuñ içün oldı baḫtı üstüvār

7080. Rāydurur rāy-ı baḫta reh-nümāy
Biñ çerīden yigdürür bir ṭoğrı rāy

7081. Ḳırḳ yıl ü dörd ay olduḳda tamām
Gidiben ol Muḳtedir oldı imām

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ MUḲTEDİR BİLLĀH

7082. 'Ādil ü zer-baḫşıdı vü pāk-rāy
'Aḳlıla her müşkile 'uḳde güşāy

7083. Ol daḫı olup āl-i Selçūḳ ile dürüst
Muttaḥid oldı nice kim laḥm ü pūst

7084. Lābüd eyyāmında ma'mūr oldı mülk
Ḳamu cevr ü fitneden dūr oldı mülk

7085. Gitdi yigirmi yıl olup pāẕişāh
Oldı Müsteẓhir anuñ mülkinde şāh

ḪİLĀFET-İ EL- MÜSTERŞİD BİLLĀH

7086. Oldı 'ahdinde 'imāret il ü şehr
Fitne vü āşubdan ḫāli oldı dehr

7087. Ol daḫı oldı āli Selçūḳıyla yār
Tā ki imīn ḳaldı şehrile diyār

7088. Çün yigirmi biş yıl ü altı ay dürüst
Ḥükm sürdi oldı 'ömri rükn ü süst

7089. Geldi anuñ devri olduḳda tamām
Yirine Müsterşid Billāh imām

ZİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL- MÜSTAẒHİR BİLLĀH

7090. Oldı 'ahdinde ḫilāfet işi süst
Her ne kim dutdıysa düşdi nā- dürüst

7091. Olıcaḳ on bir yıl andan daḫı baḫt
Döniben Müstencide irişdi taḫt

ḪİLĀFET-İ MÜSTENCİD BİLLĀH

7092. Kimse 'ahdinde anuñ şād olmadı
Ḳayġudan ol daḫı āzād olmadı

7093. Çün ḳaderde varıdı ıraḳ dürlü ḫ'āst
Memleketde düşmedi tedbīri rāst

7094. Ḫoş olamadı āl-i Selçūḳıyla ol
Her yañadın buldı aña fitne yol

7095. İki yıl iki ay ḫalīfe olup tamām
Gitdi oldı yirine Rāşid imām

ḪİLĀFET-İ E'R-RĀŞİD BİLLĀH

7096. Mülk anuñ 'ahdinde revnaḳ bulmadı
Ḫalḳa anuñ ḥükmi nāfiẕ olmadı

7097. Her ne kim dutdıysa düşdi nā- ṣavāb
Memleket 'ahdinde anuñ oldı ḫarāb

7098. Başlayıcaḳ k' ola devlet rüknü süst
Her ne iş dutılsa olur nā- dürüst

7099. Çünki iḳbāl işine düşe fütūr
Bulur idbāruñ 'alāmat-i ẓuhūr

7100. Memleket bünyādına düşe ḫalel
Her ne fikr idilse olur pür- zelel

7101. Dünyada bir laḥẓa ol şād olmadı
Memleket 'ahdinde ābād olmadı

7102. Çün müsā'id olmamışdı eyyām aña
Cehdile olamadı kimse rām aña

7103. Bir yıl ü bir ay ḫalīfe oldı ol
Müstażī yirine gekdi öldi ol

ẒİKR-İ ḪİLĀFET-İ EL-MÜSTAŻĪ ' Bİ-
ENVĀRİLLĀH

7104. Döndi eyyāmında anuñ rūzigār
Dutdı revnaḳ mülk oldı giştgār

7105. Āl-i Selçūḳ aña demsāz oldılar
Memleketde anuñıla enbār oldılar

7106. Ol daḫı oldı anlaruñıla sāzkār
K' iḳtiżā ayla iderdi rūzigār

7107. Çünki her işde ola dānā kişi
Ḫalıḳa olur müdāra anuñ işi

7108. Oldı yigirmi yidi yıldan tamām
Ol Ḥaḳ emrine varup Nāṣır imām

ḪİLĀFET-İ E'N- NĀṢIRÜDDĪN Bİ-
EMRİLLĀH

7109. Çünki Nāṣır oldı Baġdāda emīr
Emen ẓāhir oldı gitdi dār ü gīr

7110. Āl-i Selçūḳ aña raġbet itdiler
Her yaña kim vardı nuṣret itdiler

7111. İki yıl altı ay çün ol oldı emīr
Anı daḫı ḳıldı ecel çengi esīr

ḪİLĀFET-İ EL-ḲĀHİR Bİ- EMRİLLĀH

7112. Böyledürür çarḫ-ı gerdānuñ işi
Bulamız andan ten-asālıḳ kişi

7113. Çün cihāndan gitdi Nāṣır yirine
Geldi vü oturdı Ḳāhir yirine

7114. Munṣif ü dānā vü nīk ü rā idi
'Ādil ü dīndār ü mülkārā idi

7115. 'İlm bulmışıdı zamānında revāc
Olmışıdı ehl-i hüner her başa tāc

7116. Ḥātemiydi idicek ol sāz-ı bezm
Rüstemidi ḳılıcaḳ āġāz-ı rezm

7117. İki yıl ü altı ay çün sürdi baḫt
Sürülüp bu mülkden giderdi raḫt

7118. Mu'taṣım dutdı anuñ yirini tamām
Ol gidüp nevbetle bu oldı imām

ḪİLĀFET-İ EL-MU'TAṢIM Bİ-
EMRİLLĀH

7119. Oldıġıçün şuġlı anuñ dā'im şarāb
İli vīrān oldı vü şehri ḫarāb

7120. On ṭoḳuz yıl altı ol mīridi
Memleket ṭopṭolu dār ü gīridi

7121. Altı yüz otuz ṭoḳuz yıl çün dürüst
Geçdi hicretden işi anuñ oldı süst

7122. Şarḳdan çoḳ fitneler oldı 'ayān
Çıḳdı bir leşker oradan bī- gerān

ẒİKR-İ İNḲIRĀŻ-I ḪİLĀFET VE ḪURŪC-I CİNGİZ ḪAN VE TEVĀRĪḪ-İ MÜLŪK-İ MOĠOL

7123. Yoġıdı Ḥaḳdan olarda ters ü bāk
Ḳıldılar Īrānı ser-tā-ser helāk

7124. Āl-i Selçūḳu Oġuzu sürdiler
Ucdan uca illerini urdılar

7125. Pāẕişāhıdı anlara Cengīz Ḫān
Kāfiridi ol ve likin kārdān

7126. Bezmde āyin nedür bilüridi
Rezimde ḥīle nedür ḳılurıdı

7127. Salṭanatdı irte gice endīşesi
Hem riyāset hem kiyāset pīşesi

7128. Ẓālim ü bed-sīret ü ḫun-ḫ˘ārıdı
Ḥīle-engīzidi vü bedkārıdı

7129. Ḳanda irdilerse ġāret itdiler
Ḫalḳa çoḳ dürlü ḫasāret itdiler

7130. İtdiler ḫalḳa olar bī- ḥadd ḳahr
Ḳomadılar yıḳmaduḳ il ile şehr

7131. Her diyāra k' uġradılar yıḳdılar
Nireye kim irdilerse yaḳdılar

7132. İtdiler evvela Semerḳandı ḫarāb
Ḳıldılar Ḫuzemi daḫı hem yebāb

7133. Pes Ḫorāsān ü ʿIrāka geldiler
İl ü şehr anda ne kim var aldılar

7134. ʿĀḳibet ḳaṣd itdiler Baġdāda hem
Aldılar anı daḫı ehl-i sitem

7135. Muʿtesim ol fitnede oldı helāk
Kimdürür k' anı yile virmez bu ḫāk

7136. Böyledürür kim didüm aḥvāl-i dehr
Mihri yoḳ hergiz veli çoḳ anda ḳahr

7137. Kendüzini fikr idiben dirdi ol
İlleri oġlanlarına virdi ol

7138. Oġlınuñ biri Ḥafātā Ḫānıdı
Biri daḫı Berke Türk sulṭānıdı

7139. Biri Ḳobcāḳıdı ṣorarsañ be-nām
Virdi bu illeri anlara tamām

7140. Kāfire bī- raḥmıdı Cingīz Ḫān
Līkin oldı devleti böyle ʿayān

7141. Virdi Īrānı Hülāgüya tamām
Uydular nā-çār aña ḫāṣ u ʿām

PĀẔİŞĀHĪ-İ HÜLĀGÜ PĪSER-İ MİHĪN-İ CİNGİZ ḪAN BE-SĪ SĀL BŪD

7142. Ḳomadı hīç atasınuñ sīretin
Vażʿ u ḳānunını resm ü ʿādetin

7143. Her nireye uġradıysa yaḳdı ol
Ḳanda kim irişdiyse yıḳdı ol

7144. Didi bir uṣlu aña k' iy ulu ḫān
Nişe yıḳarsın anı bilsem ʿayān

7145. İl ḫazineñdür sen yıḳma anı
İl sarāyuñdur senüñ yaḳma anı

7146. Didi kim sen bilmeziseñ bil yaḳīn
Kim senüñ sen yidügüñ olur hemīn

7147. Daḫiler yapduġınuñ olur senüñ
Kim seve anı cānuñ yāḫud tenüñ

7148. Ayruġuñ yapduġını yıḳmaḳ gerek
Bīḫü bundan ḳoparup yaḳmaḳ gerek

7149. Pes dönüp yapmaḳ gerekdür girü hem
K' urmaya kimse benümdi diyü dem

7150. Mülki dutmaḳ ḳahrıle olur hemīn
Mihrledür mülk saḳlamaḳ yaḳīn

7151. Pāẕişahuñ pīşesi evvel oldı ḳahr
Tā musaḫḫar ola aña il ü şehr

7152. Çün ol kişver muḳarrer ḳahrıla
Ger baḳılsa tiz yapılur mihrile

7153. Çünki Baġdāda varup oturdı ol
Ḫalḳı oḳuyup ḳatına getürdi ol

7154. Her birinüñ ṣordı kār ü pīşesin
Kim aña lāyıḳ ide endīşesin

7155. Pīşesi olana ol ḫoş söyledi
Yirünü işini muḳarrer eyledi

7156. Ehl-i zimmet ṣoñra çünkim irdiler
Ḳorḳuyıla ḳarşusına durdılar

7157. Anladı nedür olaruñ ḥālini
Pes didi bilibanuñ aḥvālini

7158. Bişter çünkim eṭıbbādur yahūd
Pes bularuñıla tāzedür vücūd

7159. Hem naṣāradur ekinci rencber
Bunlara kimsene itmesün żarar

7160. Şeyḫ ü dānişmend ü seyyidler ḳamu
ʿArz olduġında aña rū-be-rū

7161. Ṣordı olaruñ pīşesin ṣanʿatın
Mekseb ü ʿişinü resm ü sīretin

7162. Bilicek bunları didi ol tendru
Kim bular varlıḳda fażladur ḳamu

7163. Cümlesi bī-kārdur nā- ḫalef
Niʿmetini Ḥaḳḳuñ idirler telef

7164. Çün yoġıdı anda Ḥaḳdan ḫavf ü bāk
Şeṭṭah ṣalıb ḳıldı ḳamusın helāk

7165. İşbu ḥāliyle otuz yıl ol tamām
Pāẕişāhıdı vü ḫalḳ aña ġulām

7166. Şeyḫ ü dānişmend ü seyyidler ḳamu
Bu Saʿid irdükde oldılar ulu

7167. Terbiyet buldı ḳamu vü nān ü nām
Oldılar devrinde anuñ şādkām

7168. Pāẕişāhlıġı sekiz yıldı hemīn
Ol daḫı biñ zaḥmet ileydi yaḳīn

7169. Bu ne ḥikmetdür ki kimse bilemez
Hīç ʿāḳıl çāresini ḳılamaz

7170. Ol ki evvel naḳş eyledi ḳalem
Olmaz bir zerre ne bīş ü ne kem

7171. Ḳamu ḥāle çün muḥavvildür ḳażā
Iḳtıżāsına gerek anuñ rıżā

7172. Nā-ḫoş u ḫoş āsumān taḳdīrine
Ṣabrdur çāre daḫı tedbīrine

7173. Çün ʿinān keş aña taḳdīr oldı pes
Çāresi teslīmdür ṣabr bes

7174. Ḥikmetile maṣlaḥatadur Ḥaḳ işi
Gerçi kim bilemez ol rāzı kişi

7175. Ḫıżr işin niçündi bilmedi kelīm
Pes ḥaḳ işini nice bile ḥakīm

7176. Ḥaḳḳuñ işinde meṣāliḥ çoḳdurur
Ḥikmet ayruġu ʿabeṣ ayruḳdurur

PĀẔĪŞĀĪ-İ GEYḪOTO ḪAN

7177. Çün Hülākudan yüzin döndürdi baḫt
Geyḫoto ḫāna irişdi tāc ü taḫt

7178. Her yaña leşker ṣalıban bī- şümār
Ḳalʿa aldı vü il ü şehr ü diyār

7179. Bābü'l-ebvāb oldı il öyle tamām
Tenge geldi anuñ elinden Rūm u Şam

PĀẔĪŞĀHĪ-İ GEYḪOTO ḪAN-ZĀDE ABAḲA ḪAN

7180. On iki yıl olıban ol pāẕişāh
Gitdi yirine Abaḳa oldı şāh

7181. Küfri terkitdi müselmān oldı ol
Dīne girüp ehl-i īmān oldı ol

7182. Ehl-i inṣāfıdı vü nīk ü siyer
Hem raʿiyyet-perver ü hem dādger

7183. Ceddinüñ ẓulmını ol dūr eyledi
Nice vīranları maʿmūr eyledi

7184. ʿAdl it kim kişverüñ maʿmūr ola
Ḳamu āfet devletüñden dūr ola

7185. On yidi yıl olıban Īrāna şāh
Çarḫ anuñ daḫı itdi menşurın siyāh

7186. Abaḳa Ḫānuñ iki oġlı varıdı
İkisi daḫı ser ü serdārıdı

7187. Ölisinüñ adı Aḥmed Ḫānıdı
Kicisi Arġun şeh-i Īrānıdı

PĀẔĪŞĀHĪ-İ AḪMED ḪAN

7188. Çün Abaḳa gitdi Aḥmed oldı şāh
Aña degdi atadan taḫt ü külāh

7189. Çünki Aḥmed Ḫānuñ oldı il ü şehr
Gör ne bāziçe getürdi girü dehr

7190. Ol żiyā'ü'l-mülk k' olaydı vezīr
Aḥmed bir gün didi k' iy emīr

7191. Bir arada iki server olmaz
Bir il ikiye musaḫḫar olmaz

7192. Baş iki olsa birisi gitmek gerek
Server iki olsa biri yitmek gerek

7193. Ol vezīrüñ sözine virmez cevāb
Bir ḫayālidi meger ol sözine ḫ˅āb

7194. Ol sözüñ ḳıldı cevābını sükūt
Gör nider taḳdiri Ḥayyı lā-Yemūt

7195. Düşdi bir gün bu söz anuñ öniñe
Oḳıdı Arġun Ḫānı geldi öniñe

7196. Baḳdı Arġun Ḫānda gördi bir cemāl
Kim aña dünyada yoġıdı miṣāl

7197. Ṣūret ü sīret ḳamusı ḫūbıdı
Ḳamu göñüllerde ol maḥbūbıdı

7198. Ḳaynadı ḳanı taraḥḥum eyledi
Dönibānuñ ḫalḳa bile söyledi

7199. Kim bu ḥüsni nice ideyim helāk
Ḥayfdur bu ṣūrete kim ola ḫāk

7200. Memleketçün öldüremezem bunı
Mülkden bī-zārem anlaguz beni

7201. Memleket çünkim girü elden gider
Kişi böyle yavuz iş idüp n'ider

7202. İşbu resme naḳş yazmış Żü'l-Celāl
Yıḳup anı nice ideyüm pāymāl

7203. Ademi çün ṣānı' a bünyād ola
Anı yıḳanuñ işi bī-dād ola

7204. Virile bu dünyada aña sezā
Āḫiretde yār ola aña cezā

7205. Ḥaḳ bınāsın ol ki yıḳa bī-günāh
Dünya 'uḳbāda kilimi ola siyāh

7206. Baña gerekmezdürür bu tāc ü taḫt
Buña lāyıḳdur bu ḳamu mülk ü baḫt

PĀẒİŞĀHĪ-İ ARĠUN ḪAN BİST SĀL

7207. Oldı Arġun Ḫān bir ulu pāẕişāh
Kim cihān itdi anı püşt ü penāh

7208. İşbu ḥāli göriben ḳaçdı vezīr
Līk ḳaçmaḳ olmadı aña destgīr

7209. İrişiben itdiler anı helāk
Gör ne fitneler ider bu tīre ḫāk

7210. Dili gör kişiyi neye yitürür
Dile bak kim nice başlar yitürür

7211. Ger benefşede olmayaydı bu dil
Böyle kesilmezdi başı eyle bil

7212. Uzun olursa dilüñ süsen miṣāl
Baş gerekse it anı ġonce bigi lāl

7213. Çün ḳażā ire anı itmege def'
Göge çıḳsañ ḳaçup itmez hīç nef'

7214. İşbu iş üzre geçiben az zamān
Düşdi Arġun göñline Aḥmedden gümān

7215. Evvel itmediyse ol bunı helāk
Āḫir olmaz anı bu eyledi ḫāk

7216. 'Āḳilüñ pendin işitmeyen kişi
Ne 'aceb gider olurise başı

7217. İşbu sözi kim didüm yād eylegil
İşe bu söz üzre bünyād eylegil

7218. Sāde olup kimseye inanmaġıl
Saña kimse dost ola ṣanmaġıl

7219. Her kişi kendüzini sever hemīn
Kendüyiçün dostdur saña yaḳīn

7220. İşbu manṣıb k' adıdurur salṭanat
Elde durmaz olmayınca şeyṭānat

7221. Salṭanatla şeyṭānat bir lafẓdur
Farḳ iki ḥarf arada iy sözi dür

7222. Lafẓıla ma'ni arasında yaḳīn
Çoḳ tenāsüb vardur iy pākize dīn

7223. Mülk ü silk ü fehm ü vehmi it ḳıyas
Ḫışm ü ḫaşm ü k' añlana işbu ḳıyas

7224. 'Āḳıl iseñ saña işbu söz yiter

'Aḳl pāyānına her işüñ yiter

7225. Oldı Arġun Ḫān bir ulu pāẕişāh
Kim murādınca yürürdi mihr ü māh

7226. Şamdan Mıṣrıla aldı ol ḫarāc
Hind mülkinden hem aldı māl ü bāc

7227. Cūd u 'adlile imāret eyledi
Ḳanda vīrān var 'imāret eyledi

7228. Ẓulm anuñ kişverinde yoġıdı
Līk inṣāf ü mürüvvet çoġıdı

7229. Ehl-i 'ilmi ol idi evvel diren
Bunlara mersūm ü hem icrā viren

7230. Ṣordı ehl-i 'ilme kim nidem ki ilāh
İtmeye binüm kilimümi siyāh

7231. Didi ol ki ola ehl-i memleket
Farż aña oldur k' ide ma'dilet

7232. Memleketde 'adl itse pāẕişāh
'Afv olur bāḳī ne ki iderse günāh

7233. Çünki 'adluñ ġāyetindedür ümīd
Budurur k' ola yüzün yārın sipīd

7234. Didi ḥaḳ ṭanuk ki 'adlı arturam
Memleketden ẓulmı külli götürem

7235. 'Adlden ṣoñra ne gerek bileyüm
Şöyle kim var çāresini ḳılayum

7236. Didiler kim ulu işdürür ġazā
Kim aña ehl-i sa'ādetdür sezā

7237. Ġāzi olan Ḫālikuñ ḳılıcıdur
Düşmen-i dīne ẓafer bulucıdur

LEŞKER FİRİSTĀDEN-İ ARĠUN BE-GÜRCİSTĀN

7238. Çünki Arġun ḳıldı bu sözleri gūş
Ḳıldı ol dem ṭamarında ḳanı cūş

7239. Ṣaldı Gürcistāna yüz biñ çeri
Ola diyü küfrden ol yir arı

7240. Ne çeri kim cümle āhen pūşıdı
Ḳamu gerdun gūş ü deryā cūşıdı

7241. Dürlü a'lāmıla elvān-ı direfş
Yāşil ü ṣarı vü ḳızıl al u benefş

7242. Çün nefīr ü kūs eyledi ḫurūş
Ol çeri itdi anda deryā gibi cūş

7243. Kāfir-i Gürciye çün irdi ḫaber
Kim irişdi leşker-i fetḥ ü ẓafer

7244. Bī-gerān leşkerle ḳarşu vardılar
Berkidüp derbende anda durdular

7245. İtdiler ol ṣa'b derbendi seyir
Kim 'adüv anlara bulmaya ẓafer

7246. Çünki derbende irdi Arġun leşkeri
Lā-cerem kem ceng itdi iki çeri

7247. Varup derbende itseydüñ naẓar
Diyedüñ Sedd-i Sikenderdür meger

7248. Seddi ardında sipāhī bī- şümār
Cümle tīr-endāz ü coşan süvār

7249. Ṣa' yidi derbend ü ṭolu tīridi
Fetḥ ol derbende bī- tedbīridi

7250. Līk girü dönmedi ol çeri
Şīr-gīr iderdi dönse kāfiri

7251. İki ay ol arada ceng itdiler
Birbirine yir yüzin teng itdiler

7252. Leşkerine Arġun viripdi meded
Ḳanḳı ni' metden ki dirseñ bī-'aded

7253. 'Āḳıbet irişiben luṭf-ı ilāh
Basılıban ḳaçdılar Gürci sipāh

7254. Her ki aña te'yid-i ḥaḳ yārı ḳıla
Ḳanda kim varur ise Manṣūr ola

7255. Rāyet-i İslām olur ser-firāz
Ger çeri çoġ ola vü yā ola az

7256. Leşker-i küfr olsa ṣāġışda füzūn
Olur az leşkerle ḳamu ser-nigūn

7257. Ol dem ol derbendi oda urdılar
Yānıban soyınınca anda durdılar

7258. Gördiler Gürciyi ġāret itdiler
Ḳırıban ḫalḳın ḫasāret itdiler

7259. Şehr ü ḳal'a bulıbanuñ yıḳdılar
Kişt-i kār ü bāġ ü ḫāne yaḳdılar

7260. Yürüyüp ancāra degin urdılar
Kimi kim buldılar ise ḳırdılar

7261. Ḳul u ḳaraveş yüz elli biñ esīr
Aldılar çün oldı nuṣret destgīr

7262. Hem ḳoyunıla ṣıġır on biñ sürü
Alıbanuñ döndi ol leşkeri girü

7263. Çün ġanīmetleri cümle sordılar
Ṣoñı gelüp ḳavışınca durdılar

7264. Ḫaṣmdan bunca ġanīmet aldılar
Girü dönüp dār-ı mülke geldiler

7265. Devletinden çün yigirmi yıl tamām
Oldı gitdi ḳaldı ansuz bu maḳām

7266. İki oġlı varıdı şimşīr-zen
Şīr girü ḫaṣm bend ü ṣaf-şiken

7267. Ulu oġlınuñ adı Ġazanıdı
Birinün adı Muḥammed Ḫānıdı

7268. Ol ki dirleridi Ḫarbende aña
Gūş ol bu söze kim direm saña

ZİKR-İ PĀZİŞĀHĪ-İ ĠAZAN ḪAN VE SĪRET-İ Ū

7269. Çünkim Arġun öldi Ġazan oldı Ḫān
Dilegince oldı devr-i āsumān

7270. Ol saḫī vü ṣāḥib-i iḥsānıdı
Ḫāk ü sīm ü zer aña yiksānıdı

7271. Ol kişi kim ṣāḥib-i iḥsān olmaya
Uludan eger çi kih ölmeye

7272. Her ki bulavirmeye zerr ü direm
Ḥāşā anı ademi midür direm

7273. Çün bilürsin k' ademi girü gider
Ḳoma mālı yi vü yidür gider

7274. Dünya 'uḳbā ḥāṣıl eyle mālılı
'Ömri yile virme çoḳ amālıla

7275. Māluñıla eyü ad it iktisāb
Yol budur واللّٰه اعلم بالصواب

7276. Andan İbrāhimüñ adı oldı Ḫalīl
Kim seḫāvet yolına buldı sebīl

7277. Cevne adı virmegile zindedür
Ḳamu ḫalḳ anuñ adına bendedür

7278. Virmekile ḥātim adı tāzedür
Āferīnler aña bī-endāzedür

7279. Şāh-i Ġazan Mekkeye çoḳ genc ü māl
Viripdi k' anlara yite māh ü sāl

7280. Hem Resūlüñ şehrine ol nāmver
Viripdi bī-ḥadd genc ü sīm ü zer

7281. Hinde viripdi cihād içün çeri
Vardı ḳal'aya geldi leşkeri

7282. Dilliye dek Hindi ġāret itdiler
Yıḳuban yaḳup ḫasāret itdiler

7283. Çün şecā'atda anı iller bildiler
Rūm-ı ḳal'a anda ḳıldılar

7284. Çevürüp her şehri itdiler ḥiṣār
Līkin aldı cümlesin nāmdār

ZİKR-İ PĀZİŞĀHĪ-İ ḪUẔĀBENDE MUḤAMMED ḪAN

7285. Ol ölüp oldı Ḫuẕābende emīr
Kim ol idi ehl-i 'ilme destgīr

7286. Key tavāżu' ehliydi ol pāẕişāh
İşi ḫayr itmekdi ḫalḳa sāl u māh

7287. Oldı evvel 'māma ṣārınan
Ger cüvānadan çıḳıban ārınan

7288. Anda Selçuḳa ol zamān irdi zevāl
Kimi öldi kimi oldı pāymāl

7289. Ḳalmadı ol ḫānda andan hīç eşer
Çāre ne çün çarḫdur bī-dād-ger

7290. İşi bu kim cān ü ḫānları yaḫar
Şuġli bu kim ḫānedanları yıḫar

7291. Rūm ilinde hīç küşe ḳalmadı
Kim Ḫuẕābende aña fermān ḳılmadı

7292. Bir ḳızı varıdı adı Olcayto
Oġlı idi Ebu Sa'īd nām-cū

7293. Salṭanatda olıcak on yıl tamām
Gitdi ḳaldı Olcaytoya ol maḳām

ẒİKR-İ PĀẒİŞĀHĪ-İ OLCAYTO VE ṢIFAT-I Ū

7294. Gerçi ḫātunıdı ol dānāyıdı
Gārdānıdı vü nīk ü rāyıdı

7295. Her ne işi dutdı ise bitürdi ol
Pāẓişehlıġı başa yitürdi ol

7296. Nice ʿavret vardurur andan ulu
Nice er var ki ʿavretden ālu

7297. Nedürür arlık seḫā vü ʿaḳl ü dīn
Kimde kim var bu üçi ardur hemīn

7298. Ol ki yoḳdur anda bu üçden eṣer
Ḳaḥbe ʿavretden olur daḫı beter

7299. Ḥāya vü girye arlıga nişān
Pes erenler başıdur eşek ʿayān

7300. Çünki ʿavret ola ʿadlile saḫī
Fi-l-ḥaḳika ardur ol nedür daḫı

7301. Şimdi ʿavret var k' anuñ miʿceri
Çoḳlaruñdur ṭaylasānından arı

7302. Nefsüz er nice kim olsa ulu
Ḫayrlu ʿavretden olur ol ālu

7303. Çün جمال المرء في طي اللسان
Didiler nişe gelür bu ṭaylāsan

7304. Ger namāz ü rūze ger ʿimlüm ʿamel
Ḳamu bir nān pāreye olmaz bedel

ẒİKR-İ PĀẒİŞĀHĪ-İ SULṬĀN EBŪ SAʿĪD

7305. Çünki Olcaytoya nice urdı ḳażā
Bū Saʿīd oldı cihānda pāẓişāh

7306. Bū Saʿīde virmişdi Ẕü'l-Celāl
ʿİlm ü fażl ü hem cemāl ü hem kemāl

7307. Şekli gibi ḫaṭṭı anuñ maḥbūbıdı
Şiʿri daḫı yüzi gibi ḫūbıdı

7308. Hem ʿUṭārid gibi key dānāyıdı
Ṭāliʿ ıssı Zühre ü zehrāyıdı

7309. Olmazıdı bir nefes bī- cām-ı mey
Gitmezidi öñinden anuñ çeng ü ney

ʿİSYĀN-I EMĪR ÇŪBĀN VE HELĀKĪ-İ Ū

7310. Eyledi ol her işe Çūbānı ḫāṣ
Çünki Çūbān bula andan iḫtiṣās

7311. Oldı Çubān şöyle bir ulu emīr
Server ü kişver-güşā vü mülk-gīr

7312. Şāh kendü ʿişretindeydi müdām
İtdi Çūbāna ıṭāʿ at ḫāṣ u ʿām

7313. Dükedicek dehr çāġını anuñ
Dīv azdurdı dimāġını anuñ

7314. Ne ki ayruḳsı oldı anuñ endīşesi
Kendüyi artumaġ oldı pīşesi

7315. Virdi bir oġlına ol Rūmı tamām
Kim Temürtāş aña dirlerdi be-nām

7316. Birini Baġdāda itdi şehriyār
Fārsda birini itdi tācdār

7317. Her yañadın begleri düşürdi ol
Ḳamusını ʿazl idüp degşürdi ol

7318. Kendü ḳulun ḳodı oları yirine
Ẓāhir oldı işine tedbīrine

7319. Ḥāmidi Çūbān işi vü rāyı süst
Lā-cerem düşmedi itdügi dürüst

7320. Ol ki ḳuldur ḳul gibi olmaḳ gerek
Aldugını maṣlaḥatca almaḳ gerek

7321. Virdügin hem maṣlaḥatca viresi
Virmeḳ vü almaḳ da ʿaḳlī diresi

7322. Pāẓişeh ḳulun eger sulṭān ḳıla
Ḳul gerek kim ḳulluġını bile

7323. Ola endāzeyle her işiñi işleye
Ger ala ger vire ger baġışlaya

7324. Bū Saʿīde didiler Çūbān ḳamu
İlleri aldı eski devş(?) ulu

7325. Ḳanı ulus ḳanı şehrile diyār
Ḳanı mülük ḳanı il ḳanı ḥiṣār

7326. Kendüzine döndürüp düzer 'ām
Sen içersin bāde işüñ ḳaldı ḫām

7327. Bāde ile hīç iş düşmez dürüst
Bāde ider mülk erkānını süst

7328. Bādedürür bāda viren devleti
İçmeye anı ol ola devleti

7329. Çünki ġafletdür ḳamu bāde işi
Nicesi devlet bula andan kişi

7330. Bāde ile kimse mülk almış degül
Baḫt ü mey bir arada olmış degül

7331. Bādedür bünyādını dīnüñ yıḳan
Bādedürür 'izzeti oda yaḳan

7332. Bāde içen dā'imā rencūr olur
Taḫt ü baḫt ü memleketden dūr olur

7333. Pādişāha işbu söz idüp eser
Göñli oldı ġuṣṣadan zīr ü zeber

7334. Viripdi Çūbānı oḳıdı gelmedi
Buyruġına anuñ ıṭā'at ḳılmadı

7335. Bū Sa'īdi şeh k' ulu sulṭānıdı
Adı dillerde Bahādur ḫānıdı

7336. Ḳomadı oturmaġa anı nām ü neng
Az kişiyle yürüdi Çūbāna teng

7337. Ar gerek kim bezm güni bezm ide
Rezm gününde aña göre rezm ide

7338. Ḫalḳ kim Çūbān ḳatında varıdı
Kim ümīdi dā'im anlarıdı

7339. Bū Sa'īdüñ adını k' işitdiler
Orada Çūbānı ḳoyup gitdiler

7340. Ḳaçuban Çūbān Ḫorāsāna varur
Raḫt ü baḫtın cümle tārāca virür

7341. Ol daḫı ol fitnede oldı helāk
Anı daḫı yidi hem bu tīre ḫāk

7342. Böyle olur ol k' işin bilmeye
Elde iken işe çāre ḳılmaya

7343. Diledi Çūbān k' olaydı tācdār
Līkin oldı kendü eliyle tācdār

7344. Kendüni bilse gerekdür her kişi
Tā murādınca ola anuñ işi

7345. Çünki Çūbānuñ işi oldı tamām
Bū Sa'īd aldı eline girü cām

7346. 'Ūd u çengile geçürdi gündüzin
Cām-ı Cem içüp unutdı kendüzin

7347. Budurur ancaḳ şarāb içene nef'
Kim olur renc ü 'aẕāb anuñıla şef'

7348. Cām-ı meydür kim virür cāna ṣafā
Cām-ı meysüz nedürür dirlik cefā

7349. Rūma leşker viripdi kim varalar
Fitnesin Temürtaşuñ gidereler

7350. Rūm daḫı yaġı olmışdı aña
Ẓālim olanuñ işi nice ola

7351. Aña uyanlar ḳoyuban gitdiler
Anı şöyle ḫār u meftūn itdiler

7352. İder eylükde ṣadāḳat her kişi
Ol yavuzluḳda degül kimse işi

7353. Çün Temürtaş gördi kim cām oldı kār
Kendü kendüzine didi el-firār

7354. Şāha şöyle diyü gitdi Rūmdan
Ḳorḳarıdı yolda zāġ ü būmdan

7355. Gitdi vü andan belürmedi nişān
N'oldı encāmı bilinmedi 'ayān

7356. Neler ider bu sipihr mihri gör
Kimesneye hīç var mı mihri gör

7357. Çünki Çūbānuñ işi oldı tamām
Girü sulṭān Bu Sa'īd isdedi cām

7358. La'bıdı işi vü nūş-ā-nūş mey
Hem semā'-ı Arġunuñ çeng ü ney

7359. Memleket işine meşġūl olmadı
Hīç kimseden naṣīḥat almadı

7360. Ḥāṣılı ne bādenüñ şerr ü fużūl
Bāde içen pend mi ider ḳabūl

7361. Lā-cerem her yaña düşdi şeyṭānat
Süst düşdi anda şuġl-i salṭanat

7362. Çün şubān mest ola yata uyıya
Ḳurdı uğrı aña ḳoyun mı ḳorıya

7363. Bāde ile memletet cem' olmaz
Ol olan yirde daḫı iş yir bulmaz

7364. Gördiler kim mülk ḳaygusın yimez
Meyden artuḳ nesneyi binüm dimez

7365. Ḫalḳ anuñ işinden āzār aldılar
Belki andan cümle bīzār oldılar

7366. 'Āḳıbet Bağdād anuñ 'avreti
K' oldı maḥbūbı vü hem ṣoḥbeti

7367. Bir ḳaçıyla düzülüp virdi aña zehr
Gör neler itdi vü ider işbu dehr

7368. Zī 'aceb iş kim bir ulu pāẕişāh
Mekrile bir ḳaḥbenüñ oldı tebāh

7369. Ger eriseñ 'avrete inanmağıl
Saña eylük idesidür ṣanmağıl

7370. Kim olardur fāḥişāt ü fācirāt
Sāḥirāt ü kāẕibāt-ı mākirāt

7371. Ol olıcak ṭoldı 'ālem dādgīr
Bu anı itdi vü ol bunı esīr

7372. Niceler taḫta oturdı k' ola şāh
Taḫta-ı tābuta girdi olup tebāh

7373. Niceler ḳaṣd itdi k' ola zūd-mīr
Oldı şöyle kim şererdür zūdmīr

PĀẔİŞĀHĪ-İ ŞEYḪ ḤASAN-I NEVĪN

7374. Āḫirü'l-emr irişüp emr-i ilāh
Şeyḫ Ḥasan oldı ol ile pāẕişāh

7375. Oğlıydı Olcayto sulṭānuñ ol
Ḳahrı eksük mihrü ve in'āmı bol

7376. Nice k' ol şāhıdı il ma'mūrıdı
Bid'at ü cevr ü sitemden dūrıdı

7377. Şāh dil-şādı aldı ol kabinile
Şöyle kim lāyıḳdurur āyinile

7378. Ol Dimeşḳ ḫ^ āce ḳız idi kim sipihr
Yüzine baḳduḳda şānunıdı mihr

7379. Niceler (...) ne ḥayrānıdı
Niceler 'ışḳında ser-gerdānidi

7380. Anuñ içün adı anuñ dilşādidi
K' andan ulu vü kiçi dil-şādidi

7381. Ṣūret ü sīretdeydi dil-peẕīr
Baḫşiş ü iḥsāndaydı bī-naẓīr

7382. Şeyḫ Ḥasan on dört yıl olup pāẕişāh
Anı daḫı yuddı bu ḫāk-i siyāh

PĀẔİŞĀĪ-İ ŞEYḪ ḤASAN-I TEMŪRTAŞ

7383. Ol ölicek geldi kici Şeyḫ Ḥasan
Kim Temürtaş oğlı idi añlasan

7384. Ḳamu çupānīler aña uydılar
K'anda devletden 'alāmet ṭuydılar

7385. Yidi yıl sulṭān olup Īrāna ol
Buldı ecel çengālı aña daḫı yol

PĀẔİŞĀHĪ-İ MELİK EŞREF

7386. Eşrefe kim ḳardaşıdur irdi baḫt
Anuñ oldı mülk ü māl ü tāc ü taḫt

7387. Oldı bir sulṭān mülk-i Eşref ki mihr
Görmedi anuñ gibi döneli sipihr

7388. Nice gerek bilüridi salṭanat
Līk anda ġālibidi şeyṭānat

7389. Ḳatı bī-raḥmıdı vü bī- dādger
'Adlden yoğıdı anda hīç eṣer

7390. Dünyada her ne kim var fısḳ ü fesād
Vardı anda hem daḫı kibr ü 'ınād

7391. Doyamadı hergiz aña il ü şehr
Kim nihāyetsüz iderdi ḫalḳa ḳahr

7392. Bir ḥaramda ḳomadı bir perde-sāğ
Ḳomadı kim ola rūşen bir çerāğ

7393. Ḫaluḳuñ oğlı ḳızına ṣundı ol emel
Devletine lā-cerem düşdi ḫalel

7394. Ḫalḳ ẓulminden Cüvcāna yitdiler
Ḫānumanlar terk idüben gitdiler

7395. Deşt iline şāh-ı Ḫānı ḫānıdı
Kim teniydi kişver ü ol cānıdı

7396. ʿAdlıla inṣāfıdı işi anuñ
Nice diye vaṣfını kişi anuñ

7397. Ḳaçıban Eşrefden aña geldiler
Yalvarıban aña zārı ḳıldılar

7398. Didiler kim sini itmişüz penāh
Kim ḫalīfesin sen iy ẓıll-ı ilāh

7399. Ehlümizi ḳurtarıvirgil bize
Çāker ü bende olalum cümle size

7400. Bunca nefsi ger sen iḥyā ḳılasın
Ḥaḳ ḳatında ḳurb-ı menzil bulasın

7401. Ol müselmanları itmeklik ḫalāṣ
Çünki farż olmışdur ol sulṭana ḫāṣ

7402. Altı yüz biñ kişi cemʿ idüp tamām
Yüridi Tebrize şāh-ı nīk-nām

7403. Varıdı Eşrefde ṭoḳsan biñ kişi
Kim ḳamunuñ ceng itmekdi işi

7404. Durdı Eşref bir yüce yire çıḳup
Kim göre düşmen sevādını baḳup

7405. Çün ıraḳdan gördi bir deryā gelür
Kim neye kim uġrasa yıḳar alur

7406. Cümle ḳaçdılar diyüben el-firāz
Kimsene idemedi bir dem ḳarār

7407. Anda dutup Eşrefi itdiler esīr
Olmadı kimsene aña destgīr

7408. Anı dutanlar ki ḫāna vardılar
Anı ḫānuñ ḳollarına virdiler

7409. Ḫān gelüp Tebrīze ḳurdı bārgāh
Bir zamān Tebrīzde oturdı şāh

7410. İlleri cümle musaḫḫar eyledi
Buñları kendüye çāker eyledi

7411. Eşrefe daḫı nüvāziş eyledi
İstimālet virüben ḫoş söyledi

SEBEB-İ HELĀK-İ MELİK EŞREF

7412. Eşrefüñ bir ḳızı varıdı meger
Kim ḳamu ḥüsnidi ol tā-pā vü ser

7413. Ḳaşlarıydı anuñ miḥrāb-ı cān
Zülfi sevdāsından yanardı cihān

7414. Ṣūretin ṣorsañ neyidi āfitāb
Ger tenin ögsem ne diyem māh-i tāb

7415. Aġzı mīm-i laʿl idi ol daḫı nihān
Mīmden ʿayn-ı ḥayāt olmış revān

7416. Aldı anı pāzişeh kābinile
Ḫalvetine viripdi āyinile

7417. Mihr bulamadı anda pāzişāh
Oldı ol işden anuñ göñli siyāh

7418. Didi bu iş niredendürür saña
Didi atamdur bunı iden baña

7419. Eşrefi ol gice itdürdi helāk
Böyle olur kişi k' anda olmaya bāk

7420. Ḳo yavuz işi k' ol dirlik degül
Ḫāyin olmaġil k' ol erlik degül

7421. Şehvete uyma ki āfetdürür ol
Düni ʿuḳbāda maḫāfetdürür ol

7422. Öldi Eşref buldı ḫalḳ andan ḫalāṣ
Ḫāne cānlardan duʿālar oldı ḫāṣ

7423. Çün musaḫḫar oldı ol kişver aña
Döndi girü gitdi ilinden yaña

7424. Virdi birdi ḫāne Tebrīzi tamām
K'andan ol şāh ola ḫalḳ aña ġulām

7425. Gideriken yol havāsından meger
İtdi bir ʿillet mizācına eṣer

7426. Bir iki gün ḫasta düşdi şehriyār
Ṣandılar ki ayruḳsı nā-gāh kār

7427. Biridi ḫāne kişi viripdiler
Atañun ḥāli yavuzdur didiler

7428. Biridi ḫān işbu peyġāma uyup
Göç itdi deşte Tebrīzi ḳoyup

7429. Ol irince atası bulup ʿilāc
Başladı kim ṣıḥḥate döne mizāc

7430. Biridi ḫān ulu begler tamām
Bildiler kim ḳamu işler oldı ḫām

7431. Ayaġ üstine durıncaḳ pāẕişāh
Cümlesini idiser bī-şek tebāh

7432. Ḫām anda boġup itdiler helāk
Ejdehādur kimleri yir gör bu ḫāk

7433. Altı aydan k' oldı birdi ḫān revān
Gitdi aḫı çoḳ adlu kişi oldı ʿayān

ZUHŪR-I AḪİCUḲ DER- TEBRĪZ VE İNHİZĀM VE HELĀKET-İ Ū

7434. Yoġıdı anda pāẕişehlıḳdan neseb
Kimse yoġıdı itdi sulṭānlıḳ ṭaleb

7435. Şöyle kim ʿadet idibdür āsumān
Anı daḫı aldadı birkaç zamān

7436. Cemʿ idiben muẓaffer çoḳ sipāh
Yüridi k' ide Aḫicuġı tebāh

7437. İde Tebrīzi daḫı kendüye rām
Kim ʿAcem mülki anuñ ola tamām

7438. Ol yaña Baġdaddan sulṭān Üveys
Yüridi üstine anuñ Ḫān Üveys

7439. Çün muẓafferle Aḫicuḳ düzdi ṣaf
K' ideler cengile birbirin telef

7440. Şāh Üveys üridi orada bir yiri
İḫtiyār idüp yasadı leşkeri

7441. Ol arada düzdi leşker şāh hem
Başmadı ayruḳ yire ol bir ḳadem

7442. Gözedüridi ol iki leşkeri
Kim bozan başan kim ikiden biri

7443. Başılan ardınca çün başan vara
Atı yorıla vü kendüzi ire

7444. Vara bu anuñla ceng ide tīz
Başına ḳopara anuñ rüsteḫīz

7445. Kūs-ı ḥarb uruldı çalındı nefīr
İtdiler birbiriyle dār ü gīr

7446. Her yañadın tīr-i bārān itdiler
Yāy-ı ebrū oḳ-ı bārān itdiler

7447. Tıġ-ı serīz ejdehā girdāridi
Soñı diyeydüñ afʿ-ı māridi

7448. Baş idi her yaña kim itseñ naẓar
Gevde idi nireye ḳılsañ güzer

7449. Yiryüzi ḳāndan buḫār olmışıdı
Ḳān buḫarıyla havā ṭolmışıdı

7450. Atlar ayaġı tozından āsumān
Şöyle idi kim görinemezdi ʿayān

7451. Geh sūñiyile iderleridi ḥarb
Geh ḳılıcılı urulandı ḍarb

7452. Dām ü der anda żiyāfetde idi
Cān ü ten orada āfetde idi

7453. Çünki germ oldı temür-ı kārzār
Anda başıldı Aḫicuḳ ḫʷār u zār

7454. Ḳaçdı Aḫicuḳ ardına düşdi çeri
Şol ḳadarı kim ḳaldı at erdi arı

7455. Şāh Üveys açıban oradan kemīn
Kim Muẓafferle ide ol ceng ü kīn

7456. İtdi Üveys anda bir ulu kārzār
Ḳaçdı öniñden Muẓaffer ḫʷār u zār

7457. Yezüd Şīrāz ü Ṣıfāhān leşkeri
Şöyle ḳaçdılar ki ḳalmadı biri

7458. Nice öldi niceler oldı esīr
Başılan kişiye kimdür destgīr

7459. Ol Muẓaffer k' irmişdi aña şikest
Şeh ẓafer bulıban anı itdi pest

7460. Key bahādurdı Üveys-i tīgzen
Leşker ārayıdı vü hem ṣaf-şiken

PĀẔİŞĀHĪ-İ SULṬĀN ÜVEYS ʿALEYHİ 'R- RAḤMETİ VE CENG-İ Ū BĀ- VELĪ Kİ VĀLĪ –İ HORĀSĀN BŪD

7461. Şeh Velī anuñla idem didi ceng
İtdi līkin oldı ʿālem aña teng

7462. Cemʿ idiben Horāsān leşkerin
Geldi kim ide anuñla ceng ü kīn

7463. Vālī-yi mülk-i Horāsāndı Vālī
Cenkde sām ü nerīmandı velī

7464. İtdi Üveys anuñla şöyle neberd
K'at ayağından göge irişdi gerd

7465. Atılan oķ ki ef'ī-i bī-cānıdı
Ķorķısından ejdehā bī- cānıdı

7466. Şūret-i mevtidi ķılıcı anuñ
Kim alurdı cānını ol düşmenüñ

7467. Ķılıcıydı anuñ bir tīr-berķ
Kim yanardı tābişinden ġarb u şarķ

7468. Çünki ġāyet kerem oldı kārzār
İndi atından orada şehriyār

7469. Çünki sulṭānı piyāde buldılar
Cümle ol leşker piyāde oldılar

7470. Şeh okın dönüp eline aldı yāy
Yüz göge dutup didi kim iy Ḫüdāy

7471. Ben ḥaķ üzreyem mu'āvin ol baña
Ḥaķ eger ḫaşmuñsa yārı ķıl aña

7472. Bu sözi diyüp ele yāy aldılar
Düşmeni oķa nişāne ķıldılar

7473. Ḫaşmı ol dem tīrile itdiler helāk
Zaḫm-ı peykān itdi oları tīre ḫāk

7474. 'Āķibet rāyetleri olup ser-nigūn
Ķaçdılar başdan ayaġa ġarķ-ı ḫūn

7475. Oķ ucından başılıban ol sipāh
Virdiler Tāraca raḫt ü bārigāh

7476. 'Ādet-i çarḫuñ bu resmile olur
Gāh ider şād ü geh ġamgīn ķılur

7477. Ķalma çarḫuñ māhına vü mihrine
Ķahrını gör virme göñül mihrine

7478. İşbu sulṭānlar ki şerḥ itdüm saña
N'oldılar āḫir eyitgil sen baña

7479. Durmayacaķ yiriçün ceng itdiler
Yiri yirinde ķoyuban gitdiler

7480. Pāk dāmendi Üveys dādger
Varıdı anda vilāyetden eser

7481. Pāẕişeh kim 'adl ü bī-āzār ola
Ne kerāmet dirseñ anda var ola

7482. On yidi yıl oldı ol Īrāna şāh
Bir kişi itmedi andan hergiz āh

VEFĀT-I SULṬĀNĪ'L- MERḤŪM VE MAĠFŪR SULṬĀN ÜVEYS BERREDALLĀHU MAŻCA'AHU VE MEŞVĀHU

7483. Çünki ölümi anuñ geldi yaķīn
Sāġiken öldügini bildi yaķīn

7484. Çün ölümini ḥaķīķat bildi ol
Ḫalķı oķıdı vaṣıyyet ķıldı ol

7485. Şeyḫ Hüseyn olsun didi yirime şāh
K'oldurur mecmū'-ı ḫalķa nīk-ḫ'āh

7486. Pes diri vü sāġiken rūḥ u beden
Ķazdı kūru düzdi kendüye kefen

7487. Pes varup bir küşede oturdı ol
Begligüñ eşġālini götürdi ol

7488. İrte vü gice 'ibādet eyledi
Ḥaķķa iḫlāşile ṭā'at eyledi

7489. Ṭā'atı iḫlāşile it iy refīķ
Kim ola tevfīķ saña hem ṭarīķ

7490. Nedürür ṭā'at beden iḫlāş cān
Cānsuz olur mı beden rūşen revān

7491. Salṭanatla dünyayı dutdı Üveys
Dünyadan bu resmile gitdi Üveys

7492. Ķanı ol 'izz ü celāl ü ol kemāl
Ķanı ol luṭfıla ol ḥüsn ü cemāl

7493. Cümle oldı ṭopraķ elinde nihān
Vah ki ne ḫun-ḫ'ārdurur bu cihān

7494. Dünyada görgil ki ne işler olur
Pāẕişehler başına neler gelür

7495. Nice kim döndi döniser āsumān
Ādemileri ögidür āsmān

7496. Bir degirmendür bu çarḫ-ı tīzgerd
Kim ögütdügini ider tīz gerd

7497. Çün degüldür baht ü devlet pāyidār
Anuñiçün ne gerek bu gīr ü dār

7498. Çün gidersin bunda ḳalur māl ü genc
Nedürür pes bu ḳamu bī-hūde renc

7499. Aḥmedī ḥālini dünyanuñ saña
Didi ger gūş olduñısa sen aña

7500. Sözini anuñ eger diñleyesin
Nice bilmedügiñi añlayasın

PĀẒİŞĀHĪ-İ SULṬĀNU'D -DEVLETİ VE'D- DĪN ḤÜSEYN ḪAN TĀBE ŞERĀHU VE MERḲADEHU

7501. Öldi Üveys şāh oldı şeyḫ Ḥüseyn
Kim cemāliyidi anuñ dünyada zeyn

7502. Varıdı ol pāẓişehde bir cemāl
Kim yoġıdı aña ʿālemde misāl

7503. Yañaġı anuñ lāle-i ḥamrāyıdı
Gözleri ḫod nergis raʿnāyıdı

7504. ʿAḳl daḫı zülfine mecnūnıdı
Ġamzesine cān ü dil meftūnıdı

7505. Cān bigi ol ḳamuya maḥbūbıdı
ʿÖmr gibi cümleye merġūbıdı

7506. Ḫalḳ alurlardı yolını gündüzin
Kim giderken görelerdi gün yüzin

7507. Yüzi şemʿ-i ʿāleme virürdi tāb
Aña pervāne olurdı āfitāb

7508. Çün imāret oldı atadan aña behr
Oldı ʿadlile ʿimāret il ü şehr

7509. Oldı eyyāmında anuñ ehl-i hüner
Serveri ser-melik cümle tāc-ı ser

7510. Key saḫīyidi vü ehl-i pāk dīn
Sünnetüñ yolını dutardı yaḳīn

7511. Cevneden yig olmaġa ide heves
Līk anda yoġıdı ol dest-res

7512. Hindede ot bigi yirden zer biter
Bu vücūh ol virmege nice yiter

7513. Diridi kim cevnedeki genc ü zer
Binüm olsa görelerdi kimdür er

7514. Sāde dil olduġiçün ol pāk dīn
Dutmazıdı kimseden göñlinde kīn

7515. Kimse baña ḳaṣd ide dimezidi
Kimse dirise daḫı uymazıdı

7516. Ġāfilāne olurıdı ol müdām
Ġafletidi ḫod anuñ işi tamām

7517. Çün sekiz yılda düketdi müddeti
Buldı sulṭān Aḥmed aña furṣatı

7518. Furṣatı fevt itmedi dutdı anı
Öldürüp ḫāk-i zemīn itdi anı

7519. Ḫākdan olan gerek kim ḫāk ola
Ḳadr ü rütbetde eger eflāk ola

7520. Gül gibi ḫāk oldı bī-vaḳt ol liḳā
Nāzük olanlarda kem olur beḳā

7521. Çāre ne çün böyle geldi rūzigār
Kim dökilür gül ḳalur yirinde ḫār

PĀẒİŞĀHĪ – İ SULṬĀN BİN SULṬĀN ÜVEYS

7522. Çünki sulṭān Aḥmed oldı pāẓişāh
Girü nāle oldı ḫalḳ işi vü āh

7523. Şöyle kim Merriḫ bed- gerdārıdı
Ẓālim ü bī- raḥm ü hem ḫun-ḫ'ārıdı

7524. Gice yoġıdı k' itmezidi ḳān
İşi gündüz ẓulm ü cevridi hemān

7525. Ḫūb oġlanları ol itdürdi ḫāṣ
Çünki ḳatında bulurlardı iḫtiṣāṣ

7526. Bī-sebeb ḳamusın öldürüvirdi
Yirlerine daḫı bulduruvirdi

7527. Rūzigārında ḫurūc itdi Temür
Eyledi dünyayı aña çeşm-i mūr

7528. Aldı Baġdādı Temüri itdi ḫāk
Ḳıldı sulṭān Aḥmedüñ ḫalḳın helāk

7529. Ḳaçdı Sulṭān Aḥmed āvāra olup
Düşdi Rūm u Şama bī-çāre olup

7530. Ḫalḳ anı dirler k' oldı dādger
Ben direm bu söze kim leyse'l-ḫaber

7531. Bislenürse şīr ü şekkerle yılan
Zehr bā-zehr olduğı olur yalan

7532. Kevserüñ ṣuyıyla ṣu arılsa pīş
Cism ü cāna olur ziyānı daḫı bīş

7533. 'Āḳibet bir fitne vü neng eyledi
Dutmağa Tebrīzi āheng eyledi

7534. Ḳara Yūsuf mīridi Tebrīzde
Kim tehmetendi ḫurūş ü ḫīzde

7535. Ḳarşuladı rāst Sulṭān Aḥmedi
Başdı vü eyledi talan Aḥmedi

7536. Dutdı vü ḳatl itdi āsānlıġıla
Dimnelikle degül arslanlıġıla

TEVĀRĪḪ-İ MÜLŪK-İ ĀL-İ 'OṢMĀN VE ĠAZEV-İ ĪŞĀN BĀ- KÜFFĀR

7537. Bu tevārīḫi çün eyledüm beyān
Göñlüme bir nesne düşdi nā-gehān

7538. Daḫı sözler vesvese ol ilhāmdur
Çāresi nedür anuñ itmāmdur

7539. Ol melikler k'anları ẕikr eyledüm
Ḫāletin ü sīretini söyledüm

7540. Kimi kāfiridi kimi ehl-i sitem
Ḳahridi anlarda bīş ü luṭf kem

7541. Ol Moġol sulṭānlarınun 'adlini
Niceyidi işit imdi şerḥini

7542. İtmediler anı kim Cingīz Ḫān
Ẓulmden ḫalḳa ideridi 'ayān

7543. Ẓulm itdiler velī ḳānūmıla
Ellerin boyamadılar ḫūnıla

7544. Ẓulm kim ḳānun u ẓabṭıla ola
'Adl gibi ḫalḳa ol āsān gele

7545. Vardur ol sözlerde bize çoḳ zelel
İdelüm şimd'anı k'anda yoḳ ḫalel

7546. Çün añıldı ol ḳamu ehl-i sitem
Ẕikre getürelüm ehl-i 'adlı hem

7547. Añalum ol begleri kim ser-te-ser
Hem müselmān idiler hem dādger

7548. Ḳamusınuñ işi kāfirle cidāl
Geydügi vü yidügi mālı helāl

7549. Bu kitāba idelüm anı ḫitām
K'anunıla ola bu nāme tamām

7550. Bir ġazāvat-nāme düzeyim saña
İşid illā i'tirāż idüp baña

7551. Ġāziler ṣoñra bişe'añladı dime
Anlar aşaġa niçün geldi dime

İSTİ'ẒĀR-I TE'ḪĪR-İ ḲAŻİYYE-İ ĠĀZİYĀN

7552. Ṣoñra gelen ön gelenden yig olur
Fikri olan bunı kim direm bilür

7553. Virdi Ḥaḳ insāna feyż itdükde cūd
Ḳudret ü 'aḳl u ḥayāt u hem vücūd

7554. 'Aḳl ol üçden yigrekidi bī-gümān
Lā-cerem ṣoñra oldı anlardan 'ayān

7555. Ṣoñra geldi enbiyādan ol Resūl
Ḫātem oldı vü ḳamudan eşref ol

7556. Dört kitābuñ ṣoñı Ḳur'ān'dur gelen
Fażlıla oldur anlara nāsiḫ olan

7557. Ḳamudan çün ṣoñra geldi ādemi
Fażlıla oldı ḳamunuñ ḫātemi

7558. Pāẕişeh aşaġa yuḳaru 'alem
Ol 'alemden pāẕişeh olur mı kem

7559. Dürr-i meknūn baḥr ḳa'rında olur
Ḫār u ḫas ḥāşā ki yuḳaru ḳalur

7560. Tebbetile Ḳulhüva'llāhu aḥad
Bu söze ḥüccet ki yoḳdur ana red

ĀĠĀZ-I DĀSTĀN

7561. Bir gün ol Sulṭān 'Alā'addīn Saīd
Ṣordı n'olur ḥāl-i ġāzī vü şehīd

7562. Bildi anı kim ġazā key iş olur
Ġāzī olanuñ ḥaşrı bī-teşvīş olur

7563. Ġāzī olan Ḥaḳ dinimündür āleti
Lā-cerem ḫoş olasıdur ḥāleti

7564. Ġāzī olan Tanrınuñ ferrāşıdur
Şirk çirkinden bu yiri arıdur

7565. Ġāzī olan Ḥaḳ ḳılıcıdur yaḳīn
Ġāzīdür püşt ü penāh-ı ehl-i dīn

7566. Anı k'ola Tanrı yolında şehīd
Öldi ṣanma kim diridür ol Sa'īd

7567. Ḥaḳ ḳatında rızḳ içindedür olar
Ölmediler bil ki zindedür olar

7568. Pes heves itdi k'ide ol bir cihād
Ola kim ġāzī uralar aña ad

7569. Leşkerini cem' idüp girdi yola
Gündüzalp Erṭuġrul anuñla bile

7570. Daḫı Gökalb ü Oğuzdan çoḳ kişi
Olmışıdı ol yolda anuñ yoldaşı

7571. Ḳonyadan çün geldi Sulṭānyükine
Ḳatına geldi ḫalāyıḳ yükine

7572. Baylara i'zāz ü ikrām eyledi
Yoḫsula iḥsān ü in'ām eyledi

7573. Dār-ı küfre ṣaldı oradan çeri
K'iller urup öldüreler kāfiri

7574. Anda Erṭuġrul çoġ itdi kārzār
Lā-cerem oldı cihānda nāmdār

7575. Urdı bī-ḥadd il ü aldı genc ü māl
İtdi leşker dār-ı küfri pāyimāl

7576. Ol yörede durdı birḳaç vaḳt şāh
Tā kim ola kāfirün işi tebāh

7577. Ṣulḥıdı Tātār anuñla ol zamān
İşidicek kāfire olduġın revān

7578. Buluban furṣat girü il urdılar
'Ahdi bozup girü kīne durdılar

7579. Bu ḫaberden irdi çoḳ teşvīş aña
Lābüd oldı girü dönmek iş aña

7580. Virdi ol eṭrāfı Erṭuġrula şāh
K'ide def'in ehl-i küfrüñ sāl u māh

7581. Bu ḳadar fetḥ oluban rūzī aña
Döndi gitdi girü Ḳonyadan yaña

7582. Uydı anda çoḳ kişi Erṭuġrula
Oldur iş kim dınışıla ṭoġrula

7583. Ol gelenlerle göñül berkitdi ol
Ḥaḳ yolına cānını terkitdi ol

7584. Yüridi Söğüt iline geldi ol
Ḳılıcıyla ol yöreyi aldı ol

7585. Bunun üstine çü geçdi az zamān
Yüzini döndürdi andan bu cihān

7586. Gitdi Erṭuġrul cihāndan yirine
Oğlı 'Oṣmān ḳaldı anuñ yirine

İMĀRET-İ 'OṢMĀN VE ṢIFAT-I ḲĀR VE SĪRET-İ Ū

7587. Oldı 'Oṣmān bir ulu ġāzī kim ol
Nireye kim vardıyısa buldı yol

7588. Her yaña viripdi bör bölük çeri
K' il uralar ḳatl ideler kāfiri

7589. Bilecüki fetḥ itdi ol nāmdār
İnegöl ile daḫı Köpriḥiṣār

7590. Durmadı her yaña leşker ṣaldı ol
Az zamānda çoḳ vilāyet aldı ol

7591. Kāfiri yıḳup yaḳup ol nāmdār
Bursa vü İzniḳi eyledi ḥiṣār

7592. Eyle taḳdīr itdi Ḥaḳḳ 'azze ve cell
K' almadan ol ikisin irdi ecel

PĀẔĪŞĀHĪ-İ ORḪAN BİN 'OṢMĀN

7593. Ol ölicek aldı yirin Orḫān
Aña didi ehl-i kerāmet k' Orḫān

7594. Her yañadan yüriyiben bir çeri
Rūz u şeb tārāc itdi kāfiri

7595. 'Avret oğlan bulduġın itdi esīr
Ḳırdılar bāḳī ne var bernā vü pīr

7596. Kāfir üzre aḳdılar a'vān-ı dīn
Andan itdiler ġazā adın aḳın

7597. Kâfiri karşu yirinden sürdiler
Küfri yire sokuban yitürdiler

7598. Her yañadan 'ilm ehli yitdiler
Dīn nedürür şerḥ ü taḳrīr itdiler

7599. Nirede kim varıdı āsār-ı şirk
Yudı tevḥīd anı vü ḳalmadı çirk

7600. Ol zamāndan kim farīża oldı ġazā
Bāri anlar bigi kim ḳıldı ġazā

7601. Key ulu ġāzī aldı biş altı ḥiṣār
Bunlar aldı bunca il ü şehr ü diyār

7602. Çünki Ḥaḳ Orḫānı itdi pāzişāh
Oldı ol dīn ehline püşt ü penāh

7603. Oldı 'ālī cāvizān rāyāt-ı dīn
Oldı ẓāhir tā ebed āyāt-ı dīn

7604. Munṣıfıdı Orḫān ü dādger
Unıdıldı anuñıla 'ahd-i 'Ömer

7605. Ḳanda kim 'Osmānīler 'adli ola
Orada 'adl-i 'Ömer nişe anıla

7606. Mescid ü miḥrāb bünyād eyledi
Nice dār-ı ḫayr ābād eyledi

7607. Her yaña kim viripdi ol bir çeri
Yıḳuban yaḳdılar oda kāfiri

7608. Ṭoğru geldi her ne k'işlediyse ol
Yirine yitdi ne başladıysa ol

7609. Geldi her yirden aña çoḳ sīm ü zer
Ḳul ḳaravaş lāṭīf ü sīmber

7610. Rāyet-i küfr oldı anda ser- nigūn
Kāfirüñ beglerin itdiler zebūn

7611. Az zamānuñ arasında ol bölük
Yoḫsul iken cümlesi oldı mülūk

7612. Çünki nuṣret buldı Ḥaḳdan nāmdār
Bursayı aldı idüben ḥiṣār

7613. Yıḳuban anda kiliseyile deyr
Mescid eyledi binā ü dār-ı ḫayr

7614. Vardurur şimdi ḫayr ol dārda
Ṭoludur ni'met der ü dīvārda

7615. İzniki daḫı çeküp renc ü ta'b
Aldı çün fetḥini eyledi ṭaleb

7616. Aldı anı kāfirin ḳıldı helāk
Şimdi mü'min yiridür ol āb u ḫāk

7617. Gör ki nice dār-ı İslām oldı ol
Gör nice 'ilm ehliyile ṭoldı ol

7618. Pāk dīnidi Orḫān pāk i'tiḳād
'İlm ehli buldılar andan murād

7619. Geldi ḳatına Sinān kim ol faḳīr
Olmuşıdı faḳr elinde esīr

7620. Dir iken k' الفقر كاد ان يكون
Baḫt oldı aña 'anāda reh-nümūn

7621. 'İlm adına itdi anı paşa Sinān
Buldı andan māl ü cāh u nām u nān

7622. Bir bahādur serveridi Orḫān
K'ana dirlerdi Nerīmān-ı zamān

7623. Atduğı oḳda uşanurdı ḳader
Ejdehā rümḥinden iderdi ḥazer

7624. Kılıcı anuñ bir muṣavver mergidi
Ṣanasın ol bād u cānlar bergidi

7625. Gürzin alduḳda ele ol nāmdār
Düşeridi ḳorḳuya Sām-süvār

7626. Baḫşişi varıdı līkin Ḥātemī
Küşişi varıdı līkin Rüstemī

7627. Mü'min raḥmetdi āfet kāfire
Ṣalmuşıdı biñ meḫāfet kāfire

7628. Mihriyidi mü'mine anuñ şifā
Ḳahrı idi kāfire anuñ şeḳā

7629. Laza düşmişidi andan velvele
Üngürüsüñ illerine zelzele

FİRİSTĀDEN-İ ORḪĀN SÜLEYMĀN PAŞA-RĀ BE-İSRE YAḲA EZ-BERĀ-YI ĠAZĀ VE CİHĀD

7630. Ulu oğlıydı Süleymān Paşa nām
Anda idi serverlik tamām

7631. Hem şecā'at hem seḫāvet ehlidi
Hem siyāset hem riyāset ehlidi

7632. Ḫūb evṣāfıla ol mevṣūfıdı
Şöyle kim elṭāfıle ma'rūfıdı

7633. Dā'imā iderdi cehd ü ictihād
Kim olınca dīn yolında ide cihād

7634. Fikre düşdükde ol Āṣaf-rāyıdı
Cenge girdüginde ṣaf-ārāyıdı

7635. Ne fażīletdür ġazā bilürdi
Ḥaḳ yolında terk-i cān ḳılurıdı

7636. Şīrgīridi vü hem şemşīr-zen
Ḫaṣm-bendidi vü hem leşker-şiken

7637. Viripdi isrā geceye anı Orḫān
Kim ġazā ide orada bir zamān

7638. Kim yüriye leşkerile ol nāmdār
Memleket fetḥ ide vü şehr ü diyār

7639. Ne ki kāfirde bulur ise yıḳa
Ḫānümanların ḳamu oda yaḳa

7640. Da'vetile añlamayanı öldüre
Leşker-i İslāmı ġālib oldura

7641. Tañrı emri vü atası rıyıla
Vardı kāfir iline leşker bile

7642. Dīn içün itdi orada çoḳ ġazā
Oldı ġāzi olmaġa adı sezā

7643. Nireye kim vardı ġālib oldı ol
Çoḳ diyār ü şehr ü ḳal'a aldı ol

7644. Ol arada ol ḳadar eyledi ceng
K'andan uşanurdı maġribde Fireng

7645. Ḳanda kim irdiyise ol nāmdār
Fetḥ idüp iller aldı vü diyār

7646. Her murādı kim diledi buldı ol
Lā-cerem bir ulu sulṭān oldı ol

7647. Ḳal'alar virdiler aña māl ü bāc
Aldı kāfir beglerinden çoḳ ḫarāc

7648. Ḳanda kim buldı kilise yıḳdı ol
Nāḳus u zünnār oda yaḳdı ol

7649. Yire soḳup eyledi küfri nihān
Lā-ilāhe illallāhı ḳıldı 'ayān

7650. Çoḳ kilise yıḳdı mescid yapdı ol
İkilik yoġıdı bire ṭapdı ol

7651. Niçe kez eyledi anda ol ḳıtāl
Niçe küfr ehlini itdi pāyimāl

7652. Vize vü Maġalḳara vü İpsala
Fetḥ oldı aña bu üçi bile

7653. Anda kāfir leşkeri oldı zebūn
Rāyet-i küfr anda düşdi ser-nigūn

7654. Az zamāndan çünki geçdi ay u yıl
Ṭoldı Allāh u ekberile şehr ü il

7655. 'Īsā ṭapılduġı yirde ol zamān
Şimdi anılan Muḥammedür hemān

7656. Bir zamāndan irdi aña çeng-i ecel
Çāre ne Ḥaḳ emrine 'Azze ve Cell

7657. Fi-l-meṣel nedür cihān bir reh-güzer
Bunda uġrayan kişi lā-būd gider

7658. Çünki adı yirdürür ne bulsa yir
Ögmegil anı nice gerekse yir

7659. Dünyanuñ mihrini göñlünden gider
İşbu menzildür k' emeldürür gider

7660. Çoḳ emel dutup saña kim didi az
Çün bilürsin 'ömrüñi kim olur az

7661. Fikr it kimleri ḳahr itdi cihān
Kimler olmışdur yir altında nihān

7662. Ṭopraġuñ her zerresin itseñ ṭaleb
Bulına biñ zülf ü ḫāl ü ḫaṭṭ u leb

7663. Ḫūb yazar ḫūb naḳş urur düzer
Çün tamām ider anı girü bozar

7664. Luṭf u ḳahrı Ḥaḳḳuñ olmakçün 'ayān
Emrile geldi vücūda bu cihān

7665. Bişler ü arturur irdükde kemāl
Ol kemāle irgürür naḳṣ u zevāl

7666. Oġlı içün itdi nāle Orḫān
Ölüye nef' eylemez āh u fiġān

7667. Bir zamān çünkim bu çarḫ-ı āb-gūn
Geh ser-efrāz oldı vü geh ser-nigūn

7668. Gündüz ü gice yüridi mihr ü māh
Geldi gitdi rūz u hefte sāl u māh

7669. Geh ḫazān itdi vü geh tāze bahār
Gāh tīre şeb gehi rūşen nehār

7670. Tanrıdan va'de irüben Orḫān
Oldı bundan ḫuld bāġına revān

7671. Dutıban otuz ṭoḳuz yıl tāc ü taḫt
Cennetüñ gülzārına iletdi raḫt

PĀẒİŞĀHĪ-İ MURĀD BEG ĠĀZĪ SĪ
SĀL BŪD

7672. Aldı anuñ yirini ġāzī Murād
Kim cihād ü ġazvıdı aña murād

7673. Pāẓişāh-i kāmil ü dānāyıdı
Ṣāhib-i tedbīr ü ehl-i rāyıdı

7674. Göñli pest ü himmetiyidi bülend
Nef' i çoğ u yoğıdı anda güzend

7675. Ḳayġusı daḫı olsa ol şādānıdı
Ḫār içinde gül gibi ḫandānıdı

7676. Her k'ana irse faḳīr ü yā ġarīb
Nī' metinden bulundı çoḳ naṣīb

7677. Nice düşmişlere oldı dest-gīr
Niceleri itdi yoḫsulken emīr

7678. Nicelerüñ başını götürdi ol
Yirden ü pes göglere yitürdi ol

7679. Bī- nevālıḳdan ḳoyuban Çandarı
Ḳatına geldi Ḫalīl-i Çandarī

7680. Bu ḳamusıyla k' ' ilmi azıdı
Her hünerde ' ālim ü nā-sāzıdı

7681. Ġurbet ü ḥālin ü faḳrın bildi ol
Luṭfıla anı ehl-i manṣıb ḳıldı ol

7682. ' Āḳibet mülke anı itdi vezīr
Ne vezāret k'oldı bir ulu emīr

7683. Şāh olanuñ işi böyle gerek
K' olmaya levḥ-i keremden adı ḥak

7684. Pāẓişāha şöyle gerekdür naẓar
Kim ḳatında ola berāber ḫāk ü zer

7685. Şāhda gerek k'ola yümn-i Humāy
Kim melik ola irürse aña gedāy

7686. Çünki ol ġāzī Murāda irdi baḫt
Buldı ārāyiş anunla tāc ü taḫt

7687. Nezr itdi kim ide dā'im ġazā
Anı ide kāfire k'oldur sezā

7688. Vardı anda ḳuvvet ü tāb u tüvān
Nev-cüvānidi vü hem nev- pehlevān

7689. Ol bahādurlıkda key ma' rūfıdı
Hem ġazāya himmeti maṣrūfıdı

7690. Oldılar yaġı aña ḳardeşleri
Ḳamunuñ bitdi elinde işleri

7691. Ḳılıcından oldılar cümle tebāh
Olmışıdı aña Ḥaḳ luṭfı penāh

7692. Evvel ol idi ki Rūma ṣundı el
Ḳayṣere irürdi çoḳ dürlü zelel

7693. Aldı Engūriyyeyi ol ḥarbıla
Ṭutdı Sulṭān yükini hem ḍarbıla

MEṢĀF VE CENG-İ ḲARAMĀNİYĀN
BĀ- MURĀD BEG VE HEZĪMET-İ
LEŞKER-İ ḲARAMĀN

7694. İtdi anuñla Ḳaraman şāhı ceng
Līkin oldı yir yüzi gözine teng

7695. Her yañadan istedi ol ' avn ü meded
Ol penāhı oldı aña k'oldur Ṣamed

7696. Her bahādur kim Tatarda varıdı
Ḳamu aña leşker ü hem yārıdı

7697. Varsaḳ u Ṭurġud u Türk ü Rūm u Şam
Anuñıla bileyidi anda tamām

7698. Çün işitdi bu sözi ġāzī Murād
Germ yüridi idem diyü bir ad

7699. İstemedi kimseneden ol meded
Fetḥ virdi aña tevekkül çün Ṣamed

7700. Berkidi vü irişiben urdı ḍarb
Düşmenile eyledi şīrāne ḥarb

7701. Cideler ṣındı uşandı tīġ-i tīz
Ṣanayıduñ ḳopdı rūz-ı rüsta-ḫīz

7702. Hem Tatar hem Türk olıban telef
Ḳılıcına oldılar anuñ ʿalef

7703. Ḳaçdı öñinden Ḳaraman şāh anuñ
Oldı mihrile sipihr ü māh anuñ

7704. Raḫt ü büngāhı ḳamu terk itdiler
Cān ʿazīz olur alıban gitdiler

7705. Çün Ḳaramanluda bilürsin ne var
Varı daḫı anda oldı tār ü mār

7706. Nice begler anda oldılar helāk
Nice yigitler düşiben oldı ḫāk

7707. Çün müyesser oldı işbu fetḥ aña
Ḳıldı ʿazmin cezm kāfirden yaña

REFTEN-İ MURĀD BEG ĠĀZĪ BE-İSRE YAḲA CİHET-İ ĠAZĀ VE FETḤ-İ BİLĀD

7708. Nireye yüz dutdı ise buldı ẓafer
Ḳılıcı sindāne oldı kārger

7709. Oldı peykānı oḳmuñ peyk-i ḳażā
İrdügi yire irüşdürdi fenā

7710. Mülki ṣayd itdi bu kāfi nāmdār
Şöyle kim ḳāf eyledi Sām-ı süvār

7711. Çün ġazādan yoġıdı anda ġaraż
Cüz rıżā-yı Ḥaḳ k'ola aña ʿıvaż

7712. Lā-cerem kim kāfire buldı ẓafer
Ḳıldı dār-ı küfri ol zīr ü zeber

7713. Ṭaʿata iḫlaṣdur şarṭ-ı ḳabūl
Ṭaʿatuñ fażlı olur ansuz fużūl

7714. Ṭaʿatından kişi anda bula ḫayr
Ḥaḳ ola göñlinde pes olmaya ġayr

7715. Ġayrdan göñlünde var ise es̱er
Ḫayr dime ṭāʿta kim oldı şerr

7716. Bulmamışdur ḫayr her kim didi ġayr
Ġayrı cāndan maḥvit k'iş ola ḫayr

7717. Ḥaḳdan ayruġı göñülden sür düriş
Dileriseñ kim yavuz olmaya iş

7718. Bu söz üzre bir ḥikāyet aydeyim
Saña Ḳur'an'dan rivāyet ideyim

ḤİKĀYET DER- BEYĀN-I ŞÜMĪ-İ ʿADEM-İ İḪLĀṢ

7719. Çün Benī İsrā'ile ġazv oldı farż
K' ödenecek nesnedür şöyle ki ḳarż

7720. Ḫaṣm olara leşker-i ʿımlīḳidi(?)
Kāfiridi cümle vü zındīḳıdı

7721. Līk mecūʿ-ı(?) bahādur tīġ-zen
Tīr-endāzıdı vü leşker-şiken

7722. Ol ġazāya ḳorḳudan varmadılar
Ḥaḳḳuñ emrine boyun virmediler

7723. Düşmene ḳıldı Ḥaḳ anları zebūn
Oldılar cümle ẕelīl ü ser-nigūn

7724. Ḳırdılar anları idüp dār ü gīr
ʿAvret ü oġlan ḳamu itdiler esīr

7725. Ḳomadılar nesne ḳamu urdılar
İllerinden daḫı cümle sürdiler

7726. Çün Benī İsrā'ile irdi ol belā
Oldılar miḥnet elinde mübtelā

7727. Bildiler kim terk- i emridi sebeb
Kim bulara irdi Tañrıdan ġażab

7728. ʿAvret ü oġlanlar oldılar esīr
Ḳalmadı anlara kişi k'ola emīr

7729. Oldılar bī-server ü bī-ser ḳamu
Ḳaldılar bī-ḳuvvet ü bī-fer ḳamu

7730. İçlerinde bir peyamber varıdı
K' adı ile aña Urmiya dirleridi

7731. Didiler aña ki bize dest-gīr
Olıban bir kişiyi itgil emīr

7732. Kim biz anuñ ḳatına cemʿ olavuz
Ḫaṣmdan ola ki bir kīn alavuz

7733. Urmiya didi k'emir olursa siz
Girü şayed kim ġazā itmeyesiz

7734. Didiler nice itmiyevüz kār-zār
Gitdi oġul ḳız alındı diyār

7735. Çün diyār u oġul u ḳız oldı yād
Ġazvden anı diyen olmadı şād

7736. Ḥaḳdan artuḳ çün ġarażdüşe araya
Şirk olur ol Ḥaḳḳa nice yaraya

7737. Dimediler kim idiben kārzār
Cān virelüm çün buyurdı Girdigār

7738. Cān anuñdur yolına terk idelüm
Göñlümüze ʿaşḳını berk idelüm

7739. Zī saʿādetlü vü zī devletlü cān
K' ideler Ḥaḳ yolına anı revān

7740. Oldurur iḫlaṣ kim ol Ḥaḳ ḳala
Daḫı ne varsa göñülden maḥv ola

7741. Ḥār görine gözine kāināt
Ḥaḳḳı diyen ġayra ḳılmaz iltifāt

7742. İtdi Ṭālūtı olara Ḥaḳ emīr
Kim ideler düşmenile dār ü gīr

7743. Yüridiler ḫaṣm üzre varmaġa
Düşmene kendülerini urmaġa

7744. Issı günde bir ṣuya uġradılar
Ḳamusı dil-sūḫte teşne-ciger

7745. Ḥaḳdan irişdi olara ibtilā
Oldılar ṣu içmemege mübtelā

7746. Vaḥy oldı k'ol ṣuyı içmeye kişi
Uġrayup geçmek ola andan işi

7747. Her ki içe bir avuç içe hemīn
Eyle iden kişi ola pāk dīn

7748. Bu ġazāya oldurur kim yaraya
Girmeye daḫı kişi ol araya

7749. Ol ki iḫlāṣ ehli degüldi ḳamu
Aldılar ṣu içdiler kici ulu

7750. Orada mecmūʿ-ı bīmār oldılar
Ḫasta vü bī-çāre vü zār oldılar

7751. Çoḳ içeñlerün olıban cānı süst
Az içenler oldı cümle ten-dürüst

7752. Yoġıdı iḫlāṣından anlaruñ ṣafā
Lā-būd oldılar belāya mübtelā

7753. Üç yüz on üç kişi ḳalmışdı hemīn
Līk cümle muḫliṣ ü pākīze dīn

7754. Yürüdiler Tañrıdan fetḥ isteyü
Lā-cerem kim oldı işleri eyü

7755. Anda Ṭālut itdi Cālūtu helāk
Oldı ʿImlīḳiler ucdan uca ḫāk

7756. Çoġ içenüñ çünki iḫlāṣıydı kem
Ḳayġuları bīş oldı lā-cerem

7757. Az içenüñ çün degildi iḫlāṣı süst
Lā-būd oldı işleri cümle dürüst

7758. İşbu sözden kim saña itdüm beyān
Bilinür ʿOsmānīler ḥāli ʿayān

7759. Āl-i ʿOsmānuñ çün iḫlāṣı oldı ḫāṣ
Buldılar Ḥaḳ ḥażretinde iḫtiṣāṣ

7760. Ḳanda vardılar ise yol buldılar
İller alup ḫalḳa ġālib oldılar

7761. Olsa iḫlāṣında anlaruñ zelel
Düşeyidi işlerine bir kez ḫalel

7762. İy tevārīḫi bilen kişi ʿayān
Bilüriseñ eylegil baña beyān

7763. Kim ḳopalıdan Muḥammed ümmeti
Kim olardurur Ḫalīlüñ milleti

7764. Farż olalı bu ḫalḳ üzre cihād
Bunlaruñ gibi kim itdi ictihād

7765. Kāfir elinden bu miḳdār il ü şehr
Alıban ḳıldı mülükün cümle ḳahr

7766. Ümmetī تعلوا ولايعلى diyen
Bunlaruñiçun didi ola fikr eyle sen

7767. Söz öküşdür çünki ol ġāzī Murād
Pāk-iḫlāṣidi vü pāk-iʿtiḳād

7768. Yapdı dārü'l-ḫayr ü cāmi türbe hem
Bāri ölmekden aña daḫı ne ġam

7769. ʿUkbāyiçün yapdı dünyada makām
K' anda āsūde olurlar ḫāṣ ü ʿām

7770. Diri iken ḫalka irdi rāḥatı
Öldi hem girü irişür niʿmeti

7771. Rūm ilini çün musaḫḫar eyledi
Beglerün kendüye çāker eyledi

7772. Lāza daḫı itdi ṭamaʿ encām-ı kār
Ara yirde düşdi lā-büd gīr ü dār

7773. Gebr ü tersā ġarba degin her ne var
Lāza leşker viripdiler bī- şümār

CENG-İ SULṬAN-I SAʿİD MURĀD BEG BĀ-LĀZ-I GEBR VE ŞEHĀDET-İ Ū VE İNHİZĀM-I KÜFFĀR

7774. K' ideler ġāzi Murādıla neberd
Kılalar anuñ vücūdın ḫāk u gerd

7775. İtdi ġāzī Ḫān olaruñıla ceng
Şöyle k' oldı yir yüzi anlara teng

7776. Kopdı bir ceng arada kim rūzigār
İtdi tārīḫini anuñ yādigār

7777. Baş idi her yaña kim itsen naẓar
Gevdeyidi nireye kılsañ güzer

7778. Kana ġark olmışıdı ṭopraġıla ṭaş
Laʿl reng olmışıdı her kuru yaş

7779. Yir ṭolu baş u tenidi kat kat
Küşteler üstinde yürüridi at

7780. Ḍarbdan ol ḥarbda olup zebūn
Kaçdılar küffār oradan ser-nigūn

7781. Kova gitdi düşmeni ḫaylü sipāh
Kaldı birkaç kulile bir yirde şāh

7782. Durdı orada kim dönicegiz çeri
Ol arada bulalar ol serveri

7783. Kana ālūde olup tā pā vü ser
Yatur imiş anda bir kāfir meger

7784. Gevdeler içinde olmışdı nihān
Lik ġāzi Ḫānı görürdi ʿayān

7785. Çün każā yaturken durdı ol
Sıçrayup ḫançerle şāhı urdı ol

7786. Ol arada ol demde Sulṭān-ı saʿīd
Ġāziyidi muṭlaka oldı şehīd

7787. Çāre ne çün böyledür çarḫuñ işi
Bāķī olmaz dā'imā zinde kişi

7788. Ġāziyidi vü ġazāda ber-ḥak ol
Çün şehīd oldı şehīd-i muṭlak ol

7789. İstiʿānet dile rūḥundan anuñ
K' iresin fetḥe fütūḥından anuñ

PĀẒİŞĀHİ-İ SULṬĀN-İ PĪRŪZ BĀYEZĪD BİN ĠĀZĪ MURĀD

7790. Çün şehādet buldı ġāzi-i şehīd
Yirine oturdı Sulṭān Bāyezīd

7791. Ata dede gibi ʿādil oldı ol
Dükeli işlerde kāmil oldı ol

7792. ʿİlm ehlini severdi ol nīk-nām
Kılurıdı inʿām iderdi iḥtirām

7793. Ḫoş görürdi anı kim ʿābid ola
Ḫoş dutardı anı kim zāhid ola

7794. Şeyḫ efendi geldi aña bī-nevā
İtdi anı mecmūʿ-ı ḫalka pīşvā

7795. Çok menāṣıb virdi aña ol şehriyār
İl ü gün ü kalʿa vü şehr ü diyār

7796. Rūmdan Sivas u Tokatı aldı ol
Canıki alup Samsuna geldi ol

7797. Çünki oldı fetḥ ol daḫı aña
Döndi girü dār-ı mülkinden yaña

7798. Tā be-ḥadd Anṭālıya şehr ü diyār
Kamusını fetḥ itdi ol şehriyār

7799. Ne Alaşar kodı vü ne Ṣaruḫan
Ne Aydın ü ne Menteşe ne Germiyan

7800. Kasṭamoniyye daḫı fetḥ oldı aña
Böyle olur devlet işi çün oña

7801. Çün Karaman illerine geldi ol
Konya vü Lārendeyi daḫı aldı ol

7802. Ḳomadı ol yörede şehr ü diyār
Ḳamusını fetḥitdi ol nāmdār

7803. Geldi dārü'l-mülke vü oturdı şād
Memleketde ḳıldı ġāyet 'adl ü dād

7804. Ḫalḳ ol 'adli çün andan buldılar
Ulu kiçi işe meşġūl oldılar

7805. Bu ḳamu Rūm içre bir yir ḳalmadı
Kim anuñ 'adliyle ma'mūr olmadı

7806. Ḳalmadı kişverde ne ṣaḥrā ne ṭāġ
K' olmadı ol kişt ü yā bustān ü bāġ

7807. Bir zamāndan zühd itdi ol āşikār
İşi ṭā'at oldı anuñ leyl ü nehār

7808. Almadı hergiz eline cām-ı mey
Diñlemedi daḫı hergiz çeng ü ney

7809. Şāh-ı 'Oṣmānī ki 'adliydi 'Ömer
Bildi k'olur ḳāḍılar bī-dādger

7810. İşleri rişvetdür taġyīr-i şer'
Hīç añmazlar nedürür aṣl u fer'

7811. Dünya içün k' aña gerekmez naẓar
Ḥaḳḳı bāṭıl bāṭılı ḥaḳ dir bular

7812. Cem' itdi ḳamusın sürdi ol
Ne ki aldılar girü virdürdi ol

7813. Geregince itdi anlara cezā
Yavuz işlüye yavuzlıḳdur sezā

7814. Cehdile bir zerre getürdi yola
Rāst-rūlıḳ ḫod olardan nice ola

ḪABER ĀMEDEN EZ-VEFĀT-I
SULṬĀN BERḲŪḲ BE- BĀYEZĪD BEG

7815. Bunuñ üstine çü birḳaç rūzigār
Gitdi vü geldi girü leyl ü nehār

7816. Emri ile Ḫālıḳuñ 'Azze ve Cell
Mıṣr sulṭānına irişdi ecel

7817. Bunı işidüp Şama ol ḳaṣd eyledi
Mıṣr binüm oldı diyü söyledi

7818. Dimedi ol öldi ben daḫı ölürem
Şöyle kim ol öldi ben daḫı ölürem

7819. Öldüġinden saña gerekse ḫaber
Ḳonşılar öldügine eyle naẓar

7820. Nüşrevāna didiler mujde iy şāh
Kim fülan düşmen ölüp oldı tebāh

7821. Didi oldur müjde kim ben ölmeyem
Şöyle kim ol öldi ben daḫı olmayam

7822. Müjde ne çün ben daḫı öliserem
Şöyle kim ol oldı ḫāk olısaram

7823. Düşmen öldügi ḫabercidür saña
Kim varursın sen daḫı hem ol yaña

7824. Furṣatıdur diyübanuñ dutdı yol
Leşkeriyle Mildenīye vardı ol

7825. Fetḥ itdi anı egirdüb bir zamān
Girü dārü'l-mülke döndürdi 'ınān

7826. Geldi kim ḳış otura yaraḳ ide
Girü yazın Şam fetḥine gide

7827. Bu ḳamu itdügi anuñ tedbīridi
Bilemedi anı kim taḳdīridi

7828. Ādemī tedbīri gelmez hīç işe
Orada kim Tañrı taḳdīri irişe

7829. Her ne kim taḳdīr ise nāçār olur
Pes bu tedbīri eyit nişe gelür

7830. Bu arada Rūma yüridi Temür
Mülk ṭoldı fitne vü ḫavf ü fütūr

7831. Çün Temürüñ hīç 'adli yoġıdı
Lā-cerem kim ẓulm ü cevri çoġıdı

7832. Ẕikr-i vaḥşet çünki vaḥşetdür yaḳīn
Anı añmamaḳdurur hīle hemīn

7833. Ol fütūr içinde gitdi şehriyār
Yıḳılup yaḳıldı çoḳ şehr ü diyār

ŞĀHĪ-İ SULṬĀNU'S-SĀ'ĪDÜ'Ş-ŞEHĪD
EMĪR SÜLEYMĀN NEVVERALLĀHU
ḲABREHUPĀẒĪ

7834. Mīr Sülmān oldı anuñ yirine şāh
Gün gibi rūşen ne ḥācetdür güvāh

7835. Ol arada kim ola ol dādger
Kim olur Nūşinrevān ü yā ʻÖmer

7836. Himmeti ḳatında anuñ bilgil ʻayān
Bir cevedür Cevne vü Hindūstān

7837. Mühr urduġında mūma ḫātemi
Bir gedāya ḳul ider yüz Ḥātemi

7838. Ḫulḳınuñ ḥüsnine ġāyet yoḳdurur
Luṭfına hergiz nihāyet yoḳdurur

7839. Ḥüsninüñ vaṣfın işidüp Müşterī
ʻIşḳına oldı cān virüben müşterī

7840. Atınuñ naʻlın görübdür āfitāb
İmrenüp يا ليتني كنت تراب

7841. Gerçi leşker var u genc ü dest-res
Līkin itmez mülk almaġa heves

7842. Himmeti ḳatında anuñ mülk-i zemīn
Bir üvazüvüñ ḳanadıncadur hemīn

7843. Mülk isdese olmadın arada ḥarb
Fetḥ olayıdı aña şarḳ u ġarb

7844. Ol mürüvvetlü durur ehl-i ʻaṭā
Ol fütüvvet ıssıdur niʻme'l-fetā

7845. Kibrden olubdurur nefsi berī
Hem yavuz aḫlāḳdandur ol arı

7846. Ḫūb evṣāfına anuñ yoḳdur kerān
Pes anı ben nice ideyim beyān

7847. Bī-kerān nesneyi kimdür kim bile
Yā anuñ şerḥin tamām idebile

7848. ʻÖmrden ger virülürise amān
Tengrinüñ fażlıyla birḳaç zamān

7849. Bir kitābe daḫı bünyād idevüz
Mīr Süleymān nitdi anda aydevüz

7850. Ol meliklerden ki ẕikr itdüm saña
Adların evṣāfıla öñden ṣoña

7851. Bu melik adı n'ola geldiyse ṣoñ
Çün ḳamudan rütbetile oldur öñ

7852. Geldiler evvel hezārān enbiyā
Pes Muḥammed geldi tāc-ı evliyā

7853. Lā-büd oldı ḳamusınuñ ḫātemi
Kem Ḥaḳ anuñçün yaratdı ʻālemi

7854. Gerçi āḫirdür s̱emer evvel şecer
Līk rütbetde şecerden yig s̱emer

7855. Kim s̱emer getürmek içün feyż-i cūd
Ḥaḳdan irürdi bu eşcāra vücūd

7856. Evvel İncīl indi Tevrāt ü Zebūr
Ṣoñra Ḳur'ān k'oldurur yekpāre nūr

7857. Gül benefşeden yig oldı bī-gümān
Lā-büd andan ṣoñra gelür ol ʻayān

7858. Tebbet öñdir Sūre-i İḫlāṣdan
Nişe yazıldı diyeyim añla sen

7859. Anuñ içün kim bile ḫalḳ-ı cihān
Kim ṣoñ öñden yigrek olur bī-gümān

7860. Çün bu şāhdı āferīnişden murād
Ḳamudan ṣoñra gelüben buldı ad

7861. Ben daḫı anuñ adını idüp ḫitām
Eyledüm bu naẓmı vaṣfıyla tamām

7862. Aḥmedī hem ḫidmetine irdi anuñ
Yolına cān u cihānı virdi anuñ

7863. İrdi bu iḳbāl ü ʻizze lā-cerem
Zī ḫudāvendī vü Sulṭān-ı kerem

7864. Nesneye naḳdin viren ebleh olur
Fikrsüz iş işleyen gümreh olur

7865. Niçe kim ʻālemde sāye var u nūr
Devletine irmesün anuñ fütūr

7866. Eksük olmasun cihāndan sāyesi
Çarḫ olsun rifʻatınuñ pāyesi

7867. ʻÖmr bāġına irişmesün ḫazān
Yirine kimse getürmesün cihān

7868. Bu cihāna ol gereklüdür yaḳīn
Kim cihānuñ cānı oldurur hemīn

7869. Çün tevārīḫi bu resme itdüñ beyān
Kim işiden kişi anı añlar ʻayān

7870. Girü İskender sözini aydelüm
ʻĀḳibet n'oldı anı şerḥ idelüm

SU'AL-İ İSKENDER EZ-ḪIŻR ḪİKMET-İ İ'DĀM-I ḪALḲ BA'DE'L – İCĀD

7871. Çün Sikender bildi kim işbu kelām
Nice kim söylenürise olmaz tamām

7872. Daḫı dürlü söze bünyād eyledi
Ol ki nef' i çoḳdur anı söyledi

7873. Didi işbu ḫalḳı Ḫālıḳ çün düzer
Niçün anı dutıban girü bozar

7874. 'Ayb var ise getürmek nişedür
'Ayb yoğise yitürmek nişedür

7875. Didi Ḥaḳḳuñ luṭfı vü hem ḳahrı var
İkisi daḫı olsa gerek āşikār

7876. Luṭfınuñ iẓhārıyçün çün düzer
Ḳahrı belürmek içün ṣoñra bozar

7877. Nefse çünkim feyż idüp feyyāż-ı cūd
Virdi kendü luṭfu cūdından vücūd

7878. Sādeyidi nefs bī-idrākıdı
Gerçi kim her 'aybdan ol pākıdı

7879. Viripdi bunda anı kim kāmil ola
'İlm ü idrākāt aña ḥāṣıl ola

7880. Bu ten ü a'żā-yı ālet itdi ol
Aña tā kim bula idrākāta yol

7881. Ḥażrete 'ilmile ol lāyıḳ ola
Vara vü ḳuds ehline lāḥıḳ ola

7882. Çün ola ḥāṣıl bu ḫilḳatden murād
Ne ḳala insān ü ne insāndan ad

7883. Girü bu endāma Ḥaḳ neşāt vire
Tefriḳa olan yirlü yirine vara

7884. Yokdurur eczā-yı aṣlıyeye fenā
Tefriḳa olur līk ḳalmaz bī-beḳā

7885. Çün ol eczā-yı aṣlīdur ki dire
Ol nüfusı girü hem aña vire

7886. Çün bedenden ṭāğılanın diriser
Rūḥını Ḥaḳ aña girü viriser

7887. Aña ḥaşr ü hem ḳıyāmet oldı ad
Ḥaḳdur ol güne itme ayruḫsı i'tiḳād

7888. Ḫıżra didi ol güne nedür nişān
Şerḥ itgil kim anı bilem 'ayān

7889. Didi oldur kim cihānda şeyṭānat
Ẓāhir olup ola adı salṭanat

7890. Hem vizāret vizrden müştaḳḳ ola
Her vezir işledügi nā-ḥaḳ ola

7891. Hem ḳocalarda mürüvvet olmaya
Hem yakınlarda ḳuvvet olmaya

7892. Ẓulm ola vü ta'addı āşikār
Fitne vü āşub ṭola rūzigār

7893. Hem meşāyiḫ faḳr yolın ḳoyalar
Dürlü dürlü olmaz işe uyalar

7894. Müftiler ḳīlile fetva vireler
Kim yimeyeceklerini direler

7895. Mezhebüñ ẓāhir olanın ḳoyalar
Ḥāşiyede böyle gördüm diyeler

7896. 'İlm ehlinde çoğ ola ḥırṣ ü āz
Nice çoḳ dirseler ideler kim az

7897. Zühd ü taḳva ola ḳamusı riyā
Ṣofilerde ḳalmaya hergiz ṣafā

7898. Ḳalmaya bu dünyada ni'me'l- faḳīr
Ka' be ola faḳr ehline bābü'l- emīr

7899. Perdeler ehlinde ḳalmaya ḥayā
Va' desine kimse itmeye vefā

7900. Dünyada ehl-i emānet ḳalmaya
K'ol kimseneye ḫıyānet ḳılmaya

7901. Yoḫsul olanda ḳanā' at olmaya
Baya ḫayr itmek ṣanā' at olmaya

7902. Zerkiçün ḳılına ḳılınsa ṣalāt
Adı çün ola virülürse zekāt

7903. Sünneti penhān idiben rūzigār
Dürlü dürlü bid'at ide āşikār

7904. Ana oğlanına şefḳat itmeye
Oğlan atasına ḫıdmet itmeye

7905. Ola ḫalḳuñ fi'li cühle nā-dürüst
Düşe İslāmuñ ḳamu erkānı süst

TETİMME-İ KELĀM DER-İ' ĀDE-İ MA' DŪM

7906. Ḳalmaya iki kişide ittifāḳ
Ṭola ' ālem cümle tezvīr ü nifāḳ

7907. Ḥaşre bunlardur ' alāmet āşkār
El-ḥizār ol ṣa' ab günden el-ḥizār

7908. Ol güne dirler ' abusun ḳamṭarīr
Kim anuñ adıdurur yevüm ü ' esīr

7909. Ḫalḳ ol gün girü diri olısar
Her ne k' itdiyse cezāsın bulısar

7910. Cāvizāne ger saña devlet gerek
Dutma ölenler dirile sine şek

7911. Nesneye kim gün gibidür ol ' ayān
' Aḳl olan dutmaya hergiz gümān

BEYĀN-I CEVĀZ-I İ' ĀDE-İ MA' DŪM

7912. Şartı olanuñ dirilmege yaḳīn
' İlm ü ḳüdret ḳābilīyyetdür hemīn

7913. ' İlm ü ḳüdret ḥaḳda ḫod ḥāṣıldurur
Ulu daḫı dirlige ḳābildürür

7914. Bir kezīn ma' dūm çün mevcūd ola
Ḳabiliyyet nicesi mefḳūd ola

7915. Ḳüdretinde vermiye noḳṣan anuñ
Olmayaydı varlıġı cān ü tenüñ

7916. Çünki oldı ' ilmile ḳüdret ḳadīm
Lā-büd olmışdur taġayyürden selīm

7917. Ol Ḥaḳḳuñ ' ilmi ki var kāmildürür
Şöyle kim her zerreye şāmildürür

7918. Ger anuñ ' ilminde nesne ola kem
Şan' atında daḫı kem olaydı hem

7919. Çünki her işi anuñ muḥkemdürür
Bil ki ' ilmi kāmil ü bī-kemdürür

7920. Çün ölüp ṭaġıla ecẓā-yı vücūd
Ḳandadür her zerresin bilür Vedūd

7921. Çün irādet ola cem' idüp anı
Diri ide evvelki gibi ol Ġanī

7922. ' İlm ü ḳüdret ḳabiliyyet uş ' ayān
Pes ölen girü dirilür bī-gümān

7923. Añladuñısa bu sözleri tamām
Dime inkārile من يحي العظام

7924. Key gereklü olduġıçün (bu) mes'ele
Kim olupdur çoḳlara ol velvele

7925. Anı her yirde ki vardur söylerem
Ḥüccetin lā-büd mükerrer eylerem

7926. Var mükerrer vaḥyde tavżiḥiçün
Ben daḫı itdümse n'ola taṣriḥiçün

7927. Ol ider yaş ü yeşil aġacı nār
Ḳüdretiyle ter gül olur ḫüşk ḫār

7928. Ḳüdretiyle yaradan yiri gögi
İdemez mi sini öldükde diri

7929. Ol k' anuñ adı ile bād-ı bahār
Ölmiş aġaca ḥayāt ider nisār

7930. Sen daḫı ol aġaç gibi çün ölesin
Ḳüdretinden girü diri olasın

7931. Nev-bahār olduḳda bu ölmiş nebāt
Uş görürsin nicesi bulur ḥayāt

7932. فانظر الاثار قبل فوتها
كيف يحي الارض بعد موتها

7933. Dāne çünkim yire düşiben biter
Birisi artup yidi yüze yiter

7934. Sen daḫı rüşen bu kim çün ölesin
Girü dirilüp daḫı yig olasın

7935. Nāfe ger yire düşüp olmaya ḫuşk
Ṣanma kim irüp kemāle ola müşk

TETİMME-İ KELĀM DER-İ ' ĀDE-İ MA' DŪM

7936. Tā ki şebnem ḥallolup yitmeye
' Ulvī olıban güneşe yitmeye

7937. Yanmayınca şem' ser-tā-pāy oda
Kendüzini nicesi ol nūr ide

7938. Kendüden insān daḫı ger yitmeye
Ol melāyik rütbenine yitmeye

7939. Nice kim diri ḳala ölmeye ol
Girü dirilüp melek olmaya ol

7940. Çünki insānda ol ḥüsn-i ʻamel
Olur insānlıḳ meleklige bedel

7941. Key düriş key ḥāṣıl eyle maʻrifet
K'olasın öldükde rūḥānī ṣıfat

7942. Varasın sen daḫı ḳudsī olasın
Ḳuds gülzārında menzil bulasın

7943. Yirde her ne kim ekilürse biter
Rāst ger ḥanẓal ola ger ney-şeker

7944. Pes aña cehd it ki çünkim bitesin
Olmayasın telḫ-şīrīn bitesin

7945. Saʻnı ḳıl kim ḳoyuban bu gülḫeni
Ola menzil saña ḳudsuñ gülşeni

7946. Dürüş ü rūḥāniler cinsinden ol
Budur anlara irişmeklige yol

7947. Dime ḥayvān nice rūḥānī ola
Taḥt daḫı nice fevḳānī ola

7948. İşbu ẓulmetle kudretlü turāb
Ḥīleyile ḥall iderler olur āb

7949. Çünki ol şu ḳaynaya olur hevā
Merkezinden topraġuñ olur cüdā

7950. Çün esīre irişür ol nār olur
Ẓulmeti gidüp ḳamu envār olur

7951. Çünki ṭopraḳ bunca ṣūretler bulur
Sıġlıyıken ṣāfi vü ʻulvī olur

7952. Saña daḫı şerʻ iderse tezkiye
Kim kudretden bulasın taṣfiye

7953. Ola göñlüñ taṣfiyeyle tābnāk
Kim melāik gibi olasın tā be-nāk

7954. Rūz u şeb kesb itmez iseñ maʻrifet
Cehl içinde ḳalasın şeyṭān ṣıfat

7955. Çünki ol cehlüñ içinde olasın
Bir sebūʻ ya bir (...) olasın

7956. Geydügüñ yeḥmūm(?) ola yirüñ ḥacīm
Yidügüñ zaḳḳum u içdügüñ ḥamīm

7957. Rūḥ ölmez bī-gümān ger ten öle
Rūḥ cevlāngāhı bāġ-ı ḳuds ola

7958. Çün ev ıssı mevte ḳābil olmaya
Ev ḫarāb olduḳda ol hīç ölmeye

7959. Cān müdebbir cāna āletdür beden
Zindedür cān n'ola ger ölür ise ten

7960. Söyleyecek sözi saña söyledüm
Āḫiret sırrın daḫı şerḥ eyledüm

7961. Ol güniçün it iderseñ ḫalḳa dād
Cehd it kim olasın ol günde şād

DER-TAḪRĪŻ BER-İKTİSĀB-I
MEKĀRİM –İ AḪLĀḲ

7962. Nefsüñi ḳılġıl feżāyılle arı
Tā k' ola ol reẕāyileden beri

7963. Ger reẕāyilden selāmet bulasın
Ḫuld içinde ehl-i kerāmet olasın

7964. Ol nefesden çün gider efṣāf-ı beşer
Kim bile ḫayr olup dursa geh şer

7965. Rūḥ efṣāfı idüp nefse ẓuhūr
Ol güneş gibi ucdan uca ola nūr

7966. Lā-cerem ḳuds ehline hem-dem ola
Vara rūḥānīlerle maḥrem ola

7967. Rūḥu reyḥān bula vü zevḳ ü sürūr
Rūż u Rıḍvān u daḫı ḥur u ḳuṣūr

7968. Varıban cāvīd anda şād ola
Cümle derd ü ġuṣṣadan āzād ola

7969. Dünya ʻuḳbāda ne k' olısar saña
Şerḥ itdüm gūş dutduñsa baña

7970. Eglenecek yir degüldür bu cihān
Bī-vefālıġı degüldürür nihān

7971. Ol kişiler kim ḫalīfe oldılar
Biribirinüñ ḳılıcında öldiler

7972. Bir yir içün k' anda yoḳdurur vefā
Birbirine itdiler yüz biñ cefā

7973. İşbu vādide k' adı oldı ḫāk
Bī-sebeb birbirin itdiler helāk

7974. Ṣor ki burada ne ḥāṣıl itdiler
Ne iletdiler çü bundan gitdiler

7975. Duracaḳ yir ṣandılar bu menzili
Sevdiler cānıla bu āb u gili

7976. Az zamānda oldular cümle helāk
Vāy aña kim ola menzilgāh ḫāk

7977. Bu görinen reng ü bū yerüñ nüvā
Şem-i gül gibidür andañ beḳā

7978. Çünki söz buraya irişdi 'ayān
Ḫıżr ġayboldı oradan nā-gehān

7979. Şāh çün fikr itdi işbu sözleri
Yaş yirine ḳan aḳıtdı gözleri

7980. Zühdi andan ṣoñra 'ādet eyledi
İrte vü gice 'ibādet eyledi

7981. Taṣfiyeyle itdi göñlin āyine
K' oldı rūşen ġayb aña her āyine

7982. Ḳıldı aḫlāḳın key tehẕīb ol
İtdi dīn esbābını tertīb ol

7983. Ol ki beglikde 'ubudiyyet ḳıla
Dünya vü 'uḳbā aña rūzī ola

7984. Aḥmedīnüñ sözlerin diñle nedür
K' aña ne yāḳut olur hemtane dürr

ḪĀTİME-İ DĀSTĀN

7985. Ol degül işbu kala mı söyleyen
Daḫı kişidür bunı şerḥ eyleyen

7986. Ney nüvāsı ayruġuñdurur yaḳīn
Ney bir āletdür ara yirde hemīn

7987. Dürr-i mu' anni kim ḳalmadan dökilür
Bī-gümān ol bir daḫı yirden gelür

7988. Aḥmedī ḫār ise sözidür 'azīz
Baḳmañ aña sözlerini diñlegiz

7989. Çünki ma'nīde 'azīz oldı ḳalem
Ṣūre tāger ḫor olur ise ne ġam

7990. Rengine müşküñ yaḳup ḳılma ḫaṭā
Ma'nini gör k' aña olmışdur 'aṭā

7991. Buldı ma' ni 'izzetin naḥl-ı 'asel
Ṣūreti ḫor oldı ise ne ḫalel

7992. Girçi pür-naḳşdur ṭāvus-ı ner
Nef' ine çün daḫı yoḳ anda hüner

7993. Cüsşede n'ola kici ise 'andelīb
Çün sözi derd ehline oldı naṣīb

7994. Çünki ḳamu ṭaġdan alçaḳ oldı Ṭūr
Gör tecellide nicesi buldı nūr

7995. Aḥmedīnüñ sözidür siḥr-i beyān
Dāḫiler sözi ilen ḳıṣṣa 'ayān

DER-TA' RĪŻ BER- BA' ŻĪ EZ-ŞU' ARĀ

7996. Er gerek erden ḥikāyet eyleye
Er nice 'avret sözini söyleye

7997. Ol ki nāḳıṣ 'aḳl ü nāḳıṣ dīn ola
Adını kāmil götüre mi dile

7998. Dil ki Ḥaḳ ẕikrine ālet oldı ol
Ḥayf k' anda 'avret adı bula yol

7999. 'Avretüñ her kim sözini söyleye
Kendünüñ naḳşını ẓāhir eyleye

8000. Kim olur 'avret k' anı söyleyeler
Yā anuñ işini şerḥ eyleyeler

8001. Çünki Ādem baḳdı 'avretden yaña
Ḫuld bāġı ḫār-ı rāh oldı aña

8002. 'Avretüñ işi nedür mekr ü ḥiyel
Ni'mete küfrān hem ceng ü cedel

8003. Boyayup yüzine virmek reng ü būy
Āyine dutup düzinmek zülf ü mūy

8004. Bī-vefālıḳ hem ḫıyānetdür işi
Ġıybet ü yalancılıḳ şūy-ı aşı

8005. Ḳaḥbeliḳdür işi olduḳda cüvān
Ḳarılıḳda püzevenklikdür hemān

8006. Pes gerek fażl ehline vācib ola
K'anlaruñ adın getürmeye dile

8007. Dil ki Tengri zikrinüñ ola yiri
'Avret adından gerek ola arı

8008. Çün ağzı Ḳur'ān yiridürür yaḳīn
'Avret adın ḳomaya anda ehl-i dīn

DĀSTĀN –I İ'RĀŻ-I İSKENDER EZ-DĀRU'L –ĠURŪR U İḲBĀL BE-DĀRÜ'S –SÜRŪR MUḲADDİME-İ DĀSTĀN

8009. Olma ḫāmūş söyle iy mürġ-ı seḥer
Vir bize Firdevs bāġından ḫaber

8010. Çünki sen bülbül bigi oldun ḫoş-nüvā
Vaḳt-i gül ḫāmūşlıḳ olmaz revā

8011. 'Aḳl dutmışdur benefşe bigi gūş
Tā ki sinüñ sözlerüñi ide gūş

8012. Geh şeri'atdan rivāyet eylegil
Geh ṭarīḳatdan ḥikāyet söylegil

MAṬLA'-I DĀSTĀN

8013. Çünki Ẕü'l-ḳarneyne oldı bu 'ayān
K' evvel āḫir n'oldı n'olısar cihān

8014. Bildi anı kim vefā sözdür sipihr
İtmedi itmez kimseye ol hīç mihr

8015. Düşmişidi dünya ser-tā-be-ser
'Uḳbā daḫı isdedi ol nāmever

8016. Ḳıldı nefsini feżāyille arı
İtdi aḫlāḳın reẕāyilden beri

8017. Gördi anı kim bī-beḳādur salṭanat
Aña maġrūr olmaḳ olur şeyṭānat

8018. İşbude rūze ḫaşm beglik degül
Ten bezeyüp bislemek nīklik degül

8019. Beglik ol kim mülk-i cān ma'mūr ola
Ġayb şem'iyle göñlü pür-nūr ola

8020. Beg ol ola kim variken dest-res
Bir işe ide bugün cāndan heves

8021. Kim yarın bundan çü gider ola ol
Daḫı yig yir begligine bula yol

8022. Beglik ola mı genc ü māla ḳalasın
Virmedügüñ ḫalḳ elinden alasın

8023. Beglik oldur kim olasın ehl-i dād
Ulu kici ḳamu senden ola şād

8024. Ten bezeyüp dimegil kim budur iş
Ḫalḳuñı tehẕīb itmege düriş

ḲIṢṢA-İ RŪBĀH VE ÜFTĀDEN BE-ḪUM-I NĪL

8025. Bu meẟel vardur ki bir dilkü meger
Düşiben boya küpine oldı ter

8026. Cehdile çıḳardı küpden kendüzin
Vardı güne ḳarşu durdı gündüzin

8027. Çün ururdı aña şu'le-i āftāb
Ḫūb ḫoş-revnāḳ görindi ol ḫıṭāb

8028. Görinürdi gözde sürḫ ü sebz ü zerd
Hem müẕehheb güne vü hem lāceverd

8029. Didi kim zī ḫūb ḫoş reng almışam
Rastī budur ki ṭāvus olmışam

8030. Kendüyi ṭāvus diyü bī-gümān
Vardı dilküler ḳatına şādmān

8031. Pes idüben dilküler andan su'āl
Didiler aydüvek ki nice oldı ḥāl

8032. Gence mi irdüñ kim olduñ pür- feraḥ
Yā çemende içdüñ mi yār ile ḳadeḥ

8033. Şāẕılıġuñı iy dülkü ḳıl 'ayān
Hem nedendür girüki eyle beyān

8034. Didi kim daḫı dimek baña rūbāh
K'olmışam ben maẓhar-ı luṭf-ı ilāh

8035. Görüñüz binüm cemāl ü bangümi
Fikr eyleñ naḳşıla nī-rengümi

8036. Pes didiler dilküler aydüñ bize
Kim ne dürlü ad aydelüm size

8037. Didi kim aydüñ baña ṭāvus-ı ner
Kim görürsiz bende zīb ü ḥüsn ü fer

8038. Didiler ṭāvus gülzāra varur
Anda gül ḳarşusına celve urur

8039. Sen daḫı ṭāvusısañ gel varalum
Bāġa anda celve urġıl görelüm

8040. Didi kim ben celve nedür bilmezem
Bilmedügüm işi da'vī ḳılmazam

8041. Didiler pes olmaduñ ṭāvus sen
Dilküsin daḫı ṭolu telbīs-i fen

8042. Sen daḫı iy salṭanat da'vī ḳılan
Cehd it da'vī k' olmaya yalan

8043. Girü dilküsin bu renge aldanmaġıl
Olmaz adı kendüziñe ad namġıl

8044. Salṭanat dilerseñ istiḥḳāḳıla
Nefsüñi tehẕīb it aḫlāḳıla

8045. Şāh oldurur ki Ẕü'l-ḳarneynvar
Ḫālıḳuñ ḳulluġın ide iḫtiyār

8046. Bu tene baḳma ki ne peykerdürür
Nefsüñi añla ki ne cevherdürür

8047. Ḫālıḳını ol kişi bilür her hemīn
Kim nedürür nefsini bile yaḳīn

8048. Nedürür ṣūretde 'ālem bir şecer
K'aña ma'nide sen olmışsın ṣemer

8049. Ger ṣemer olmasa aġaçdan 'ayān
Dikmeyeydi anı hergiz nā- ġubān

8050. Çün ṣemerçün dikilür ṣemer-i şecer
Pes şecerdür fer' u aṣl aña ṣemer

8051. Şevgisin ile meṣbeda'ül oldı azel
Fikrdürür evvel ü āḫir 'amel

8052. Anıñ içün ol Resūl-ı ẓifünün
Dir ki نحن الآخرون السا بقون

8053. Kim anıñçün Ḥaḳ yaratdı 'ālemi
Belki anıñçün ḳıldı peydā Ādemi

8054. Ādeme anıñçün ider secde melek
Devr anıñçün ḳılur dā'im felek

8055. Pes aña Ādem fer' olur aña aṣl
Añla işbu bāb k'itdüm saña faṣl

8056. Çün Sikender bildi dünya ḥālini
Añladı hem āḫiret aḥvālini

'AZM-İ İSKENDER BE-ḤİCĀZ

8057. Diledi kim ide ol 'azm-i Ḥicāz
Varup ol ḥażretde 'arż ide niyāz

8058. Cem' idiben besī ḫaylü sipāh
Ka'beye varmaġa ḳıldı 'azm-i rāh

8059. Diledi ol ki Baġdada gire
Pes oradan Ka'beden yaña vara

8060. Ol zamān ol yol ḳamu ma'mūrdı
Āb u zād ol yolda pes mevfūrdı

8061. Pes varup Baġdāda ol şāh-ı cihān
Ḳıble yolını dutup oldı revān

8062. Gördi burada ider iken şāh seyr
Yapılu bir püştede bir ḳamuda deyr

8063. Ḳoyıban ol yolda ḫayliyle sipāh
Vardı iki kişi ile ol deyre şāh

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-DEYR-İ RĀHİB

8064. Girdi şāh ol deyre gördi bir ḥakīm
Orada olmış rıyāżetle muḳīm

8065. İrte gice anda 'ibādet eylemiş
Ṭā'atını kendüye 'adet eylemiş

8066. Şāha ol hīç iltifāt eylemedi
Öyle kim lāyıḳdurur söylemedi

8067. Şāh didi kim sebeb n'oldı saña
K'iltifātuñ olmadı hergiz baña

8068. Didi binüm ḳulumın sin ḳulı sen
Cāiz olmaz 'izzet itsem saña ben

8069. Didi ben nice ḳuluña ḳul olam
Baña taḳrīr eylegil k' anı bilem

8070. Didi ḳul olubdurur şehvet baña
K' ol ḥaḳīḳat ḫ˘ce olmışdur saña

8071. Çünki ḫācel ḳul ola baña 'ayān
Sen ḳuluma ḳul olursın bī-gümān

8072. Ḳaldı ḥayrān işbu söze şehriyār
Çıḳdı gözinden ḳamu şehr ü diyār

8073. Rāst söz munṣiflere olur kārger
Gerçi bī- inṣāfa itmez ol eṣer

8074. Pes didi şāh aña kim iy hūş-mend
N'ola diyeñ baña birkaç dürlü pend

8075. Kim söz ü gül dürri iy dānā-yı kār
Kulağumda olayıdı gūşvar

8076. Didi kim dünyaya mağrūr olmağıl
Ḥakdan aña takiye idüp dūr olmağıl

8077. Dime sirāb olam anda k' ol ser-āb
Kim görinür saña olmaz cüz serāb

8078. Ger dilerseñ k' ola devlet nazmı düz
Ḥüsn ü ḫulkı kendüñe pīrāye düz

8079. Ẓulmüñ encāmı nedür endīşe kıl
'Adli kendüzüñe dā'im pīşe kıl

8080. Ṣunmasun kimse dirisen mülke dest
Cām-ı bāde nūş idiben olma pest

8081. Mülk ṣaklayan kim ola bāde nūş
Nice saklaya çün andan gide hūş

8082. Çünki ġāfil yatıp uyuya ṣubān
Koyını kurda yidürür bī-gümān

8083. Memleketde olmasun diyeñ ḫalel
Virmegil ṭāmi' kişiye sen 'amel

8084. Bī-edeb kişiyle olma hem-nişīn
Kim kılur nefse eṣer ṣoḥbet yakīn

8085. Nice dilerseñ k' irmeye güzend
Kendüzüñi görüp olma ḫod-pesend

8086. Ḫod-pesend olduğiçün şeyṭān yakīn
Adı olmışdur racīmu hem la'īn

8087. Dileseñ k' irmeye göñlüñe nedem
Bitmeyince esbāb işe urma kadem

8088. Sözi evvel key tefekkür eylegil
Söyleyecek sözi āḫir söylegil

8089. Ol ki söylemedin ebkem olasın
Yig ki sözi söyleyüp kem olasın

8090. Ḫayr işinde kimseneye ṭanmağıl
Şerri terk it yavuz ad adanmağıl

8091. Ḫalk içinde kendüzüñi itme medḥ
Dileriseñ k' itmeyeler saña kadḥ

8092. Mülk dilerseñ ḫalelden ola dūr
Ṭā'at eyle Ḥakka vü itme fücūr

8093. Ṭākatuñca ḫalka eylük eylegil
Söyledügüñ sözi ṭoğru söylegil

8094. Dileseñ k' ola işüñ peyveste key
Ḥilm ṭonın ḫil'at it boyuña gey

8095. Şükrini yirine getür Ḫālıkuñ
Ḫalka ḫayr it virdüginden Rāzıkuñ

8096. Düşmenüñüñ rıfkına inanmağıl
Anı saña eylük ide ṣanmağıl

8097. 'Unfdurur düşmenuñ luṭfi saña
Zehrdürür dimegil tiryāk aña

8098. Nerm diyü yılana el ṣunmağıl
Nişin anuñ nūş-i dārū ṣanmağıl

8099. Olmasun diseñ riyāset işi süst
Dā'im olasın riyāsetde dürüst

8100. Pīşe kıl kendüzüñe ṣıdk ü ṣafā
'Ahd idicek 'ahdüñe eyle vefā

8101. Hikmete cehd eyle kim oldurur iş
Ger kemāl isder isen aña düriş

8102. Key sakın key bir işe urma kadem
K'ola anuñ ser-encāmı nedem

8103. İtme nefsüñ arzūsına ṭama'
Şehvete 'akluñı eyleme teba'

8104. Nefs şeyṭāndurur 'akluñ melek
'Akl nefse tābi' olmamak gerek

8105. Mefsede ehlin katuña dirmegil
Nesneñi nā- müstaḥaka virmegil

8106. Ḫayr işe hīç ta'ḫīr eyleme
Ḫūb 'ādetlerde takṣīr eyleme

8107. Şāh göñline pesend olup bu pend
Didi şād ol iy ḥakīm-i hūşmend

8108. Ol ḥakīme ḫayr-bād itdi anda şāh
Pes oradan kıldı girü 'azm-i rāh

8109. Şāh u leşker çünki yola girdiler
Yolda giderken bir eyvān gördiler

RESĪDEN-İ İSKENDER BE- DAḪME-İ ʿĀD

8110. ʿĀli eyvān muḥkem u muṣmet nihād
Yapup irürmiş anı Keyvāna ʿĀd

8111. Bir ṭılsım urup aña bünyādıla
Ḳapusını bağlamış pulādıla

8112. Tā ki ol eyvāna kimse girmeye
Anuñ içinde ne vardur görmeye

8113. Ol ṭılsıma el urıcaḳ şāh-ı Rūm
Oldı elinde anuñ ol bulād mūm

8114. Çünki girdi gördi anda şehriyār
ʿĀcdan bir taḫt durur zer-nigār

8115. Taḫt üzre tācıla bir nāmver
Yatmış olıban cihāndan bī- ḫaber

8116. Sāliyān yatmış ki hergiz durmamış
Gözlerin açup cihānı görmemiş

8117. Başı ḳatında durur bir levḥ-ı zer
Bir yüzi levḥüñ muraṣṣaʿ ser-te-ser

8118. Bir yüzinde yüridibānuñ ḳalem
Anda birḳaç saṭr urmışlar raḳam

8119. K'iy benüm ola diyüben şarḳ u ġarb
İns ü cinnile iden peyveste ḥarb

8120. Ġarre olma çarḫa k' ol nā-mihribān
Kimseye virmedi vü virmez emān

8121. Sinüñile ger bugün ol ḳıla ʿahd
Yārın ide anı naḳż itmege cehd

8122. Ben ki ʿādem ḥükm eyledüm müdām
Şarḳ u ġarba biñ iki yüz yıl tamām

8123. ʿĀlemi cümle benüm ṣanmış idüm
Bu cihān ʿahdine ınanmış idüm

8124. Cehdile bī-ḥadd çekiben dürlü renc
Cemʿ idüp yığmış idüm māl ü genc

8125. Ulu sulṭān idüm ṣāḥib-i şükūh
Ṭoluydı leşkerüm deryā vü kūh

8126. İrmeye baḫtuma diriyken ḫalel
Baña nā-geh irdi çengāl-i ecel

8127. Çün ecel çengāline oldum esīr
Kimse bulunmadı baña destgīr

8128. Māl ü mülküm fāyide itmedi baña
Bini gör ʿibret yeterüm ben saña

8129. Zaḥmetile dirdügüm ol māl ü genc
Ayruğ almış baña ḳalmış mār u renc

8130. Anı kim baña idüpdür bu cihān
Saña daḫı idesidür bī-gümān

8131. Şāh anı oḳıyup ağladı zār
Gözlerinden dökdi ḫūnīn cūybār

8132. Pes ol eyvāndan çıḳup şāh-ı cüvān
Oldı girü Kaʿbeden yaña revān

BE-CĀY ĀVERDEN-İ İSKENDER MENĀSİK-İ ḤAC-RĀ

8133. Kaʿbenüñ miḳātine çün irdi şāh
Ol iḥrāmuñ ṭonına girdi şāh

8134. Çıḳarup tenden reẕāyil ü ḫaṣletin
Geydi rağbetle feżāil ḫılʿatın

8135. Çünki ḳıldı varıban rem-i cimār
Sürdi dīvi bāṭınından nāmdār

8136. Her ki tenden nefs dīvin sürmeye
Kaʿbeye varsa Ṣafāyı görmeye

8137. Sen eger senden bu dīvi süresin
Ḳamu yirde Allāh nūrın göresin

8138. Mervede kesb-i mürüvvet eyledi
Ol ṣafāyıla fütüvvet eyledi

8139. Çün Ṣafā vü Merveye ʿazm itdi şāh
Bāṭınına biñ ṣafā virdi İlāh

8140. Çünki Beytu'llāha girdi oldı şād
Ḳıldı anda ḳuds gülzārını yād

8141. Buldı anda dürlü esrāra ẓuhūr
Rūşen oldı göñline نور الله

8142. Eyle itdi ol arada maḥv-ı ẕāt
K' anda ḳalmadı beşerlikden ṣıfat

8143. Kendülikden çün aña irdi fenā
Buldı Ḥaḳdan ol fenā içün beḳā

8144. Bulmaġ isterseñ Ḥaḳḳa irmege yol
Var kendü varlıġundāñ maḥv ol

8145. Maḥv olup bulur güñe şebnem ẓuhūr
Fāni olmayınca olmaz şem' nūr

8146. Dānālıḳdan dāne çıḳmazsa tamām
Ne gül ne lāle olur bī- kelām

8147. Ḳaṭre ṣulıḳdan çıḳıcaḳ dürr olur
Toḫm ṣūret terk idicek yer olur

8148. Nuṭfe çünkim ṣūretüñ terkin ḳılur
Gör muṣavvirden ki ne ṣūret bulur

8149. Pes ṭavāf idibanuñ ḳıldı namāz
İtdi ol dergāhda ʿarz-ı niyāz

8150. Çün ṭahāretle tenini ḳıldı pāk
Göñli iḫlāṣile oldı tābnāk

8151. Ḳıldı ol evde ḫużuʿ ile namāz
ʿArż itdi Mālikü'l-Mülk e niyāz

8152. Ṭāʿat oldur kim ola anda ḫuşūʿ
Ṭāʿat olmaz ol kim ola bī-ḫużūʿ

8153. Sen gerek sırrın namāzuñ bilesin
Pes key iḫlāṣile anı ḳılasın

8154. Gerçi çoḳdurur namāz içre niyāz
Līk nef' ol kişiye eyler namāz

8155. Kim şehādet ʿāleminden ol gide
ʿĀlem-i ġayba varıban naḳl ide

8156. Andan ide ġaybı ġayba intiḳāl
K' oldurur ol Ḳābe Ḳavseyne miṡāl

8157. ʿĀlem-i cismāni vü ṣūretle cism
Kim müşāhiddür şehādet buldı ism

8158. ʿĀlem-i ġayb itdiler ervāḥa ad
Ġayb-ı ġayb ol Ḥaḳdur anı eyle yād

8159. Kim anuñ yādı seni senden ala
Ġayb-ı ġayba kendü ile ilete bile

8160. Çün ne şarṭı var ise Ḥaccuñ tamām
Yirine getürdi şāh-ı nīk-nām

8161. Çün menāsıñ işini bitürdi şāh
Ḳamu şarṭı yirine yitürdi şāh

8162. On iki biñ ḳoç getürdi idüp şümār
Altı biñ buḫtı daḫı zerrīn mehār

8163. Ṣanıla on biñ ṣıġırdan daḫı hem
İtdi ḳurbān ḳamusın şāh-ı ʿAcem

8164. On iki yüz biñ daḫı misḳāl zer
Daḫı yüz yüḳ neḳre biñ dāne güher

8165. Ḥāżır itdürüp şeh iḳlīm-i baḫş
Ol mübārek yirde ḳıldı ḫalḳa baḫş

8166. Mekkede dervīş hergiz ḳalmadı
Kim şehuñ mālıyla bāy olmadı

8167. Çünki devlet oldı saña destres
Mālı ḫayra ṣarf itmege ḳıl heves

8168. Kim ḳala dünyada senden bir key ad
Olasın ol ad ile peyveste şād

8169. Ulu kiçi ḳılalar saña duʿā
Bay u yoḫsul ideler saña ṡenā

8170. Ger ṡenā ile duʿā kesb idesin
Zād ola saña çü bundan gidesin

8171. Yigdürür yig genc ü zerden bir duʿā
Yigdürür yüz biñ gülıerden bir ṡenā

8172. Her kişiye kim duʿā hem-rāh ola
Ḳanda varsa destgiri Allāh ola

8173. Her kişi k' aña naṣīb ola ṡenā
Bir beḳā bula k' aña irmez fenā

8174. Gör ne nesnedür ṡenā k' ol Ḥayy-ı Rab
Ḳullarından anı ḳılmışdur ṭaleb

8175. Mālı ḫarc it k' ideler saña duʿā
Genci ṣarf it k'ideler saña ṡenā

8176. Cūd Ḫālıḳ pīşesidür bil anı
Kendüzüñe dā'imā iş ḳıl anı

8177. Māl çün bāḳī degül āñdan gider
Yi yidür mihri sin göñülden gider

8178. K' andan ayru düşicek bī-iḫtiyār
Olmaya ol saña renc ü derd ü mār

8179. Gerçi kim cānuñ şaķīķidür bu māl
Şarf itmedükde olur cāna vebāl

8180. Māl olamıdur kem anı direler
Māl ol kim şarf idiben vireler

8181. Çünki ķurbāndan ferāġat buldı şāh
Mekkenüñ ḥāline meşġūl oldı şāh

TEFAḤḤUŞ –I İSKENDER
EZ- AḤVĀL –İ ḤİCĀZ

8182. Şordı k' evvelden kimüñdür ol maķām
Kimidi anda ululardan imām

8183. Didiler kim ḥākim evvelden yaķīn
Bunda evlad-ı Ḫalīlidi hemīn

8184. Oldı ḥükminde anlaruñ çoķ rūzigār
Pes Yemenden geldi Ķaḥṭān āşikār

8185. Bī-gerān leşkerle bunda geldi ol
Ķahrıla işbu maķāmı aldı ol

8186. Düşdi evlād-ı Ḫalīlullāh ḥaķīr
Bu diyāra olacaķ Ķaḥṭān emīr

8187. İşbu iş üstine geçdi çoķ zamān
Cürhümīler oldılar nā-geh ʻ ayān

8188. Cürhümīler çünki ẓāhir oldılar
Sonıban Ķaḥṭānı bunı aldılar

8189. Ol zamāndan iy şehinşāh-i zemīn
Bunda ḥākim Cürhümīlerdür hemīn

8190. Pes Ḫalīl evlādını buldurdı ol şāh
Ol maķāmı anlara bildürdi şāh

8191. Virdi anlara besi zerr ü gūher
Daḫı çoķ dībā-yı Rūmı sīm ü zer

8192. Çün olar şehden riyāset buldılar
Ad ile mecmū' -ı sādāt oldılar

8193. Ulu oldurur ki çün ķüdret bula
Ululıķdan düşmüşüñ ḥālin bile

8194. Pes elini alıp anuñ götüre
Girü anı manşıbına yitüre

8195. Ķıla lutfı her kerīm ser-firāz
Olmaya şöyle ki gerdün dūn nüvāz

8196. Kişi ol kim ʻ izzet el virse aña
Ḫ˜ār olanı ʻ izzet ehlinden aña

8197. Şimdi olar kim ḫalķa server oldılar
Çarḫ gibi sifle perver oldılar

8198. Çünki Ḥac erkānını büyütürdi şāh
Ol aradan ķıldı Ķudse ʻ azm-i rāh

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-TÜRBET-İ
İBRĀHĪMÜ'L – ḪALĪL

8199. Vardı vü gördi Ḫalīlüñ ḥażretin
Yüz sürüp öpdi muṭahhar türbetin

8200. İsti' ānat idüp ol dergāhdan
Merḥamet ķıldı ṭaleb Allāhdan

8201. Gerçi kim her yirde Ḥaķ ẓāhirdürür
Her neye kim isdeseñ ķādirdürür

8202. Līk görmekden Velīler türbetin
Kim bulupdur Ḥaķķuñ anlar ķurbetin

8203. Kişinüñ çoķ ḥāceti olur revā
Dürlü derde bulınur anda devā

8204. K' anlaruñ ervāḥı şöyle kim ʻ uķūl
Ķuds dergāhında bulmışdur ķabūl

8205. Çün melāik gibi olaruñ cevheri
Cism naķşından olupdurur beri

8206. Hem olar nūr-ı ilāhidür yaķīn
ʻ Aķlıla nefse mużāhīdür yaķīn

8207. Bunlar ecsāma çoġ iderler eşer
Şöyle kim virdi Resūl andan ḫaber

8208. Pes melekden her eşer k' olur ʻ ayān
Daḫı ʻ aķl u nefsden hem bī-gümān

8209. Rāst çün cinsiyyet ara yirde var
Olur ol ervaḥdan daḫı āşikār

8210. Ol mazarete çü şıdķıla i' tiķād
Bağlanup vārıyla bulmaġa murād

8211. Çün ta' alluķ vardur anlarda yaķīn
Ol mazārātıla iy pākize dīn

8212. K' andaġı topraķdan anlar lā-muḥāl
Eylemişlerdi besi kesb-i kemāl

8213. Ol mezārāta varanuñ bī-gümān
Olur aḥvāli ol ervāḥa ʿayān

8214. Şöyle k' olsa ḳarşu iki āyine
Birbirinden nūr alur her āyine

8215. Bunlara nūrı ol ervāḥuñ gelür
Bunları ol nūrıla rūşen ḳılur

8216. Lā-büd āşārı olanuñ iy ḥakīm
Kesb-i ḫayr u def'i şerde olur ʿaẓīm

8217. İşbu şerri kim didüm ger bilesin
Ol mezārātı ziyāret ḳılasın

8218. Ḥācetüñ her ne ki var ola revā
Olmaya red anda olınan du'ā

8219. Ol mübārek türbede şāh-ı cihān
Ḥācetin iḫlāṣile ḳıldı ʿayān

8220. Virdi anuñ ḫalḳına daḫı sīm ü zer
Bī-gerāne genc ü envā'-ı güher

8221. Pes idiben ol ḥaramdan ʿazm-i rāh
Rāst vardı Mescid-i Aḳṣāya şāh

RESĪDEN-İ İSKENDER BE- MESCĪD-İ AḲṢĀ

8222. Ḳıldı ol mescidde daḫı hem namāz
İtdi Ḥaḳ dergāhına ʿarż-ı niyāz

8223. Ḳıl namāzı k' ol sa'ādet tācıdur
Ḳoma anı kim mü'minüñ mi'rācıdur

8224. Ẓāhirī ma'mūr ider erkānile
Bāṭını pür-nūr ider īmānile

8225. Ġayba anuñ erkāniyle varur varan
Ġaybı ġayba eẕkārile irer iren

8226. Orada daḫı çoġ iḥsān eyledi
Çoḳ hedāyā daḫı ḳurbān eyledi

8227. Māl ol kim çün elüñde bulına
Ṣarf idesin anı sen Ḥaḳ yolına

8228. Cem' idip saḳlamayasın viresin
Devlet-i ʿuḳbāya andan iresin

8229. Buldı şeh mescidde bir dānā kişi
Kim riyāżetdi müdām anuñ işi

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-ḲUTB DER-MESCĪD-İ AḲṢĀ

8230. Ṣoḥbet itmişdi besi evtādıla
Keşf bulmış ḳuṭbdan irşādıla

8231. İşini dün ü gün ʿibādet eylemiş
Ṭā'atı kendüye ʿādet eylemiş

8232. Münḳaṭı' olıbanuñ eşbāḥdan
İtmişidi kendüzin ervāḥdan

8233. Şāh andan bir naṣīḥat istedi
Nideyim kim Ḥaḳḳa irişem didi

8234. Didi Ḥaḳḳa vāṣıl ol vaḳt olasın
Kim ta'alluḳdan tecerrüd bulasın

8235. Zāil olmayınca senden bu ṣıfāt
Nice ola göñlüñe rūşen keşf-i ẕāt

8236. Kişi anda lāyıḳ-ı tevḥīd ola
Kim ta'alluḳdan ḳamu tecrīd ola

8237. İy muvaḥḥid müşrik işin ḳılmaġıl
Ḥaḳ gerekse saña ġayra ḳalmaġıl

8238. İtmegil ġayra naẓar didüñse Hū
Rişte-i tevḥīd nice olurdı tū

8239. Hū didüñse ḳalmasun senden eşer
İtmegil bir dem iki güne naẓar

8240. Anı dirseñ ḥāṣıl eyle ma'rifet
Cehli ḳo kim ṣıġmaz anda ol ṣıfat

8241. Ol kişi kim göñli ṭolu cehl ola
Nice ʿālim ḳurbetine ehl ola

8242. Cāhil irse göge ḳadr ü cāh ile
Hem-nişīn olmaya ʿālim cāhile

8243. ʿİlm vaṣfıdur ol Allāhuñ yaḳīn
ʿİlmile irer iren Allāha hemīn

8244. ʿĀlimüñ ḳatında ʿizzet ol bulur
K' ol daḫı hem ʿilm ehlinden olur

8245. Çünki Ḥaḳ ʿālimdürür pes cāhili
Kendüzine nicesi ide veli

8246. Her neye kim vardurur ʿillet gerek
Dostlıġa rāst cinsiyyet gerek

8247. ʿĀlime ʿilmiyle gerek pes heves
Bülbül ü zāġuñ yiri olmaz ḳafes

8248. Būmıla ṭāvus ola mı hem-nişīn
Yā ola mı ḳarġa ṭūṭiye ḳarīn

8249. Çünki şıġmaz bir araya ʿilm ü cehl
ʿĀlimi diyen gerekdür ʿilme ehl

8250. Çünki bāṭıl işlüdür cāhil olan
İre mi Ḥaḳḳa işi bāṭıl olan

8251. Göñlüñi Ḥaḳ fikri ile maʿmūr it
Ẕikri ile cānuñı pür-nūr it

8252. Bir daḫı zībā söz aydem ben saña
Sen benefşe gibi gūş olġıl baña

8253. Nefsüñüñ şehrin ʿimāret it düriş
ʿAḳl ḳānunıyla kim budur iş

8254. Nefs-i insānī bedende iy emīr
Ol beden şehrine vālidür yaḳīn

8255. ʿAḳldurur bī-gümān aña vezīr
Ḳuvvet-i fikriyedür aña müşīr

8256. Bu cevāriḥle ḳoy aña tamām
Pīşekār hem raʿiyyetdür müdām

8257. Aña bir ḳullıḳcıdur şehvet yaḳīn
Dilegin virmek aña işi hemīn

8258. Bir ʿavāndurur ḳapusında ġażab
Ḫalḳa ẓulüm ḳahr işi iy ʿaceb

8259. Ol vezīre bu iki düşmendürür
Düşmen işi nicedür rūşendürür

8260. Vāliye çün ola vezīrile müşīr
Oldılar cānıla nāṣıḥ hem naṣīr

8261. Ol ikinüñ ögidine duta gūş
Kendüzine devşiriben fikr-i hūş

8262. Ol ġażabla şehvete teʾdīb ide
Kendünüñ aḫlāḳını tehẕīb ide

8263. Lā-cerem şehri anuñ maʿmūr ola
Ẓulm ü bidʿatdan daḫı hem dūr ola

8264. Lā-büd ola lāyıḳ-ı dergāh ol
Bula ḳurbuñ perdesinde rāh ol

8265. Çünki işbu memleketden irile
Daḫı yigrek pāẕişahlıḳ virile

8266. Ola ol ʿuḳbā maḳāmında muḳīm
Bula rūḥı rūḥ u reyḥān ü naʿīm

8267. ʿAḳl ü fikri şehvet ü ḫışma zebūn
İtdürür ise aña cehl ü cünūn

8268. Bī-gümān şehri anuñ vīrān ola
Dünya ʿuḳbāda aña ḫüsrān ola

8269. Cehd it irem diseñ ol ḥażrete
Kim zebūn olmaya ʿaḳluñ şehvete

8270. Ḫışm ü şehvet dīvdürür dutma şek
ʿAḳldurur ʿaḳl bir ulu melek

8271. Dīve cehd it k'ol melek ġālib ola
K'anı lā-ḥavleyle emmāre ḳıla

8272. Göñlüñ aña baġla k' anı bulasın
Üns anuñla dut k' anuñ olasın

8273. İsder iseñ anı ẕikrüñden gider
Ġayret eyle ġayrı fikrüñden gider

8274. Tā günüñ şevḳiyle şebnem yitmeye
ʿUlvī olup māh u mihr bitmeye

8275. Müʾmin iseñ nice sürilse ḳażā
Cānıla virseñ gerek aña rıżā

8276. Ger dilerseñ rişte-i tevḥīd-i berk
Şirk-i penhāndur riyā ḳıl anı terk

8277. Niyyetüñ iḫlāṣile eyle dürüst
Tā ki olmaya ʿamel erkānı süst

8278. Söyleyicek ṣıdḳıla söyle müdām
Her işi iḫlāṣile eyle tamām

8279. Ṣıdḳdurur saña ʿuḳbāda delīl
Ṣıdḳıla buldı necāt oddan Ḫalīl

8280. Ṣıdḳıla urduġiyçün ṣubḥ dem
Rūşen ider ʿālemi her ṣubḥdem

8281. Nefsüñe olġıl mürāḳıb dem-be-dem
K ʿolmaya itdügüñ işlerde nedem

8282. Ger bu āṣārı tefekkür ḳılasın
Ol müʾeṣṣir ḳudretini bilesin

8283. Keşf idesin vaḥdet esrārın tamām
Dünya 'uḳbā sinüñ ola bī-kelām

8284. Göñlüñi idüp riyāżet tābnāk
Her kudretden anı ḳılursa pāk

8285. Rūşen ola bāṭınuñda şem'-i dīn
Naḳş ola āyinede 'ilme'l-yaḳīn

8286. Keşfile rūşen ola saña ṣıfāt
Görine āyinede hem nūr-ı ẕāt

8287. Bilesin 'ilm-i ledünniyi tamām
Ḳılasın bī- vāsıṭa fehm-i kelām

'AVDET-Ī İSKENDER EZ- ḤİCĀZ

8288. Çün bu sözleri tamām işitdi şāh
Ḥasretiyle aġlayup çoġ itdi āh

8289. İlerüden böyledür bu reh-güzer
Bunda gelen āh u derdile gider

8290. Derd ü miḥnetdedürür bunda olan
Bir yıl aġlasa gerek bir dem gülen

8291. Bir nefes güldüñ çün gel bunda şād
Gör ne dir āteşle aña ḫāk ü bād

8292. Çıḳdı gözinden anuñ ḫaylü ḫaşem
Düşdi göñline itdügi işlerden nedem

8293. Pes oradan ḳıldı Mıṣra 'azm-i rāh
Anuñıla bī-gerān ḫaylü sipāh

8294. Çünki dārü'l-mülke geldi şehriyār
Buldı revnaḳ girü ol şehr ü diyār

8295. Ḫalḳ içinde 'adl ü bünyād eyledi
Ulu kiçi göñlini şād eyledi

8296. Şāh oldurur kim ehl-i dād ola
Ḫalḳ ẓulmünden anuñ āzād ola

8297. Ḫayr idüp ṭoyuran her bir acı ol
Bī-niyāz ide ḳamu muḥtācı ol

8298. Pes ḳamu yollardan ol getürdi bāc
Kimseden daḫı almadı māl ü ḫarāc

8299. Yir yüzinde hiç bid'at ḳalmadı
K' anı Ẕü'l-ḳarneyn zāil ḳılmadı

8300. Ḳanda kim buldı ise bir dānā ḥakīm
Terbiyetle itdi ḥużurında muḳīm

8301. Anuñıla otur k' 'ilm ehli ola
Cāhilile eġlenen bu Cehil ola

8302. Çün hünerdāndı vü ṣāḥib-i naẓar
Buldı andan terbiyet ehl-i hüner

8303. Terbiyet ḳılsañ hüner ehline ḳıl
Bī-hünerde nef' yoḳ andan kesil

8304. Zīnetidür devletüñ ehl-i hüner
Şāhlar tācına zīverdür güher

8305. Ehl-i 'ilm andan çü revnaḳ buldılar
'İlm artumaġa meşġūl oldılar

8306. Ḥikmet aḳsāmına ḳıldılar şurū'
Vaż' itdiler uṣūl ile fürū'

8307. Dürlü dürlü 'ilm te'līf itdiler
Çoḳ kütüb ü adına taṣnīf itdiler

8308. Lā-büd andan ḳaldı ol gidüp key ad
Kim iderler ḫalḳ añı ḫayrıla yād

8309. Ölmemişdür adını zinde ḳılan
Gitmemişdür dünyada adı ḳalan

8310. Diler iseñ ölmemek iy pāk zād
Cehd it kim ḳala senden bir key ad

8311. Ögdümi cān ḳulaġıyla işit
Öżüñe tehẕīb-i aḫlāḳı iş it

8312. Aḥmedīnüñ ḫāṭırı bir baḥrdur
K' anda şu yirine urur mevcidür

8313. Geh ḥaḳīḳat sözini ḳılur beyān
Geh ṭarīḳat rāzını ider 'ayān

8314. Ger sözini ṭutar olursañ anuñ
Dünya vü 'uḳbā senüñ ola senüñ

DĀSTĀN-I DUḪŪL-İ İSKENDER BE-ẒULUMĀT VE İNḲIRĀŻ –I DEVLET-İ Ü MUḲADDİME-İ DĀSTĀN

8315. Nāle it iy 'andelīb-i naġmeger
Kim ḳılur nāleñ senüñ cāna eser

8316. 'Ūd gibi sūzile sāz eylegil
Ḳıṣṣa-i dil-sūze aġāz eylegil

8317. Çarḫ ḥālinden ki bilürsin 'ayān
Bize sen bir dāstān eyle beyān

8318. Tā ki ol dāstānı biz işidevüz
Aña lāyıḳ duyanda iş idevüz

8319. Dünyaya ġarra olma kim bu reh-güzer
Bir mekāndur kim gelen aña gider

8320. Kimse anda cāviẕān ḳalmış degül
Kimesne andan vefā bulmış degül

8321. Naḳşdurur dünyada isdemek kemāl
Çün kemāl ardınca tīz irer zevāl

8322. Nerkisüñ ki aña virildi tāc-ı zer
Gör nice itdiler gözini bī-başar

8323. Ol benefşe k' oldı ucdan uca gūş
Ger durur ger ḳulaġı gör anı üş

8324. Ol mekān kim anuñ adı oldı yir
Ögmege lāyıḳ degüldür anı yir

8325. Bāġına dehrüñ meẕemmet bu yiter
K' anda biten ṣolıban tizde yiter

8326. Bisledügine aşşı kişiyi bu yir
Çünki girü bisledügin kendü yir

8327. Ṭut ki mülkile Sikender olasın
Nef' ine çün āḫirü'l-emr olasın

8328. Dut ki Behrām itdi sini zerr ü zūr
Fāide ne çün yirüñdür ṣoñra gūr

8329. Her ki geldi dünyaya çünkim geçer
Anda ne bürhān ü ne hüccet geçer

8330. Pes aña aldanmamaḫdur çāre pes
İtmekdür anda durmaġa heves

8331. Bu selāṭīnī ki saña söyledüm
Her birinüñ ḥālini şerḥ eyledüm

8332. Sen daḫı anlardan birin dutġil seni
Ġarra olma devlete işid beni

8333. Kim saña bunca naṣāyıḫ dimişem
Her ḳoyıñı kim gerekdür yimişem

8334. Nişe ḳalduñ māl ü mülküñ nef' ine
Çünki gider saña ḳalmaz nef' i ne

8335. İtmedi ol kimseye itmez vefā
Kimesne andan bulmadı bulmaz ṣafā

8336. Aldamasun sini bu ṭūl-ı emel
Kim yaḳīndur aña irürmez ecel

8337. Dut ki Ẕü'l-ḳarneyn oluduñ gencile
Fāide ne çün gidersin rencile

8338. Salṭanatda dut ki Ḍaḥḥak olasın
Nef' ine çün 'āḳibet ḫāk olasın

8339. Nef' ine Şeddād olasın yā şedīd
Çün ecel zaḫmı olur ġāyet şedīd

8340. Pāẕişehlıḳda kişi ger ola 'ād
Fāide ne çün olur ṣoñ ucı bād

8341. Memleketde ger kişi Fir' avn ola
Çün olur anda ne fūr 'avn ola

8342. Nedürür bildüñ k' ecel bir nerre-şīr
Kim zebūndur aña yüz biñ Ardeşīr

8343. Olayım dimek ne ḥācet Ardevān
Çün gider devlet yaḳīn iy erdüvān

ẔİKR-İ 'AZĪMET-İ İSKENDER BE-MAŞRIḲ BE- ṬALEB-İ ĀB-I ḤAYĀT

8344. Çün Sikender devletin gördi tamām
Göñline ḳorḳu düşürdi ol nīk-nām

8345. Kim bilürdi işe irdükde kemāl
Başlar aña irmege naḳş u zevāl

8346. Ay bedr olduḳda başlar eksilür
Hem ḫusūfī daḫı anuñ ol vaḳt olur

8347. Mihr-i 'ālem tāb çün uca iner
Başlar oradan ḥażīżine döner

8348. Çün bahāruñ bāġına irer kemāl
İyrürür dest-i ḫazān aña zevāl

8349. Gül kemāli zīnetile olduḳda şād
Virür anuñ ḫirmenini ṣuya bād

8350. Bu yaḳīndur kim kemāl-i bī-zevāl
Olamaz illā kim kemāl-i lā-Yezāl

8351. Şāh işbu ġuṣṣadan dil-tengidi
Ol mübārek çehresi bed-rengidi

8352. Şāh ḥālin añlayıban bir ḥakīm
Bildi kim göñlinde vardur derd ü bīm

8353. Şāh anıñçün teng-dil olmışdurur
Gül yüzi ol ġuṣṣadan ṣolmışdurur

8354. Şāha bir gün didi kim iy tācver
Görürem sende taġayyürdan eser

8355. Nedürür ol nesneye digil sebeb
Kim ḳılavuz çāresin anuñ ṭaleb

8356. İşbu fikri kim gerekdi ol nihān
Āşikāre itdi aña şāh-ı cihān

8357. Bir iş işlemek dileyicek felek
Biñ bahāne ḳopar aña gerek

8358. Çün işitdi şeh sözini ol ḥakīm
Didi şāh ḫāṭırıñda dutma bīm

8359. Vardurur bir çeşme maşrıḳda revān
Anda kim ẓulmet olur dā'im 'ayān

8360. Adıdur ol çeşmenüñ 'aynü'l- ḥayāt
K' andan içen kişiye irmez memāt

8361. Her kişi k' andan bir içim şu bulur
Cāvizān dünyada ol bāḳī ḳalur

8362. Līk yolları ḳatı düşvār olur
Az kişi ol yolları varı bilür

8363. Aṣṣı çoḳ nesne zaḥmetdür ṭolu
Ḫārsuz hergiz gül olmaz iy ulu

8364. Aṣl ile pākize güher ḳopdı dürr
Lā-büd anuñ yiri ḳa'r-ı baḥrdur

8365. Çünki olamadı şebe vālā güher
Lā-büd andan ṭolıdur Rūm u ḫazar

8366. Sen eger ol çeşmeye rey bulasın
Cāvizān dünyada zinde olasın

8367. Bu sözi çün şāh işitdi oldı şād
Ṣandı kim virildi aña her murād

8368. Ol ḳamu zīrekliyle tācver
Gelmedi fikrine bārı bu ḳadar

8369. Kim kemāndan çün çıḳa tīr-i ḳażā
Rāst urmāca irer ol bī-ḫaṭā

8370. Kişiye çün ṭoġrıla rumḥ-ı ḳeder
Hiç ḥīle olmaz aña siper

8371. Şeh yaraḳ eyledi kim şarḳa vara
Ol şu içün ẓulmet içine gire

8372. Yüridi bir leşkerile bī-gerān
Şarḳdan yaña şeh-i ṣāḥib-i ḳırān

8373. Varıdı bir oġlı adı İskenderūs
Kim felek ayaġına virürdi būs

8374. Anı Aresṭoyla yirine ḳodı
Ben gelince mülki ṣaḳlañuz didi

8375. Ḫıżrı yoldaş eyledi kendü ile
Āb-ı ḥayvān isdeyü girdi yola

8376. Bir zamān çün sordı germā germ şāh
Berehmen şehrine iletdi anı rāh

RESĪDEN-Ī İSKENDER BE-ŞEHR-Ī BERĀHİME

8377. Gördi bir ṭāġun içinde bī-şümār
Ḫalḳ durmışlar ḳamu 'üryān ü zār

8378. Her biri bir ġārı düzetmiş veṭen
Terk-i dünya ḳılmış hem cān ü ten

8379. Geydügi aġaç ḳabı yidügi ot
Daḫı anlarda ne pūşiş var ne ḳot

8380. Kendülere zühdi 'ādet eylemiş
Sāliyān anda 'ibādet eylemiş

8381. Didi ulularına kim Berehmen
İşbu ṭaġda nişe dutduñuz veṭen

8382. Bir 'imāretlikde yigrek k' olasın
K' anda bir ḳōtiyle kisvet bulasın

8383. Çün 'imāret ḳūtıla olur tamām
Hergiz olmaz ḳūtsuz ḳuvvet müdām

8384. Ḳūt pes artuḳ gerekdür 'ābide
K' aña ider ol ḳamudan yig fāide

8385. 'Ābid olmayan ne yirse ḫāk olur
'Ābidüñ yidügi nūr-ı pāk olur

8386. Böyle didi şehriyāra Berehmen
Kim ṭaʿāmı ṣanma tenhā ḳūt sen

8387. Bu yidügüñüzden ayruḫ daḫı ḳūt
Rūz idüpdür bize Ḥayy-ı lā-Yemūt

8388. Lezzetin anuñ eger sözi bilesiz
Yidügüñüz ḳūtı terkin ḳılasız

8389. Sinün içün döşenüp ḫˇān-ı kerem
Nişe idersin arzū aşı kelem

8390. Ḥāżır iken saña ol meʾkūl-ı nūr
Ḥayf ola kim yiyesin nān-ı tenūr

8391. Sen (de) bizüm gibi olasañ bū- nebāt
Vire saña lezzeti ḳand-i nebāt

8392. Ten ġıdāsı olmaġiçün bu yiter
Nefᶠ ne artuḳ yemek çün kim yiter

8393. Dirlik içündür bu yimek bī-gümān
Yimek içün ṣanma dirligi hemān

8394. Bize dirsin bir ʿimāret yir buluñ
Pes buradan varıban anda oluñ

8395. Bir ḫarābedür cihān iy şehriyār
K' anda ne maʿmūr yir var ne diyār

8396. Sen ki yir yoḳ kim cihānda almaduñ
Eglenecek bir ʿimāret bulmaduñ

8397. Anıñ içün irte gice bī-ḳarār
Cüst ü cū içindesin iy şehriyār

8398. Var ṣözi sin bunda maʿmūr iy ʿaceb
K' isdeyü anı çekersin çoḳ taʿab

8399. Biz bunuñ vīrānlıġını bilmişüz
Lā-cerem yekpāre terkin ḳılmışuz

8400. Burada olmaz ʿimāret bellü bil
Daḫı yirde olur ol ʿazim aña ḳıl

8401. İreyim diriseñ ol gülzāre sen
İşbu ḫāristānı idinmegil veṭen

8402. İşburadan ol yaḳīn menzildürür
Bir nefsdür ṣanma k' ay u yıldurur

8403. Biz bu yirde iḫtiyār itdük fenā
K' ol ʿimāretde bulavuz ḫoş beḳā

8404. Ne beḳā kim yoḳdurur aña zevāl
Naḳş bulamaz hergiz andaġı kemāl

8405. Çün fenāyıla bulınur ol beḳā
Pes fenāya cān gerek k' ola bahā

8406. Şemʿ oda yanmasa nūr olamaz
Şu buḫār olmasa yaġmūr olamaz

8407. Dāne degşürmezse ṣūret gül mi olur
Yāsemin ü lāle vü sünbül mi olur

8408. Beyżanuñ çün ṣūreti bulur zevāl
Çün olup cāndan aña irer kemāl

8409. Dökilicek girü andan bāl ü per
Naḳş bulıban olur ṭāvus ner

8410. Şu revān olup çü gülzāra varur
Gül kökinden ṭallar içine girür

8411. Ol ḳuru aġāç içinde olup revān
Ölmiş iken cān ider aña revān

8412. Ṣūretin ḳoyup daḫı ṣūret alur
K' ol aġāca şāḫ ü berk ü bāl olur

8413. Müddetile itmege kesb-i kemāl
Üstine anda geçer çoḳ dürlü ḥāl

8414. Başına anuñ dürlü dürlü iş gelür
Gāhi yapraḳ gāhi tāze gül olur

8415. Şöyle kim gözüñile görürsin ʿayān
Döner ol eṭvār içinde bir zamān

8416. Çok şikenceyle ol meżāyıḳda ḳalur
Dürlü ṣūretler giyip terkin ḳılur

8417. Gerçi telḫ u turş dāder bī-ḥisāb
Līk ḫallolup ṣoñra gül-āb

8418. Şu idi ṣoñ ucı olur girü şu
Līk bes ṣāḳi vü ġāyet nīk-bū

8419. Nice şu kim cānlara olur devā
Ṣayrulara irişür andan şifā

8420. Cānlara cān olur gözlere nūr
Başlara ʿaḳl ü göñüllere sürūr

8421. Çün vücūdın fıdmaña(?) ol ḳıldı cūd
Buldı Ḥaḳdan işbu resmile vücūd

8422. Bu vücūduñ sen daḫı terkini ur
Ne vücūda ir görür Ḥaḳ sin-i gur

8423. Ḳatre çünkim berre irer bür olur
Çünki deryāya irişür dürr olur

8424. Çün ḳorudıgın yeşerüp gül olur
Ḳara ṭopraḳ yeşerüp sünbül olur

8425. Çünki ṭaş yāḳut şu lü'lü' olur
Anı gören 'āḳıl ise key bilür

8426. K' ademi daḫı olabilür melek
Şöyle kim cevlangahı ola felek

8427. 'Āḳıl olan kim bu ma'niyi bile
Nicesi rāżı ola bu menzile

8428. Kim anuñ būnyādı āb u kildürür
Anda ḳalan kişi bī- ḥāṣıldurur

8429. Ḳo bunı bir yire ḳılġıl sen heves
K' orada biñ cān bulasın her nefes

8430. Ol maḳāmı bil ki ḫoş gülşendürür
Bunı gör kim ḳara külḫendürür

8431. Gülşeni ḳoyup duta mı külḫeni
Olmayan bī-devlet key gülḫeni

8432. Sırrı anladuñsa saña bir kitāb
Rāzeler faṣl eyledüm ben gülbāb

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-DEYR-İ ẒÜ'L-ḲARNEYN-İ EVVEL

8433. Oradan daḫı gidiben tācver
Uğradı bir künbede pes mu'teber

8434. Heft cüşıla yapılmışıdı ol
Şöyle k' aña bulamazdı kimse yol

8435. Cehdile açdı anı şāh-ı cihān
Kim gör ne vardurur anda 'ayān

8436. Gördi gezdi çār şuffaya yapılu
Dürr ü gevher ucdan uca ṭopṭolu

8437. Ferş-i 'ūd u 'anber-i dīvar-ı zer
Saḳfı daḫı hem zer ü dürlü güher

8438. Orta yirde bir muraṣṣa' yüce taḫt
Taḫt üzre tācıla bir nīk-baḫt

8439. Yatmış anda sālyān u durmamış
Ṣānasın hergiz cihānı görmemiş

8440. Başı üzre la'lden bir ulu levḥ
K' anı görmek irdürürdi rūḥa revḥ

8441. Altunıla la'l üzre yazulu
K' Sikender kim melik sinü ulu

8442. Çün güzer işbu mekāna ḳılasın
Bini görüp dehr ḥālin bilesin

8443. Şāh Ẓü'l-ḳarneyn kim dirler benem
Yidi iḳlīmi dutan server benem

8444. Dört biñ ḳırḳ yıl ben öñdin gelmişem
Ḳılıcumla şarḳ u ġarbı almışam

8445. Bu cihānı ben daḫı idüp ṭaleb
Çekmişem sencileyin derd ü ta'ab

8446. Memleket kesb idiben ṣor nitmişem
'Āḳibet cümle ḳoyuban gitmişem

8447. Rencile gerçi ki dirdüm māl ü genc
Derdüm uş ol māl ü gencüm mār u renc

8448. Şehrde ayruḳlar olmış şehriyār
Ben burada yatarum uş ḫ˘ār u zār

8449. Ġāfil andan kim ne iş ide ḳader
Olmayayum diyiben iy nāmever

8450. Āb-ı ḥayvān isdeyüben gelmişem
Uş burada zār u ḥayrān ḳalmışam

8451. Çeşme-i ḥayvānuñ içinde ecel
Kişiyi bulur nedür bunca emel

8452. Zehr olur irdükde ecel āb-ı ḥayāt
Vāy aña ki ardıncadur anuñ memāt

8453. Bini gördügüñ saña 'ibret yiter
Ġāyetine 'aḳl her rāzuñ yiter

8454. Andan ağlayu gidüp şāh-ı cihān
Rāst ḳıldı cānib-i şarḳa 'ınān

8455. Germ sorıban şeh-ı gerden firāz
İrdi bir ṣaḥraya ṭopṭolu kerāz

8456. Her birinüñ azısı hūn-rīzidi
Nitekim ḳılıç be-ġāyet tīzidi

8457. Ṭokuzuñ şeklinde dīv didi gelen
Şāha vü ol leşkere ḥamle ḳılan

8458. Şāhı çün gördiler āheng itdiler
Şāhıla orada çoḳ ceng itdiler

8459. ʿĀḳibet şāh anlara bulup ẓafer
Ḳıldı ucdan anları zīr ü zeber

8460. Çün olardan pāk itdi yolı şāh
Ol aradan ḳıldı girü ʿazm-i rāh

8461. Bir zamān daḫı çü gitdi şehriyār
İrdi bir vādiye kim ṭolu idi mār

8462. Ḳamusı efʿīdi ol yılanlaruñ
Zehrine aşşı itmezdi tiryāk anlaruñ

8463. Şāh yılanları itdürüp helāk
Ḳıldı ucdan uca ol vādiyi pāk

8464. Çün yılanı tuda tuda ḳırdılar
Yol arınsun diyü oda urdılar

8465. Oradan gidüp şeh-i pīrūz ceng
Uğradı bir bīşeye ṭolu peleng

8466. Şeh buyurdı tīr-bārān itdiler
Var pelengi anda bī-cān itdiler

8467. Yāzıhından çün çıḳa tīr-i ḫedeng
Zaḫmı ile ḫāk olur beyr ü peleng

8468. Cāneverden bīşeyi arıtdılar
Pes oradan daḫı ḳoyup gitdiler

8469. İrdi bir müddet yürüyüp şehriyār
Bir yire cāẕu ṭolu şehr ü diyār

8470. Cāẕular şāhuñ ḳatına geldiler
Ṣoñradan ḳaṣdı ne yirdür bildiler

8471. Ḫoş sözile şāhı meftūn itdiler
Pes ḳoyup şāhuñ ḳatından gitdiler

8472. Bulmasun diyü şeh ol ṣuya ṭarīḳ
Siḥrile böyle itdiler meger iy refīḳ

8473. Kim yolını dutdı ucdan uca nār
Baḥr bigi k' aña bulınmaz kenār

8474. Ḳaldı ḥayrān ol arada şehriyār
Pes didi Ḫıżra k' iy dānā-yı kār

8475. Nedürür fikr it bu işüñ çāresi
Bu belādan cān nice ḳurtarası

8476. Āb-ı ḥayvānı ḳılur iken ṭaleb
Ḥaḳ bizi bu oda mı yaḳar ʿaceb

8477. Ḫıżr didi ḫāṭıruñda dutma bīm
Ḫalḳa Ḥaḳ fażlı öküşdürür ʿaẓīm

8478. Ḥaḳ elindedür her işüñ çāresi
Pes ḳamu işde aña yalvarası

8479. Her k' anı dime nevmīd olmaya
Her k' aña yalvara żāyıʿ ḳalmaya

8480. Şāh āmīn didi Ḫıżr itdi duʿā
Çünki ıḫlāṣ ileydi oldı revā

8481. Aṣlı ḳamu ṭāʿatuñ ıḫlāṣ olur
Ḳulda kim ıḫlāṣ ola ḫāṣ olur

8482. Çıḳdı bir bulıt havādan nā-gehān
Şöyle k' oldı yir yüzi andan nihān

8483. Ol bulıtdan sel itdi şol ḳadar
Kim ol oradan ḳalmadı hergiz eṡer

8484. Oradan yol soñban bir ay tamām
Geldiler bir şehre adı Şāẕgām

RESĪDEN-İ İSKENDER BE-ŞEHR-İ ZENĀN

8485. Bir ulu işbu şehrini gerān
Cümle ʿavret anda yoḳ erden nişān

8486. ʿAvretidi cümle şehri vü sipāh
Ulu vü kici vü ḫidmetgār ü şāh

8487. Anda bir ulu ağaç vardı ʿayān
K' anlara ol ḳıble idi bī-gümān

8488. Sāl u māh ol sebzidi vü serbülend
İtmezidi aña ḫazān yili güzend

8489. Ol ağaç dibinde bir çeşme revān
K' olmışıdı ḳuvvet ü ḳūt-i revān

8490. Her kim oğlan ider idi ārzū
Ġusl idüp ol çeşmeden içerdi ṣu

8491. Bir ḳoyun ḳurbān idiben gündüzin
Ol ağaca ṣorardı kendüzin

8492. Ḥāmile olup giderdi oradan
Gör neler ider cihānı yaradan

8493. Ṭoḳuz ay çünkim geçerdi bī-gümān
Bir ḳız andan daḫı olurdı ʿayān

8494. Kārgāhı fıṭrata eyle naẓar
Gör bu ne eşkāldür bu ne şüver

8495. Kerem andan daḫı sorup şehriyār
Anda vardı k'oldı ẓulmet āşikār

8496. Didiler şāha k'iy şāh-ı zemīn
Çeşme şol ẓulmet içindedür yaḳīn

8497. Bundan aña gerçi az menzildürür
Līk yol ucdan uca müşkildürür

8498. Didi şeh kim Ḥaḳ anı āsān ide
Müşkil ü āsānını yiksān ide

8499. Renc ḳatında ḳoyılmış rāst genc
Ol ki genc ister n' ola görürse renc

8500. Çekmeyince ʿışḳ yolında belā
Nice ola ʿāşıḳ ki maʿşuḳı bula

8501. Ol aradan yürüyüp şāh u siyāh
Vardı vü ẓulmet içine girdi şāh

RESĪDEN-İ İSKENDER VE LEŞKER-İ Ū BE- TĀRĪKĪ

8502. Gitdiler ẓulmet içinde bir zamān
Bir gice bir ebr ḳopdı nā-gehān

8503. Ġurrış itdi raʿd u raḫşān oldı berḳ
Ṣanasın kim oda yandı ġarb u şarḳ

8504. Baḥr döküldi havādan mevc mevc
Sil ḳopdı yir yüzinde fevc fevc

8505. Şöyle ṭūfān ḳopdı kim ṭūfān-ı Nūḥ
Fetḥidi ḳatında anuñ bel fütūḥ

8506. Leşker ü şeh işlerini yazdılar
Yürüriken bir birinden azdılar

8507. Çünki görmezlerdi birbirin ʿayān
Azdılar biri birinden bī-gümān

8508. Ḫıżr k' ol yolda olıpdı pīş-vā
Bi'żżarure şāhdan düşdi cüdā

8509. Kimini ol ḫalḳuñ itdi sil ġarḳ
Kimini aldı yil kimini yaḳdı berḳ

8510. Kimi azdı andan bulınmadı nişān
Kimi ʿaczile revān itdi enda cān

8511. Çünki bu aḥvāli gördi bildi şāh
Kim bulunmadı bulunamaz ṣuya rāh

8512. Nesne kişiye ki ḳısmet olmaya
Gerçi çoḳ cehdide anı bulmaya

8513. Çünki nāçar oldı girü döndi ol
Līk bulmamadı ol geldigi yol

8514. Bi'żżarūre gelmek içün bu yaña
Bir yañadan daḫı yol düşdi aña

8515. Gider iken uġradılar bir yire
Kim anuñ ṭaşı güherdür yiksere

8516. Kimi yāḳutıdı kimi laʿl-i nāb
Kimi pīrūze dökülü bī-ḥisāb

8517. Her yaña gevher dökilmiş şeb-çerāġ
Rūşen olmış gevherüñ nūrıyla ṭaġ

8518. Şāh u leşker ol güherden bī-gerān
Diriben oradan oldılar revān

8519. Cehd idüp çün yürüdiler bir zamān
Çıḳdılar ẓulmet içinden nā-gehān

ḪURŪC-I İSKENDER EZ-TĀRĪKĪ

8520. Gördiler kim leşkerüñ bir nıṣfı pāk
Ḳalıban olmışdur ol yirde helāk

8521. Şāh Ḫıżrı istedi vü bulmadı
Nice oldı aḥvāli anuñ bilmedi

8522. Ṭuymadılar anı kim varmışıdı
Āb-ı ḥayvāna yaḳīn irmişidi

8523. Çünki ol aña ḳoyılmışdı yaḳīn
Lā-cerem rūzī aña oldı hemīn

8524. Nesne kim ol saña ḳısmet olmaya
Nice cehd itseñ elüñe gelmeye

8525. Nesne kim bir kişiye ola naṣīb
Bī-taʿab girür ele ol عن قريب

8526. Ẓulmet içinde Sikender çekdi renc
Renc aña ḳaldı vü Ḫıżr eyledi genc

8527. Ḳısmeti kim ḥaḳ ide ayruḳ olamaz
Kimesne rızḳın kimesne alamaz

8528. Ol aradan çünki gitdi şehriyār
Geldi bir ṣaḥrāya ṭolu mürġzār

SAḪUN GOFTEN-Ī DIRAḪT BE-İSKENDER VE ḪABER DĀDEN BE-Ū EZ-ḲURB-Ī AṬLAS

8529. Ortada bitmiş bir aġac sāyever
Diyeyidüñ anı ṭūbādur meger

8530. Ol arada ḳurduruban bārigāh
Ol aġaç dibinde yatdı ol gice şāh

8531. Çünki gitdi kicinüñ nıṣfı tamām
Ḳamu uyudı ġayrı ḥayyı lā-yenām

8532. Ol aġaç nāle idiben zār zār
Didi k' iy miḥnet çekici şehriyār

8533. Nice yüriyidür seni bu ḥırṣ u āz
Māl çoġına aṣṣı çün ʿömr ola az

8534. ʿÖmrüñ āḫir oldı pes nedür sebeb
Kim ḳılur isen dünyayı böyle ṭaleb

8535. Pāẕişāhlıḳ sürdüñ on dört yıl tamām
Bir gün olmaduñ cihānda şādkām

8536. Bunca cemʿ itdüñ ve līkin yimedüñ
Ben ölem ayruġa ḳala dimedüñ

8537. Uş gidersin ayruġa ḳalur bu genc
Sen çekersin arada bī-hūde renc

8538. İy diriġ ü derd sinüñ rencüñe
Kim elüñ uş irmez oldı gencüñe

8539. Şāh aġaçdan bu sözi k'itdi semāʿ
Ṣanki didi cān tenine elvidāʿ

8540. Gitdi dil-ḫeste oradan ṣubḥdem
Ḫüşk -leb olmış gözi ṭopṭolu nem

8541. Gice gündüz sürdi bir müddet tamām
Tā ki irdi İrāna şāh-ı nīk-nām

BĪMĀR ŞUDEN-Ī İSKENDER DER-ḲUMUS

8542. Çünki irişdi Ḳumusa şāh-ı cihān
Bir ruʿāf oldı aña ʿārıż nā-gehān

8543. Şöyle k' ata olamadı pāyidār
Bī-ḫaber düşdi atından şehriyār

8544. Bir cebe altına döşek itdiler
Üstine altunlu ḳalḳan dutdılar

8545. Kim gelüp aña ṭabīb ide ʿilāc
Kim anna ol seḳāmetden mizāc

8546. Ol ki şāhuñ ṭāliʿ in girmişidi
Ḥükmi anuñ buraya irmişidi

8547. Kim dimişidi şāh ola sine yaḳīn
Ḫeste düşiser bir arada yaḳīn

8548. Kim gögi altūn yiri bu ad ola
Anda dünyadan Sikender yād ola

8549. Çünki hoşa geldi şāh-ı cem-i ṣerād
İşbu ḥükmi işitmişidi ḳıldı yād

8550. Bildi kim yaḳın gelüpdürür ecel
K'itmez aña fāide hergiz ḥiyel

8551. Ne yigitdir ne ḳocadır uludurur
Ḳamu yavuzdan beter nesne uludurur

8552. Dimiz İskender melikdür yā cüvān
Hīç raḥm itmez alur cānın revān

NĀME NUVİŞTEN-Ī İSKENDER BE-MĀẔEREŞ VE VAṢIYYET KERDEN

8553. Pes eline alup ol laḥẓa ḳalem
Çekdi kāfur üstine müşkīn raḳam

8554. Zār aġlayu idiben āh-ı serd
Bir name yazdı anasına ṭolu derd

8555. Didi ḳul oġlu ḳul İskender selām
Rūḳıya Ḫātuna vir bir ü pāyām

8556. Kim Sikender kim cihāna ṭoymadı
Geldi gitdi geldügini ṭuymadı

8557. Dünyada baġlamışdı çoḳ emel
Līk-anı aña irürmedi ecel

8558. İsdeyü varur iken āb-ı ḥayāt
Yolda ṣundılar aña zehr-i memāt

8559. Bu gelen işler bizüm üstümüze
Ḥaḳ ezelde yazmışıdı anı bize

8560. Nesne kim Ḥaḳdan ḳaderlenmiş ola
Cehdile def' ini anuñ kim ḳıla

8561. Ḫālıḳuñ rūḥ ol viriür ol alur
İ' tırāż anuñ işine küfr olur

8562. Nefs anuñdur cān anuñdur 'aḳl anuñ
Pes ayıt kim arada neñ var senüñ

8563. Tā k' anuñçün far' eyleyesin
Yāḫud aġlayup caz' eyleyesin

8564. Ne ḳaderlenmişse gelür ḳażā
Yirüñ ehlinde gerek aña rıżā

8565. Ol ki yazılmışıdı irdi baña
Ṣabrdurur çāre bu işde saña

8566. Ṣabrdurur mü'minüñ sermāyesi
Ṣabr olur 'ākilüñ pīrāyesi

8567. Çün cez' itmekle dutmaz bu ḳażā
Pes ḳażāya ne gerek ṣabr u rıżā

8568. Bīşe ide her ki mü'mindür yaḳīn
صبرو الله يحب الصا برين

8569. Çünki bir yire varuruz biz 'ayān
Kim bu yirden yigdürür ol bī-gümān

8570. Varmaġa pes anda şād olmaḳ gerek
'Ayşdan orada dād almaḳ gerek

8571. Ṣabr ḳıl kaçınca bu bir iki dem
Sen dalı ol mülke urasın ḳadem

8572. Birbirümüzi biz anda bulavuz
Oldurur mülk anda bāḳī olavuz

8573. Ger ḫaṭā itdümse yā 'iṣyān saña
Luṭf it küllini 'afv eyle baña

8574. Ulu kici ḫalḳumı cem' eylegil
Ḳamusına ḫoşlıġıla söylegil

8575. Dileseñ k' olmaya işünde ḫalel
Sīretümi itmegil hergiz bedel

8576. Ḳomaġıl İskenderüsı bir nefes
K' ola nā-geh lu'b u yā lehve heves

8577. Kişi k'anuñ işi lu'b u lehv ola
Olmaya hīç iş k' ol bī- sehv ola

8578. Memleket āyinini ögret aña
Şöyle kim bilürsin ögretdüñ baña

8579. Bu ḳamusın yazıban şāh-ı cihān
Dār-ı mülki Mıṣra itdürdi revān

8580. Pes oradan şehr-i Zūye geldi şāh
Anda renc artdı vü ḥāli oldı tebāh

8581. Geldi Eflāṭun k' ide aña 'ilāc
Līk ne aṣṣı gitmişidi añdan mizāc

8582. Çün maraż ġālib ża'īf ola ḳuvā
Bellidür ne nef' ide aña devā

8583. İstedi benżüñ ṭoḳuz cinsin 'ayān
Bulamadı yirinde ṣıḥḥatdan nişān

8584. Ṣıḥḥata çün māil olmaya mizāc
Ne aṣṣı itdügi ṭabīb aña 'ilāc

8585. Ger devā ola ḳamu āb-ı ḥayāt
Ne vefā ide çün irişe vefāt

8586. Cāndurur nūr-ı çerāġ u yıl ecel
Yāġ u būyinen ġıdādur fi-l-meṡel

8587. Çünki yile ḳarşu ḳoyıla çerāġ
Ne ḳadar rūşen dutısar anı yāġ

8588. Gördi şeh kim düşdi Eflāṭuna bīm
Çünki nabżın bildi anuñ ol ḥekīm

8589. Didi olmaġıl iy dānā teresnāk
Kim bize mihmāndurur bu rūḥ-ı pāk

8590. Çün gelüp gitmekdürür mihmān işi
Gitdügine rence nīşe olsın kişi

8591. Mürġ-i ḳudsdur bu cān ü ten-ḳafes
Bunda durmaġı nice itsün heves

8592. Çünki kendü āşiyānın ide yād
Ol ḳafesde nice durabile şād

8593. Çünki bundan yig yiri vardur anuñ
Bunda dura didigüñ kejdür senüñ

8594. Ger Aresṭo ola ʿilāc iden yaḳīn
Ol tabiʿat ḫādimi durur hemīn

8595. Ṣıḥḥata çün ṭabʿ olmaya ḳarīb
Ḫıdmetile neylesün aña ṭabīb

8596. Pes vaṣiyyet itdi şeh kim çün öle
Götürenler anı sulṭanlar ola

8597. Dutmayalar ölümini muḫtaṣar
Düzeler anuñçün tābut-i zer

8598. İdeler tābuta gevherden ḥılā
Kılalar ḳāfurıla cismin ṭılā

8599. İdicek tābut içinde anı nihān
Bir elini ṭışra ḳoyalar ʿayān

8600. Tā göreler kim Sikender pāẕişāh
Kim yidi iḳlīmi dutup olmışdı şāh

8601. Geldügi gibi tehi-dest uş gider
Pes kişi dünyayı dutuban nider

8602. Pes anı omuzlara götüreler
Pāẕişehler Mıṣra dil yitüreler

8603. Şöyle k' ehl-i āşnālar sezā
Mıṣrda ṭutalar anuñçün ʿazā

8604. Anda ne kim müstaḥaḳ var direler
Anlara çoḳ māl anuñçün vireler

8605. Oradan İskenderiyyeye revān
İdiben ḳılalar anı anda nihān

8606. Şöyle kim ṭopraḳda medfūn olmaya
Ḳandaliğin daḫı kimse bilmeye

8607. İşbu sözi dir iken bir iki dem
Urdı Ẕü'l-ḳarneyn pes oldı ʿadem

8608. Gitdi pervāz idibānuñ mürġ-i cān
Öñine düşdi ḳadīm-i āşiyān

8609. Yādidüp ol müzeyyen gülşeni
Terk ḳıldı bu müşevveş külḫeni

8610. Yir yüzin cümle getürmişidi ele
Vardı kim ol ʿālemi daḫı ala

8611. Himmetine çün bu yir gelmişdi az
Daḫı yig yir virdi aña bī-niyāz

8612. Nice yir kim aña ġāyet yoḳdurur
Ḫoşlığına anuñ nihāyet yoḳdurur

8613. Gitdi Ẕü'l-ḳarneyn görüp dürlü renc
Ḳaldı bunda tāc ü taḫt ü māl ü genc

8614. Çarḫ ümīdi ḳaṣrını ḳıldı ḫarāb
İsdedügi āb-ı ḥayāt oldı serāb

8615. Yandı berḳ-i ḳahrıla bāġ-ı cemāl
Ḳopdı bīḫ u bundan ol serv-i celāl

8616. Bī- ḫazān dökildi ol nev-reste bāġ
Urdı yüreklere lāle gibi dāġ

8617. Geydi anuñçün benefşe nilgūn
Oldı gül derdinden anuñ ġarḳ-ı ḫūn

8618. Gülbun-i devlet dökildi vü bu derd
Nerkis-i raʿnā yüzini ḳıldı zerd

8619. Salṭanat bedrine irişdi maḥāḳ
Buldı devlet müşteriyi iḥtırāḳ

8620. Ṭāġ ṭāş ağlayu didi āh āh
K' öldi yigitlikde Ẕü'l-ḳarneyn şāh

8621. Yirde gökde hīç zerre ḳalmadı
K' anuñ öldügine nāle ḳılmadı

8622. İtdi yigirmi yaşında ol nev-cüvān
Buyıdı iḳlīme fermānın revān

8623. Çünki on dört yıl cihānda oldı şāh
Çarḫ rūşen günini ḳıldı siyāh

8624. ʿĀdeti budur cihānuñ bellü bil
Ġāfil olma kendüzüñe çāre ḳıl

8625. Şöyle kim didi şehi götürdiler
Mıṣr dārü'l-mülkine yitürdiler

GİRYE VŪ ZĀRĪ KERDEN-İ RŪḲİYĀ BER-İSKENDERVE BĪ-VEFĀ-İ RŪZGĀR

8626. Geldi anası urdı tābuta yüzin
Bīmidi k' öldüre anda kendüzin

8627. Ağlayup üstine anuñ zār zār
Gözlerinden dökdi ḫūnīn-i cūybār

8628. Didi iy şāh isdedüñ āb-ı ḥayāt
Nişe ṣunıldı saña kās-i memāt

8629. Yüz ne tiz dönderdi senden işbu dehr
Anı kim tiryāḳ ṣanduñ oldı zehr

8630. Görmedin dünyayı iy şāh-ı cihān
Raḫt bağlayup ne tiz olduñ revān

8631. Şam sinüñçün döker ḫūn-i ciger
Māteminde ṣubḥ-ı ceybin çāk ider

8632. İy dirīġā ol Keyānī yāl ü bāl
İy dirīġ ol gözü ḳaşu ḫaṭṭ ü ḫāl

8633. İy dirīġ ol ḳadr ü cāh ü ʿızz ü baḫt
İy dirīġ ol emr ü mülk ü tāc ü taḫt

8634. İy dirīġ ol kerrü ferrü bezm ü rezm
İy dirīġ ol ḥilm ü ʿilm ü ḥazm ü ʿazm

8635. Kim ḳamusı oldı ṭapraḳda nihān
Gör ki ne bī-mihr ü ẓālimdür cihān

8636. Resmi buyıdı k' öle Rūḳiyā
Şeh Sikender anı ṭoprağa ḳoya

8637. Çarḫı gör kim öldürür İskenderi
Rūḳiyāyı saḫt cānı ḳor diri

8638. Saḫt cān olmasa idi ādemī
Ana oğulsuz urmayaydı bir demī

8639. Pes buyurdı şāhīçün kim her ḥakīm
Bir söz ide k' ola ḥikmetde ʿaẓīm

8640. Tā aña merṣiyye ola ol kelām
Hem işidene uküt ola müdām

MERŞİYE-İ ARESṬAṬĀLİS BER-İSKENDER

8641. Didi Aresṭo iy cihān-dār u cüvān
K' olmuşıdı ʿāleme ḥükmüñ revān

8642. Daḫı ḳānıʿ olmaz idüñ sen aña
Nitdi ba ġaddārı gördüñ mi saña

MERŞİYE-İ BOḲRĀṬ-I ḤAKĪM

8643. Didi Boḳrāṭ iy ki yir yüzi saña
Ṭar görinürdi ḫaber virgil baña

8644. Kim nicedür kim seni tābut-i teng
Ḥabse ṣaldı olmadan arada ceng

MERŞİYE-İ EFLĀṬŪN-I ḤAKĪM

8645. Didi Eflāṭun ki görüp bunca renc
Cemʿ itdüñ çoḳ ciger-ḳān ile genc

8646. Yimedüñ uş ḳoyıban gitdüñ anı
Ṭaş daḫı görürse esirger seni

MERŞİYE-İ ṬIMṬĪRŪN – ḤAKĪM

8647. Didi Ṭımṭīrūn k' iy şāh-ı dilīr
Kim senüñ ser-pençeñe döymezdi şīr

8648. Niçün itmedüñ ecel yeriyle ceng
Ḳodı gitdi yirüñi ol gūr-i teng

MERŞİYE-İ RŪFES-İ ḤAKĪM

8649. Didi Rūfes iy şeh-i ṣāḥib-i ḳırān
Dün senüñdi ucdan uca bu cihān

8650. Sini kim ʿazl itdi bu resme bugün
Rāyetüñi böyle kim ḳıldı nikūn

MERŞİYE-İ BURṬŪS-I FEYLESŪF

8651. Didi Burṭūs şunca ḫalḳı itdüñ ʿadem
Ölmeyeyim diyü iy şāh-ı ʿAcem

8652. Līkin ölmek defʿini ḳılamaduñ
Ḳandayıdı ölümüñ bilemedüñ

MERŞİYE-İ BĀLŪS-I ḤAKĪM

8653. Didi Bālūs söyler idi dün dilüñ
ʿĀlemüñ gencine irerdi elüñ

8654. N' oldı bugün kim dilüñ bağlandı uş
Ḳamu nesneden elüñ nişe oldı boş

MERŞİYE-İ FEYLŪS-I ḤAKĪM

8655. Didi Feylūs kimde kim ola naẓar
Sinüñ öldügüñ aña ʿibret yiter

8656. Maşrıḳ u Mağrib senüñidi dün yaḳīn
Bir kefen ḳaldı saña bugün hemīn

MERSİYE-İ İMRŪS ŞĀʿİR-İ YŪNAN

8657. Didi İmrūs aldadı şāh-ı cüvān
Sini işbu rūbe yiri cihān

8658. Dimne bigi saña afsūn eyledi
ʿĀkibet uş sini maġbūn eyledi

MERSİYE-İ SOKRAṬ-I ḤAKĪM

8659. Didi Sokraṭ iy melik idüp ṭaleb
Dünyada çekdüñ besī renc ü taʿab

8660. Ol taʿabdan hīç rāḥat görmedüñ
Geldüñ gitdüñ murāda irmedüñ

MERSİYE-İ FİSĀĠORS

8661. Didi Fisāġors iy şāh-ı tācver
K'olmış idüñ ḳamuya çāreger

8662. İşbu işe nişe çāre bulmaduñ
Nişe bu derduñ devāsın ḳılmaduñ

MERSİYE-İ ZEYTŪN-I ḤAKĪM

8663. Didi Zeytūn döymedi saña ejdehā
Dīvler olmadı cengüñden rehā

8664. İtdi ecel az rencile sini helāk
Yire düşüp olduñ uş nā-gāh ḫāk

MERSİYE-İ MĪRĀVŪS-I FEYLESŪF

8665. Didi Mīrāvūs kim bunca ḥakīm
Bisledüñ virüp ferāvān zerr ü sīm

8666. Birisi rencüñ nedürür bilmedi
Birisi derdüñe çāre ḳılmadı

MERSİYE-İ BİDAĠRŪS-I ḤAKĪM

8667. Didi Bidaġrūs k' iy deryā- şükūh
Kim ceriñ(?) ṭoluyıdı ṣaḥrā vü kūh

8668. Bu ecel nice oldı buldı saña dest
Kim seni ṭopraġ içinde ḳıldı pest

MERSİYE-İ BĀBNŪS-I ḤAKĪM

8669. Bābnūs didi k' iy şāh-ı bülend
Dün felek boynına ṣalmışduñ kemend

8670. Sini nişe itdi ol bugün esīr
Anuñılan ḳılmadın sen dār u gīr

KELĀM-I SOLŪN –I FELSEFĪ

8671. Didi Solūn bende-fermān idi iy şāh
Dün saña devr ü sipihr ü mihr ü māh

8672. Bugün al boyadı ḳanuña sipihr
Māh u mihr itmedi saña hīç mihr

FİRİSTĀDEN-İ RŪḲİYĀ TĀBŪT-I İSKENDER –RĀ BE-MEVẒIʿ-İ VAṢİYYET KERDE BŪD

8673. Söyleyecek sözi ḫoş söylediler
Bu meşelleri beyān eylediler

8674. Her vaṣiyyet k' itdi ol nīk-nām
Yirine getürdiler anı tamām

8675. Pes oradan anı alup gitdiler
Ol didigü yirde penhān itdiler

8676. Renc ṭartıp genc dirdi itdi nihān
Anı daḫı itdi nihān āḫir cihān

8677. İş budur ki işitdüñ aḥvāl-i sipihr
Cehd eyle pes aña baġlama mihr

8678. Biñ yıl anda ḳalur iseñ şādmān
Çünki gitdüñ bir nefes durur hemān

AḤVĀL-İ İSKENDERŪS BİN İSKENDER VE İMTİNĀʿ-I Ū EZ-PĀẒİŞĀHĪ

8679. Pes diledi İskenderūsı Rūḳiyā
Şāh Ẕü'l-ḳarneyn taḫtına ḳoya

8680. Ol zamān olmışdı bir felesūf
Kim cihān ḥāline bulmışdı vuḳūf

8681. İşbu dünya raʿbeti onda yoġıdı
Āḫiret ḳorḳısı ġāyet çoġıdı

8682. Didi atam salṭanat idüp ṭaleb
Çekdi dürlü dürlü rencile taʿab

8683. Dutdı mülkü dirdi bunca māl ü genc
Ḳodı gitdi kendüye ne ḳaldı renc

8684. Çarḫ nitdi gör aña öñden ṣoña
Baña daḫı anı ide itdi aña

8685. Pāẓişehlıḳ gerçi pes merġūbdur
Çün girü andan gider nā-ḫūbdur

8686. Rencile atam dirdi bunca genc ü māl
Ḳodı gitdi aña ne ḳaldı vebāl

8687. Anı kim ol itdi ben ḳaçan idem
Yā nice uram pāẕişehlıġa ḳadem

8688. Ger kerāmet ola imāretde yaḳīn
Ol kerem ehlinüñ olaydı hemīn

8689. Çün aña lāyıḳ olur her bir le'īm
Pes anı isdemeye hergiz kerīm

8690. Beglügüñ almaḳdurur sermāyesi
Alduġın virmek durur pīrāyesi

8691. Alınur almayacaḳ yirden yaḳīn
Virilür virmeyecek yire hemīn

8692. Pāẕişehlıḳ ol ki çoḳ renc ü belā
Çekiben bir kişi tāc ü taḫt ala

8693. Görmedin andan temettu' zār ola
Mülk andan ṣoñra ayruġa ḳala

8694. Lezzet-i mülküñ nedür vehm ü ḫayāl
Pes ana nice aldana ehl-i kemāl

8695. Biñ yıl ise çün olur ṣoñı 'adem
'Āḳil olan urmaya aña ḳadem

8696. Pes varup bir küşe itdi iḫtiyār
Ṭā'ata meşġūl olup leyl ü nehār

8697. 'Ömrini zühdile geçürdi tamām
Zī kerem k' itdi aña Rabbü'l- Enām

8698. Ḥaḳ Ta'āla kime kim in'ām ide
Ṭā'atını kendünüñ ilhām ide

8699. Atası dünyayı itdi ise ṣayd
Eyledi ol devlet-i 'uḳbāyı ḳayd

8700. Çünki böyle oldı ḥāl-i salṭanat
Düşdi ḫalḳuñ arasında şeyṭānat

8701. Her kişi bir şehri dutup oldı şāh
Bu anı ḳıldı vü ol bunı tebāh

8702. Ḫalḳ birbirin ġāret itdiler
İllere dürlü ḫasāret itdiler

8703. Fitne vü āşub ṭoldı rūzigār
Erdeşīri şāh olınca āşikār

8704. Revnaḳa yüz dutdı andan girü dehr
Başladı k' ola 'imāret il ü şehr

8705. Şeh Sikendere k' itdi baḥr u birre keşt
Budur anuñçün didügüm ser-güzeşt

8706. Her ne kim naḳl oldı ise andan ṣaḥīḥ
Uş rivāyet eyledüm saña ṣarīḥ

8707. Diñleyiben dutġıl andan i'tibār
Cehd it aldanma dünyaya iy yār

8708. İşbu dāstānuñ k' itmişem beyān
Diñle işaretin k' idem saña 'ayān

DER-TEMSİL VE ḪĀTİME-İ KİTĀB

8709. 'İlmdürür didigüm āb-ı ḥayāt
K' anı bulan nefse irişmez memāt

8710. 'İlm ehli zinde-i cāvīd olur
Cāhil olan 'īşdan nevmīd olur

8711. Ger meselde nedürür diseñ gör az
Ol degüldür hergiz illā ḥırṣ ü āz

8712. Ḳahr itmezseñ ḳana' atla anı
Maḳṣada irmege ḳomaz ol seni

8713. Dünya dündur didigüm ol yılan
Zehri girçek dürü tiryāk-ı yalan

8714. Key saḳın tiryākına ṣunma anuñ
Yoḫsa zehri cānuñı alur senüñ

8715. Ol peleng-i cānsitān nedür ġażab
K' oldurur ol dürlü 'iṣyāna sebeb

8716. Ol didigüm od nedür şehvet yaḳīn
K' iş bulduġını yaḳmaḳdur hemīn

8717. Oda beñzer her ne bulsa ider helāk
Nesne bulmasa ider kendüyi ḫāk

8718. Cāẕu iblīs la'īndür bī-kelām
Kim seni tezvīrile ögdür müdām

8719. Ger seni ol diyü maġbūn itmeye
Saña rütbetde melāik yitmeye

8720. Nedürür 'avret cihānuñ zīneti
Ḫalḳı aldamaḳdur anuñ ḫaṣleti

8721. Göriben rengini mağbūn olmağıl
'İşvesine k' ide meftūn olmağıl

8722. Tāzedürür dime ḫażrā-yı dimen
Tiz olur pejmürde bilgil anı sen

8723. Ol ağaç kim şehriyāra söyledi
'Ömr-i ḥālini aña şerḥ eyledi

8724. Dehre beñzer ol ki geçdügi anuñ
Her nefesde bir ḫaber çekdür senüñ

8725. Ḥal dilin söyler ol anı işit
Cān ḳulağıyla aña göre iş it

8726. Ḫıżr 'ālim 'ilmdür āb-ı ḥayāt
K' anı içen kişiye gelmez memāt

8727. Sözümi diñle k' ol cāndan gelür
Her ne dirsem 'ayn-ı 'irfāndan gelür

8728. Her ne söz kim iderem ben saña naḳl
Ma' ni-yi Ḳur'andur vü yā rā-yı 'aḳl

8729. Çünki 'anberbār idüp ḫāmeyi
Naḳş ḳıldum ben Sikender-nāmeyi

8730. Muṣṭafānuñ hicretinden bellü bil
Kim yidi yüz ṭoḳsan ikinciydi yıl

8731. Evveliyidi rebi' ü'l-aḫirüñ
K' oldı naẓm-ı ḫatm işbu defterüñ

8732. Şeh Sikenderden daḫı geçmişdi hem
Biñ yidi yüz yıl ü bir bīş ü kem

8733. Yidi yüz dört yıl olalı Yezdicird
Pāẕişeh olup 'Acem cümle aña gird

8734. Hem Melikşāh devletinden daḫı bil
K' ol yıl idi üç yüz onıncı yıl

8735. Şükr kim defter-i güher niẓām
Böyle ḫoş tertībile oldı tamām

TĀRĪḪ-Î NAẒM-I İSKENDER-NĀME

8736. Ḥaḳḳa minnet kim bu silk-i cevheri
Tuḥfe itdüm aña k' oldır cevheri

8737. İşbu resme dürc-i pür-naḳş ü nigār
Çin içinde yazamaz gevher nigār

8738. Luṭf-ı zībā vü 'ibārāt-ı laṭīf
Naẓm-ı mevzūn işārātı şerīf

8739. Bir gülistāndur açılmış gülleri
Tāze olmış lāle vü sünbülleri

8740. Dürc-i ḥikmetdür leb-ā-leb ṭoludur
Derc-i ma' nidür ḳamu fażlıla pür

8741. Her sözi kim anda ben söylemişem
Her güher kim anda naẓm eylemişem

8742. Her birini bir nesneye ḳıldum meẟel
Tā ki sözümde bulunmaya ḫalel

8743. Bundan öñdin niceler söylediler
Dürlü dāstānlar beyān eylediler

8744. Ḳıl tefḥeṣṣü her birinüñ ḥālini
Gör nicedür cümle ḳīl ü ḳālini

8745. Gör naẓarla ḳamusın öñden ṣoña
Hiç birisi beñzeyiser mi buña

8746. Buña inṣāfıla ḳılursañ naẓar
Göresin kim nicedür silk-i güher

8747. Çarḫ ḥālin evvel āḫir bilesin
Görmedin yiri teferrüc ḳılasın

8748. Bilesin mebdāine niredür me' ād
Hem nedürür āferinişden murād

8749. Salṭanat şuğlında ḳādir olasın
Memleket fikrinde nādir olasın

8750. Cüvān-i ma' nī döşemişem saña ben
İşbu na' tiçün Ḥaḳḳa şükr eyle sen

8751. Ḫayr içün ben çün ḳonuḳladum seni
Sen daḫı ḫayrıla yād eyle beni

8752. Ḫayrla olasın dünya vü 'uḳbāda şād
Aḥmedīyi her k' ide ḫayrıla yād

8753. Bil ki işbu 'ıḳd dürcindeki dürr
'Aḳdi destile sekiz biñ dānedür

8754. Hem iki yüz elli anuñla bile
Raḥmet aña kim güher ḳadrin bile

IV

KAYNAKLAR

BANARLI, Nihat Sami. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1971

ÇANGA, Mahmud. **Kur'an Kelimelerinin Anahtarı**. Timaş Yayınları, İstanbul 1986

DEVELLİOĞLU, Ferit. **Osmanlıca -Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Aydın Kitabevi, Ankara 1995

DİLÇİN, Cem. **Yeni Tarama Sözlüğü**. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983

KORTANTAMER, Tunca. **Eski Türk Edebiyatı. Makaleler**. Akçağ Yayınları, Ankara 1993

KÖPRÜLÜ, M. Fuad. "**Ahmedî**", İslam Ansiklopedisi.

KUT, Günay. "**Ahmedî**", Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.

LEVEND, A. Sırrı. **Türk Edebiyatı Tarihi**. Cilt I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984

MENGİ, Mine. **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**. Akçağ Yayınları, Ankara 1995

PAKALIN, Mehmet Zeki. **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993

PALA, İskender. **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**. Akçağ Yayınları, Ankara 1995

SERTOĞLU, Mithat. **Osmanlı Tarih Lûgatı**. Enderun Kitabevi, İstanbul 1986

STEINGASS, F. A. **Comprehensive Persian-English Dictionary**. Brydone Prienters LTD, London 1930

ŞEMSEDDİN SÂMÎ. **Kâmûs-ı Türkî**. Çağrı Yayınları, İstanbul 1996

ŞÜKÜN, Ziyâ. **Gencîne-i Güftâr (Ferheng-i Ziyâ)**. Maarif Matbaası, İstanbul 1940

TİMURTAŞ, F. Kadri. **Osmanlı Türkçesi Grameri**. Alfa Yayınları, İstanbul 1995

ÜNVER, İsmail. **İskender-nâme** (İnceleme-Tıpkıbasım). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1993

YILMAZ, Mehmet. **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler**. Enderun Kitabevi, İstanbul 1992

İNDEKS

A. ŞAHIS ADLARI

Z

B. YER ADLARI

N

R

S

Ş

T

V

Y

Z

VI

EK

İSKENDER'İN GİTTİĞİ YERLER

